2

ספר
זהר תורה
הוא פירוש הזהר הקדוש על התורה
מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי ז״ל

מסודר על כל פסוק הפירושים והענינים השייכים לו. וגם הפירושים והענינים של הפסוקים הנמצאים בשאר מקומות הזהר נלקטו ונקבצו ונסדרו במקומם בלשון הזהר עם העתקת לשון הקודש שורה לעומת שורה ועל ידי זה יוכלו כל באי שערי ז ה ר ת ו ר ה לכנום ולטייל בפרדס הזהר ויתקיים מה שאמר אליהו לבר יוחאי שספר הזהר יתגליא לתתאי בסוף יומיא ובגיניה ושבתם איש אל אחוזתו וגו׳.

וכדי להקל על המעיין הצגתי הפירוש
זיו הזהר
על פי דרך המקובלים המפורסמים מפורשי הזהר.

כל זה הכינותי בעזרת השם יתברך אני הקטן
יהודה יודל ראזענבערג במהו״ר ישראל יצחק ז״ל
מגזע ר׳ יהודה חסיד ז״ל.

מלפנים רב בווארשא, לאָדז, מדינת פולין, אה״כ ראב״ד בערי טוראנטא ומאנטריאל, מדינת קאנאדא, מחבר הספרים — ידות נדרים, רפאל המלאך, ילקוט אליהו הנביא, קריאה הקדושה, מקוה יהודה, ועוד ספרים בכתובים.

נדפס בשנת **תגאל מהרה** בעיר נויאָרק

ספר שמות

מועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע״י חיים תשסו״ל

ZOHAR" OF THE HOLY BIBLE

Second Book of "Exodus" - "Shamos"

Translated in Hebrew by

Rabbi YODEL ROSENBERG

נדפס בדפוס המהולל והמשובח „טריאָ פרעס, אינק.", 28—4-טע סטריט, ניו־יאָרק,
Printed by The TRIO PRESS, Inc., N Y City, U S A, 1927

Copyright 1925
Washington D C

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ב

ו) ואלה

שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אמר רבי שמעון תיכון בכל אתר דישראל גלו. תמן שכינתא גלתה עמהון. והכא בגלותא דמצרים מאי כתיב. ואלה שמות בני ישראל וגו'. כיון דכתיב בני ישראל מהו את יעקב. הבאים אתו אצטריך למימר. אלא אלה שמות בני ישראל אינון רתיכין ומשריין עלאין דנחתו עם יעקב בהדי שכינתא בגלותא דמצרים. ג) תו א"ר שמעון כד נחתת שכינתא למצרים. נחתת חיה חדא דשמה ישראל בדיוקנא דההוא סבא [ה] וארבעין ותרין שמשין קדישין עמיה וכל חד וחד את קדישא עמיה משמא קדישא [ב] וכלהו נחתו עם יעקב למצרים הה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב [ג] א"ר יצחק ממשמע דקאמר בני ישראל ואח"כ את יעקב. ולא נאמר אתו. ג) שאל ר' יוסי לר' אלעזר ב"ר שמעון. קשיא לי הא דשמעתא מבוליגא קדישא [ה] דהוה אמר ואלה שמות בני ישראל. ישראל סבא [ה] וכל אינון חילין ומשריין דהוו נחתין לגלותא בהדי יעקב. דכתיב את יעקב [ו] מהו דכתיב איש וביתו באו [ז] א"ל ודאי כך הוא. אלא הא תנינן כל דמקבל מאחרא איהו ביתא מסהדא דיהיב [ח] וע"ד איש וביתו באו ד) שאיל ר' יהודה לר' אלעזר ב"ר שמעון כיון דשמעת מאביך פרשת ואלה שמות ברזא עלאה. מאי קאמר איש וביתו באו. א"ל הסוא מלה דהוה אמר אבא. אינון הוו מלאכין עלאין דאינון לעילא על תתאי מנהון. היינו דכתיב איש וביתו באו [ט] והכי אמר אבא. כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה אקרון גוברין דוכרין. ואינון דבדרגא תתאה מנהון אתקרון [נוקבתא] בית כאתתא נוקבא דמקבלא מן דכורא ר' יצחק הוה קאים קמיה דר' אלעזר ב"ר שמעון. א"ל שכינתא נחתא למצרים עם יעקב [י] אמר ליה ולא. והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה. א"ל תא חזי שכינתא נחתא למצרים את יעקב. ושית מאה אלפין רתיכין קדישין עמה. והיינו דכתיב כשש מאות אלף רגלי. דתיכון שית מאה אלפין רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים וכלהו סליקו מתמן כד נפקו ישראל ממצרים הה"ד ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו'. שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות כגוונא דנפקו אלין כך נפקו אלין [יא] ותא חזי רזא דמלה בעדנא דנפקו אלין רתיכין קדישין משיריתא קדישתא חמו ישראל וידעו דהוו מתעכבין בגיהיסון. וכלהו בסילו דעבדו ישראל בגיהיסון הוה

ו) ואלה

שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו'. אמר רבי שמעון למדנו בכל מקום שגלו ישראל. שמה גלתה השכינה עמהם. וכאן בגלות מצרים מה כתוב. ואלה שמות בני ישראל וגו'. כיון שכתוב בני ישראל מהו את יעקב. הבאים אתו צריך לומר. אלא אלה שמות בני ישראל. הן מרכבות ומחנות עליונים שירדו עם יעקב ביחד עם השכינה בגלות מצרים. ב) עוד א"ר שמעון כאשר ירדה השכינה למצרים. ירדה חיה אחת ששמה ישראל בדמות הזקן ההוא [ה] וארבעים ושנים שמשים קדושים עמו. וכל אחד ואחד אות קדושה עמו מהשם הקדוש [ג] וכלם ירדו עם יעקב למצרים. זש"כ ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב [ג] א"ר יצחק כך נשמע שאמר בני ישראל ואח"כ את יעקב. ולא נאמר אתו. ג) שאל ר' יוסי לר' אלעזר ב"ר שמעון. קשה לי מה ששמעתי מן המנורה הקדושה [ד] שהיה אומר ואלה שמות בני ישראל. זה ישראל הזקן [ה] וכל אותן החילות והמחנות שהיו יורדים בגלות עם יעקב. לפי שכתוב את יעקב [ו] מה זה שכתוב איש וביתו באו [ז] א"ל ודאי כך הוא. שהרי למדנו כל המקבל מאחר הוא נקרא בית לזה שנותן לו [ח] וע"כ כתוב איש וביתו באו. ד) שאל ר' יהודה לר' אלעזר ב"ר שמעון. כיון ששמעת מאביך פרשת ואלה שמות בסוד עליון. מה זה שאמר איש וביתו באו. א"ל זה הדבר שאמר אבי. הם היו מלאכים העליונים שהם במעלה יותר על אלה שהם למטה מהם. זהו שכתוב איש וביתו באו [ט] וכך אמר אבי. כל אותן דמלאכים שבמדרגה העליונה נקראים גברים זכרים. יאיתן שבמדרגה תחתונה מהם נקראים [נקבות] בית. כאשר נקבה המקבלת מן הזכר. ר' יצחק היה עומד לפני ר' אלעזר ב"ר שמעון. א"ל האם ירדה השכינה למצרים עם יעקב [י] א"ל ולא. והרי כתוב אנכי ארד עמך מצרימה. א"ל בוא וראה השכינה ירדה למצרים עם יעקב. ושש מאות אלף מרכבות קדושות עמה. וזהו שכתיב כשש מאות אלף רגלי. שלמדנו שש מאות אלף מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים. וכלן עלו משם כשיצאו ישראל ממצרים. זש"כ ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו'. שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות. כמו שיצאו אלו כך יצאו אלו [יא] ובוא וראה סוד הדבר. בזמן שיצאו אלה מרכבות הקדושות ומחנות הקדושים. ראו ישראל וידעו שהיו מתעכבים בשבילם. וכל החפזון שעשו ישראל בשבילן היה

מראה מקומות ו) דף ג ב) דף ד ג) דף ד. ד) דף ד

זין הזהר

פרשת ואלה שמות [א] פי' החיה היינו החיות וכח האלהות של עולם היצירה הנקרא עלמא דדכורא המשפיע לעולם העשיה הנקרא עלמא דנוקבא. וזה העולם הוא שורש נשמת יעקב ש.ק.ראת ישראל וירד משם כח אלהות עם השכינה בגלות ולמען קיום ישראל בגלות ' [ב] מ"ב שמשים היינו מ"ב מלאכים שאות הראשונה משמותיהם היא מן השם מ"ב הנרמז בהר"ת של תפלת אנא בכח והוא בעולם היצירה: [ג] כי ואל"ה בני' מ"ב. מהרח"ו: [ד] כך נקרא ר' שמעון בר יוחאי. [ה] היינו כח האלהות שבעולם היצירה: [ו] ולא כתוב אתו: [ז] וכי יש בני בית למלאכים: [ח] בזה מתורץ איש וביתו שמדת המלכות והשכינה הקדושה נקראת בית לכח האלהות של עולם היצירה המשפיע בה בבחי' איש: [ט] מכיון זה התירץ הוא כנוכר קודם רק שהוא בלשון אחר. מלאכים שבמדרגה העליונה היינו של עולם היצירה. ושבמדרגה התחתונה היינו של עולם העשיה שהם מ"כבה להשכינה הקדושה: [י] פי' בלבדה: [יא] פי' שהשש מאות אלף ב"י למטה כהשש מאות שלמעלה:

היה [יב] וזהו שכתיב ולא יכלו להתמרמה. שהיה לו לומר ולא רצו להתמרמה. אבל לא כתוב אלא ולא יכלו [יג] והכירו ממש שכל בני ישראל היו בני ישראל שברקיע [יד] וזהו שכתוב בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. וע"כ לא נאמר ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה אתו. אלא ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה את יעקב. הבאים מצרימה בתחלה. ועם מי. את יעקב. אמר ר"י קל וחומר. ומה כאשר ניצל יעקב מלבן כתוב. ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. כאשר ירד בגלות והקב"ה אמר אנכי ארד עמך מצרימה. אינו דין הואיל והאדון ירד שירדו שמשיו עמו. זהו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב רבי יעקב דכפר דנן אמר בשם דבי אבא. מי הם בני ישראל שנזכר כאן. הם הנקראים בני ישראל ממש [טו] ה) ר' יהודה אמר ח"ו. בשעה שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה. התעלה על דעתך שהשכינה ירדה עמו בשעה ההיא ממש. אלא בזמן שהיתה ירידה לבניו אז ירדה השכינה. וש"כ אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. כל זמן שתהיה לך עליה. כביכול יש עליה גם לי. ובשעד שתהיה לך ירידה. כביכול אנכי ארד עמך. וכאשר מת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה. עמדה השכינה וירדה עמהם. כמו שירדו אלה כך ירדו אלה. א"ר יוסי ב"ר יהודה מה כתוב קודם לזה. וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו'. בזמן ההוא שמת יוסף וכל השבטים והיתה להם ירידה. ירדו בני ישראל בגלות. והשכינה ומלאכים העליונים ירדו עמהם. וש"כ ואלה שמות ב"י. שהם נתוספו על הראשונים לרדת בגלות ר' דוסתאי אמר בכל יום ויום היו באים והלכו להם [טז] וש"כ הבאים מצרימה. ולא כתוב אשר באו. וזהו שכתוב הבאים מצרימה בתחלה את יעקב. ואח"כ כאשר היתה להם ירידה. איש וביתו באו. ובא וראה בני יעקב כלם היו מתים בזמן ההוא. וירדו אלה ואלה [יז] ר' יוסי ור' אלעזר אמרו פרשה זו ענינים עליונים יש בה. שלמדנו בשעה שירדו אלה המרכבות ומחנות הקדושים. צורות השבטים החקוקות למעלה כלם נכנסו לדור עמהם. וש"כ איש וביתו באו. וכתוב ראובן שמעון לוי וגו'. למדנו שא"ר אלעזר בן ערך. בזמן שהלכו ישראל בגלות. התאספו כל הנשמות של השבטים למערת המכפלה. צעקו ואמרו. זקן זקן [יח] המכאיב ומיצר של הבנים אין נלאה בעולם הזה. כל בניך משתעבדים בעבודה קשה. עם אחר עושים בהם כל הנקמות שבעולם. באותה שעה נתעורר רוח הזקן. שאל רשות וירד. אז קרא הקב"ה לכל מרכבותיו ומחנותיו ומלכם בראשם. וירדו כלם עם יעקב ועם בניו. השבטים ירדו בחייהם עם אביהם. והשבטים ירדו במותם עם אביהם. וש"כ ואלה שמות ב"י וגו'. וכתוב ראובן שמעון לוי וגו'. ובוא וראה מתים היו וירדו. וכתוב ויוסף היה במצרים [יט] א"ר אבא בזה נקראו כרחם אב על בנים:

ויהי

הוה [יב] והיינו דכתיב ולא יכלו להתחסמה. דהוה ליה לאיתמר ולא רצו להתחסמה. אבל לא כתיב אלא ולא יכלו [יג] ואתידעו ממש דכלהו בני ישראל הוו בני ישראל דרקיעא [יד] והיינו דכתיב בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. וע"ד לא נאמר ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה אתו. אלא ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה את יעקב. הבאים מצרימה בקדמיתא. ועם מי. את יעקב. אמר ר"י קל וחומר. ומה כד אסתזיב יעקב מלבן כתיב. ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים כד נחת בגלותא וקב"ה אמר אנכי ארד עמך מצרימה. לאו דינא הואיל ופמרונא נחתא דייחתון שמשוי עתיה היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנן אמר משמיה דר' חבא. מאן אינון בני ישראל דהכא. אינון דאתקרון בני ישראל ממש [טו] ה) ר' יהודה אמר ח"ו. בשעתא דאמר קב"ה אנכי ארד עמך מצרימה. סלקא דעתך דשכינתא נחתא עמיה בהיא שעתא ממש אלא בשעתא דהות ירידה לבנוהי נחתא שכינתא. הה"ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כל זמנא דיהוי לך עליה. כביכול עליה אית לי. ובשעתא דיהוי לך ירידה. כביכול אנכי ארד עמך וכד מית יוסף וכל אחוי והות לון ירידה. קמת שכינתא ונחתא עמהון. כמה דנחתו אלין כך נחתו אלין. א"ר יוסי ב"ר יהודה מאי כתיב לעיל מניה. וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו'. בההיא שעתא דמית יוסף וכלהו שבטין והוה לון ירידה. נחתו בני ישראל בגלותא. ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון. הה"ד ואלה שמות ב"י. דאינון אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא.. ר' דוסתאי אמר בכל יומא ויומא הוו אתיין ואזלין לון [טז] הה"ד הבאים מצרימה. ולא כתיב אשר באו. והיינו דכתיב הבאים מצרימה בקדמיתא את יעקב. ולבתר כד הות לון ירידה. איש וביתו באו. ותא חזי בני יעקב כלהו הוו מתין בההוא זמנא. ונחתי אלין ואלין [יז] ר' יוסי ור' אלעזר אמרו האי פרשתא מלין עלאין אית בה. דתנן בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשיריין קדישין. דיוקניהון דשבטין דגליפין לעילא כלהו עאלו למידר עמהון. הה"ד איש וביתו באו. וכתיב ראובן שמעון לוי וגו'.. תניא א"ר אלעזר בן ערך. בשעתא דאזלו ישראל בגלותא. אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין למערתא דכפלתא. נוחו ואמרו. סבא סבא [יח] כאיבא דבנין לאו בלחותא בעלמא דין. בניך כלהו משתעבדין בקשיו עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא. בההיא שעתא אתער רוחיה דההוא סבא רשותא שאיל ונחית. קרא קב"ה לכל רתיכוי ומשריתיה ומלכהון בראשיהון. ונחתו כלהו עם יעקב ועם שבטוהי. שבטין נחתו תמן עם אבוהון. ושבטין נחתו מתין עם אבוהון. הה"ד ואלה שמות ב"י וגו'. וכתיב ראובן שמעון לוי וגו'. ותא חזי מתיה הוו ונחתו. וכתיב ויוסף היה במצרים [יט] א"ר אבא בהאי אתקרי כרחם אב על בנים:

ויסי

מראה מקומות ה) דף סו.

זין הזהר

(יב) כי ראו יציאת המלאכים משם: (יג) כי יראו להשאר במצרים בלי מלאכי מעלה שהגינו עליהם: (יד) שכל אחד הגין עליו מלאך מזלו: (טו) אולי כוונתו שאותן המלאכים שבאו עמהם למצרים הם נקראים בני ישראל ממש. כי אלו הם שנבראו מן התורה ותפלה ומעשים טובים של נשמת יעקב שנקראת ישראל כי שרשה מסדת התפארת: (טז) באו לראות מה טובם של ישראל במצרים וחזרו לרקיע. ולפיכך כתוב הבאים בלשון תמידיות. ואח"כ בשהתחיל הגלות והצרות נשארו למטה להגין על ישראל: (יז) פי' שנשמות השבטים ירדו ג"כ למצרים להגן על ישראל: (יח) היינו יעקב יעקב: (יט) פי' היינו נשמת יוסף:

ו) **ויהי** כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. ר' חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל מה חמת אורייתא לתמני בנוי דיעקב דאינון תריסר בקדמיתא. ולבתר כן שבעים. דכתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. וכתיב ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. ומאי טעמא שבעים ולא יתיר. א"ל לקבל ע' אומין דאינון בעלמא. והאינון הוו אומה יחידאה לקבל כלהין. הה"ד ולב גבילת עמיה לאסקר בני ישראל. והיינו דכתיב ג) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם. לאחזאה דאינון קיימין בגין דישראל. בארבע לא נאחר אלא כארבע. כמה דאי אפשר לעלמא בלא ארבע רוחות. כך אי אפשר לעלמא בלא ישראל.

ג) **ובני** ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. א"ר יצחק תלתא אינון דמהיין שכינתא מעלמא. ונרמין דדיוריה דקב"ה לא הוי בעלמא. ובני נשא לווחין ולא אסתיע קליהון. ואלין אינון: מאן דשכיב בגדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דגדה. מסאבי דגדה קשיא מכל מסאבו דעלמא. אסתאב איהו וכל דאתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה. בכל אתר דאזלין אתדחיא שכינתא מן קמייהו ולא עוד אלא דגריס מרעין ביסין על גרמיה ועל בסרא זרעא דיוליד דכיין דיקרב בר נש לגבי גדה. בסרא מסאבו דלא עליי ויסתאר בכל סייפין דיליה זרעא דייליד בבסרא מסאבו מסכין עליי רוח מסאבו. וכל יומוי יהא באסאבו דהא בגיעא ויסידא דיליה איהו באסאבו רב ותקיף מכל מסאבי דעלמא. דמיד דקריב בר נש לגבי גדה בסרא מסאבו דליג עליי. דכתיב ותהי נדתה עליו מאן דשכיב בבית אל נכר. דתעיל ברית קודש ואת קיימא ברשו אחרא [כ] דכתיב ד) ובעל בת אל נכר. ותנינן לית קנאה קמי קב"ה בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דשמא קדישא ורזא דמהימנותא מאי כתיב ויהל העם לזנות אל בנות מואב. מיד ויחר אף ה' בישראל. וע"ד אתדחיא שכינתא מקמיה. מאן דמסקר בברית קדישא דתתיס בבריה דב"נ. כאלו מסקר בשמא דקב"ה מאן דמסקר בחותמא דמלכא מסקר ביה במלכא. לית ליה חולקא בהאלהא דישראל אי לא בחילא דתיובתא תדיר. מאן דקטיל בנוי דהוא עוברא דמתעברא אתתיה. וגריס ליה לקטלא ליה במעשה. דסתיר בגיעא דקב"ה ואומנותא דיליה.. ווי לההוא ב"נ. ווי ליה. מד ליה דלא יתברי בעלמא. זכאין אינון ישראל. דאע"ג דהוו בגלותא דמצריס אסתמרו מכל הני תלתא. מגדה מבת אל נכר ומקטול זרעא ואסתדלו בפרסיה בפריה ורביה. דאע"ג דגזרה אתגזרת כל הבן הילוד דיאורה תשליכוהו. לא נמצא ביניהם מי שיהרג עובר במיעי האשה. כל שכן אח"כ. ובזכות זה יצאו ישראל מן הגלות. מגדה. שלמד ר' חייא מהו שכתוב ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות. מכני מה זכו הנשים לזה. לפי שהיו נשמרים בגלות מצרים. שלאחר שנטהרו באו הנשים לבעלידן מקושטות. והסתכלו במראה עם בעליהן. והיו מעוררות אותם לפריה ורביה. מבת אל נכר. שכתוב יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים. וכתוב שבטי יה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי [כא] ואלה שמות

ו) **ויהי** כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. ר' חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל מה חמת אורייתא לתמני בנוי דיעקב דאינון תריסר בקדמיתא. ולבתר כן שבעים. דכתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. וכתיב ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. ומאי טעמא שבעים ולא יתיר. א"ל לקבל ע' אומין דאינון בעלמא. והאינון הוו אומה יחידאה לקבל כלהין. הה"ד ולב גבילת עמיה לאסקר בני ישראל. והיינו דכתיב ג) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם. לאחזאה דאינון קיימין בגין דישראל. בארבע לא נאחר אלא כארבע. כמה דאי אפשר לעלמא בלא ארבע רוחות. כך אי אפשר לעלמא בלא ישראל.

ג) **ובני** ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. א"ר יצחק תלתא אינון דמהיין שכינתא מעלמא. ונרמין דדיוריה דקב"ה לא הוי בעלמא. ובני נשא לווחין ולא אסתיע קליהון. ואלין אינון: מאן דשכיב בגדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דגדה. מסאבי דגדה קשיא מכל מסאבו דעלמא. אסתאב איהו וכל דאתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה. בכל אתר דאזלין אתדחיא שכינתא מן קמייהו ולא עוד אלא דגריס מרעין ביסין על גרמיה ועל בסרא זרעא דיוליד דכיין דיקרב בר נש לגבי גדה. בסרא מסאבו דליג עליי ויסתאר בכל סייפין דיליה זרעא דייליד בבסרא מסאבו מסכין עליי רוח מסאבו. וכל יומוי יהא באסאבו דהא בגיעא ויסידא דיליה איהו באסאבו רב ותקיף מכל מסאבי דעלמא. דמיד דקריב בר נש לגבי גדה בסרא מסאבו דליג עליי. דכתיב ותהי נדתה עליו מאן דשכיב בבית אל נכר. דתעיל ברית קודש ואת קיימא ברשו אחרא [כ] דכתיב ד) ובעל בת אל נכר. ותנינן לית קנאה קמי קב"ה בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דשמא קדישא ורזא דמהימנותא מאי כתיב ויהל העם לזנות אל בנות מואב. מיד ויחר אף ה' בישראל. וע"ד אתדחיא שכינתא מקמיה. מאן דמסקר בברית קדישא דתתיס בבריה דב"נ. כאלו מסקר בשמא דקב"ה מאן דמסקר בחותמא דמלכא מסקר ביה במלכא. לית ליה חולקא בהאלהא דישראל אי לא בחילא דתיובתא תדיר. מאן דקטיל בנוי דהוא עוברא דמתעברא אתתיה. וגריס ליה לקטלא ליה במעשה. דסתיר בגיעא דקב"ה ואומנותא דיליה.. ווי לההוא ב"נ. ווי ליה. מד ליה דלא יתברי בעלמא. זכאין אינון ישראל. דאע"ג דהוו בגלותא דמצריס אסתמרו מכל הני תלתא. מגדה מבת אל נכר ומקטול זרעא ואסתדלו בפרסיה בפריה ורביה. דאע"ג דגזרה אתגזרת כל הבן הילוד דיאורה תשליכוהו. לא נמצא ביניהם מי שיהרג עובר בגיעי האשה. כל שכן לבתר. ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא מגדה. דתני ר' חייא מאי דכתיב ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות. מכני מה זכו נשין לאלין בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא דמצריס לבתר דאתדכיין הוו אתיין מתקשטן. ומסתכלן במראה בבעליהון. ומעוררן לון בפריה ורביה. מבת אל נכר. דכתיב יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים. וכתיב שבטי יה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי [כא] ואלה שמות

מראה מקומות ו) דף פ: ב) זכרי' כ' ג) דף ג. ד) מלאכי ב

זין הזהר

[כ] פי' שזה החטא גורם שהשפע דקדושה המוכנת לישראל תלך מן הקדושה למקום טומאה שברשות אלהים אחרים: [כא] שהשם יתברך עדות לישראל שכלם היו בנים כשרים, בידוע שזה השם נחתם לכל שמות משפחותיהם בתחלה ובסוף:

שמות ב״י. שכטי בני ישראל. דבר אל ב״י. ואם תשאל הרי כתוב והוא בן איש מצרי. הרי ודאי אחד היה ופרסמו הכתיב. שכתוב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. פריה ורביה. שכתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו׳. זמכל אלו נשתמרו ישראל. בני ישראל נכנסו. בני ישראל יצאו. זש״כ ואלה שמות בני ישראל:

ו) **ויקם** מלך חדש על מצרים. א״ר שמעון ביום ההוא נתנה לו ממשלה לשרו של מצרים על כל שאר העמים. שלמדנו קודם שמת יוסף לא נתנה ממשלה לשר של מצרים על ישראל. ביון שמת יוסף אז ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם כזה שהיה שפל וקם. ב) בוא וראה שיוסף הוא סוד ברית העליון [כב] כל זמן שנתקיים הברית. נתקיימה השכינה בין ישראל בשלום כראוי. כיון שנסתלק יוסף סוד ברית העליון מן העולם. אז השכינה וישראל כלם יצאו בגלות. והרי ביארנו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. והכל היה מלפני הקב״ה כראוי. ג) ובספרו של רב המנונא הזקן כך נאמר. מהו שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. בוא וראה כל אומית העולם וכל מלכי העולם לא נתחזקו בממשלתם אלא בשביל ישראל. מצרים לא היו מושלים על כל העולם. עד שבאו ישראל ונכנסו שם בגלות. אז התגברו על שאר אומות העולם. בבל לא נתגברו על כל אומית העולם אלא בשביל ישראל שיהיו אצלם בגלות. אדום לא נתגברו על כל אומות העולם אלא בשביל ישראל שיהיו אצלם בגלות. שהרי אומית האלה היו בשפלות בין שאר העמים. וחלשים היו מכלם. ובשביל ישראל נתגברו. מצרים. שכתוב מבית עבדים. עבדים ממש נקראו. שהרי מצרים בשפלות של שאר האומות היו. בבל. שכתוב ד) הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום. שכתוב ה) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. וכלם לא לקחו גבורה אלא בשביל ישראל. שכאשר ישראל בגלות אצלם מיד מתגברים על כל שאר אומות העולם. מפני מה. לפי שישראל הם בלבדם עומדים נגד כל אומות העולם. וכאשר נכנסו ישראל בגלות מצרים מיד היתה תקימה למצרים. ונתגברה ממשלתם למעלה על כל שאר האומות. שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם. תקימה היתה להם. שנתגבר וקם הממונה ההוא שר של מצרים. ונתנה לו גבורה וממשלה על כל הממונים של שאר האומות. שהרי בתחלה נתנה הממשלה לאותו הממונה שלמעלה. ואח״כ להעם שלו למטה. ולפיכך ויקם מלך חדש על מצרים. זהו הממונה שלהם. חדש היה. שעד יום הזה לא היתה לו ממשלה על שאר האומות. ועתה עמד לשלוט על כל שאר אומות העולם. ואז נתקיים ו) תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלך. ז) רבי חייא אמר ויקם מלך חדש. חדש ממש היה. רבי יוסי אמר שהיה מחדש גזרות מה שלא חידש מלך אחר מקודם לזה. אשר לא ידע את יוסף. כל הטוב ההוא שעשה יוסף בארץ מצרים. שכתוב ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה. והחיה אותם בשני רעבון. כל זה לא זכר. ועשה עצמו כאינו מכירו. ר׳ יוסי ור׳ יהודה היו יושבים ועוסקים בתורה לפני רבי שמעון. א״ר יהודה זהו שכתוב ויקם מלך

סיעות בני ישראל שבעי בני ישראל דבר אל ב״י. ואי תימא והא כתיב והוא בן איש מצרי. הא ודאי חד הוה ופרסמו הכתיב. דכתיב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. קרא דכתיב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. פריה ורביה דכתיב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו׳. ומכל אלו נשתמרו ישראל. בני ישראל עאלו. בני ישראל נפקו. הס״ד ואלה שמות בני ישראל:

ו) **ויקם** מלך חדש על מצרים. א״ר שמעון ביום ההוא אתיהיב ליה רשותא לשרו של מצרים על כל שאר עמין דתנא עד דלא מית יוסף לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים על ישראל. כיון דמית יוסף כדין ויקם מלך חדש על מצרים ויקם כמאן דהוה תליך וקם. ב) תא חזי דיוסף דאיהו ברית עלאה [כב] כל זמנא דאתקיים ברית שכינתא אתקיים בהדייהו דישראל בשלם כדקא יאות. כיון דאסתלק יוסף ברית עלאה מעלמא. כדין שכינתא וישראל כלהו בגלותא נפקו. והא אוקימנא דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. וכלא הוה מעם קב״ה כדקא יאות ג) ובספרא דרב המנונא סבא סבי אתיתר מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים תא חזי כל עמין דעלמא וכל מלכין דעלמא לא אתתקפו בשולטניהון אלא בגיניהון דישראל. מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא עד דאתו ישראל ועאלו תמן בגלותא. כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא בבל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגין דישראל דלהוין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל דלהוין בגלותהון. דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין. ומאיכין הוו מכלהו. ובגין ישראל אתתקפו. מצרים דכתיב מבית עבדים. עבדים אקרון ממש דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוי בבל דכתיב ד) הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום דכתיב ה) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. וכלהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מאי טעמא. בגין דישראל איהו בלחודייהו לקבל כל עמין דעלמא כד עאלו ישראל בגלותא דמצרים מיד הוה קיימה למצרים ואתתקף שולטנותא דלהון לעילא על כל שאר עמין דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים ויקם. קיימה הוה לון. דאתתקף וקם הוה ממנא שולטנא דמצרים. ואתיהיב ליה תוקפא ושלטנותא על כל ממנן דשאר עמין. דהא בקדמיתא איהי שלטנותא להוה מיאנא דלעילא. ולבתר לעיתא דיליה דלתתא. ובגין כך ויקם מלך חדש על מצרים דא הוה יתיבא דלהון. חדש הוה דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנו על שאר עמין. והכתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא וכדין אתקיים ו) תחת שלש רגזה הרץ תחת עבד כי ימלך. ז) רבי חייא אמר ויקם מלך חדש. חדש ממש הוה. רבי יוסי אמר דהוה מחדש גזירין דלא חדש מלכא אחרא מקדמת דנא אשר לא ידע את יוסף. כל הטוא עיבו לעבד יוסף בארעא דמצרים. דכתיב ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה. וקייס לון בשני כפנא כל אלין לא דכיר. ועבד גרמיה דלא ידע ליה ר׳ יוסי ור׳ יהודה הוו יתבי ולעאן באורייתא קמיה דרבי שמעון. א״ר יהודה אלין דכתיב ויקם מלך

מראה מקומות ו) דף עו: ב ויש״ב קפד. ג) דף ו. ד) יפה״ כ״ג ה) עובדי׳ א׳ ו) מפני ל׳ ז) דף ג.

זון הזהר

[כב] פי׳ סוד קדושת ספירת היסוד:

מלך חדש על מצרים. תיקון דליהו קם מגרמיה. מה דהוה ספל קם. ולא אתחזי למלכא. ובעותרא קם. א"ר שמעון כלא סבי הוא כגוונא דאתחזרוס. דלא אתחזי למלכא וקם מגרמיה. וקם בעותרא. ובעא לאובדא ליסראל מעלמא אוף סבא הלי לא אתחזי למלכא וקם מגרמיה. ובעא לאובדא ליסראל מעלמא דכתיב ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו'. וכד הוה קם מלכא לעילא קם מלכא לתתא

ה) **ויאמר** אל עמו הנה עם בני ישראל וגו' א"ר שמעון תא חזי דהא על כל פנים מלאכא דלעילא דממנא על מצרי הוה. והכי הוא. דרובא דפרשתא לא אתיר אלא מלך מצרים סתם. והיינו ממנא דרבא על מצרי פרעה מלך מצרים פרעה ממש. ובגין כך כתיב ויאמר כלומר אכנים בלבהון מלתא דא. כד"א ג) כי ה' אתר לו קלל את דוד. מהסבתא דלבא בלבד. וכן ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד וכן ויאתר המן בלבו אוף הכא נמי אכנים מחסבתא בלבהון דימרון רב ועצום ממנו. מאי ממנו דלהון לומר מחנה דלהון אינון אתרו בלבייהו דהילא ותוקפא דילהון רברבא ותקיפא מאנו מסולטנא דילהון. ר' יצחק אמר כל אומין דעלמא מסכין תוקפא מסריהון וישראל נגדין חיליהון מקב"ה ואינון אתקרון עמא דה'. ולא עמא דסולטניא ר' יהודה אתר הכא אתקרון עמו. דכתיב ויאמר אל עמו. והתם כתיב ראה ראיתי את עני עמי. עמי ממש. ישראל אקרון עם ה'. ושאר אומין אקרון עמו דסולטנא דילהון. דכתיב ג) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלהינו לעולם ועד א"ר אבא הלי פסוקא הוה ליה למיתר הנה עם ישראל. או בני ישראל רב ועצום ממנו. מהו עם בני ישראל אלא עם בני ישראל ממש מסיעא ישראל דלעילא [כג] דאסיבו דעם בני ישראל הוו. ולא עם ה'. וכתיב ויקולו מפני בני ישראל. ולא כתיב מפני עם בני ישראל אלא מפני בני ישראל ממש ויאמר אל עמו. יהב להון עיטא לאעבד עמהון כישא. א"ר תנחום יודעין הוו מצרי בהנסגניות דלהון סטופן למלכי בנין ישראל. ובגין כך אקדים סולטנא דלהון למעבד עמהון כים. ד) תאנא בשעתא דמסר קב"ה ישראל לסרא דמצרי גזר עליהו ז' גזרות שישעבדו בהון מצרי. הה"ד וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'. ולקבליהון שבעה לטב. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם:

ה) **הבה** נתחכמה לו רבי יוסי אמר אין הבה אלא לשון הזמנה לאעבד דינא כד"א הבה נרדה. ו) הבה תמים ר' יוחנן אמר הבה לשון הסכמה והזמנה. כמו הבה נבנה לנו עיר. ז) הבו לכם עצה. הבו לה' בני אלים. ר' יצחק אמר הבה נתחכמה לו. נהוי בהסכמת דינא לגביה פן ירבה ורוח הקודש אומרת כן ירבה וכן יפרץ. ומלאכי השרת הוו להו לסכים ולצנינים [כד] הה"ד ויקוצו

מלך חדש על מצרים. למדנו שהוא עמד מעצמו. מי שהיה שפל קם. ולא היה ראוי למלוך. אלא בכח עשרו קם. א"ר שמעון הכל כך הוא כמו באחשורוש. שלא הי' ראוי למלוך ועמד מעצמו. וקם בכח עשרו. ובקש להאביד לישראל מהעולם. אף כאן לא הי' ראוי למלוך ועמד מעצמו. ובקש להאביד לישראל מהעולם. שכתוב ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו'. וכאשר היה קם מלך למעלה קם המלך למטה:

ה) **ויאמר** אל עמו הנה עם בני ישראל וגו'. א"ר שמעון בוא וראה שהרי על כל פנים זה המלאך המושל שר של מצרים היה. וכך הוא. שהרי ברוב הפרשה לא נאמר אלא מלך מצרים סתם. וזהו השר הגדול של מצרים. פרעה מלך מצרים. זהו פרעה ממש. ולפיכך כתיב ויאמר. כלומר הכנים בלבם דבר זה. כמש"כ ג) כי ה' אמר לו קלל את דוד. זהו מחשבת הלב בלבד. וכן ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד. וכן ויאמר המן בלבו. אף כאן כך שהכנים מחשבה בלבבם שיאמרו רב ועצום ממנו. מהו ממנו. כוונתם על השר שלהם. הם אמרו בלבבם. שהכח והגבורה של ישראל גדול וחזק ממנו. מהשר שלהם. ר' יצחק אמר כל אומות העולם ממשיכים להם גבורה מהשר שלהם. וישראל ממשיכים גבורתם מהקב"ה. והם נקראים עם ה'. ולא עם של שרים. ר' יהודה אמר כאן נקראים עמו. שכתוב ויאמר אל עמו. ושם כתוב ראה ראיתי את עני עמי. עמי ממש. ישראל נקראים עם ה'. ושאר אומות נקראים עמו של השר שלהם. שכתוב ג) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלהינו לעולם ועד. א"ר אבא זה הכתוב היה לו לומר הנה עם ישראל. או בני ישראל רב ועצום ממנו. מהו עם בני ישראל. אלא עם בני ישראל ממש. ישראל ההוא שלמעלה [כג] שחשבו שעם בני ישראל הם. ולא עם ה'. וכתוב ויקוצו מפני בני ישראל. ולא כתוב מפני עם בני ישראל. אלא מפני בני ישראל ממש.. ויאמר אל עמו. נתן להם עצה לעשות עמהם רעה. א"ר תנחום יודעים היו המצרים באצטגנינות שלהם שסופם ללקות בשביל ישראל. ולפיכך הקדים השר שלהם לעשות עמהם רעה.

ד) ולמדנו בשעה שמסר הקב"ה את ישראל לשר של מצרים גזר עליהם ז' גזרות. שישעבדו עמהם המצרים. וזש"כ וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'. וכנגדן שבעה לטוב. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאר מאד ותמלא הארץ אותם:

ה) **הבה** נתחכמה לו. רבי יוסי אמר אין הבה אלא לשון הזמנה לעשות דין. כמש"כ הבה נרדה.

ו) הבה תמים. ר' יוחנן אמר הבה לשון הסכמה והזמנה. כמו הבה נבנה לנו עיר. ז) הבו לכם עצה. הבו לה' בני אלים. ר' יצחק אמר הבה נתחכמה לו. נהיה בהסכמת הדין אליו. פן ירבה. ורוח הקודש אומרת. כן ירבה וכן יפרץ. ומלאכי השרת היו להם לשכים ולצנינים [כד] זש"כ ויקוצו

מראה מקומות ה) דף יז. ו) שמואל ב' ט"ז ג) מיכה ד' ד) דף יח. ה) דף יח. ו) שמואל א' י"ד ז) שופטים כ'

זין הזהר

[כג] נ"ל לפרש דהנה ידוע שכל אומה ולשון יש לה שר בשמים. ונשמות אותן האנשים שהם יצאו האומות ונקראות על שמם. כמו גומר ומגוג ומדי ויון עמון ומואב. הן משולבות עם השרים שבשמים בהשתתפות להנהגת האומות. ופרעה חשב על האומה הישראלית שנשמת יעקב הנקראת ישראל בהשתתפות עם שר בשמים הם הממונים להנהגת עם ישראל ונורלם כגורל שאר האומות. ולכן נקראים בני ישראל כמו בני עמון ומואב והשאר ולא ידע שהם עם ה' ורק בידו כל עניני התנהגותם. ולפיכך ויקוצו מפני בני ישראל ממש:

[כד] ישראל נקראים בזה העולם מלאכי השרת על שם אמונתם ועבודתם להקב"ה:

ויקוצו מפני בני ישראל. שהיו מתרחקים ממלאכי השרת כאותן קוצים שמתרחקים מהם אנשים. א"ר יודאי א"ר יצחק מה היתה מחשבתם של מצרים למנוע מישראל פריה ורביה. והשר הממונה עליהם למה הכנים בלבם כך. אלא אמר להם תדעו שעתיד בן אחד לצאת מישראל. שיהיה נעשה דין באלהינו על ידו .. ר' שמעון ברבי יוסי אומר מה שכתוב הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה. נתנבאו על העתיד כמו שקרה להם. וגוסף גם הוא על שונאינו. נתנבאו על מחנות העליונים שהיו שוכנים ביניהם. ונלחם בנו. נתנבאו על מה שכתוב ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ. כמש"כ ובני ישראל יוצאים ביד רמה:

ח) **ויעבדו** מצרים את בני ישראל בפרך. א"ר אלעזר לרבי שמעון אביו. מה ראה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות. א"ל שאלה אחת אתה שואל או שתים. א"ל שתים. גלות למה. ולמצרים למה. א"ל שתים הן ומחוברת להיות אחת. א"ל עמוד והתחזק. בשבילך יתקיים למעלה בשמך זה הדבר. אמיר בני אמר פתח ואמר סוד הדבר הוא שלמדנו בעשרה מאמרות נברא העולם. וכאשר תבין רק שלשה הם. והעולם נברא בדם. בדכמה בתבונה ובדעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכאשר בקש לקיים את העולם עשה לאברהם בסוד החכמה. ליצחק בסוד התבונה. וליעקב בסוד הדעת. וע"ז נאמר ג) ובדעת חדרים ימלאו. ובשעה דריא נתיסד כל העולם. ומשנולדו ליעקב י"ב שבטים נתיסד הכל כדמיון שלמעלה. כאשר ראה דקב"ה שמחה דגדולה של עולם התחתון. שנתיסד כדמיון שלמעלה. אמר פן ח"ו יתערבו ישראל בשאר עמים. וי פנמי ע"י זה כל העילמות. מה עשה הקב"ה. היה מטלטל לכלם ממקום למקום עד שירדו למצרים. להיות מדרם בין עם קשה עורף. שמבזים מנהגי ישראל ומואסים אותם להתחתן בהם ולהתערב עמהם. וחושבים אותם לעבדים. הזכרים מאסו בהם ודנקבות מאסו בדם. עד שנתיסד הכל בזרע קדוש. בין כך ובין כך נשלם עון שאר עמים. שכתוב ג) כי לא שלם עון האמורי וגו'. וכאשר יצאו. יצאו זכאים קדושים. שכתיב שבטי יה עדות לישראל:

ט) **וילך** איש מבית לוי ויקח את בת לוי. א"ר יוסי וילך איש. זה עמרם. ויקח את בת לוי. זו יכבד. ובת קול ירדה ואמרה לו להזדווג בה. שהרי קרוב זמן גאולת ישראל על ידי הבן שיולד מהם. והקב"ה עזר בזה. שלמדנו שהשכינה שרתה על משכנם. ומחשבתם בדבקות אחת היתה בהשכינה. וע"כ לא זזה השכינה מדבן ההוא שהולידו. לקיים מה שכתוב והתקדשתם והיתם קדושים. אדם המקדש עצמו מלמטה. הקב"ה מקדשהו למעלה. כמו שהמחשבה שלהם היתה בדבקות השכינה. כך דתדבקה השכינה במעשה ההוא ממש שעשו. א"ר יצחק זכאים הם הצדיקים שהמחשבה שלהם דבוקה תמיד בהקב"ה. וכמו שהם מתדבקים בו תמיד. כן גם הוא מתדבק בהם ואינו עוזבם לעולם. וי לרשעים שהמחשבה שלהם והדבקות שלהם רחוקות ממנו. ולא די להם שמתרחקים ממני. אלא שמתדבקים בצד הטומאה. בוא וראה עמרם שנדבק בהקב"ה יצא ממנו משה. שהקב"ה לא סר ממנו לעולם. והשכינה התדבקה עמו תמיד. אשרי חלקו:

ותהר

ויקולו מפני בני ישראל. דהוו מתעקלי ממלאכי השרת כהני קוני דמתעקלי בהו מיכאי. א"ר יודאי א"ר יצחק מה הוה מחשבתהון דמצראי לממנע מישראל פריה ורביה ושולטנא דממנא עליהון דאעיל בלבהון כך. אלא אמר להון תדעון דזמין ברא חדא למיפק מישראל. דיתעביד דינא באלהינא על ידיה. ר' שמעון ברבי יוסי אומר הא דכתיב הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה. נתנבאו על העתיד כפי מה שאירע להם. וגוסף גם הוא על שונאינו. נבאו על משריין עלאין דהוו שריין בגויהון. ונלחם בנו. נבאו על מה דכתיב ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ. כד"א ובני ישראל יוצאים ביד רמה:

ח) **ויעבדו** מצרים את בני ישראל בפרך. א"ר אלעזר לרבי שמעון אבוי. מה חזית קב"ה לאחתא ישראל למצרים בגלותא. א"ל חדא שאלתא את שאיל או תרין. א"ל תרין. גלותא למה ולמצרים למה. א"ל תרין איכון ואתחזו לחד. א"ל קוס בקיומך. בגיניך יתקייס לעילא מסתר האי מלה. אימא ברי קימא פתח ואמר רזא דאלה היא דתנן בעשרה מאמרות נברא העולם וכד תסתכל תלתא איכון. ועלמא בהו אתברי. בחכמה בתבונה ובדעת ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון דישראל. כד בעא לקיימא עלמא עבד לאברהם ברזא דחכמה. ליצחק ברזא דתבונה ליעקב ברזא דדעת. ובהאי אתקרי ג) ובדעת חדרים יתלאו. ובההיא שעתא אסתכלל כל עלמא ומדאתילידו ליעקב תריסר שבטין אסתכלל כלא כגוונא דלעילא. כד חזא קב"ה חדוותא סגיאה דהאי עלמא תתאה דאסתכלל כגוונא דלעילא אמר דילמא ח"ו יתערבון בשאר עממין ויסתחר פגימותא בכלהו עלמין. מה עבד קב"ה. אעטל לכלהו מהכא לסהא עד דאתיו לאלגיס. למידר דיוריהון בעם קשי קדל. דמבזין נימוסיהון ומחזין להון לאתחתנא בהו ולאתערבא בהדייהו. והאינון להון עבדין. גוברין נעלן בהון ומוקבתא נעלן בהון. עד דאסתכלל כלא בזרעא קדישא. בין כך ובין כך שלים חובא דשאר עמין דכתיב ג) כי לא שלם עון האמורי וגו'. וכד נפקו אנון זכאין קדישין. דכתיב שבטי יה עדות לישראל

ט) **וילך** איש מבית לוי ויקח את בת לוי. א"ר יוסי וילך איש. דא עמרם. ויקח את בת לוי. דא יוכבד. ובת קול נחתת ואמרת ליה לאזדווגא בה דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל על ידא דברא דיתיליד מינייהו. וקב"ה סייע ביה. דתנינן שכינתא שריא על ערסייהו. ורעותא דלהון בדבקותא חדא הוה בה בשכינתא וע"ד לא אתעדי שכינתא מההוא ברא דאולידו. לקיימא מאי דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים. בר נש דמקדש גרמיה מלרע. קב"ה מקדש ליה לעילא. כמה דרעותא דלהון הוה בדבקותא דשכינתא. הכי אתדבקא שכינתא בההוא עובדא ממש דעבדו א"ר יצחק זכאין הינון צדיקיא דרעותא דלהון בדבקותא דקב"ה תדיר וכמה דאינון מתדבקן ביה תדיר. הכי נמי איהו אתדבק בהו ולא שביק לון לעלמין. ווי לרשיעיא דרעותא דלהון ודבקותא דלהון מתרחקא מניה. ולא די להו דמתרחקן מניה. אלא דמתדבקן בסטרא אחרא. תא חזי עמרם דאתדבק ביה בקב"ה נפק מניה משה דקב"ה לא אעדי מניה לעלמין ושכינתא אתדבקת בהדיה תדיר זכאה חולקיה:

ותסר

מראה מקומות ח) דף יד. ט) מבני כ"ד ג) בראשית ט"ו ד) דף יח:

ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא מאי כי טוב הוא א"ר חייא דתתיליד מהול. בגין דרזא דברית טוב אקרי. דכתיב ה) אמרו לצדיק כי טוב [כה] ר' יוסי אמר נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמתא. דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא. דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא. וכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. וע"כ כי טוב כתיב. וכלא הוא. ותלפנהו שלשה ירחים. ג' ירחים מאי קא מיירי. א"ר יהודה רמז הוא דקא רמז. דלא אסתמודע מסה בזכרא עלאה עד ג' ירחים. דכתיב בחדש השלישי לצאת ב"י מארץ מצרים. שהרי אז נתנה התורה על ידו. והשכינה נתגלתה ושרתה עליו לעיני הכל. שכתוב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' וגו'. ולא יכלה עוד הצפיני. שעד השעה ההוא לא נודע דיבורו עם הקב"ה. ואז כתוב משה ידבר והאלהים יעננו בקול. ותקח לו תיבת גמא. רמז על הארון שלוחות הברית מונחים בו. תיבת גמא ארון הברית הוא. ותחמרה בחמר ובזפת. שהרי הארון היה מחופה מבית ומבחוץ. ר' יהודה אמר זאת היא התורה. שחופה אותה הקב"ה במצות עשה ובמצות ל"ת. ותשם בה את הילד. אלו ישראל. כמש"כ ג) כי נער ישראל ואהבהו. ותשם בסוף. שלא היו מצוות התורה חמירות לעשותם [כו] עד שנכנסו ישראל לארץ לסוף ארבעים שנה. על שפת היאור. על פי המאמר של אותן המירים את התורה וחוקותיה לישראל ג) ותרד בת פרעה לרחץ על היאור. בזמן שישראל פוסקים מן התורה. מיד ותרד בת פרעה לרחץ על היאור. יורדת מדת הדין לרחץ מדמם של ישראל בעבור עלבון התורה. ונערותיה הולכות על יד היאור. אלו האומות שהולכים ורודפים אחרי ישראל. על יד היאור. על ידי סבת עלבון התורה ואותן המורים בה. שמרפים ידיהם ממנה. ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה. א"ר יהודה כל דברי העולם תולין בתשובה ותפלה שמתפלל האדם להקב"ה. וכל שכן מי ששופך דמעות בתפלתו. שאין לך שער שלא יכנסו בו הדמעות. מה כתוב ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח. זו השכינה ששורה על ישראל כאם על הבנים. והיא פותחת תמיד בזכותן של ישראל. כיון שפתחה ותראהו את הילד. אלו ישראל שנקראים ד) ילד שעשועים. שמתאהבים לפני רבונם בכל. ומיד שמתחננים לפני הקב"ה חוזרים בתשובה ובוכים לפניו. כבן הבוכה לפני אביו. מה כתוב והנה נער בוכה. כיון שבוכה נקרעין כל גזרות רעות שבעולם. מה כתוב ותחמול עליו. מתערת עליו ברחמים ומרחמת אותו. ותאמר מילדי העברים זה. שהם רכי לבב. ולא מילדי עכו"ם שהם קשה עורף וקשה לב. מילדי העברים רכי לב מאבותם ואמותם לשוב לפני רבונם. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה. זש"ב ה) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה ואם הילד בוכה. א"ר יהודה לעתיד לבוא מה כתוב ו) בבכי יבואו ובתחנונים אובילם. מהו בבכי יבאו. בזכות בכי של אם הילד שהיא רחל. יבואו ויתאספו מן הגלות. וא"ר יצחק גאולת ישראל אין תולה אלא בבכי. כאשר יושלמו ויכלו

ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא מאי כי טוב הוא א"ר חייא דתתיליד מהול. בגין דרזא דברית טוב אקרי. דכתיב ה) אמרו לצדיק כי טוב [כה] ר' יוסי אמר נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמתא. דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא. דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא. וכתיב וירא אלהים את האור כי טוב וע"ד כי טוב כתיב. וכלא הוא. ותלפנהו שלשה ירחים. ג' ירחים מאי קא מיירי. א"ר יהודה רמז הוא דקא רמז. דלא אסתמודע מסה בזכרא עלאה עד ג' ירחים. דכתיב בחדש השלישי לצאת ב"י מארץ מצרים דהא כדין אתיהיבת תורה על ידוי. ושכינתא אתגליא ושריא עלוי לעיניהון דכלא. דכתיב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' וגו'. ולא יכלה עוד הצפיני. דעד ההוא שעתא לא אסתמודע מלוליה בקב"ה. וכדין כתיב משה ידבר והאלהים יעננו בקול. ותקח לו תיבת גמא. רמז על הארון דלוחות קיימא עאלין בגויה. תיבת גמא ארון הברית היא. ותחמרה בחמר ובזפת. דהא הארון הוה מחופה מלגו ומלבר ר' יהודה אמר דא היא אוריתא. דאתמרה קב"ה באלות עשה ובמנות לא תעשה ותשם בה את הילד אלו ישראל כד"א ג) כי נער ישראל ואהבהו ותשם בסוף. דלא הוו פקודי אורייתא חומרא לאעבד [כו] עד דעלו ישראל לארעא לסוף ארבעין שנין. על שפת היאור. על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחוקה לישראל ג) ותרד בת פרעה לרחץ על היאור בשעתא דהוו פסקי ישראל מאורייתא מיד ותרד בת פרעה לרחץ על היאור הות נחתא חדת הדין לאסתחקה מדמא דישראל על עלבונא דאורייתא. ונערותיה הולכות על יד היאור. אלין אומיא דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו. על יד היאור. על סבת עלבונא דאורייתא ואינון דמורים בה. דרפו ידייהו מינה. ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה. א"ר יהודה כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלותא דלוי ב"נ לקב"ה וכל שכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה. דלית לך תרעא דלא עאלין אינון דמעי. מאי כתיב ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח. דא שכינתא דקיימא עלייהו דישראל כאימא על בנין והיא פתחת תדיר בזכיתהון דישראל כיון דפתחה ותראהו את הילד. אינין ישראל דאקרון ד) ילד שעשועים. דמתחטאן קמי מאריהון בכלא ומיד דמתחננן קמי קב"ה הדרי בתשובה ובכאן קמיה כברא דבכי קמי אבוי מאי כתיב והנה נער בוכה כיון דבכי מתבדי כל גזרין ביישין דעלמא. מאי כתיב ותחול עליו. אתערת עלוי ברחמים ומרחמת ליה ותאמר מילדי העברים זה דאינון רכי לבא. ולא מילדי העכו"ם דאינון קשי קדל וקשי לבא מילדי העברים רכי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד שהיתה בוכה. הה"ד ה) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה ואם הילד בוכה. א"ר יהודה לזמנא דאתי מאי כתיב ו) בבכי יבואו ובתחנונים אובילם. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד שהיא רחל יבואו ויתכנשון מן גלותא. וא"ר יצחק פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי כד יסתלמון ויכלון

מראה מקומות ה) ישעי' נ' ג) הושע י"א ג) דף יב. ד) ירמי' ל"א ה) ירמי' ל"א ו) שם

זין הזהר

(כה) כי ספירת היסוד נקראת בשם יסוד צדיק (כו) כי להמדבר היה דין חוץ לארץ ולא נתחייבו בכל המצות רק במצות של חובת מה שהיה אפשר לקיימן במדבר:

ויבלו דמעית הבבי שבכה עשו לפני אביו. שכתוב ויישא עשו קולי ויבך. א"ר יוסי בכיה זו שבכה עשו. ואותן דמעות. הורידו לישראל בגלות שלו. כשיבכו אותן דמעות ע"י בכיית ישראל יצאו מן גלותו. וש"כ בבכי יבאו ובתחנונים אובילם:

ויבלו דמעות בכי דבכה עשו קמי אבוי דכתיב ויישא עשו קולו ויבך א"ר יוסי בכי דבכה עשו ואיכון דמעין. אמיתו לישראל בגלותיה. כיון דיכלין איכון דמעין בבכי דישראל יפקון מן גלותיה.. הס"ד בבכי יבאו ובתחנונים אובילם

סתרי תורה

ז) **רבי חזקיה** אמר כך למדנו. וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי [כז] וילך איש. זה הקב"ה. כמש"כ ה' איש מלחמה [כח] מבית לוי. זה הקב"ה. מקום שהחכמה העליונה ודנהר ההוא מתחברים יחד ואין נפרשים לעולם [כט] מבית לוי. שהשרה את הלויתן להיותו לשמחה בעולם. כמ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו [ל] ויקח את בת לוי. זה הקב"ד. מקום שמאור הלבנה מאיר [לא] ותהר האשה ותלד בן. האשה זדאי [לב] כמ"ש לזאת יקרא אשה. בתחלה בת לוי. כך הוא בודאי. וכי בת לוי בתחלה ועתה אשה. אלא כך למדנו. אשה ט"ם שנזדוגת נקראת בת פלוני. לאחר שנזדוגה נקראת אשה. וכאן בת ואשה הכל במדרגה אחת הוא [לג] ותצפנהו שלשה ירחים. אלו ג' ירחים שהדין הקשה שורה בעולם. ואיזה הם. תמוז אב וטבת. מכאן נשמע שטרם שירד משה לעולם היה הוא שכיח למעלה. ועל כן נזדוגה עמו השכינה מן היום שנולד. מכאן אמר רבי שמעון שרוחות הצדיקים שכיחים הם למעלה קודם שיורדים לזה העולם. ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תיבת גמא. מהו ותקח לו תיבת גמא. שבסתה לו בסימניה. שיהיה נשמר מדני הים הצפים בים הגדול [לד] כמו שכתוב שם רמש ואין מספר. והיא כסתה לו שיהי' נשמר מהם במחסה יקר של שני גונים לבן ושחור [לה] והניחה לו למשה לשוט ביניהם להיות' ניכר ביניהם. לפי שעתיד הוא לעלות ביניהם פעם אחרת לקבל התורה. ותרד בת פרעה. זו היא הבאה מצד שמאל של הדין הקשה כמו שאמרנו. לרחוץ על היאור. על היאור דוקא ולא על הים [לו] ואם תשאל הרי כתוב ג) ומטך אשר הבית בו את היאור. ומשה לא הכה אלא את הים. וקראו הכתיב יאור. אלא זה היאור שהכה אהרן על ידי משה. וחשב הכתוב כאילו הוא עשה. כדמיון זה כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. והלא אהרן הכהו. אלא ביון שבא מכח דקב"ה קראו הכתוב הכות ה'. ואח"כ קראו בשם משה. ונערותיה הילכות על יד היאור. אלו שאר מחנות הבאים מצד הזה. ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו. הלא ותרא צריך לומר. מהו ותראהו. והרי א"ר שמעון שאין לך תיבה בתורה או אות אחת בתורה שאין בה סודות יקרים ועליונים. אלא כך למדנו. שרושם של המלך והמטרונה נמצאו בו [לז] היינו הרושם של וא"ו ה"א.

מיד

סתרי תורה

ז) **רבי חזקיה** אמר הכי אוליפנא וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי [כז] וילך איש. זה קב"ה. כד"א ה' איש מלחמה [כח] מבית לוי דא קב"ה. אתר דחכמה עלאה וההוא נהרא אתחברן כחדא ולא מתפרשן לעלמין [כט] מבית לוי. דאשרי לויתן לחידו בעלמא. כמה דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו [ל] ויקח את בת לוי. דא קב"ה אתר דנהירו דסיהרא נהיר [לא] ותהר האשה ותלד בן האשה ודאי [לב] כד"א לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת לוי. הכי הוא ודאי. וכי בת לוי בקדמיתא והשתא הכי אלא הכי אוליפנא אתתא עד לא אזדווגת אתקריאת בת פלוני. בתר דאזדווגת אתקריאת אשה. והכא בת ואשה כלא בחד דרגא הוא [לג] ותצפנהו שלשה ירחים אלין ג' ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי ניהו תמוז אב ובתרא מהכא משמע דעד דלא נחת משה לעלמא שכיח הוא לעילא ועי"ד אזדווגת ביה שכינתא מן יומא דאתיליד מכאן א"ר שמעון רוחיהון דצדיקיא שכיחין אינון לעילא עד לא יתתון לעלמא. ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תיבת גמא. מאי ותקח לו תיבת גמא. דחפת ליה בסימנהא לאתוי נסיר מאינון מאי דאתעין בימא רבא [לד] כמה דכתיב שם רמש ואין מספר. והיא חפת ליה למהוי נטיר מנייהו בחפו יקירא דתרין גוונין חיוור ואוכם [לה] ואנח ליה למשה למיסט ביניהו לאסתמודע ביניהון. בגין דזיין הוא לסלקא ביניהו זמנא אחרא לקבלא אורייתא ותרד בת פרעה. דא היא דאתיא מסטרא שמאלא דדינא קשיא כמה דאתמר. לרחוץ על היאור. על היאור דייקא ולא על הים [לו] ואי תימא הא כתיב ג) ומטך אשר הכית בו את היאור. ומשה לא מחא אלא ימא. וקרייה קרא יאור. אלא יאור הוא דמחא אהרן על ידא דמשה. ושוייה קרא דאיהו עביד. כהאי גוונא וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. ואהרן הכהו. אלא על דאתא מסטרא דקב"ה קרייה קרא הכות ה'. לבתר קרייה בשמא דמשה. ונערותיה הולכות על יד היאור. אינון שאר מסיריין דאתיין מסטרא דא. ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו. ותרא מבעי ליה. מאי ותראהו. והא א"ר שמעון לית לך מלה באורייתא או את חד באורייתא דלא אית ביה רזין יקירין ועלאין. אלא הכי אוליפנא רשימא דמלכא ומטרוניתא אסתכחת ביה [לז] ואינון רשימא דוא"ו ה"א.

מיד

מראה מקומות ז) בראשית קעד. ב) שמות יז

זיו הזהר

[כז] כאן סדר הזהר איך נשמת משה נתתקנה בתחלה מן זיוג חכמה ובינה והניעה לתפארת אח"כ ליסוד ואח"כ נתעברה המלכות עם נשמתו בעת שנתעברה יוכבר עם גופו. ובזה תבין המאמר: [כח] זה תפארת: [כט] זה זיוג חכמה ובינה אבא ואימא תרין ריעין דלא מתפרשן: [ל] זה יסוד [לא] זו מלכות: [לב] זו מלכות שנתעברה עם נשמת משה בעת שנתעברה יוכבד עם גופו. ולכך כתוב ותהר האשה בה"א הידוע ולא כתוב ותהר אשתו [לג] ספירת מלכות כך היא. טרם הזדווגותה עם האיש שהוא עלמא דדכורא נקראת בת. וע"י זווגה נקראת אשה: [לד] פי' שכסתה והצפינה נשמתו מפני המקטרגים והשרים רצים ומשוטטים בעולם המלכות: [לה] היינו כחות ואורות של חסד וגבורה. [לו] יש רמז על מלכות ויאור רמז על עולם הבינה מקום המתקת הדינים. והיינו ענין הרחיצה של מלכות בסים של בינה להמתיק הדינים שבמלכות: [לז] פי' שהבירה נשמתו שבאה מן זיוג קב"ה ושכינתיה ששרשן

מיד ותחמל עליו וגו'. עד כאן למעלה. מכאן ולהלאה לתתא [לה] בר סלי קרא דכתיב ותתלב אחותו מרחוק. אחותו דמאן אחותו דהאי דקרא לכנסת ישראל אחותי [מ] כד"א פתחי לי אחותי רעיתי. מרחוק. כד"א ח) מרחוק ה' נראה לי [מ] נשמע מכאן שהצדיקים טרם שבאים לעולם נודעים הם למעלה אצל הכל. כל שכן משה. עוד נשמע שנשמות הצדיקים נמשכין ממקום עליון כמו שביארנו. וסוד הדבר למדנו שיש הוכחה שאב ואם יש לנשמה כמו שיש אב ואם להגוף בזה העולם. ועוד מוכח שבכל הצדדים בין למעלה בין למטה מזכר ונקבה הכל בא ונמצא. והרי ביארנו הסוד שבתוב תוציא הארץ נפש חיה. הארץ. זו כנסת ישראל. נפש חיה. זו נפש העליונה של אדם הראשון. כמו שנתבאר. בא רבי אבא נשקו. אמר ב דאי יפה אמרת וכך דוא הכל. אשרי חלקו של משה נביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם. ע"כ:

ג) **ויפן** כה וכה וירא כי אין איש. חזא באלין תרין אתיון דמיחדין ליה ישראל בכל יומא שבע ישראל פעמים. דאית בהון כ"ה כ"ה תרי זמני [מא] ולא חמא ביה. ר' אבא אמר ויפן כה. חזא אי הוו ביה עובדין דכשרין וכה אי זמין לנפקא מניה ברא מעלין חיד וירא כי אין איש. חזא ברוח קודשא דלא זמין לנפקא מיניה ברא מעלין דאמר ר"א כמה חייבין איזון בעלמא דיפקי בני מעלין יתיר מאיזון זכאין. והשוא ברא מעלין דנפיק מן חייבא איהו מעלין יתיר למהוי עאור מעיזא נהירא מנו חשוכא חכיתא מנו מפסיתא ודא איהו מעלין מכלא. וירא כי אין איש. וירא דהכא כלא ברוח קודשא אסתכל וחמא. ובגין כך אסתכל ביה וקבל ליה וקב"ה סבב כלא למסך להשוא בירא כמה דאזל יעקב לגבי הריא בירא. דכתיב ויסב על הבאר ביעקב כתיב וירא והנה באר. ביתשה כתיב ויסב באר מדין ויסב על הבאר. בגין דמשה ויעקב אע"ג דבדרגא חדא הוו אסתלק משה בהאי יתיר מניה [מב] שאל ר' יוסי לר' יצחק הכוא באר דחמא יעקב וחמא משה. אי דא הוא הכוא בירא דחפרו אברהם ויצחק. א"ל לאו. אלא בשעתא דאתברי עלמא אתברי האי בירא. ובערב שבת בין השמשות אתברי פומא דילה. והאי איהו באר דחמו יעקב ומשה.

ג) **ולכהן** מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו'. א"ר יהודה אי בירא דא איהי בירא דיעקב. הא כתיב ביה ונאספו שמה כל העדרים וגללו וגו' וכבר בנות יתרו לא אצטריכו להאי. אלא ותבאנה ותדלנה בלא טורח אחרא. א"ר חייא יעקב אעדי לה מן בירא. דהא כתיב כד מתכנשי תמן כל עדריא. והשיבו את האבן ובגיעקב לא כתיב ויסב את האבן. דהא לא אצטריך לבתר כן. דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין. כיון דאתא יעקב סליקו מיא לגביה והשיא אבנא לא הוה על פום בירא. ובג"כ ותבאנה ותדלנה.
ד) א"ר אלעזר זכאה חולקהון דצדיקיא. יעקב ערק

מיקמי

מראה מקומות ח) ירמי' ל"א ט) דף יב: נ) דף יג. ס) דף יג:

זין הזהר

האותיות וא"ו ה"ה מן השם הוי"ה ב"ה. [מא] מעתה מתחיל לדבר מוד העולם הנשמי: [מב] פי' כיון שמרמז באלו הפסוקים על השתלשלות נשמת משה לא ניחא לו לומר שאחותו היינו צפורה כי היא היתה אחותו רק מצד הצופות לכן דורש אחותו רמז על השכינה הקדושה: [מג] פי' מן עולם החכמה שנקרא אבא שהוא רחוק מלהשיג נשפע אור הישועה למלכות. וכן כאן היתה מצפה לאור ישועה משם: [מד] כי בהפסוק שמע ישראל יש כ"ה אותיות: [מה] באר מרמז על מלכות. על הבאר פי' גבוה יותר מסדרגה זו:

מפני אחיו ונזדמן לו באר. כיון שהבאר ראתה איתו. דכירו המים את רבונם [מג] עלו נגדו ושמחו עמו. ישם נזדוגה לו בת זוג. משה ברח מלפני פרעה ונזדמנה לו באר ההיא. והמים ראו אותו והכירו רבונם ועלו אליו. ושם נזדוגה לו בת זוג. מה בין משה ליעקב. יעקב כתיב בו. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. ויגש יעקב ויגל את האבן וגו'. משה מה כתוב בו. ויבאו הרועים ויגרשום ויקם משה וישיען וגו' [מד] בודאי ידע משה כיון שראה שהמים עלו לרדי. כי שם תזדמן לו בת זוגו. ועוד שהרי רוח הקודש לא סרה ממני לעולם. יבו היה יודע שצפורה תהיה בת זוגו. אמר משה. ודאי יעקב בא לכאן המים עלו נגדו. נזדמן לו איש אשר אספו אל בית. ונתן לו כל מה שנצרך. גם אני כך. עוד לבדנו שיתרו כומר לע"ז היה. כיון שראה שע"ז אין בה ממש נפרש מעבודתה. ויקם עליו העם ונדוהו. כיון שראו את בנותיו הוי מגרשים אותן. שהרי בתחלה רעו הרועים את צאנו. כיון שראה משה ברוח הקודש שעל דבר הע"ז עשו כך. מיד ויקם משה וישיען וישק את צאנם. ונעשה משה קנאי להקב"ה בבל:

ח) **ותאמרן** איש מצרי דצילנו מיד הרועים. ר' חייא אמר הרי ביארו החברים שנצנצה בהן רוח הקדש. ואמרו ולא ידעו מה שאמרו. משל לאדם שהיה יושב במדבר. והיו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דוב לטרוף כבש אחד. ברח הכבש והדוב רדף אחריו. עד שהגיעו אצל האיש ההוא למדבר. ראה האיש את הכבש החזיק בו ושחטו ואכל הבשר [מה]:

ט) **וישמע** אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו וגו'. את בריתו. זו השכינה. את אברהם. לאברהם צריך לומר. אלא את אברהם היינו ההתחברות ודזדוגות שלה בהאבות [מו] את אברהם זהו מערבית דרומית. את יצחק זהו צפונית מערבית. ואת יעקב זהו זיוג אחד. כלל אחד. זיוג שלם כראוי —:

ג) **וירא** מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. מה הטעם של סנה. א"ר חייא משל למלך שמת בנו. מה עושה. כופה את מטתו בשביל אבלות בנו. ואינו מתקן מטתו. אלא שנוטל קוצים ודרדרים מנירים תחת מטתו ושיבב עליה. כך הקב"ה כיון שגלו ישראל נחרב המקדש. נטל קוצים ודרדרים ודניחם תחתיו. זש"כ וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. לפי שישראל היו בגלותו

ד) **ויאמר** משה משה ויאמר הנני. אמר הילד הרכם מפני מה כתיב משה משה. בלי הפסק טעם. מדוע לא כמו שכתוב אברהם אברהם שיש טעם מכסיק באמצע. אלא לפי שאברהם עתה נשתלם. מה שלא היה מקודם לזה. לפי שבזמן ההוא היה מקבל עליו הברית מילה

ויקריי אחיו ואזדמן ליה בירא כיון דכירא מחא ליה. מיא אתתיודעו לאתריהון [מג] וסלקו לגביה יהדו בהדיה ותמן חזדווגת ליה בת זוגיה. מסה ברח מקמי פרעה ואזדמן ליה סהיא בירא ותיין ממו ליה ואתמודעו לאתריהון וסלקו לגביה. ותיין חזדווגת ליה בת זוגיה. מה בין מסה ליעקב יעקב כתיב ביה ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' ויגש יעקב ויגל את האבן וגו' מסה מה כתיב ביה. ויבאו הרועים ויגרשום ויקם מסה ויושיען וגו' [מד] בודאי ידע מסה כיון דהמת מיא דסלקין לגביה. דתמן תזדמן ליה בת זוגיה ותו דסא רוח קודשא לא אתעדי מניה לעלמין. יביה סוה ידע דלפורה תהוי בת זוגיה. אתר מסה ודאי יעקב אתא לכאן המים עלו סליקו לגביה. אזדמן ליה בר נש דהכאן ליה לביתיה ויהיב ליה כל מה דאלמריך אלא אוף הכי תי אוליפנא דיתרו כומר לעבו"ס הוה כיון דהתא דע"ז לית בה מישו אתפרש מפולחנא דילה קמו עמא ינדוהו. כיון דהמו בנתיה הוו מתרכין לון. דסה בקרתיתא מיכון הוו רעאן עאניה כיון דהמת מסה ברוח קודשא דעל מלה דע"ז הוו עבדי. מיד ויקם מסה ויושיען וישק את לאנם ואתעביד קנאה לקב"ה בבלא:

ח) **ותאמרן** מים מצרי אצילנו מיד הרועים. ר' חייא אמר הא אוקמוה חברייא דנצנצא בהו רוח קודשא ואמרו ולא ידעו מה אמרו לבר נש דהוה יתיב בדבריא. והוו יומין דלא אכל בסרא יומא חד אתא דובא לנטלא חד מינהון. ערק הינהון ודובא אבתריה. עד דמטו לגבי הסוא בר נש לידבריא. חמא הינהון ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בסרא [מה]:

ט) **וישמע** אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו וגו' את בריתו. דא שכינתא את אברהם. לאברהם מבעי ליה. אלא את אברהם דא הוא הבדותא וזיוגא דילה באבהן [מו] את אברהם דא הוא מערבית דרומית. את יצחק דא הוא צפונית מערבית. ואת יעקב דא הוא זווגא חדא. כללא חדא. זווגא שלים כדקא יאות —:

ג) **וירא** מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. מאי טעמא סנה. א"ר חייא למלכא דמית בריה מאי עביד כפא ליה לערסיה על אבלא דבריה. ולא אתקין ליה לערסיה אלא כמל כיבין ודרדרין ואטיל תחות ערסיה ושכיב עליה כך קב"ה כיון דאתגלו ישראל ואתחרב מקדשא. נטל כובין ודרדרין ושוי תחותיה. סה"ד וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. בגין דישראל הוו בגליתא

ד) **ויאמר** משה משה ויאמר הנני. אמר הא דכתיב מאי טעמא דכתיב משה ולא פסקא טעמא ליה לא כמה דכתיב אברהם אברהם דפסקא טעמא אלא בגין דאברהם הכתא שלים הוה. מה דלא הוה מקדמת דנא. בגין דבההוא זמנא קביל ברית. ומה

מראה מקומות ח) דף יד. ט) וירא קב' ג) ויגא קנט ד) בלק קסו

זיו הזהר

[מג] מי הבאר מרמז על שפע החסדים שנשפע למלכות ע"י קדושת משה. ולכן הוא נקרא רבונם וכן יעקב: [מד] נ"ל החילוק כי ויגש היינו עבודה יתירה מן ויקם שהוא בכח גדול ובמח בלי שום ספק [מה] פי' הנמשל הוא שהדוב היינו האיש מצרי שהרגו משה. והכבש שברח מאימת הדוב היינו משה שברח מאימת הריגתו לאיש מצרי. והאדם הרעב היושב במדבר ומצפה לאכילת בשר היינו צפורה שהיתה מצפה להנשא לאיש. וכמו שהדוב גרם שתברח הכבש להאיש שבמדבר. כן האיש מצרי גרם שיברח משה אל צפורה: [מו] התחברות השכינה באבהן היינו בהספירות חסד גבורה תפארת. וידוע שהשכינה שרויה במערב. ודרום היינו ימין חסד. צפון היינו גבורה שמאל. ועיקר הזיוג הוא את יעקב מדת התפארת. ובזה יובן כל המאמר:

ומה דהוה אתכסי עד כען מניה אתחזי ליה הכתא בגין דלא אית פרישו בין אברהם דהכתא לאברהם דקדמיתא חבל משה מיד דאתיליד אספקלריא דנהרא הות עתיה דכתיב יתרא אתו כי טוב הוא וכתיב וירא אלהים את האור כי טוב דמשה מיד אתקשר במדרגה דילה. בג"כ מסה משה ולא אפסיק עצתא:

ח) **ויאמר** אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך וגו'.
א"ר אלעזר וכי אתאי נעל הכא אלא אתתר דפקיד ליה על אתתא לאפרשה מנה ולאודיענא באתתא אחרא דנהירו קדישא עילאה ואיהי שכינתא אעבר ליה מסאי עלאה ואוקיש ליה בעלאה אחרא ועל דא כל מה דיהיב מיתא לבר נש בחלמא עב. נעיל אתיה מן ביתא בים כגון סנדליה מתי עצתא בגין דתעבר רגליה דאיהו קיימא דבר נש יסאי עלאה וכנים לון לעלאה אחרא אתר דיתיבא שכינתא ביה דכתיב ג) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. ורזא דילה בין חבריא איהו ג) רבי חזקיה אמר של נעליך מעל רגליך. זה הכתוב נתבאר שהפרישי הקב"ה מאשתו. בשביל להתדבק בהשכינה. שכתיב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. אדמת קודש. זו השכינה. דבקות קדושה נדבק משה בשעה ההיא למעלה. שאז קשר לו הקב"ה בהחביבות שלמעלה. ונתמנה להיות ממונה גדול על הבית. הוא גזר והקב"ה עשה. שכתוב ופצתה האדמה את פיה וגו'. וכתוב ויהי ככלותו לדבר וגו' ותבקע האדמה. וכתוב קומה ה'. שובה ה'. ד) וביהושע שפניו כפני הלבנה כתוב ה) של נעלך וגו'. כי לא נפרש מאשתו אלא בזמנים ידועים. שהרי לא נזרוגה עמו השכינה כל כך ולא נראתה לו. שכתוב ו) ויפל יהושע על פניו ארצה. אשרי חלקי של משה. שרבונו חפץ בכבודו על כל שאר בני העולם:

ט) **וארד** להצילו מיד מצרים. וארד. ארד צריך לומר.
אלא וארד בתחלה. אימתי. כאשר ירד יעקב למצרים. ולמה. להצילו מיד מצרים. כי לולא שהיה בינידם לא יכלו לסבול הגלות. במש"כ עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו:

ח) **ויאמר** אלהים אל משה אהיה אשר אהיה וגו'. א"ר שמעון בוא וראה איך ירד ממדרגה למדרגה.
להודיע סוד שם הקדוש למשה [מז] בתחלה אהיה. זהו כלל הכל סתום שלא נתגלה כלל. וסימנך ם) ואהי' אצלו אמון וגו'. וכתוב י) לא ידע אנוש ערכה וגו' [מח] אח"כ הוציא סוד ההתחלה העליונה. ראשית הכל [מט] והנהר ההוא אם העליונה נתעברה והוכנה להוליד [נ] ואמר אשר אהיה. מוכנת להוליד ולתקן הכל. אח"כ התחילה להוליד. ולא כתיב אשר אלא אהיה. כלומר עתה יצא להתגלות ויתוקן הכל [נא] לאחר שיצא ונתגלה הכל ונתתקן כל אחד ואחד במקומו. הניח הכל ואמר. כה תאמר אל

מילה. ומה שהיה נעלם ממני עד עתה נתגלה לי לבסוף. לפיכך יש הפרש בין אברהם שלבסוף לאברהם שבתחלה. אבל משה מיד שנולד אור המאיר היה עמו. שכתוב ותרא אתו כי טוב הוא. וכתוב וירא אלהים את האור כי טוב. שמשה נתקשר מיד במדרגה שלו. לפיכך כתוב משה משה בלי טעם מפסיק:

ח) **ויאמר** אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך וגו'.
א"ר אלעזר מה ענין הנעל כאן. אלא נתבאר שפקד לו על אדות אשתו. להתפרש ממנה ולהזדווג בבחינת אשה אחרת של אור העליון הקדוש. והיינו השכינה. העביר אתו מעולם הזה והקים אתו בעולם אחר. וע"כ כל מה שהמת נותן לאדם בחלום הוא טוב. לוקח בגדיו מן בית הוא רע. כגון שלוקח מנעליו. מה הטעם. לפי שהעביר רגליו שהן יסוד האדם מזה העולם. ואספן לעולם אחר. מקום שמיתה שורה בו. שכתוב ג) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. יסוד הדבר ידוע בין החברים. ג) רבי חזקיה אמר של נעליך מעל רגליך. זה הכתוב נתבאר שהפרישי הקב"ה מאשתו. בשביל להתדבק בהשכינה. שכתיב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. אדמת קודש. זו השכינה. דבקות קדושה נדבק משה בשעה ההיא למעלה. שאז קשר לו הקב"ה בהחביבות שלמעלה. ונתמנה להיות ממונה גדול על הבית. הוא גזר והקב"ה עשה. שכתוב ופצתה האדמה את פיה וגו'. וכתוב ויהי ככלותו לדבר וגו' ותבקע האדמה. וכתוב קומה ה'. שובה ה'. ד) וביהושע שפניו כפני הלבנה כתוב ה) של נעלך וגו'. כי לא נפרש מאשתו אלא בזמנים ידועים. שהרי לא נזרוגה עמו השכינה כל כך ולא נראתה לו. שכתוב ו) ויפל יהושע על פניו ארצה. אשרי חלקי של משה. שרבונו חפץ בכבודו על כל שאר בני העולם:

ט) **וארד** להצילו מיד מצרים. וארד. ארד צריך לומר.
אלא וארד בתחלה. אימתי. כאשר ירד יעקב למצרים. ולמה. להצילו מיד מצרים. כי לולא שהיה בינידם לא יכלו לסבול הגלות. במש"כ עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו.

ח) **ויאמר** אלהים אל משה אהיה אשר אהיה וגו'. א"ר שמעון בוא וראה איך ירד ממדרגה למדרגה.
להודיע רזא דשמא קדישא לשה [מז] בקדמיתא אהיה כללא דכלא סתים דלא אתגליא כלל. וסימנך ם) ואהי' אצלו אמון וגו' וכתיב י) לא ידע אנוש ערכה וגו' [מח] לבתר אפיק רזא דשירותא עלאה. דאסיתא דכלא [מט] וסהוא נהרא אימא עלאה אתעברת וזמינא לאולדא [נ] ואתר אמר אהיה. זמינא לאולדא ולתקנא כלא. לבתר שרי לאולדא ולא כתיב אמר אלא אהיה. כלומר רשתא יפיק ויתתקן כלא [נא] בתר דנפיק כלא יתתקן כל חד וחד באתריה. שבק כלא ואתר. כה תאמר אל

מראה מקומות ח) תקת קפ. ב) שיר ז ג) פקודי רבב. ד) בהעלותך קמת. ה) יהושע ה' ו) שם ז) כתוזינו רנת. ח) אתרי מות סה ט) מצלי מ' י) לוגב כ"מ

זין הזהר

[מז] רזא דשמא קדישא היינו סוד העשר ספירות. ובזה יובן הג' פסוקים בג' אמירות שהשיב השי"ת למשה על שאלתו מה שמו. אמירה א'. ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה. אמירה ב'. ויאמר כה תאמר לבנ"י אהיה שלחני אליכם. אמירה ג'. כה תאמר אל ב"י הוי"ה אלהי אבותיכם אלהי אברהם וגו'. בכל אמירה נרמז סוד אחר: [מח] זו ספירת כתר דלית מחשבה תפיסא ביה: [מט] זו ספירת חכמה הנקראת אבא. ונרמזת כתיבת אש"ר. אותיות רא"ש. המורה על ראשית הכל: [נ] זו ספירת בינה שמקורה השם אהיה. וכשהיא בבחינת עיבור עם הז' ספירות התחתונות נקראת אש"ר אהי"ה. שאז הכמה ובינה אבא ואימא תרין רעין דלא אתפרשן. וכשהיא בזמן הלידה והתגלות ממנה הז' ספירות התחתונות אז היא נפרדת מן אבא ולא נזכר אצלה אש"ר רק השם אהי"ה בלבד. וע"ז מרמזת אמירה ב': [נא] פי' מן ספירת בינה שנקראת אימא יוצאין להתגלות בפרטיות הז' ספירות התחתונות של ז' ימי הבנין שנקראות בדרך כלל בהשם הוי"ה ב"ח:

אל ב"י הוי"ה אלהי אבותיכם וגו'. זהו הפרט וזהו הקיים [נכ] ובשעה ההיא הבין משה סוד שם הקדיש נסתר ונגלה. והשיג מה שלא השיגו שאר בני העולם. אשרי חלקו:

רעיא מהימנא

ח) זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר. זה שמי יה. וזה זכרי וה. שמי עם י"ה. שס"ה. זכרי עם ו"ה. רמ"ח. יהכל תרי"ג. היינו תרי"ג מצות שנתנו לבנים הקדושים. להיות לדם חלק בשמו. וש"כ כי חלק ה' עמו. ע"כ:

ט) פקד פקדתי אתכם וגו'. א"ר חייא בוא וראה כתוב פקד פקדתי אתכם. היתכן פקד פקדתי. והרי פקידה שייך בהקדושה ברינת נקבה [נג] ואז היא בגלות היתה. ואיך אמרה פקד פקדתי מי שאינו עומד ברשותו מה יכיל לפקד ומה יכול לעשות. אלא פקד מלמעלה פקדתי מלמטה [נד] מפני מה. לפי שהיא כבר היתה עליה זכירה. שכתיב ויזכר אלהים את בריתו. וכיון שכתיב ויזכר הרי זכירה כבר נתמנה עליה. ולפיכך אמרה אה"כ פקד פקדתי. שהרי סימן הגאולה החזוקה מקודם לזה:

י) ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו. ויבקש המיתו למי. למשה. א"ל הקב"ה הרי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים. ולהכניע מלך ושלטון גדול. ואתה נשכח ממך הברית. כי בנך לא נימול. מיד ויבקש המיתו. למדנו שירד גבריאל בשלהבת אש לשורפו. ינרמז נחש שרף אחד לבלוע את משה בקרבו. מפני מה נחש. שא"ל הקב"ה אתה הולך להרוג נחש גדול וחזק. ובנך לא נימול. מיד נרמז לנחש אחר שיהרג אותי. עד שראתה צפורה ומלה את בנה וניצל. וש"כ ותקח צפורה צור. מהו צור. אלא זו רפואה. ומהו הרפואה. זו שכתוב ותכרת את ערלת בנה. שנצנץ בה רוח הקודש [נה]:

יא) ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו וגו'. א"ר אבא בוא וראה בפרעה הרשע ההוא. שדוא אמר לא ידעתי את ה'. ופרעה היה הכם מכל מכשפיו. אלא ודאי השם אלהים היה יודע. שהרי כתוב דנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ולפי שמשה לא בא אצלו אלא בשם ה'. ולא בהשם אלהים. וזה היה קשה לפניו יותר מהכל. שהוא היה יודע שהשם אלהים הוא המושל בארץ. ובדשם ה' לא היה יודע. וע"כ היה קשה לו השם הזה. וזהו שכתוב ויחזק ה' את לב פרעה. שהשם הזה היה מחזק את לבו והקשה אותו. ועל כן לא הודיע לו משה עוין שם אחר. אלא השם ה' בלבד. וזה נתבאר:

לשון הזהר

אל בני ישראל הוי"ה אלהי אבותיכם וגו'. דא פרעה ודא קיומא [נג] ובהסיא שעתא ידע משה רזא דשמא קדישא סתים וגליא. ואתדבק מה דלא אתדבקו אחר בני עלמא. זכאה חולקיה:

רעיא מהימנא

ח) זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר. זה שמי יה. וזה זכרי וה. שמי עם י"ה. סס"ה. זכרי עם ו"ה. רמ"ח וכלהו תרי"ג. דהיינו תרי"ג פקודין דאתייהיבו לבנין קדישין. למהוי לון חולקא בשמיה. הה"ד כי חלק ה' עמו. ע"כ.

ט) פקד פקדתי אתכם וגו'. א"ר חייא תא חזי כתיב פקד פקדתי אתכם. וכי פקד פקדתי. והא פקידה בנוקבא קיימא [נג] ובהסיא זימנא בגלותא הוא. ואיכי אמרת פקד פקדתי.. אלא דלא קיימא ברשותיה מה פקיד ומה עביד. אלא פקד מלעילא פקדתי מלתתא [נד] מאי טעמא. בגין דהתי זכירה הות עלה מקדמת דנא דכתיב ויזכר אלהים את בריתו. כיון דכתיב ויזכר הא זכירה אתתיבא עלה. ובגין כך אמרת לבתר פקד פקדתי. דהא סימנא נקבת מקדמת דנא:

יא) ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו. ויבקש המיתו לאמן. למשה. א"ל קב"ה וכי את אזיל לאפקא ית ישראל ממצרים. ולאכנעא מלכא רב ותליפא. ואת אתביית מנך קיימא. דבדך לא אתגזר. מיד ויבקש המיתו תאנא נחש גבריאל בשלהובא דאשא לאוקדיה. ואתרמיז חד חויא מתוקדא לאטפא ליה בגוויה. אמאי חויא. א"ל קב"ה את אזיל לקטלא חויא רברבא ותקיפא. ובדך לא אתגזר. מיד אתרמיז לחד חויא לקטלא ליה עד דחזית לפורה וגזרת לברה ואסתזיב. הה"ד ותקח צפורה צור מהו צור. אלא אסייתא. ומאי אסוותא. דכתיב ותכרת את ערלת בנה. דנגנגא בה רוח קודשא [נה]:

יב) ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו וגו'. א"ר אבא בוא וראה בפרעה רשע ההוא. דהוא אמר לא ידעתי את ה'. ופרעה הכים הוה מכל מכשפיו. אלא ודאי דשם אלהים הוה יודע. דהרי כתיב דנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשם ה'. ולא בשמא דאלהים. דא הוה קשיא לפניו מכלא. דאיהו הוה ידע דשם שמא דא איהו שליט בארעא ובשמא דה' לא הוה ידע. וע"ד קשיא קמיה שמא דא. ודא הוא דכתיב ויחזק ה' את לב פרעה. דמלה דא הוה אתקיף לביה ואקבי ליה ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא. אלא שמא דה' בלחודוי. ואוקמוה:

מראה מקומות ח) תנא רפת: ט) ויגא קנט: י) לך לג: יב) מקן קלה

זיו הזהר

(נכ) פי' שאמירת ג' שנזכר בה השם הוי"ה ב"ה זה רמז על הפרט. כי מה שבתחלה היו הז' ספירות התחתונות נכללין בהבינה בבחי' עיבור יצאו אח"כ להתגלות בפרטיות בבחינת לידה. והן הם קיום העולם שבשביל זה נקראין ז' ימי הבנין. כל זה די למבין בספרי קבלה: (נג) פי' בסדר הסלבות והשבינה הקדושה: (נד) פי' שניתן לה מלעילא זה הכח של פקד ע"י הזכירה שבתחלה: (נה) להבין שהמילה תהיה רפואה להצלה. ואפשר שהשם צפורה מורה כך. כי צפור"ה צירוף צו"ר פ"ה. צור היינו רפואה. ופ"ה בגי' מילה:

תולדות משה רבנו ע"ה ממדרש הנעלם. נכתב בלשון קודש.

ה) **וילך** איש מבית לוי ויקח את בת לוי. א"ר יוסי תאנא באותה שעה שנולד לוי. נטלו הקב"ה ובחרו מכל אחיו. והושיבו בארץ והוליד לקהת. וקהת הוליד לעמרם. והוא הוליד לאהרן ומרים. פירש מאשתו והחזירה. באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים. נער בהם הקב"ה ונשתבך השיר [ו] עד שנמה קו ימינו והושיט לעמרם. מה טעם נקרא עמרם. שיצא ממנו עם רם על כל רמים. ולא נזכר שמו כאן. מה טעם לא נזכר שמו. ר' יהודה אמר בשם רבי אבהו מכני שבצנעא הלך. ובצנעא חזר לאשתו כדי שלא יכירו בו. הה"ד וילך איש. ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא. ויקח את בת לוי. אף היא בצנעא חזרה ולא נזכר שמה. רבי אבהו אמר וילך איש. זה **גבריאל**. דכתיב ז) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. ר' יהודה אמר עמרם ממש היה. ולא נזכר שמו. מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו אלא מלמעלה. רבי יצחק אמר באהרן ומרים לא נאמר זווג אבותם בתורה. ובמשה כתוב ויקח את בת לוי. להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה עד שנטל חלק בשכינה והוליד למשה. הה"ד ויקח את בת לוי. ולפיכך כתוב ותרא אותו כי טוב הוא. רבי אלעזר אמר זכה עמרם שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול. דכתיב והאלהים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת קול. דכתיב ויקח את בת לוי. כלומר בת קול. ולפיכך כתוב וילך. כלומר שהלך למדרגה זו. תאנא כשנולד משה ייחד הקב"ה שמו עליו. דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא. וכתוב טוב ה' לכל. וכתוב טעמו וראו כי טוב ה':

ויהי בימים הרבים ההם. רבי יהושע דסכנין אמר ויהי בימים הרבים ההם. סוף גלותם היה שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם. שהיו רבים לישראל במצרים. וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתוב. וימת מלך מצרים. מה טעם. שהוריד לשר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו. וכיון שנפל מלך מצרים שהוא השר שלהם. זכר הקב"ה לישראל ושמע תפלתם. א"ר יהודה בוא וראה שכך הוא. שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל. לא נשמע צעקתם של ישראל. כיון שנפל השר שלהם כתיב וימת מלך מצרים. ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעזקו ותעל שועתם אל האלהים. שעד אותה שעה לא נענו בצעקתם אבל יש להבין הרי כתוב והנה מצרים נוסע אחריהם. וא"ר יוסי זה שר של מצרים הוא. ואיך נאמר וימת מלך מצרים. זה שר של מצרים. א"ר יצחק האי מלה קא מסייע לההוא דלעילא. כתוב כאן וימת מלך מצרים. וכתוב שם והנה מצרים נוסע אחריהם. מלמד שאז לא היה מלך שהורידוהו מגדולתו. ולפיכך כתוב והנה מצרים. ולא כתוב מלך מצרים. ומה שכתוב וימת. כד"א כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך ויאנחו בני ישראל מן העבודה. ויאנחו לא כתב אלא ויאנחו [ח] כלומר נאנחו למטה כיון שאנחה היתה בשבילם למעלה. ר' ברכיה אמר בני ישראל שלמעלה היו. ומי הם בני ישראל שלמעלה. אותם שנקראים בני עבודה. כלומר אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים. שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו. ויזעקו. א"ר יצחק שלשה ענינים יש כאן. אנחה. שועה. צעקה. וכל אחד יפורש בטעם אחד. אנחה. שכתוב ויאנחו בני ישראל. צעקה. שכתוב ויצעקו. [היינו כמו ויזעקו] שועה. שכתוב ותעל שועתם. וכל אחד בלבדו יפורש בטעם אחר. וכלן עשו ישראל. ר' יהודה אמר צעקה ושועה עבדו. אנחה לא עבדו. כך נשמע מדכתיב ויאנחו. שלמעלה היתה האנחה בשבילם. צעקה ושועה מה דפרש ביניהן. א"ר יצחק אין לך שועה אלא בתפלה. שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. א"ר יהודה הילכך גדולה צעקה מכולן. שצעקה היא בלב. הה"ד ז) צעק לבם אל ה'. וזו קריבה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה. שכתיב כי אם צעק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו. וגדולה צעקה שקורעת גזר דינו של אדם מכל ימיו. ר' יצחק אמר גדולה צעקה שמושלת על מדת הדין שלמעלה. ר' יוסי אמר גדולה צעקה שמושלת בעולם הזה ובעוה"ב. ובשביל צעקה נוחל האדם העוה"ז והעוה"ב. שכתוב ד) ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם:

ה) **ומשה** היה רועה את צאן יתרו. א"ר יוסי תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו. הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. ואם הרועה שוטה. עליו נקרא ו) תקוה לכסיל ממנו. א"ר יהודה משה חכם היה. והיה בקי לנהוג את צאנו. בוא וראה מדוד. שנאמר ז) והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה. והיה רועה צאנו כדין וכשורה. לפיכך עשהו הקב"ה מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר. א"ר יהודה ישראל נקראים צאן. שנאמר ח) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכתוב ט) כצאן קדשים כצאן ירושלים. מה הצאן כשנקרבים על המזבח. זוכה בשבילם לחיי העולם הבא. כך המנהיג לישראל כדין וכשורה זוכה לחיי העולם הבא. ועוד הרועה את הצאן כשהצאן יולדת. נוטל הרועה אותם טלאים בחיקו. כדי שלא יאנו ויגעו. ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם. כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות. וכן אמר משה. כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו'. מה הרועה את הצאן. כשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות. כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מצילן מן האומות עובדי עכו"ם. ומדין של מטה. ומדין של מעלה. ומדריכן לחיי העוה"ב. וכך משה רועה נאמן היה. וראה הקב"ה שכראי הוא לרעות את ישראל באותו הדרך ממש שהיה רועה את הצאן

מראה מקומות ה) דף יש. ו) דניאל פ' ג) תיכה כ' ד) תלים קי"ז ס) דף כ' ו) פסלי כ"ד ז) שמואל א' פ"ו ח) יחזקאל ל"ד ט) שם ל"ו

זין הזהר

(ו) בשביל צרת ישראל בהגלות: (ז) נ"ל לפרש שהיצ"ל ויאנחו בשו"א תחת היו"ד ולא בציר"ה. כי הנקודה ציר"ה תחת היו"ד סורת על בנין נפעל ע"י אתר לכן מפרש כזה ש"י פירושים שנאנחו למטה ע"י האנחה שלמעלה. ור' ברכיה מפרש שנאנחו למעלה נשמות השבטים והמלאכים ע"י אנחת ישראל שלמטה:

הצאן. לבשבים כפי הראוי להם. ולנקבות כפי הראוי להן [יר] ולפיכך כתוב ומשה היה רועה את צאן יתרו דיתנו. ולא שלי. דא"ר יוסי וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה לא נתן לו צאן ובקר. והלא יתרו עשיר היה. אלא משה לא היה רועה את צאנו. כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה רועה אותן בטובו. ולכן כתיב את צאן יתרו חותנו. ולא את שלו. כדן מדין. א"ר תנחום אע"פ שהיה עובד עכו"ם. בשביל שעשה עמו חסד היה רועה צאנו כדין וכשורה במרעה טוב שמן ודשן:

ו) **וינהג** את הצאן אחר המדבר. א"ר יוסי משה מיום שנולד לא זזה ממנו רוח הקודש. ראה ברוח הקודש שאותו מדבר הוא קדוש. ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו. מה עשה הנהיג את הצאן אחר המדבר. רבי יצחק אמר אחר המדבר דוקא. ולא במדבר. שלא רצה שיכנסו בתוכו. אלא הרחיקם אחר המדבר:

ויבוא אל הר האלהים חורבה. הוא לבדו בלי צאן. אר"י זה האבן המושך ברזל. כאשר מחט קרוב אצלו מדלג עליו. כך משה והר סיני כשנראו זה עם זה דלג עליו. הה"ד ויבוא אל הר האלהים חורבה. א"ר אבא מוכנים היו מששת ימי בראשית זה עם זה. ואיתו היום נתרגש ההר למול משה. וכיון שראהו שנכנס לתוכו ודלג בו עבר ההר. מלמד ששמחים היו זה עם זה. א"ר יגאי יודע היה משה שאותו הר הוא הר האלהים. שכתוב ויבוא אל הר האלהים. דתנן מה ראה משה באותו הר. ראה עופות שהיו פורחים ופירשים כנפיהם. ולא היו נכנסים בו. ר' יצחק אמר ראה עיפית פורחים ומסים משם ונופלים לרגליו של משה. מיד הרגיש בענין והעמיד את הצאן אחר המדבר. והוא נכנס לבדו:

ויראא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וגו'. א"ר תנחום שעת המנחה היתה שמדת הדין שולטת בו.. ז) רבי יוסי אמר הכל נשתרש בשורש אחד. כתיב ויבא אל הר האלהים חורבה. וכתוב ובחרב הקצפתם את ה'. וכתוב ויראא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות כסנה. כהאי דכתוב ז) קוצים כסיחים באש יצתו. א"ר יהודה מכאן למדנו רחמניותו של מקום על הרשעים. שכתיב והנה הסנה בוער באש. לעכות דין ברשעים. ודסנה איננו אוכל. אין בהם כליה. בוער באש. זה רמז לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אוכל להיות בהם כליה. ד"א ויראא מלאך ה' אליו בלבת אש. מה טעם למשה בלבת אש. ולשאר נביאים לא. א"ר יהודה אין משה כשאר נביאים. דתנן מי שמתקרב לאש בו נשרף. ומשה התקרב לאש ולא נשרף. דכתיב ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתיב ויראא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. רבי אבא אמר זה של משה יש להסתכל בו בחכמה עליונה. על מה כתיב כי מן המים משיתיהו. כי מי שנתמשך מן מים אינו מתירא מאש. דתניא א"ר יהודה מן המקום שנשתלשל משה לא נשתלשל בן אדם אחר. א"ר יוחנן בעשר מדרגות נאחז. שכתוב בכל ביתי נאמן הוא. ולא כתוב נאמן ביתי. אשרי חלקו של אדם שרבונו מעיד עליו כך ד) ועיד א"ר יוחנן א"ר יצחק משה היה מהרהר ואומר שמא ח"ו יכלו ישראל בעבודה קשה הזאת. זש"ב ויראא בסבלותם. לפיכך ויראא מלאך ה' אליו בלבת אש וגו'. ויראא והנה הסנה בוער באש וגו'. כלומר משועבדים הם בעבודה קשה. אבל והסנה איננו אוכל. זכאים הם ישראל שהקב"ה הבדיל אותם מכל העמים וקרא אותם בנים. כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

לשון קודש — לשון הזהר

בגלל כבודן של בתיה בת פרעה שגדלה למשה. ויוכבד אשת עמרם שילדה את משה. נזכר כאן ההיכלות אשר בגן עדן עבור נשים צדקניות.

ה) **רבי שמעון** שאל לראש הישיבה ואמר לו. דבר אחד אבקש לדעת. אם תוכל להודיע לי. נשים בעולם ההוא אם זכות לעלות למעלה. או איך הן שם. א"ל שמע רבי. שמע רבי. בזה יש לנו סוד גדול. לפי שאין לגלות הנסתרות אשר שם. אבל אקח רשות ואומר לך לאחר שלקח רשות א"ל ראש הישיבה. על שאלה זו הראו לי מה שלא ידעתי מקודם לזה. שמע רבי. ששה היכלות הראו לי בכמה תענוגים ועדונים. במקום שהפרוכת פרוס בדגן. שדרי מהפרוכת דהוא והלאה אין הזכרים נכנסים כלל:

בהיכל אחד יש בתיה בת פרעה. וכמה רבבות ואלפי נשים זכות להיות עמה. וכל אדם ואחת מהן

ה) **רבי שמעון** שאל לרב מתיבתא ואמר ליה. מלה חדא בעינא למנדע אי תיכול לאודעא לי. כגון בסיסיא עלמא אי זכאן לסלקא לעילא. או איך דן שם. א"ל אי רבי. אי רבי. בדא איתי לן רזא יתירא. בגין דלא לגלאה סתרין דתמן אבל איתיל רבו וניחא לך לבתר דנשיל רבי א"ל רב מתיבתא על מלתא דא אחזיו לי מאי דלא ידענא מקדמת דנא. אי רבי. שית היכלין אחזיו לי בכמה עינגין ועדונין. באתר דפרוכתא פריסא בגנתא דהא מהסוא פרוכתא ולהלאה לא עאלין דכורין כלל

בהיכלא חדא איתי בתיה בת פרעה וכמה רבוא ואלפי נשין זכין להוי עמה. וכל חדא וחדא מנייהו

מראה מקומות ו) דף כא ב) דף כא. ג) יבמות כ"ג ד) דף נב. ה) בנת קטו.

זין הזהר

[נגן] וכן צריך להיות מנהיג ישראל שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד:

מנייהו דוכתין דנהירין ועדינין בלא דוחקא כלל אית לה. תלת זמני בכל יומא כרוזי הכריזו הא דיוקנא דמסה נביאה מהימנא אתי ובתיה נפקת להתר דפרנודא חדא דחית לה וחזאת דיוקנא דמסה וסגידת לגביה. ואתרה זכאה חולקי דרביתי נהירו דא ודא איהו עמוגין דילה יתיר מכלהו. אהדרת לגבי נסין ואסתדלן בפקודי אורייתא. כלהו באיתון דיוקנין דהוו בהאי עלמא. בלבושא דנהורא כלבושא דדכורין בר דלא נהרי הכי. ופקודין דאורייתא דלא זכו לקיימא לין בהאי עלמא מסתדלי בהו ובעטייהו בההוא עלמא וכל הני נסין דיתבין בהדי בתיה בת פרעה אחרין נסים שאנגות. דלא אנעתרו בגזרא דניהנם כלל

בהיכלא אחרא אית סרח בת אשר וכמה נסין רבוא ואלפין בהדה תלת זמנין ביומא מכריזין קיים הא דיוקנא דיוסף לדיקא אתי. ואיהי חדתת ונפקת לגבי פרנודא חדא דחית לה. וחזאת נהירו דדיוקנא דיוסף. וחדאת וסגידת לגביה ואתרת זכאה הוי יומא דאתערת בסורה דילך לגבי סבאי. לבתר אהדרת לגבי אחר נסין. ואסתדלן בתוסבחן דאתרי עלמא ולאוזלא חייה וכתה דוכתין ואיהו אית לכל חדא וחדא. ולבתר אהדרן לאסתדלא בפקודי אורייתא ובעטייהו:

בהיכלא אחרא אית יוכבד אחיה דמסה נביאה מהימנא וכתה אלפין ורבבן בהדה. בהיכלא דא לא מכרזי כלל. אלא ג' זמנין בכל יומא ויומא אודת ומשבחת לאתרי עלמא. איהו וכל איתון נסין די בהדה וסירתא דימא מזמרין בכל יומא ואיהי בלהודהא אתרת מהכא ותקת חרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו' וכל איתון נדיקיא די בגן עדן לייתין לקל נעימו דילה. וכתה מלהכין קדישין אודהן ומשבחין עמה לשמא קדישא

בהיכלא אחרא אית דבורה אוף הכי וכל אחר נסין בהדה אודן ומזמרן בההיא שירתא דאיהי אמרת בהאי עלמא אי רבי. אי רבי מאן חמי חדוה דלדיקיא ודכאין זכיין דעבדין לגבי קב"ה. לגו לגו דאיתון סיכלין היא אחבא סיכלין סמירין דאמהן קדישין דלא אתמסרן לאתגלאה ולית מאן דחמי לין בכוליה יומא איתון בלהודיהון כתה דאתיהא לך. וגוברין אוף הכי ובכל לילא אתכלילן כלהו כחדא בגין דשעתא דזווגא איהו בפלגות לילא. בין בהאי עלמא בין בההוא עלמא זווגא דההוא עלמא אתדבקיתא דנשמתא בנשתא נהורא בנהורא. זווגא דהאי עלמא נופא בנופא וכלא כמה דאתחזי. זיגא בתר זיגא זווגא בתר זווגא נופא בתר נופא. וזווגא דההוא עלמא נהורא בתר נהורא. סיכלין דאחבא אתהן אקרין סיכלין דבנות בוטחות. ולא זכיתא בהו לאחמי. זכאה חולקיהון דלדיקיא נוביין ונוקבי דאזלי באורח מישר בהאי עלמא. וזכאן לכלהו עמוגין דההוא עלמא אי רבי. אי רבי אלעזר בר יוחאי אנת לא אתמסר לגלאה בזווגא דההוא עלמא אתעביד איבא יתיר מאיבא דאתעביד בהאי עלמא בזווגא דלהון בזווגא דההוא עלמא בתיאובתא דלהון כחדא כד מתדבקן נשמתין דא עם דא עבדי איבין ונפקי נהורין מנייהו ואתעבדי שרגין. ואיהו נשתתין לגיורין דמתגיירין וכל הני עיילין להיכלא חדא. וכד מתגייר גיורא חדא פרחה מההוא היכלא נשמתא ועאלת תחות נדפסא דשכינתא ונפקת ליה. בגין דאיהי איבא דלדיקיא. ומסדרת לה לגו ההוא גיורא ושרגת ביה. ומההוא

מהן מקומות של מאורות ועדונים בלי דוחק כלל יש לה. ג' פעמים בכל יום כרוז מכריזים. הרי הצורה של משה נביא הנאמן באה. ובתיה יוצאת למקום ויליון אחד שיש לה. והיא רואה הצורה של משה ומשתחות לפניו. ואומרת אשרי חלקי שגדלתי מאור הזה. וזה הוא התענוג שלה יותר מהכל. חוזרת אצל הנשים ועוסקות במצות התורה. כלן הן באיתן הצורות שהיו בזה העולם. במלבושי אור כמלבושי איר של דוכרים. מלבד שאין מאירים כך. ומצות התורה שלא זכו לקיים אותן בזה העולם. הן עוסקות בהן ובמעטיהן בעולם ההוא. וכל אותן הנשים הנשבות עם בתיה בת פרעה נקראות נשים שאננות. שלא נצטערו בצער של גירנם כלל:

בהיכל אחר יש סרח בת אשר. וכמה נשים רבבות ואלפים עמה. ג' פעמים ביום מכריזים לכניה. הרי הצורה של יוסף הצדיק באה. והיא משמחת ויוצאת אצל וילון אחד שיש לה. והיא רואה האור של צורת יוסף. ומשמחת ומשתחות לפניו ואומרת. אשרי זה היום שנתעוררתי לבשר בשורתך אל זקני. אחר כך חוזרת אצל שאר הנשים. ועוסקות בתשבחות של רבון העולמים ולהודות את שמו. וכמה מקומות ושמחות יש לכל אחת ואחת. ואח"כ חוזרות לעסוק במצות התורה ובמעטיהן:

בהיכל אחר יש יוכבד אמו של משה נביא הנאמן. וכמה אלפים ורבבות עמה. בהיכל הזה אין מכריזים כלל. אלא ג' פעמים בכל יום ויום מהללת ומשבחת לרבון העולמים. היא וכל אותן הנשים אשר עמה. ושירת הים מזמרות בכל יום. והיא בלבדה אומרת מהפסוק ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו'. וכל הצדיקים אשר בגן עדן שמעים נעימת הקול שלה. וכמה מלאכים קדושים מהללים ומשבחים עמה להשם דקדוש:

בהיכל אחר יש דבורה כמו כן. וכל שאר נשים עמה. מהללית ומזמרות באותה השירה שהיא אמרה בזה העולם. שמע רבי. שמע רבי. מי זיבה לראות השמחה של הצדיקים והצדקניות שעושים לפני הקב"ה. לפני ולפנים של אותן היכלות יש ד' היכלות נסתרים של האמהות הקדושות. שאינם נמסרים להתגלות. ואין מי שיוכל לראותם. כל היום הנשים בלבדן כמו שאמרתי לך. וכן גם הזכרים. ובכל לילה נכללים כלם ביחד. לפי שזמן הזיוג הוא בחצות הלילה. בין בעולם הזה בין בעולם ההוא. זיוג שבעולם הזה היינו התחברות נשמה בגשמה. אור עם אור. זיוג שבעולם הזה הוא גוף בגוף. ודכל כראוי להיות. מין אחר מין. הזיוג הולך אחר זווגו הדומה לו. גוף אחר גוף. והזיוג של עולם ההוא הוא איר אחר אור. ההיכלות של ארבע האמהות נקראים היכלות של בנות ביטחות. ולא זכיתי לראותם. אשרי חלקם של הצדיקים זכרים ונקבות ההילכים בדרך הישר בעיה"ו. וזוכים לכל התענוגים של עולם הבא. שמע רבי. שמע רבי. אלמלא בן יוחאי אתה לא נמסר לגלות זאת. מזיוג של עולם ההוא נעשה פירות יותר. מדפירות שנעשה בזה העולם מהזיוג שלהם. מזיוג של עולם הבא בתשיקתם יחד. כאשר מתחברות הנשמות זו עם זו. עושין פירות ויוצאים ארות מהן ונעשין נרות. והן נשמות לגדים שמתגיירים. וכל אותן הנשמות נכנסין להיכל אחד. וכאשר מתגייר גר אחד פורחת מהיכל ההוא נשמה. ונכנסת תחת כנפי השכינה ומנשקת לה. לפי שהוא פרי הצדיקים. ושולחת לה לתוך נר דהא יש רה בו. ומזמן

ההוא נקרא גר צדק. וזהו הסוד שכתוב ח) פרי צדיק עץ חיים. מה עץ החיים מוציא נשמות. אף כך הצדיק פירות שלו היא שעושה נשמות ט) שמע רבי מה שאני אומר לך. בכל ר"ח ושבת ומועד ויום טוב עולות נשמות הזכרים להתראות לפני מלך הקדוש. זכרים ולא נקבות. כמש"כ יראה כל זכורך. ובאשר רוזרת הנשמות הזרות בכמה דברים חדשים. והן מרוזרות הדברים לפני ראש הישיבה

ג) שמע רבי. בכל זמן שרידות הזכרים עולין למעלה. יוצאות הנשים בזמן ההוא ומתאספות לתוך היכל בתיה. ומשמחות שם בכמה דברים עתיקים. ומשם יוצאות ונכנסות כלן והיא עומדת לתוך היכל סרח. ומשמחת בכמה דברים חדשים גם ישנים. ומשם יוצאות והיא עומדת ונכנסות לתוך היכל יובבד. וכן בכל אותן היכלות — :

זיינא אקרי גר צדק וסיינו רזא דכתיב ח) פרי צדיק עץ חיים מה אילנא דחיי אפיק נשמתין. אוף הכי צדיק איבא דיליה דעביד נשמתין ט) אי רבי מה אימא לך בכל ריש ירחי וסבתי ומועדיא ויומא טבא עלין דכורין סלקין לאתחזאה קמי מלכא קדישא דכורין ולא נוקבין. כד"א יראה כל זכורך. וכד אהדרן מהדרן בכמה מלי חדתין. ואהדרן מלין קמי רב מתיבתא. ג) אי רבי. בכל זמנא דרומין דכורין סלקין לעילא. נשין בהדיא זמנא נפקי כלהו ומתכנשי לגו היכלא דבתיה. ומהדרן תמן בכמה מלין עתיקין ומתמן נפקין ועאלין כלהו והיא עאלין לגו היכלא דסרח ומהדרן בכמה מלין חדתין ועתיקין. ומתמן נפקין והיא עאלין ועתיין לגו היכלא דיובבד. וכן בכל מלין היכלין — :

פרשת וארא

ג) **וידבר** אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. א"ר אבא בוא וראה כתוב וידבר אלהים אל משה. זו גזרת הדין שעמדה עליו. מה כתיב למעלה וישב משה אל ה' ויאמר אדני. באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. ראה תיקפו של משה. בתחלת נביאתו לא נח רוחו במקום הזה [ח] אמר אדני למה הרעתה לעם הזה וגו'. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מי הוא שיכיל לומר כך. אלא משה שידע שהרי מדרגה אחרת עליונה מזמנת לו. א"ר יצחק בתחלה כשניתנה לו המדרגה שנקראת בית. הי' מפקד לה באיש שמפקד לביתו ואומר כל מה שרוצה בלי פחד. אף כך משה אמר לביתו ולא היה מפחד [ג] דבר אחר וידבר אלהים. זו גזרת הדין. ויאמר אליו אני ה'. זו מדרגה אחרת של רחמים. וכאן נתקשר הכל ביחד דין ורחמים. וש"כ ויאמר אליו אני ה'. א"ר יוסי אם הי' נכתב וידבר אלהים אל משה אני ה'. הייתי אומר כך. אבל לא כתוב אלא וידבר אלהים אל משה בתחלה. ואח"כ ויאמר אליו אני ה'. משמע שהיתה מדרגה אחר מדרגה [ג] וא"ר יסי משה אלמלא שהיה אדון הבית איש האלהים. הי' נענש על מה שאמר. אבל בשביל זה לא נענש. משל לארם שנפלה לו מריבה באשתו [ד] ואמר לה דברים קשים. התחילה היא להתרעם. כיון שהתחילה לדבר היה שם המלך. לקח המלך את הדבור והיא שתקה ופסקה לדבר. אמר לו המלך. וכי לא ידעת שאני הוא המלך. ולפני דברת דברים האלה. כביכול אף כך משה. וישב משה אל ה' ויאמר. אדני למה הרעתה וגו'. מיד וידבר אלהים אל משה. התחילה להתרעם. מיד לקח המלך את הדבור ויאמר אליו אני ה'. ולא ידעת שאני הוא המלך. ולפני דברת דברים האלה :

ד) **וידבר** אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. א"ר אבא תא חזי כתיב וידבר אלהים אל משה דא גזרת דינא דקיימא עליה מאי כתיב לעילא וישב משה אל ה' ויאמר אדני באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. מאי תוקפא דמשה. בשירותא דנביאותיה לא נח רוחיה בהאי אתר [ח] אמר אדני למה הרעתה לעם הזה וגו'. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מאן הוא דיימא כדין. אלא משה דידע דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה. א"ר יצחק בשירותא דאתיהיב ליה ביתא. פקיד ליה כבר גם דפקיד לביתיה ואמר כל מאי דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה קאמר לביתיה ולא דחיל [ג] דבר אחר וידבר אלהים גזרת דינא ויאמר אליו אני ה'. דרגא אחרא דרחמי והכא אתקשר כולא כחדא דינא ורחמי. הס"ד ויאמר אליו אני ה'. א"ר יוסי אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה'. הוינא אמר אני. אלא לא כתיב אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא. ולבתר ויאמר אליו אני ה'. דמשמע דרגא בתר דרגא [ג] ואמר ר' יוסי משה אלמלא דהוה מאריה דביתא הים אלהים. אתענש על מה דאמר אבל בגיני הא לא אתענש. לבר גם דנפל ליה קטטה בדביתהו [ד] ואמר לה מילין. שרתא היא לאתרעמא. כיון דשריאת מלא הוה אתין מלכא. נטיל מלכא מלה והיא שתקת ופסקת למללא. אמר ליה מלכא וכי לא ידעת דאנא הוא מלכא ומקמאי מלילת מלין אלין. כביכול אוף הכי משה וישב משה אל ה' ויאמר. אדני למה הרעתה וגו'. מיד וידבר אלהים אל משה. שארי לאתרעמא מיד נטיל מלכא מלה ויאמר אליו אני ה' ולא ידעת דאנא הוא מלכא. ומקמאי מלילת מלין אלין : ואנא

מראה מקומות ח) מאמר י"ח ט) דף קסח. עם ג) דף קעא עם ד) דף כב :

זין הזהר

פרשת וארא [ח] היינו מדת המלכות שהיא מדת הדין ונקראת בשם אלהים ובהשם אדני : [ט] מדת המלכות שהיא עלמא דנוקבא נקראת בית [ג] שבתחלה נתגלה אליו רשם אלהים מדת המלכות ואח"כ נתגלה אליו מדת התפארת עלמא דדכורא שהיא מדת הרחמים שנקראת בהשם הוי"ה ב"ה : [ד] פי' שהיא בת מלך :

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. מפני
מה נשתנה השם כאן מאלה שלמעלה. אלא משל
למלך שהי' לו בת שלא נשאית. והי' לו אהב. כאשר
הי' מבקש המלך לדבר עם האיהב ההוא. הי' שולח את
בתו לדבר עמו והיה המלך על ידי בתו מדבר עמו.
בא הזמן של בתו להנשא. ביום ההוא שנשאית אמר
המלך קראו לה לבתי גברת מטרונה. ואמר לה עד כאן
דברתי על ידך עם מי שדברתי. מכאן יאילך אני אומר
לבעלך. והוא יאמר למי שיצטרך. לימים אמר לה בעלה
דברים קשים לפני המלך. טרם שהתחילה להשיב לו לקח
המלך את הדבור. א"ל דאם אין אני המלך שעד עתה
לא דיבר איש עמי אלא ע"י בתי. יאני נתתי לך את
בתי ודברתי עמך בהתגלות. מה שלא עשיתי כן לאחר [ר]
כך וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי.
כאשר היתה בביתי טרם שנשאית. ולא דברו עמי פנים
בכנים כמי שעשיתי לך. ואתה בהתחלת דבורך דברת
לבתי בפני דברים האלה. לפיכך כתוב וארא אל אברהם
אל יצחק ואל יעקב באל שדי. ושמי ה' לא נודעתי להם.
לדבר עמהם במדרגה זו שדברתי עמך. ר' יוסי פתח.
לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה. הארץ.
זו ארץ ישראל דקדושה [ו] שהיא קיימת להיותה שיתה
ממני ולהתברך ממנו בתחלה. ואח"כ היא תשקה לכל
העולם. תבל ויושבי בה. אלו שאר ארצות השותות ממנה
[ז] וביא וראה זאת הארץ נקראת ארץ ישראל. יעקב
שהוא ישראל מדוע לא שלט על זאת כמשה [ז] שהרי
כתוב וארא אל אברהם אל יצחק יאל יעקב באל שדי.
ולא יותר. אלא הרי ביארני שיעקב לקח רבית שלמטה [ח]
ונעזב ממני הבית שלמעלה. ועם הבית שלמטה היה
מתקן הבית שלמעלה. בי"ב שבטים בשבעים ענפים.
וזה נתבאר. ומשה לקח הבית שלמעלה יעזב הבית
שלמטה. וע"כ כתוב ביעקב באל שדי. באל שדי דיבר
עמו הקב"ה ולא יותר [ט] ושמי ה' לא נודעתי להם.
לדבר עמהם במדרגה זו שהיא עליונה. ר' חייא אמר
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. מובחר שבאבות
יעקב היה. שהוא שלמות הכל. בכלם כתוב אל אברהם
אל יצחק. ובו נתוספה אות אחת. שכתוב ואל יעקב.
נתוספה בו וא"ו להראות שהיא בשלמות יותר מכלם. ועם
כל זה לא זכה להשתמש בה כמשה. יגם הקימותי את
בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען. בשביל שנימול. שכל
מי שנימול נוחל את הארץ. שהרי אין ניחל את הארץ
אלא צדיק. וכל מי שנימול נקרא צדיק. שכתוב ג) ועמך
כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כל מי שנימול ונמ־
אות הברית דזה נקרא צדיק. בוא וראה כן יוסף. שכל
ימיו לא נקרא צדיק. עד שנטר ברית ההוא את היסוד
הקדוש. כיון שנטר לו נקרא צדיק. יוסף הצדיק. ג) רבי
יהודה אמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. ביעקב
תוספת וא"ו. כי הוא מובחר שבאבות. כמש"כ אלהי
אברהם

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי אמאי
אמר אמר מכאן ואילן דלעילא תלא
לאלכא דהוה ליה ברתא דלא אתנסיבת יהוה ליה רחיטא
כד בעי מלכא למללא בההוא רחיטא מסדר
ברתיה למללא עמיה והוה אלכא על ידא דברתיה ממליל עמיה.
אתא זמנא דברתיה לאתנסבא הוה יומא דאתנסיבת אתי
מלכא קרון לה לברתא קרוספוניה מטרונאיתא ואמר לה עד הכא
מללנא על ידך למאן דמלילנא. מכאן ולהלאה אנא אימא
לבעלך. והוא יימא לאמאן דאלמריך ליומין אמר לה בעלה
מלין קשין מלכא עד דהוה ברתא לאללא נגד
מלכא מלה אמר ליה ולאו אנא מלכא דעד יימא דא
לא אליל אינש עמי אלא ע"י בתי. יאני נתתי לך את
ברתי ומלילנא עמך באתגליא מה דלא עבידנא לאחרא [ה]
כך וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי.
כד אהוי בביתי ולא אתנסיבת ולא מלילו עמי אנפין
באנפין כמה דעבידנא לך והא בסירותא דמלוך מלילת
לברתי קמאי מלין אלין בגיני כך וארא אל אברהם
אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם
לאללא עמהון בדרגא דא דעביד מלילנא ר' יוסי כתב.
לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הארץ
דא ארעא קדישא דישראל [ו] דאהוי קיימא לאתשקיא
מיה ולאתברכא מניה בקדמיתא ולבתר מנה אתשקיא עלמא
כלא. תבל ויושבי בה דא שאר ארעאן דשתין מנה
[ז] ואתא חזי האי ארע הקרי ארע ישראל יעקב
דאיהו ישראל אמאי לא שלט על דא כמשה [ז] דהא
כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי.
ולא יתיר אלא יעקב הא אוקיינא כגל ביתא דלתתא [ח]
ואתבטיל זמיה ביתא דלעילא ועם ביתא דלתתא
אתקין ביתא דלעילא. בתריסר שבטין בשבעין ענפין.
יהא אוקמיה משה נטל ביתא דלעילא ושבק ביתא
דלתתא וע"ד כתיב ביעקב באל שדי באל שדי אמיל
עמיה קב"ה ולא יתיר [ט] ושמי ה' לא נודעתי להם.
למללא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה ר' חייא אמר
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב תוספתא דאבהן
יעקב הוה. דהוא שלימו דכלא. בכלהו כתיב אל אברהם
אל יצחק ובגיה אתוסף את חד דכתיב ואל יעקב
אתוסף ביה וא"ו לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו ועם
כל דא לא זכה לאשתמשא ביה כמשה וגם הקימותי את
בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען בגין דאתגזרו דכל
מאן דאתגזר ירית ארעא דהא לא ירית ארעא
אלא צדיק וכל מאן דאתגזר אקרי צדיק דכתיב ג) ועמך
כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כל מאן דאתגזר ונמיר
שאי את קיימא אקרי צדיק. תא חזי מן יוסף דכל
יומוי לא אקרי צדיק עד דנטיר ההוא ברית את קיימא
קדישא. כיון דנטר ליה אקרי צדיק יוסף הצדיק ג) רבי
יהודה אמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ביעקב
תוספת וא"ו. דאיהו שלימו דאבהן. כד"א אלהי
אברהם

מראה מקומות א) דף כג. ב) ישעי' מ' ג) דף כו

זין הזהר

[ה] כוונת המשל י"ל בק צור. הבת שלא נשאית היינו השכינה הקדושה טרם שנזדווגה בעוה"ז עם תכל נחלתה ישראל לסגולתה וי"ב שבטי ישורון. האוהב שרצה המלך לדבר עמו היינו הצדיק ש.מצא בעוה"ז. הדבור ע"י בתו היינו שהצדיק לא השיג דבר אלהים אלא ע"י השכינה הקדושה. מכאן ולהלאה אנא אימא לבעליך. היינו שצדיקי ישראל יוכלו להשיג דברי נבואה מעולם היותר גבוה שנקרא עלמא דדכורא שהוא מלך עליון: [ו] היינו מדת המלכות והשכינה הקדושה שכל השפע מעלמא דדכורא נשפע בה ואח"כ היא מחלקת השפע לכל באי העולם. [ז] שהיה בבחי' בעל אליה. איש אלהים. עדה"כ והוא ימשל בה: [ח] היינו כח הארת השכינה הקדושה בעולם הזה: [ט] פי' שבשעת הדבור נתגלה להם להשיג ע"י אמצעית מדת המלכות רק מרורגה האחרונה מעלמא דדכורא שהיא ספירת היסוד שנקראת אל שדי. ומשה השיג בעת הדבור השם הוי"ה ב"ה והיינו ספירת התפארת הכולל כל עלמא דדכורא:

אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. ביעקב תוספת וא"ו. א"ר יסי אם כן הרי כתוב ח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. הרי ביצחק תוספת וא"ו. א"ל נכון הדבר. לפי שיעקב היה קיים. והכליל את יעקב ביצחק שנחשבו עיניו וחשוב כמת. שהרי כל זמן שהאדם קיים בעולם הזה לא נזכר עליו שם הקדוש. יע"כ הכליל את יעקב ביצחק. עכשי שמת יעקב בא הדבר במקומו [יז] וש"כ יארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. בתוספת וא"ו. באל שדי נגלתי להם. מתוך המראה שאינו מאיר מעצמו. ולא נגלתי להם מתוך המראה המאיר מעצמו [יח] ואפשר תאמר ששמשי ב־מדרגה של בחינת נקבה בלבד ולא יותר. ביא וראה שאין נפרדים לעולם. וש"כ וגם הקימותי את בריתי אתם. שהרי הברית נתחבר עמד [יט] מן הקב"ה ויש לו לאדם להתלמד. שהרי הוא אומר שאין פירוד ביניהם. שכתוב באל שדי. וכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם. בשביל לקיים הברית ביחוד אחד [יג] וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. הרי נתבאר שמי שזוכה לברית ניחל הארץ. ג) א"ר אלעזר לרבי שמעון אביו. זה הכתוב שכתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. מהו וארא. ואדבר צריך לומר. א"ל אלעזר בני סוד עליון היא. בוא וראה יש גונים דנראים. ויש גונים שאין נראים. ואלו ואלו הם סוד עליון של האמונה [יד] והאנשים אין יודעים אותם ואין מסתכלים בהם. ואלו הנראים לא זכה בהם אדם עד שבאו האבות והשיגו אותם. וע"כ כתוב וארא. שראו אלו גונים הנגלים. ואיזה גונים הנגלים. אלו של אל שדי [טו] שהם המראה של גונים העליונים [טז] ואלה נראים. והגונים שלמעלה מהם הנסתרים שאין נראים לא השיג אדם אותם מלבד משה [יז] וע"כ כתוב ושמי ה' לא נודעתי להם. לא נגלתי להם בגונים העליונים. ואפשר תאמר שהאבות לא היו יודעים בהם. אלא היו יודעים אותם מתוך אלה הנראים [יח]. וע"כ כתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. באלה גונים הנראים. ושמי ה' לא נודעתי להם. אלה גונים עליונים נסתרים הזוהרים. שזכה בהם משה להסתכל בהם וע"כ כתוב וארא. במראה שאינו מאיר מעצמו שהוא בהתגלות [יט] כתוב בו ראיה. ובמראה המאיר מעצמו שהוא בהסתר [כ] כתוב בו ידיעה. שכתיב לא נודעתי:

ג) **וגם** הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען וגו'. א"ר שמעון כל מי שנישר לו לברית הזה. הוא גורם שיתעורר הברית הזה למקומו [כא] ונתברכים עליונים ותחתונים. מי מעורר ברית הזה למקומו. צדיקים דנמצאים בעולם. מניין כך. מכאן שכתיב וגם הקמותי

אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. ביעקב תוספת וא"ו. א"ר יסי מי הכי הא כתיב ח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. הא ביצחק תוספת וא"ו. א"ל בפיר היה. בגין דיעקב הוה קיים יתכליל ליה ליעקב בגלחק דאתחסכו עיניי והוה כמת. דהא בעוד דב"נ מיהו קיים בהאי עלמא לית הדכר עלוי שיתא קדישא וע"ד אכליל ליה ביצחק הכתא דמית יעקב אתא מלה בתתגיה [יז] הס"ד ומרא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בתוספת יא"ו. באל שדי אתחזינא להו. מגי אספקלריא דלא נהרא. ולא אתחזינא מגי אספקלריא דנהרא [יח] ואי תימא דהא אכתיבו ביוקבא בלחוד ולא יתיר תא חזי דלא אתכרכן לעלמין. הס"ד וגם הקימיתי את בריתי אתם דהא בריתא אתחבר עמה [יב] מקב"ה אית ליה לבר נש לאילף דהא מיהו קאמר דלא פריש לון. דכתיב באל שדי יכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם. ובגין לקיימא קיומא ביחודא חד [יג] וגם הקימיתי את בריתי אתם וגו'. הא אתאמר מאן דזכי לברית ירית לארעא. ג) א"ר אלעזר לרבי שמעון אבוי הא דכתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. מהו וארא ואדבר מבעי ליה א"ל אלעזר בני רזא עלאה איהו. תא חזי אית גוונין דאתחזין. ואית גוונין דלא אתחזין. ואלין ואלין איהו רזא עלאה דמהימנותא [יד] ובני נשא לא ידעין ליה ולא מסתכלין ביה ואלין דאתחזין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן וקיימו עלייהו. וע"ד כתיב וארא דאמו איהו גוונין דאתגלין ואלין גוונין דאתגלין איהו דאל שדי [טו] דאיהו איזו דגוונין עלאין [טז] ואלין אתחזין. וגוונין דלעילא סתימין דלא אתחזין לא קאים איהו עלייהו בר משה [יז] וע"ד כתיב ושמי ה' לא נודעתי להם לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי מגו איהו דאתגלין [יח]. וע"ד כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. באיהו גוונין דאתחזין. ושמי ה' לא נודעתי להם אלין גוונין עלאין סתימין דזהרין. דזכה בהו משה לאסתכלא בהון.. וע"ד וארא באספקלריא דלא נהרא דאיהו באתגליא [יט] ביה כתיב ראיה. באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו [כ] כתיב ביה ידיעה דכתיב לא נודעתי:

ג) **וגם** הקימיתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען וגו'. א"ר שמעון כל מאן דנשיר ליה לאתי לברית איהו גרים לאתערא לאתי לברית לאתבריה [כא] ואתברכאן עלאין ותתאין. מאן אתער אתי לברית לאתבריה. זכאין דאשתכחו בעלמא. מנא לן. מהכא דכתיב וגם הקמותי

מראה מקומות ח) ישעיה כ"ט כ) לף כג. ג) לף כו

זין הזהר

[יז] פי' שנעשה השכינה הקדושה בשלמות על יעקב ובניו: [יח] אספקלריא שאינה מאירה מעצמה היינו מדת המלכות עלמא דנוקבא שעליה רומז השם שדי והיא כמו הלבנה שאין לה אור של עצמה אלא מן החמה וכן המלכות יבא רה האור מן אספקלריא המאירה שהיא ספירת התפארת עלמא דדכורא ע"י ספירת היסוד: [יט] כי כל השפע נשפע לה ע"י היסוד הקדוש שנקרא ברית: [יג] שדי רומז על בינה עלמא דנוקבא. וברית היינו ספירת היסוד מעלמא דדכורא. וכן האדם צריך לקיים בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך: וצריך לדעת שיש ב' חלוקים בכל הדרשות האלו על המשמעות אל שדי. יש דורשים שאל שדי הוא שם אחד ורומז על ספירת יסוד שנקרא כך. ויש דורשים שאל שדי משמעותו היא הכח של השם שדי ורומז על מדת המלכות שנקראת בהשם שדי: [יד] גונים הנראים היינו הספירות של מדת המלכות עלמא דנוקבא. וגונים שאינם נראים היינו הספירות של עלמא דדכורא הנכללין במדת התפארת: [טו] לפעמים נקראת מדת המלכות בהשם אל שדי בשתזדוג עם ספירת היסוד מעלמא דדכורא לקבלת השפע כנזכר בשערי אורה שער ב': [טז] פי' שהספירות אשר במלכות מאירות באותן הגונים של הספירות אשר בעלמא דדכורא המשפיע בה. ולכן אפשר להבין להשיג ויהכיר מן הספירות של מדת המלכות את הספירות הנעלמות שבעלמא דדכורא [יז] שהשיג מדת התפארת בבחי' ראיה. ולכן פני משה כפני חמה: [יח] פי' באמצעית הארת הספירות הנגלות שבמדת המלכות: [יט] היינו מלכות: [כ] היינו תפארת: [כא] להשפיע השפע במלכות הקדושה:

הקמותי את בריתי אתם לתת להם וגו' את ארץ מגוריהם. מהו מגוריהם. כד"א א) גורו לכם מפני חרב בגין דחיסו אתר דאשדי מגור בעלמא [כב] וע"ד גורו לכם מפני חרב אשר גרו בה מיומא דאתקריבו לגבי קב"ה דחילו בה דחילו ודחילו עלאה בה לאיסר פקודיי [כג] דהי בהאי לא יסרי דחילו על ריסיה דב"נ לא דחיל ליה לקב"ה לעלמין בגאר פקודוי. תא חזי בתתעבריתא דלהתא כד התערו ישראל לגבי קב"ה ונוחו לקבליה. מהי כתיב ואזכר את בריתי דהא בברית היי זכיר [כד] וכדין אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד כיון דהאי ברית אתער הא קשירא דכלא אתער [כה] ואזכר את בריתי לאחזיונא ליה באתריה ע"ד לכן אמור לבני ישראל אני ה' ב) ר' חייא אמר ואזכר את בריתי ואזכר הא זכירה בגין דחיסו לעילא דהאי יזלא דחיסו לעילא בדכורא אתא על פקידה. דחיסו בגלית לתתא בנוקבא. כגיונא דא ויזכר אלהים את רחל [כו] כד"א ואזכר את בריתי

ג) **לכן** אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם כבני יהודה אמר הא כתיב מצרים הוא. שכתיב ודוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בתחלה. ואחר כך והצלתי אתכם מעבודתם. ואחר כך וגאלתי אתכם. היה לו לומר תחלה וגאלתי אתכם. אחר כך והוצאתי אתכם. אלא שעיקר הכל מזכיר תחלה. שרצה הקב"ה לבשר להם בשבח של הכל בתחלה. א"ר יוסי והרי שבח של הכל הוא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים. וזה נאמר אחר כך. א"ל בזמן ההוא לא היה להם שבח אלא היציאה. שהשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם. לפי שראו שם שכל האסורים והעבדים שהיו ביניהם היו מקשרים להם בקשר כשפים. ואין יכולים לצאת מהם לעולם. ולפיכך מה שהי' חביב עליהם מהכל נתבשרו בזה תחלה. ואם תאמר אע"פ שיצאו. הרי אפשר שילכו חיילותם אחריהם להרע להם. ע"ז כתוב והצלתי אתכם מעבודתם. וכי תאמר הרי יצאו וינצלו ולא תהי' להם גאולה. תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. יאם תאמר אפשר שלא יקבלם לעם. ע"ז כתוב ולקחתי אתכם לי לעם. ואם תאמר כשיקבלם לא יביאם לארץ. ע"ז כתיב והבאתי אתכם וגו':

רועה הנאמן

ד) **ולקחתי** אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם וגו'. מצוה זו ראשונה לכל דמגות. התחלה הראשונה מכל המצות לדעת את הקב"ה בכלל. מדו בכלל. לדעת ש ש מושל עליון שהוא רבון העולם. וברא כל העילמות שמים וארץ וכל צבאם. וזה היא בכלל. וסוף של הכל בפרט. לדעת אותו בפרט. וכלל ופרט היינו ראש וסוף. סוד של בחי' זכר ונקבה ביחד. האדם בעולם הזה הוא כלל ופרט. תקון עולם הזה הוא

דקמותי את בריתי אתם לתת להם וגו' את ארץ מגוריהם. מהו מגוריהם. כמש"כ ה) גורו לכם מפני חרב. לפי שהוא המקום המפיל פחד בעולם [כג] וע"כ כתוב גורי לכם מפני חרב. אשר גרו בה. מיום שנתקרבו אצל הקב"ה פחד בה פחד. ויראה עליונה בה לשמיר מצותיו [כג] שאם בזה לא תשרה יראה על ראש האדם. אינו נתירא מהקב"ה לעולם גם בשאר מצותיו. בוא יראה בדתעוררת שלמטה כאשר נתעוררו ישראל אצל הקב"ה וצעקו לפניו. מה כתוב. ואזכר את בריתי. שהרי בברית היא דזכירה [כד] ואז נתעורר השתוקקת שיתקשר הכל בקשר אחד. כיון שזה דברית נתעורר. הרי קשר של הכל נתעורר [כה] ואזכר את בריתי. שיזדווג במקומו. וע"ז כתוב לכן אמור לבני ישראל אני ה'. ג) ר' חייא אמר ואזכר את בריתי. ואזכר הרי זכירה. לפי שהוא למעלה. שזה המזל שהיא למעלה בהמדרגה של בחינת זכר הוא בא על פקידה. שהיא בגלות למטה בהמדרגה של בחי' נקבה. כדמיין זה ויזכר אלהים את רחל [כו] כד"א ואזכר את בריתי:

ג) **לכן** אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם. רבי יהודה אמר כתוב מצרים הוא. שכתיב ודוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בתחלה. ואחר כך והצלתי אתכם מעבודתם. ואחר כך וגאלתי אתכם. היה לו לומר תחלה וגאלתי אתכם. אחר כך והוצאתי אתכם. אלא שעיקר הכל מזכיר תחלה. שרצה הקב"ה לבשר להם בשבח של הכל בתחלה. א"ר יוסי והרי שבח של הכל הוא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים. וזה נאמר אחר כך. א"ל בזמן ההוא לא היה להם שבח אלא היציאה. שהשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם. לפי שראו שם שכל האסורים והעבדים שהיו ביניהם היו מקשרים להם בקשר כשפים. ואין יכולים לצאת מהם לעולם. ולפיכך מה שהי' חביב עליהם מהכל נתבשרו בזה תחלה. ואם תאמר אע"פ שיצאו. הרי אפשר שילכו חיילותם אחריהם להרע להם. ע"ז כתוב והצלתי אתכם מעבודתם. וכי תאמר הרי יצאו וינצלו ולא תהי' להם גאולה. תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. יאם תאמר אפשר שלא יקבלם לעם. ע"ז כתוב ולקחתי אתכם לי לעם. ואם תאמר כשיקבלם לא יביאם לארץ. ע"ז כתיב והבאתי אתכם וגו':

רעיא מהימנא

ד) **ולקחתי** אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם וגו'. פקודא דא קדימתה דכל פקודין. דאסיתא קדימתה דכל פקודין לאנדע ליה לקב"ה בכללא מאי בכללא למנדע דאית שליטא עלאה דאיהו רבון עלמא וברא עלאין כלהו שמיא וארעא וכל חילהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט. לאנדע ליה בפרט וכלל ופרט איהו ריסא וסופא רזא דדכר ונוקבא כחדא. בר גם בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא איהו

מראה מקומות א) איוב י"ט כ) ויק' קנט: ג) דף כד. ד) דף כה.

זיו הזהר

[כב] כיון שיש תגבורת היצר בזה לפגום אותו: [כג] בכתוב יראת ה' ראשית דעת. היינו להיות נוטר הברית עדה"כ והאדם ידע את חוה אשתו. הראשית לזה היא הרפואה יראת ה': [כד] כל זכירה היינו פקידת איזו ישועה להשפיע לזה העולם ע"י בפירת היסוד שנקרא ברית: [כה] קשורא דכלא היינו מדת המלכות שמתעוררת לקבל השפע מן ספירת היסוד. והתעוררת הזאת נקראת בלשון המקובלים בשם מיין נוקבין. [כו] רחל רמז על מלכות עלמא דנוקבא. וכשבא לה שפע של ישועה מעלמא דדכורא נקראה השפעת זו בלשון זכירה:

דוא כלל ופרט [כז] לכיכך ראשית דכל לדעת שיש מושל ודיין על העולם. והוא דבין כל העולמים. יברא את האדם מעכר. ונפח באפיו נשמת חיים. וזה הוא בדרך כלל. כאשר יצאו ישראל ממצרים לא היו יודעים את הקב"ה. כיון שבא משה אצלם. מצוה ראשונה זאת למדם בתחלה. שכתיב וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא מצוה הזאת לא היו ישראל מאמינים בכל אותן הנסים והגבורות שעשה להם במצרים. כיון שידעו מצוה זו בדרך כלל נעשה להם נסים וגבורות. ולסוף מ' שנה שעסקו בכל אותן מצות התורה שלמד להם משה. בין אותן הנוהגות בארץ. בין אותן הנוהגות חוץ לארץ. אז למד להם בדרך פרט. וש"כ ח) וידעת היום והשבת אל לבבך. היום הזקא. מה שלא הי' להם רשות מקודם לזה. כי ה' היא האלהים. זה בדרך פרט [כח] בפסוק זה כמה רזים וסודות יש בי. וזה הפסוק והפסוק הראשון הכל ענין אחד. זה בכלל וזה בפרט. ואם תשאל הרי כתוב ט) יראת ה' ראשית דעת [כט] יתורץ שזה הפסוק מוסב על דרך דפרט. לדעת ראשית מה זאת ידאת ה'. ואע"פ שצריך דאדם ליראה ממני טרם שידע. אבל כאן אומר הכתיב שראשית דדעת הוא לדעת היראת ה'. היינו שזהו ראשית הידיעת בידיעת הבורא בדרך פרט. לפיכך מצוה הראשונה לנו היא לדעת את הקב"ה בכלל ובפרט. בראש ובסוף. יזה סוד הכתוב נ) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל. ואני אחרון בפרט. והכל בכלל אחד וסוד אחד. כאשר נתן הקב"ה את התורה לישראל על הר סיני. דבור הראשון הי' אנכי ה' אלהיך. אנכי. כרמז על סודות עליונים גדולים. וכאן הוא הסיד של מצוה הראשונה. לדעת אותו בדרך כלל. לפי שכתוב אנכי. הרי מרמז שיש אלהים מושל עליון על העולם. זו היא מצוה הראשונה בדרך כלל. ובפרט. לפי שכתוב ה' אלהיך [נ] זהו בדרך פרט. כמש"כ כי ה' אלהיך אש אכלה. והיינו כלל ופרט. מצוה דראשונה שצריך לדעת אותו בראש ובסוף כמו שביארנו. ע"כ ד"מ:

ז) **וידבר** משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. מהו מקיצר ר"ח. א"ר ירודה שלא היו נוחים ולא יכלו לשאוב ר"ח. א"ד שמעון מקצר רוח. שעיד לא הופיע יובל דעליין לתת לדם מניחה [נא] ורוח התחתון עוד לא שלט לעשות משכבו. ילכן הי' אז קוצר רוח. ומי הוא. רוח התחתון שאמרנו:

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי וגו' ואני ערל שפתים. א"ר שמעון מהו ואני ערל שפתים. והרי בתחלה כתוב לא איש דברים אנכי וגו'. כי כבד פה וכבד לשון אנכי. והקב"ה השיבו מי שם פה לאדם וגו'. ואמר לו ואנכי אהיה עם פיך. התעלה על דעתך שלא היה כן ועתה אמר אני ערל שפתים

מראה מקומות ח) דברים ד' נ) מכני ח' נ) יבעי' מ"ד ד) דף כס:

זין הזהר

[כז] כלל ופרט בחי' זכר ובחי' נקבה ביחד היינו הדרגות של כח המשפיע עם כח המקבל. **זה הדרך של כל הבריאה וזה היסוד והסוד** של חכמת הקבלה שהשפע הנשפע מן סבת הסבות שהיא רוחני ביותר. ברם שתיע לעוה"ז משתלשלת להתנשם קודם מן כלל לפרט ב' פעמים דרך ד' עולמות שהם כ' פעמים הדרגות של בחי' זכר ונקבה ואסרו בדרך משל אבא ואמא ברא וברתא על ד' העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה. ואין כאן מקום לבאר זאת זיל גמור ותבין: [כח] פי' שהשפע נשפעת מן עלמא דבכורא שעליו רומז השם הוי"ה ב"ה אל האלהים המרמז על עלמא דנוקבא. וזה היסוד והסוד של האמונה הישראלית: [כט] פי' והלא יראת ה' מרמז על מלכות עלמא דנוקבא דרך הפרט שהיא ראשית הדעת. ואתה אומר שראשית הידיעה הוא דרך הכלל: [ל] אלהיך מרמז על מדת המלכות והשכינה הקדושה המחילקת לך שפע שמגיע אליה מעלמא דבכורא: [לא] יובל העליון היינו עולם הבינה שמשם נמשך החירות לעולם קטן וגדול שם הוא ועבד הפשי מאדוניו. ורוח התחתון היינו מדת המלכות שעליה נאמר ומלכותו בכל משלה:

איהו כלל ופרט [כז] בג"כ רחסיתה דכלא ליידע דאית מלים ודיין על עלמא ואיהו רבון כל עליין. וברח ליה לבר כם מעברא ונפח באפוי נשמתא דחיי. ודא איהו באורח כלל כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי ליה לקב"ה. כיון דהתא משה לגבייהו. פקודא קדמאה דא מוליף לון דכתיב וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא פקודא דא לא הוו ישראל מהימנין בכל אינון נסין וגבורן דעבד לון במצרים כיון דידעו פקודא דא באורח כלל אתעבידו להון נסין וגבורן ולסוף מ' שנין דקא אסתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא דאולף לון משה בין אינון דמתנהגי באתרעא בין אינון דאתנהגי לבר מאתרעא כדין אולף לון באורח פרט הה"ד ט) וידעת היום והשבת אל לבבך. היום הוא דייקא מה דלא הוה הכו רשו יקדמת דלא כי ה' הוא האלהים דא באורח כלל אתעבידו להון נסין וגבורן ולסוף מ' שנין דקא אסתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא דאולף לון משה בין אינון דמתנהגי באתרעא בין אינון דאתנהגי לבר מאתרעא כדין אולף לון באורח פרט הה"ד ט) וידעת היום והשבת אל לבבך. היום הוא דייקא מה דלא הוה הכו רשו יקדמת דלא כי ה' הוא האלהים דא באורח פרט [כח] במלה דא כמה רזין וסתרין הוא בה ידא והסוא דקדמיתא כלא מלה חדא דא בכלל ידא בפרט. יתי תימא הא כתיב ג) יראת ה' ראשית דעת [כט] תיבולא. דא בחירת פרט. למנדע מאן איהו ילאת ה'. ואע"ג דאית ליה לב"ג לאחלא מגיה עד לא ידע אבל הכא כתיב ראשית דעת למנדע ליה דהא איהו ראשיתא ליידע ליה באורח פרט בגין כך פקודא קדמאה ליידע ליה לקב"ה בכלל ופרט ברישא ובסופא ורזא דא נ) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא ורזא חדא. וכד יהב קב"ה אוריתא לישראל על טורא דסיני. מלה קדמאה איהי אנכי ה' אלהיך. אנכי סלקא לרזין עלאין סגיאין והכא איהו רזא דכקידה קדמאה ליידע ליה בכללא בגין דכתיב אנכי הא קא רמיז דאית אלהא אלהא עלאה על עלמא דא היא פקודא קדמאה בכלל. ובפרט. בגין דכתיב ה' אלהיך [נ] דא פרט כד"א כי ה' אלהיך אש אוכלה ודא כלל ופרט. פקודא קדמאה דאנסריך ליידע ברישא ובסופא כמה דאוקמינא ע"כ ר"מ

ז) **וידבר** משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. מאי מקוצר רוח מ"ר יהודה דלא הוו נפיקי ולא הוו לקיטי רוחא מ"ר שמעון מקוצר רוח דעד לא נפק יובלא לאיתיב לי נכיסי [לא] ורוח בתראה עד לא אלעא ליעבד **נימוסוי** וכדין הוה עלקו דרוחא. ומאן איהו רוח בתראה דקתמרן:

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי וגו' ואני ערל שפתים. מ"ר שמעון מאי ואני ערל שפתים והא בקדמיתא כתיב לא איש דברים אנכי וגו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי. והקב"ה הוה אותיב ליה מי שם פה לאדם וגו' והוה אתר ואנכי אהיה עם פיך. סלקא דעתך דלא הוה כן. וסבתא אמר ואני ערל שפתים

שפתים. אי הכי אן היא מלה דאבעם ליה קב"ה בקדמיתא אלא רזא איהו. משה קלא [לב] והדבור דאיהי מלה דיליה הוה בגלותא [לג] והוה איהו אמים לפרעה מלין ובגין דא אמר ואיך ישמעני פרעה בעוד דמלה דילי איהי בגליתא דיליה דהא ליתי לי מלה הא אנא קלא ומלה נרע דאיהי בגליתא ועד סתף קב"ה לאהרן בחדיה. תא חזי כל זמנא דדבור הוה בגליתא קלא אסתלק מניה ומלה הוה אמים בלא קול. כד התא משה אתא קול ומשה הוה קול בלא מלה בגין דהוה בגלותא וכל זמנא דדבור הוה בגלותא משה אזיל קלא בלא דבור והכי חזיל עד דקריבו לטורא דסיני ואתיסיבת חזרייתא ובהסיא זמנא אתחבר קלא בדבור וכדין מלה מליל הה"ד וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין משה אסתכם שלים בחלם כדקא יאות קול ודבור כחדא בשלימו וע"ד משה אתרעיש דמלה נרע מניה. בר הוא זמנא דמלילת להתרעיתא עלוי. בזמנא דכתיב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך. מיד וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי הוא דכתיב מלה למללא ופסק לה. בגין דעד לא מטא זמנא. דכתיב וידבר אלהים וגו'. ופסק ואשלים קלא. הה"ד ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא ולא מטא זמנא למללא בגין כך משה לא הוה שלים במלה בקדמיתא דאיהו קול ואתי בגין דבור לאפקא ליה מן גלותא. כיון דנפק מן גלותא ואתחברו קול ודבור כחדא בטורא דסיני. אסתלים משה ואתסי ואתסכם כדין קול ודבור כחדא בשלימו. תא חזי כל יומין דהוה משה במצרים. דבעא לאפקא מלה מן גלותא לא מליל מלה דאיהו דבור כיון דנפיק מן גלותא ואתחבר קול בדבור הויא מלה דאיהו דבור אגיזא ודבר לון לישראל אבל לא מליל עד דקריבו לטורא דסיני. ופתח באחרייתא דהכי אתחזי. ואי תימא כי אמר אלהים פן ינחם העם [לג] לא כתיב כי דבר אלא כי אמר. דאיהו רעותא דלבא בחשאי והא אוקימנא:

ו) **וידבר** ה' אל משה ואל אהרן וילוס אל בני ישראל וגו'. ר' יוסי אמר וילוס אל ב"י. לדברא לון בנחת כדקא חזי. ואל פרעה. לאנהגא ביה יקר ואוקמוה. א"ר יוסא אמאי סמיך הכא אלה ראשי בית אבותם. אלא א"ל קב"ה. דברו לון לבני ישראל בנחת דאע"ג דאיהון יתבי בפולחנא קשיא. מלכין בני מלכין איהון. ובג"כ כתיב אלה ראשי בית אבותם. אלין דאת חזי ראשי בית הכסן איהון. א"ר חייא דכלהו לא שקרו נימוסיהן. ולא התערבו בעמא אחרא אלין איהון דקיימו בדוכתייהו קדישא ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי רבי אחא אמר בגין לאייתאה למשה ולאהרן. דאיהון אתחזון לאפקא להו לישראל ולמללא לפרעה ולרדאה ליה במוסרא. בגין דבכל ריסיהון דישראל לא אסתכם כוותייהו

ז) **ויקח** אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה. א"ר שמעון ויקח אהרן את אלישבע. לבסמא לה למחדי לה. לחברא לה במלכא בזווגא שלים

שפתים. אם כן איה דבר ההוא שהבטיח לו הקב"ה בתחלה. אלא סוד הוא. משה הוא בבחינת קול. ובהינת הדבור שהוא דבור שלו היה בגלות [לג] והוא היה ע"ל שפתים מלפרש הדבור. ובשביל זה אמר ואיך ישמעני פרעה. בעת שהדבור שלי הוא בגלות שלו. שהרי אין לי דבור. הלא אני רק בבחינת קול. והדבור שלי הסר. כי הוא בהגלות. וע"כ שיתף הקב"ה לאהרן עמו. בוא וראה כל זמן שהדבור הי' בהגלות נסתלק דקול ממנו והדביר היה אמים בלי קול. כאשר בא משה בא דקול. ומ"ש היה קול בלי דבור. לפי שהדבור הי' בהגלות. וכל זמן שהדבור היה בגלות הלך משה בקול בלי דבור. וכך הלך עד שקרבו להר סיני ונתנה התורה. ובזמן ההא נתחבר דקול עם הדבור. ואז היה מדבר הדבור. וש"כ וידבר אלהים את כל הדברים האלה. ואז נמצא משה שלם בהדבור כראוי. דקול והדביר היו ביחד בשלמות. וע"כ התרעם משה שהדביר נגרע ממנו. מלבד בזמן ההיא שהי' הדבור מדבר להתרעם עליו. בזמן שכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך. מיד וידבר אלהים אל משה. בוא וראה שכך הוא שדתחיל הדבור לדבר ונפסק. לפי שעיד לא הגיע הזמן. שכתוב וידבר אלהים וגו'. ונפסק והשלים הקול את האמירה. וש"כ ויאמר אליו אני ה'. לפי שהדבור היה בגלות ולא הגיע הזמן שידבר. לפיכך לא הי' משה שלם בהדבור בתחלה. שהוא הי' בבחינת קול ובא בשביל הדבור להוציאו מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות ונתחברו קול ודבור ביחד בהר סיני. נשתלם משה ונרפא. ונמצאו אז הקול והדבור ביחד בשלמות. בוא וראה כל הימים שהי' משה במצרים. ובקש להוציא הדבור מן הגלות. לא הי' הדיבור מדבר דבר. כיון שיצא מן הגלות ונתחבר הקול בהדבור. זה הכח שנקרא דבור הי' מנהיג ומנהל לישראל. אבל לא דיבר עד שקרבו להר סיני. ופתח לדבר בהתורה. שכך ראוי להיות. ואם תשאל הרי כתוב כי אמר אלהים פן ינחם העם [לג] לא כתוב כי דיבר אלא כי אמר. שהוא רצון הלב בלחש. וזה נתבאר:

ו) **וידבר** ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל וגו'. ר' יוסי אמר ויצום אל ב"י. להנהיגם בנחת כראוי. ואל פרעה. להנהיג בו כבוד כמו שביארו. א"ר ייסא למה נסמך כאן אלה ראשי בית אבותם. אלא אמר לי הקב"ה. הנהיגו את ישראל בנחת. שאע"פ שהם עוסקים בעבודה קשה. מלכים בני מלכים הם. ולפיכך כתוב אלה ראשי בית אבותם. אלה שאתה רואה ראשי בית אבות הם. א"ר חייא שכלם לא בטלו מנהגיהם. ולא התערבו בעם אחר. אלה הם שנתקיימו במקומם הקדיש. ולא שקרו בגזעם להתערב בהמצרים. ר' אחא אמר ויצום היינו להכינם למשה ולאהרן. שהם ראוים להוציא את ישראל. ולדבר לפרעה ולרדותו במקל. לפי שבכל ראשי ישראל לא נמצא כמוהם:

ז) **ויקח** אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה. א"ר שמעון ויקח אהרן את אלישבע. להמתיק לה לשמחה. לחבר אותה עם המלך בזיוג שלם

מראה מקומות ו) דף טו. ז) שמיני לח.

זיו הזהר

לכן קול רומז על מדת התפארת ודבור רומז על מדת המלכות והשכינה הקדושה ששייך בה ענין גלות: [לג] ואלהים היינו הך זה הכח שנקרא דבור. ומשמע מזה שהיה הדבור מדבר עוד קודם:

שלם [לד] שיהי' נשפע ברכות לכל העולמות על ידי אהרן. לפיכך הי' נצרך אהרן להמצא בהארת פנים בשמחה. הכל כדמיון שלמעלה. שהדי על ידו ברכות ושמחות נמצאות ר' אלעזר אמר ויקח אהרן. הכל כמו שנצרך. הכל כדמיון שלמעלה. בוא וראה ראויה היתה בת שבע לדוד מיום שנברא העולם [לה] ראויה היתה אלישבע לאהרן מיום שנברא העולם. מה בין זה לזה. אלא הכל אחד. אבל שם לדין וכאן לרחמים. באשר נתחברה בדוד. לדין. להתגר מלחמות לשפוך דם. כאן נתחברה באהרן לשלום לשמחה להארת פנים להתברך. ילכן נקראת שם בת שבע. וכאן אלישבע. אלישבע מורה על שנתחברה בחסד. בת שבע בדין. לירש ממלכות ולהתגבר:

ח) **ואלעזר** בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלוים. א"ר אחא האם אלה ראשי. והרי הוא בלבדו היה. אלא לפי שפינחס דחיה כמה אלפים ורבבות מישראל. והוא החיה לראשי האבות. כתוב בו אלה. ועוד ותלד לו את פינחס אלה ראשי. האברה של ראש הלוים נמצאה ב'. ומה שהם נגרעו ונשרפו הוא השלים והרויח הכהונה שלהם. ונתעברו ב' נשמות שניהם. אברת ראשי הלוים נמצאה בו. ומי הם. נדב ואביהו. הם הפרידו אות הברית ממקומו [מו] והוא בא וחבר אותם. לפיכך נתנה לו הירושה והרוח של שניהם. ונזכר כאן על שם העתיד להיות. ואם תשאל מפני מה נזכר כאן פינחס. אלא לפי שראה הקב"ה לאהרן. בשעה שאמר ואזכר את בריתי. שעתידים שני בני אהרן לפגום את הברית הזה. ועתה כשהיה משלחו למצרים. בקש להעביר לאהרן שלא ילד בשליחות הזאת. וכיון שראה הקב"ה שיעמד פינחס ויקים לו לברית הזה במקומו. ויתקן הפגם שלהם. מיד נכתב עליו הוא אהרן ומשה. אמר הקב"ה עתה הוא אהרן. הוא אותו אהרן שבתחלה. הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם היציאו את ב"י מארץ מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה הי' צריך לימר. אלא להכליל זה בזה. רוח במים. הוא משה ואהרן. להכליל מים ברוח [מז] וע"כ כתוב הוא. ולא הם:

ט) **ואמרת** אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה וגו'. מפני מה מטה אהרן ולא מטה משה. אלא זה של משה הוא קדיש ויתר. שנחקק עליו בגן דעליון השם הקדיש. ולא רצה הקב"ה לטמא איתו באיתן המטות של המכשפים. ולא עוד אלא להכניע לכל איתן הכחות הבאים מצד השמאל. לפי שאהרן בא מן הימין. ושמאל נכנע ע"י הימין [מח] ר' חייא שאל לר' יוסי. הלא גלוי וידוע הי' לפני הקב"ה שהם מכשפים ויכילים לעשות תנינים. מה זאת גבירה לעשות לפני פרעה תנין. א"ל לפי שמשם היא התחלת ממשלתו. ומההתחלת ממשלתו התחיל להלקות. ואז שמחו כל המכשפים. שהרי התחלת החכמה של הניחוש שלהם כך היה

סליס [לד] לאתתכחא ברכאן לעלמין כולהו על ידא דאהרן. בג"כ בעי כהנא לאתכחא בנהירו דאנפין בחידו. כלא כגוונא דלעילא דהא על ידוי ברכהן וחדוין מסתכמי. ר' אלעזר אמר ויקח אהרן. כלא כמה דאתמרך כלא כגוונא דלעילא. תא חזי דאוליה היתה בת שבע לדוד מיומא דאתברי עלמא [לה] דאוליה היתה אלישבע לאהרן מיומא דאתברי עלמא מה בין אלו לאלו. הנא כלה חד חבל חתם לדינא הכא לרחמי. כד אתחברא בדוד. לדינא לאנגא קרבין לאוכדא דמין הכא באהרן לשלמא לחדווה לנהירו דאנפין לאתברכא. וע"ד אתקרי חתם בת שבע הכא אלישבע לאתחברא בחסד בת שבע דינא. לירתה מלכותא ולאתקפא

ח) **ואלעזר** בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלוים. א"ר אחא הא כי אלה ראשי. והא הוא בלבדו הוה. אלא בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבבן מישראל. והוא קיים לראשי אבהן. כתיב ביה אלה. ותלד לו את פינחס אלה ראשי. אוכדא דריש דליוהי אתתכח ביה. ומה דאינון גרעו יתתקנו הוא אתלים ורווח כהונתא דילהון. וברית ביה אתרוויהו אוכדא דריש דליוהי אתכתיב ביה ומן נינהו נדב ואביהוא אינון פרישי את קיימא מאתריה [מו] והוא אתא ואבר לון. בגין כך אתיהיבת ליה ירותא ורוחא דתרוויהו ואדכר הכא על מה דלהוי לבתר ואי תימא תמאי אדכר הכא פינחס. אלא חיא קודשא ב"ה לאהרן בשעתא דאתר ואזכר את בריתי. דזמינין תרין בניהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית והשתא דקא אשדר ליה לאצרים בעא לאתעברא ליה לאהרן דלא לאיתיך בשליחותא דא כיון דחמא קב"ה דקאים פינחס וקיים ליה להאי ברית בחתריה. ואתתקן עקיימא דלהון. מיד הוא אהרן ומשה אמר קב"ה השתא הוא אהרן איהו אהרן דקדמיתא הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את ב"י מארץ מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה מבעי ליה. אלא לאכללא דא בדא. רוחא במיא. הוא משה ואהרן. לאכללא מיא ברוחא [מז] וע"ד כתיב הוא. ולא הם:

ט) **ואמרת** אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה וגו' מאי טעמא משה אהרן ולא משה משה אלא הוא של משה דמשה איהו קדישא יתיר דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא. ולא בעי קב"ה לאחבא ליה בחיזוי הוצרין דאתרשיא. ולא עוד אלא לאכפיא לון לכל איתן לאתיין מסטרא דשמאלא. בגין דאהרן אתא מימינא. ושמאלא אתכפיא בימינא [מח] ר' חייא שאיל לר' יוסי. הא גלי קמי קב"ה דאינון חרשין ועבדון תנינא מאי גבירתא איהו למעבד קמי פרעה תנינא א"ל בגין דמתמן היא שירותא לסולטניה. ומשירותא דסולטניה שארי לאלקאה. וכדין חדו כלהו חרשי. דהא ביה אתכמתא דנחש דילהון הכי

סוו

מראה מקומות ח) דף כו: ט) דף כח.

זיו הזהר

[לד] דורש שאלישבע סרסו על מדת המלכות והשכינה הקדושה. וזהו שאמרו שאהרן היה שושבינא דמטרוניתא לגרום זווג ויחוד קב"ה ושכינתיה ע"י עבודתו הקדושה: [לה] כן גם בת שבע סרסו על מדת המלכות והשכינה הקדושה. [מו] שלא נשאו נשים: [מז] משה הי' בבחי' רוח על שם מדת התפארת. ואהרן היה בבחי' מים על שם מדת החסד: [מח] כהן הוא בבחינת חסד שנקרא ימין:

היה [לט] מיד אתהדר הסות תגינא דאהרן לאעא יבישא ובלע לון. וע"ד תוהו וידעו דשלטנא עלאה אית בארעא דאיון חשיבו דהא לתתא בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי כדין ויבלע מטה אהרן. מטה אהרן דייקא דאתהדר לאעא ובלע לון. וע"ד עבד אהרן תרין אתין חד לעילא וחד לתתא חד לעילא. תגינא עלאה דשלטא על איון דלהון [מ] חד לתתא דשליט אעא על תגינא דילהון. ופרעה חכים הוה אכל חרטוי. ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא. שליט לעילא שליט לתתא. א"ר יוסי אי תימא חרטומי כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא. דהכי אתחזי ולא יתיר קא חשיב לן ויסיו דייקא. דכתיב ויהיו לתנינים ואע"ר יוסי אפילו איון תגינא דלהון אהדרו לאהוי תנין. ואעא דאהרן בלע לון. א"ר חייא תא חזי חוטרא דאהרן דאיהו אעא יבישא. קב"ה שיזותא דנפש עבד ביה ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ובלע לאיון תגינא דילהון וחד דהא לשעתא אתהדר ברייתא ואתעביד ברייה. א"ר אלעזר אפה רוחיהון דאיון דהמרין דלא זמין קב"ה לאחיא מתא והיך יתעביד אנייהו ברייה חדתא ייתון ויחמון איון ספסלין חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין מנייה. בידיה דאהרן הוה חוטרא אעא יבישא וקב"ה לפוס שעתא אהדר ליה ברייה מבנייה ברוחא וגופא איון גופין דהיו בהו רוחין וכמתין קדישין. ונעבו פקודי תורייתא ואתבתלו באורייתא יומא ולילי וקב"ה עמיר לון בעפרא. לבתר בזיכא דיחדי עלמא. על אחת כמה וכמה דיעבד נהו ברייה חדתא. א"ר חייא ולא עוד אלא דהיה גיפא דהוה יקום. מאמע דכתיב ה) יחיו אתיך ולא כתיב יברא דאמע דברייון איון אכל יהיו דהא גרמא חד יבתתר אן גיכא אמות ארעא והוה לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין ובהוה זמנא קב"ה ירכך ליה ויעביד ליה כהמוזרא בעיסה ויסתלק ויתפכע לאלבע זויין. ואנייה יסתכלו נוכח וכל שייכוי וקב"ה יסיב ביה רוחא לבתר אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא ואת חזי הוה גרמא ביה אתרכך. בעל דכתיב ג) כי על הוכות עלך וגו'

ג) **והנה** לא שמעת עד כה. א"ר אבא למדנו שהמדה צד"ק נקראת כ"ה. וכל הדינים נתערבים מן כ"ה. וזהו שאמר ר' אלעזר מדו מכה רבה. כלומר מכה מן כ"ה. וש"כ והנה לא שמעת עד כ"ה. כמו שהגזים משה. כתוב בזא"ת תדע כי אני ה'. והכל אחד. וכתוב ולא שת לבו גם לזא"ת. שעתידה להחריב הארץ:

ד) **ויאמר** ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם וגו'. א"ר יהודה זה דכתוב יש לעיין בו. איך הי' יכול למשך לכל מקומות האלה. ועד הרי כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאר כתיב. וכאן נאמר על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם. אלא מימי מצרים נילוס היה. ומשם נתמלאו כל איון שאר אגמים ויאורים ומעינות וכל מימות שלהם. יע"כ לא נטה אהרן ידו להכות אלא לנילוס

ד) **ויאמר** ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם וגו'. א"ר יהודה אמר אית קרא אית לאסתכלא ביה איך יכול למשך לכל אלו מקומות. ותו דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאר כתיב. ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם. אלא מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמלין כל איון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. וע"ד אהרן לא נטה לאתתא אלא לנילוס

מראה מקומות ה) יבעי' כ"ו ב' שם ג) נטה קמה ד) דף בח

[לט] כי כל חכמת הכשוף היא מכת טומאת נחש דקדמוני. [מ] פי' תנין דקדמוני כי את זה לעומת זה עשה אלהים:

לגילוים בלבדו. יבוא וראה שכך הוא. שכתוב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור א"ר אבא בוא וראה בזמן שהדין שורה. עולם שלמטה יונק מן צד השמאל. יאז נקרא ה) חרב לה' מלאה דם. וי לאותן שיינקים אז ממנה ושותים ממנה. שבזמן ההוא הים שיינק משני הצדדים היה נחלק לשני חלקים לבן ואדום [מא] ואז השליך להיאור החלק של מצרים. והכה למעלה והכה למטה. וע"כ הי' שותה הישראל מים והמצרי דם. ואפשר תאמר שבשביל מיאוס הי' ולא יתר. בוא וראה כאשר שתו הדם ונכנס במעיהם נתנפח ונבקע. עד שמכרו להם ישראל מים בדמים. ואז שתו מים. לפיכך מכה הראשונה להם היה דם. ג) רבי יצחק אמר בוא וראה בזמן שבקש הקב"ה לקחת נקמות מהעמים עובדי ע"ז נתעורר צד השמאל. והלבנה נתמלאית דם מן צד ההוא [מב] ואז נובעים מעינות ונחלים שלמטה כל אותן אשר מצד השמאל דם. וע"כ העונש שלהם הוא דם. בוא וראה כאשר זה הדם נתעורר על עם בעבור דם הנרצחים. הוא מעורר עליהם עם אחר שיהרגו אותם. אבל במצרים לא רצה הקב"ה להביא עליהם עם אחר לעורר עליהם דם. לפי שישראל היו ביניהם ולא יצטערו. כיון שישבו בארצם. אבל הקב"ה דכה אותם בדם בנהרות שלהם. שלא יכלו לשתות. לפי שהשר שלהם היה שולט בנהר דהוא. פקד הקב"ה על השר שלהם בתחלה. כדי שתלקה יראתם בראשונה. לפי שהגילוים היה אחד מן האלילים של ם. וכן שאר אלילים שלהם נבעו דם. וש"כ והיה דם בכל ארץ מצרים בעצים ובאבנים [מג] . ר' חייא אמר אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים. מפני מה אהרן ולא משה. אלא אמר הקב"ה. אהרן מתקיימים דמים במקומי [מד] יצד השמאל צריך להמשיך מים משם. אהרן שבא מן הצד ההוא יעורר לו. וכאשר צד השמאל יקח המים ידפכו לדם. בוא וראה שהתחתונה מכל המדרגות נלקה לראשונה [מה] א"ר שמעון מן התחתונה התחיל הקב"ה. ויד שלו הכתה בכל אצבע ואצבע. וכאשר הגיע למדרגה העליונה מכל המדרגות [מו] עשה הוא את שלו ועבר בארץ מצרים והרג לכלם. ולפיכך הרג לכל הבכורים בארץ מצרים. לפי שהוא המדרגה העליונה והבכור לכל. ובוא וראה פרעה היתה ממשלתו במים. שכתוב ג) התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. לפיכך נדפך הנהר שלו לדם בראשונה. ואח"כ באו הצפרדעים שרפשו מעיהם. ובקולות חזקים היו מקרקרות בבטנם. ויצאו מן היאור ועלו ביבשה. ורימו קלות בכל הצדדים. עד שנפלו המצרים בבתיהם. וסיד הדבר שבלעשר אותות שעשה הקב"ה. כלם היו מתוך יד החזקה [מז] ויד ההיא התגברה על כל אותן המדרגות של השר שלהם. כדי לבלבל את דעתם. ולא היו יודעים לעשות דבר:

ד) **ויט** אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע. אחת היתה ושרצה ונתכלאה הארץ מהם. והיו בלם מוסרים עצמם למות באש. שכתיב בתנוריך ובמשארותיך. ומה

לגילוים בלחודוי. ותא מזי דסכי הוא. דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור .. א"ר אבא תא חזי בזמנא דדינא שרי עלמא תתאה ינקא מסטר שמאלא. וכדין אקרי ה) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין כדין מינה ומתסקיין מינה דבההוא זמנא ימא דינקא מתרין סטרין הוה מתפלג לתרין חילקין חוור וסומק [מא] וכדין מדי ליתוי חולקא דמצרים וחלקי לעילא וחלקי לתתא. וע"ד סתהון ישראל מיא ומצראי דמא. אי תימא בגין גיעולא הוה ולא יתיר. תא חזי סתאן דמא ועאל למעייהו ואסתלק ובקע עד דהוו מזבנין לון ישראל מיא במיינא. וכדין סתאן מיא. בג"כ שירותא לתלקאה לין הוה דמא. ג) רבי יצחק אמר תא חזי בשעתא דבעי קב"ה לאיסב ניקמין מעמין עובדי ע"ז אתער שמאלא ואתמלי סיהרא דמא מההוא סטרא [מב] וכדין נבעין מבועין ונהלין דלתתא כל אינון דלסטר שמאלא דמא וע"ד דינא דילהון דמא. תא חזי כד האי דמא אתער על עמא בגין דמא דקטולין מיהו יתער עליהו עמא אחרא וקטיל לון הבל במצרים לא בעא קב"ה לאיתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין דישראל הוו ביניהו ולא יצטערון בגין דדיירין בארעא דילהון. אבל קב"ה ייחא לון בדמא בנהרין דלהון דלא הוו יכלו לאשתי בגין דבגמיתא דלהון בלמא בההוא נהרא פקיד קב"ה לסולטניתא דלהון בקדמיתא. בגין דילקי דחלי דלהון בקדמיתא בגין דגילוים חד מדחלא דלהון הוה וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הה"ד והיה דם בכל ארץ מצרים בעצים ובאבנים [מג] . ר' חייא אמר אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים. מאי טעמא אהרן ולא משה. אלא אמר קב"ה. אהרן מיין קיימין דהוכתיה [מד] ובמאלא בעי לנגדא מיין מתמן. אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה. וכד שמאלא נקיט לון אינון יתהדרון דמא תא חזי בתתאה דכל דרגין אתמחי בקדמיתא [מה] א"ר שמעון מתתאה שרא קב"ה וידא דיליה מהא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין [מו] עבד היהו דיליה ועבר בארעא דמצרים וקטל כלא. ובגיני כך קטל כל בוכרין בארעא דמצרים. בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא. ותא חזי פרעה הוה בולטניה ביוה. דכתיב ג) התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. בג"כ אתכפך נהריה דמא בקדמיתא לבתר נפרדעים דמבעאי לון. בקלין מסאיין מקרקרין בגו מעייהו. ונפקו מגו יאורא וסלקו ביבסתא. ורחיין קלין בכל סטרין עד דאינון נפלין בתתין בגו ביתא. ורזא דמלה כל אינון עסר אתין דעבד קב"ה כלהו היו מגו ידא תקיפא [מז] וההוא ידא אתתקף על אינון דרגין כלהו דבלבולא דלהון. בגין לבלבלא דעתייהו. ולא הוו ידעי למעבד מידי:

ד) **ויט** אהרן את ידו על מיי מצרים ותעל הצפרדע. הדא הות והולידת ואתמלית ארעא מנייהו. והוו כלהו מסרין גרמייהו לאשא. דכתיב ובתנוריך ובמשארותיך. ומאי

מראה מקומות ה) ישעי' נ"ד ג) דף כט. ג) יחזקאל כ"ט ד) דף כט:

זין הזהר

[מא] ימא דינקא מתרין סטרין הייגו מדת המלכות שנשפע בה חסדים וגם גבורות. והשליבה להיאור גבורות בלבד ומן מים שהוא חסד נעשה דם שהוא גבורה: [מב] הייגו מדת המלכות שנקראת לבנה: [מג] הייגו אלילים שלהם שנעשו מן עצים ואבנים: [מד] הכהן שרשו חסד שהוא מים: [מה] הייגו נוקבא דקליפה: [מו] פי' סדרגות הטומאה: [מז] הייגו מדת המלכות דקדושה שיש לה עשר ספירות בנגד עשר אצבעות דידים:

ומאי סוו אמרו. א) בתמו בתם ובתיים ותיליתמו לרוים. ואי תימא אי סכי מאי איכפת להו למלראי דעאלין לתמא כל איתון עורדעיין אלא כלהו עאלין לתמא ואזלין בתגורא ולא יתיים ואלין דיתיים מאי קא עבדו. נסתא סוס בתגורא ועאלין בנו נסתא ומתבקעין ונפקין מנייהו אחרנין ואתתאבין בנסתא אתו ליתיכל מינה ססוא פתא אתהדר עורדעיתא במעייהו ונקדן ורתאן קלין עד דסוו מתים. ודא קשיא לון מכלא תא חזי כתיב וסרך סיאור לפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך פרעה איהו אלקי קדמאה מכלהו ויתיר יכלהו להוי ביתיים די אלהא יברך מן עלתא ועד עלתא דסוא פקיד עיבדין דבני נשא בכל מה דעבדין.. ב) פרעה קדמאה בשעתא דאתנסיבת שרה לגביה רמז לאומנין ולייהו ססיא דיוקנא באדריה על ערסיה בכיתלא. לא נח דעתיה עד דעבדו דיוקנא דשרה בנסיהו וכד סליק לערסיה סליק לה עתיה. כל מלכא דהתא אבתריה סוס חזי ססיא דיוקנא מלייתא ליורא. וסוו עאלין קמיה בדיתין. וכד סליק לערסיה סוס אתכי בהסוא ליור. בגין כך מלכא אלקי סכא יתיר מכלא. סה"ד ובחדר משכבך ועל מטתך ולבתר ובבית עבדיך ובעמך ובכלהו לא כתיב על מטתם אלא ליה בלחודיה רבי אבא אמר קב"ה סליק על פרעה איהו עורדעיתא דקלהון לא יתתכך תדיר בגין דאתקיף בעמא קדישא דלא מתתככי יתיתא ולילי לנבחא ליה לקב"ה ולא סוס ב"נ ביאכריס דיכול לאתעני בהדי סדני. ומנייהו אתתבלת ארעא ויתקלהון סוו יתיקין ורביין יתין. ואי תיתא סיך לא יכלין לקבלא לון אלא אי אריה בר כם חוטרא או אבנא לקבלא חדא. אתבקעת ונפקין שית יתיכם מנו מעשא. ואזלי ונרשבי בארעא. עד דסוו מתחנעי למקרב בהו

ג) **ויט** אהרן את ידו במטהו ויך את עפר האדמה ותהי הכנם באדם ובבהמה. תא חזי כל איכא דאתילדת בארעא מחילא דלעילא ממנה דאזדרע עלה איהו וכלא הוה כנוינא דלעילא דלעילא ותא חזי שבעה רקיעין עבד קב"ה כנוינא דא שבעה ארעאן ואיתון תתיתין דאתפרשן בדיכתייהו ז' רקיעין לעילא ז' תחומי ארעא לעילא [תח] כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין ז' רקיעין וז' תחומי ארעא ותא איקתוס מבריא בז' ארעין בסופנא דא על דא [תפ] והיתון ז' תחומי ארעא לעילא כל חד וחד מתפרש לעבר והיתון מתפלגן לע' ממנן דמתנן על שבעין עתין והסיא ארעא תתיתא דכל עמא ועמא סמרא לארעא קדישא דישראל כד"א כמה מעתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה. ועשרה בגווייהו ממיתין [ג] ואיתון ע' דסמרן ארעא קדישא ודא הוא לעילא. כנוונא דא לתתא ות"ת סהוא ארעא תחומא דחולקא דמגרלאי בסהוא זמנא אוכיש קב"ה אלבעא דיליה ואתילדו מפסיקין בסהוא תחומא ואתיבשו כל איתון תחומין דדכיכו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין כדין לתתא אתחזיאו קלמין מעפרא דארעא ויהא אתמר דאהרן הוא ממי. אבל בגין דא אהרן הוא ממי. לאחזאה

ומה היו אומרים. ח) באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה. ואם תשאל אם כן איזה נזק היה למצרים בזה שנכנסו לאש כל אותן הצפרדעים. אלא שנכנסו כלם לאש והלכו בתנור ולא מתו. ואלה שמתו מה היו עושים. כשהיה הלחם בתנור נכנסו בתוך הלחם והיו מתבקעים. ויצאה מהם שריצה על אחרים ונבלעה בהלחם. כשאכלו מן הלחם. זה הפת נהפך לצפרדעים במעיהם. ורקדו וקרקרו שם עד שמתו המצרים. וזה הי' קשה להם מהכל. בוא וראה כתיב וישרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה נלקה לראשונה מכלם ויותר מכלם. יהי שם האלהים מבורך מן העולם ועד העולם. שהוא פוקד מעשי האנשים בכל מה שהם עושים ט) פרעה הראשון כאשר נלקחה שרה אליו. קרא לאומנים וציירו תמונה שלה בחדרו אצל מטתו על הכותל. לא נחה דעתו עד שעשו תמונת שרה בחקיקת עץ. וכאשר עלה על מטתו העלה התמונה עמו. וכל מלך שבא אחריו היה רואה אותה התמונה מציירת בצירה. ובא לו שחוק מזה. וכאשר עלה על מטתו היה נהנה מן הצורה הזאת. לפיכך המלך נלקה כאן יותר מהכל. וש"כ ובחדר משכבך ועל מטתך. ואח"כ ובבית עבדיך ובעמך. ובכלם לא כתוב על מטתם אלא לו בלבדו רבי אבא אמר העלה הקב"ה על פרעה את הצפרדעים שקולם אין משתכך תדיר. לפי שהתגבר על עם הקדוש שקולם אין משתכך יומם ולילה מלשבח להקב"ה. ולא היו אנשי מצרים ביכולת לספר זה לזה. ומהם נשחתה הארץ. ומקולם היו התנוקות והילדים מתים. ואם תשאל מדוע לא יכלו להרגם. אלא אם הרים איש מקל או אבן להרוג אחת. נתבקעה ויצאו שש ממנה מת ך כעיה. והלכו ונקרי בארץ. עד שהיו נמנעים מלקרב להם:

ג) **ויט** אהרן את ידו במטהו ויך את עפר האדמה ותהי הכנם באדם ובבהמה. ביא וראה כל פרי שצימח בארץ. מן כח הממונה שלמעלה המשפיע עליה הוא בא. והכל הוא כדמיון שלמעלה. ביא וראה שבעה רקיעים עשה הקב"ה. כדמיון זה ז' ארצות. והן גבילות הנפרשים במקומותם. ז' רקיעים למעלה. ז' גבולות הארץ למעלה [תח] כדמיון זה למטה נפרשים מדרגות. ז' רקיעים. ז' גבולות ארץ. וביארו החברים בענין ז' ארצות שהן כמדרגות דסולם זו למעלה מזו [מפ] יאותן ז' גבולות הארץ שלמעלה כל אחד יאחד נתחלק לעשר. והם נפרדים לע' שרים הממונים על שבעים אומות. ואלו הארצות שהן גבילית כל עם ועם סובבות לארץ הקדושה של ישראל. כמש"כ הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה. ועשרה בתוכם נעלמים [.] והם כלם שבעים הסובבים לארץ הקדושה. כל זה הוא למעלה. וכדמיון זה למטה. ובוא וראה זאת הארץ גבול חלק מצרים. בזמן ההוא הושיט הקב"ה אצבע שלו. ונולדו שלהובי אש בגבול ההוא. ונתיבשו כל אותן הגבולים המרובים ממים. וכל ירק שצמח ממים שהיו נובעים אז למטה נעשו בנים מעפר הארץ. והרי נאמר שאהרן היה מכה אותם. אבל בשביל זה היה מכה אהרן. כדי להראות

מראה מקומות א) תלים ס"ו כ) דף ל. ג) דף ל

זין הזהר

(מת) ז' רקיעין הייגו הז' ספירות של עלמא דדכורא המשפיעים ששע לארץ העליונה. היינו מדת המלכות עלמא דנוקבא בתוך ז' תחומין שלה היינו הז' ספירות שלה. וכדמיון זה בעולם העשיה עולם השמי יש לכל חלק הארץ רקיע מיוחד שעל ידו תבא ברכה לאותו חלק הארץ: (מט) לפי דעת חכמי הגאוגרפיא הכונה על התחלקות כדור הארץ לו' חלקים שהם אויא אפריקא אירופא אוסטרליא אמעריקא ועוד ב' חלקים של ציר הצפני וציר הדרומי: (נ) פי שבל אחת כוללת עשר:

לדראית שימינו של הקב"ה משברת השונאים. כמ"ש ימינך ה' תרעץ אויב. כדמיון זה עתיד הקב"ה להביא על העיר רומא הגדולה. שכתיב ח) ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. וע"כ כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים:

ויעש ה' כן ויבא ערב כבד ביתה פרעה. מהו ערב. ערביא. כמש"כ ובגד כלאים. ערביב. שדך לא תזרע כלאים. מינים הרבה במפולת יד. ביא וראה כמה חילות נתעוררו למעלה ביחד. ובלבל אותם הקב"ה ביחד. כדי לבלבל כחותיהם החזקים למעלה. וכל אותן הגבורות שעשה הקב"ה במצרים ביד אחת היה. שהרים ידו עליהם למעלה ולמטה. ומשם נאבדה רבית מצרים. שכתיב ג) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר. וביא וראה בתוב ג) וסכסכתי מצרים במצרים. מצרים שלמעלה ממונים על החילות שלמטה ונתערבו כלם. נתערבו למעלה. שלא יכלו המצרים להתקשר בכשופים באותן המקומות שהיו מתקשרים בתחלה. שהרי נתבלבלו [נח] וע"כ הביא עליהם ערוב. חיות רעות מעורבבים זה בזה:

ד) **הנה** יד ה' היה במקנך אשר בשדה. שלש מיתות היה בבהמות. אחת דבר. יאחת אותן שדרג הברד. ואחת שהומתו בבורי הבהמות. ומה היתה המיתה שלהן. אלא הרי כתוב הנה יד ה' היה במקנך אשר בשדה. מפני מה לא כתוב בכלם יד ה' אלא כאן. אלא זו היא היד בחמשה אצבעות. שהרי בתחלה כתוב אצבע אלהים היא. וכאן כל החמש אצבעות. וכל אצבע ואצבע הרגה מין אחד. וחמשה מינים היו. שכתוב בסיסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן. הרי חמשה מינים לחמש אצבעות שנקראות יד. לפיכך כתיב הנה יד ה' היה וגו' דבר כבד מאד. שהומתו מעצמם ונמצאו מתים. כי לאחר שלא חזרו המצרים בתשובה אלו האותות ממש נהפכו ירדנו לכל הנשארות. ודב"ר נ"פך לבר"ד. מדו בין זה לזה. אלא זה בחולשות וזה בהתגברות הרוגז. ושתי אלה דיו במקום אחד בחמש אצבעות. ביא וראה דבר. אלו האותות שהמיתו בחילשות. מיתה בנוחה. שמתו מעצמם. ברד. שנהפכו האותות בתגבורת הרוגז והרג את כלם:

ה) **ויחזק** ה' את לב פרעה ולא שמע אליהם וגו'. א"ר יצחק לא מצינו מי שהקשה את לבו לפני הקב"ה כפרעה. א"ר יוסי הרי גם סיחון ועוג כך היו. א"ל לא כן. הם לנגד ישראל התגברו. אבל לנגד הקב"ה לא הקשו רוחם כמו שרקשה פרעה את רוחו לנגדו. שהי' רואה בכל יום הגבורות שלו ולא הזר בתשובה. א"ר יהודה בשם ר' יצחק פרעה היה מחוכם מכל מכשפיי. ובכל אותן רכתרים ובכל איתן הידועות הי' מסתכל. ובכל צד שלהם לא ראה גאולתן של ישראל. ולא היה תולה באחד מהם. ועוד שהרי בכל הקשרים קשר על ישראל [נט] ופרעה לא חשב שיש קשר אחר של השכינה שהוא מושל על הכל. וע"כ היה מחזק את לבו. רבי אבא אמר לא החזיק

לאחזקה דיומא דקב"ה תבר לבנתון. כד"א ומיך ה' תרעץ אויב כגוונא דא זמין קב"ה לחייתהה על קרתא דרומי רבתא דכתיב ח) ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית ועל דא כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים:

ויעש ה' כן ויבא ערב כבד ביתה פרעה. מאי ערב. ערביביא כמד"א ובגד כלאים. ערבין שדך לא תזרע כלאים. זמין סניתון בתרמות ידא. תא חזי כמה חילין אתערו לעילא כחד ובלבל לון קב"ה כחדא. בגין לבלבלא חילייהו תקיפא לעילא וכל אינון גבורן דעבד קב"ה במצרים ביד חדא הוה דאריס ידיה עלייהו לעילא ותתא ואיתין התחבידת הכיתה דאמרים דכתיב ג) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר ותא חזי כתיב ג) וסכסכתי מצרים במצרים אלרים דלעילא במצרים דלתתא בגין דאינון חילין לעילא מאנן על חילין דלתתא ואתערבו כלהו. אתערבו לעילא דלא הוו מגרמי יכלי להתקברא בהרבייהו באינון דוכתי דהוו מתקברי בקדמיתא. דהא אתבלבלו [נח] וע"ד אייתי עלייהו ערוב. היינו דהוו אתערבי דא בדא

ד) **הנה** יד ה' הויה במקנך אשר בשדה. תלת מותני הוו בבעירי חד דבר. וחד הוא דקטיל ברד. וחד אינון בוכרי דבעירי. ומה הוה מותנא דילהון אלא הא כתיב הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה אייתי בכלהו לא כתיב יד ה' אלא הכא אלא דא אינו ידא במחשה אצבעאן דהא בקדמיתא כתיב אצבע אלהים הוה יהבה כלהו חמש אצבעאן וכל אצבעא ואצבעא קטל זינא חדא וחמשה זינין הוו דכתיב בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן הא חמשה זינין לחמשה אצבעאן דהקרין יד בגוני כך הנה יד ה' הויה וגו' דבר כבד מאד דהוו מיתים מגרמייהו והסתכחו מתים בתר דלא אהדרו מגרהי אינון אתיין מתים אהדרו וקטלו כל הינין דתבתהרי ודב"ר אהדר לבר"ד מאי בין האי לאלין הא דא בגימוטא ודא בתקיפי דרוגזא ותרין אלין הוו בחתר חד בחיים אעבנן תא חזי דבר אתיין דהוו בגיהותא מיתא בגייחא דהוו מתין מגרמייהו. ברד אתהדרו אתיין בתקוף רוגזא וקטל כלא:

ה) **ויחזק** ה' את לב פרעה ולא שמע אליהם וגו'. א"ר יצחק לא אסכתא מאן דאתקיף לביה לגבי קב"ה כפרעה א"ר יוסי סיחון ועוג הכי נמי א"ל לאו הכי. אינון לגבי דישראל אתתקפו אבל לגבי קב"ה לא כמה דאתקיף פרעה רוחיה לקבליה. והוה חמי כל יומא גבורתן דיליה ולא הוה תב. א"ר יהודה א"ר יצחק פרעה חכים מכל חרטומי הוה ובכל אינון כתרין ובכל אינון ידיען אסתכל. ובכל סברת דלהון לא חמה פורקנא דישראל ולא הוה תלי בחד מינייהו יעוד דהא בכלהו קטירו קטר עלייהו דישראל [נט] ופרעה לא סבר דאית קטרא אחרא דשיתיתא דאיהו בליה על כלא. וע"ד הוה אתקיף לביה. רבי אבא אמר לא אתקיף

מראה מקומות ח) יבמי' ל"ד ב) יבמי' כ"ט ג) בס ד) דף לא. ה) בבלא נב:

זין הזהר

[נח] שנחלפו למעלה הממונים על הכחות הפועלים למטה בארץ ולא ידעו שמותם איך להשתמש בהם [נט] בכל כחות הטומאה פעל ועשה שלא יוכלו ישראל לצאת מהגלות. אבל מסשלה העליונה שהוא השם הוי"ה ב"ה היה מבטל כל התפעלות שלו והוציאם לחירות מאפילה לאורה:

אתקיף לבא דפרעה אלא בתא דא רבר היה איר משה כה אמר ה' דא מלה מתם אתקיף לביה הס"ד ויחזק ה' את לב פרעה דסא בכל הכתתא דיליה לא תשתכח דשתא דא בליש בארעא. וע"ד אמר מי ה' וגו'. ולבתר אמר ה' הצדיק א"ר יוסי לבתר אחר חטאתי לה'. סהוא פומא דאחר דא אמר דא

ח) **הירא** את דבר ה' מעבדי פרעה הנים וגו'. א"ר חייא אייב לא אלקי אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים אמר אייב אם כן כל הפנים שוים. תם ורשע הוא מבלה. פרעה החזיק בישראל ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו והנא לא אתקיפנא בהו ולא עבידנא ידי תם ורשע הוא מבלה. הס"ד הירא את דבר ה' מעבדי פרעה דא אייב ר' יהודה אמר אינון הבני ברדא דהוו אתתין אתעבבו על ידוי דמשה לבתר עבדו נוקמין ביומי דיהושע ולזיינא דאתי זמינין לאתתא הינון דאתתרו על אדום וכיתיה. א"ר יוסי הס"ד ב) כיוי נהתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

הזיק לב כרעה אלא זה השם. שבאשר אמר משה כה אמר ה'. דבר זה ממש החזיק לבו. וש"כ ויחזק ה' את לב פרעה. שהרי בכל ההכמות שלו לא נמצא שהשם הזה מ"ל בארץ. וע"כ אמר מי ה' וגו'. ואח"כ אמר ה' הצדיק. א"ר יוסי אח"כ אמר חטאתי לה'. דפה שאמר כך אמר כך:

ח) **הירא** את דבר ה' מעבדי פרעה הנים וגו'. א"ר חייא אייב לא נלקה אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר אייב אם כן כל הפנים שוים. תם ורשע הוא מבלה. פרעה החזיק בישראל ואמר מי ה' אשר אשמע בקולי. ואני לא החזקתי בהם ולא עשיתי כלום. תם ורשע הוא מבלה. וש"כ הירא את דבר ה' מעבדי פרעה. זה אייב. ר' יהודה אמר אותן אבני ברד שהיו יורדים נתעכבו על ידי משה. ואח"כ עשו נקמת בימי יהושע. ולעתיד לביא עתידים לירד אותן הנשארים על אדום ובנותיה. א"ר יוסי וש"כ ג) כימי צאתך מארץ מצרים אראני נפלאות. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת בא

ג) **ויאמר** ה' אל משה בא אל פרעה. א"ר שמעון הכשתא אית לגלאה רזין דאינין יתדבקין לעילא יתתא מאי כתיב בא אל פרעה לך הל כרעה מבעי ליה. מהו בא אלא דשיל ליה קב"ה חדרין בתר חדרין לגבי תגינא הדא עלאה תקיפא דכמה דלגין מסתלקין מניה. ומאן איהו רזא דתגין הגדול [ח] ומשה דחיל מניה ולא קריב אלא לגבי הינין יחידין. ואינון דלגין דיליה. אבל לגביה דחיל ולא קריב. בגין דאתא ליה מסתרם בסרסין עלאין כיון דחמא קב"ה דדחיל מכה וכליהן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגביה אמר קב"ה ד) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאריו. ונצרך הקב"ה להתגר בו מלחמה ולא אחר. כמו שכתוב אני ה':

ג) **ויאמר** ה' אל משה בא אל פרעה. א"ר שמעון עכשו יש לגלות סודות שהם נוגעים למעלה ולמטה. מה כתוב בא אל פרעה. לך אל פרעה הוי צריך לומר. מהו בא. אלא שהכניס הקב"ה בחדרים לפנים מחדרים אצל תנין אחד עליון החזק. שהרבה מדרגות נשתלשלות ממנו. ומי היא. זה סוד דתנין הגדול [ח] ומשה נתירא ממני ולא קרב אלא אצל אותן יאורים. והן המדרגות שלו. אבל לגשת אליו נתירא ולא קרב. לפי שראה אותו נשרש בשרשים עליונים. כיון שראה הקב"ה שנתירא משה. ושלוחים ממונים אחרים למעלה אין יכולים לקרב אליו. אמר הקב"ה ד) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאריו. ונצרך הקב"ה להתגר בו מלחמה ולא אחר. כמו שכתוב אני ה':

ה) **החדש** הזה לכם ראש הדשים ראשון הוא לכם וגו'. א"ר יצחק לא נצרכה התורה להכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש הדשים. מפני מה. מפני שהתחלה היא מן הלבנה [ג] ועל כן התורה היתה צרוכה להתחיל מכאן. שהרי בהקב"ה נקשר זה הדבור [ג] ואין להקשות

ה) **החדש** הזה לכם ראש הדשים ראשון הוא לכם וגו' א"ר יצחק לא נצרכה אלא בשביל לייחד מלה מסוד הדשים הזה לכם ראש הדשים. מאי טעמא מסוד הדילוגא דסיהרא הוי [ג] ועל דא אורייתא היה אלעדיך למכתב מהכא. דהא בקב"ה אתקשר מלה [ג] ולא קשיא דלא

מראה מקומות ח) בבלא נג ב) מיכה ז' ג) דף לד. ד) יחזקאל כ"ט ה' ד, לט

זין הזהר

פרשת בא [ח] זה שר המצרים שבשמים: [ב] פי' שבפסוק זה נרמז יסוד אמונת ישראל שהתחלה שייכת להלבנה. והיינו התחלת מנין הזמן למנות חדשים עפ"י חשבון מולד הלבנה כי למנין החמה אין היכר חודש. וזה סוד העבור שנמסר לישראל כי כל ענין הלבנה מרמז על מדת המלכות והשכינה הקדושה וכל התרי"ג מצות וה"ת ותפלה הם לתקן מדת המלכות בחי' נקבה שתתיחד עם קב"ה מדת התפארת בחי' זכר לקבל שפע. נמצא שכל העבודה מתחלת במדת המלכות מתתא לעילא. וידוע שחודש ניסן הוא כנגד ספירת מלכות. וזה סוד הפסוק החדש הזה לכם דייקא. וביון שזה הפסוק מרמז לנו יסוד האמונה לכן היתה צריכה התורה להתחיל בפסוק הזה: [ג] גם זה לחזק הקושי'. ויובן שלפעמים נקרא בזוהר גם מדת המלכות בהשם קב"ה. ולפי"ז המכיון שהדבור של הפסוק הזה נקשר במדת המלכות והיינו כנ"ל. ואם השם קב"ה כאן מוסב על מדת התפארת יפורש המכיון שבהפסוק הזה נרמז שרק לישראל ניתן הכח ע"י עבודתם לסגול התקשרות ענין הדבור הרומז על מלכות עם קב"ה מדת התפארת. ולכן נקרא כאן זה החודש המרמז על מלכות בלשון זכר דיוקא הזה ולא החדש הזאת. ודתירץ על קושית ר' יצחק לא נזכר כאן לפי שהוא ידוע לכל כמובא בפירש"י בהתחלת התורה:

שלא כתוב זאת. החדש הזאת. שהרי ז"ה וזא"ת כאחד מתקשרים. ובמקום שיש בו בחינת זכר ובחינת נקבה כאחד אין השבח אלא לבחינת זכר. וע"כ ראשון הוא לכם לחדשי השנה. לחדשי השנה ודאי [ד] א"ר יהודה לכם שני פעמים למה. א"ר יצחק מהם נשמע יותר כמו שכתוב כי חלק ה' עמו. והיינו שהתקשרות הזאת היא רק לכם. ולא לשאר עמים:

דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר. בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. למה בעשור. א"ר אבא בזמן שמאיר היובל להלבנה [ה] שכתוב ביובל אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא. ויקחו להם איש שה לבית אבות. למה. לפי שבזמן הזה נצרך למשוך השה. שהרי למדנו שבדבר הזה נשבר כתר התחתון. שנאחזים בו כל שאר כתרים התחתונים. ועל כן פירש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן. כמו שכתוב צאן ועבד ושפחה [ו] אמר הקב"ה אתם תעשו עשיה למטה. ואני אשבר תוקפם למעלה. וכמו שאתם תעשו באש. שכתוב כי אם צלי אש. כן גם אני אעביר אותו באש בנהר דינור. ומפני מה נמשך בעשירי ונשחט בארבעה עשר. א"ר אבא לפי שבמצרים נתקשרו ישראל ארבע מאות שנה. ואע"פ שארבע מאות שנה לא השתעבדו בהם. מכל מקום הואיל שעתיד היה כך להתקשר בהם. מעלה עליו כאילו השתעבדו בהם כל ת' שנה. לפיכך מעכבים השה ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל. ואח"כ ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים. למה בין הערבים. לפי שאז הדין תולה. באותה שעה נמסר דבר הגלות על ידי אברהם. שכתוב ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם. והנה אימה חשכה גדולה נפלת עליו. אימה. כתר אחד. חשכה. כתר אחר. גדולה. זה שהיא גדול מכלם [ז] ואע"פ שביארנו כתוב זה על יאר שעכודם של ישראל. דכל נרמז בו. כדמיין זה כתיב כי מחה אמחה. אתם מלמטה ואני מלמעלה. למדנו שלא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השרים שלמעלה ממשלתם. ויצאו ישראל מרשותם. ונכנסו לרשות קדושה עליונה של הקב"ה ונתקשרו בו. זש"ב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מפני מה עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. שהוצאתי אותם מרשות אחר והכנסתי אותם ברשותי. ח) למדנו שא"ר שמעון כתיב בעשור לחדש הזה וגו'. וכתיב אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפרים הא. נשמע מזה כמו שנתבאר. שכתוב בעשור לחדש הזה. מה המכוון כאן. אלא בעשור. דבר זה בעשור תולה [ח] לחדש הזה. בחדש הזה צריך לומר. אלא המכוון כשתבוא הארה לבדרגה זו. לכך כתיב בדיוק לחדש הזה [ג] ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. למדנו שיש שלשה קשרים [ו] בכור בהמה. בכור השבי. בכור השפחה. שכל שאר הכחות נקשרים בהם באלה שלשה גונים שלמעלה. ובזה הכח שנקרא צאן נקשר הכל. והכל נכלל בצאן.

אז

דלא כתיב זאת המדם הזאת דהא ז"ס וזא"ת כחד מתקשרין. ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא כחדא לית סבחא אלא לדכורא. ועל דא לאבון הוא לכם לחדשי השנה. לחדשי השנה ודאי [ד] א"ר יהודה לכם תרי זמני למה. א"ר יצחק מנייהו אשתמע יתיר כמה דכתיב כי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם. ולא לשאר עמין

דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר. בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. למאי בעשור. א"ר אבא בזמנא דאתגלי יובלא לסיהרא [ה] דכתיב ביובלא אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא. ויקחו להם איש שה לבית אבות. למאי. בגין דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה דהא תינין במלתא דא אתבר כתרא תתאה. דתתאחדין ביה כל שאר כתרין תתאין. ועל דא פרים משה ואיל משכו וקחו לכם צאן. כמה דכתיב צאן ועבד ושפחה [ו] אתר קב"ה עבידו אתין עובדא לתתא ואנא אתבר תקפיהון לעילא וכמה דאתון תעבדון באורא. דכתיב כי אם צלי אש. אוף הכי אנא אעביר אותי באש בנהר דינור ואמאי אתגניד בעברה ואתנכיס בארבעה עשר. א"ר אבא בגין דאתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. והע"ג דארבע מאה שנין לא אתעבידו בהו. מכל מקום הואיל והוה זמין לאתקשרא בהו. אתחייב עליה כאילו אתעבידו בהו כל ת' שנין. בג"כ מעכבין ליה ארבע יומין קשירא ברשותייהו דישראל ולבתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים. למאי בין הערבים. בשעתא דדינא תלייא ובשעתא דאתיסר מלה דא ליה על ידוי דאברהם דכתיב ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם. והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. אימה כתרא חדא. חשכה כתרא אחרא גדולה האי דהיא רברבא מכלא [ז] ואע"ג דאיקימנא קרא דא על שאר שעבודייהו דישראל. כלא הוה כגוונא דא כי מחה אמחה. אתון מתתא והנא מעילא. תנא לא נפקו ישראל ויאלרים עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא מגולמיהון ונפקו ישראל מרשותהון ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקב"ה ואתקשירו ביה הה"ד כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם מאי טעמא עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. דאפקית להו מרשותא אחרא ועאלת לון ברשותי ח) תנא א"ר שמעון כתיב בעשור לחדש הזה וגו' וכתיב אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפורים הוא אתתיב כמה דאתתיר דכתיב בעשור לחדש הזה מאי קא מיירי. אלא בעשור אלא דא בעשור תלייא [ח] לחדש הזה. בחדש הזה מכאן ליה אלא כד אתא לאתבא לאתי דרגא כתיב לחדש הזה דייקא [ב] ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. תנא תלת קשרין אינון [ו] בכור בהמה בכור הבי בכור הבי. בכור הפחה. דכל שאר מתקשרי בהי באלין תלת גווני דלעילא. ובהאי דאתקרי להון אתקשר כלא וכלא כליל באלין אתקשר

מראה מקומות ח) לף מ:

זין הזהר

[ד] שנה בני' ספירה וספירת מלכות היא דראשית מתחא לעילא: [ה] פי' עולם הבינה בהעולם של מדת המלכות: [ו] יש צאן בקדושה הרומז על ספירת התפארת. ועל שם זה נקראים ישראל בשם צאן. ככתוב ואתנה צאני צאן מרעיתי. ורעות זה יש בקל בה בח אחד גדול שנקרא צאן הכולל הרבה בחות הטומאה שעליו שלח יעקב לעשו שהבניע תחתיו בחות הטומאה שנקראים צאן ועבד ושפחה: [ז] זו גלות אדום. ות' בזה יתרץ למה לא כתוב בעשירי בחדש הזה. וירמז שעבודת קרבן פסח תרום שעולם הבינה המאיר ביום הכפורים הוא יופיע בהקרבת דק"ם דאיה לחדש הזה היינו למלכות ותפארת: [ע] בלמ"ד ולא בבי"ת: [ו] פי' אלו ג' בחות הטומאה הגדולים שמהן נמשכים הרבה בחות. ולכן נקראים בתרים וגם בכורים:

אתקשר לאן בלאן ולא יכיל לאתפרשא מקשרוי [יא]
ובהחי כלהו אתקשרו ועי"ד כתיב והיה לכם למשמרת.
קמיהו ליה בקשריתא ויהא אתיסר ביהיכון ברשותכון עד
דתנכסין ליה ותעבדון ביה דינא ולזמנא דאתי כתיב ח) מי
זה בא מאדום. וכתיב ג) כי זבח לה' בבצרה. וכתיב
והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד
ושמו אחד:

ג) **ועברתי** בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור
וגו' אני ה'. והא כתיב שליחין ומלאכין
אית ליה לקב"ה אלא א"ר שמעון בגין דאינון לא ידעי בין
מפה דבוכרא לההוא דלא בוכרא בר קב"ה בלחודוי
כגוונא דא ד) והתיית תו על מכהות האנשים ואתאי
לריכין. אלא בגין דאינון לא ידעי אלא תה
דאתיסר לון למנדע כגין כל אלין מלין דזמין קב"ה
לאיתאה על עלמא ומאי טעמא. בגין דקב"ה אעבר
כרוזא בכלהו רקיעין בהיא מלה דזמין לאיתאה על
עלמא כגוונא דא בשעתא דיתחבלא אשתכח בעלמא בעי
בר נש לאתכסיא בביתיה ולא יתחזי בשיקא בגין דלא יתחבל.
כד"א ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. תנייהו
דיכיל לאסתתרא אין אבל מקמי קב"ה לא יכיל
לאסתתרא מה כתיב ה) אם יסתר איש במסתרים
ואני לא אראנו נאם ה':

ו) **שבעת** ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו
שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה וגו'.
וכתיב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל
מחמצת ונכרתה וגו'. א"ר שמעון כך ביארנו. היינו שאר
והיינו מחמצת מדרגה אחת הן והכל אחד. רשות אחר
הם. שרים דמסונים על עמים אחרים. ונקראים יצר הרע.
רשית אחר. אל נכר. אלהים אחרים. וכן גם שאור ומחמצת
וחמץ הכל אחד. אמר רקב"ה כל אותן דשנים עמדתם
ברשות אחר. עבדים לעם אחר. מכאן ולהלאה שאתם
בני חורין. אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל
מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ. א"ר יהודה אם
כן גם כל ימי השנה כך. ילמה שבעת ימים ולא יותר.
א"ל כל זמן שמדויב האדם להראות את עצמו בן חורין
כן נצרך. וכל זמן שאינו מהויב לא נצרך.
משל למלך שהרים לאיש אחד להיות שר גדול.
כל אותן הימים שנתעלה למדרגה זו הוא משמח ולובש
מלבושי כבוד. אח"כ לא נצרך. לשנה אחרת הוא שומר
אותן הימים שנתעלה לכבוד הזה ולבש אותן מלבושי
כביד. וכן בכל שנה ושנה. כדמיון זה כתוב בישראל
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. עהם ימי שמחה.
ימים שנתעלו לכבוד הזה ויצאו משעביד אחר. ובעביר
זה שומרים בכל שנה ושנה אלה הימים שנתעלו לכבוד
הזה. שיצאו מרשות אחר ונכנסו ברשות דקדושה. וע"כ כתוב
שבעת ימים מצות תאכל:

ז) **בראשון** בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו
מצת. א"ר חייא כתיב ה) שבעת ימים
תאכל עליו מצות לחם עני. לחם עני כתוב. בדבר זה
כבר העידו החברים. אבל בוא וראה כאשר היו ישראל
במצרים היו ברשות אחר. וכשרצה הקב"ה לקרבם אליו
נתן

אז יהי' נקשר צאן בצאן. ולא יוכל להפרד מקשרו [יא]
ועי"ז כלם יהיו נקשרים. וע"כ כתוב והיה לכם למשמרת.
קשרו אותו בחבל. ויהיה מסור בידכם ברשותכם עד
שתשחטו אותו ותעשו בו דין. ולעתיד לבוא כתוב ח) מי
זה בא מאדום. וכתוב ג) כי זבח לה' בבצרה. וכתוב
והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד
ושמו אחד:

ג) **ועברתי** בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור
וגו' אני ה'. והא כתיב שליחין ומלאכין
יש לי להקב"ה. אלא א"ר שמעון שהם לא ידעו בין
טפה של בכור לטפה שאינה של בכור. רק הקב"ה בלבדו.
כדמיון זה כתוב ד) והתיית תו על מכות האנשים. ולמה
נצרך לזה. אלא לפי ששלוחי מעלה אין יודעים אלא מה
שנמסר להם לדעת. כגון כל אלה הענינים שעתיד הקב"ה
להביא על העולם. ומאי הטעם. לפי שהקב"ה מעביר
כרוז בכל הרקיעים אדות דבר ההוא שעתיד להביא על
העולם. כדמיון זה בזמן שהמשחית נמצא בעולם. צריך
האדם להסתתר בביתו ולא יתראה בשוק. כדי שלא ינזק.
כמ"ש ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. האמנם
שמהם יש ביכולת להסתתר. אבל מלפני הקב"ה אין
ביכולת להסתתר. כמו שכתוב ה) אם יסתר איש במסתרים
ואני לא אראנו נאם ה':

ו) **שבעת** ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו
שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה וגו'.
וכתיב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל
מחמצת ונכרתה וגו'. א"ר שמעון סבי תיקימנא החי שאיר
והאי מחמצת דרגא חד איכון וכלהו חד רשו חוחרי
חיכון שלטין דממנן על שאר עמין וקריכן להו יצר הרע
רשותא אחרא אל נכר אלהים אחרים אוף הכי שאור ומחמצת
וחמץ כלא חד אמר קב"ה כל הני שני קייתתו
ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא מכאן ולהלאה דאתין
בני חורין אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כל
מחמצת לא תאכלו ולא יראה לך חמץ. א"ר יהודה אי
הכי כל ימי שתא נמי אחאי שבעת יומין ולא יתיר.
א"ל כל זמנא דאתחייב ב"נ לאתחזאה גרמיה בן חורין
הכי אצטריך כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך.
למלכא דעבד לחד בר נש רוממות. כל
איכון יומין דסליק לאתי דרגא חדי ולבש לבושי
יקר. לבתר לא אצטריך לשתא אחרא נסיר
איכון יומין דסליק ליקירו דא ולבש איכון
לבושין. וכן בכל שתא ושתא כהאי גוונא ישראל כת ב
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם דאיכון יומי הדוותא
יומין דסליקו ליקרא דא ונפקו מעבודה אחרא וכגון כך
נסרין בכל שתא ושתא יומין דסליקו לאתי יקר.
נפקו מרשותא אחרא ועאלו ברשותא קדישא ועי"ד כתיב
שבעת ימים מצות תאכלו.

ז) **בראשון** בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו
מצת א"ר חייא כתיב ה) שבעת ימים
תאכל עליו מצות לחם עני. לחם עני כתיב. והאי מלה
אתעדו בה חברייא אבל תא חזי כד הוו ישראל
במצרים הוו ברשותא אחרא. כד בעא קב"ה לקרבא לון
לגביה

מראה מקומות ח) ישעי' ס"ג ב) שם כ"ד ג) ויק' קה ד) יחזקאל ט ה) ירמי' כ"ג ו) דף מ. ז) ויק' קנז. ח) דברים ט"ז

אלן פי' בעבודה זו של המשכת השר ועקידתו ד ימים ידי' כשר ונעקר רבה הרוזל דש בא ה שנקרא צאן ע"י כח הצאן דקדושה ולא
יכול להתיר עצמו מקשרו לעשות רע לישראל ומסילא עי"ז גם שאר הכחות דטום. ר יהיו נעקדים ומקושרים:

נתן להם המקום שנקרא לחם עני. מי עני. זה דוד המלך. שכתיב בו ר) כי עני ואביון אני. וזה לחם עני נקרא מצה [יב] נקבה בלי זכר עניות היא. ונתקרבו ישראל אצל מצה בתחלה. כאשר הקריבם יותר הכניסם הקב"ה במדרגות אחרות. ונתחבר העולם של בחינת זכר בהעולם של בחי' נקבה. ואז מצה כשנתחברת עם העולם של בחי' זכר נקראת מצוה בתוספת וא"ו. ככתיב ג) כי דמצ"ה הזאת. לפיכך מצה בתחלה יאח"כ מצה. ג) א"ר שמעון מצת כתוב. כמ"ש מראת אלהים [יג] ולמה נקראת מצת. דין. מדת הדין דקדושה. דין שנדבק בהשם הקדוש [יד] דין שלא היה תקיף כל זמן ההוא בתוך ישראל. שהרי הלבנה היתה פגומה. לפי שלא קיימו מצות פריעה ולא נתגלה אות הקדוש [טו] מילים היו בלי פריעה. אימתי נתפרעו. בזמן שכתיב שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. ואע"פ שביארנו זה הכתוב בענין אחר. הכל נרמז בי וכך היה. ואפשר תאמר שבימי יהושע נתפרעו. לא כן. אלא שם היו איתן שכתיב ר) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. לאדר שנתפרעי אמר הקב"ה. בתחלה אכלתם מצת. על שעמדה הלבנה בפנם. ונקראת לחם עני. מכאן ולהלאה זה הלחם ממקום אחר יהיד. מה היא. שכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים [טז] לא מן הלבנה בזמן ההוא. אלא מן השמים ממש. כמו שכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים. וישראל קדושים שומרים אותן הימים שנכנסו תחת כנפי השכינה. ושומרים לחם ההוא שבא מצדה. וע"כ כתיב את חג המצות תשמר וגו'. וכתיב ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות. כמ"ש ושמרתם את בריתי [יז] יהכל במדרגה אחת עולה ונאחז. ואם תשאל מדוע משה לא פרע להם. אלא בשביל שלא יתעכבו ישראל שם עד שיתרפא. וע"כ כתיב שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. כפני מה להם עני. לפי כי בחפזון יצאת מארץ מצרים. וכתוב ולא יכלו להתמהמה:

ה) **כל** מחמצת לא תאכלו וגו'. א"ר אלעזר כתיב כל מרמצת לא תאכלו. וכתיב לא יאכל חמץ. אלא זה בחינת זכר וזה בחי' נקבה [יח] א"ר שמעון אלעזר בני. בזה כתיב לא תאכלו. ובזה כתיב לא יאכל. למה לא כתיב לא תאכלו חמץ. אלא הנקבה שכל מעגלותיה נלון. דרי היא באחרה ידאי. ודזכר שהיא נאחז בחיי של מהרה ויתר. נכתב אצלו לשון בקשה. וע"כ כתיב לא יאכל. לא תאכלו. א"ל אבי. הרי כתיב לא תאכל עליו חמץ. א"ל ריבה תיבית יתירות לכביד דקרבן כסח [ט] אבל מתחלה כתב בלשון בקשה לא יאכל. ואח"כ באורה לא תאכל. שריא קשה משירם. מרמצת מפני מה קשה יותר. לפי שריח מיתה יש שם. חמץ בחי' זכר. מרמצת בחי'

לנביה יהב לון אתר דלחם עני מאן עני. דא דוד מלכא. דכתיב ביה ה) כי עני וחביון אני מי והאי לחם עני תקרי מצה [יב] נוקבא בלא דכורא מסכנותא הוי ותקריבו לנבי מצה בקדמיתא. כיון דקריבו לון יתיר עייל לון קב"ה בדרגין אחרנין. ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין מצה כד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו הס"ד ג) כי דמצוה הזאת בג"כ מצה בקדמיתא ולבתר ממוס. ג) א"ר שמעון מצת כתיב כד"א מראת אלהים [ג] ולמה אתקרי מצת. דינא דינא קדישא דינא דתתחדת בשמא קדישא [יד] דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו דישראל. שהרי הלבנה היתה פגומה. לפי שלא קיימו מצות פריעה ולא אתגלי אות הקדוש [טו] מילים הוו בלי פריעה. אימתי אתפרעו. בזמן שכתיב שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. ואע"פ דאיתיבנא דא בענין אחר. הכל נרמז בי וכך הוה. ואפשר תאמר שבימי יהושע אתפרעו. לא כן. אלא שם הוו איתן שכתיב ר) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. בתר דאתפרעו תרי קב"ה בקדמיתא מצת. דקייתא סיסרא בפגיעותא. בגין דלא אתפרעו ולא אתגלי אתי אות קדישא [טו] גזירין הוו ולא אתפרעו מימתי אתפרעו בבעתא דכתיב שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו ואע"ג דאיקיימא אתי קרא באלה אחרא. כלא הוה ויאות ולאי תיתא דבימי יהושע אתפרעו לאו הכי. אלא אינון דכתיב ד) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו' בתר דאתפרעו תרי קב"ה בקדמיתא מצת. דקייתא סיסרא בפגיעותא. ואקרי לחם עני מכאן ולהלאה אתי לחם אחרא תהרא לאו אלא הוה דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים [טז] לא מן סיסרא כההוא זמנא אלא מן השמים ממש. כמו דכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים. וישראל קדישין נטרין אינון יומין דעאלו תחות נהפי דשכינתא. ונטרין ההוא לחמא דאתית מצדה וע"ד כתיב את חג המצות תשמר וגו'. וכתיב ושמרתם את המצות. מאי ושמרתם את המצות כד"א ושמרתם את בריתי [יז] ולא בחד דרגא אלא תרתי. ואי תימא אמאי לא פרע להו אלא בגין דלא יתעכבון שם עד דיתסיאו. וע"ד כתיב שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני מאי טעמא לחם עני מפני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים וכתיב ולא יכלו להתמהמה

ה) **כל** מחמצת לא תאכלו וגו' א"ר אלעזר כתיב כל מחמצת לא תאכלו. וכתיב לא יאכל חמץ. אלא דא דכר ודא נוקבא בגין דנוקבא בלא דכורא מסכנותא הוי ובגין דכתיב לא יאכל חמץ אלא בדא כתיב לא תאכלו. ובדא כתיב לא יאכל. אמאי לא כתיב לא תאכלו חמץ אלא נוקבא דאיהי מסכנותא מרמהתא בחזרה ואיהי. דכר דאיהו אחיד בחיוא דדכורא יתיר בבקבה וע"ד כתיב לא יאכל. לא תאכלו. א"ל אבא ודא כתיב לא תאכל עליו חמץ. א"ל אבא תיבין יתירין ליקרא לקרבנא [ט] אבל בקדמיתא בבקבה לא יאכל ולבתר בדכורא לא תאכל דהוה קאי מתרווייהו. מחמצת מאי טעמא. בגין דריחא דמותא אית תמן. חמץ דכר מחמצת

נוקבא

מראה מקומות ה) תנים פ"ו ב) דברים ל' ג) דף מ ד) יחזקאל ט' ה) פ תם בלא

זין הזהר

[יב] דוד המלך שרשו ספירת מלכות. ונקרא עני כי ספירת המלכות שהיא עלמא דנוקבא אין לה מרמה שפע כלום אלא מה שבא אליה האדת השפע מעלמות העליונים ע"י הזדווגה עם עלמא דדכורא שנקרא ספירת תפארת. ומצה נקראת לחם עני כיון שמרמזת על קדושת מדת המלכות שנכנסו בה ישראל לראשונה בעוד היותם במדרגה קטנה בשעת גאולתם ממצרים: [יג] זה רמז שמצה מורה על מדת המלכות שנקראת בשם אלהים ובשם אדני. והיינו מדת הדין. [יד] פי' שהשם אלהים או השם אדני מצטרף להזדווג עם השם הקדוש שהוא השם הוי"ה ב"ה שע"ז נמתק הדין: [טו] ע"י מצות פריעה נתגלה העטרה שנקראת אות הקדוש וזה גורם שתתבטל למעלה לגמרי קליפת הערלה שרוצה תמיד ליגק השפע דקדושה. ולפי שבמצרים לא קיימו ישראל מצות פריעה לא נתבטלה למעלה קליפת הערלה ועי"ז היתה הלבנה פגומה. היינו שמדת המלכות לא היתה בשלמות בשביל יניקת קליפת הערלה מן היסוד דקדושה: [טז] השמים רומז על ספירת התפארת מדת הרחמים בהארת השם הוי"ה ב"ה. והיינו שיהי' נשפע להם מזון הלחם מן מדת הרחמים. ולא מן הלבנה. פי' לא מן השם אלהים שהוא מדת הדין. אלהים עה"ב בני' לבנ"ה. [יז] לפעמים נקראת גם מדת המלכות בשם ברי"ת: [יח] הן שתי בחינות המומאה סו"ל. [יט] שמזהיר ביותר בשביל הקפ"ה שלא יהי' או חמץ בבית:

ניקבא דגליס ירדית חות בריסא וסיפא דתיבה תבכם לם וכגין דה איזן דאכיל חתך בפסח אקדיתת ליה חותא ולינדע דמית הות בעליית דין ובעלאה דאתי דכתיב ונכרתה הנפש ההיא מלה אחיי אתקריאת מכה אלא הכי תנינן שדי בגין דאחר לעולמו די יאמר לצרותינו די. אוף הכי מלה בגין דקא אסדדת ומברחת לכל סטרין ביסין ועבדת קטנה בהו כגוונא דשד"י דמזוזה דמבריח לשדים ומזיקים דתרעא אוף הכי איהי מברחת אתם מכל משכן קדוש. ועושה מריבה וקטטה בהם. ככתוב מסה ומריבה. יע"ב בתוב מצה. ואף שמסה היא בסמ"ך. אבל תרגומו של מסה הוא מצותא:

רעיא מהימנא

ח) כל מחמצת לא תאכלו. אמר רעיא מהימנא מפני מה צוה שלא לאכל חמץ שבעת ימים. ולאכל בדם מצה. ולמה כתיב לא יאכל ולמה לא תאכלו. אלא ז' ככבי לכת שצ"ם הנכ"ל [כ] הם מצד של טוב ורע. האור שמבפנים הוא מצה [כא] הקליפה שמבחוץ חמץ. ודם חמץ בחי' וכר. מדמצת בחי' נקבה. מצה שמבפנים הייני שמורה. והן שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך [כב] ועליהן נאמר ושמרתם את המצות. מצה דיא שמירה לבעלה שה א ן. ועמו נעשה מצי"ה [כג] ימי ששומרה [מעלה אותה] אצל יה הגנ ז ת במ"צ מן מצה. והן י"ם ה"ץ [כד] וצוה הקב"ה לברך לה ז' ברכות בליל פסח [כה] שהן שבע הנערות שלה שג"ם הנכ"ל. וצוה להעביר מהן חמץ ומחמצת. שהם ענינים חש בים דמכסים על המאורות של ז' ככבי לכת. שנאמר בהן ותבאנה אל קרבנה ולא נידע כי באו אל קרבנה. ומראיהן רע חשוך כאשר בתחלה. שכל כך גדול חשך דענינים שלהם עד שאין יכול האור להאיר להם. ולפיכך ולא נ דע כי באו אל קרבנה. ע"כ ר"מ:

ט) משבו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו פסח. א"ר חייא כבש לקרבן פסח למה. אלא שיראתם של המצרים ואל ה שלהם ריה כבש. אמר דקב"ה מבעשיר לחידש קחי יראתם של המצרים ותפשו לי. ויהי' אסור ונתפס במאסר שלכם יום אחד ושנים ושלשה. ביום דרביעי תוציאוהו לדין ותתאספי עלי. ובשעה שדמצרים שמעו קול יראתם שנאסר במאסר ישראל. יאין יכ לים להצילו. היו ביכים. והיה קשה עליהם כאילו דם בעצמם נעקדו ליהרג. אמר דקב"ה יהי נתכם ברשותכם ים אחר יום ארבעה ימים. כדי שיראו אותו נתפס. יבים דרביעי תוציאו אותי להשחט. ויראו דמצרים איך אתם עישים בו דין. וזה קשה להם מכל דמכות שהביא עליהם הקב"ה. אותן הדינים שיעשו ביראתם. אח"כ דינו באש. שכת ב פסילי אלהיהם תשרפון באש. אמר הקב"ה אל תאכלו ממנו נא. שלא יאמרו שברצון ובהשתוקקת לאלהינו א כלים אותו

בחי' נקבה. דגליה יורדות מית. בראש וסוף של התיבה נמצא מ"ת. ולפיכך מי שאיכל חמץ בפסח מקדמת לו מיתה. ועליו לדעת שהוא מת בעולם דזה ובעילם הבא. שכתוב ונכרתה הנפש ההיא. מצה. מפני מה נקראת מצה. אלא כך למדנו. שדי. בשביל שאמר לעולם די יאמר לצרותינו די. אף כן מצה. לפי שהיא משדדת ומברחת לכל צדדים רעים ועושה מריבה בהם. בדמיון השם שד"י של המזוזה. שמבריח לשדים ומזיקים שבשער הבית. אף כן היא מברחת אותם מכל משכן קדוש. ועושה מריבה וקטטה בהם. ככתוב מסה ומריבה. יע"ב בתוב מצה. ואף שמסה היא בסמ"ך. אבל תרגומו של מסה הוא מצותא:

רעיא מהימנא

ח) כל מחמצת לא תאכלו. אמר רעיא מהימנא מפני מה צוה שלא לאכל חמץ שבעת ימים. ולאכל בדם מצה. ולמה כתיב לא יאכל ולמה לא תאכלו. אלא ז' ככבי לכת שצ"ם הנכ"ל [כ] הם מצד של טוב ורע. האור שמבפנים הוא מצה [כא] הקליפה שמבחוץ חמץ. ודם חמץ בחי' וכר. מדמצת בחי' נקבה. מצה שמבפנים הייני שמורה. והן שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך [כב] ועליהן נאמר ושמרתם את המצות. מצה דיא שמירה לבעלה שה א ן. ועמו נעשה מצי"ה [כג] ימי ששומרה [מעלה אותה] אצל יה הגנ ז ת במ"צ מן מצה. והן י"ם ה"ץ [כד] וצוה הקב"ה לברך לה ז' ברכות בליל פסח [כה] שהן שבע הנערות שלה שג"ם הנכ"ל. וצוה להעביר מהן חמץ ומחמצת. שהם ענינים חש בים דמכסים על המאורות של ז' ככבי לכת. שנאמר בהן ותבאנה אל קרבנה ולא נידע כי באו אל קרבנה. ומראיהן רע חשוך כאשר בתחלה. שכל כך גדול חשך דענינים שלהם עד שאין יכול האור להאיר להם. ולפיכך ולא נ דע כי באו אל קרבנה. ע"כ ר"מ:

ט) משבו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו פסח. א"ר חייא כבש לקרבן פסח למה. אלא שיראתם של המצרים ואל ה שלהם ריה כבש. אמר דקב"ה מבעשיר לחידש קחי יראתם של המצרים ותפשו לי. ויהי' אסור ונתפס במאסר שלכם יום אחד ושנים ושלשה. ביום דרביעי תוציאוהו לדין ותתאספי עלי. ובשעה שדמצרים שמעו קול יראתם שנאסר במאסר ישראל. יאין יכ לים להצילו. היו ביכים. והיה קשה עליהם כאילו דם בעצמם נעקדו ליהרג. אמר דקב"ה יהי נתכם ברשותכם ים אחר יום ארבעה ימים. כדי שיראו אותו נתפס. יבים דרביעי תוציאו אותי להשחט. ויראו דמצרים איך אתם עישים בו דין. וזה קשה להם מכל דמכות שהביא עליהם הקב"ה. אותן הדינים שיעשו ביראתם. אח"כ דינו באש. שכת ב פסילי אלהיהם תשרפון באש. אמר הקב"ה אל תאכלו ממנו נא. שלא יאמרו שברצון ובהשתוקקת לאלהינו א כלים אותו

מראה מקומות ח) פרש רש"י. ט) פרש רש"י.

זיו הזהר

[כ] שהם שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. וחכמי אסטרא.אמיא קורין להם „פלאנעטין": [כא] פי' שהניצוץ הקדוש המחיר אותם כאיר פנימי הוא מן הארת מדת המלכות שנקראת מצה. והחיצוניות שלהן היא חמץ ומחמצת: [כב] הן המשמשות לבית מלכות. וכיון שהן טוב מבפנים ורע מבחוץ .צרך להשמר מהם בשו בקליפת נוגה. [כג] מצה ,ם וא"ו היינו יחוד וה מלכות ותפארת קב"ה ושכינ.תיה. וע"י השמירה בראוי נתעורר יחודא דלעילא יה חכמה ובינה אבא ואימא [כד] כי בא"ת ב"ש מתהלפות דאיתיין מ"ם על יו"ד וצד"י על ה"א: [כה] בידוע שקודם אכילת מצה יש ז' ברכות. וזהו שאמרו כל האוכל מצה בע"פ כאלו בא על אישתו בבית חמיו. והיינו נ"כ בלי השבע ברכות:

אותו כך. אלא הבינו אותו צלי ולא מבושל. שאם מבושל יהי מכיסה ולא יראו אותו. אלא תקון שלו שיראו אותו כך מושרף באש. לפי שדיחו נודף. ועוד שראשו יהי כבוף על כרעיו. שלא יאמרו שהיה או בהמה אחרת היא. אלא שיכירו לי שהוא אלהי שלהם. ועוד שלא יאכלו אותו בחשקית של רעב. אלא על השובע דרך קלון ובוזון. ועוד עצם לא תשברו בו. אלא שיראו עצמותיו מושלכים בשיק. ולא יכלו להניחו. יע"כ כתוב יבאלהיהם עשה ה' שפטים.

הרבה דינים — :

ו) **ועבר** ה' לנגף את מצרים וראה את הדם וגו'. א"ר אבא מהו יעבר. שעבר על חיות הדין של כתרים [התהתונים] שהיו נקשרים בכתרים אחרים שלמעלה [כו] והתרים מעמדתם עבר על דרכיו. בשביל לעשות בהם דין ולשמר את ישראל. וכך הוא כל ועבר ועברתי ויעבר. שהקב"ה עבר על כל דרכיו. או לדין או לרחמים. כאן ועבר בשביל לעשות דין. שם יעבר בשביל לרחם. ז) ר' יוסי אמר ועבר ה' לנגף את מצרים. בוא וראה יש דין קשה ויש דין רפה. דין הקשה דזק. דין דרפה דלש. וכאשר יונק זה הדין הרפה מן הדין הקשה. או מתגבר יה א חזק. בזמן שנעשה דין על ישראל. נעשה בזה הדין דרפה. ולא נתגבר בדין הקשה ההוא. וכאשר נעשה דין על עמים עובדי עכו"ם. נתגבר זה הדין דרפה בדין הקשה שלמעלה. בשביל להיות חזק. וש"כ ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר. שנתמלא עברה וזעם. ונתגבר בדין הקשה. וראה את הדם על המשקף ועל שתי המזוזות ופסח וגו'. ז) למדנו שא"ר יוסי זה הכתוב קשה. וכי וראה את הדם ואח"כ ופסח משמע שע"י הסימן נעשה כך [כז] ואפשר תאמר שפסח בזכות הדם של מצוה. למה הי' הדם מכהוץ ולמה בג' מקומות הפתח. והרי כתוב ד) הוא גלי עמיקתא וגו'. ומפני מה נצרך להיות בהתגלות הדם על המשקף ועל שתי המזוזות. אלא למדנו כתוב וירא ה' וינאץ. כתוב וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ולמדנו שאין נראית ההשגחה העליונה. אלא כאשר נתראה למטה עשיה. שנעשה מעשה מזה. ועד שנעשה מעשה למטה אין משגיחין למעלה לענוש. מלבד הרהור של ע"ז. שכתב השמרו לכם פן יפתה לבבכם. וכשנעשה מעשה אז נתעוררה ההשגחה העליונה. ולפיכך הכל בין לטוב בין לרע בעשיה תולה הדבר. א"ר יוסי כל שוקי מצרים היו מלאים ע"ז. עיד שבכל בית ובית היו נמצאים מיני כשפים. שנתקשרו ע"י בשפיהם בכתרים תחת נים שלמטה. ודיו מעוררים רוח טומאה בהם. יסיד דדבר למדנו שכתוב ולקחתם אגדת אזב וגבלתם בדם אשר בסף. אגדת אזב למה. בשביל לבער ריח הטומאה מביניהם. ולהראות בפתחיהם באיתן ג' מקומות רישם האמונה השלמה. אחד מכאן ואחד מכאן אחד בינודם [כח] לפיכך יפסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית וגו'. בעבור שיראה שם הקדוש רשום על הפתח. א"ר יהודה א"כ למה דם. הרי למדנו רושם האמונה לבן ואדום וגוון אחד הכולל בין ב' הגוונים [כט] א"ל ב' דמים היו.

אחד

ז) **ועבר** ה' לנגף את מצרים וראה את הדם וגו'. א"ר אבא מהו יעבר. דעבר על חוי דינא דכתרין [תתאין] דהוו מתקשרי בכתרין אחרנין דלעילא [כו] וסרא להו מקיומיהון ועבר על אורחוי. בגין לאעבד בהו דינא ולנטרא להו לישראל וכדין הוא כל ועבר ועברתי ויעבר. דקב"ה אעבר על כל אורחוי. או לדינא או לרחמי. הכא ועבר בגין לאעבד דינא. התם ויעבר בגין לרחמא ז) ר' יוסי אמר ועבר ה' לנגף את מצרים. תא חזי חיל דינא קשיא ואית דינא רפיא. דינא קשיא תקיף. דינא רפיא הלש וכד יונקא מאי דינא רפיא מדינא קשיא כדין אתתקף ואיהו תקיף בגיעתא דאתעביד דינא על ישראל. אתעביד בהאי דינא רפיא. ולא אתתקף בההוא דינא קשיא. וכד דינא אתעביד עלייהו דעמין עובדי עכו"ם. אתתקיף האי דינא רפיא בדינא קשיא דלעילא. בגין לאתתקפא. הה"ד ועבר ה' לנגף את מצרים ועבר. דאתמלי עברה וזעמא ואתתקיף בדינא קשיא. וראה את הדם על המשקף ועל שתי המזוזות ופסח וגו' ז) תנא א"ר יוסי האי קרא קשיא. וכי וראה את הדם ואח"כ ופסח. דאשמע דסימנא הוא דעביד [כז] ואי תימא בגין דמא דאיהו מלוה. אמאי לבר ואיהי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב ד) הוא גלי עמיקתא וגו' ואיהי טעמא בגיא דאתגליא דאיא על המשקף ועל שתי המזוזות. אלא תנא כתיב וירא ה' ויאנף כתיב וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ ותניין לא אתחזי אסגאותא דלעילא. אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מיניה. ועד דעבדין עובדא לתתא לא משגיחין לאתחזא. בר הרהורא דע"ז דכתיב השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ואתהתעביד עובדא אסגאותא דלעילא אתעבר. ובגין כך כלא בין לטב בין לגיס בעובדא תליא מלתא. א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין מטוון הוו ועוד דבכל בית ובית הוו בכיתי זיגין דמתקשרי בחרכייהו בחיזון כתרין תתאין דלתתא ואיתערין רוח מסאבא בגווייהו. ורזא דמלה תנא כתיב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. אגדת אזוב למה בגין לבערא רוח מסאבא מביניהו ולאחזאה בכתייהו בהאי דוכתי מהימנותא שלימתא. חד הכא והד הכא והד בגווייהו [כח] בגין כך ויפסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית וגו'. מסוס דאתי סמא קדישא רכיס על פתחא. א"ר יהודה מי הכי אמאי דמא דהא תניין חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני [כט] א"ל תרי דמא הוו.

הד

ליה הכי. אלא אתקימו ליה בלי ולא מבושל. דאלו מבושל יהא שתיר ולא יתמין ליה. אלא תיקונא דיליה דיתמון ליה רכי חוקדא במולא בגין דריחיה נודף ותו ריחיה עליה כפוף על קרסולוי. דלא ייתיון דמיה אי מלה אחרא הוא אלא דיבתיודעון ליה דאיהו דאלא דילהון ותו דלא ייכלון ליה בתיאוכתא אלא על סבעא אדם קלנא ובזיון. ותו עצם לא תשברו בו אלא דיתמיין גרמיי רמאן בשיקא. ולא ייכלון לבזבא ליה וע"ד כתיב ובתלהיהם עשה ה' שפטים.

דינין סגיאין —

ו) **ועבר** ה' לנגף את מצרים וראה את הדם וגו'. א"ר אבא אמאי ועבר. דעבר על חוי דינא דכתרין [תתאין] דהוו מתקשרי בכתרין אחרנין דלעילא [כו] וסרא להו מקיומיהון ועבר על אורחוי. בגין לאעבד בהו דינא ולנטרא להו לישראל וכדין הוא כל ועבר ועברתי ויעבר. דקב"ה אעבר על כל אורחוי. או לדינא או לרחמי. הכא ועבר בגין לאעבד דינא. התם ויעבר בגין לרחמא ז) ר' יוסי אמר ועבר ה' לנגף את מצרים. תא חזי חיל דינא קשיא ואית דינא רפיא. דינא קשיא תקיף. דינא רפיא הלש וכד יונקא מאי דינא רפיא מדינא קשיא כדין אתתקף ואיהו תקיף בגיעתא דאתעביד דינא על ישראל. אתעביד בהאי דינא רפיא. ולא אתתקף בההוא דינא קשיא. וכד דינא אתעביד עלייהו דעמין עובדי עכו"ם. אתתקיף האי דינא רפיא בדינא קשיא דלעילא. בגין לאתתקפא. הה"ד ועבר ה' לנגף את מצרים ועבר. דאתמלי עברה וזעמא ואתתקיף בדינא קשיא. וראה את הדם על המשקף ועל שתי המזוזות ופסח וגו' ז) תנא א"ר יוסי האי קרא קשיא. וכי וראה את הדם ואח"כ ופסח. דאשמע דסימנא הוא דעביד [כז] ואי תימא בגין דמא דאיהו מלוה. אמאי לבר ואיהי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב ד) הוא גלי עמיקתא וגו' ואיהי טעמא בגיא דאתגליא דאיא על המשקף ועל שתי המזוזות. אלא תנא כתיב וירא ה' ויאנף כתיב וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ ותניין לא אתחזי אסגאותא דלעילא. אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מיניה. ועד דעבדין עובדא לתתא לא משגיחין לאתחזא. בר הרהורא דע"ז דכתיב השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ואתהתעביד עובדא אסגאותא דלעילא אתעבר. ובגין כך כלא בין לטב בין לגיס בעובדא תליא מלתא. א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין מטוון הוו ועוד דבכל בית ובית הוו בכיתי זיגין דמתקשרי בחרכייהו בחיזון כתרין תתאין דלתתא ואיתערין רוח מסאבא בגווייהו. ורזא דמלה תנא כתיב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. אגדת אזוב למה בגין לבערא רוח מסאבא מביניהו ולאחזאה בכתייהו בהאי דוכתי מהימנותא שלימתא. חד הכא והד הכא והד בגווייהו [כח] בגין כך ויפסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית וגו'. מסוס דאתי סמא קדישא רכיס על פתחא. א"ר יהודה מי הכי אמאי דמא דהא תניין חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני [כט] א"ל תרי דמא הוו.

הד

מראה מקומות ו) דף לו. ב) מקן רמ. ג) דף נה ד) דניאל ב'

זין הזהר

[כו] כל כתות הדין וכחות הטומאה נקראים כתרים תחתונים והם נקשרים בספירת מלכות לינק ממנה בח וגבורה: [כז] וכי הקב"ה לסימן צריך. [כח] ג' קוין היינו כמובא לקמן שנרשם צורת אות ה'. והיינו שנרשם על מזוזת הימין קו אחד פסוק למשקף. קו שני ממעל על המשקף. קו שלישי על מזוזת השמאלי נמוך מעט מן המשקף. וזהו ציור אות ה"א האחרונה מן השם הוי"ה ב"ה. והיינו סימן האמונה כי היא מורה על מדת המלכות: [כט] להגורות שזה העולם מתנהג עפ"י תד"ר היינו חסד דין רחמים ועל זה מורים הג' גוונים.

חד דחילה וחד דפסחא דחילה רחמי. דפסחא דינא א"ר יסודה לאו הכי אלא כמה דאוליפנא דחמוד הס"ם דמה קב"ה לרחמי כאילו הוה חוור בנו נגוני הס"ד ח) ואעביר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו' ואע"ג דהוה סוחקא אתחזר לרחמי דכתיב בדמיך חיי ובג"כ רשים פתחא בתלת סעדין. חד הכא וחד הכא וחד ביניהו תאמי רבי חזקיה תרין דמי אתחזו לקבל תרין כתרין דאתעבר לעילא בהיא שעתא [ג] ר' יוסי אמר חד כתרא דכלילא בתרין סעדין מיחדין ברחמי ודינא ג) א"ר אבא בכמה חפרין חס קב"ה על בניו עבד ב"נ ביתא וקב"ה אחר ליה כתוב שמי ושוי לפתחך ואת סרי לגו ביתך ואנא אתיב לבר בפתחך לסגרא לך. וסכא אמר רשים על פתחא רזא דמהימנותא דילי ואת סרי לגו ביתך. ואנא כשיר לך לבר דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר וכתיב ירלה את הדם על המשקף וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף. תו א"ר אבא כגוונא דשתא קדישא ה' עבדו בהיא שעתא. מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא. אף הכא אתחזר האי דינא בהאי שעתא דינא דכתיב ורלה את הדם על המשקף ועל שתי המזוזות רשיתא דכלהו סוחקא. לאתחזאה דהא אתחזר בדינא למעבד נוקמין ורזא דמלה כגוונא דהוי לעילא בהיא שעתא כך בעי לאתחזאה לתתא אי רחמי רחמי ואי דינא דינא הס"ד ופבלתם בדם אשר בסף והגעתם חל המשקף ולזמנא דהאי כתיב ג) מי זה בא מאדום חמיץ בגדים מבצרה דזמין לאחזאה כלהו דיני למעבד נוקמין ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי שעמא מסיים דתנינן א"ר יצחק לא ליבעי ליה לאינים למיחל בשוקא ולאשתכחא בשוקא בזמנא דדינא תליא במתא דכיון דרשותא אתיהיב למחבלא. מאן דפגע ביה אתזק וסכא מסוס דדינא אשתכח לא בעיא לנפקא לבר. תניא א"ר יוסי בההוא ממש דאשתכח דינא לאלהי בההוא ממש אשתכח רחמי ליסראל הס"ד ראיתי את הדם פסחתי עליכם וכן תנא בכל מיון כתרין קדישין דלעילא כמה דאשתכח דינא אשתכח רחמי. וכלא בשעתא חדא. תני רבי חזקיה כתיב ד) ונגף ה' את מצרים נגוף ורפא נגוף למצרים ורפא ליסראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו נצרכו רפואה. ותנא בהאותה שעה שנגפו מצרים באותה שעה נתרפאו ישראל. כמו שלמדנו שא"ר יוסי מהו דכתיב ופסח ה' על הפתח. מהו על הפתח. ופסח ה' עליכם צריך לומר. אבל על הפתח זה פתח הגוף. ואיזהו פתח הגוף, זו המילה — :

ה) **ויהי** בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. אמר ר' יוסי בכמה זמנין אמילנא האי דכתיב ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו' אמינא לא הוה ביממא דיתגלי לכלא פרסוחי ניסא ואמאי מיתו כל מיון מלכי דבתר רחיית. ומיון מליא דבני עלמא ולא מיתו מלכי ופרלסכי ונובלי מגיחי קרבא. כמה דהוה בסנחריב אחר של מילה ואחד של פסח. של מילה רחמים. של פסח דין. א"ר יהודה לא כן אלא כמו שלמדנו. שהפך הקב"ה דם ההוא לרחמים. כאילו הי' מראה לבן בתוך הגונים. וש"כ ח) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואע"פ שהי' אדום נהפך לרחמים. שכתיב בדמיך חיי. ולפיכך נרשם הפתח בג' מקומות. אחד מבאן ואחד מכאן יאחד ביניהם. רבי חזקיה למד שנראו שני מיני דמים. כנגד שני כתרים שנתעוררו למעלה בזמן ההוא [ג] ר' יוסי אמר כנגד כתר אחד שנכלל בשני צדדים הנעלמים ברחמים ודין. ד) א"ר אבא בכמה מקומות חס הקב"ה על בניו. עושה אדם בית. הקב"ה א ל כתוב שמי ותניח אותו לפתחך. אתה תשב תוך הבית. ואני אשב מבחוץ לפתחך לשמרך. וכאן אמר תרשום על הפתח סוד האמונה שלי. אתה תשב בביתך. ואני אשמרך בחוץ. שכתיב יאתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. וכתיב וראה את הדם על המשקף וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף. עוד א"ר אבא כדמיון אות ה' מהשם הקדוש עשו בשעה ההיא. כמו שהשם הקדוש נהפך בשעה זו לדין. כן גם נהפך דם הזה בשעה זו לדין. שכתוב וראה את הדם על המשקף ועל שתי המזוזות. רושם של הכל היה אדום. להראות שהרי נהפך הכל לדין לעשות נקמת. וסוד הדבר כדמיון שהיה למעלה בשעה ההיא. כך היה נצרך להראות למטה. אם רחמים רחמים. ואם דין דין. וש"כ ומבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקף. ולעתיד לבוא כתיב ג) מי זה בא מאדום חמיץ בגדים מבצרה. שעתיד להתגלות כל הדינים לעשות נקמת. ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה הטעם. לפי שלמדנו שא"ר יצחק לא נצרך לו לאדם להלוך בשוק ולהמצא ברחובות בזמן שהדין תולה בעיר. שכיון שנתנה רשות למשחית. מי שפוגע בו ינזק. וכן כאן לפי שהדין היה נמצא לא נצרך לצאת לחוץ. למדנו שאמר ר' ייסי שבזה הבח ממש שנמצא דין למצרים. נמצא באותו הבח ממש רחמים ליסראל. וש"כ וראיתי את הדם פסחתי עליכם. וכן למדנו שבכל איתן כתרים הקדושים שלמעלה. כמו שנמצא בדם דין כך נמצא בדם רחמים. ודכל בשעה אחת. רבי חזקיה למד כתיב ד) ונגף ה' את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים ורפא ליסראל. מהו ורפא. ממה שנימולו נצרכו לרפואה. ולמדנו שבאותה שעה שנגפו המצרים באותה שעה נתרפאו ישראל. כמו שלמדנו שא"ר יוסי מהו דכתיב ופסח ה' על הפתח. מהו על הפתח. ופסח ה' עליכם צריך לומר. אבל על הפתח זה פתח הגוף. ואיזהו פתח הגוף, זו המילה — :

ה) **ויהי** בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. אמר ר' יוסי כמה פעמים שאלתי במה שכתוב ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. מפני מה לא היה זאת ביום שיתגלה לכל פרסום הנס. ומפני מה מתו כל אותן חלשים שאחר הרחים. ואותן בגבורי דבהמות. ולא מתו מלכים ושרים ואנשים גבורי מלחמה. כמו שהיה אצל

מראה מקומות א) יחזקאל מ"ז ב) דף ט'. ג) יפעי' מ"ג ד) שם י"ט ה) דף ט'.

זין הזהר

ובן נצרך לנו לעשות הדגל של כלל אומה הישראלית. קו לבן מסעל. קו אדום מתחת. וקו ירוק כמראה עשב באמצע. כי זה סימן האמונה שלנו. ויכולים גם כן לעשות צורת מגן דוד על הקו ירוק. שבאמצע הדגל: [ג] כ' מיני דמים היינו של מילה ושל ק"ש עוררו למעלה פעולת השני כתרים של רחמים ושל דין שהם תפארת ומלכות. ולדעת ר' יוסי נתעורר כתר אחד היינו מלכות אלא שאז נכלל כה רחמים ודין:

אצל סנחריב. עכתיב א) ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ר"מדרי שכלם היו מלכים בני מלכים שרים ונציבים. שם נראה גבורת שליח אחד של הקב"ה יותר מזה. הרי יפה הי' להיות גבורתו של הקב"ה יותר ג) א"ר שמעון בוא וראה כתיב יהי ברכי הלילה. בחצי צריך לומר או ברצות. כמו שאמר משה. ואם כמו שאמרו החברים. שלא יאמרו אצמנינו פרעה משה בדאי הוא. הרי רקושיא במקומה עומדת בג' אופנים שאפילו ישראל יאמרו כן. א'. שאם כן היה לו למד ויאמר משה בחצות הלילה. מפני מה אמר כה אמר ה' יג'. בלשון שאין השער מכונת. שהרי לא יתפסו בזה למשל אלא לאדונו. לפי שאמר כה אמר ה'. ב'. שהרי משה אמר עד בביר השפחה אשר אחר הרחים. ולא היה כך. אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור. ואפילו ישראל יאמרו כן. שהרי לא נתברר הדברים. ג'. שהוא אמר בשם אדון בחצות. וכתיב ויהי בחצי הלילה. ועוד שאלת חברנו קשת ביותר כמשא כבד שנם על בהמה אין להעמיסה. מפני מה הי' הגם בחצי הלילה ולא ביום. ולמה מתו כל איתן החלשים שאחר הרחים. אלא הכל סוד עליון הוא כתיב ג) מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. מה עשן עולה בגיון לבן ושחור. אף כן זה רכתר שנקרא זא"ת ינקרא אש"ה. כמש"כ לזאת יקרא אשה [נח] הכל נכלל בה בחצי הלילה לעשות משפטיו בשעה אחת. לבן לישראל ושחור לעובדי עכו"ם. ועד שלילה הזה לא נחלק אינו עושה משפטיו. מניין. מאברהם. שכתיב ויחלק עליהם לילה. שנחלק לעשות משפטיו. אף כאן משה אמר כחצות. מהי כחצות. כמש"כ בעלות המנחה. כעלית גדיש. אף כאן בחצות כאשר יחלק. ששמה ידע שלא יעשה משפטיו עד שיחלק. וכך היה שלא עשה הלילה משפטיו עד שנחלק. ובחצי האחרון עשה משפטיו. וז"כ ויהי בחצי הלילה. מהו בחצי. בחצי האחרון. בזמן שהיא שלטת ונמצאת זא"ת הז לעשות משפטים תמיד. וכל משפט שנעשה בלילה. בחצי האחרון נעשה. וה' הכה כל בכור. וה'. הא ובית דיני. וה'. הוא ומשפטיו. הכה כל בכור. משה לא אמר הכאה אלא ומת וגו'. מהו הכה. אלא שנתעוררה המדה שנקראת ב"הכמו שדגום משה שכתוב והנה לא שמעת עד כ"ה. ולמדנו שפרעה הוי' חכם מכל מבשפיו. ונסתכל בזא"ת הז שנעשה בו דין. ושעתידה להחריב ארצו. כמו שאמר משה בזא"ת תדע כי אני ה'. ומה כתיב בו. ויפן פרעה. מהו יפן. שהפנה לבו ממדשבה זו. כמש"כ ויפן אהרן אל מרים. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזא"ת. גם לרבות מה שעתידה להחריב ארצו. ולא שת לבו לנגד המדה שנקראת זא"ת. כל בביר. אף מדרגות עליונות ותחתונות כטלי ממשלתן. בארץ מצרים. כל איתן המושלים בארץ בכח רכמתם. מבכור פרעה הי שב על כסאו עד בכיר השבחה אשר אחר הרחים יכל בביר בהמה. כל אלה דן מדרגות עליונות ותחתונות שבטלו ממשלתן נרמזו בפסוק הזה. סתם הדבר מבכר פרעה הי שב על כסאו. זה כתר התחתון שבמשלת מלכות העלונה [נט] עד בכור השפחה. זה כתר השמאל שהא למטה ממני.

שמשלתו

בסנחריב. דכתיב א) ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ותיגון כלהו תלכין בני מלכין רופיגוס ופרדסכי. הכא אתחזי גבורתה דחד שליחא דיליה יתיר מהאי. דהוה יתיר ליהוי דיליה יתיר. ג) א"ל שמעון תא חזי כתיב ויהי בחצי הלילה כחלי מבעי ליה לו כחצות. כגוונא דאתר חבה. ואי כתיב דאחרי חברנא דלא ייתרון חצפנייני פרעה מסה בדאי הוא. הא קושיא בתרתי קיימא בג' גיוני דאפילו ישראל ייתרון הכי חד דאי הכי הוה ליה לימר ויאמר מסה כחצות הלילה אמאי קאמר כה אמר ה' וגו' כתיב דלא תתבין בעתא דהא לא יתפסון בתבה אלא בפקרונא. בגין דאמר כה אמר ה' תרי ה' דהא תבה אתר עד בכור הבפחה הבר אתר הרחים. ולא הוה הכי. אלא עד בכור הבבי אתר בבית הבור. ואפילו ישראל ייתרון הכי דהא לא אתברו מלי. תלת דאיהו אמר מתא דפקרונא כחצות. וכתיב ויהי בחצי הלילה ועוד שאלתא דחברנא יתיר על מטיל דלא יכיל בגיונא למסבל. אחאי הוה בפלגות לילה ולא ביומא. ואחאי מיתו כל איתן חלשין דבתר רחיא. אלא כלא רזא עלאה הוה כתיב ג) מי זאת עולה מן המדבר כתמרת עשן. מה עשן סליק חיור ואיכא. אף הכי כתרא דאקרי זא"ת ואתקרי אש"ה. כד"א לזאת יקרא אשה [נח] כלא כליל בה בפלגות לילה לאתבד דיוסיי בחד שעתא. חוור לישראל ואיכא לעובדי עכו"ם ובעוד דהאי לילה לא אתפלג לא עביד דיוסיי. מנא לן מאברהם דכתיב ויחלק עליהם לילה. דאתפלג לאתבד דיוסיי. אף הכא משה אחר כחצות. מאי כחצות. כד"א כעלית המנחה. כעלית גדיש. אף הכא כחצות כאתפלג דאשה ידע דלא יעביד דיוסיי עד דאתפלג והכי הוה דלא עביד לילה דיוסיי עד דאתפלג. ובפלגות בתרתא עבד דיוסיי הה"ד ויהי בחצי הלילה. מאי בחצי בפלגות בתרתא בזמנא דהיא שלטת ונמצאת הא זא"ת הז לעבד דיוסין תדירא וכל דיוסא דאתעביד בלילא בפלגותא בתרתא אתעביד. וה' הכה כל בכור וה' הוא ובית דינו. וה'. הוא ומשפטיו. הכה כל בכור. משה לא אמר הכאה אלא ומת וגו'. מהו הכה. אלא שנתעוררה המדה שנקראת ב"הכמו שדגום משה שכתוב והנה לא שמעת עד כ"ה. ולמדנו שפרעה הוי' חכם מכל מבשפיו. ונסתכל בזא"ת הז שנעשה בו דין. ושעתידה להחריב ארצו. כמו שאמר משה בזא"ת תדע כי אני ה'. ומה כתיב בו. ויפן פרעה. מהו יפן. שהפנה לבו ממדשבה זו. כמש"כ ויפן אהרן אל מרים. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזא"ת. גם לרבות מה שעתידה להחריב ארצו. ולא שת לבו לנגד המדה שנקראת זא"ת. כל בביר. אף מדרגות עליונות ותחתונות כטלי ממשלתן. בארץ מצרים. כל איתן המושלים בארץ בכח רכמתם. מבכור פרעה הי שב על כסאו עד בכיר השבחה אשר אחר הרחים יכל בביר בהמה. כל אלה דן מדרגות עליונות ותחתונות שבטלו ממשלתן נרמזו בפסוק הזה. סתם הדבר מבכר מבכר פרעה הי שב על כסאו. זה כתר התחתון שבמשלת מלכות העלונה [נט] עד בכור השפחה. זה כתר השמאל שהא למטה ממני.

דקוזיטא

מראה מקומות א) מלכים ב' י"ט ב) דף לג. ג) שיר ג'

זין הזהר

[נא] היינו מדת המרכות עלמא דנוקבא נכלל בה בחצי הלילה לבן ושחור חסר ודין: [נב] תיבת קוזטיטא היא קיצור מן תיבת קוזמקרטורא שמשמעותו היא ממשלה גדולה מאד. ועיין בערוך ערך קוזמקרטור:

וקוזמיסא מבתר ארבע רחיין ארבע תשיריין [לג] משמע דכתיב אחר הרחים ולא מן הרחים וכל בכיר בהמה תתין יתתין ניקבא מנוקבתא דתשתכחו בתתי יחירי ובבעירי דברבי וזומרי ויקבלין מנסין נוברין ונוקבין עד בכור הסבי תכר בבית הבור איתון דנפקין מבפתח די בהון עבדין לאסירי דיסתעבדון בהון לעלתין ולא יפקון לחירי ובהחלמותא דאלין דהנין סריבו מכרלי דבהין עבדו קשרא ליסראל ולא יפקון מן עבדיתהון לעליין ובהתי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקב"ה ידיכרנא דא לא יסתלי מיסראל לדרי דרין דאי לא הוה בדא חילא וגבורתא דקב"ה כל אלבי עיין וכל הרבי עלמין וחכיתי עלמין לא יכלו לאפקא ליסראל מן עבדיתא וקב"ה סרא קמרין דלהון. ותבר כל חיוין כתרין בגין לאפקא לון על דא כתיב ה) מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך ו) ותה דשאילתו אתאי לא הוה ביתתא תגין כתיב הייס אתם יולאים בחדש האביב. וכתיב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה. אלא תאנא עקרא דפורקנא דיסראל לא הוה אלא בלילה. דלילא סרא קמרין ועבד נוקמין. ויומא אפיק לון ברים גלי. הס"ד ז) ילאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים וכתיב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. דא הוה פרסומי ניסא ועוד כתיב כי אין בית אחד אין שם מת דהתעביד דינא בכלהו בשעתא דאתכנשו כלהו בבתיהון ילא הוו מתפזרי בחדברא ובחקלא ועבד לילא דיומי בכלא בר"ית שעתא ותנא דהוא נסיר לילא כיומא דתקופה דתמוז והיית כל עיא דיומי דקב"ה הס"ד ד) ולילה כיום יאיר כהשכה כאורה ובשעתא דנפק אסתכהו כלהון מתין בבוקין לעיניהון דכלא בעיין לאקרבא להו ולא תשכחו ודא אקבי להו מכלא. חמי ליסראל נקבין לעיניהון בחד ניסא וחמו למיתיהון בחידך ניסא ובכלא הוה פרסם מי ניסא דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא ה) ה"ר אבא בא חזי בהאוה לילא דבעת קב"ה לקבלא כל איתון בכורי בבעתא דרחם לילא אתו מזמרין לזמרא קמיה. אמר לון לאו עידן הוא דהא סירתא אחרא מזמרין בני בארעא בשעתא דאתפלג לילא אתער רוח צפון יקב"ה כדין עביד נוקמין ויסראל עבדין סירתא בקול רם יכדין עביד לון בני חורין מכלא. ואלהכין עלהין וכל מצריין כלהו הוו נייתין להון לקליהון דיסראל — .

ו) **ויקם** פרעה לילה הוא וכל עבדיו וגו'. מ"ר אמון אתא חזי נוקמא עלאה דעבד קב"ה באמרים תלת מותני הוו. חד דעבדי בוכרין באמרים דקטילו כל איתון דאתכחו וחד דקטל קב"ה בפלגות לילא וחד כד אמא פרעה מותנא בביתיה בגוו ובעבדוי. קם וזריז נריחיה וקטיל אפרכין וסרכין וכל דאמליכו ליה לסרבא בעיתא עד דאורייתא אסהידת עליה דהיסו קם בלילא ממש וכתיב דקב"ה בפלגות לילא קטל ביכרין ועבד נוקמין הכי קם פרעה באמרעא דאמרים וקטל ועבד נוקמין בסרכוי ואפרכוי ואמרכלוי ובכל איתון דבדבין. הס"ד ויקם פרעה לילה. דקם לקטלא ולסילאה אורחוי דכלבא כד מהיין ליה

מראה מקומות ה) ירמי' י' ז) דף לח ג) במדבר י"ד ד) תיים קל"ו ר) כרשותך קמט. ו) דף מס.

זין הזהר

[לג] הן ד' מחלות מסונים מן כחות הטומאה והן רחוקים ונמוכים הרבה מן הקדושה:

שממשלתו היא לאחר ארבע רחים שהן ארבע מדנית [לג] כך נשמע שכת ב אחר הרחים ולא מן הרחים. וכל בכיר בהמה. מושלים תחתונים שבתרתנים. נקבית מנקבות הנמצאית באתונית ודומרים וכבהמות גדולות יקבנית. ומקבלים מהן כשפים גברים ונשים. עד בכור השבי אשר בבית הבור. איתן היוצאים מן הקליפה שנקראת שפחה. שבהם עושים כשפים לאסירים שיעבדו בהם לעולם ולא יצאו לחירות. יבבח הבטחון על מדרגות האלי היו מסרבים המצרים. שבהן עשו קשר לישראל שלא יצאו מעבדותם לעולם. יבד נתגלה הגבירה והממשלה של הקב"ה. וזכרון הזה לא יכלה מישראל לדורי דורות. שאם לא היה בזה כח גבורתו של הקב"ה. כל מלכי עמים וכל מכשפי עולם וחכמי עולם לא יכלו להוציא את ישראל מן העבדות. והקב"ה התיר הקשרים שלהם. ושיבר כל אותן הכתרים בשביל להוציאם. על זה כתוב ה) מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך ו) ומה ששאלתם מפני מה לא הי' הנס ביום. למדנו שכתוב היום אתם יוצאים בחדש האביב. וכתיב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה. אלא נתבאר שעיקר גאולת ישראל לא היתה אלא בלילה. שהלילה התיר הקשרים ועשה נקמות. והיום הוציאם ביד רמה. וש"כ ז) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זה היא פרסום הנס ועוד כתוב כי אין בית אשר אין שם מת. שנעשה הדין בכלם בזמן שהיו נאספים כלם בבתיהם. ולא היו מפוזרים במדבר ובשדה. ועשה הלילה דינים בכל בשעה ההיא. ולמדנו שהי' מאיר הלילה כיום תקופת תמוז. וראה כל העם דיני של דקב"ה. וש"כ ד) ולילה כיום יאיר כהשכה כאורה. ובשעה שיצאו ישראל נמצאו כל הבכורים מתים בשוק לעיני כל. בקש להתקרב להם ולא יכלו. וזה הי' קשה להם מהכל. ראו שישראל יוצאים לעיניהם בצד אחד. וראו את מתיהם בצד שני. ובכל היה פרסום הנס. שלא היה כזה מים שנברא העולם. ה) א"ר אבא בא וראה בלילה ההוא שרצה הקב"ה לדרוג כל איתן הבכורים. בשעה שנחשך הלילה באו המשוררים לומר לפניו. אמר להם אין עתה העת לזה. שהרי שירה אחרת מזמרים בני בארץ. בשעה שנחלק הלילה נתעורר רוח צפון. והקב"ה עשה אז נקמות. וישראל היו מזמרים שירה בקול רם. ואז עשה אותם בני חורין מהכל. ומלאכי מעלה וכל מחנית הרקיע היו שומעים קולם של ישראל — :

ו) **ויקם** פרעה לילה הוא וכל עבדיו וגו'. א"ר שמעון בוא יראה נקמה העליונה שעשה הקב"ה במצרים. שלש מיתות היו. אחד שעשו הבכורים במצרים שהרגו לכל מי שמצאו. ואחד שהרג הקב"ה בחצי הלילה. ואחד כשראה פרעה המית בביתו בבניו ובעבדיו. עמד וזרזרין עצמו והרג את השרים והנציבים וכל מי שיעצהו לסרב בעם ישראל. עד שהתורה מעידה עליו שהוא קם בלילה ממש. וכמו שהקב"ה בחצי הלילה הרג הבכורים ועשה נקמות. כן קם פרעה בארץ מצרים והרג. ועשה נקמות בשריו נציביו ושלישיו ובכל אותן הנסיכים. וש"כ ויקם פרעה לילה. שעמד להרוג ולהבריח. דרכו של כלב כשמכים אותו

אותו באבן. הוא רץ ונושך לכלב אחר. כך עשה פרעה. אח"כ הוא היה הולך בשוקים. והיה מכריז ואמר קומו צאו מתוך עמי. אתם הרגתם לכל בני העיר. אתם הרגתם הישרים והנביאים וכל בני ביתי. וש"כ ויקרא למשה ולאהרן לילה. כיון שבידכם היה הכל. וברכתם גם אותי. שלא תהרגני. ואח"כ הוא בעצמו ליוה אותם והוציאם מן הארץ.
כמו שכתוב ויהי בשלח פרעה את העם:

ח) **ליל** שמורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמורים וגו'. א"ר שמעון בוא וראה שזה דפסוק קשה. כיון שאמר ליל מהו שמורים ולא שמור. כי שמור הוי' צריך לומר. יכתוב הוא הלילה הזה. בתחלה אמר ליל ואח"כ לילה. אלא כך למדנו כתוב ג) כי יהיה נערה בתולה. נער כתוב. מה הטעם. לפי שכל זמן שלא קבלה זכר נקראת נער. משקבלה זכר נקראת נערה. אף כאן ליל קדם התיחדה עם העולם של בה"י זכר. ואע"פ שכתוב בו שמורים [לד] היינו בשביל שבה"י זכר הוי' מיכן ל־תחבר עמה. ובשעה שמתדבר עמה בה"י זכר כתוב הא הלילה הזה לה' שמורים. שמורים זכר ונקבה. ולפיכך כתב הלילה הזה. ובמקום שנמצאים זכר ונקבה אין השבח אלא ל־זכר [לה] וכן שבחו ישראל בתושבחתם לבחינת זכר ולא לבחי' נקבה. ככתוב זה אלי ואנ־ה. שאין השבח במקום שזכר ונקבה נמצאים אלא להזכר. ועל זה מיחלים ישראל. שכתוב ו) זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. לכי שכן עתיד לעשות לדם. שכתיב ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וכתיב נפלאות הזה כך הוא. כמו כאן ביציאת מצרים נתחבר ליל עם לילה. כך עתיד הקב"ה לעשות לדם. שכתוב ח) שומר מה מלילה שומר מה מ־ליל. מה שם שמירה וליל. אף כאן שמירה וליל. מה שם שמירה ליל. אף כאן שמירה ולילה. ולילה נקראת בשביל התחברותה עם הלילה של בחי' זכר. וש"כ ו) אתא בקר וגם לילה. בקר. כמש"כ וישכם אברהם בבקר. שהיא מדתו ממש [יו] וכתוב ז) ה' בקר תשמע קולי. בקר ממש:

רעיא מהימנא

ח) **והיה** כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם. ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו'. מציה זו לספר בשבח של יציאת מצרים. שהוא חיוב על האדם לספר בשבח הזה לעולם. וכך ביארנו. כל אדם המספר ביציאת מצרים. ובספור ההוא משמח בחדוה. עתיד הוא לשמח בהשכינה לעולם הבא. שהיא השמחה הגדולה מהכל. לפי שזה האיש הי' משמח ברבינו. והקב"ה משתעשע בספור ההוא. ובאותה שעה מאסף הקב"ה לכל פמליא שלו יאמר להם לכו ושמעו ספור השבח שלי שמספרים בני ושמחים בגא לתי. אז מתאספים כלם ובאים ומתדברים עם ישראל. ושומעים ספיר השבח של השמחים בשמחת הגאולה של רבונם [מ] אז באים המלאכים ומשבחים להקב"ה על כל הנסים והגבורות. ומהללים לו על העם הקדוש

ליה באבנא איהו אתי ונסיך לחבריה כך פרעה. לבתר איהו הוה אזיל בשוקי והוה מכריז יאתיר קומו לאו ייתיך עתי אתון קטלתין לכל בני אתא אתין קטלתון סרכי והפרכי וכל בני ביתי הה"ד ויקרא למשה ולאהרן לילה כיון דבידכון הוה כלא וברכתם גם אותי דלא תקטלון לי. ולבתר איהו בגרמיה אוזיף לון והכיק לון מארעא.
כמה דכתיב ויהי בשלח פרעה את העם

ח) **ליל** שמורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמורים וגו' הה"ד אתעין תא חזי האי פסוקא קשיא כיון דאמר ליל מהו שמורים ולא שמור כי שמור הוי' צריך לומר. יכתיב הוא הלילה הזה ליל קדמאי בקדמיתא ולבתר לילה אלא הכי תניין כתיב ג) כי יהיה נערה בתולה. נער כתיב מאי טעמא מכיון דכל זמן דלא קבילת דכר אתקרי נער מדקבילת דכר אתקרי נערה. אף הכא ליל עד לא קבילת דכר. ואע"ג דכתיב ביה שמורים [לד] דכר הוה זמין לאתחברא עמה ובשעתא דאתחבר עמה דכר כתיב הא הלילה הזה לה' שמורים שמורים דכר ונוקבא ובגיני כך כתיב הלילה הזה ובחדר דאתכמו דכר ונוקבא ליה שבחא הכא לדכורא [לה] והכי שבחו ישראל בתושבחתייהו לדכורא ולא לנוקבא. הה"ד זה אלי ואנוהו דליה שבחא בחדר דדכורא ונוקבא אתכמו אלא לדכורא ועל דא מיחכין ישראל דכתיב ג) זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתה משום דהכי זמין לאעבד להו. דכתיב ד) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ולזה דא הכי הוא. כגוונא דהכא ליל ולילה. כך זמין קב"ה לאעבד להו דכתיב ה) שומר מה מלילה שומר מה מליל מה להלן שמירה וליל. הוף כאן שמירה וליל מה להלן שמירה ולילה מוף כהן שמירה ולילה. ולילה אתקרי אגב דכורא הה"ד ו) אתא בקר וגם לילה. בקר. כד"א ויכסה אברהם בבקר דהוא מדתו ממש [לו] וכתיב ז) ה' בקר תשמע קולי בקר ממש.

רעיא מהימנא

ח) **והיה** כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם. ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו' פקודא דא לספר בשבחא דיציאת מצרים. דהיינו חיובא על בר נש לאתעני בהאי שבחא לעלמין הכי אוקימנא כל בר נש דאתעני ביציאת מצרים ובהאוא ספיר חדי בהדוה זמין איהו לאחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדוא מכלא דהאי איהו ב"נ דאתי במאריה וקב"ה משתעשע בהאוא ספור. ביה בעתא כנס קב"ה לכל פמליא דיליה ואמר לון זילו ושיעו ספורא דשבחא דילי דקא אתעני בני והאלין בפירקי. כדין כלהו מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדייהו דישראל. ושיעו ספורא דשבחא דקא אחדין בחדוה דכירקא דמהריהון [מ] כדין אתיין ואודאן ליה לקב"ה על כל אינון נסין וגבורין. ואודאן ליה על עמא קדישא

מראה מקומות ח) דף לח. ט) דברים כ"ב ג) ישעי' כ"ב ד) מיכה ז' ה) ישעי' כ"ח ו) שם ז) תנים ס' ת) דף מ:

זין הזהר

[לד] שהוא לשון רבים: [לה] ולפיכך כתוב הזה: [לו] מדתו של אברהם היא מדת החסד שנקראת בקר: [לז] בידוע דרשת חז"ל עה"פ אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו (שמואל ב' ז') כי בכל גלות ישראל גם שכינתא בגלותא

קדישא דאית ליה באתרא. דהדמן בחדוה דפורקנא דמהריהון כדין אתוסף ליה חילא ונבוראתא לעילא. ויסראל בסהדותא ספורת יהבא חילא למאריהון. כמלכא דאתוסף חילא ונבוראתא כד משבחין נבורתיה ואודאן ליה. וכלהו דחלין מקמיה ואסתלק יקריה על כלהו. וכגון כך אית לשבחא ולתשבחתי בספור דא כתיב דאתמר כגוונא דא חובא איהו על בר נש להתבעי תדיר קמי קב"ה ולפרסומא ניסא בכל היומין ניסין דעבד והי תיתא אחתי איהו חובתא והא קב"ה ידע כלא כל מה דהוה ויהוי לבתר דנא אתתי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עבד ואיהו ידע אלא ודאי אצטריך ב"נ לפרסומי ניסא ולאתבעי קמיה בכל מה דאיהו עביד. בגין דאיהון מלין סלקין וכל פמליא דלעילא אתכנסין ואתחזן לון והודאן כלהו לקב"ה. ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא כגוונא דא אמן דאתבעי ומפרש חפאוי על כל מה דעבד. אי תימא למאי אצטריך אלא מקטרנא קאים תדיר קמי קב"ה. בגין להתבעי חובי בני נשא ולאתבע עליהון דינא. כיון דאקדיש ב"נ ומפרים חפאוי כל חד וחד. לא אשחיר פגרא דפומא לסהדותא מקטרנא ולא יכיל למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא. ולבתר משתבי ומקטרג פלוני עביד כך. יעל דא אצטריך ליה לב"נ לאקדמא ולפרש חפאוי. כיון דמקטרגא חמי דא לית ליה פגרא דפומא עליה וכדין אתפרש מניה מכל וכל אי תב בתיובתא יאות ואי לאו. הא מקטרגא אסתכם עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתיקפא דחפין בעיא במריה מובי כך וכך. ועי"ד יאות לאודהרא ב"נ בכל הני. בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קב"ה.

ח) **ויאמר** ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'.
פקודא דא למשתא פסח בין הערבים ביי"ד

בניסן דוכרנא דסהדותא פסח דמצרים ודא איהו חובתא על כלא כד"א ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים פסח דא אצטריך לאתוי בעשיר מעשרה יומין ולהלאה. דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא בגין דהא כדין שריתא סיהרא לאתרא מעשרה יומין והלאה עד דאסתלים באמצע. ודליהוי נכים באתרא בשעתא דדינא תלא על עלמא רזא דא לאתברא זוהמא מקמי ברית קדישא [לא] ולאתנגאה בהדהוא ריחא דנדיף מוי נור. ועי"ד לא אתיא אלא על שבעה ועי"ד וכל ערל לא יאכל בו. מאן דאית ביה ברית קדישא ייכול ביה מאן דלא אית ביה ברית קדישא לא ייכול ביה. דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא. לאתברא ערלה מקמי ברית בג"כ אמי בבני ברית איהו למעבד ולא בבני ערלה כד אתא קב"ה למצרים חמא דמא דסהדותא פסח דהוה רשים על פתחא ודמא דברית איך הוו קיימין על פתחא. דכתיב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף אזובא הא אוקימנא דאיהו מעבר רומין ביסין וכל סמר רוח ביסא מעבר באתערותא דיליה בפורקנא עלאה דישראל. לזמנא דאתי ייתי קב"ה ליצר הרע ויכוס ליה. והאתא בפורקנא דא כתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי בהדהוא פורקנא עלאה. והנעתם אל

המשקף

הקדוש שיש לו בארץ. השמחים בשמחת הגאולה של רבונם. אז נתוסף לו כח וגבורה למעלה. ישראל בספור ההוא נתנים עוז לרבונם. כמלך שנתוסף לו כח וגבורה כאשר משבחים גבורתו ומהללים לו. וכלם מפחדים מפניו ומתרוממים כבודו על כלם. ולפיכך נצרך לשבח ולספר בספור זה כמו שנסדר. כדמיון זה חוב הוא על האדם לספר תמיד לפני הקב"ה. ולפרסם הנס בכל אותן הנסים שעשה לו. ואם תשאל מדוע הוא חיוב. והרי הקב"ה יודע הכל כל מה שהיה ויהי' אח"כ. ולמה נצרך פרסום הזה לפניו על מה שהוא עושה והוא יודע. אלא ודאי צריך האדם לפרסם הנס ולספר לפניו בכל מה שעשה לו. לפי שאלה הדברים עולים. וכל פמליא שלמעלה מתאספים ורואים הדברים ומשבחים כלם להקב"ה. ומתרוממים כבודו עליהם למעלה ולמטה. כדמיון זה מי שמספר ומפרש חטאיו על כל מה שעשה. אם תשאל למה נצרך. אלא לפי שהמקטרג עומד תמיד לפני הקב"ה. בשביל לספר חטאי האנשים ולתביע עליהם דין. כיון שמקדים האדם ומפרש חטאיו אחת לאחת. לא נשאר כתחון פה למקטרג ההוא. ואינו יכול לתבוע עליו הדין. שהרי תמיד הוא תובע הדין בתחלה. ואח"כ מספר ומקטרג. פלוני עשה כך. ולכך נצרך לו לאדם להתקדם ולפרש חטאיו. וכי ן שהמקטרג רואה כך אין לו פתחון פה עליו. ואז נפרד ממנו מכל וכל. אם האדם חוזר בתשובה הרי טוב. ואם לא. הרי נמצא המקטרג עליו ואומר. פלוני שבא לפניך בעזות מצח בעט ברב נו. חטאיו כך וכך. וע"כ טוב שהאדם יהי' נזהר בכל זה כדי שיהי' נמצא עבד נאמן לפני הקב"ה:

ח) **ויאמר** ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'.
מצוה זו לשחוט הפסח בין הערבים ביי"ד

בניסן. לזכרון פסח ההוא של מצרים. וזה הוא חיוב על הכל. כמכתוב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים. פסח זה צריך להיות נשמר מיום העשירי ולהלאה. שכתוב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. מאי הטעם. לפי שאז מתחלת הלבנה להאיר בתוקפה מיום העשירי והלאה עד שמשתלמת בחמשה עשר בו. והפסח יהי' נשחט ביי"ד בשעה שהדין תלה על העולם. סוד זה כדי לבטל הזוהם מלפני ברית הקדוש [לא] ולידענות מן ריח ההוא הנודף מן צלי אש. וע"כ אתו בא אלא על השובע. ולכך כתיב וכל ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית קודש יאכל בו. מי שאין בו ברית קודש אל יאכל בו. שהרי זה הקרבן בא מן בני ברית בשביל לשבר תוקף כח הטומאה. להעביר הערלה מלפני ברית הקדוש. לפיכך קרבן זה בבני ברית נצרך להעשות ולא בבני ערלה. כאשר בא הקב"ה למצרים ראה דם פסח ההוא שהיה נרשם על הפתח. וגם דם ברית מילה איך היו נרשמים על הפתח. שכתוב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. כח האזוב הרי ביארנו שהוא מעביר רוחות רעים. וכל צד רוח רעה נתבטל ע"י התעוררת שלו בזמן גאולה העליונה של ישראל. לעתיד לבוא יביא הקב"ה ליצר הרע וישחטם אותו. ועתה בגאולה זו כתוב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. לזכרון העתיד לבוא ולהיות בזמן גאולה העליונה. והנעתם אל

המשקף

מראה מקומות ח) דף מא.

זין הזהר

אמר זה הזוהם היינו קליפת הערלה השואפת תמיד לינק שפע הקדושה מן ספירת היסוד שנקרא ברית הקדוש כי הוא מעביר השפע מעולמות העליונים לעולם הסלכות:

המשקף ואל שתי דמזוזות וגו'. ברושם זה של אות יו"ד [לט] להראות בזה רושם ברית הקדוש. ומתבטלת הערלה מלפני דם הברית שהי' רשום על דם הפסח. ובא דם על דם. כאשר עבר משרית הדוא היה רואה הדם וקפץ מן רבית. כמש"כ ולא יתן המשחית וגו'. ואם הקב"ה בלבדו הי' הורג למה כתוב לא יתן המשחית. שנשמע שמשחית היה הולך ולא הקב"ה. אלא ודאי שהקב"ה היה הורג. והמשחית היה הולך למצוא עילה לישראל. וכיון שראה אותה הכמיל של הערלה בשני צדדים [מ] היה בורח ונפרד מהם. ומפני שהרג הקב"ה כל אותן הבכורים של צד ההוא. נתן בכורי ישראל לפדיון. כדי שלא ימצא עלילים צד המטאה עילה כלל. ובכל ענין שומר הקב"ה לישראל כאב לבנים:

מ) **בבית** אחד יאכל וגו'. יעצם לא תשברו בו. מה כתיב קדם אכלי את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלהו. מצוה זו לאכל הקרבן פסח על מצות ומרורים. מה ענין זה לזה. אלא להראות גלות השכינה עם ישראל בכל המרירות שלהם. שכתיב וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. כאשר אוכלים הקרבן פסח להראות כל מה שנעשה להם במצרים בגלות ההוא כשעביר הדוא מה כתיב בזה. ועצם לא תשברו בו. כדי להראות בו בזיון וכבל אותן אלהי מצרים. שהרי דעצמות הי מושלכים בשוק. ובאו כלבים וגררו אותם ממקום למקום. וזה הי' קשה להם מהכל. שהרי העצמות תקן הגוף הם. ודומים לגוין אחר [מא] וישראל השליכו אותם בשוק דרך בזיון. וע"כ כתוב ועצם לא תשברו בו. אתם לא תשברו. אבל הכלבים הוו באים ומשברים אותם. ועד שדמגרים באו אח"כ. וכשהוו רואים אותן העצמות שגררו הכלבים ממקום למקום נפצים. הוו המגרים ממטינים אותם תוך העפר. כדי שהכלבים לא ימצאום. וזה הי' בטיל ע"ז בייתר שבא מצרם. ינתרמם בזה כבודו של הקב"ה. ינבעי כל כדות אחרים. שהרי אז נבנעים יותר כאשר דבטול נמצא מצד שלהם. וע"כ ישראל לא שברו אתן. שכתיב יעצם לא תשברו בו:

ג) **והיה** לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך וגו'. מצוה זו הוא מציה שנקראת עיד בענין אחר. שלא נקראת מצוה בלבד אלא מצוה דקדישה. ואלו דן תפילין. תפילה של יד ותפלה של ראש. שדם תקן הפאר והיופי של גונים העליונים. ולכן נקראים מוטפות. כמש"כ ג) ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב ד) כי נער ישראל ואהבהו. נער ישראל הייני שטע ישראל. זקן ישראל היינו הופי של דינונים. למעלה ולמטה. יוסף עלה ונתעטר בשני גוונים של שתי מדרגות. בתחלה נע"ר ולבסוף צדי"ק. כמה יפית בו הגונים לראית. זוהו הסיד ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. יפה בשני צדדים בשתי מדרגות בשני גוונים למעלה ולמטה. כתוב ה) ועשית הישר והטוב. הישר. זו תכלה של יד. להמשיכה בתפלה של ראש להתיחד כאחד [מב] ותפלה של

המשקף ואל שתי המזוזות וגו'. בהאי רשימו דלת יו"ד [לט] לאחזתה רשימו דברית קדישא ואתבר ערלה תקמי דמא דברית דרשים על כלא יהתת דמא על דמא. כד עבר ההוא משחית הוה ממי דמא ואזדקף מבית. כדי"א ולא יתן המשחית וגו' מי קב"ה בלחודוי קטיל לאהאי כתיב ולא יתן המשחית דמשמע דמשחית הוה אזיל ולא קב"ה הלא ודאי קב"ה הוה קטיל ומשחית הוה אזיל לאתכחא עילה לישראל כיון דהוה אתי הוהא תבירו דערלה בתרין סטרין [מ] הוה ערק ואתפרש מנייהו. ועל דקטל קב"ה כל אינון בוכרין דהוהו סטרא יהיב בוכרין דישראל לפדיונא. דלא יסתם עלייהו סטרא אחרא עילה כלל. ובכלא נטיר קב"ה לישראל כאבא על בנין

מ) **בבית** אחד יהכל וגו'. ועצם לא תשברו בו. מאי כתיב קדם לעילא ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יהכלהו. פקודא דא לייכל הני פסח על מצות ומרורין מאי הני לקבל אלי. אלא לאחזתה גלותא דשכינתא עם ישראל בכל המרירין דילהון דכתיב וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. וכד אכלין להאי פסח לאחזתה כל הני דעבדו לון במצריים בההוא גלותא ובההוא שעבודא מאי כתיב. ועצם לא תשברו בו לאחזתה ביה קלנא ובכל אינון עטיון דאלהי דמצרים. דהא גרמין הוו רמאן בשוקא ואתו כלבי והוו גרדי לון מאתר לאתר והא קביא לון מכלא דהא גרמי אינון תקונא דגופא ודאי לגווגא אחרא [מא] וישראל רמאן לון בשוקא אוכח קלנא וע"ד כתיב ועצם לא תשברו בו. מתון לא תשברו אבל כלבי הוו אתין ואתברין לון מי אגרמי הוו אתין לבתר והוו מתתי תוגין גרמי דהוו נטלי כלבי מאתר לאתר ומדקן לון. הוו מגרמי מאני לון נו עפרא בגין דכלבי לא יסכהון לון והא איהו בטולה דעכו"ם יתיר מסטרא דלהון. ובדא קב"ה מסתלק ביקריה ואתכפיין כל חילין אחרנין דהא כדין אתכפיין יתיר כד בטילו הסתכא מסטרא דלהון ועל דא ישראל לא אתברין לון דכתיב ועצם לא תשברו בו.

ג) **והיה** לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך וגו'. פקודא דא איהו פקודא דמקרי בגיונא אחרא דלא אקרי מצוה הלא קדוסה ואלין הינון תפילין תפלה של יד ותפלה של ראש תקונא כאחרא וכפירו דגיונין עלאין וע"ד אקרון מוטפות כד"ת ג) ישראל אשר בך אתפאר וכתיב ד) כי נער ישראל ואהבהו. ישראל אסר בך אתפאר ישראל ישראל סבא ספירו דגיונין עילא ותתא יוסף סליק ואתעטר בתרין גוונין דתרין דרגין בקדייתא נע"ר ובסיפא צדי"ק כמה יפין ביה גוונין לאחזי ורזא דא ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה ספירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גיונין עילא ותתא כתיב ה) ועשית הישר והטוב. הישר דא תפלה של יד לאתכסא ליה בתפילין של ראש לאתיחדא כחדא [מב] ותפלה של

מראה מקומות מ) דף מא: נ) דף מג. ג) יפני' מ"ע ד) סוטפ יא ה) דברים ו'

זיו הזהר

[לט] לעיל מובא דעה שרושם דדם הי' בצורת אות ה"א. וי"ל שדם הקרבן פסח נרשם בצורת אות ה"א ודם דמילה נרשם בצורת אות יו"ד. [מ] פי' ע"י השני מיני דמים של פסח ומילה. [מא] היינו גוון ודמות דע"ז שלהם שהוא המזל טלה שבשמים. [מב] כל הענין כאן הוא סודות עמוקים שלא יובנו כי אם לבנין בספר עץ חיים בסוד התפלין. אבל זה יש להבין בקיצור שתפלה של יד עם ד' פרשיות שלה מרמז על הכמה וכינה תפארת ומלכות של עולם המלכות שהוא בבחינת עלמא דנוקבא. ותפלין של ראש ע"ד פרשיות בד' בתים מרמז על הכמה וכינה תפארת ומלכות של עולמות היותר גבוהים שהן בבחינת עלמין דדכורא והאדם הסניתן גורם זיוג ויחוד שני מיני עולמות. ועי"ז תורק שפע הטוב על שבעה קני המנורה להשפיע שפע רב טוב לעמו ישראל:

של יד תקדים לשל ראש ואלעריך דלא להוי פרודא ביניהו כלל מאן דמתעטר בתפלין קאים ברזא דגוונא עלאה יקאים בחיון תרין רזין דקאמרן כיוסף דאקרי נע"ר ואקרי לדי"ק ברזא דעבד נאמן וברזא דבן יחידאי ואלין איזון תפלה של יד ותפלה של ראש וחיון כללא חדא בלא כרודא אלבע פרשין דתפלין בד' בתים בחיון תפלין של ראש וכמה דחיון ד' פרשין בתכלין של ראש חוף הכי כלהו בתפלין של יד בבית אחד דהא תפלה של יד לית לה מגרמה כלום אלא מה דנקטא מלעילא ורזא דא ח) כל הנחלים הולכים אל הים אינו דנקטא לון מלעילא אקרי תפל"ה ודתתקדשת בקדישתהון אקרי קדוש"ה וכדין אקרי מלכו"ת מלכות שמים שלימה ד' פרשין הא אוקימנא רזא דלהון בכמה זוכתי זכאין איזון ישראל דידעין רזא דא ואלעריך ב"נ נאנחא לון כל יומא לאהוי בדיוקנא עלאה ועליה כתיב ב) ויהו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ע"כ ברוך ה' לעולם אמן ואמן ע"כ ר"מ

של יד לדקדים לשל ראש. ונצרך שלא להיות הפסק ביניהם כלל. מי שמתעטר בתכלין היא עומד בסוד דמיון העליון. ועומד באותן שני דסידות שאמרנו. כיוסף שנקרא נע"ר ונקרא צדי"ק. בסוד של עבד נאמן ובסוד של בן יחיד. ואלה הם תכלה של יד ותפלה של ראש. והם כלל אחד בלי פרוד. ארבע פרשות של תפלין בד' בתים הן בתפלין של ראש. וכמו שדן ארבע פרשות בתפלין של ראש. כמו כן הן כלן בתפלין של יד בבית אחד. שהרי תפלה של יד אין לה מעצמה כלום. אלא מה שמקבלת מלמעלה. זהו דסיד ר) כל הנחלים הולכים אל הים. ומתוך שמקבלת השפע מלמעלה נקראת תכל"ד. ולבעבור שמתקדשת בקדישתם נקראת קדוש"ה. ואז נקראת מלכו"ת. מלכות שמים שלמה. ד' פרשות הרי ביארנו סדן בכמה מקומות אשריהם ישראל שיודעים סוד זה. יצריך האדם לרגיל תפלין בכל יום. להיות בדמות העליון. ועליו כתוב ב) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ע"כ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ע"כ ר"מ:

פרשת בשלח

ג) **ויהי** בשלח פרעה את העם וגו'. א"ר שמעון תא חזי כד נפקו ישראל ממצרים רוחיהון הוה תביר בגווייהו [ח] והוו שתעין איזון תוכבחן ולא יכלין לאחדי ובשעתא דכלהו איכלסין וכתיבין נפקו בשכינתא כלהו אריחו תוכבחן ושיריו קיים קב"ה ואתער קב"ה ריחיהון דישראל והוו שתעין איזון תוכבחן ואקים רוחיהון בגווייהו דלא פרחן בר גם כד איהו שביק פולחנא כדין ידע תבירו דגרמוי תבירו לרוחיה כך ישראל כד נפקי ממצרים כדין שעיתו שעתא דחותא וקב"ה אסי לון דכתיב וה' הולך לפניהם יומם וגו' וכל הורחין הוו סלקין ריחין דאסותא ועאלין לגופייהו ואתסיין ובל תוכבחתן דהוו שמעין הוו חדאן וייחין ברוחיהון יפרעה וכל איזון אוכלוסין דיליה הוו אזלי בתרייהו לאוזפא לון עד דנפקו מחרעא דמצרים. וכן כל איזין רברבין דממנן עליהון ועל שאר עמין אוזיפו לה לשכינתא ולישראל כלהו עד דשארו באיתם בקצה המדבר. הס"ד ויהי בשלח פרעה את העם וגו' כי קרוב הוא כי קרוב הוא איזמה דאיזמי אבימלך לאבהן על הוא מיבו דעבדו פלשתים לאבהן. דכתיב כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה.

ד) **ויסב** אלהים את העם דרך המדבר יס סוף לתקנא אורחא לאתריה [כ] א"ר יהודה מאי שנא כד הוו ישראל במצרים דכתיב שלח את עמי כי אם מאן אתה לשלח את עמי בני בכורי ישראל. ובהוא זמנא לא הוו נזירין ולא אתקשרו ביה כדקא יאות והכא דהוו נזירין ועבדו פסחא ואתקשרו ביה קרי לון את העם הלא בגין הוא ערב רב דאתדבקו בהו ואתערבי בהדייהו קרי

ג) ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. א"ר שמעון בוא וראה כשיצאו ישראל ממצרים רוחם היה נשבר בתוכם [ח] והיו שומעים תשבחות שלמעלה ולא יכלו לשבח. ובשעה שכל החילות והמרכבות העליונים יצאו עם השכינה. כלם נשאו שירות ותשבחות לפני הקב"ה. אז דעיר הקב"ה רוחם של ישראל והיו שומעים אותן התשבחות. ונתקיים רוחם בתוכם שלא נפרח מהם. האדם כאשר עוזב כלאכתו אז מרגיש שבר עצמותיו ושבר רוחו. כך ישראל כאשר יצאו ממצרים היו טועמים טעם מיתה והקב"ה רפאם. שכתוב וה' הולך לפניהם יומם וגו'. וכל דדרכים העלו ריח של רפואה שנכנס בגופם ונרפאו. ומק"ל התשבחות שהיו שומעים היו שמחים ורגיח את רוחם. ופרעה וכל החילות שלו הלכו אחריהם ללוות אותם. עד שיצאו מארץ מצרים. וכן כל אותן השרים שלמעלה הממונים עליהם ועל שאר עמים היו מלווים להשכינה ולכל ישראל. עד שהגיע באיתם בקצה המדבר. זש"כ ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. כי קרוב הוא. כי קרובה שבועה ההיא שהשביע אבימלך להאבות בשביל הטוב ההוא שעשו הפלשתים להאבות. שכתוב כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה:

ד) **ויסב** אלהים את העם דרך המדבר ים סוף. כדי להכין להם הדרך למקום הים [כ] א"ר יהודה מפני מה כשהיו ישראל במצרים כתוב שלח את עמי. כי אם מאן אתה לשלח את עמי. בני בכורי ישראל. ובזמן הדוא לא היו נימולים ולא נתקשרו בי כראוי. וכאן שהיו נימולים ועשו קרבן פסח ונתקשרו בו קרא אותם את העם. אלא בשביל ערב רב ההוא שנדבקו בהם ונתערבו עמהם. קורא

מראה מקומות ח) קהלת ז' ט) דברים כ"ח ג) דף מה ד) דף יח

קורא אותם את דעם סתם. כמש"כ ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל דעם על אהרן. וירא דעם כי בשש משה. וכן כלם. ובוא ראה אם לא היו אותן ערב רב שנתחברו בישראל לא הי' נעשה מעשה ההוא. ולא היו סתים מישראל כל אותן שמת. ולא הי' נגרם להם לישראל כל מה שנגרם. ובוא וראה שמעשה ההוא והמא הר א ממש הי' גורם גלותם של ישראל. שלמדנו בקש הקב"ה שישראל יהיו נמצאים בשעה ההיא כמלאכים העליונים. ולעשותם בני חורין מהכל. חירות ממיתה. חירות משעבוד מלכיות. כמש"כ חרות על הלוחות. א"ת חרות אלא חירות. יכיון שנעשה אותה מעשה גרמו הכל להיפוך. גרמו מיתה. גרמו שעבוד מלכיות. גרמו שנשברו אותן לוחות הראש נות. גרמו שמתו מישראל כמה אלפים. וכל זה בשביל ההתחברות של הערב רב שנתחברו בהם. אף כאן בעבורם לא נקראים בני ישראל ולא ישראל ולא עמי. אלא דעם סתם. ואם תשאל שכתוב וחמישים עלו בני ישראל. זהו כאשר עלו ממצרים ועיד לא נתחברו עמהם הערב רב. קורא אותם בני ישראל. כיון שנתחברו עמהם. ככתוב וגם ערב רב עלה אתם. קורא אותם העם. ר' יסי הקשה ואמר. כתוב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. א"כ הלא בכל יום היו רואים להערב רב. א"ר יהודה ערב רב כתוב ולא מצרים. שהרי דרבה עמים אחרים היו דרים במצרים. ולא עיד אלא שכלם נימולו. וכיון שנימולו אין נקראים מצרים. ועל פי משה קבלו אותם. וזהו מה שאמר הכתוב לך רד כי שחת עמך. סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב [ג] וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. אחד מדמשה היו. ור' יוסי אומר המשה מישראל ואחד מהם. רבי יהודה אומר וחמשים. אחד מחמשים. א"ר שמעון לפי שהיובל ההוא הוציאם ממצרים [ד] לפיכך וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ולולא זאת לא היו עולים. וע"כ נתעכבו חמשים יום לקבלת התורה. ומהמקום ההוא יצאה התורה ונהגה לישראל. וע"כ כתוב וחמשים חסר וא"ו. שבכח זה עלו ב"י ממצרים:

ח) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. מדוע העלה הוא עצמותיו. אלא לפי שהיה הראשון לרדת לגלות.

ולא עוד אלא שהוא הי' לו סימן הגאולה. והשביע את ישראל על זה [ה] וש"כ כי השבע השביע את בני ישראל. וזה נתבאר. אשרי הלקו של משה. שישראל היו עסקים ליטול ממון ממצרים. ומשה הי' עסק בשבועתו של יוסף. ויש אומרים שארונו בנילוס היה. ובהשם הקדוש העלה אותו. ועיד אמר משה. יוסף הגיע זמן גאולתן של ישראל. ואמר עלה שור ועלה. ויש אומרים שבין מלכי מצרים הי' ארונו ומשם עלה. ויש אומרים שבשביל שלא יעשו אותו ע"ז הניחודו בנילוס. וסרח בת אשר הגידה לו למשה:

וה' הולך לפניהם יומם. הקב"ה ובית דיני. א"ר יצחק

זהו שלמדנו שהאבות הם מרכבה לדשכינה. הולך לפניהם יומם. זה אברהם. בעמוד ענן. זה יצחק. לנחתם הדרך. זה יעקב. שכתוב בו ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד

מראה מקומות ח' יד שם.

קרי לון את העם סתם. כד"א ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם כי בשש משה וכן כלהו.. ותא חזי מי לא הוו מיון ערב רב דאתחברו בהון בישראל לא אתעביד הסוא עובדא. ולא מיתו מישראל כל אינון דמיתו ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ותא חזי הסוא עובדא והסוא חובא מיים גרים גלותהון דישראל. דתניין בעא קב"ה דיתכמון ישראל בהסוא שעתא כמלאכי עלאי. ולאעבד להון חירין מכלא חירין מיתא חירין תן שעבודא דשחר עמין כמד"א חרות על הלוחות חל תקרי חרות חלא חירות. כיון דאתעביד הסוא עובדא גרימו כלא גרימו מותא. גרימו שעבוד מלכוון גרימו דאתברו לוחי קדמאי. גרימו דמיתו מישראל כמה אלפין מיניהו וכל דא בגין אתחברותא דאינון ערב רב דתתחברו בהו אוף הכא בגינהון לא תתקרון בני ישראל ולא ישראל ולא עמי אלא העם שתם ומי תימא ומתוסים עלו בני ישראל כד הוו סלקין מצרים ולא אתחברו בהדייהו אינון ערב רב קרי לון בני ישראל כיון דאתחברו בהדייהו כתיב דכתיב וגם ערב רב עלה אתם. קרא לון העם ר' יסי אקשי ואמר כתיב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם מי הכי כל יומא הוו המתן להסוא ערב רב. א"ר יהודה ערב רב כתיב ולא מצרים דהא כתיב שאר עמין הוו דיירי במצרים ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו. וכיון דאתגזרו לא אקרון מצראי. ועל פיתא דמשה קבילו לון. ואיהו מה דאמר הכתוב לך רד כי שחת עמך. סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב [ג] וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. חד מתמשה הוו. ור' יוסי אומר המשה מישראל וחד מנייהו. רבי יהודה אומר וחמשים. אחד מחמשים. א"ר שמעון בגין דהסוא יובלא סליק לון ממצרים [ד] בג"כ וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים ואי לאו לא סליקו וע"ד אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא והסוא אתר נפקת אורייתא ואתיהיבת. וע"ד והמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל ממצרים:

ח) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. אמאי סליק נרמוי. אלא בגין דהוא רישא לגאולתא לגלותא.

ולא עוד אלא דאיהו סימנא דגאולה הוא ליה. ואומי להו לישראל על דא [ה] הס"ד כי השבע השביע את בני ישראל. והא אתמר. וזכאה חולקא דמשה. דישראל הוו עסקי למטל מיונא ממלאי ומשה הוה עסיק בהומאה דיוסף. ואית דאמרי אתונא בנילוס הוה. ובשיא קדישא סליק ליה. ועוד אמר משה. יוסף הגיע זמן פורקנא דישראל. ואמר עלה שור וסליק. ואית דאמרי בין מלכי מצרים הוה ומתמן סליק ואית דאמרי בגין דלא יעבדון ליה ע"ז הוו יתיה בנילוס. וסרח בת אשר אגידה ליה למשה:

וה' הולך לפניהם יומם. קב"ה ובית דיניה. א"ר יצחק

הייהו דתנינן שכינתא באבהתא נטלא. הולך לפניהם יומם. דא אברהם בעמוד ענן דא יצחק לנחתם הדרך. דא יעקב. דכתיב ביה ויעקב הלך לדרכו. ולילה בעמוד

זין הזהר

[ג] דורש צויתם לשון צותא והתחברות. ומשמעותו סרו מהר מן הדרך אלה אשר אתם צויתם והברת אותם לישראל. והם הערב רב:
[ד] פי' שהופיע עליהם אור עולם הבינה שמשם בא החירות. ודורש וחמשים לא מזוינים אלא שהוא מספר חמשים. לפי שעולם הבינה יש בו חמשים שערי בינה: [ה] השביעם שלא ידחקו את הקץ לצאת קודם:

בעמוד אש להאיר להם. זה דוד המלך. וכלם מרכבה עליונה קדושה שלבו ישראל בשלמות הכל. ובשביל שיראו האבות גאולת בניהם. שכתוב ואנכי אעלך גם עלה. עם המרכבה [ו] ללכת יומם ולילה. טפני מה הלבי יומם ולילה. ילכו ביום ולא ילכו בלילה כאנשים הבירהים. כיון שהקב"ה שמרם למה הלבו ביום ובלילה. אלא שיהי' נמצא בהם שלימות הכל. שאין שלימות אלא יומם ולילה [ז] א"ר אבא כך ביארנו. וה' הולך לכניהם יומם בעמוד ענן. זה אברהם. ולילה בעמוד אש. זה יצחק. ואם כן יעקב היכן הוא. אלא שבתיבה הראשונה הוא נאמר ושם נרמז. ככתוב וה' [ח] ולילה בעמוד אש שהי' מאיר בצד זה ובזה. כדי שירדפו מצדים אחריהם ויתכבד שמו של הקב"ה ברכבו ופרשיו. וכדי ללכת יומם ולילה עם המאור המאיר מעצמו ועם המאיר שאינו מאיר מעצמו [ט] ועוד כדי להטעות למצרים שיאמרו מקרה הוא. שכתוב ט) ניאלו שרי צוען. וכתיב כ) משיב חכמים אחור. וע"כ הלכו ביום ובלילה. רבי אבא אמר אשרי דלקם של ישראל שהקב"ה היציאם ממצרים להיות הלקו נהלתי. ובוא יראה בצד של היובל נמצא חירות לישראל [ ] יכן לעתיד לבוא. שכתוב נ) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. ובשביל יובל העליון ההוא נתעכבו המשים יום [יא] לקבל התורה וליקרב להר סיני. כיון שהלכו ביום הלכו גם בלילה להיות הכל יום שלם. הן עם היום והן עם הלילה. שלא יהי' נמצא פירוד בהם [יב] ולא עוד אלא שכלם הלכו בנחת לפי רצון נפש הם. וביום שקבלו התורה היו המשים יום שלמים בימים ולילות כראוי. שאין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום. ולילה עם יום נקרא יום אחד. וכיון שהלכו המשים יום שלמים. אז הופיע עליהם אור המשים יום של הי בל [יג] ומצד היובל נתנה להם התורה. ולכיכך הלכו יום ולילה. ד) אמר העלם ההוא. כתוב וה' דולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו'. וה'. עמוד טעם דוק למעלה [ד] למה. אלא בשעה ההיא כמה יופי ותפארת היה לכלה זו שנכנעת עד עתה בגלות [טו] ועתה היא מהלכת בהרמת ראש עם מהניתיה בשמחה. וע"כ ביה' עמוד טעם הזק למעלה. הולך לפניהם יומם. עד כאן לא נודע אם כלה זו הולכת לפניהם או לא. שהרי טעם מפסיק עומד בוה' [טז] אלא היא היתה שם. אבל זה שדלך לכניהם היא זקן העליון אדון הבית [יז] זה שנשבע לו הקב"ה. ומי הוא. אברהם. שכתיב ה) יומם יצוה ה' חסדו. וכתיב אם לא בריתי יומם ולילה [יח] זה היום שכל הימים נכללים בו. יום הראשון לשאר כל הימים בידאי. וע"כ נקרא יומם ולא יום. ולפיכך הולך לפנידם יומם. הוא הלך ביום והכלה הלכה בלילה. שכתוב ולילה בעמוד אש ל־איר להם. זו הכלה. כל אחד כ־איי לו:

ו) **ויגד** למלך מצרים כי ברח העם. ויגד. מי אמר לו. חכמיו ומכשפיו נאספו אצלו והודיעוהו כי ברח העם

בעמוד אש להאיר להם. זה דוד המלך. וכלהו רתיכא עלאה קדישא לתתא בשלימותא דכלא ובגין דיחזון אבהן פורקנא דבנייהו דכתיב ותנכי העלך גם עלה עם המרכבה [ו] ללכת יומם ולילה. וכי אמתי הוו אזלי יומם ולילה יתכון ביממא ולא יתכון בליליא כבני אנשא דעדקין כיון דקב"ה נפיר לון אתאי אזלין ביממא ובליליא הלא להשתכחא בהו שלימותא דכלא דלית שלימו אלא יומם ולילה [ז] א"ר אבא הכי אוקימנא וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן דא אברהם ולילה בעמוד אש דא יצחק ואי הכי יעקב אן הוא אלא במלה קדמאה אתמר ואתן שארי. כתיב דכתיב וה' [ח] ולילה בעמוד אש היה מאיר בסטרא דא ובדא בגין דירדפון מגרמי בתריהון לאתיקרא שמא דקב"ה בתיכוי ופרשוי. ובגין למיזל יממא וליליא אספקלריא דנהרא ודלא נהרא [ט] ותו בגין לאטעאה לאלהאי דימרון מקרה הוא. דכתיב ט) ניאלו שרי ליען וכתיב כ) משיב חכמים אחור וע"ד אזלי ביממא ובליליא. רבי אבא אמר זכאה חולקיהון דישראל דקב"ה אפיק לון ממצרים לאהוי חולקיה ואחסנתיה. ותא חזי בסטרא דיובלא אשתכח חירו לישראל [י] וכן לזמנא דאתי. דכתיב נ) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' ובגין הכיא יובלא עלאה אתעכבו חמשין יומין [יא] לקבלא אוריתא ולתקרב לטורא דסיני. וכיון דאזלי ביממא אזלי בליליא לאהוי כלא חד יומא בין יממא ובין ליליא ולא אשתכח פריצו [יב] ולא עוד אלא דכלהו בנייחא אזלין לרעותא דנפשייהו ביומא דקבילי אוריתא היו חמשין יומין שלמין יומי וליליי כדקא יאות דלית יום בלא ליליא ולית ליליא בלא יום וליליא ויום אקרי יום אחד. וכיון דאזלו חמשין יומין שלימין. כדין אתרו עלייהו אינון חמשין יומין דיובלא [יג] ומסטרא דיובלא אתיהיב להו אוריתא ובג"כ אזלין יומא וליליא ד) אמר הכיא עמוקא כתיב וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו' וה' זקיף טעם לעילא [יד] ה־ם אלא בסיתא דעתא כמה יאות וספירו אות להאי כלא דתתכפיאת עד הכתא בגלותא [טו] והשתא אזלת בזקיפו דרישא באכלוסא בחדותא. וע"ד כתיב זקיף טעמא לעילא הולך לפניהם יומם עד הכא לא אתידע מי אתי כלא אזלא לקמייהו מי לא דהא מעמא אפסיק בוה' [טז] אלא מיהי הות תמן אבל מאן דאזיל קמייהו מיהו סבא עלאה מאתי דביתא [יז] הכיא דאומי ליה קב"ה ימינו הברהם. דכתיב ה) יומם יצוה ה' חסדו. וכתיב אם לא בריתי יומם ולילה [יח] יומא דכל יומין כלילן ביה יומא דשאר כל יומין ודאי וע"ד אקרי יומם ולא יום ובגין כך הולך לפניהם יומם. הוא אזיל ביממא וכלה אזלת בליליא דכתיב ולילה בעמוד אש להאיר להם. דא כלה כל הד כדקא חזי ליה.

ו) **ויגד** למלך מצרים כי ברח העם ויגד מאן קאמר ליה מכמוי וחרטומי אתכנשו לגביה ואודעוהו כי ברח העם

מראה מקומות א) ישעי' י"ע כ) בס מ"ד ג) שם כ"ו ד) בנק קלא ה) תיס מ"ב ו) דף טו:

זין הזהר

[ו] גם לרבות מרכבת השכינה: [ז] ביום מופיע אור מהעולם של בחינת זכר. ובלילה מופיע מהעולם של בחינת נקבה. וזה בלי זה אין שלמות: [ח] אות וא"ו מן וה' מרמז על קדושת יעקב [ט] האור שבלילה הוא מהלבנה שאין מאירה מעצמה אלא מאור החמה. וכן מאירה ספירת מלכות מן ספירת התפארת. [י] עולם הבינה נקרא יובל [יא] נגד החמשים שערי בינה. [יב] פי' שלא יהיה פירוד בין עלמא דדכורא לעלמא דנוקבא: [יג] היינו הארת חמשים שערי בינה [יד] שהוא טעם פז"ר. [טו] שכינת כבודו יתברך נקראת כלה. [טז] טעם פז"ר הוא מן המלכים. ונקרא טעם מפסיק וכיון שהוא מפסיק אין ברור שוה' הוא החולך לפניהם: [יז] היינו אור ספירת חסד שורש קדושת אברהם אבינו [יח] התורה הקדושה שיש בה תרי"ג מצות. רמ"ח מ"ע הן אורות חסדים בחינת יום ושס"ה מל"ת הן אורות גבורות בחינת לילה. לפיכך נקראת התורה בריתי יומם ולילה וספירת חסד שהיא נגד יום הראשון של ששת ימי המעשה נקראת יומם לפי שהיא הכוללת לשאר הימים:

העם. ומפני מה אמרו כך. אלא שראו בחכמתם שהלכו יומם ולילה. אמרו כי בודאי בירחים הם. ולא עוד אלא שראו שאינם הולכים בדרך ישר. כמו שכתוב וישובו ויחנו לפני פי החירות:

ויקח שש מאות רכב בחור. ש"ר מאות למה. א"ר יסי כנגד מספר ישראל. שכתוב בשש מאות אלף רגלי. בחיר. כנגד הגברים שהם העיקר של ישראל. וכל רכב מצרים. שאר מרכבות שהן טפלות לאחרים כנגד רכב. שכתיב לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו. ושלישים על כלו. הכל בחכמה כנגד מדרגות העליונות. שהן שתים ואחת [ט] ר' יצחק אמר כתרגומו ומזרזין. זריזים היו בכל. ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר כתיב ה) יבקר ה' על צבא המרום במרים ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמן שהקב"ה נותן ממשלה לשרי העמים למעלה. אז הוא נותן ממשלה להאומות שלהם למטה. וכאשר מורידם ממדרגתם למעלה. אז מוריד להאומות שלהם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור. זה השר שלהם. ונתבאר שהנהיג עמו מרכבות עמים אחרים. וכלם נפלו במדינה של סיסרא אח"כ. וזהו רכב בחור ואח"כ וכל רכב מצרים. כתיב ו) לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. ביא וראה כדמות סוס נקבה נראתה להם לסוסים של פרעה וזה נתבאר [כ] אבל עוד יפורש לסוסתי ברכבי פרעה. ביא וראה פרעה כאשר רדף אחרי ישראל מה עשה. לקח סוסים נקבות וקשר אותן במרכבותיו לראשונה. וסוסים זכרים קשר אותם לאחוריהם. והיו רוהרים הזכרים נגד הנקבות. והנקבות מיאנו ומיהרו ללכת. כין שהקריב אצל ישראל לקח הנקבות והעמידן לאחור. וסוסים הזכרים מלפנים. להרע לישראל ולהתגר בם מלחמה. כדמיון זה וה' הולך לפניהם יומם. ואח"כ חזרה השכינה לאחורידם של ישראל. שכתוב ויסע מלאך האלהים וגו'. לפיכך כתוב דמיתיך רעיתי [כא]:

ג) **ופרעה** הקריב וגו'. זה הכתוב נתבאר שהקריב לכל חילותיו ומרכבותיו להתגר מלחמה. ועוד ופרעה הקריב. רבי יוסי אמר הרי אמרו שדקריב ישראל לתשובה משל ליונה עם דגץ וכו' [כב] כך ישראל היו קריבים להים. והיו רואים את הים לפניהם הולך וסוער. והרים גליו למעלה. אז היו מפחדים. נשאו עיניהם וראו את פרעה ומהנותיו ואבני גיראות יבלסטראית. אז ויראו מאד. מה עשו. ויצעקו בני ישראל. מי גרם זאת שקרבו ישראל אצל אביהם שלמעלה. פרעה. זהו שכתוב ופרעה הקריב:

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'. א"ר שמעון אשרי חלקם של ישראל. בשביל שזה משה הרועה הלך ביניהם. כת ב ד) ויזכר ימי עולם משה עמו. ויזכר ימי עולם. זה הקב"ה. משה עמו. שקיל היה משה ככל ישראל. ולמדני מכאן שמנהיג דעם הוא ממש כל דעם. אם הוא זכאי כל העם זכאים. ואם הוא אינו זכאי כל העם אינם זכאים. ענשים בשבילו. וזה נתבאר. התיצבו וראו. אין לכם להתגר מלחמה. שהרי הקב"ה ילחם בשבילכם. כמש"כ ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

מראה מקומות ה) יבמי כ"ד ב) ביר ל ג) דף מג. ד) יבמי ס"ג

סעם ומאלי קאמרו דא אלא חיו בחכמתא דלהון דהוו אזלי ימתא ולילא אמרו ודאי ערקין מיכון ולא עוד אלא דמתו דלא הוו אזלי בהורא מיסר כמה דכתיב ויסובו ויחנו לפני פי החירות

ויקח שש מאות רכב בחור שש מאות אמתי. א"ר יסי לקבל ימינא דישראל דכתיב כשש מאות אלף רגלי בחור לקבל הגברים דחיין עקרא דכל ישראל וכל רכב מצרים אמר רתיכין דאיכון שפלין לאחרכין לקבל סמף דכתיב לבד מטף וכלא עביד בעיצא דחרשו וחכמוי ושלישים על כלו. כלא בחכמתא לקבל דרגין עלאין תרין וחד [יט] ר' יצחק אמר כתרגומו ומזרזין זריזין הוו בכלא ויקח שש מאות רכב בחור ר' חייא אמר כתיב ה) יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה בזמנא דקב"ה יהיב שלטניתא לרברבי עמין לעילא. יהיב להו לעמא דילהון לתתא. ובשעתא דמחית לון מדרגיהון דלעילא מחית לון לעמא לתתא ויקח שש מאות רכב בחור הא ממנא דלהון ואוקמוה דדבר רתיכין דבאר עמין וכלהו נפלו במדינתא דסיסרא לבתר והיינו רכב בחור ולבתר וכל רכב מצרים כתיב ו) לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. תא חזי כדינתא סוסיא נוקבא אתחזי להון לסוסיהון דפרעה ואוקמוה [כ] אלא לסוסתי ברכבי פרעה. תא חזי כרעה בשעתא דהוה רדיף אבתריהו דישראל מה עבד. נטל סיסוון ניקבן וכפת לון ברתיכוי בקדמיתא. וסוסוון דוכרא כפת לון לאחוריהון. והוו מזייגין דוכרי לקבל נוקבי. ונוקבי לא בעאן ואומן למיזל. כיון דקריב לגבייהו דישראל נטל נוקבי וכוי לון לאחורי. וסוסוון דוכרין לקדמין. לאבאסא לישראל ולאגמא בהו קרבא כגוונא דא וה' הולך לפניהם יומם ולבתר חזרה שכינתא לאחוריהון דישראל דכתיב ויסע מלאך האלהים וגו' בגיני כך דמיתיך רעיתי [כא]

ג) **ופרעה** הקריב וגו'. האי קרא הא אוקמוה דהקריב לכל חילוי ורתיכוי לאגמא קרבא. פו ופרעה הקריב. רבי יוסי אמר הא אתמר דקריב לון לתשובה מתל ליונה עם הגץ וכו' [כב] כך ישראל הוו קריבין לימא והוו חמאן לימא קמייהו אזיל וסעיר. ונלגלוהי זקפין לעילא הוו דחילין. זקפו עייניהו וחמו לפרעה ולמשריתיה ואבני גירין ובלסטראין. כדין ויירא מאד. מה עבדו ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אביהון דלעילא. פרעה. הה"ד ופרעה הקריב:

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'. א"ר שמעון זכאה חולקיהון דישראל. דהא רעיא כמשה אזיל בגווייהו. כתיב ד) ויזכר ימי עולם משה עמו ויזכר ימי עולם דא קב"ה. משה עמו שקול הוה משה ככל ישראל. ולמדני מכאן שמנהיג דעם הוא ממש עמא כלהו. אי איהו זכי עמא כלהו זכאן ואי איהו לא זכי עמא כלהו לא זכאן ואתענשו בגיניה. והא אוקמוה התיצבו וראו לית לכו לאגמא קרבא. דהא קב"ה ינח קרבא בגיניכון. כד"א ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

זין הזהר

[יט] פי' שכמו שמדרגות הקדושה היינו העשר ספירות הן בבחינת שתים ואחת. פי' אחת ימנית ואחת שמאלית והשלישית מכרעת ביניהן. כמו חסד וגבורה והמכרעת היא תפארת מדת הרחמים. כן זה לעומת זה עשה אלקים שכהות הס"א ג"כ נסדרו כך. ומהן משך פרעה בחות של טומאה להלחם עם ישראל [כ] השכינה מן השמים ירדה ונתראה בצורת סוס נקבה [כא] כדמיון שעשה פרעה להרע כן עשה הקב"ה להיטב. בתחלה הלכה השכינה מלפנים ואח"כ חזרה לאחוריהם: [כב] שברחה להחבא בנקיק סלע ומצאה שם נחש:

תחרישון. בוא וראה בלילה ההוא כנס הקב"ה לפמליא שלו והו' דן דגם של ישראל. ואלמלא שקדמה זכות אבות על ישראל לא היו ניצולים מן הדין. רבי יהודה אמר זכותו של יעקב הגינה על ישראל. וש"כ ה) לילא ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל. ישראל הזקן:

ג) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. א"ר אבא בוא וראה דבור ההיא שיוצא מפיו של האדם עילה. ומעורר התעוררות למעלה. או לטוב או לרע. ובשביל זה מי שיושב בעונג השבת אסור לו לעורר דבור של חול. שהרי פוגם פגם ביום הקדוש. מי שיושב בשמחתו על מלך אינו ראוי שיעזוב את המלך ויעסוק עם אחר. ובכל יום צריך להראות מעשה. ולעורר התעוררות ממה שנצרך. וביום השבת בדברי שמים ובקדושת היום צריך לעורר. ולא בדבר אחר. בוא וראה כאן כאשר הקריב פרעה להתגר מלחמה עם ישראל. באותה שעה לא בקש הקב"ה שיעוררו ישראל התעוררות למטה כלל. מפני שהיתה התעוררות למעלה. שהרי האבות קדמו ועוררו התעוררות הזאת למעלה. וזכותם עמדה לפניו. ולא רצה הקב"ה שישראל יעוררו למטה כלל. וש"כ ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון בודאי. ואל תתעוררו דבור שלא נצרך לכם [כג] ובאן נכלל שם הקודש באותיות נרשמות [כד] והרי נתעוררו בזה החברים. א"ר יוסי לרבי יהודה הרי למדנו שבכל מקום שכתוב ה' רחמים הוא. ואע"פ שהתגר מלחמה ועשה דין. דין ההוא ברחמים היה. ובאן אני רואים שכתוב ה' ילחם לכם. ואין נראה בדין ההוא רחמים כלל. שהרי כתוב לא נשאר בהם עד אחד. אמר לו דבר זה שמעתי מרבי שמעון שאמר שאפילו כאן היה הדין ברחמים. שבסה עליהם הים ומתו. ואחר כך השליכם הים לחוץ. והקב"ה בקש בכבודם ונקברו בארץ. ולא בקשה הארץ לקבלם. עד שהושיט לה הקב"ה ימינו וקבלה אותם. וש"כ נטית ימינך תבלעמו ארץ. ובשביל זה היה הדין ההוא ברחמים. וע"כ לא רצה הקב"ה שיעוררו ישראל דבור בעולם. שאם יעוררו ישראל דבור לא יעוררו שם הרחמים. ולא יהי' נעשה הדין ברחמים. וש"כ ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. שלא תעוררו כלום. שהרי שם הרחמים צריך להתעורר עליהם לעשות הדין ברחמים. ולכך נצרך שלא תעשו כגם ותעוררו כח אחר:

ג) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וגו'. א"ר יצחק בשעה שחנו ישראל על הים. ראו דרכה צבאות הרבה חילות והרבה מדינות מלמעלה ומלמטה. ובלם התחברו על ישראל. התחילו להתפרל מתוך צרתם. באותה שעה ראו ישראל צרות מכל הצדדים. הים בהתרוממות גליו לכניהם. לאחריהם כל איתן הגבאות. כל אות המדינות של מצרים. למעלה הרבה מקבר גים עליהם. התחילו לצעק להקב"ה. על אותה שעה כת"ב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. ולמדנו בבברא דצניעותא. אלי דוקא. בהקדמו"ן הדלה הכל. ואז הוכיע הקדמו"ן הקד"ש. ונמצא רחמים בכל העולמות. והאירו כל האורות. ובשהאירו

תחרישון. בוא וראה בלילה ההוא כנס הקב"ה לפמליא דילה ידאין דיליה דישראל ואלולא דאקדימו אבהן עליהו דישראל לא אתזיבו מן דינא. רבי יסודה אמר זכותא דיעקב אגין עליהו דישראל. הס"ד ה) לילא ס' סמי' לנו יאמר נא ישראל. ישראל סבא.

ג) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. א"ר אבא בוא וראה דבור דנפיק מפומיה דב"נ סלקא ואתער אתערותא לעילא אי לטב אי לביש ובגין דא מאן דיתיב בעונגא דשבתא אסיר ליה לאתערא מלה דחול דהא פגים פגימו ביומא קדישא מאן דיתיב בסלילא דמלכא לא יתחזי למשבק למלכא ויתעסק באחרא וכל יומא בעי לאתחזאה עובדא ולאתערא אתערותא ממה דאצטריך. ובשבת במלי דשמיא ובקדושא דיומא בעי לאתערא. ולא באלה אחרא את חזי הכא כד אתקריב פרעה לאנחא קרבא בני ישראל. בההוא זמנא לא בעי קב"ה דיתערון ישראל אתערותא לתתא כלל. דהא אתערותא לעילא הוא דהא אבהן אקדימו ואתערו אתערותא דא לעילא. וזכותא דלהון קאים קאים. ולא בעא קב"ה דישראל יתערון לתתא כלל. הס"ד ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון ודאי. ולא תתערון מלה דלא אצטריך לכו [כג] והכא אתכליל שמא קדישא באתוון רשימן [כד] והא אתערו בהו חבריא. א"ר יוסי לרבי יהודה הרי תנינא ה' בכל אתר רחמי איהו ואע"ג דאנה קרבא ועביד דינא בההוא דינא ברחמיתא איהו והכא אתינא דכתיב ה' ילחם לכם ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל דהא כתיב לא נשאר בהם עד אחד אמר ליה מלה דא שמעינא מרבי שמעון דאפילו הכא דינא ברחמי הוה. דאבסה עליהון ימא ומיתו ולבתר אפיק לון ימא. וקב"ה בעא ביקריהון ואתקברו בארעא. ולא בעאת ארעא לקבלא לון עד דאושיט לה קב"ה ימינו וקבילת לון הס"ד נטית ימינך תבלעמו ארץ ובגין דא הוי דינא ברחמי הוה. וע"ד לא בעא קב"ה דיתערון ישראל מלה בעלמא דאי יתערון ישראל מלה לא יתערון שמא דרחמי. ולא יתעביד דינא ברחמי. הס"ד ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. דלא אתערון מידי. דהא שמא דרחמי בעא לאתערא עליהו למעבד דינא ברחמי. וע"ד בעי דלא תעבדון פגימו ותתערון חלה אחרא.

ג) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי וגו'. א"ר יצחק בשעתא דחנו ישראל על ימא חזו לגיסא אוכליסין לגיסא חיילין לגיסא מבריין מעילא ותתא. וכלהו בכנופיא עליהו דישראל שריו בגלו מנו עאקו דלהון. ביה שעתא חזי ישראל עאקו מכל סטרין. ימא בגליהי דזקפן קמייהו בתרייהו כל חיוין אוכלוסין כל חיוין מבריין דמצריים. לעילא עלייהו כיסא קטיגורין. שריו נוחין לקב"ה. כדין כתיב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. ותתא בסברא דצניעותא אלי דייקא בעתיק"א תליא כלא. ביה בעתא אתגלי עתיק"א קדיש"א ואשתכח רעוא בכלסי עלאין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר. וכד אתנהיר

מראה מקומות ט) ת"ש קב ד כ) דף מז. ג) דף נ.

זיו הזהר

[כג] כי נצרך להם אז לעורר ישועה ורחמים מן עולם היותר עליון מעורר הדבור: [כד] מן הראשי תיבות של ה' ילחם לכם יוצא דגם יי"ל או השם ילי"ו ושניהם מן השם ע"ב. ופעולתם להוציא הנ"ק מן הקליפות שלא יהי' להם יניקה והיות מן הקדושה ונע"ז כחם בטל:

וכשהאירו כלם יחד עשה הים משפטים עליונים. ונמסרו בידו העליונים והתחתונים. ולפיכך אמרו קשה לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. מה הטעם. לפי שקריעת ים סוף בהקדמון הקדוש תולה [כח] — :

ו) **ואתה** הרם את מטך ינו'. הרם את מטך שבו נרשם השם הקד ש. ונטה את ידך בצד השם הקדוש. וכיון שיראי המים את השם הקדיש יברח מפניו. ולכך ונטה את ידך לצד אחד. כי גדרים האחרים של המטה נגרך לנו לענינים אחרים. א"ר אלעזר רואה אני שלפעמים נקרא זה המטה מטה האלהים. ולפעמים נקרא מטה של משה. א"ר שמעון בספרו של רב המנונא הזקן יפה אמר שהכל אחד. בין שתאמר שהיא של הקב"ה ובין שתאמר של משה. כי זה המטה הוא לעורר צד הגבורה. וע"כ ונטה את ידך. יד שמאל שהיא בצד מדת הגבורה. א"ר שמעון וי לאיתן שאין רואים ואין מסתכלים בתורה. התורה תקרא לפניהם בכל יום. ואין יודעים יאין משגיחים. בוא וראה בצד הגבורה נתעורר מים בעלם ויוצא מים. ועתה בקש הקב"ה לנגב המים. א"כ למה ונטה את ידך יד שמאל. אלא הרם את מטך לנגב המים. ונטה את ידך להשיב המים. לעורר צד הגבורה ולהחזיר המים על מצרים. ולפי זה שני דברים יש כאן. שכתוב הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו. והרי מי התהום היו. אלא שהקב"ה עשה גם תך גם. כמש"כ קפאו תהומות בלב ים. והלכו ביבשה בתוך הים. וש"כ ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה :

מתגבר כלא כחדא עבד ימא ניחוסין עלאין. ואתחברו בידוי עלאין ותתאין יבנ"כ אתחר קבין קמי קב"ה כקריעת יס סוף אחי עצחת בגין דקריעת יס סוף בעתיקא תליא [כח] —

ו) **ואתה** הרם את מטך ינו'. הרם את מטך די ביה רשים שמא קדישא מרכין ידך בסטרא דשמא קדישא וכיון דיחזון מיא שמא קדישא ישרקון מקמיה ועל דא ונטה את ידך לסטרא חדא דסטרין תרין דהוא מטה אנטרך לן למילין תרין א"ר אלעזר אחינא דזמנין אתקרי המי אחי אטה מטה המלהים ולזמנין אתקרי מטה דמשה א"ר בתרין בספרא דרב המנונא סבא ספיל קחזי דכלא חד בין שתימא דקב"ה ובין תימא דמשה. ואחי מטה לאתערא סטרא דגבורה. ו"ד ונטה את ידך ידך דשמאלא דאיהי בסטרא דגבורה א"ר שמעון ווי לאיתן דלא חמאן ולא מסתכלין באורייתא יאורייתא קארי קמייהו בכל יומא ולא ידעין ולא מסגיחין תא חזי בסטרא דגבורה מתערי מיא בעלמא ונפקי ייתא ואסתא בעי קב"ה לנגבא מיא אתאי ונטה את ידך דאיהי שמאלא אלא הרם את מטך לנגבא מיא ונטה את ידך לאתבא מיא לאתערא סטרא דגבורה ולאתבא מיא על מלריה ובג"כ תרין מילין הכא. דכתיב הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו והא תהומי הוו אלא קב"ה עבד ניסא גו ניסא. כד"א קפאו תהומות בלב ים. והוו אזלין ביבשתא בגו ימא הס"ד ייבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה

ג) **ויסע** מלאך האלהים ההילך לפני מחנה ישראל וגו'. א"ר אבא כמה אלפים כמה רבבות מחנות קדישות יש לו להקב"ה. בעלי הפנים העליונים. בעלי עינים. בעלי כלי זיין. בעלי יללה. בעלי תיועה. בעלי רחמים. בעלי דין. ולמעלה מהם הפקיד להשכינה לשמש בהיכל לפניו. כנגד כל אלה יש להשכינה מחנות מזוינת. בששים אופנים נמצאות איתן מחנות מזוינות. וכלם אחוזי חרב עומדים סביבה. הרבה מהם נכנסים והרבה יוצאים. בשש כנפים יפרחו כל העולם. לבני כל אחד ואחד גחלי אש דולקים. לבושם אש ל הט. בכתפם חרב חדה מתלהטת בכל העלם לשמר את דרך עץ החיים. מ"ו דרך עץ החיים. ז' השכינה הגדולה. שהיא הדרך לעץ הגדול והתקוף עץ החיים [כו] שכתוב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל שלמעלה. כלם אחוזי חרב. וכאשר השכינה נוסעת כלם נוסעים עמה. וש"כ ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך דאלהים נקראת. א"ר אבא כן הוא. בוא וראה כך א"ר שמעון. התקון הקב"ה לבניו היכל קדוש. היכל עליון. עיר קדשה. עיר עליונה. ירושלים עיר הקודש נקראת. מי שמבקש ליכנס למלך אינו נכנס אלא אם כן העיר הקדושה לוקח דרך להמלך [כז] שהדרך מכאן נתתקן. וש"כ זה השער לה' צדיקים יבאו בו

ג) **ויסע** מלאך המלהים המלך לפני מחנה ישראל וגו'. א"ר אבא כמה אלפים כמה רבבות דמסרין קדישין אית ליה לקב"ה מאלי דאלפין עלאין אחרי דעיינין. מאלי דזיינין אחרי דלילה מאלי דיבבא אחרי דרחמי מאלי דדינא ינילה מנייהי הפקיד למסרויתא לשמשא בהיכלא קמיה לקבל אלין אית לה לאסרויתא מסרין מזיינין. בסתין אנפין מסתכלין מסרין מזיינין וכלהו חנין חרבא קיימין בסתלנהא כמה נפקין כמה עיילין בסית גדפין מאסין כל עלמא קמי כל חד וחד נוחלין דנור דליק לבושי מתלהטא אחא בגוי סגנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא לנטרא קמה ג) הס"ד ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים מאן דרך עץ החיים דאתית מסרויתא רבתא דהיא מרמא לההוא תולנא רברבא יתקיכא אילנא דחיי [כז] דכתיב הנה מטתו בלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל אלין אינון ישראל דלעילא כלם אחוזי חרב. וכד נטלא מסרויתא כלהו נטלין בחדא הס"ד ויסע מלאך המלהים וכי מלאך דאלהים אתקרי. א"ר אבא תין תא חזי הכי א"ר שמעון. אתקין קב"ה קמיה היכלא קדישא היכלא עלאה קרתא קדישא קרתא עלאה. ירושלים עיר הקדש אקרי אמאן דעאל למלכא לא עאל אלא אי מסתי קרתא קדישא נטל אורחא למלכא [כז] דאורחא מסכה אתתקן הס"ד זה השער לה' לדיקים יבאו בו

מראה מקומות ו) דף מח. כ) דף נ ג) דף נא

זין הזהר

[כח] ולאו בכל זמנא מתרחש ניסא שנוכל לפעול ע"י עבודתנו להמשיך משם ישועה ורחמים : [כז] היינו ספירת התפארת עלמא דדכורא שנקרא זעיר אנפין וגם נקרא בשם ישראל דלעילא או ישראל סבא : [כז] היכל. ציון. ירושלים. כל זה כרמז על ספירת המלכות עלמא דנוקבא המלוכה השפע לעולם הזה ע"י השכינה הקדושה. והיא הדרך והמבוא להמלך הקדוש. היינו לעלמא דדכורא הגבוה מסנה שמשם נשפע אליה השפע :

בו כל שליחותא דבעי מלכא מני מטרוניתא נפקא
וכל שליחותא אתתא לאלכא. לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא
ומתיין לאלכא אסתכם דמטרוניתא איהי שליחא דכלא
מעילא לתתא ומתתא לעילא ועל דא דתיהי
שליחא דכלא. כתיב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
מחנה ישראל. ישראל לעילא. מלאך האלהים. הה"ד
ביום וה' הולך לפניהם וגו'. ומה שכתיב ללכת יומם ולילה
היינו כמו שנתבאר [כו] ויש לשאול האם זה כבוד המלך
שהמלכה תתגר מלחמה. ושהיא תלך בשליחות. אלא זה
דומה למלך שנוד ג במטרונה כבודה. ראה המלך לבבדה
על כל שאר המטרונית שבעולם. אמר כלן ראויות לפל.שים
נגד זאת המטרונה שלי. היא תתעלה על הכל. מה אעשה
לה. אלא שכל דבית שלי יהיה בידה. הוציא המלך כרוז.
מעתה כל דברי המלך בידי המטרונה ויפסרו. מה עשה.
הפקיד המלך בידה כל הכלי זיין שלו. וכל אותן השרים
מתגירי מלחמה. וכל אותן אבנים יקרות של המלך. וכל
גנזי המלך. ואמר מעתה כל מי שייצרך לדבר עמי. לא
יוכל לדבר עמי עד שיידיע מזה להמטרונה. כך דקב"ה
מגודל החביבות והאהבה שלו בכנסת ישראל הפקיד הכל
ברשותה. ואמר הן כל השאר לא יהי' נמצא כלום אצלן.
ככתוב ו) ששים המה מלכות וגו' אחת היא יונתי תמתי.
מה אעשה לה. אלא הרי כל ביתי יהיה בידיה. הוציא
המלך כרוז. מעתה כל דברי המלך בידי השכינה יומסרו.
הפקיד בידה כל הכלי זיין שלו. רמחים חרבית קשתית
חצים וחניתות. כדורי בדיל. עצים ואבנים. וכל אותן
מתגירי מלחמת הקב"ה. זש"כ דנה מטתי שלשלמה ששים
גבורים סביב לה כלם אחזי חרב מלומדי מלחמה וגו'.
אמר המלך מכאן ולהלאה מלחמתי נמסרת בידך. כלי זיין
שלי והשרים מתגירי מלחמה בידך. מכאן ולהלאה את
תשמרני. זש"כ שומר ישראל. מכאן ולהלאה מי שיצרך
לי אל יוכל לדבר עמי עד שיודיע ל־שכינה. זש"כ בזאת
יבא אהרן אל הקדש [כז] והוא שליחו של המלך בכל
כמו שנתבאר. נמצא שהכל בידה. זה הוא כבודה של
השכינה. זש"כ ויסע מלאך האל ים וגו' כמו שנתבאר [ז]
וילך מאחריהם. מפני מה מאחריהם. כדי שיהיו נמצאים
מלפניה בעלי מתגירי מלחמה. בעלי כדורים. בעלי רמחים
והרב ת. לכי שבאי מחנית אחרות להתגר מלחמה עם
ישראל מלמעלה. ועי"כ וילך מאחריהם. ולמדני שבשעה
דהיא בא השר דם של הממונה על מצרים. ואפ׳ שש מאות
רכב מקטרגים. ועל כל רכב ירכב שש מאות שרים
ממונים מקטרגים. זש"כ ויקח שש מאות רכב בחיר וכל
רכב מצרים. וכי הששש מאות רכב בחור לא היו רכבי
מצרים. למה נכתב וכל רכב מצרים. אלא כך למדני.
סמא"ל היה מלוה לו שש מאות מרכבות מקטרגים לעזר
לו. זש"כ ויקח שש מאות רכב בחר. אימתי שילם לו
הקב"ה לסמא"ל. במלחמת סיסרא. שעקר דקב"ה לכל
אתן דמרכבות. נמסר ביד הנבי.ה. זש"כ ג) נדל קישון
גרבם נדל קדומים וגו'. יעתיד לבא יומסרו כלם בידה.
זש"כ ג) מי זה בא מאדום המוץ בגדים וגו'. וע"כ וילך
מאחריהם. שעתידה השכינה בקץ הימים לעקרם מן העולם.
ויסע עמוד הענן מפניהם וגו'. מהו עמוד הענן דור. ר'
יוסי

מראה מקומות ו) שיר ו' ג) ישעי' ס"ג

בו. כל שליחות שמבקש המלך לשלוח יוצא מן השכינה.
וכל שליחות שמלמטה אל המלך. אל השכינה נכנס תחלה
ומשם למלך. נמצא שהשכינה היא השליח של הכל.
מלמעלה עד למטה ומלמטה עד למעלה. ולבעבור שהיא
שליח של הכל. כתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
מחנה ישראל. ישראל שלמעלה. מלאך האלהים. זה שכתוב
בו וה' הולך לפניהם וגו'. ומה שכתיב ללכת יומם ולילה
היינו כמו שנתבאר [כו] ויש לשאול האם זה כבוד המלך
שהמלכה תתגר מלחמה. ושהיא תלך בשליחות. אלא זה
דומה למלך שנוד ג במטרונה כבודה. ראה המלך לבבדה
על כל שאר המטרונית שבעולם. אמר כלן ראויות לפל.שים
נגד זאת המטרונה שלי. היא תתעלה על הכל. מה אעשה
לה. אלא שכל דבית שלי יהיה בידה. הוציא המלך כרוז.
מעתה כל דברי המלך בידי המטרונה ויפסרו. מה עשה.
הפקיד המלך בידה כל הכלי זיין שלו. וכל אותן השרים
מתגירי מלחמה. וכל אותן אבנים יקרות של המלך. וכל
גנזי המלך. ואמר מעתה כל מי שייצרך לדבר עמי. לא
יוכל לדבר עמי עד שיידיע מזה להמטרונה. כך דקב"ה
מגודל החביבות והאהבה שלו בכנסת ישראל הפקיד הכל
ברשותה. ואמר הן כל השאר לא יהי' נמצא כלום אצלן.
ככתוב ו) ששים המה מלכות וגו' אחת היא יונתי תמתי.
מה אעשה לה. אלא הרי כל ביתי יהיה בידיה. הוציא
המלך כרוז. מעתה כל דברי המלך בידי השכינה יומסרו.
הפקיד בידה כל הכלי זיין שלו. רמחים חרבית קשתית
חצים וחניתות. כדורי בדיל. עצים ואבנים. וכל אותן
מתגירי מלחמת הקב"ה. זש"כ דנה מטתי שלשלמה ששים
גבורים סביב לה כלם אחזי חרב מלומדי מלחמה וגו'.
אמר המלך מכאן ולהלאה מלחמתי נמסרת בידך. כלי זיין
שלי והשרים מתגירי מלחמה בידך. מכאן ולהלאה את
תשמרני. זש"כ שומר ישראל. מכאן ולהלאה מי שיצרך
לי אל יוכל לדבר עמי עד שיודיע לשכינה. זש"כ בזאת
יבא אהרן אל הקדש [כז] והוא שליחו של המלך בכל
כמו שנתבאר. נמצא שהכל בידה. זה הוא כבודה של
השכינה. זש"כ ויסע מלאך האל ים וגו' כמו שנתבאר [ז]
וילך מאחריהם. מפני מה מאחריהם. כדי שיהיו נמצאים
מלפניה בעלי מתגירי מלחמה. בעלי כדורים. בעלי רמחים
והרב ת. לכי שבאי מחנית אחרות להתגר מלחמה עם
ישראל מלמעלה. ועי"כ וילך מאחריהם. ולמדני שבשעה
דהיא בא השר דם של הממונה על מצרים. ואפ׳ שש מאות
רכב מקטרגים. ועל כל רכב ירכב שש מאות שרים
ממונים מקטרגים. זש"כ ויקח שש מאות רכב בחיר וכל
רכב מצרים. וכי הששש מאות רכב בחור לא היו רכבי
מצרים. למה נכתב וכל רכב מצרים. אלא כך למדני.
סמא"ל היה מלוה לו שש מאות מרכבות מקטרגים לעזר
לו. זש"כ ויקח שש מאות רכב בחר. אימתי שילם לו
הקב"ה לסמא"ל. במלחמת סיסרא. שעקר דקב"ה לכל
אתן דמרכבות. נמסר ביד הנבי.ה. זש"כ ג) נדל קישון
גרבם נדל קדומים וגו'. יעתיד לבא יומסרו כלם בידה.
זש"כ ג) מי זה בא מאדום המוץ בגדים וגו'. וע"כ וילך
מאחריהם. שעתידה השכינה בקץ הימים לעקרם מן העולם.
ויסע עמוד הענן מפניהם וגו'. מהו עמוד הענן דור. ר'
יוסי

זיו הזהר

[כו] לפי זה מלאך האלהים היינו השכינה הקדושה ומלאך משמעותו שליח. והיינו הך של וה' הולך לפנ.ים כמבואר לעיל שמוסב על השכינה הקדושה: [כז] השכינה הקדושה נקראת זא"ת: [ז] נתבאר שזהו השכינה שנקראת בשם מלאך על שם השליחות.

יוסי אמר זה הענן הנראה תמיד עם השכינה [לח] וזהו הענן שנכנס משה בתוכו. רבי אבא אמר הרי כתוב וה׳ הולך לפניהם יומם [לט] אלא שהיא עזרת רצדי״ק והתפשטות הרושם שלו. וע״כ הלך זה הענן יומם. ככתוב מ) יומם יצוה ה׳ חסדו. ומצד החסד בא הענן הזה. וזוא נקרא חסד. יענן אחר הלך בלילה ינקרא עמוד אש [מ] רבי שמעון אמר עמוד הענן יומם. זה אברהם. ועמוד האש לילה. זה יצחק. ושניהם נמצאו מן השכינה [מא] ומה שא״ר אבא כך הוא ב דאי שמדרגה הזאת נמצאו. ומה שכתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע. שנסע מצד החסד והתדבק בצד הגבורה. לפי שרגיעה השעה להתלבש בדין. בוא וראה שבאותה השעה נשתלמה השכינה מהכל. יתלה ע״ב שמות קדישים בשלשה אופנים. אופן אחד נתלבש בעטרות של חס״ד עליון אופן שני נתלבש ברמחים של גבור״ה בששים שוטין של אש איפן השלישי נתלבש בלבושי ארגמן. שליבש מלך העליון הקדיש. שנקראים תפאר״ת.. וזהו השם דקדיש הדקוק באותיות. וכך היא צרוף אותיות האלה. אותיות הראשונות נרשמות כסדר בדרך ישר. לפי שכל אותיות הראשונות נמצאות בחס״ד. הולכות בדרך ישר בסדר מתוקן. אותיות השניות נרשמות בגלגול לאחור. לפי שכל אותיות השניות נמצאות בגבור״ה. שיתגלה הדין ומיני הכחות הבאים מצד השמאל. איתיות השלישיות הן אותיות נרשמות ישר. להראות הגונים שמתעטר המלך הקדוש [לי] וכל אלו האותיות בו מחוברות ומקושרות. והוא מתעטר בעטרית שלו בדרך ישר. נרשם לצד ימין ולצד שמאל במלך שמתעטר בכל. כאן נרשם השם הקדוש חקוק בע״ב תיבות [לי] שהן התעוררות להאבות שהם המרכבה הקדישה העליונה — :

ג) **ולא** קרב זה אל זה כל הלילה. א״ר יצחק כשהיו ישראל עוברים את הים. באו מלאכים העליונים לומר שירה לפני הקב״ה בלילה ההיא. אמר להם הקב״ה והרי מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. אז ולא קרב זה אל זה כל הלילה. וכמו כן בכל פעם שיש איבוד רשעים מן העולם. אז עצבות נמצאת עליהם: ויהי

מראה מקומות מ) תלים מ״ב ג) כלתכית נז

יוסי אמר דא הוא ענגא דאתחזי תדיר עם שכינתא [לח] ודא הוא ענגא דעאל משה בגויה. רבי אבא אמר הרי כתיב וה׳ הולך לפניהם יומם [לט] אלא שהיא עזרת דצדי״ק הוא ופרישו דרשימו דיליה. וע״ד אזיל הכי ענן יומא וכתיב מ) יומם יצוה ה׳ חסדו. ומסטרא דחסד אתה ענגא דא ודא חסד אתקרי וענגא אחרא אזיל בליליא ואתקרי עמוד אש [מא] רבי שמעון אמר עמוד הענן יומם דא אברהם ועמוד האש לילה דא יצחק ותרוייהו אתכתבו מן שכינתא [מב] ומה דא״ר אבא הכי הוא ודאי דמהכי דרגא אשתכחו. ומאי ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע דנעיל מסטרא דחסד ואתדבק בסטרא דגבורה בגין דהא שעתא אתעבדת אתלבשא בדינא. בוא וראה בההיא שעתא אתלבש שכינתא מכלא ואיתא שבעין ותרין שמהן קדישין בתלת סטרין סטרא חדא אתלבש בעטרוי דחס״ד עלאה סטרא תניינא אתלבשת ברומחי דגבורה״ה בשתין שוטין דנורא סטרא תליתאי אתלבשת בלבושי ארגונא דלבוש מלכא עלאה קדישא דאקרון תפאר״ת. והוא שמא קדישא גליפא בתתווי כגוונא דאתיון אלין אתוון קדמאי דשמין כסדרן בארח ישר בגין דכלהו אתוון קדמאי אתתקנו בחס״ד למהך בארח מישר בסדורא אתתקן אתוון תניי דשמין בגלגולא לאפרע בגין דכלהו אתוון תניי אשתכחו בגבור״ה לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא אתוון תליתאי אינון אתוון דשמין. לאחזאה גוונין לאתעטרא במלכא קדישא [לה] וכלהו ביה מתחברן ומתקשרן והוא אתעטר בעטרוי באורח מישר ודשים לצד סטרא ולצד סטרא כמלכא דאתעטר בכלא הכא אתרשים שמא קדישא גליפא בע״ב תיבין [לו] דאתערי באבהתא דאינון קדישא עלאה —

ג) **ולא** קרב זה אל זה כל הלילה א״ר יצחק כד הוו ישראל עברין ימא אתו מלאכי עלאי למימר שירה קמי קב״ה בההוא לילה. א״ל קב״ה ומה עובדי ידי מבעין בימא ואתון אמרין שירה בדין ולא קרב זה אל זה כל הלילה מיד הכי בכל זמנין דאיבוד רשיעא איהו מעלמא. כדין עציבו אבתכא עלייהו ויהי

זה המלאך מיכאל שהוא מלאך של חסד: [לח] פי׳ דאם כן משמע שאין זה מלאך אלא כח השי״ת בעצמו. ומתרץ ר״א שזה היה מין כח המסוגל בין עצמיות האלוהות ובין כח של מראה דהיינו שהוא גבוה יותר מן כח המלאך וקרוב ודביק בין עצמיות האלוהית ומפרש שזה עמוד הענן היינו דרך של וה׳ הולך לפניהם יומם כי זה הוי׳ הרושם של כח ההתפשטות מדת החסד לישראל שנשפע להם ע״י הספירה שנקראת יסוד צדיק. וזה הרושם נקרא עמוד הענן והוא עזר וסיוע של הספירה יסוד צדי״ק שמסייע לו שהחסדים יושפעו רק לישראל ולא היו נגלים ע״י הס״א. כי זה עמוד הענן הוא כמו מחיצה מסביב המחשיך בעד הס״א. וגם עתה הוא נעשה מחיצה המחשיך להמצרים שלא יראו את ישראל [מג] זה הוי׳ הכח של צד הגבורה. [מד] פי׳ הן החסדים והן הגבורות פעלו שם ע״י היפעת אורם וכחם בהשכינה: [מה] היינו כח התפאר״ת. [מו] מן הג׳ פסוקים ויס״ע, ויב״א וי״ט יוצא השם הקדוש בן ע״ב תיבות משולשות כי בכל פסוק יש ע״ב אותיות. מן ויס״ע נסדרו האותיות ישר. מן ויב״א הן לסדרע ומן וי״ט הן ג״כ ישר והיינו כחות של חסד דין ורחמים. ואלו הג׳ כחות הם התעוררות קדושת הג׳ אבות אברהם יצחק ויעקב וכך הוא הסדר של השם ע״ב הפסוק ויס״ע ישר. הפסוק ויב״א הפוך. הפסוק וי״ט ישר. כזה:

זין הזהר

והו	ילי	סיט	עלם	מהש	ללה	אבא	כהת
הזי	אלד	לאו	ההע	יזל	מבה	הרי	הקם
לאו	כלי	לוו	פהל	נלך	יוי	מלה	חהו
נתה	האא	ירת	שאה	ריי	אום	לכב	ושר
יחו	להח	כוק	מנד	אני	חעם	רהע	ייז
ההה	טיכ	וול	ילה	סאל	ערי	עשל	מיה
והו	דני	החש	עמם	ננא	נית	מבה	פוי
נמם	ייל	הרח	מצר	ומב	יהה	ענו	מחי
דמב	מנק	איע	חבו	ראה	יבמ	היי	מום

ו) **ויהי** באשמורת הבקר ויסקף ה' אל מחנה מצרים וגו'.
א"ר יצחק תניין דקסין חזזותיו דב"נ קחי קב"ה בקריעת יס סוף סכא תרין נוזין לימין ותרוויהו ב.ורח קסוס חד בגין דקב"ס כל עובדוי בדינא וקסוס. ועל דינא יקסוס התקיים כל עלמא וכל יומא ויומא ובכל זמנא וזמנא דן כל עלמא בדינא לצדיקי ולרשיעי ולכל בני עלמא כד"א ג) כי לדיק ה' לדקות אהב וכד חייסו דן בני נסא ומתי בבני נסא כתיב הייבין יכתיב חטאין קתיב כדין קסה בעינוי לתיהב לון חזזות בכל זמנא בגין דתית ליה לתיזן חייבא ולתיזן הטאן והיסו עביד ביהון לגו מסירת הדין וזן ומפרנס לון כביס חסד עלאה דלתתא ותתגיד על כל בני עלמא וביה חיסו זן ומפרנס לכלא. לצדיקי ולחסידי ולרשיעי ולכל חיסון בני עלמא לכל חיון ובעירי חקלא ועופי שמיא ויקרבי דמים עד ביני כלתי. ולא אתתקר בעלמא דליסו לא זן ומפרנס לון אע"ג דקסה קתיב לפיס עובדין דבני עלמא בקריעת יס סוף וכי קריעת יס סוף קסה קתיב. יסכתיב ג) גיער ביס ויבשהו ד) הקולא ליי סיס ויבפכס על פני המדבר והא כתיב הסליק רעותא קתיב. כלא קתיב כאין הוא חשיב. ואת אמרת דקריעת יס סוף קסה קתיב אלא בזמנא דישראל אעברו לגבי ימא ובעא קב"ס למקרע לון ימא דסוף אתא רס"ג הסוא ימנא דעל מצרים ובעא דינא מקמי קב"ס תיר קתיב מתרי דעלמא אתהי את בני לתעבד דינא על מצרים ולתקרע ימא ליסראל הא כלהו חייבין קתיב וכל חולהך בדינא יקסוס אלין פלחי ע"ז ואלין פלחי ע"ז אלין בגלוי עריות ואלין בגלוי עריות. אלין אובדי דמין יהלין חובדי דמין בהסוא בעתא הוה קסה קתיב למעבר על אתרא דינא ולמקרע לון ימא דסוף והלילא דאבנה קב"ס זכיתא דהבהסס דתקדיס בלפרא למעבד פקודא דמהריה ורעותא דיליה כדכתיב ויסכס אבהסס בבקר. כלהו התחבידו בימא בגין דבכל הסוא לילא בדינא הוה קב"ס בלייהו דישראל מאי כתיב ויהי בחסמורת הבקר. אסנה קב"ס בזכותא דהבהסס דאקדיס בבפרא לתעבד רעותא דמריה כדין אחדר ימא וערקו מיין מקמייהו דישראל דכתיב ויסב הוס לפנות בקר לאיתנו יתגיזן להיתנ"ו לתנא"ו. לסהוא תגאי דהתנה עמו קב"ס כד ברא עלמא. ותי לאיתנו. כתיב הכא לאיתנו וכתיב התם מכיול לאיתן האזרחי. דא אבהסס ועי"ד לפנות בקר. בהסוא זמנא דאקדיס אבהסס למעבד רעותא דמהריה כדין התקרע ימא. ועי"ד קסה הוה קתיב קריעת יס סוף [נז].

ה) **ויסר** את אופן מרכבתיו וינהגהו בכבדות וגו' א"ר שמעון ודאי כד אתבר חילא דלהון לעילא אתבר חילא דכל אינון דאחיזן ביה כיון דאתבר חילא דכלהו לעילא כל הני דלתתא אתבריו בגין ההי חילא דאתבר בקדמיתא ובג"כ ויסר את אופן מרכבתיו כתיב. וינהגהו בכבדת דהא כד דא אתבר לא הוו אזלין תא חזי דהכי הוא. דלא כתיב ויסר את אופני מרכבותיו או אופן מרכבתו. אלא ויסר את אופן מרכבתיו בגין ההי חילא דכלהו הוו מתדבקן ביה. ואמר מצרים אנוסה מפני ישראל תא חזי בבעתא

ו) **ויהי** באשמורת הבקר ויסקף ה' אל מחנה מצרים וגו'.
א"ר יצחק למדנו שקשין מזונותיו של אדם לפני הקב"ה בקריעת ים סוף. זה יפרש בשני אופנים. ושניהם בדרך אמת. אחד. לפי שהקב"ה כל מעשיו בדין ובאמת. ועל הדין ועל האמת העולם עומד. ובכל יום ויום ובכל זמן וזמן דן את כל העולם בדין. לצדיקים ולרשעים ולכל באי העולם. ככתוב ג) כי צדיק ה' צדקות אהב. וכשהוא דן את האנשים רואה בהם הרבה רשעים והרבה חוטאים לפנינו. אז קשה בעינינו לתת להם מזונות בכל זמן. לפי שיש לו לפרנס את הרשעים ואת החיטאים. והוא עשה עמהם לפנים משורת הדין. וזן ומפרנס אותם לפי חסד עליון שנמשך ונשפע על כל באי העולם. ובחסד העליון הוא זן ומפרנס לכל. לצדיקים לחסידים לרשעים ולכל באי העולם. לכל חיות בהמות השדה ועופות השמים. מקרני ראמים עד ביצי כנים. ולא נשאר בעולם מה שהיא אינו זן ומפרנס אותם. אע"פ שקשה לפנינו לפי מעשה האנשים בקריעת ים סוף. ועיד האם קריעת ים סוף קשה לפנינו. הרי כתיב נ) גוער בים ויבשהו. וכתוב ד) הקולא למי הים וישפכם על פני הארץ. והרי כיון שעילה במחשבה לפני. הכל לפנינו כאין הוא חשיב. ואיך נאמר שקריעת ים סוף קשה לפנינו. אלא בזמן שישראל עמדו אצל הים. ובקש הקב"ה לקרוע להם הים סוף. בא רה"ב השר ההוא שעל מצרים. ותבע דין מלפני הקב"ה. אמר לפניו. רבון העולמים מדוע אתה רוצה לעשות דין על מצרים ולקרוע הים לישראל. הרי כלם חוטאים לפניך. וכל דרכיך בדין ואמת. אלו עובדי ע"ז ואלו עובדי ע"ז. אלו בגלוי עריות ואלו בגלוי עריות. אלו שופכי דמים ואלו שופכי דמים. אז הי' קשה לפניו לעבור על דרך הדין ולקרוע להם הים. ואלמלא שהשגיח הקב"ה בזכות אברהם. שהשכים בבקר לעשות מצות רבוני ורצון שלו. ככתיב וישכם אברהם בבקר. היו כלם אובדים בים. לפי שבכל הלילה ההוא היה הקב"ה בדין על ישראל מה כתוב ויהי באשמורת הבקר. שהשגיח הקב"ה בזכותו של אברהם שהשכים בבקר לעשות רצון רבונו. אז חזר הים וברחו המים מלפני ישראל. שכתוב וישב הים לפנות בקר לאיתנו. ולמדנו לאיתנ"ו לתנא"י. לתנאי ההוא שהתנה עמו הקב"ה כשברא העולם. ועיד לאיתנו. כתוב כאן לאיתנו. וכתוב שם משכיל לאיתן האזרחי. זה אברהם. וזהו שכתוב לפנות בקר. בזמן ההוא שהשכים אברהם לעשות רצון רבונו. אז נקרע הים. יע"ב היה קשה לפניו קריעת ים סוף [נז]:

ה) **ויסר** את אופן מרכבתיו וינהגהו בכבדות וגו'. א"ר שמעון בודאי כאשר נשבר הכח שלהם למעלה. נשבר למטה הכח של כל אותן שנאחזים בו. כיון שנשבר הכח של כלם למעלה. גם כל אלה שלמטה נשברו. לבעבור זה הכח שלמעלה שנשבר תחלה. ולפיכך ויסר את אופן מרכבתיו כתוב. וינהגהו בכבדת. שהרי כשנשבר הכח שלהם למעלה לא יכלו ללכת. בוא וראה שכך היא. שלא כתוב ויסר את אופני מרכבותיו. או אופן מרכבתו. אלא ויסר את אופן מרכבתיו. והיינו זה הכח שכלם היו נדבקים בו. ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל. בוא וראה בשעה

מראה מקומות א) תרומה קפ. ב) תניא י"א ג) נחום א' ד) עמוס ה' ה) דף מט.

זין הזהר

[נז] והיינו פירושו בשני אופנים של הענין קשה לפנינו. כי הישועה לא הי' ביכולת להושות עפ"י מעשיהם כי אם או על פי התעוררות חסד עליון שהוא למעלה מן התורה. או על פי התעוררות זכות אבות לפנות בקר של אברהם אבינו.

בשעה שבקש הקב"ה להעביר צבאות פרעה למטה. דעביר תחלה לאיתי הכח שלהם למעלה כמו שביארנו. מ־ עש־. העביר והעלה לאיתי מקום קדוש העליון שהיה מגדל את כל איתן הס־כבות. כיון שזה נתעלה. כל אלה דמחנות לא יכלי לנהל. וכיון שהם לא יכלו לנהל העבירו את השר ההוא של מצרים ממשלתו. והעבירוהו באש בוער. ואז ממשלת מצרים נתבטלה. וע"כ אמרו אנוסה מפני ישראל. מפני מה. לפי שראו את השר של מצרים נשרף באש. ח) רבי חייא אמר וינהגהו בכבדות. מהו בכבדות. אלא מכאן נלמד שבזה הדרך שאדם רוצה ללכת מילכים אותו. בפרעה כתוב ויכבד לב פרעה. באותי דבר דילוכי הקב"ה. בכבדות ממש. אמר לי הקב"ה. רשע אתה הכבדת את לבך. אני אוליך אותך בזה. וזהו וינהגהו בכבד ת. ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים. זה השר הממונה על מצרים. א"ר יוסי זה הדבר קשה. כיון שהעבירו לו ממשלתו איך היה ביכולתו לרדף אחרי ישראל. אלא ודאי כך הוא. אבל מה שכתוב ויאמר מצרים. זה מצרים שלמטה. כי ה' נלחם להם במצרים. זה מצרים שלמעלה. שכיון שנשבר כח שלהם למעלה. אז נשבר כחם וגבורתם למטה. זהו שכתיב כי ה' נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. זהו מה שביארו שזה מלך מצרים סתם [לח] יכך יפורש כאן ויאמר מצרים אנוסה מכני ישראל. לפי שראו שנשבר הכח והגבורה שלהם למעלה — :

ג) **ויט** משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתני. א"ר יצחק בשעה שקרבו ישראל אצל הים. קרא הקב"ה להשר הגדול הממונה על הים. ואמר לו בשעה שבראתי העולם הפקדתיך על הים. ותנאי יש לי על הים שיקרע מימיו מלפני בני. עתה הגיעה השעה שיעברו בני בתוך הים. אח"כ מה כתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מהו לאיתני. לתנאו שהיה לו עם הקב"ה כשברא את העולם:

ג) **ויושע** ה' ביום ההוא את ישראל וגו'. וירא ישראל את מצרים מת. אותו השר הממונה על מצרים הראה להם הקב"ה שהעבירו בנהר דינור. שהיה בשפת הים הגדול [נט] מת. מהו מת. כמו שביארו שהעבירו מן ממשלתו

וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. רבי חייא אמר כאן נשתלמה יד העליונה עם כל האצבעות. ונשתלמה היד שנתכללה בבחינת הימין [מ] שכך למדנו הכל בימין נתכלל ובימין תלה הכל. וש"כ ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ד) ד"א וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. זה הכתוב אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. בתהלה כתיב וירא ישראל. ואח"כ ויירא העם את ה' [מא] אלא א"ר יהודה. זקן ההוא שירד עם בניו בגל ת. וסבל עליו עול הגלות. והכניס לבניו בגל ת. הוא ממש ראה כל אותן הנקמות וכל הגב רות שעשה הקב"ה במצרים. וש"כ וירא ישראל. ישראל ממש. וא"ר יהודה העלה הקב"ה לאותו הזקן ואמר לו. עמוד וראה בניך הוצאים מתוך

בשעתא דבעי קב"ה לאעברא לאיכלוסין דפרעה לתתא אעבר בקדמיתא להוה הילא דלהון כמה דאקימנא מה עבד. אעבר וסליק הס ת מתר קדמא עלאה דהוה מדבר לכל אינון רתיכין כיון דהאי אסתליק הכהו כלהו משיריין לא יכולי לדברא כיון דאינון לא יכולו העבירו ליה להוה ימינא דילהון משלטנין. ואעבר בגורה דדליק. וכדין שלטניתא דאלהי אתעדי וע"ד אמרו אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא בגין דחיון מינא דאלהים תתיקד בגורה ח) רבי חייא אמר וינהגהו בכבדות. מהו בכבדות. הלא יכלו חוליפא דבחתי דבדותא דתתדבר ביה בר גם מדבריו ליה בכרעה כתיב ויכבד לב כרעה. בההוא אלה דבר ליה קב"ה בכבדות מאם מ"ל קב"ה רבע את אוקיר לבך. אנא אדבר לך בהאי ע"ד וינהגהו בכבדות. ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו' ויאמר מצרים דא ממנא דאתמני על אלהי. א"ר יוסי האי מלה קשיה כיון דאעבדו ליה מבולמנותיה איך יכיל הוא לאתרדף אבתריהו דישראל אלא ודאי הכי הוא אבל דא ויאמר מצרים. מצרים דלתתא כי ה' נלחם להם במצרים מצרים דלעילא כיון דאתבר חילהון אלעילא כדין אתבר חילא ותיקפא דלהון לתתא הס"ד כי ה' נלחם להם במצרים במצרים דיקא דה הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמיה אלך מצרים סתם [לח] הכא ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל דחיון דהא אתבר חילהון ותוקפא דלהון דלעילא —

ג) **ויט** משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו. א"ר יצחק בשעה דקריבו ישראל לימא. קרא קב"ה לימא רברבא דעל ימא ואמר ליה בשעתא דעבדית אנא עלאה מניתי לך על ימא ותנאי אית לי על ימא די יבזע מיוהי מקמי בני. השתא מטא עדנא דיעברון בני בגו ימא לבתר מה כתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו מאי לאיתנו לתנאו דהוה ליה בקב"ה כד ברא עלמא

ג) **ויושע** ה' ביום ההוא את ישראל וגו'. וירא ישראל את מצרים מת דהוה סלמנא מינא דמלהי אחיי לון קב"ה דאעבר ליה בנהר דינור דהוה בשפתא דימא רבא [נט] מת מאי טעמא אית כמה דתוקפיה דאעברו ליה מהוה סלמנותא דיליה

וירא ישראל את היד הגדולה וגו' רבי חייא אמר הכא אסתליס ידא וכלהו אצבען. ואסתליס ידא דאתכליל ביה בימינא [מ] דהכי תנינן כלא בימינא אתכליל ובימינא תליא הס"ד ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ד) ד"א וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. האי קרא ליתא ריפיה סיפיה ולאו סיפיה ריפיה בקדמיתא וירא ישראל ולבתר ויירא העם את ה' [מא] אלא א"ר יהודה הוא סבא דאתא עם בניו בגלותא וסביל עליה גלותא. ואעיל לבניו בגלותא הוא ממש המא כל מינון ניקמין וכל גבורתן דעבד קב"ה במצרים. הס"ד וירא ישראל ישראל ממש וא"ר יהודה סליק קב"ה לאהי סבא ואמר ליה. קום המי בניך דנפקין מגו

מראה מקומות ח) דף נ. ט) דף מט ג) דף נב. ד) דף

זין הזהר

[לח] פי' שנתבאר בכמה מקומות שבאם נכתב סתם מלך מצרים ולא נזכר השם פרעה אז יש לפרשו על השר שלמעלה. וכן כאן שכתוב סתם כי ה' נלחם להם במצרים היינו השר שלהם: [נט] פי' בשפת וסיום מקום שבינתא דלעילא: [מ] כי ה' אצבעות של יד השמאל שתן ה' גבורות נכללו בה' אצבעות של יד ימין שהן ה' חסדים. והכל הן עשר ספירות: [מא] וכי לא הי' די במה שראו קודם להיותם עי"ן יראי שמים

מגו עמא תקיפא. קוס חמי גבורן דעבדית בגין בניך בחלריס . קוס חזי בפורקנא דבכך דכתיב מילין וגבורתן עבדית להו . ויעקב הוה חזין וחמיה כלא. הה"ד וירא ישראל את היד הגדולה ה) אשר עשה ה' במצרים. א"ר שמעון וכי הכתיב עכה והא מקדמת דנא מתעביד ומחי את היד הגדולה אשר עשה ה' אלא יד לא אקרי פחות מחמש אצבעאן הגדולה דכלילן בה חמש אצבעאן אחרנין. ואתקרון כדין גדולה וכל אצבע ואצבע סליק להוכבנא רבא. וקב"ה עביד בהו מיסין וגבורן. ובהחי אתעקרו כלהו דרגין מסלוליהון. ומכאן אוליפנא דא. דבחמש אצבעאן קחמי כתיב ויחזק לב פרעה כיון דאכתלמו מינון חמש חו לא הוה אלא ברשותא דפרעה כדין כתיב ויחזק ה' את לב פרעה. וע"ד וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. ויאמינו בה'. וכי עד הכתיב לא האמינו בה'. והא כתיב ויאמן העם וישמעו וגו'. וכתיב אחי כל מינון גבורתן דעבד להו קב"ה במצרים אלא מאי ויאמינו. הכוא אלה דחיר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' וגו'. ר' יוסא אמר ואמר כתיב וירא ישראל את מצרים מת. וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. א"ר יוסי הרי מתים ראו להם. א"ל אם נכתב לא תוסיפו לראותם היים תינח כן. א"ל ר' אבא יפה שאלת. אלא ביא וראה כתוב ב) מן העולם ועד העולם. ולמדנו עולם למעלה ועולם למטה. עולם שלמעלה משם היא ההתחלה של הארת הנרות [מג] עולם שלמטה שם הוא הגמר. והוא כל ל מהכל. ומזה העולם שלמטה נתעורר גבורות להתחתונים. ובזה העולם עושה הקב"ה אותות לישראל ומזמין להם נסים. וכאשר נתעורר זה העולם לעשות נסים. נשתקנו כל המצרים בים על ידי זה העולם. ונזדמן להם לישראל גם עם זה העולם. וע"כ כתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. עד שיתעורר עולם ההוא ויהיו נמסרים בדינו. וכיון שנמסרו לו לדין. בכן כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים:

ג) **אז** ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. רבי אבא פתח ואמר אסתכלנא בכל תיקונהן דשבחו לקב"ה וכלהו פתחו בהא אז ישיר ישראל. אז ידבר יהושע. אז אמר שלמה. חמי טעמא אלא הכי תאנא כל נסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל. כד אתנהיר נהירו דעת ק"א קדיש"ה בעטרוי. נליפין רשימין בא"ן. בחל"ף. ותל"ף בזיי"ן חנקיד בחסוכי ונהיר לכל עיבר. וכד אתחבר נהירו דחל"ף ומסי לזיי"ן. אתן זיי"ן. דא ד) הרב נס' מלאה דס. כדין עביד נסין וגבורתן בגין דאתחבר חל"ף עם זיי"ן [מד] ודא היא ברתא שירתא היא דכל סגרין. ודא הוא א"ז ישיר ישיר סר מבעיא ליה אלא מלה דא תליא ואכליס לרזא זמנא ואכליס לזמנא דאתי. דזמינין ישראל לשבחא שירתא דא משה ובני ישראל. מכאן אוליכנא דגדיקיא קדמאי. תנ"ג דאכתלקו בדרגין עלאן דלעילא ואתקרו בקשורא דגרוה דחיי זיינין כלהו לאחיא בגופא. ומהמי אתין וגבורן דקא עביד

מתוך עם חזק. עמוד וראה הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים עמוד וראה בגאולת בניך. שהרבה כחות וגבורות עשיתי להם. ויעקב היה שם וראה הכל. זש"כ וירא ישראל את היד הגדולה. ה) אשר עשה ה' במצרים. א"ר שמעון וכי עתה עשה. והרי כבר הם לזה נעשה. ומהו את היד הגדולה אשר עשה ה'. אלא יד אינה נקראת פחות מחמש אצבעות. הגדולה. שנכללות בה חמש אצבעות אחרות. ואז נקראת גדולה. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול. והקב"ה עושה עמהן נסים וגבורות. וביד הזאת נעקרו כל המדרגות מהשתלשלותן. ומכאן למדנו כך. כי בחמש אצבעות הראשונות כתיב ויחזק לב פרעה. כיון שנשלמו אותן חמש לא היה עוד הדבר ברשות פרעה. אז כתוב ויחזק ה' את לב פרעה. וע"כ כתוב וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. ויאמינו בה'. וכי עד עתה לא האמינו בה'. והרי כתוב ויאמן העם וישמעו וגו'. והרי ראו כל אותן הגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. אלא מהו ויאמינו. שהאמינו כמו שכת ב ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' וגו'. ר' יוסא שאל ואמר כתיב וירא ישראל את מצרים מת. וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. א"ר יוסי הרי מתים ראו להם. א"ל אם נכתב לא תוסיפו לראותם היים תינח כן. א"ל ר' אבא יפה שאלת. אלא ביא וראה כתוב ב) מן העולם ועד העולם. ולמדנו עולם למעלה ועולם למטה. עולם שלמעלה משם היא ההתחלה של הארת הנרות [מג] עולם שלמטה שם הוא הגמר. והוא כל ל מהכל. ומזה העולם שלמטה נתעורר גבורות להתחתונים. ובזה העולם עושה הקב"ה אותות לישראל ומזמין להם נסים. וכאשר נתעורר זה העולם לעשות נסים. נשתקנו כל המצרים בים על ידי זה העולם. ונזדמן להם לישראל גם עם זה העולם. וע"כ כתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. עד שיתעורר עולם ההוא ויהיו נמסרים בדינו. וכיון שנמסרו לו לדין. בכן כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים:

ג) **אז** ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. רבי אבא פתח ואמר עיינתי בכל התשבחות ששבחו ישראל להקב"ה. ובלן פתחו באז. אז ישיר ישראל. אז ידבר יהושע. אז אמר שלמה. מה הטעם. אלא כך למדנו כל הנסים וכל הגבורות שנעשו להם לישראל. כשהאיר האור של הקדמו"ן הקדוש בעטרותיו. נחקקים ונרשמים בא"ז. באל"ף. ואל"ף בזיי"ן. זה האור מבריק בדשך ומאיר לכל צד. וכאשר מתחברת הארת האל"ף ומגעת לזיי"ן. מהו זיי"ן. זו ד) הרב לה' מלאה דם. אז נעשה נסים וגבורות. לבעבור שנתחבר האל"ף עם הזיי"ן [מג] זו היא שירה. היא השירה של כל הצדדים. וזהו א"ז ישיר. ישיר. אז שר צריך לומר. אלא דבר דזה תולה ומשלים לזמן ההוא. ומשלים גם לעתיד לבא. שעתידים ישראל לשבח שירה זו. משה ובני ישראל. מכאן למדנו שרצדיקים הראשונים. אע"פ שנתעלו במדרגית עליונות שלמעלה. ונתקשרו בהקשר של צרור החיים. עתידים כלם להחיות בגוף. ולראות אותות וגבורות אשר יעשה

מראה מקומות ה) דף נג. ב) דה"א ט"ז ג) דף נד ד) ישע' ל"ד

זיו הזהר

[מג] עולם דלעילא היינו עולם הבינה הנקרא אימא עלאה. עולם דלמטה היינו עולם המלכות הנקרא אימא תתאה. [מד] אות א' ר"ת ע"ר ספירה הראשונה ספירת כת"ר שהוא מקורא דכלא ואות ז' רמז על ספירת מלכו"ת ספירה השביעית מן שבע ספירות התחתונות. **וכאשר מופיע אור גדול כזה אז נעשה נסים וגבורות:**

יעשה הקב"ה לישראל. וליסר שירה הזאת. וז"כ אז ישיר משה ובני ישראל א"ר שמעון מה דמעם. לפי שכתוב ר) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראני. אראך צריך ל מר. אלא אראני ממש למי שראה בתחלה יראה לי שנית. וזהו אראני. כמו שכתוב אראנו בישע אלהים. ואראהו בישועתי. ובכן אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. השירה של השכינה לקב"ה [יד] למדני כל אדם שאומר שירה הזאת בכל יום מכוון בה. הוא זוכה לאמרה לעתיד לבוא. שהרי יש בה עולם העבר. ויש בה עולם הבא. ויש בה קשרי האמונה. ויש בה ימי מלך המשיח. את. לרבות כל אותן השבחות אחרות שאומרים העליונים והתחתונים. השירה הזאת. שיר זה צריך לומר. אלא השירה שמשבחת השכינה למלך. ומשה מלמטה למעלה אמר [טו] וזה נתבאר. לה'. בשביל שהאיר לה המלך את פניו. ר' יוסי אמר כל מיני דשפע שרוי משפיעים. המשיך המלך הקדוש אליה. ובשביל זה משבחת לי השכינה. א"ר יהודה אם כן למה כתוב משה ובני ישראל. והרי השכינה היתה צריכה לשבח. אלא אשרי הלקם של משה וישראל. שהם היו יודעים לשבח למלך בשביל השכינה כראוי. לבעבור שכל הכח ההוא והגבורה שלה תנחל מאת המלך ר' ייסא אמר השירה הזאת לה'. זה היא הנהר היוצא מן העדן. שכל השפע והגדולה יוצא ממנו להאיר הנרות [טו] ונשמע שמה שכתוב אח"כ אשירה לה' שזה הוא מלך הקדוש העליון. ולכך לא כתוב אשירה לו [טז] ויאמרו לאמר. לדורי דורות. כדי שלא תשכח מהם לעולם. שכל מי שזוכה לשירה הזאת בעולם הזה. זוכה לה בעולם הבא וזוכה לשבח בה בימי המלך המשיח. בשמחתה של כנסת ישראל בהקב"ה. שכתוב לאמר. לאמר בזמן ההוא. לאמר בארץ הקדושה בזמן ששכנו ישראל בארץ. לאמר בגלות. לאמר בגאולתן של ישראל. לאמר לעולם הבא:

ג) **אשירה** לה' כי גאה גאה וגו'. אשירה לה'. נשיר צריך לומר. מהו אשירה. אלא לפי שהיו משבחים תושבחת השכינה [מח] לה'. זה המלך הקדוש. כי גאה גאה. שעולה ומתעטר בכתריו לדמשיך ברכות וכחות וגבורות להעלות בכל. כי גאה גאה. גאה בעולם הזה. גאה בעולם הבא. כי גאה בזמן ההוא. גאה בשביל שיתעטר בכתריו בשמחה שלמה. סוס ורוכבו רמה בים. דכמשלה שלמטה והממשלה שנאחזים זה בזה נמסרי בדים הגדול והממשלה הגדולה ההיא. לעשות בהם נקמות. למדנו שאין הקב"ה עושה דין למטה. עד שיעשה דין בהשרים שלהם למעלה. וז"כ ג) יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. רמה בים. א"ר יהודה באותו הלילה נתעוררה גבורה הקשה. שכתוב בו ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה. בזמן ההוא בקשה השכינה מן המלך כל אותן החילות שלמטה. וכל אותן השרים שלמעלה. שיהיו נמסרים כלם בידה. וכלם נמסרו בידה לעשות בהם נקמות. וז"כ סוס ורוכבו רמה בים. בים סתם. למעלה ולמטה:

עוי

מראה מקומות ר) תיכה ו' כ) דף נד ג) ישעי' כ"ד

עביד קב"ה לישראל ולמיסר שירתא דא הה"ד מה יסיר משה ובני ישראל ת"ר מאמרין אמר מעתא בגין דכתיב ר) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות תרגמו לארכך מבעי ליה אלא תרגמו מתם למחן דהיית בקדמיתא ואמר ליה תגיות ודא הוא תרגמו כמה דכתיב תרגמו בגסא אלהים. ואראהו בישועתי וכדין מה יסיר משה ובני ישראל את השירה הזה"ת לה' שירתא דאתרוניתא לקב"ה [מד] תגין כל ב"נ דאמר שירתא דא בכל יומא ויומא ומכוון בה. זכי למיזרם לזמנא דאתי דהא אית בה עלמא דעבר ואית בה עלמא דאתי ואית בה קבלי מהימנותא ואית בה יומי דמלכא משיחא את לאעלא כל אינון תושבחתן אחרנין דקאמרי עלאי ותתאי השירה הזאת שיר זה מבעי ליה אלא בגין דא דקא משבחת אתרוניתא למלכא ומשה אתתא לעילא קאמר [מה] והא אוקמוה לה' בגין דאנהיר לה מלכא מגהרא ר' יוסי אחר כל אינון משבחין דהוו נגדין משיך מלכא קדישא לקבלה בגוני כך משבחא ליה אתרוניתא א"ר יהודה אי הכי מאי כתיב משה ובני ישראל והא אתרוניתא בעיא לשבחא אלא זכאה אולקהון דמשה וישראל דאינון הוו ידעין לשבחא למלכא בגין אתרוניתא כדקא יאות בגין דכל הסוא אילא ונגבורה דלה ירתא מן מלכא ר' ייסא אחר השירה הזאת לה' דא הוא נהרא דנפיק מעדן דכל משחא ורבו נפיק מגיה לאדלקא בוצינין [מו] ואשמע לבתר דכתיב השירה לה' דא הוא מלכא קדישא עלאה ועד"ל לא כתיב אשירה לו [מז] ויאמרו לאמר. לדרי דרין בגין דלא יתנסי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא. זכי לה בעלמא דאתי. וזכי לשבחא בה ביומוי דמלכא משיחא בחדוותא דכנסת ישראל בקב"ה דכתיב לאמר לאחר בהסוא זמנא. לאחר בארעא קדישא בזמנא דהוו ישראל בארעא לאמר בגלותא לאמר בפורקנא דלהון דישראל לאחר לעלמא דאתי

ג) **אשירה** לה' כי גאה גאה וגו' אשירה לה' נשיר מבעי ליה. מאי אשירה אלא בגין דהוו משבחין תושבחתא דמתרוניתא [מח] לה'. דא מלכא קדישא כי גאה גאה דסליק ואתעטר בעטרוי לאפקא ברכאן וחילין וגבורן לאסקא בכולא כי גאה גאה גאה בהאי עלמא. גאה בעלמא דאתי כי גאה בהסוא זמנא גאה בגין דיתעטר בעטרוי בחדוותא שלימתא סוס ורוכבו רמה בים. שלטנותא דלתתא ושלטניתא דלעילא דאחיזן בהו אתמסרו בהסוא יומא רבא ושלטנותא רבא. לאעבד בהו נוקמין ותגין לא עביד קב"ה דינא לתתא עד דיעביד בשולטניהון לעילא. הה"ד ג) יפקד ה' על צבא המרום ברומא ועל מלכי האדמה על האדמה רמה בים א"ר יהודה בים בלילא אתער גבורא תקיפא דכתיב בים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה בהסוא זמנא בעאת מתרוניתא מן מלכא כל אינון אוכלוסין דלתתא וכל אינון שולטנין דלעילא. דיתמסרון בידהא וכלהו אתמסרו בידהא למעבד בהו נוקמין הה"ד סוס ורוכבו רמה בים בים סתם לעילא ותתא·

עוי

זין הזהר

(מד) כי השכינה נקראת וא"ת (מה) מן ספירת מלכות עד ספירת כתר: (מו) מפרש שזה לה' הראשון היינו עולם הבינה מקור החירות שנקרא נהר היוצא מעדן. פי' מן ספירת החכמה. ואשירה לה' השני היינו ספירת התפארת שנקראת מלך הקדוש. (מז) כי לה הראשון הוא בינה ולה' השני הוא תפארת: (מח) ביון שכתוב אשירה בלשון נקבה בעבור הוספת אות ה'.

ח) **עזי** וזמרת יה ויהי לי לישועה. א"ר יוסי עזי וזמרת יה. היינו אלה הנכללים זה בזה ואינם נפרדים זה מן זה. ולעולם הן בחביבות ברצון אחד. שמשם נמצא השפעת הנחלים ומעינות להספיק לכל ולברך לכל [מ"ב] לא יכזבו מימי המעינות. כמש"כ ג) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. וע"כ ויהי לי לישועה. שבשביל זה המלך הקדוש משפיע ומנחיל למטה [ל] ונתעוררה הימין לעשות נסים. זה אלי ואניהו. היינו צדי"ק. שממנו יוצאות הברכות בזווג. ואנוהו. במקום הה א שהחביבות נמצאת בו. וזהו בית המקדש. אלהי אבי וארוממנהו. משה אמר כך לעומת המקום שהלוים באים מצד ההיא [לא] וע"כ שלמות של הכל היא במקרא הזה. ר' יצחק אמר ויהי לי לישועה. זה המלך הקדוש [נב] וכך היא. ומניין. ממקרא אחר מצינו כן. שכתוב ג) כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה. וכך נשמע מזה שאמר ה' ויהי לי לישועה [נג] שזה המלך הקדוש ד) ר' יוסא אמר זה אלי ואנוהו. שכל ישראל ראו על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ואפילו אותן הולדות שבמעי אמם היו רואים ומשבחים להקב"ה. וכלם היו אומרים זה אלי ואנוהו. אלהי אבי וארוממנהו. כמש"כ אלהי אבי אברהם [נד] א"ר יוסי אם כן למה וארוממנהו. הרי המדה אלהי אברהם למעלה היא. א"ל אעפ"כ נצרך וארוממנהו. והכל ענין אחד. וארוממנהו בכל [לב] להכליל מי שיודע ליחד שם הקדוש והגדול. שהרי זאת היא עבודה עליונה להקב"ה:

ט) **ה' איש מלחמה** ה' שמו. א"ר אבא בוא וראה כאשר יתעוררו הגבורות והמלחמות של הקב"ה. כמה שוטרים של מדת הגבורה מתעוררים לנטש מלחמות בכל מקום. ולנטש חילות וגבורות לכל צד. אז הים סוער וגליו יתרוממו. והאניות ההולכות ושטות יורדות ועולות. וזעף נמצא. אז מתעוררים מתגירי מלחמה באבני בליסטראות. בעלי רמחים וחרבות חצים וקשתות. כמש"כ חציך שנונים. והקב"ה מתגבר בצבאותיו לעורר מלחמה. וי לאותן שהמלך הקד ש יעורר עליהם מלחמה. בכן כתוב ה' איש מלחמה. ומכאן מאלה האותיות ומפסוק הזה יוצאים הרי מלחמה לאותן הרשעים. לאותן השונאים שחטאו להקב"ה. וצירופי האותיות נתגלו לבעלי האמת. והרי נתבארו הדברים. ה' איש מלחמה ה' שמי. כיון שכתוב ה' איש מלחמה לא נודע כי ה' שמו. אלא כמו שכתוב וה' המטיר על סדום וגו' [נו]:

מרכבות פרעה וחילו ירה בים. ר' יהודה פתח ואמר ו) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו'. בשעה שעברו ישראל את הים. אמר הקב"ה להמלאך הממונה על הים קרע מימיך. א"ל למה. א"ל בשביל שיעברו בני בתיך. א"ל הן הגאולה על שנתמלאה דסאה עם רוגז היא אמיתית. אבל מה נשתנו אלה מאלה. א"ל על

ח) **עזי** וזמרת יה ויהי לי לישועה. א"ר יוסי עזי וזמרת יה. הינו אלה הנכללים זה בזה ואינם נפרדים זה מן זה. ולעולם הן בחביבות ברצון אחד. שמשם נמצא השפעת הנחלים ומעינות להספיק לכל ולברך לכל [מ"ב] לא יכזבו מימי המעינות. כמש"כ ג) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. וע"כ ויהי לי לישועה. דבגינו כך מלכא קדישא מסיך ומחסין לתתא [ל] ומתער ימינא לאעבד נסין זה אלי ואנוסו דא לדי"ק דאינון נכון ברכתן בזווג. ואנוסו. בהסוא אתר דחביבותא אתתכח ביה. ודא הוא מקדשא. אלהי אבי וארוממנהו. משה קחתר דא לגבי אתר דלעומי אתיין מסהוא סטרא [לא] וע"ד שלימותא דכלא הוא בהאי קרא. ר' יצחק אמר ויהי לי לישועה דא מלכא קדישא [נב] והכי הוא ותנן. מקרא אחרינא אסכמנא ליה דכתיב ג) כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה ממשמע דקאמר ה' ויהי לי לישועה [נג] דא מלכא קדישא. ד) ר' יוסא אמר זה אלי ואנוסו. דכל ישראל חמו על ימא יה דלא חזא יחזקאל נביאה ואפילו אינון עוברי דבמעי אמהון הוו חמאן ומשבחן לקב"ה. וכלהו הוו אמרין זה אלי ואנוסו אלהי אבי וארוממנהו. כד"א אלהי אבי אברהם [נד] א"ר יוסי אי הכי אמאי יארוממנהו. דהא אלהי אברהם לעילא הוא א"ל אפילו הכי אצטריך. וכלא חד מלה. וארוממנהו בכלא [נה] לאכללא מאן דידע ליחדא שמא קדישא רבא. דהא הוא פולחנא עלאה דקב"ה:

ט) **ה' איש מלחמה** ה' שמו. א"ר אבא תא חזי כד מתערין גבורין וקרבין דקב"ה. כמה גדודי מסירין מתערין לאוסדא קרבין בכל אתר. ולאוסדא חילין וגבורין לכל עיבר כדין ימא אתרגיש ונגלגלי סלקין. וארבין דאזלין ואתיין נחתין וסלקין. וזעפא אתתכח. כדין מתערין מגיחי קרבא באבני בלסטראין מארי דרומחין וסייפין גירין וקשתין כד"א חציך שנונים וקב"ה אתתקף בחילוי לאתערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עלייהו קרבא כדין כתיב ה' איש מלחמה. ומסכא מאינון אתוון ומהאי קרא נפקין סורי קרבא לאינון חייביא. לחילין מארי דבבו דחבו לקב"ה. ואתיין אתגליין לאינון מארי קטיל. והא אתפרשן מלין והא אתמר ה' איש מלחמה ה' שמו. כיון דכתיב ה' איש מלחמה לא ידענא דה' שמו. אלא כמה דכתיב וה' המטיר על סדום וגו' [נו].

מרכבות פרעה וחילו ירה בים ר' יהודה פתח ואמר ו) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו'. בשעתא דעברו ישראל ית ימא אמר קב"ה למלאכא די ממנא על ימא פלוג מימך א"ל לאה א"ל בגין דבני יעברון בגווך. א"ל פורקנא מסקא דקיימא קטיל. מאי שנא אלין מאלין א"ל

על

מראה מקומות ח) דף נה ב) יבעי' נ"ח ג) יבעי' י"ב ד) דף נ"ה ה) דף נ"ו ו) ת"ס ע"ז

זיו הזהר

[מט] היינו הזדוגות של חכמה ובינה הנקראים אבא ואימא שהן תרין רעין דלא מתפרשין לבעבור קיום העולם: [נ] לעודר הזדוגות תפארת ומלכות הנקראים ברא וכרתא שעי"ז נשפע השפע למלכות ע"י ספירת יסוד צדי"ק שעליו נאמר זה אלי ואנוהו. [לא] כי משה משכם לוי בא. והיינו עולם הבינה דמינה דינין מתערין: [נב] היינו ספירת התפארת: [נג] היינו שבוח הפסוק וגוסף השם הוי"ה שסתמו הוא ספירת התפארת: [נד] היינו ספירת החסד. [נה] ר' יוסי מקשה שאין שייך וארוממנהו אלא בספירת מלכות להרימה ע"י תורה ותפלה שתזדוג עם עלמא דרבורא להשפעת שפע. אבל בספירת חסד מה הרמה שייך בה. ומתרץ שגם כה שייך הרמה שע"י עבודת ישראל נתיחד שם הגדול והקדוש ותתרומם ספירת החסד למעלה ראש לקבל החסדים ולהשפיעם למלכות. וזהו שאמר וארוממנהו בכל. פי' שבכל ו' ספירת הבנין שייך הרמה להכלילם בג' ספירות הראשונות שעי"ז יתמלאו כלם בשפע מן הנהר היוצא מעדן: [נו] פי' ה' איש מלחמה היינו תפארת. ה' שמו היינו מלכות שנקראת שמו. ונקראת גם כן בית דינו. וכך נדרש גם עה"פ וה' המטיר על סדם. דהיינו הוא וב"ד דינו:

על תנאי זה עשיתי לים כשבראתי העולם. מה עשה הקב"ה. העיר גערת נתכוצו המים. זש"כ ראוך מים אלהים וגו'. א"ל הקב"ה הרג כל אותן ההילות. ואח"כ השליכם החוצה. אחר זה כסה הים עליהם. זש"כ מרכבת פרעה וחילו ירה בים. א"ר אלעזר צא וראה כמה מרכבות עשה הקב"ה למעלה. כמה גבאות כמה הילות. וכלם נקשרים אלה באלה. כלם מרכבת אלה לאל. מדרגות על מדרגות ימצד השמאל מתעדרות מרכבת השרים שאינם קדושים. כלן מדרגות ידועות למעלה כמו שנתבאר יכלם נמסרו ביד בית דין המלכות שנקראת ים הגדול לשברם ממדרגתם. וכאשר הם נשברים למעלה. כל אלה שלמטה נשברים ונאבדים בים התהתון. זש"כ מרכבת פרעה יהיל ירה בים. בים סתם. ומבחר שלישיו טבעו בים סוף [ז] ומבחר שלישיו הרי נתבאר בדבר ב שלישים על כל. שכל המדרגות הן שתים ואחת. אלה על אלה [ח] יבדמיין שלמעלה כך גם הם נעשו. יכלן נמסרו בידה לשברם ממשלתם אלה ואלה. בוא וראה הרי אמרו שכל עשר מכות שעשה הקב"ה במצרים כלן היו בכח יד אחת. שהשמאל נכלל בימין. כי העשר אצבעות נכללות זו בזו. כנגד העשרה מאמרות שהקב"ה נקרא בהם [ט] ואח"כ כנגד כל הסכות היתר דמכה של הים חזקה וגדולה ביותר. כבתוב ודאחרון דבביר. זש"כ מרכבות פרעה ודילו ירה בים וגו'. ולעתיד לביא עתיד הקב"ה להרוג הצבאות עם הפרות ורנציבים והנסיכים של אדום. זש"כ ו) מי זה בא מאדום דמ ץ בגדים מבצרה

ג) **ימינך** ה' נאדרי בכח וגו'. מדו נאדרי. נאדר צריך ל מר. אלא בשעה שהשמאל באה להזדווג בהימין. בכן כתוב נאדרי בכח. רמז על שתים [כ] ולעולם כך הוא. לפי שהשמאל נמצאת בהימין נכלל בה. א"ר שמעון כמו שביארנו כך הוא. כי האדם נמצא שנחלק להיות חצי הגוף. מה הטעם. כדי שיקח עמו בת זוגו נעשו גוף אחד ממש. כך הוא הימין נמצא שנחלק. מה הטעם. **כדי שיקח עמו השמאל** [כא] **וכך הוא נעשה דכל אחד** באחד. יע"כ באחת הוא מכה ור פא. זש"כ ימינך ה' תרעץ אויב. ביא וראה שירה הזאת נאמרה על זמן הדוא. ועל זמן העתיד בימים שיתעורר מלך המשיח. שכתיב ימינך ה' תרעץ אויב. רעצת לא כתוב אלא תרעץ. מה נכתב תהלה על החורבן. ג) השיב אחור ימינו מפני א יב. בזמן דהוא. היא תרעץ אויב לזמן העתיד. והכל כן היא. תדרס לא כתוב אלא תדרס. תשלח חרנך יאכלמו כקש. דכל לזמן העתיד. ימינך ה' נאדרי בכח. בזמן דזה בע לם דזה. ימינך ה' תרעץ אויב בזמן מלך המשיח. ובר ב נאינך תהרס קמיך. לכשיבא נ ג ומנ ג. תשלח הרנך יאכלמו כקש. לתחיית המתים. שכתוב ד) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. אלה לחיי עולם ואלה להרפות לדראון עולם. על זמן ההוא א"ר שמעון אשרי הלקם של אותן שישארי בעולם. ומי הם. ביא וראה לא ישארי מבני העולם אלא אלה הנמ לים שקבלי עלידם א ת דברית הקדיש. ינכנסו בברית הקדוש באותן שני דדרקים כמ שנתבאר

על תנאי זה עבדית לימא כד ברתתי עלית. מה עבדי קב"ה אתער נבירתא דיליה ואתקמסו מיא סה"ד לאוך מים הלסים וגו' א"ל קב"ה קטול כל מינון אוכליסין ולבתר תרמי לין לבר לבתר מפי יתא עלייהו סה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים. א"ר אלעזר פוק חזי כמה רתיכין עבד קב"ה לעילא כמה אוכליסין כמה חיילין. וכלהו קטירין אלין באלין כלהו רתיכין אלין לאלין. דרגין על דרגין ומסדרא דסמאלא מתערין רתיכין דלא קדישין שליטין וכלהו דרגין ידיען לעילא כמה דאתמר וכלהו אתמסרו ביד דינא בי דינא דמלכותא דקרי ימא רבא לתבירא לין מדרגיהון וכד אינון אתברו לעילא כל אינון דלתתא אתברו ואתבדידו בימא תתאה. סה"ד מרכבת פרעה וחילו ירה בים בים סתם ומבחר שליטיו טבעו בים סוף [ז] ומבחר שליטיו הא אתמר ושליטים על כלו כלהו דרגין תרין וחד אלין על אלין [ח] כגוונא עלאה הכי אתעבידו וכלהו אתמסרו בידהא לאתברא מסולמיהון אלין ואלין תא חזי הא אתמר דכלהו עבר מאמן דעבד קב"ה באינרים כלא סוף ידא חדא. דסמאלא אכליל בימינא דעבר אלבען כלילן דא בדא. לקבל עבר אמינן דקב"ה אתקרי בהו [יא] לבתר לקבליה דכלא הוי דיתא תקיף ורב ושליטא. כד"א והאחרון הכביד הס"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו'. ולזימנא דאתי זמין קב"ה לקטלא אוכליסין וקוזתורגטין וקינמיריסין וקלמרוסין דתהום הס"ד ח) מי זה בא מאדום חתוך בגדים מבצרה

ג) **ימינך** ה' נאדרי בכח וגו' מאי נאדרי נאדר מבעי ליה אלא בשעתא דסמאלא אתיא לאזדווגא בימינא כדין כתיב נאדרי בכח תרי [ט] ולעילא הכי הוא. בגין דסמאלא אתכסי בימינא ואתכליל בה ת"ר מעון כמה דאוקימנא הכי הוא דב"נ אתכסי דאתפלג מאי משמע בגין לקבלא עמיה בת זוגיה דיתעבידו הד גוכא ממש כך ימינך אתכסי דאתפלג מאי עביד בגין לקבלא עמיה בת [יא] **והכי הוא כלא חד** בחד וע"ד בחד מאי ימינך הס"ד ימינך ה' תרעץ אויב תא חזי שיראתא דא אתמר על אהוא זמנא. ועל זמנא דאתי ביומי דיתער מלכא משיחא דכתיב ימינך ה' תרעץ אויב. רעצת לא כתיב אלא תרעץ מה כתיב בקדמיתא ג) השיב אחור ימינו מפני אויב בהאוא זמנא הוא תרעץ אויב לזמנא דאתי וכלא הכי הוא אתרס קמיך הרסת לא כתיב אלא אתרס תשלח חרנך יאכלמו כקש כלא לזמנא דאתי ימינך ה' נאדרי בכח בזמנא דא בעלמא דין ימינך ה' תרעץ אויב בזמנא דמלכא משיחא ובריב נאונך אתרס קמיך לבתיה גיג יתגיג תשלח חרנך יאכלמו כקש לאתחיית המתים דכתיב ד) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם בהאוא זמנא א"ר שמעון זכאין אינון דאתחרון בעלמא ומאן אינון אינון תא חזי לא יתחר מבני עלמא בר אינון גזירין דקבילו את קיימא קדישא ועאלו בקיימא קדישא בהאינון תרין חילקין כמה דאוקימנא

מראה מקומות ו) יבמי ס"ג ב) דף נו ג) חיבר ב' ד) ד' יא ט"ב

זין הזהר

(נז) ים סוף היינו סופא דכל דרגין שהיא כפירות מרכות. (נח) אחת דסד ואחת דין ימין ושמאל. ואחת מכריע באמצע שהיא מדת הרחמים (נט) היינו דע"ר כפירות ונקראין גם כן בשם עשר אצבעות ה' של רחמים וד' של גבורות (כ) הרשון רבים מרמז שהיד ימין יש בה התכללות של יד שמאל. היינו שהחמש גבורות נכללות בהחמשה חסדים (כא) פי' כדי שתוכל להיות התכללות חסדים בגבורות וגבורות בחסדים:

לאוקימנא [סכ] והוא נמיר ליה לסיסיא קייס ולא עייליס בתר דלא לאעריך אלין אינין דיסתרין ויכתבון לחיי עלמא תגלן. דכתיב ח) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. כל הכתוב לחיים בירושלים מסמע הנשאר בציון והנותר בירושלים דכל אלן דאתגזר באלין תרין דרגין עאל [ס] ואי נמיר לסיסיא קייס כדקא חזי ויזדמר ביה עליה כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלים אלין יסתלרון בסיסיא זמנא ובהו זמין קב"ה להדתא עלמא ליחדי בהו על סיסוא זמנא כתיב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ט) רבי חייא אמר ימיך ה' נאדרי בכח דא אוריתא וע"ד ימיך ה' תרעץ אויב. דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון דעמין עובדי ע"ז. בר בשעתא דישראל מתעסקין באוריתא דכל זמן דישראל מתעסקין באוריתא ימינא מתתקף ואתבר חילא ותיקפא דעמין עובדי ע"ז ובגיני כך אוריתא אתקריאת עוז כד"א ה' עוז לעמו יתן. ובשעתא דישראל לא מתעסקין באוריתא שמאלא אתתקף ויתתקף חיליהון דעמין עובדי ע"ז וסלמין עליהון ונזרין עליהון גזרין דלא יכלין לתיקס בהו ועל דא תתגליון ישראל ואתבדרו בגיני עוביין הד"ד ג) על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורתי. דהא כל זמנא דישראל יתדלון באוריתא אתבר חילא ותיקפא דכל עמין עובדי ע"ז. הס"ד ימיך ה' תרעץ אויב א"ר אלעזר ודאי כך הוא. שכל זמן שקילים של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו'. כמו שלמדני הקל קול יעקב. ואם לא. אז הידים ידי עשו. וזה נתבאר:

ד) **וברוב** גאונך תהרס קמיך. א"ר אבא בשם רב יוסא הזקן. וכך א"ר שמעון. עתיד הקב"ה להחיות לכל אותן הטלבים שצוררו לישראל ולירושלים. לאנדריאנוס ולליפינוס לנבוכדנצר לסנחריב ולכל שאר מלכי עמים שהחריבו ביתו. ולהמשילם בבתחלה. ויתאספו עמהם שאר עמים. ועתיד הקב"ה להפרע מהם בהתגלות סביב ירושלים זש"כ ה) וזאת תהי' המגפה אשר יגיף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתיב אלא אשר צבאו. בכן כתיב וברב גאונך תהרס קמיך. וזה על זמן ביאת המשיח נכתב. ושירה הזאת שירת עולם היא:

וברוח אפיך נערמו מים. בזמן ההוא. ולפיכך יש בשורה הזאת לזמן ההוא. ולזמן של מלך המשיח ולזמן של גוג ומגוג. נצבו כמו נד נוזלים. לזמן של עולם הבא [סד] שרוא שמחת כל העולמות:

אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל. אמר אויב. זה המטונה ההוא שרו של מצרים. בשעה שנתנה לו הממשלה על ישראל חשב לכלותם תחת ממשלתו. אלא שזכר הקב"ה גבעות עולם שהיו מגינים עליהם. ואל תאמר שרק זה השר בלבדו. אלא כל אותן השרים המטונים על כל העמים עובדי ע"ז. כאשר נתנה להם רשות וממשלה על ישראל. מבקשים כלם לכלות את ישראל תחתם. וע"כ איתן העמים שהם תחת ממשלת אותן השרים. גוזרים כלם גזרות לכלות את ישראל. אלא שהקב"ה זוכר

שנתבאר [סב] והוא מן נטרי הברית ההוא. שלא הכניסו במקים שלא נצרך. אלה הם שישארי ויכתבו לחיי עולם. מניין. שכתוב ח) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. כל הכתוב לחיים בירושלים. כך נשמע מסה שכתוב הנשאר בציון והנותר בירושלים. שכל מי שנימל כראוי נכנס בשתי אלה המדרגות [סג] ואם נטר ברית הזה כראוי ינהר כי. עליו כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלים. אלה ישארו בזמן ההוא. ועמהם עתיד הקב"ה לחדש העולם ולשמח עמהם. על זמן ההוא כתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ט) רבי חייא אמר ימיך ה' נאדרי בכח. זו התורה. ועל כן ימיך ה' תרעץ אויב. שאין לך דבר בעולם שישבר כחם של העמים עובדי ע"ז. מלבד בזמן שישראל עוסקים בתורה. שכל זמן שישראל עוסקים בתורה נתחזק בחינת הימין. ונשבר כחם וגבורתם של העמים עובדי ע"ז. לפיכך נקראת התורה עוז. כמש"כ ה' עוז לעמי יתן. ובזמן שישראל אין עוסקים בתורה בחינת השמאל נתגבר. ונתחזק כחם של העמים עובדי ע"ז. ומושלים על ישראל וגוזרים עליהם גזרות שאין יכולים לעמד בהן. ועל כן גלו ישראל ונתפזרו בין העמים. וזש"כ ג) על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבם את תורתי. שהרי כל זמן שישראל עמלים בתורה נשבר כחם וגבורתם של העמים עובדי ע"ז. וזש"כ ימיך ה' תרעץ אויב. אמר ר' אלעזר ודאי כך הוא. שכל זמן שקילים של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו'. כמו שלמדני הקל קול יעקב. ואם לא. אז הידים ידי עשו. וזה נתבאר:

ד) **וברוב** גאונך תהרס קמיך. א"ר אבא בשם רב יוסא הזקן. וכך א"ר שמעון. זמין קב"ה לאחיות לכל אינון מלכין דאעקו לישראל ולירושלים. לאנדריאנוס לליפינוס לנבוכדנצר לסנחריב ולכל שאר מלכי עמין דחריבו ביתיה ולשלמאה לון כקדמיתא ויתכנשון עמהון שאר עמין. וזמין קב"ה לאתפרעא מינייהו באתגלי סחרני ירושלים. הס"ד ה) וזאת תהי' המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו לא כתיב אלא אשר צבאו. כדין כתיב וברב גאונך תהרס קמיך. ודא לזמנא דאתי מסיחא כתיב. ושירתא דא שירתא דעלמין הוא:

וברוח אפיך נערמו מים בהסוא זמנא ובג"כ אית ביה להסוא זמנא. ולזמנא דמלכא מסיחא. ולזמנא דגוג ומגוג. נצבו כמו נד נוזלים. לזמנא דעלמא דאתי [סד] דאינון חדוותא דכל עלמין:

אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל. אמר אויב. דא הסוא ממנא רברבא על מלראי בשעתא דהתיהיב ליה שלטנותא על ישראל חשיב דיסילוון תחוי שלטניה אלא דדכר קב"ה טורי עלמא דהוו מגינין עליהון ולא תימא דא בלחודוי. אלא כל אינון רברבין דממנן על כל עמין עובדי ע"ז. כד אתיהיב להו רשותא ושלטנותא על ישראל כלהו בעאן דיסיגון ישראל תחותייהו. וע"ד אינון עמין דתחות שולטניהון דהינון מינון כלהו גזרין גזרין לסילאה לון אלא דקב"ה דכר עירי

מראה מקומות ח) יבמי' ד' ב) דף ת. ג) ירמי' ט' ד) דף ת ה) זכרי' י"ד

וסכו ב' החלקים היינו מילה ופריעה: [סג] הקראות ציון וירושלים שהן יסוד ומלכות. כי מילה במלכות ופריעה ביסוד: [סד] ת אלא הארץ בהרים וגבעות של שפע מעולמות העליונים.

גבעות עולם ומגין עליהם. וכאשר ראה משה כך התחיל לשבח לרקב"ה ואמר. מי כמכה באלים ה':

מי כמכה באלים ה' וגו'. א"ר שמעון יש עץ אחד גדול עליון ותקיף. בו ניצנים עליונים יתדות נים. והוא מוגבל בשנים עשר גבולין [ס"] ומתחזק בארבעה צדדי העולם הסובבים אותו במקום תם. שבעים ענפים עולים בתוכו ונזונים ממני [ס"] מגזע שרשי. יונקים הענפים סביביו. ואלה הענפים הנמצאים בהעץ כאשר מגיע זמן ממשלתו של כל ענף ענף. כלם מבקשים לכלות כל גיפו של העץ. שהוא רעיקר של כל הענפים. והוא המ של עלידם. וישראל דבקים בו. כאשר מגיע עליהם ממשלת גופו של העץ שהא חלקם של ישראל. מבקש לשמיד אותם וליתן שלום בכלם. ולכך נקרבים שבעים פרי החג ליתן שלום לשבעים הענפים שבתוך העץ. ולכך מי כמכה באלים ה'. מהו באלים. בעצים. כמש"כ ח) כי יבשו מאלים אשר המדתם. שהיא עץ שהיו עובדים לאין צורה שרקקו בתוכו. הרי שעצים נקראים אילים. מי כמכה שיעשה כמעשיך ורחם על הכל. מי כמכה בכל דענפים הסובבים להעץ. שאע"פ שהיא המושל הוא שומר לכל. שומר לכל השאר. יאני רוצה לעשות עמהם כליה. מי כמכה נאדר בקדש. בזה דכה העליון שנקרא קדש [ס"] נאדר בקדש ממש. ונקרא כח ה' ניעם ה'. והרי נתבארו הדברים:

ג) **נטית** ימינך תבלעמו ארץ וגו'. א"ר שמעון בוא וראה ימינו של הקב"ה ממנו נתעורר כל הארות כל הברכות וכל השמחות. בו נכלל השמאל. כמו שיש באדם ימין ושמאל. והשמאל נכלל בהימין. והימין הוא כולל הכל. וכאשר נתעורר הימין גם השמאל נתעורר עמו. שהרי בי נאחז ונכלל. ובוא וראה בשעה שנשא האדם את ידו בתפלה. ומכוון באצבעותיו למעלה. כמש"כ והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. שהרי בהימין תלה הכל. וכתוב וישא אהרן את ידו. כתוב חסר [סח] אז הכינה לעורר ברכות למעלה. אבל דקב"ה אינו כן. בשעה שנושא הימין למעלה ויי להם להתחת נים. שהרי כל עזרה וכל הברכות מסתלקות מהם. מגיין. שכתוב נטית ימינך תבלעמו ארץ. מהו נטית ימינך. כתרגומו. ארימת ימינך. מיד תבלעמו ארץ. וכאשר הימין נמצא גם השמאל נמצא עמו. ואז אין הדינים שולטים בעולם. מפני מה. לפי שהימין נמצא עמו. ואם הימין נסתלק אז השמאל מוכן. ואז דינים נתעוררים בעולם. והדין שורה בבל. ג) ר' יצחק אמר נטית ימינך תבלעמו ארץ הרי העידו בזה החברים. שכאשר הוציא הקב"ה למצרים מתים מתוך הים. אמר לארץ אסוף אותם בתוכך. ולא בקשה עד שהושיט הקב"ה ימינו כנגדה והשביע אותה. אז בלעה הארץ אותם. וש"ב נטית ימינך תבלעמו ארץ. א"ר אלעזר נטית ימינך להפרידה מן יד השמאלית. ואז נעשה בהם הדין:

נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך וגו'. כמו שכתוב ז) כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם. נחית בחסדך

מראה מקומות ח) שי' ל' ט) דף נו. י) דף נט יא) תניס מ"ד

עורי עלמא ואגין עליהו. וכד חמא חסד דלא שרא לשבחא לקב"ה ואמר. מי כמכה באלים ס':

מי כמכה באלים ס' וגו' א"ר שמעון חילגא חד רברבא עלמה תקיפא. ביה אתזנו עלהין ותתאין והוא מתחם בתריסר תחומין [ס"] ואתתקף בארבע סטרי עלמא דאסתחרלן בדוכתייהו. שבעין ענפין סלקין בגויה ואתזנו מגיה [סו] בעקר שרשוי יקרין אינון סחרניה. ואינין ענפין דמשתכחין בחילגא כד חמי עידן שלטניה דכל ענפא וענפא כלהו בגאן לבילאה כלא גופא דחילגא. דאינו עקרא דכלהו ענפין. ההוא דכליב עלייהו. ויסרחל אהיזן ביה כד חמא עלייהו שלטניתא דהאוא גופא דחילגא חולקא דישראל בעי לנטרא לון ולייחד שמא בכלהו. ועד שבעים פרי החג למיחד שליחא לשבעין ענפין דבגו חילגא. ועד מי כמכה באלים ה'. אלי באלים לילגא כד"א ח) כי יבשו מחילים אשר חמדתם. דהוא חילגא דהוו פלחין לחד דופסא דמחקקין בגויה. ואקרי אילים חי כמכה דיעביד כעובדך ורחם על כלא. מי כמכה בכל הוא סחרניה דחילגא. דאע"ג דאינו שלמא נעיר לכלא. נעיר לכל שאר. ולא בעי לאתבד עאסין גמירא. מי כמכה נאדר בקדש. בהיא חילא עלאה דאקרי קדש [סז] נאדר בקדש ממש. ואקרי כח ה' נועם ה'. והא אוקימנא מילי

ג) **נטית** ימינך תבלעמו ארץ וגו'. א"ר שמעון תא חזי ימינא דקב"ה מגיה אתערין כל גוונין כל ברכאן וכל חידו ביה כליל באחלא כמה דאית בב"נ ימינא ושמאלא ואחלא אתכליל בימינא וימינא הוא כליל כלא וכד אתער ימינא באחלא אתער עאיה דהא ביה אחיד ואתכליל ותא חזי בשעתא דאתרים ב"נ ידיה בגליתא ומכוון באצבעין דיליה לעילא כמד"כ והיה כאשר יריס משה ידו וגבר ישראל. דהא בימינא תליא כלא. יכתיב וישא אהרן את ידו כתיב חסר [סח] כדין אתכוין לברכא לעילא וקב"ה לאו הכי. בשעתא דאתרים ימינא לעילא ווי להם לתתאי דהא כל סייעתא וכל ברכאן אסתליקו מגייהו מגלן דכתיב נטית ימינך תבלעמו ארץ מאי נטית ימינך כתרגומו. אריכת ימינך יהיד תבלעמו ארץ. וכד ימינא אשתכח אמהלא אסתכח עמיה וכדין לא שלטין דינין בעלמא מאי טעמא בגין דיימינא אסתכח עאיה והי ימינא אסתלק אתי אחלא אזדמן וכדין דינין אתערין בעלמא ודינא שריא בכלא. ג) ר' יצחק אמר נטית ימינך תבלעמו ארץ הרי העידו אינון חברייא דכד אניק קב"ה למצראי מתין אתחות ימא. אמר לארעא כנוס לון בגווך. ולא בעאת עד דאתיסי קב"ה ימינא לקבלה ואומי לה. כדין בלעתינון ארעא. הה"ד נטית ימינך תבלעמו ארץ אלעזר נטית ימינך לאפרשא לה מאמלא. וכדין אתעביד בהו דינא

נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך וגו' כתיב דכתיב ז) כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם נחית בחסדך

זין הזהר

כ"ו) דיינו ספירת תפארת שיש בה י"ב גבולי אלכסון הנסתעפים מן י"ב צירופי הוי"ה ב"ה. [סו] היינו ע' שרים של אומות העולם [סו] היינו ספירת הנסכר שנקרא קודש והוא כהו של אבא ש.קא נועם דהיינו עד, וזר הכח והנועם יוצא מן העדן ונשפע דרשם הוי"ה דהיינו תפארת ע"י הבינה. [סח] לשון יחיד לרמז על יד אחת שהיא הימין:

בחסדך. דא דכתיב כי יחיך. דא גדולה נהלת בעזך. דא דכתיב וזרועך דא גבורה. אל נוה קדשך דא דכתיב ואור פניך כי רציתם דא לדיק [סע] וכלהו מסתכמי בקרא:

ח) **אז** נבהלו אלופי אדום וגו'. א"ר שמעון בוא וראה בהסוא זמנא שלטנותא דמצרים הוה שליט על כל שאר עמין כיון דאתבר חילא דמצרים אתבר חילא דשאר עמין מגלן. דכתיב אז נבהלו אלופי אדום וגו' וכתיב שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים. ואחידן במצרים לסייעא דלהון יבההוא זמנא כלהו בעאן לסייעא דמצרים לאתתקפא וע"ד כיון דשמעו נבורן דבבל קב"ה בילריס. רפו ידיהון ולא יכילו למיקם וחזדעזעו כלהו ותתברו מסולעתהון

ט) **תפל** עליהם אימתה ופחד אימתה אימה תבעי ליה מאי אימתה. דהא ליה לך לך את אז תלה חדא באוריתא דלא חיה בה רזין עלאין מאי אימתה א"ר שמעון כלומר דהאי דסכינתא [ע]

תביאמו ותטעמו בדר נהלתך וגו'. א"ר שמעון תביאמו ותטעמו תביאם ותטעם תבעי ליה ייתי תביאתו אלא רוחא דקודשא אחר על חיון דרא בתרתא דגזר יסוסע ואתגלי בהו גליא דרסיתא קדישא דשיא דקב"ה [עא] אלין אחידן ביה בתא ית"ו והלין אתחזיאו למירת אדעא כמה דכתיב ג) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגזר ואתגלי ביה רסיתא קדישא ונטיר ליה מקרי לדיק. בג"כ לעולם יירשו ארץ וע"ד תביאמו וא"ו יתרה תביאתו לחיון דאחידן בתא וא"ו. ותטעמו כד"א נגר מטעי יי' לפרסם ידי להתפאר. לחיון דאחידן בתא וא"ו ולחיון בתראי אתבר מלה ולית לך מלה באוריתא אי את זעירא באוריתא. דלית בה רזין עלאין ועיין קדישין. זכאה אולקיהון דיהון בהו:

רעיא מהימנא

מכון לשבתך פעלת ה'. פקודא נייחני מקדשא לאתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא כד"א מכון לשבתך פעלת ה' דהמעריך לאבני בי מקדשא לאתתא ולגלגלה בגויה גלותא בכל יומא לאפלה ליה לקב"ה דהא לגלותא אקרי עבודה וסהדותא בי כנישתא הנעריך לאבני ליה בספירו סניא ולאתקנא ליה בכל תקונין דהא בי כנישתא לאתתא קימא לקבל בי כנישתא דלעילא בית המקדש לאתתא חיבי קאים כגוונא דבית המקדש דלעילא דקאים דא לקביל דא והאי בי מקדשא כל תקוניי וכל פולהנוי וכל אינון מאנין וכמשין בלהו אינון כגוונא דלעילא משכנא דקא עבד משה במדברא כלא הוה כגוונא דלעילא בי מקדשא דבגין דמלכא מלכא הוא בי נייחא כגוונא עלאה בכל אינון תקונין למהוי כתקונא דלעילא בי נייחא יתחסנתא יהכי בי כנישתא אלעריך בכל תקוני ספירו לייהוי כגוונא עלאה למהוי בית גלותא לאתתקנא תקונים בגלותא כמה דאוקמוה והסהדותא בי מקדשא דליהוי ביה חלונות דכתיב וכוין

מראה מקומות ח) דף מט ט) דף נט ג) יפעי' ס'

זין הזהר

כמו בכרש זד הכסוק לרמז שנשפע בחות מן מדת החסד לישראל. ומן מדת הגבורה למצרים. והכל ע"י יסוד צדי"ק [ע] דורש אימתה ב שתי תיבות אימת ה"א. וסתם אות ה' רמז על השכינה הקדושה: [עא] ע"י מצות פריעה נאחז האדם ונקשר באות וא"ו הרומז על דתפארת ועל היסוד:

בחסדך. זהו שכתוב כי יחיך. זו גדול"ה. נהלת בעזך. זהו שכתוב וזרועך. זו גבור"ה. אל נוה קדשך. זהו שכתוב ואור פניך כי רציתם. זה צדי"ק [סע] וכלן נרמזין בכתוב:

ח) **אז** נבהלו אלופי אדום וגו'. א"ר שמעון בוא וראה בזמן ההוא ממשלת מצרים היתה שולטת על כל שאר העמים. כיון שנשבר הכח של מצרים נשבר גם הכח של שאר העמים. מניין. שכתוב אז נבהלו אלופי אדום וגו'. כתיב שמעו עמים ירגזון וגו'. לפי שכלם היו נאחזים בעבודת מצרים. ונקשרים במצרים לעזור לדם. ובזמן ההוא בקשו כלם לעזור למצרים להתגבר. וע"כ כיון ששמעו הגבורות שעשה הקב"ה במצרים. רפו ידיהם ולא יכלו לעמד. ונזדעזעו כלם ונשברו מממשלתם:

ט) **תפל** עליהם אימתה ופחד. אימתה. אימה צריך לומר. מדו אימתה. שהרי אין לך אות או תיבה אחת בתורה שאין בה סודות עליונים. מהי אימתה. א"ר שמעון כלומר אימת השכינה [ע]:

תביאמו ותטעמו בדר נהלתך וגו'. א"ר שמעון תביאמו ותטעמו. תביאם ותטעם צריך לומר. מהו תביאמו. אלא רוח הקדש אמר כך על אותו דדור האחרון שכל ישרשע. ונתגלה בהם התגלות רושם הקדוש של שם הקב"ה [עא] אלה נאחזים בו באות וא"ו. ואלה ראוים לירש את הארץ. כמ שכתוב ג) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שכל מי שנמול ונתגלה בו רושם הקדוש. יש מר אותו מפנם נקרא צדיק. ובשביל זה לעולם יירשו ארץ. ולכך כתיב תביאמו ב א"ו יתרה. תביאמו לאלה שנאחזים באת וא"ו. ותטעמו. כמש"כ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאלה שנאחזים באת וא"ו. ועל אותו דדור האחרון מיסב הדבר. ואין לך תיבה בתורה או אות קטנה בתורה. שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים. אשרי חלקם של המבינים בהם:

רועה דנאמן

מכון לשבתך פעלת ה'. רמז על המצוה לבנות מקדש למטה כדמיון בית המקדש שלמעלה. כמש"כ מכון לשבתך פעלת ה'. שנצרך לבנות ביהמ"ק למטה. ולהתכלל בתוכו בכל יום לעביד לו להקב"ה. שהרי תפלה נקראת עבודת הלב. ואותו בית הכנסת צריך לבנות אתו ביופי גדול. ולתקנו בכל תקונים. שהרי בית הכנסת שלמטה עומד נגד ביהכ"נ שלמעלה. בית המקדש שלמטה עומד כדמיון בית המקדש שלמעלה. ועומדים זה נגד זה. ובית המקדש הזה כל תקוניו וכל עבודתו וכל הכלים שלו ודמשמשים כלם דם כדמיון שלמעלה. המשכן שעשה משה במדבר הכל היה כדמיון שלמעלה. בית המקדש שבנה שלמה המלך הוא בית מנוחה כדמיון ביהמ"ק העליון. בכל אותן תקונים להיות כהתקון שלמעלה בית מנוחה ונחלה. וכן בית הכנסת צריך להיות בכל תקוני יופי כדמיון העליון. להיותו בית תפלה לתקן תקונים ע"י התפלה כמו שנתבאר. וכל בית מקדש צריך שיהיו בו חלונות. שכת ב

וכוין

ה) וכוין פתיחן ליה. יהיינו כדמיון שלמעלה. וע"ז כתוב
ג) משניח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואפשר תאמר
שגם בשדה טיב להתכלל. כדי שרוח התפלה יעלה ישר
לשמים. לא כן שהרי אנו צריכים לבית. שיהי' נמצא בית
למטה כדמיון בית העליון. להמשיך מדור העליון למדור
התחתון. ועוד שהתפלה והרוח ההיא צריכה לעלות ולצאת
מתוך מקום צר בדרך ישר נגד ירושלים. וע"ז כתוב מן
המצר קראתי יה. שנצרך מקום הדחק יצר לשלח מתוכו
רוח התפלה. שלא יטה לימין ולשמאל. ובשדה אי אפשר
לשלח את הקול באיכן זה. והרי כדמיון זה קול השופר
נדחה להוץ בדרך ישר מתוך מקום צר ירחל יבוקע
רקיעים. ועולה במעלה לעורר רצון ירדמים לעלה. ואם
תשאל הרי כתיב ויצא יצחק לשוח בשדה. רא כן יצחק
שענין אחר היה בו מה שלא היה בכל דעולם עוד שזה
הכתיב אינו בא להשמיעני כפשוטו. כי ודאי בענין אחר
הוי' מפלל [נב] וזה נתבאר. ע"כ ר"מ

ג) **תניא** א"ר אבא אשרי חלקם של אותם דזכים לומר
שירה הזאת בעולם הזה. שהם יזכו לומר לה
בעולם הבא. ושירה הזאת נבנית בעשרים ושתים אותיות
קדושת החקיקת. ובעשרה מאמרות. והכל נרשם בשם
הקדש. והכל הוא שלמות שם הקודש. ונתבארו הדברים:

ד) **עוד א"ר אבא** נזכרתי ענין אחד ששמעתי
מהבנ רה הקד שה ששמע משמו
של רבי אליעזר. יום אחד בא לבניו גוי חכם יא ל. זקן
זקן. שלש שאלות אני רוצה להציע לבניך. אחת. אתם
אומרים שיבנה לכם בית מקדש אחר. והרי לא היה
לדבנות אלא שתי פעמים. בית ראשון ובית שני. אבל
בית שלישי לא נמצא בתורה. ומה שהיה לי לבנות כבר
נבנה. ולעולם לא נמצא בתורה יותר. שהרי שני בתי
ישראל קורא להם הכתוב. שכתוב ה) גדול יהיה כבוד
הבית הזה האחרון מן הראשון. ועוד אתם אומרים שאתם
קרובים למלך העליון ויתר מכל שאר העמים. מי שנתקרב
למלך הוא ישמח תמיד בלי צער בלי פחד ובלי דוחק.
והרי אתם בצער בדוחק ובעונין תמיד יותר מכל באי
העולם. ואנחנו בל יקרב אלינו צער ודוחק ועונין כלל. אנחנו
קרובים למלך העליון. ואתם רחוקים ממנו. וע"כ יש לכם
צער וד חק אבל עונין. מה שאין כך לנו. ועוד אתם בל
תאכל נבלה וטרפה כדי שתהיו בריאים. והגוף שלכם
יהיה בבריאות. ואנחנו אוכלים כל מה שאנו רוצים. ואנחנו
רוקים בכח ובבריאות. וכל אברים שלנו בקיומם. ואתם
שאינכם אוכלים הכל הנכם חלשים במחלות רעות ובשבירת
הלב. יותר מכל שאר העמים. ואתם העם ששונא לכם
אלהיכם בכל. זקן זקן. אל תען לי כלום שלא אשמע
לך ולא אקבל ממך. נשא עינו רבי אליעזר ודציץ בו
ועשאו גל של עצמות. כיון שנח רוגזו דדזיר ראשי ובכה
ואמר. ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. כמה היא
חזק כח השם הקדוש. גביר בכל הארץ. וכמה חבובים
הם דברי התורה. שאין לך דבר קטן שלא תמצאנו
בהתורה. ואין דבר קטן מובא בתורה אשר לא יצא מפי
הקב"ה. דברים דאלה ששאל רשע ההוא אני שאלתי
אותם יום אחד לאליהו. ואמר שהרי בהישיבה שברקיע
נסדרו

ה) וכוין פתיחן ליה. כגוונא דלעילא. וע"ד כתיב
ג) משניח מן החלונות מציץ מן החרכים. ואי תימא
אפילו בחקלא. בגין דרוחא להוי סליק.
לאו הכי. דהא אכן לריכין בית. לאתכחת בית
לתתא כגוונא דבית עלאה. לאתתא דיורא עלאה לדיורא
תתאה. ותו דהכהא אלותא והכהא רוחא אלמריך לסלקא ולנפקא
מנו עאקו בחורה מיסר לקבל ירושלם וע"ד כתיב מן
המצר קראתי יה. דאלמריך אתר דהיק בעאקו לבדרא בגויה
הכהא רוחא. דלא יסטי לימינא ולשמאלא. ובחקלא לא יכיל
קלא לסדרא ליה הכי. והא כגוונא דא קלא דשופר
אתדחיא לבר באורח מיסר מגי אתר דהיק ואזיל ובקע
רקיעין וסליק בסליקו לאתערא רוחא לעילא ויהי
תימא הא כתיב ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא יצחק
דמלה אחרא הוה ביה מה דלא הוה בכל עלמא. ותו דהאי
קרא לאו להכי אתא דודאי בשדה אחר הוה
מלגי [נב] והא מוקימנא. ע"כ ר"מ

ג) **תניא** א"ר אבא זכאה חולקהון דאינון דזכאן לאיתר
שירתא דא בהאי עלמא דאינון זכאן לאיתר לה
בעלמא דאתי. ושירתא דא אתבני בעשרין ותרין אתוון
קדישין גליפן ובעשר אמירן וכלא אתרשים בשמא
קדישא וכלא שלימותא דשמא קדישא. והא אתערנא מילי

ד) **תו א"ר אבא** אדכרנא מלה חדא דשמענא
מגיגיה קדישא דשמע מיסיה
דרבי אליעזר יומא חד אתא לקמיה גוי חכים וזקיל סבא
סבא תלת בעיין בעינא לאתבע מנך חד דתתין
אמרין דיתבני לכו בי מקדשא אחרא והא לא הוו
למבני אלא תרין זמנין בית ראשון ובית שני
בית שלישי לא אתכתב באורייתא ומה דהוה ליה למבני כבר
אתבנין ולעולם ליה ביה יתיר דהא תרי בתי
ישראל קרא לון קרא דכתיב ה) גדול יהיה כבוד
הבית הזה האחרון מן הראשון ותו דאתין אמרין דאתון
קרבין למלכא עלאה יתיר מכל שאר עמין מאן דמתקריב
למלכא איהו חדי תדיר בלא צערא בלא דחילו ובלא דחיקו
והא אתון בצערא ובדחקא ובעינא תדיר יתיר מכל בני
עלמא ואנן לא אתקריב לן לצערא ודחקא ועינא כלל רנן
קריבין למלכא עלאה. ואתון רחיקין מיניה וע"ד אית לכו
צערא ודחקא דבלא ועינא מה דלא אית לן ואנן דאתון לא
אכלי נבלה וטרפה בגין דתהוון בריאין. ונופא דלכון
להוי בבריאותא אנן אכלינן כל מה דבעינן ואנן
תקיפין בחילה ובבריאותא וכל גופין דלן בקיומייהו ואתון
דלא אכלין אנשין כלהו במרעין בישין ובתבירו
יתיר מכל שאר עמין ואתון עמין דסני לכון
אלהכון בכלא סבא סבא לא תימא לי מידי דלא אשמעיך
ולא אקבל מנך זקיף עינוי ר' אליעזר ואסגיא ביה
ואתעביד תלא דגרמי כיון דגה רוגזיה אהדר ריסיה ובכה
ואמר. ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ כמה
תקיף חילא דשמא קדישא תקיפא בכל ארעא וכמה חבובין
מלי דאורייתא דלית לך מלה זעירא דלא תשכח לה
באורייתא ולית מלה זעירא דאתיא באורייתא דלא נפקת מפומיה
דקב"ה. אלין אלין דשאיל ההוא רשע אנא שאלתי
יומא חד לאליהו. ואמר דהא במתיבתא דרקיעא
אתסדרו

מראה מקומות ה) איכה ו' ט) שיר ב ג) דף ס ד) פגחס רב ה) תני ב'

[נב] שדה הנקרא חקל תפוחין קדושין מקום משכן רוחות הצדיקים:

אתסדרו קיים דקב"ה וסכי סוף דכל נפקו ישראל ממצרים בעא קב"ה לאעבד לון בתרעא כתלתכון קדישין דלעילא יבעא לאעבי לון ביתא קדישא. ולבתתא ליה תני סתי רקישין ילבעא לון לישראל בעיבא קדישא כגונא דדיוקנא דלעילא סס"ד תביתתי ותבעאו בסר נתנתך בתן אתר בתכון לשבתך פעלת ה'. בסוף דפעלת אמת ה'. ולא אחרא תכון לשבתך פעלת ה'. דא בית ראשון תקדש ה' כונגו ידיך דא בית שני ותרוויהו אוצרותא דקב"ה אינון ותדאתרגיזו קיים בתבבא יתי ואכנס לון קב"ה לבנייהו בארעא ובתתא אתבני על ידא דכר גם ובנין כך לא תתקיים ובלאה הוה ידע דבנין דסלי עובדא דכר גם לא יתקיים ועי"ד אתר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. שהרי לא יהיה לו קיום. ביומי עזרא גרם החטא ונעטרבו הם לבנות הבית. ולא היה בו קיום. ועד עתה בנין הראשון של הקב"ה לא היה עוד בעילם. ולעתיד לבוא כתיב בונה ירושלים ה'. הוא ולא אחר. ולבנין הזה אנחנו מחכים ולא לבנין בן אדם. שאין בו קיים כלל. בית ראשון ובית שני יחיד אתם הקב"ה ביחד מלמעלה. בית ראשון יהיה בהסתר. ובית שני יהיה בהתגלות. וזה הבית שנקרא בית שני יהיה בהתגלות שתראה לכל העולם אומנותו של הקב"ה. שהיא שמחה שלמה ורצון הלב וקיים של הכל. והבית ראשון שיהיה בהסתר יתעלה למעלה על גבי הבית ההוא הנגלה. וכל העולם יראה ענני כבוד שיסובבו ממעל על גבי הבית הנגלה. ובתיך אתן הענים יהיה בית הראשון במלאכה נעלמה. שיתעלה כבודו עד שמי מרום. ולבנין הזה אנחני מחכים. ועד עתה לא היה עוד בעולם. וגם העיר ירושלים לא תהי' אומנתו של אדם. שהרי כתיב ה) ואני אהי' לה נאום ה' חומת אש סביב וגו'. ואם להעיר נכתב כך. כל שכן להבית שהיא המדור של הקב"ה. ובנין הזה היה ראוי להיות בתחלה כאשר יצאו ישראל ממצרים. ונסתלק עד לסוף הימים בגאולה האחרונה:

שאלה שניה. שאנחנו קרובים למלך העליון יותר מכל שאר העמים. ודאי כך הוא שישראל עשה אותם הקב"ה שיהיו הלב של כל העולם. וכך הם ישראל בין שאר העמים כהלב בין האברים. כמו שהאברים אין יכולים להתקיים בעולם אפילו רגע אחד בלי לב. כך העמים כלם אין יכולים להתקיים בעולם בלי ישראל. ואף כך ירושלים בין שאר הארצות כהלב בתוך האברים. ולכך היא באמצע העולם כמו הלב בין האברים. וישראל מתנהגים תוך שאר העמים כדמיון הלב בין האברים. הלב הוא רך והלש. והוא הקיום של כל האברים. הם אין יודעים מן צער ויגון כלל אלא הלב. שבו הוא קיום דחיות ובו היא הבינה. שאר האברים אין בהם התקרבות כלל. שהרי אין בהם קיום החיות ואין מבינים כלום. כל שאר האברים אין קרובים להמלך. שהיא החכמה והשכל השורה בהמוח. אלא הלב. שאר האברים רחוקים ממנו ואין יודעים ממנו כלל. כך ישראל קרובים להמלך דקדוש. ושאר העמים רחוקים ממנו:

שאלה שלישית. שישראל אין אוכלים נבלות וטרפות ומיאום ולבלוך של שקצים ורמשים כשאר העמים. ודאי כך הוא. שהרי הלב שהוא רך והלש. והוא המלך והקיים של כל שאר האברים. אינו לוקח למזונו אלא הברור והזך של כל הדם. ומזונו נקי וברור. והוא

רך

נסדרו לפני הקב"ה. וכך הוא. שבאשר יצאו ישראל ממצרים בקש הקב"ה לעשותם בארץ כמלאכים הקדושים שלמעלה. ובקש לבנות להם בית קדש. ולהורידו מתוך רקיע השמים. ולנטוע את ישראל נפן קדוש כדמיון הצורה שלמעלה. זהו שכתוב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. באיזה מקום. במכון לשבתך פעלת ה'. במכון ההוא שפעלת אתה ה'. ולא אחר. מכון לשבתך פעלת ה'. זה בית ראשון. מקדש ה' כוננו ידיך. זה בית שני. ושניהם אומנתו של הקב"ה הם. ובשהרגיזו לפניו במדבר מתו. והבנים הקב"ה לבניהם בארץ. והבית נבנה על ידי אנשים. ולפיכך לא נתקיים. ושלמה היה יודע שבשביל שזה הוא מעשה אנשים לא יתקיים. וע"כ אמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלי בוניו בו. שהרי לא יהיה לו קיום. ביומי עזרא גרם החטא ונעטרבו הם לבנות הבית. ולא היה בו קיום. ועד עתה בנין הראשון של הקב"ה לא היה עוד בעילם. ולעתיד לבוא כתיב בונה ירושלים ה'. הוא ולא אחר. ולבנין הזה אנחנו מחכים ולא לבנין בן אדם. שאין בו קיים כלל. בית ראשון ובית שני יחיד אתם הקב"ה ביחד מלמעלה. בית ראשון יהיה בהסתר. ובית שני יהיה בהתגלות. וזה הבית שנקרא בית שני יהיה בהתגלות שתראה לכל העולם אומנותו של הקב"ה. שהיא שמחה שלמה ורצון הלב וקיים של הכל. והבית ראשון שיהיה בהסתר יתעלה למעלה על גבי הבית ההוא הנגלה. וכל העולם יראה ענני כבוד שיסובבו ממעל על גבי הבית הנגלה. ובתיך אתן הענים יהיה בית הראשון במלאכה נעלמה. שיתעלה כבודו עד שמי מרום. ולבנין הזה אנחני מחכים. ועד עתה לא היה עוד בעולם. וגם העיר ירושלים לא תהי' אומנתו של אדם. שהרי כתיב ה) ואני אהי' לה נאום ה' חומת אש סביב וגו'. ואם להעיר נכתב כך. כל שכן להבית שהיא המדור של הקב"ה. ובנין הזה היה ראוי להיות בתחלה כאשר יצאו ישראל ממצרים. ונסתלק עד לסוף הימים בגאולה האחרונה:

שאלה תניינא דאנן קרבין למלכא עלאה יתיר מכל שאר עמין ודאי סכי סוף דישראל עבד לון קב"ה לבא דכל עלמא וסכי אינון ישראל בין שאר עמין כלבא בין סייפין. כמה דסייפין לא יכלי למיקם בעלמא אפילו רגעא חדא בלא לבא. סכי עמין כלהו לא יכלין למיקם בעלמא בלא ישראל ואוף סכי ירושלם בגו שאר ארעאן כלבא בגו סייפין ועל דא איהי בתמצעיתא דכולי עלמא כלבא גו סייפין וישראל מתנהגן גו שאר עמין כגונא דלבא גו סייפין. לבא חיסו רכיך וחלש. ואיהו קיומא דכל שאר סייפין. לא ידעין מלעלא ונגונא כלל אלא לבא דביה קיומא וביה סוכלתנו. שאר סייפין לא אתקריב בהו כלל דהא לית בהו קיומא ולא ידעין מדי. כל שאר סייפין לא קרבין למלכא. דאיהו חכמתא וסוכלותא דשריא במוחא אלא לבא. שאר סייפין רחיקין מניה ולא ידעין מניה כלל. כך ישראל קרבין למלכא קדישא. ושאר עמין רחיקין מניה.

שאלתא תליתאי. דישראל לא רכלין נבלות וטרפות ומגופא ולכלוכא דשקיים ורמשים כשאר עמין. סכי סוף ודאי. דהא לבא דאיהו רכיך וחלש. ומלכא וקיומא דכל שאר סייפין. לא כסיל למזוניה אלא ברירו ולחותא דכל דמא. ומזוניה נקי וברירא. ואיהו

רכיך

רך יחלש מרכל. ושאר פסולת הוא מניח לכל שאר האברים. ושאר דאברים אין משגיחים ומדקדקים בזה. אלא כל הפסולת והרע של הכל הם לוקחים. והם חזקים כראוי להם. יע"כ בכל שאר דאברים נמצאים נגעים שאת אי ספחת נגע צרעת. ובחלב אין מכל זה כלום. אלא הוא נקי וברור מכלם. אין בי מום כלל. כך הקב"ה לקח לו את ישראל. שהוא נקי וברור ואין בו מום. ועל זה כתוב ח) כלך יפה רעיתי ומום אין בך. בא ר' יוסי נשק ידיו ואמר. אלמלא לא באתי אלא לשמיע דבר זה די לי:

ג) **ויסע** משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. א"ר שמעון בשעה ההיא שהיו ישראל עומדים על הים. והיו אומרים שירה. נגלה הקב"ה עליהם כל מרכבותיו וצבאיו. כדי שיכירו את מלכם שעשה להם כל אלה הנסים והגבורות. וכל אחד ואחד ידע והסתכל במה שלא ידעו והסתכלו שאר נביאי העולם. שאם תרגה לומר שלא ידעו ולא השיגו חכמה העליונה. מן השירה דואת מ"בן שכלם בחכמה הסתכלו וידעו הדברים ואמרו. שאם לא כן איך אמרו כלם דברים אחדים שלא נמו אלה מאלה. ומה שאמר זה אמר זה. ולא הקדים כל אחד דבור זה לדבור זה. אלא כלם אמרו במשקל אחד. ורוח הקדש היכיע בפי כל אחד ואחד. והדברים נאמרי מכלם כאילו יצאו מפי אחד. אלא ודאי כלם בחכמה העלי נה הסתכל. וידעו דברי העליונים. ורוח הקדש הוכיע בפי כל אחד ואחד. ואפילו העיברים שבמעי אמם היו אומרים שירה כלם ביחד. והיו רואים כלם מה שלא ראה יחזקאל הנביא. ועל זה היו כלם מסתכלים כאילי ראו עין בעין. יכאשר נמרו השירה היו כלם מתענגים בנפשותם. והשתוקקו לראות ולהסתכל עוד. ולא היו רוצים לנסוע משם מרוב דהשתוקקות. בשעה ההיא אמר משה להקב"ה. בגיך מגידל ההשתוקקות להסתכל בך אין רוצים לנסוע מן הים. מה עשה הקב"ה. הסתיר כבודו משם והרחיקו לחוץ להמדבר. ושם נתגלה ולא נתגלה. אמר להם משה לישראל כמה פעמים לנסוע משם ולא נסעו. עד שאהז בהם משה והראה להם זיו כבודו של הקב"ה במדבר. אז מגידל השתוקקות ורצון להסתכל דסיע משה אותם. זש"כ ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. מהו מדבר שור. מדבר שהיו מבקשים ל־סתכל בו זיו כבודו של המלך הקדוש. וע"כ נקרא מדבר שור. על שם ההסתכלות אשר שם. וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. אין מים אלא תורה. שנאמר ג) הוי כל צמא לכו למים. א"ר יוסא וכי מי נתן להם התורה כאן. והרי עד אותו הזמן עוד לא נתנה להם התורה. א"ר אלעזר הם יצאו למדבר להסתכל. והקב"ה לקח זיו כבודו משם ולא מצאוהו. ולמדנו שהקב"ה תורה נקרא. ואין מים אלא תורה. ואין תורה אלא הקדוש ברוך הוא:

ד) **ויבאו** מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה וגו'. א"ר שמעון כשדלכו ישראל במדבר נגלה להם רשות אחר של שאר דעמים. זה השולט במדבר [ענ] ופגעו בו שם. ויראו ישראל שאין זה אותו הזיו של כבוד מלכם. וש"כ ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה. בפני מה. כי מרים הם. לא נמתק לנפשותם בבראשונה. ילא

מראה מקומות ח) שיר ד' ג) דף כ. ג) יבעי ה' ד) דף כ

רכיך וחלש מכלא. ושאר פסולת אתא לכל שייפין וכל שאר שייפין לא משגיחין בהאי אלא כל כסולת ובים דכלא נסלין. וחיון בתקיפו כיתה דאתחזי לון. וע"ד בכל שאר שייפין היה אבעבועין כאת או ספחת סגירו דנרעת וללבא לתו אכל הני כלום אלא היו נקי וברירא איכולא לית ביה תיומא כלל כך קב"ה נטיל ליה ליסרתל דאיסי נקי וברירו דלית ביה מוימא על דה כתיב ח) כלך יפה רעיתי ומום אין בך אתא ר' יוסי נשק ידוי ואמר אילו לא אתינה לעלמא אלא לשמיע דא דיי.

ג) **ויסע** משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור. א"ר שמעון בשעה ההיא דהוו קיימין ישראל על ימא והוו אתרי שירתא אתגלי קב"ה עלייהו וכל רתיכוי וחילוי בנין דינדעון למלכיהון דעבד לון כל הינון נסין וגבורתן וכל חד וחד ידע ואסתכל מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא דהי תיתא דלא ידעין ולא אדביקו חכמתא עלאה הן שירתא דא תתאי דכלהו בחכמתא אסתכלו וידעו אלין ואתרי דהי להו הכי איך אמרו כלהו אלין אחדין דלא סגו אלין אלין ואיך דאמר דא אתר דא ולא אקדים מלה דא לחבלה דא. אלא כלהו בשקולא חדא ורוחא דקדשא בפוייא דכל חד וחד ואלין אתאמרו אכלהו כאילו נפקין אכיתא חד אלא ודאי כלהו בחכמתא עלאה אסתכלו וידעו אלין עלאין. ורוחא דקודשא בפום כל חד וחד. ואפילו אינון דבמעי אמהון הוו אתרי שירתא כלהו כחדא והוו אתון כלהו יתה דלא חזא יחזקאל נביאה ועל כך הוו כלהו מסתכלי כאילו חזאן עינא בעינא יכד סייאו אלין הוו כלהו אתבסמאן בנפשייהו ותאבין לייתאי ולאסתכלא ולא הוו בעאן לנטלא יתהון אסגיאות תיהיבתא בסיתא שעתא אתר אסה לקב"ה בגיך אסגיאות תיהיבתא לאסתכלא בך לא בעאן לנטלא אן איית אם עבד קב"ה אסתיס יקריה לבר בדברא ואתין אתגלי ולא אתגלי אמר לון אסה ליסראל כמה זמנין לנטלא אתון ולא נטלו עד דאתחיד בהו אסה ואחזי לון זיו יקרא דקב"ה בדברא. כדין אסגיאות תיהובתא ורעותא לאסתכלא הנטיל לון אסה הה"ד ויסע אסה את ישראל אים סוף ויצאו אל אדבר שור אלא אדבר שור אדברא דהוו בעאן לאסתכלא ביה זיו יקרא דאלהא קדישא וע"ד אקרי אדבר שיר אסתכלותא אתון. וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים אין מים אלא תורה. שנאמר ג) הוי כל צמא לכו למים. א"ר יסא וכי אן נתן להם התורה כאן. והרי עד כען לא אתיהבת לון הורייתא א"ר אלעזר הם יצאו לאסתכלא. והקב"ה נטיל זיו יקרא דיליה אתון ולא אסכאוהו. והילוכא דקב"ה תורה אקרי ואין אים אלא תורה ואין תורה אלא קודשא ברוך הוא

ד) **ויבאו** מרתה ולא יכלו לשתות אים ממרה וגו'. א"ר שמעון עד דהוו אזלי באדברא אתגלי עלייהו רשותא אחרא דשאר עאין הדא השולט באדברא [ענ] ואערעו ביה תאן אמו ישראל דלא הוה הדא זיוא יקרא דמלכיהון הה"ד ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות אים ממרה. אמי מעמא כי אריס הה. לא אתבשם נכשייהו בקדמיתא.

ולא

זין הזהר

[ענ] זה הסאל השולט על המדבר:

ולא עוד אלא דאתא לקטרגא עליהו. תאי כתיב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. ואין עץ אלא תורה. דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה אלא הקב"ה. ר' אבא אמר אין עץ אלא הקב"ה. שכתוב כי דאדם עץ השדה. עץ השדה בדאי. זה עץ של שדה תפוחים הקדושים [עד] וכאשר נתגלה זיו כבוד מלכם עליהם. אז וישלך אל המים וימתקו המים. מהו וימתקו המים. שהקטיגור נעשה סניגור:

ח) **שם** שם לו חק ומשפט ושם נסהו. א"ר אבא ביא וראה בראשונה כשנכנסו ישראל בבריתו של הקב"ה לא נכנסו כראוי. מה הטעם. לפי שנטילו ולא נתפרעו. ולא נתגלה בהם רושם הקדוש. כיון שבא לכאן מהו כתיב. שם שם לו חק ומשפט. שם נכנסו ישראל בשני החלקים הקדושים. ע"י התגלית ההיא שנתגלה הרישם שלהם. והם נקראים חק ומשפט. חק. כמש"כ ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ומשפט. כמש"כ משפט לאלהי יעקב [עה] ושם נסהו. במצות אית הקדוש ההוא. כמש"כ כי חק לישראל היא. בספרו של ר' ייבא דזקן נזכר שאמר זה הדבר על המטה הקדוש דהוא [עו]. ג) ר' אלעזר אמר כאן יש לעיון. למה כתוב כאן שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אבל ודאי כוד הדבר שבאן הי' הנסיון על המים. לפי שהמצרים היו אומרים שבניהם של ישראל היו מהם. והיו הרבה בישראל שחשדו לנשיהם בזר. עד שהקב"ה הביאם למקום דזה יבקש לבדוק אתם. מה כתוב ויורהו ה' עץ וישלך אל המים. אמר הקב"ה למשה. משה מה אתה רוצה. הרי הרבה מריבות נמצאות אצלכם כאן. ואני מבקש לבדוק כאן נשי ישראל. כתיב שם הקדוש והשלך למים. ויבדקו כלם הנשים והגברים. ולא יהי' נשאר תלונה על בני. ועד שיבדקו כלם כאן לא אשרה שמי עליהם. מיד ויורהו ה' עץ וישלך אל המים. זה השם הקדוש דהוא שהי הכהן כתב לבדיק נשי ישראל. אז שם שם לו חק ומשפט ושם נסה. ואם תשאל תינה נשי ישראל. אבל הם למה יבדקו. אלא אף הם נצרכו לבדק. אם לא נטמאו בנשיהם של מצרים. ונשי ישראל אם לא נטמאו בהמצרים כל איתן השנים שהיו ביניהם. וכלם הן הגברים והן הנשים יצאו זכאים. ונמצא שזרע ישראל הם קדושים זכאים. אז השרה הקב"ה שמו ביניהם. ועל כן על המים ודאי שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו:

ג) **ויאמר** אם שמע תשמע לקול ה' אלהיך. א"ר יצחק בוא וראה כל מקום שנאמר ויאמר סתם. אז ויקרא סתם. אי אמר סתם. היא מלאך הברית ולא אחר [עז] ויאמר. שכתב ויאמר אם שמע תשמע וגו'. ויאמר ולא אמר מי הוא. ויקרא. שכתוב ויקרא אל משה. ולא אמר מי היה. אמר. שכתיב יאל משה אמר עלה אל ה'. ולא אמר מי היה. אלא בכל אלה מלאך הברית היה. והכל בהקב"ה נאמר [עח] ד) ר' יוסי אמר נשמע ממה שכתיב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. מכאן נשמע שעליו מיסב ויאמר. ימינן מי שאמר דבר. לקול ה' אלהיך. לקולי צריך לומר. אלא לקל ההוא שנכנסי בו [עט] ר' אבא

ולא עוד אלא דאתא לקטרגא עליהו. תאי כתיב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. ואין עץ אלא תורה. דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה. ואין תורה אלא הקב"ה. ר' אבא אמר אין עץ אלא הקב"ה. דכתיב כי דאדם עץ השדה. עץ השדה בדאי. זה עץ של שדה תפוחים הקדושים [עד] וכד אתגלי זיו יקרא דמלכהון עלייהו. כדין ויסלך אל המים וימתקו המים. מהו וימתקו המים. דקטיגורא אתעביד סניגורא:

ח) **שם** שם לו חק ומשפט ושם נסהו. א"ר אבא תא חזי בקדמיתא כד עאלו ישראל בבריתא דקב"ה לא עאלו כדקא יאות. תאי אתגלי רשיאה בגין דאתגזרו ולא אתפרעו. ולא אתגלי רשיאה קדישא. כיון דאתי הכא מאי כתיב. שם שם לו חק ומשפט. תרין עאלי ישראל בתרין חולקין קדישא. בהאי גלויא דאתגלי רשיאה דלהון ואקרון חק ומשפט. חק. כד"מ ותתן טרף לביתה וחק לנעריתיה. ומשפט. כמה דאת אמר משפט לאלהי יעקב [עה] ושם נסהו. בהאי את קדישא. בספרא דרב ייבא סבא אמר מלה על האי מתניתא קדישא [עו]. ג) ר' אלעזר אמר הכא אית לאסתכלא. מאי כתיב הכא שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. הכל ודאי רזא דמלה דהכא על מית הוה בגין דמצראי הוו אמרי דבנייהו דישראל הוו מגייהו. והוו כמה בישראל דאתחדו לאנתתייהו בדא. עד דקב"ה מטא לון להתי אתר ובעא לאבדקא לון. מאי כתיב ויורהו ה' עץ. ויסלך אל המים. אמר קב"ה למשה. משה מה את בעי. הא כמה אבולין קיימין גבייהו הכא. והנא בעינא לאבדקא הכא. בגיין דישראל כתיב שמא קדישא ורמי לתמא. ויבדקון כלהו נכון. ונבדקין ולא יתתר לעז על בני. ועד דיבדקון כלהו הכא לא אחרי שמי עלייהו. מיד ויורהו ה' עץ. ויסלך אל המים. דא שמא קדישא. הוא דהוה כתב כהנא לאבדקא נשיהון דישראל. כדין שם שם לו חק ומשפט. ושם נסהו. בגיהון דישראל יהון. אינון אתאי אלא אוף אינון בעיין לאבדקא. דלא אסתאבו בנשיהון דמצרי. ונשיהון דישראל דלא אסתאבו במצרי כל אינון בגין דהוו ביניהו. וכלהו נפקו גוברין ונוקבין זכאין. ואתכנשו זרעא דישראל קדישין. וזכאין. כדין הקב"ה אחרי שמיה ביניהו. ועל דא על מיא ודאי שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו

ג) **ויאמר** אם שמע תשמע לקול ה' אלהיך. א"ר יצחק הא חזי בכל אתר דכתיב ויאמר סתם. אז ויקרא סתם. אי אמר סתם. היא מלאכא דברית ולא אחרא [עז] ויאמר. דכתיב ויאמר אם שמע תשמע וגו'. ויאמר ולא קאמר מאן הוא. ויקרא. דכתיב ויקרא אל משה. ולא קאמר מאן הוא אמר. דכתיב ואל משה אמר עלה אל ה'. ולא אמר מאן הוא. אלא בכל הני מלאכא דברית הוא. וכלא בקב"ה אתיר [עח] ד) ר' יוסי אמר משמע. דכתיב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ. מהכא משמע. ויאמר. ימשמע מהן אתר מלה. לקול ה' אלהיך. לקולי מבעי ליה. אלא להאי קול דעאלו ביה [עט].. ר' אבא

מראה מקומות א) דף ס ב) נשא קנד ג) ויחי קנ ד) דף ס

זיו הזהר

[עד] זה הגן עדן מקום משכן נשמות דצדיקים שנמשלו לתפוח. [עה] שני החרק ס הקדישים היינו שתי הקדישות של ספירת מלכות וספירת יסוד. מלכות נקראת חק. ויסוד נקרא משפט. על ידי מילה זכו לקרושת המלכות וע"י פריעה זכי רק את היסוד. [עו] אשר אומר כונתו כי שם נתן השי"ת כה נסי חדש להמטה שהיה ביד משה: [עז] זו השכינה הקדושה: [עח] ולא במלאך. [עט] דעת ר' יוסי

אבא אמר. ויאמר. זה המלך הקדוש. ומה אמר. אם שמע תשמע לקול ה' אלהיך. ככתוב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. זו השכינה הקדושה. והישר בעיניו תעשה. זה צדי"ק. והאזנת למצותיו. זה נצ"ח. ושמרת כל חקיו. זה הו"ד. כי ן שתכנסו באלה ידי אז תתקרבו למלך הקדוש [פ] אח"כ מה כתוב. כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. כי אני ה'. זה המלך הקדוש. נשמע מכאן שכל מי שנ טר רושם הקדוש הזה [כ] עולה ע"י זה עד מלך הקדוש העליון ר' יצחק אמר ודאי מי שזוכה בצדי"ק זיכה בנצ"ח והו"ד. ושלשת אלה מתברכת בהן כנסת ישראל. ומי שזוכה בהן זכה בי"ל הקדוש. ונכנס בכל הארבע [פכ] כנגד ארבע קדושות דאלה נצרך שזה הרושם הקדוש יהי' נשמר מארבעה דברים. שמירה של כנסת ישראל לדור מנדה. שמירה של צדי"ק להזהר משפחה. שמירה של נצ"ח להזהר מן גויה בת עכו"ם. שמירה של הו"ד להזהר מן זונה. וע"כ לקול ה' אלהיך. זו השכינה הקדושה. ובמה זוכים ישראל לקבל פני השכינה. בזהירות מן נדה. וע"ז כתוב ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה. מהו לגל ת ערותה. זו כנסת ישראל. ובזה נאהזים ונקשרים ענינים אחרים שהשכינה נתקשרה בדם. וזה נתבאר. והישר בעיניו תעשה. זה צדי"ק. ככתוב עיני ה' אל צדיקים. להזהר מן שפחה. וזה נתבאר על פי דכתיב ח) ישפחה כי תירש גבירתה. שגורם לצדי"ק שיתדבק בשפחה [כא] והאזנת למצותיו. זה נצ"ח. להזהר שלא יכנים רושם הקדוש בבת אל נכר. ולא ישקר בנצ"ח. שכתוב ג) וגם נצח ישראל לא ישקר. ומי שנשמר מזה הוא קיים מצותיו. שכתוב כי לא תשתחוה לאל אחר. ושמרת כל חקיו. זה הו"ד. להזהר מן זונה ואז זוכה האדם להדבק במלך הקדוש כראוי. מכאן ולהלאה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. זה המלך הקדוש. וע"כ הזהירם על ארות דבר ההוא שנתן להם ורשם בהם [פד] ילא יותר. ועד עתה לא נתנה להם התורה. אלא כיון שכתוב שם שם לו חק ומשפט [פה] מיד ויאמר אם שמע תשמע וגו':

ג) **ויבאו** אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. א"ר יוסי למדנו שיש לו עץ להקב"ה [פו] וזה העץ הוא גדול ותקיף. ובו נמצא מזון לכל. והוא נגבל בשנים עשר גבולים במשקל [פז] ונתחזק בר' רוחות העולם. וע' ענפים נאדזים בו [כח] וישראל נמצאים בגוף עץ ההוא. ואותן שבעים ענפים מסביב להם. וזהו שכתוב ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינית מים ושבעים תמרים. וזה נתבאר בכמה מקומות. ומהו ויחנו שם על המים. אלא שבזמן דהוא שלטו ישראל על אותן המים שהם תחת ענפי רעץ [פח] שנקראים המים הזדונים:

ד) **ויאמר** ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. א"ר יהודה בוא וראה בכל יום ויום

נוטף

מראה מקומות ח) מכלי ל' כ) ב"מ ע"ז ג) דף סד. ד) יב פא

זין הזהר

חבא אמר ויאמר דא מלכא קדישא ומאי קאמר אם שמע תשמע לקול ה' אלהיך כד"א כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא דא כנסת ישראל והישר בעיניו תעשה. דא צדי"ק והאזנת למצותיו דא נצ"ח ישמרת כל חקיו דא הו"ד. כיון דעאלו באלין הא אמו לאלכא קדישא [כ] לבתר מאי כתיב כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך כי אני ה' דא מלכא קדישא תסתעי דכל מאן דעביר לתתא רשיתא קדישא [כא] מיסי סליק עד מלכא קדישא עלאה ר' יצחק אמר ודאי מאן דזכי בצדי"ק זכי בנצ"ח והו"ד ואלין מינין תלתא דאתברכו בהו כנסת ישראל ומאן דזכי בהו זכי במלכא קדישא ועאל בכלהו תרבעה [פכ] ולקבל ארבעה אלין נעיכו להוי לתתא רשיתא קדישא מארבע מלין נעיכו דכנסת ישראל אסתמרתא הדא נעיכו דצדי"ק אסתמרותא דשכנה נעיכו דנצ"ח אסתמרתא דבת עכו"ם נעיכו דהו"ד אסתמרותא דזונה וע"ד לקול ה' אלהיך דא כנסת ישראל ובמה זכאן ישראל לקבלא אפי שכינתא באסתמרותא מן נדה וע"ד כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה תמי לגלות ערותה דא כנסת ישראל ובהאי אתחזן ואתקשרן אלין תרעין דכנסת ישראל אתקשרת בהו ודא תוקישוא אלי והישר בעיניו תעשה דא לדיק כתיב דכתיב עיני ה' אל צדיקים לאסתמרא אבפאה ודא אוקימנא אלי דכתיב ח) ושפחה כי תירש גבירתה דגרים לצדי"ק דאתדבק בשפחה [פז] והאזנת למצותיו דא נצ"ח. לאסתמרא דלא ישיל רשימא דא בבת אל נכר ולא ישקר בה נצ"ח. דכתיב ג) וגם נצח ישראל לא ישקר. ומאן דנטיר סתי קיים אלינוי דכתיב כי לא תשתחוה לאל אחר. ובאיזה כל חקיו. דא הו"ד לאסתמרא אן זונה. וכדין אתדבק ב"נ באלכא קדישא בדקא יאות מכאן ולהלאה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך דא מלכא קדישא ועד"ד חזקר לון על הרוא אלה ממש דיהב ורשים בהו [כד] ולא יתיר ועד כען לא אתיהיבת להו אוריתא אלא כיון דכתיב שם שם לו חק ומשפט [פה] מיד ויאמר אם שמע תשמע וגו'.

ג) **ויבאו** אילמה וכם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו' א"ר יוסי תנינא אילנא אית לקב"ה [פו] והאוא אילנא רברבא יתקיפא וביה אסתכם מזונא לכלא והוא אתחס בתריסר תחוין ביתקלא [פז] ואתתקף בד' רוחי עלמא וע' עפין אתחזן ביה [פח] וישראל מסתכמי בגופא דהאוא אילנא ואינון שבעין עפין סחרנא דלהון. והיינו דכתיב ויבאו אילמה וכם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים. והא אוקמיה ואתתיר בכמה אתר ומאי ויחנו שם על המים. אלא בהאי זמנא שלטו ישראל על אינון מיא דאינון תחות עפין דאילנא [פט] דאקרון המים הזדונים

ד) **ויאמר** ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. א"ר יסודה תא חזי כל יומא ויומא

נטיף

שויאמר מוסב על המלך היינו עלמא דדכורא והזהיר לשמוע בקול המלכות והשכינה הקדושה. וכן הוא גם דעת ר' אבא: [פו] זו קדושת התפארת. [פז] לבל יפגם ברוחו כנשג"ז כמבואר הלאה: [פח] היינו ד' קדושות של מלכות יסוד הוד ונצח. ואז עומד קרוב למלך היינו לקדושת התפארת שנקרא מלך וגם נקרא בשם זעיר אנפין: [פט] פי' שישפיע השפע לשרי עמים אחרים [פד] זו מצות מילה ופריעה. [פכ] פי' כיון שנתן להם מצות מילה ופריעה הזהירם תיכף בענין שמירת הברית הקדוש מן פגם של נשג"ז: [פי] היינו ספירת התפארת זעיר אנפין: [פז] היינו י"ב גבולי אלכסון מן י"ב צירופי השם הוי"ה: [פח] אלה הם ע' שרים של אומות העולם: [פט] שישראל יחלקו להם השפע הנצרכת להם.

נטיף מלא מעתיקא קדישא לזעיר אנפין. ומתברכין כל חקל תפוחין קדושין. ומההוא מלא אנגיד לאינון דלתתא. וילהכין קדישין אתזנו מיניה כל חד וחד כפום מיכליה הס"ד ה) לחם אבירים אכל איש ומההוא מזונא אכלו ישראל במדבר א"ר שמעון כמה אנשים נזונים בזמן הזה ממני. ומי הם. החברים העמלים בתורה יומם ולילה. וכי תעלה על דעתך שנזונים מן המזון ההוא ממש. לא. אלא כעין א"ת דמזון ממש. יהוא חשוב פי שנים. בוא וראה ישראל כשעלו ונדבקו במלך הקדוש. בשביל התגלית רושם הקדוש. אז זכו לאכול מזון אחר עליון יותר ממה שהיה להם בתחלה. מתחלה כשיצאו ישראל ממצרים נכנסו בקדושת דלהם שנקרא מצה [נ] ועכשו זכו ונכנסו לאכול להם אחר עליון ממקום עליון יותר. שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ממש [נא] ובזמן ההוא היה נמצא להם לישראל ממקום הזה. חברים העמלים בתורה ממקום אחר עליון יותר נזונים. מה היא. כמו שכתוב ו) ההכמה תחיה בעליה. זה מקום עליון יותר. א"ל ר' אלעזר אם כי מפני מה חלישה נפשיתם יותר מאצל שאר אנשים. שהרי שאר אנשים הם בבח גבורה יתרה נראים. א"ל יפה שאלת. בוא וראה כל מזונות בני העולם מלמעלה הם באים. זה המזון הבא מן השמים וראי"ן הוא המזון של כל העולם. והוא מזון הכל. והוא מזון גם ועב. והמזון ההוא הבא ממקום הגבורה יותר הוא מזון דק יותר. וממקום שדדין נמצא הוא בא. וזה הוא המזון שאכלו ישראל כאשר יצאו ממצרים. והמזון שנמצא להם לישראל בזמן ההוא במדבר ממקום העליון שנקרא שמים הוא מזון היותר דק. שנכנס יותר בהנפש מבכל דאברים. והוא נפרש יותר מהגוף. ונקרא לחם אבירים. והמזון היותר עליון מהכל הוא מזון החברים. הם העמלים בתורה. והם אוכלים מזון של הרוח ודנשמה. ואין אוכלים מזון הגוף כלל. והיינו ממקום העליון הנכבד על הכל. שנקרא חכמה. לפיכך גוף החברים הוא הלש יותר משל שאר אנשים. שהרי אין אוכלים מזון דגוף כלל. ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום מרהק העליון ודנכבד מכל. ולפיכך מזון ההוא היא דק מן הדק יותר מהכל. אשרי הלקם. זש"כ החכמה תחיה בעליה. אשרי הלקו של אותו הגוף שיכול להיות נזון במזון הנפש ז) רבי חייא אמר כאשר בא האיש לזה העולם אינו יודע כלום עד שיטעום לחם. כיון שאכל לחם נתעורר לדעת ולהבין. כך כאשר יצאו ישראל ממצרים לא הבינו כלום. עד שהטעים להם הקב"ה לחם מזאת הארץ. שכתוב ד) ארץ ממנה יצא לחם [נב] ואז נכנסו ישראל להבין ולהכיר לו להקב"ה. ובקש הקב"ה שיבינו ישראל יותר במקום ההוא שמתגלה ומזדוג לארץ זו [נג] ולא יכלו עד שטעמו לחם ממקום ההוא. ואיזה היא. שמים. שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ואז ידעו והבינו במקום ההוא. ועד שאכלו לחם ממקום ההוא לא ידעו כלום ולא הבינו:

ה) **ויצא** העם ולקטו דבר יום ביומו. א"ר יוסי כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלא מזוניהו מקב"ה. ולגלגה לותהון עליה מאי

ניטף טל מן הקדמון הקדוש להתפארת שנקרא פני קטנות. ומתברכים כל שדה תפוחים הקדושים. ומן הטל ההוא נמשך לאותן שלמטה. ומלאכים קדושים נזונים ממנו כל אחד ואחד לפי מאכלו. זש"כ ה) לחם אבירים אכל איש. ומן המזון ההוא אכלו ישראל במדבר. א"ר שמעון כמה אנשים נזונים בזמן הזה ממני. ומי הם. החברים העמלים בתורה יומם ולילה. וכי תעלה על דעתך שנזונים מן המזון ההוא ממש. לא. אלא כעין א"ת דמזון ממש. יהוא חשוב פי שנים. בוא וראה ישראל כשעלו ונדבקו במלך הקדוש. בשביל התגלית רושם הקדוש. אז זכו לאכול מזון אחר עליון יותר ממה שהיה להם בתחלה. מתחלה כשיצאו ישראל ממצרים נכנסו בקדושת דלהם שנקרא מצה [נ] ועכשו זכו ונכנסו לאכול להם אחר עליון ממקום עליון יותר. שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ממש [נא] ובזמן ההוא היה נמצא להם לישראל ממקום הזה. חברים העמלים בתורה ממקום אחר עליון יותר נזונים. מה היא. כמו שכתוב ו) ההכמה תחיה בעליה. זה מקום עליון יותר. א"ל ר' אלעזר אם כי מפני מה חלישה נפשיתם יותר מאצל שאר אנשים. שהרי שאר אנשים הם בבח גבורה יתרה נראים. א"ל יפה שאלת. בוא וראה כל מזונות בני העולם מלמעלה הם באים. זה המזון הבא מן השמים וראי"ן הוא המזון של כל העולם. והוא מזון הכל. והוא מזון גם ועב. והמזון ההוא הבא ממקום הגבורה יותר הוא מזון דק יותר. וממקום שדדין נמצא הוא בא. וזה הוא המזון שאכלו ישראל כאשר יצאו ממצרים. והמזון שנמצא להם לישראל בזמן ההוא במדבר ממקום העליון שנקרא שמים הוא מזון היותר דק. שנכנס יותר בהנפש מבכל דאברים. והוא נפרש יותר מהגוף. ונקרא לחם אבירים. והמזון היותר עליון מהכל הוא מזון החברים. הם העמלים בתורה. והם אוכלים מזון של הרוח ודנשמה. ואין אוכלים מזון הגוף כלל. והיינו ממקום העליון הנכבד על הכל. שנקרא חכמה. לפיכך גוף החברים הוא הלש יותר משל שאר אנשים. שהרי אין אוכלים מזון דגוף כלל. ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום מרהק העליון ודנכבד מכל. ולפיכך מזון ההוא היא דק מן הדק יותר מהכל. אשרי הלקם. זש"כ החכמה תחיה בעליה. אשרי הלקו של אותו הגוף שיכול להיות נזון במזון הנפש ז) רבי חייא אמר כאשר בא האיש לזה העולם אינו יודע כלום עד שיטעום לחם. כיון שאכל לחם נתעורר לדעת ולהבין. כך כאשר יצאו ישראל ממצרים לא הבינו כלום. עד שהטעים להם הקב"ה לחם מזאת הארץ. שכתוב ד) ארץ ממנה יצא לחם [נב] ואז נכנסו ישראל להבין ולהכיר לו להקב"ה. ובקש הקב"ה שיבינו ישראל יותר במקום ההוא שמתגלה ומזדוג לארץ זו [נג] ולא יכלו עד שטעמו לחם ממקום ההוא. ואיזה היא. שמים. שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ואז ידעו והבינו במקום ההוא. ועד שאכלו לחם ממקום ההוא לא ידעו כלום ולא הבינו:

ה) **ויצא** העם ולקטו דבר יום ביומו. א"ר יוסי כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלא מזוניהו מקב"ה. ולגלגה לותהון עליה מאי

מראה מקומות ה) תלים פ"ח ב) קהלת ז' ג) ויק"ר ד) תיוב כ"ח ה) דף סב

נ) בקדושת המלכות עלמא דנוקבא: [נא] היינו קדושת התפארת עלמא דדכורא: [נב] מן עולם המלכות שנקראת ארץ: [נג] מן עולם התפארת עלמא דדכורא שנקרא שמים:

מה הטעם. לפי שכל מי שמתפלל תפלתו אל הקב"ה על מזונו. גרם שיתברך כל יום על ידי עץ ההוא שמזונות כל העולם תולה בו. ואע"פ שנמצא אצלו מזון. צריך לבקש מלפני הקב"ה ולהתפלל תפלה על מזונות בכל יום. בשביל שיהי' נשפע על ידי ברכות בכל יום ויום למעלה. וזהו ברך ה' יום יום. לכך אין לו לאדם לבשל מזונות מן יום ליום אחר. כדי שלא לעכב ברכת היום ליום אחר. וש"כ יצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו דוקא. מלבד מערב שבת לשבת כמו שביארנו ומי שמבקש מ־קב"ה מזונות בכל יום ויום הוא נקרא בן הנאמן. בן שבעבורו נשפע ברכות למעלה ר' אבא אמר כתוב רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. אלה הם המיחלים ומהכים בכל יום ויום להתפלל על מזונם מאת הקב"ה וזהו דרכם של אותן יראי שמים ויראי חטא. ואלה הרשעים הדולכים נלוז בדרכי התורה מה כתוב בהם ח) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו. וע"כ רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. לחסדו דוקא. ובזה ניכרים אותן בני האמונה בכל יום ויום. זהו שכתוב יצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו אמר. ולא דבר יום ליום אחר. וכל כך למה. למען אנסנו הילך בתורתי אם לא. בזה ניכרים אותן בני האמונה. שבכל יום ויום הם בדרך הישר בדתירה. רבי יצחק אמר דבר זה נשמע מכאן שכתוב ג) צדיק אוכל לשובע נפשו. לאחר שהשביע נפשו מתפלה ומתלמוד תורה. ר' שמעון אמר בוא וראה טרם שנתן הקב"ה את התורה לישראל רבחין בין בני האמונה. ובין הרשעים שאינם בני אמונה. ואין מקיימים התורה. ובמה דבחין אותם. במן. כמו שנאמר אנסנו. וכל אותן שנמצאו שהם בני האמונה רשם להם הקב"ה ברישם כתר דחס"ד. ככת ב המיחלים לחסדו. ולכך כתוב למען אנסנו. וכל אותן שאין נמצאים בני האמונה הוסר מהם כתר עליון הזה. והמן הכריז ואמר ובמן רשעים תדסר. ועם כל זה לא העדיף דמרבה והממעיט לא דחסיר. למדנו שבשעה ההיא נשתלמו ישראל למטה כדמיון שלמעלה. כמו שביארנו שכתוב ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים וגו'. ונתחזק עץ הקדוש בשנים עשר תדומים בארבעה צדדי העולם. ונתחזק בשבעה ענפים. ודכל כדמיון שלמעלה. בשעה דהיא נטף טל הקדוש מן הקדמון הנעלם. ונשפע להתפארת שנקרא פני קטנ ת. ודוא המקום שנקרא שמים. ומן הטל דהוא של אור עליון דקדוש היה נמשך ו ירד המן למטה. וכאשר דיה ירד דיה מתפרד לחתיכות קטנות של קרח ונקרש למטה. וש"כ דק ככפור על הארץ — :

ג) **ויאמרו** בעמר וגו' איש לפי אכלו לקטו. א"ר יצחק איש לפי אכלו לקטו. וכי מי שאכל מעט לקט מעט. ומי שאכל יותר לקט יותר. ודרי כת ב לא דעדיף דמרבה והממעיט לא דחסיר. אלא לפי אותן דאוכלים לקטו. והמשמעות לפי אכלי לפי מי שהי' צריך לאכלו. ולפיכך לא כתוב לפי אכילתו. ובמה הכתוב מדבר. דדזיק איש בעבד או בשפחה ואמר שלי דוא. בא חברו ואמר שלי הא. קרבי לפני משה לדין. אמר להם כמה נפשות בביתך. יכמה נפשות בבית חבירך. אמרו כך וכך. אז אמר לדם משה לקטי מן ביום מחר. וכל אדד מכם יבא אגלי. למדר יצא ולקטו ויבאו לכני משה. דניהו לפני רבון. דיר מ דד לי. ואם העבד הי' של זה נמצא העומר של דעבד ב־כמן של זה. שדרי צריך להי ת ע מר לכל

מראה מקומות ח) בעי ה' ג) ... ט"ו ... ג) דף סג

מאי מעמא. בגין דכל מאן דאגלי לגלותיה לגבי קב"ה על מזוניה. גרים דיתברך כל יומא על ידוי דהוא אילנא דמזון דכלא ביה. ואע"ג דאסתכה עתיר מזונא בעי לאסאל קמי קב"ה ולגלאה לגלותא על מזונא כל יומא בגין דיתכתבו על ידוי ברכאן כל יומא ויומא לעילא ודא הוא ברוך ה' יום יום וע"ד לא ליבעי ליה לאינש לבשלא מזונא מן יומא ליומא אחרינא דלא לעכב יומא ליומא אחרא הה"ד ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו יום ביומו דייקא בר תערב שבת לשבת כמה דאוקימנא ומאן דבחיל מזוני בכל יומא ויומא הסיא אקרי ברא תמימא ברא דבגויה מתתכן ברכאן לעילא. ר' אבא אמר כתיב רוצה ה' את ירא'ו את המיחלים לחסדו. דא מינון דאינכתן ומהכא בכל יומא ויומא למבעי מזוניהו מן קב"ה ודא הית תורתא דמינון דהלי קב"ה דהלי חסדא. ומינון חייביא דאזלין עקיתין בהילהי אורייתא מה כתיב בהו ח) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו. וע"ד רוצה ה' את ירא'ו את המיחלים לחסדו לחסדי דייקא ובהא אתיודען מינון בני מהימנותא בכל יומא ויומא הה"ד ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו קאמר ולא דבר יום ליום אחר וכל כך לאה למען אנסנו הילך בתורתי אם לא בהאן הכתי דבן מינון בני מהימנותא דכל יומא ויומא מינון אזלי בתירה מיבר בתוריתא ר' יצחק אמר מהכא ג) צדיק אוכל לשובע נפשו בתר דשבע נפשיה יולמגלי ולמקרי בתוריתא רבי שמעון אמר תא חזי עד לא יהב קב"ה אורייתא לישראל אבחין בין מינון בני מהימנותא ובין מינון חייביא דלאי מינון בני מהימנותא ולא קיימין בתוריתא ובמה אבחין לון בתין כתיב דאתיר הנסני וכל מינון דהתכהו דמינון בני מהימנותא רשים להו קב"ה ברישיה דכתרא דחס"ד. כד"א המיחלים לחסדו וע"ד למען הנסנו וכל מינון דלא מתתכהי בני מהימנותא אעדי מנייהו כתרא עלאה דא. ומנא הכריז ואמר ובמן רשעים תחסר ועם כל דא לא העדיף מירבה והמיעיט לא דחסיר תהנא בההוא בעתא אתליין ישראל לתתא כגוונא דלעילא כמה דא קיימא דכתיב ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו' ואתתקף אילנא קדישא בתריסר אחיין בארבע סטרי עלמא ואתתקף בשבעין ענפין וכלא כגוונא דלעילא בההיא שעתא נפיק טלא קדישא מעתיקא כתייאה ואיליא לרישיה דזעיר אנפין אתר דאקרי שיאה ומהאיא טלא דנהורא עלאה קדישא הוא נגיד ינחית מנא לתתא וכד היה נחית הוא מתפרש גלידין גלידין ואקרים לתתא הה"ד דק ככפור על הארץ —

ג) **ויאמרו** בעמר וגו' איש לפי אכלו לקטו א"ר יצחק איש לפי אכלו לקטו וכי מאן דאכיל קיימא לקיש קיימא. ומאן דאכיל יתיר לקיש יתיר והא כתיב לא דעדיף דמרבה והממעיט לא דחסיר. אלא לפוס מינון דאכלין לקטין אמעי לפי אכלו לפי מאן דהוה אכיל ליה. וכג"כ לא כתיב לפי הכילתו ממי קא מייתי. אהיד ב"ג בעבדא או בשפחתא אמר דיליה הוא אתא הבריה ואמר הא עבדא דילי הוא. קריבו לקמיה דמשה לדינא אמר לון כמה נפשאן בביתך וכמה נפשאן בבתיה דדין אמרו כך וכך. וההוא שעתא אמר לון משה לקטו ממר מנא. וכל הד מינייהו ייתי לגבאי לאמר נפקו ולקטו ואתיין קמי משה שיין קמיה מנא היה אחיד ליה ומי הוא עבדא דדין אסתכה הוא עימנא דעבדא בההוא מנא. דהא הד עימנא

לכל

לכל נפש ונפש מביתי. מדד לחבירו נמצא שחסר שם מאכל העבר בהמן של חבירו. ולא היה אצלו אלא עומר אחד לכל נפש ונפש מביתי. אז אמר שזה העבר שייר למי שהמן אצל. וש"כ איש לפי אכלו לקטו. וכתיב עמר לגלגלת מספר לנפשותיכם:

ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה'. א"ר יוסא ערב וידעתם. במה ידע. אלא כך למדנו בכל יום ויום נמצאים משפטי הקב"ה. בבקר נתעורר חסד בעולם. ובזמן ההוא שנקרא ערב תולה הדין בעולם. והרי ביארו שבעביר זה תקון יצחק תפלת המנחה. וע"כ ערב וידעתם. כאשר יתעורר הדין בעולם תדעו שבדין ההוא הוציא ה' אתכם ממצרים. ובקר וראיתם את כבוד ה'. שהרי בזמן ההוא נתעורר חסד בעולם ויתן לכם לאכל. רבי חייא אמר להיפוך. מה כתיב למעלה בשבתנו על סיר הבשר וגו'. בשעה שהתלוננו על בשר נתעורר ערב כזה שבא תו זמן שנתעורר הדין נתעורר גם חסד בעולם [לד] וש"כ וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. תדעו חסד ההוא שעשה עמכם בזמן הדין. והוציא אתכם מארץ מצרים. ובקר וראיתם את כבוד ה'. כבוד ה' הוא ידוע [לה] וכל כך למה. בשמעו את תלונותיכם על ה'. א"ר יוסא אין הקב"ה משנה משפטיו. אלא שישעי העולם גורמים השתנית. ומהפכים רחמים לדין כמו שנתבאר. למד ר' אלעזר שמזה המן עתידים הצדיקים לאכל לעתיד לבא. ואפשר תאמר שבדמיון הזה. לא. אלא במדרגה יתרה. שלא הי' כן לעולם. ומה היא. כמו שביארנו שכתוב ו) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. וכתיב ז) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו':

ג) **דבר** אליהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. א"ר יצחק בין הערבים שהיא שעת הדין תאכלו בשר. וכתיב הבשר עודנו בין שניהם ואף ה' הרה בעם. לפי שבין הערבים דין המלכות שולט. ובבקר תשבעו לחם. לפי שהשעה ההיא נקראת חסד. וכתוב חסד אל כל היום. וכתיב ויקרא אלהים לאור יום. שהוא משעת הבקר. רבי תנחום איתר זה אדום וזה לבן. אדום לבין הערבים. שכתוב בין הערבים תאכלו בשר. ולבן בבקר. שכתוב ובבקר תשבעו לחם:

ד) **ויאמר** משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר. א"ר יהודה כל יום ויום מתברך מן יום העליון ההוא יום השביעי [לו] ומתברכים כל ששת ימים כל אחד ואחד בלבדו. וכל יום משפיע ביומו מן הברכה ההיא שקבל מן היום העליון ההיא. וע"כ אמר משה איש אל יותר ממנו עד בקר. שדרי אין היום שולט ביום שאינו שלו [לז] וכל אותן החמשה ימים שולטים בהימים שלהם. ונמצא בהם מה שקבלו. ויום הששי נמצא בו יותר. ויובן זה על דרך שא"ר אלעזר מפני מה כתוב יום הששי. ולא נאמר כך בכל שאר הימים. אלא כך ביארו. הששי. שהשכינה מזמנת עצמה בו לדכין שלחן למלך [לח] ולפיכך נמצאו בו שני חלקים. אחד ליומו. ואחד להכין בשמחת המלך עם המלכה. כי בלילה הזה היא שמחת המלכה עם

לכל נפשא ונפשא מביתיה מדיד לדין ואשתכח חסרא סהוא מיכלא העבדא בההוא מנא דיליה אלא חד עומרא לכל נפשא ונפשא מביתיה אתר עבדא דדין הוא הס"ד הים לפי אכלו לקטו וכתיב עמר לגלגלת מספר נפשותיכם

ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' א"ר יוסא ערב וידעתם במאי ידעין אלא הכי תנא בכל יומא ויומא אשתכחו מימוסי קב"ה בלפרא אתער חסד בעלמא ובההוא זמנא דאקרי ערב תלי דינא בעלמא ומה איקרוס דבעוי כך ינחק תקן תפלת המנחה ע"ד ערב וידעתם כד אתער דינא בעיית תגדעון דבההיא דינא אפיק ה' יתכון מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' דהא בההיא זמנא אתער חסד בעלמא ויתן לכם לאכל. רבי חייא אמר איפכא מתי כתיב לעומת בשבתנו על סיר הבשר וגו' בהיא שעתא אתער ערב דבההיא זמנא דאתער דינא אתער נמי חסד בעלמא [לד] הס"ד וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים תגדעון בהיא חסד דעבד עמכון בזמנא דדינא ואפיק יתכון מארעא דמצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' כבוד ה' הא ידוע [לה] וכל כך למה בשמעו את תלונותיכם על ה' א"ר יוסא לא שני קב"ה מימוסוי בר דמינין חייבי עלמא שנאין לון ומהפכי רחמי לדינא כמה דאתמר תנא ר' אלעזר מהתם אינון זמינין צדיקיא לאיכל לעלמא דאתי יהי תיתא בהאי גונא לא אלא יתיר דלא היה כן לעלמין ואתי תיהוי כמה דאוקמינא דכתיב ו) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו וכתיב ז) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'

ג) **דבר** אליהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם א"ר יצחק בין הערבים דהוא שעתא דדינא תאכלו בשר וכתיב הבשר עודנו בין שניהם ואף ה' הרה בעם אמנם בין הערבים דין המלכות שולט ובבקר תשבעו לחם אמנם דאקרי חסד ההיא שעתא וכתיב חסד אל כל היום וכתיב ויקרא אלהים לאור יום דהיינו מנפרא דבי תנחום אמר דא שמיא ודא אמר אדום סומק בין הערבים. דכתיב בין הערבים תאכלו בשר. ואמר בלפרא. דכתיב ובבקר תשבעו לחם

ד) **ויאמר** משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר א"ר יהודה כל יומא ויומא אתברך מהאי עלמא עילאה יומא שביעאה [לו] ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מהאי ברכה דקבל מהאי יומא עלאה וע"ד אמר משה איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שלים יומא ביומא דלא דיליה [לז] וכל אינון חמשה יומין שלטין ביומוהי ואתכסר בהו מה דקבלו ואיהי בהיאתא אתכתר ביה יתיר. ואזלא הא כמה דא"ר אלעזר מאי דכתיב יום הששי ולא אמר הכי בכל שאר יומין אלא הכי איקמוה. הששי. דאזדמנת ביה מתרונאתא לתקנא פתורא לאלכא [לח] וכנ"כ אשתכחו ביה תרין חולקין חד ליומיה וחד לתקונא בחדוותא דמלכא במתרונאתא. וההוא ליליא חדוותא דמתרונאתא ביאלכא וזוונא

מראה מקומות ו) תלים כ"ז ד' ז) שמות כ"ג. ד) דף פ"ג

זין הזהר

(לד) פי' בעבור ההוא שהתלוננו על בשר נתעורר בערב וזמן הדין היותר קשה עליהם שנצרך להמתקה של חסד [לה] זו שכינת כבודו יתברך. [לו] היינו שיום השבת הוא מקור הברכה לכל ששת ימי המעשה: [לז] פי' שכל יום משפיע נפש ברכה רק עבור יום שלו [לח] דורש ה"א יתרה של הששי לרמז על השכינה הקדושה:

עם המלך והזדוגות שלהם. ומתברכים כל ששת הימים כל אחד ואחד בלבדו. לפיכך צריך האדם לסדר שלחנו בליל השבת. כדי שינוחו עליו הברכות מלמעלה. והברכה אינה שורה על שלחן ריקן. ולפיכך תלמידי חכמים היודעים סוד זה זווג שלהם מערב שבת לערב שבת:

ראו כי ה' נתן לכם השבת. מהי שבת. יום שבו שובתים שאר הימים. והוא הכולל של כל ששת ימים האחרים וממנו מתברכים. ר' יוסא אמר וכן גם כנסת ישראל נקראת שבת. לפי שהיא בת זוגי. זוג היא הכלה. שכתוב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר עמים. וז"כ בינו ובין בני ישראל. וזאת היא ירושה של נחלת עולם לישראל:

שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ממקומו. ממקום ההוא שראוי לילך בו. וסוד הדבר ברוך כבוד ה' ממקומו. וזה היא מקום [יג] וזהו הסוד שכתוב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. מקום הידוע נקרא מקום. שנוכר בו כבוד העליון. ולפיכך יזהר זה האדם שמתעטר בעטרה הקדושה שלמעלה [ק] שלא יוציא מפיו דבור של חול בשבת. ואם יצא ממקומו הקדושה הוא מחלל יום השבת. הן בידיו במלאכה. הן ברגליו ללכת חוץ לאלפים אמה. כל אלה חלול שבת הם. אל יצא איש ממקומו. זהו מקום הכביד הקדושה. שהרי לחוץ ממני אלהים אחרים הם. ברוך כביד ה'. זה הכביד שלמעלה. ממקומו. זה הכביד שלמטה. וזהו הסוד של עטרת השבת [קי] לפיכך אל יצא איש ממקומו. אשרי חלקו של הזוכה לכבודו של השבת. זכאי הוא בעולם הזה ובעולם הבא:

ח) **ויאמר** ה' אל משה עבור לפני העם וגו'. א"ר חייא בכל מקום תבע הקב"ה עלבון הצדיקים יותר על שלו. כאן אמר משה עוד מעט וסקלוני. א"ל הקב"ה משה אין עתה הזמן לתביע עלבונך. אלא עבור לפני העם וראה מי יישיט ידו נגדך. וכי ברשותם אתה עומד אי ברשיתי. ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת. מה הטעם. לפי שהקיק בנסים היה. ושם הקודש העליון נרשם בו:

הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים. א"ר חייא מהו צור. כתוב הצור תמים פעלו. שאין לך כל שם ושם מהן שבות הקדושים של הקב"ה שלא יעשה נסים וגבורות. ויוציא כל מה שנצרך לעולם. כל שכן להוציא כאן מים. א"ל ר' יהודה הרי כתוב ג) הן הכה צור ויזובו מים. מי ראה את השם. א"ל בוא וראה בכל מקום צור גבורה הוא. וכאשר הקב"ה מבקש לבחון אז לדכית נתעוררה גבורה זו. וגבורה ההיא תמהץ ותכה. וזהו שכתוב הן הכה צור ויזובו מים. ואם לא היה נתעורר זה הצור לדכות במקום שנצרך לא נבעו מים ר' אבא אמר מים בכל מקום ידוע הרמז [קב] והקב"ה בזה הצור נתעורר להשביע מים. והרי אין זה ראוי להיות אלא מן מדת הגדול"ה [קג] וזה הוא אות ונס של הקב"ה. וע"ז הי' דוד משבח ואומר ההפכי הצור אגם מים וגו'. משמעות ההפכי היא לפי שאין דרכו של הצור

מראה מקומות ח) דף סד ב) תיס פ"ת

זין הזהר

[קט] מקום כבודו יתברך הייגו מדת הרחמים [ק] פי' עטרת השבת קודש: [קא] שאז הוא זמן עליית העורמית והתקשרות עלמא דנוקבא עם עלמא דדכורא. [קב] שמרמז על הסדים: [קג] פי' מספירת חסד ולא מספירת גבורה שנקראת צור:

וזווגא דלהון. ומתברכאן כל סיתא יומין כל חד וחד בלהודוי בג"כ בעי ב"נ לסדרא פתוריס בלילא דשבתא בגין דיסרי עליה ברכאן תלעילא. וברכתא לא תשתכח על פתורא ריקניא בגין כך תלמודי חכמים דידעין רזא דא זווגא דלהון מערב שבת לערב שבת

ראו כי ה' נתן לכם השבת מהי שבת יומא דביה מיתין שאר יומין והוא כללא דכל מינין שיתא תחתאין ומינה מתברכין. רבי יוסא אמר וכן גם כנסת ישראל מקרי שבת בגין דתיסי בת זוגי ודא היא כלה דכתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם לכם ולא לשאר עמין הש"ר ביני ובין בני ישראל ודא היא תחכמת ירותת עלמין לישראל.

שבו איש תחתיו אל יצא איש מיקומיו ביום השביעי. מיקומיו מהאוא מיקום דהתחזי למהך. ורזא דילה ברוך כבוד ה' מיקומיו ודא איהו מקום [לט] ודא איהו רזא דכתיב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא. אתר ידועא קרינן ליה מקום דהכתיידעא יקרא עלאה ובג"כ אזהרותא לב"נ דלא מתעטרא בעטרא קדישא דלעילא [ק] דלא יפיק מכוויה מלה דחול בשבתא. דאי יפוק מגיס קא מחלל יומא דשבתא בידוי בעובדתא. ברגלוי לאהך לבר מתרין אלפין אמין כל אלין מלולא דשבתא איגון. אל יצא איש מיקומיו דא היהי אתר יקירא דקדישא דהא לבר מגיס אלהים אחרים מינהו ברוך כבוד ה' דא כביד דלעילא מיקומיו. דא כבוד דלתתא דא איהו רזא דעטרא דשבת [קא] בג"כ הל יצא איש ממקומיו. זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי

ח) **ויאמר** ה' אל משה עבור לפני העם וגו' א"ר חייא בכל אתר תבע קב"ה עלבונא דצדיקיא יתיר על דיליה. הכא אמר משה עוד מעט וסקלוני א"ל קב"ה משה לאו עידן הוא למתבע עלבונך אלא עבור לפני העם והחיי מאן יושיט ידוי לקבלך וכי ברשותיהו את קאים או ברשותי ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת מהי טעמא מכוש דאתקק בנסין היה ושמא קדישא עלאה רשיא ביה

הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים. א"ר חייא מאן צור כמד"א הצור תמים פעלו דלית לך כל שמא ושמא דאתיון שמהן קדישין דקב"ה דלא עביד נסין וגבורן ואפיק כלא דאצטריך לעלמא כל שכן להפקא הכא מים א"ל ר' יהודה הא כתיב ג) הן הכה צור ויזובו מים. מאן חמי לשמיה א"ל תא חזי בכל אתר צור גבורה איהו. וכד בעי קב"ה למהאה או להלקאה אתער גבורה דא. והאיא גבורה מהי ולקי ודא הוא דכתיב הן הכה צור ויזובו מים ואי לאו דאתער אהי צור ולקי באתר דאצטריך לא נביעין מים ר' אבא אמר מים בכל מקום הא ידיעא [קב] וקב"ה בהאי צור אתער להתער מים דהא לא אתחזי אלא מנדול"ה [קג] ודא הוא אות ונס דקב"ה. וע"ד שבח דוד ואמר ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי דהא לאו אורחוי דצור

דלור בכך. וע"ד בלור עלמה מפיק מיא מתתר דלתתא. ומה שמים דסטרא דלתתא. סלע דכתיב וסולתת לסס מים מן סטלע. ובמה מפיק מאי סלע מיא במילא דלור דלעילא.

ח) **ויקרא** שם המקום מסה ומריבה וגו' ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין. מ"ר אבא וכי מפשים היו ישראל שלא ידעו דבר זה. והרי ראי השכינה לפניהם וענני כבוד עליהם הסובבים אותם. והם אמרו היש ה בקרבנו אם אין. אנשים שראו זיו כב ד מלכם על הים. ולמדנו שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. והם נמצאו מפשים ואמרו היש ה' בקרבנו אם אין. אלא כך אמר רבי שמעון. בקשו לדעת בין כח האלהות שהוא מקור הכל וסתום מכל הסתומים שנקרא אי"ן. ובין כח האלהות הרחוק מן המקור שהוא פני קטנות ונקרא הוי"ה. וע"כ לא כתיב היש ה' בקרבנו אם לא. כמו שכתוב הילך בתורתי אם לא. אלא היש ה' בקרבנו אם אי"ן. אם כן למה נענשו אלא על שעשו פרוד. ועשו זאת בדרך נסיון [קד] שכתוב ועל נסותם את ה'. אמרו ישראל אם כך הוא נבקש בא פן זה. ואם אין כך הוא נבקש באופן אחר [קה] וע"כ מיד ויבא עמלק:

ט) **ויבא** עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. א"ר שמעון סיד של חכמה יש כאן. מן גזרת דין הקשה באה מלחמה זו. ומלחמה זו נמצאת למעלה ולמטה. ואין לך דבר בתורה שלא יהיה בו סודות עליונים של חכמה. הנקשרים בהשם הקדוש. כביכ ל אמר הקב"ה. כאשר ישראל זכאים הם למטה נתגבר כח שלי על הכל. וכאשר אין נמצאים זכאים. בביכול מתישים כח שלמעלה ונתגבר הכח של הדין הקשה. בוא וראה בשעה שחטאו ישראל למטה מה כתוב. ויבא עמלק וילחם עם ישראל. שהדין בא לקטרג על הרחמים. כי הכל נמצא למעלה כמו שהוא למטה. ברפידים. ברפיון ידים. שרפו ידיהם מתורתו של הקב"ה כמו שביארנו. א"ר יהודה שני פעמים התגיר עמלק מלחמה בישראל. אחד כאן. ואחד שכתוב וירד העמלקי והכנעני וגו'. א"ר שמעון למעלה ולמטה היתה המלחמה נגד הקב"ה. למעלה כמו שאמרנו. ולמטה היתה נגד הקב"ה. שהיו תופסים גברים וחתכו מהם האות ברית קודש. והיו משליכים אותם למעלה. ואמרו קח לך מה שבחרת. ועכ"פ נגד הקב"ה היה הקטרוג בכל:

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. וכי מה ראה משה שסלק עצמו ממלחמה הראשונה הזו שצוה הקב"ה עליה. אלא משה אשרי הלקו שהסתכל והבין שורש הדבר. אמר משה אני אכין עצמי למלחמה ההיא שלמעלה. ואתה יהושע הכן עצמך להמלחמה שלמטה. וזהו שכתיב והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. ישראל שלמעלה. ולפיכך כלק משה עצמו מהמלחמה שלמטה. כדי להזדרז בהמלחמה שלמעלה לנצח על ידו. א"ר שמעון וכי קלה היא בעיניך מלחמה זו של עמלק. בוא וראה מן היום שנברא העולם עד זמן ההוא. ומן זמן ההוא עד שיבא מלך המשיח. ואפילו ביומי גוג ומגוג לא תהי' מלחמה כזו. ולא בשביל חיילות גבורים ורבים. אלא בשביל

הצור בכך. ולכך בצור העליון הוציא מים ממקום שלמטה. ומה שם המקום שלמטה. סלע. שכתוב והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה הוציא זה דסלע מים. בכח הצור שלמעלה:

ט) **ויקרא** שם המקום מסה ומריבה וגו' ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין. א"ר אבא וכי מפשים היו ישראל שלא ידעו דבר זה. והרי ראי השכינה לפניהם וענני כבוד עליהם הסובבים אותם. והם אמרו היש ה בקרבנו אם אין. אנשים שראו זיו כב ד מלכם על הים. ולמדנו שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. והם נמצאו מפשים ואמרו היש ה' בקרבנו אם אין. אלא כך אמר רבי שמעון. בקשו לדעת בין כח האלהות שהוא מקור הכל וסתום מכל הסתומים שנקרא אי"ן. ובין כח האלהות הרחוק מן המקור שהוא פני קטנות ונקרא הוי"ה. וע"כ לא כתיב היש ה' בקרבנו אם לא. כמו שכתוב הילך בתורתי אם לא. אלא היש ה' בקרבנו אם אי"ן. אם כן למה נענשו. אלא על שעשו פרוד. ועשו זאת בדרך נסיון [קד] שכתוב ועל נסותם את ה'. אמרו ישראל אם כך הוא נבקש בא פן זה. ואם אין כך הוא נבקש באופן אחר [קה] וע"כ מיד ויבא עמלק:

ט) **ויבא** עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. מ"ר שמעון רזא דחכמתא סכא מגזרת דינא קשיא קא אתיא קרבא דא. וקרבא דא אסתכם לעילא ותתא ולית לך מלה בתוריתא דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא דמתקשרא בשמא קדישא כביכול אמר קב"ה כד ישראל אינון זכאין לתתא אתגבר חילא דילי על כלא. וכד לא אסתכמו זכאין. כביכול מתישין חילא דלעילא ואתגבר חילא דדינא קשיא. תא חזי בשעתא דחטאו ישראל לתתא מהי כתיב ויבא עמלק וילחם עם ישראל אתא לקטרגא דינא ברחמי. דכלא אסתכם לעילא ותתא ברפידים. ברפוי ידיס. דרפו ידיהן מתוריתא דקב"ה כמה דאוקימנא מ"ר יהודה תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל. חד הכא וחד דכתיב וירד העמלקי והכנעני וגו'. מ"ר שמעון לעילא ותתא קטרוגא דקב"ה הוה לעילא כמה דאתיר. לתתא בקב"ה הוה. דהוו נסבי לגברי יגזרי לון אתא דרשימא קדישא ונעלו להו ואתרמו לון לעילא ואמרי טול לך מה דאתרעית. ועכ"פ קטרוגא דקב"ה הוה כלא

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק וכי מה חזא משה דסליק גרמיה מהאי קרבא קדמאה דקב"ה פקיד אלא משה זכאה הולקיה דאסתכל וידע עקרא דמלה. אמר משה אנא אזיין גרמי להאי קרבא דלעילא ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא. והיינו דכתיב והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל דלעילא ובג"כ סליק משה גרמיה מקרבא דלתתא בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא ויתגבר על ידוי מ"ר שמעון וכי קלה היא בעיניך קרבא דא דעמלק תא חזי מן יומא דאתברי עלמא עד סטרא זמנא. ומסטרא זמנא עד דייתי מלכא משיחא. ואפילו ביומוי דגוג ומגוג לא יתכם כיתיה לאי בגין חיילין תקיפין וסגיאין. אלא בגין

מראה מקומות מ) דף סד נ) דף סה.

זיו הזהר

[קד] שתים רעות עשו בזה. א. מה שעשו פירוד. כי באמת הכל אחד ועבודת ישראל מגעת עד אי"ן סו"ף. ב. מה שעשו נסיון על זה: [קה] והאמת הוא שאין זה ב' מיני ענינים ואין להשוב להתפלל לזה כלבד או לזה בלבד. כי הכל ענין אחד וקשר אחד לכמו. הדבור בכלכות. הקול בתפארת שהוא הזעיר. המחשבה ע"י חב"ד היא בגי' הראשונות:

בשביל שבכל הצדדים של הקב"ה היתה מלחמה הזו. ויאמר משה אל יהושע. מפני מה ליהושע ולא לאחר. והרי בזמן ההוא עוד נער היה. שכתוב ויהושע בן נון נער. והרבה היו בישראל גבורים ממנו. אלא משה בחכמה דסתכל וידע. מה ראה. ראה לסמא"ל שהיה יורד מצד שלמעלה לעזור לעמלק למטה. אמר משה ודאי מלחמה חזקה אני רואה כאן. ויהושע בזמן ההוא היה נמצא במדרגה עליונה ויתרה. אפשר תאמר שבמדרגת השכינה נמצא בזמן ההוא. לא כן. שהרי במשה נזדונה ונקשרה. נמצא שיהושע נתקשר במדרגה שלמטה ממנה. יבמה. א"ר שמעון במקום דהיא שנקרא נע"ר [קו] וזהו הסוד שכתוב ויהושע בן נון נער. נע"ר ודאי. לא ימיש מתוך האהל. דיינו שאמר ר"י מה זה שכתוב ח) עוניך תראינה יר שלים ניר שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. יר שלים שלמעלה שנקרא אהל. בל יצען שלא תהי' נמצאת יותר ללכת בגלות. יזהו לא ימיש מתוך האהל. היינו מה שנקרא אהל בל יצען. מלמד שבכל יום ויום היה יונק מן השכינה. כמו שנער ההוא שלמעלה לא ימיש מתוך האהל ויונק ממנה תמיד. כן זה הנער שלמטה לא ימיש מתוך האהל. ויונק ממנה תמיד. לפיכך כשראה משה שסמא"ל יורד לעזור לעמלק אמר משה ודאי זה הנער יעמד כנגדו וישלט עליו וינגח אותו. מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וגו' הלחם בעמלק. שלך היא מלחמה זו שלמטה. ואני אזדרז למלחמה שלמעלה. בחר לנו אנשים. צדיקים בני צדיקים שיהיו ראוים ללכת עמך. א"ר שמעון בשעה שיוצא למלחמה יהושע נער. נתעורר נע"ר שלמעלה ונתתקן בכמה תקונים בכמה כלי זיין. שהכינה לו השכינה למלחמה זו. לנקום נקמת דברית. יזהו שכתוב חרב נקמת נקם ברית. וזהו דסוד שכתוב ויגדל ה' יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לכי חרב ודאי. ולא לכי רמחים ושאר כלי זיין. אלא בחרב ודאי. היינו מה שנקרא חרב נקמת ברית. ומשה נתתקן לדמלחמה שלמעלה. וידי משה כבדים. כבדים ממש. מכובדות וקדושות. לא נטמאי לעולם. מכובדות שראוית לדתגר בהן המלחמה שלמעלה. יקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. לפי שישראל היו שרוים בצער ידיה עמדם בצער. יאהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו'. מהו תמכו בידי. ימהו ידי ידיו אמונה. וכי לבעבור שאהרן וחור תמכו לידיו היו ידיו אמונה. אלא משה הכל בהכמה עשה מה שעשה. אהרן וחור זה מצד שלו וזה מצד שלו ידיו באמצע [קז] וע"כ ויהי ידיו אמונה בסוד האמונה. אהרן בשביל לעורר צד של. וחור בשביל שיעורר צד שלו. והיו נאחזים בידי מכאן ומכאן להמשיך עזרה שלמעלה:

ג) **והיה** כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. כאשר ירים. שהניף הימין על השמאל ונתכוון כך בהפרשת ידיו. וגבר ישראל. ישראל שלמעלה. וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. בשעה שישראל למטה היו מפסיקים מתפלה. לא יכלו ידי משה לרדת בזקיפה. אז וגבר עמלק. מכאן למדנו שהכהן מניף ידי בהקרבת הקרבן לתקן עצמו בכל. מ"מ גרימים ישראל למטה בתפלה עמו. ולמדנו שבמלחמת עמלק

מראה מקומות ח) ישע' ל"ג ג) דף סו.

בגין דבכל סערין דקב"ה הוה הוי קרבא. ויאמר משה אל יהושע אתחי ליהושע ולא לאחר. והא בהדיא זימנא רביעא הוה דכתיב ויהושע בן נון נער יכתיב הוי בישראל תקופין תניה הלא משה בחכמתא אסתכל וידע מהי הוא הוא לסיא"ל דהוה נחית מסערא דלעילא לסייע לעמלק לתתא אחר אבל ומהי קרבא הכא תקופא התחזי. ויהושע בהדיה זימנא בדרגא עלאה יתיר אבתכא אי תיית דבשכינתא הוה בהדיה זימנא לתו הכי דהא ביאבא התגסיבת ואתתקדת הכתבא יהושע דהתחד לתתא מינה ובמה. מ"ר בשעון בהדיה אתר דהתקרי נע"ר [קו] ודא הוא הוא דכתיב ויהושע בן נון נער. נע"ר ודאי. לא ימיש מתוך האהל. דיינו דאמר ר"י מה זה שכתוב ח) עוניך תראינה ירושלים ניר שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. יר שלים ירושלים. ירושלים דלעילא דהקרי אהל בל יצען דלא יסתכם יתיר לאיתך בגלותא ודא הוא לא ייסיב מתוך האהל. הדיה דהקרי אהל בל יצען תלמד דבכל יומא ויומא הוא יניק מבכינתא. כמה דהוא נער דלעילא לא ימיש מתוך האהל ויניק מינה תדירא כך הא נער דלתתא לא ייסיב מתוך האהל ויניק מינה תדירא בג"כ כד חיית מבה לסיא"ל נחית לסייעא לעמלק. תמר מבה ודאי הא נער יקיר לקבליה ושלט עליה לנגחא ליה חיד ואתחר אבה הל יהושע בחר לנו הנבוש ולא הלחם בעמלק. דילך היא הוא קרבא דלתתא ואנא אזדרז לקרבא דלעילא ברל לנו לגבוש זכאין בני זכאין דיתחזון לאיתך עמך א"ר שמעון בשעתא דנפיק יהושע נער אתעור נע"ר דלעילא ואתתקן בכיא תקונין בכיה זיינין דאתקינת ליה אמיה לקרבא דא לנקמא ניקמא דברית והיינו דכתיב חרב ניקמת נקם ברית והא הוא דכתיב ויהלם יהושע את עמלק ואת עמו לכי הרב לפי חרב ודאי ולא לפוס רומחין וזיינין אלא בחרב ודאי הוא היא דאקרי חרב ניקמת נקם ברית ואבה אתתקן לקרבא דלעילא וידי אבה כבדים כבדים ממש יקירין קדישין לא אסתאבן לבלאין יקירין דאתחזון לאנהא בהו קרבא דלעילא ויקרי אבן ויסיאו אתתיו ויבב עליה בגין דישראל ברוין בצערא ויהא עמהון בלעדהון. ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו' מהו תמכו בידיו ומהי ויהי ידיו אמונה וכי כל דאהרן וחור תמיכו לידוי היו ידיו אמונה אלא משה כלא בחכמתא עביד מה דעביד אהרן וחור דא מסערא דיליה ודא מסערא דיליה וידוי בתנעיתא [קז] וע"ד ויהי ידיו אמונה מהימנתא אהרן בגין דיתער סערא דיליה וחור בגין דיתער סערא דיליה והיו אמינן בידוי מכאן ומכאן ויזכון לאתתכא מינה דלעילא

ג) **והיה** כאשר ירים מבה ידו וגבר ישראל. כאשר ירים דזקיף ימינא על שמאלא ואתכוון בפריסו דידוי וגבר ישראל ישראל דלעילא וכאשר ינים ידו וגבר עמלק בשעתא דישראל לתתא יתתבכון אנלותא לא יכלון ידי מבה למיקם בזקיפו וגבר עמלק אבאן אוליבנא דהוא"ג דכהנא פרים ידוי בקרבנא לתקנא גרמיה בכלא בעיין ישראל להתתכהא בגלותהון עמיה אתנא בקרבא דא דעמלק

זיו הזהר

[קו] היינו מדרגת הנראה דעיר מל"ם שר דפנים שנקרא נער. והיא מדרגה נמוכה מסדרגת השכינה: [קז] פי' אהרן קדושת החסד חור קדושת הגבורה. ומשה באמצע היינו קדושת התפארת וזהו סוד האמונה:

דעמלק אתכרי עלהון ותתהון ועל״ד ויסי ידיו ויהיו כ״ה בהימנותא כדקת חזי ויסי ידו אמונה. ויסיו ידיו מבעי ליה אלא בגין דתליה כלא ביומנא כתיב ויסי וכתיב ידי בגין דהיא עקרא דכלא. וכתיב ימיך ה׳ נאדרי בכח ימיך ה׳ תרעץ אויב

ויאמר ה׳ אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו׳. תא חזי מאי כתיב לעילא ויהלם יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויהלם. ויהרג ויבעי ליה אלא ויהלש כמה דאתמר ה) הולש על גויים יהושע הוה חולש עלייהו והכהו מרב מוקמת נקם ברית קבל לון דכתיב לפי חרב כמה דאתמר. כתב זאת זכרון זת״ת דיקח [קח] ושים באזני יהושע. דהא הוא זמין לקבלא מינכון אהרנין כי מחה אמחה מחה לעילא תיתה לתתא את זכר דוכרנא דעמלא ותתא ה״ל יתקן כתיב כי מחה אמחה וכתיב תמחה את זכר עמלק. אלא אמר הקב״ה אתם תמחו זכרונו לתתא ורזא תיתה דוכרנים לעילא ה״ל יסי עמלק עיין אחרנין אייתי עמיה וכלהו דהילו לקרבא בהו בישראל בר איסו. ובג״כ יהושע הוה חולש עלייהו רבי יוסה אמר ויהלם יהושע דתבר חילא דלהון, מילא

ג) **ויבן** משה מזבח ויקרא שמו ה׳ נסי. ה״ל תנא תרין מזבחין הוון לתתא ותרין לעילא [קט] חד פנימאה דכנא דאתקריב ביה קטרת כמיתה ודקא קטורא דאתמיתא וכהנא עלאה מקבל אתקבר קטירתא דא בקטורא דאתמיתא [ק] ודא הקרי מזבח הורב ואתכא אתקבר יתקבר קטרת דאתמיתא בחד קטרא [קי״ח] והד מדבחא אחרא דלקרי מזבח הנחשת דא הוא לבר [קיג] ואיתכל רשר הגדול מקריב עליה קרבנא מיתא דקב״ה ונתתא מזבח הרב ומזבח הנחשת בזה קטרת ובזה חלבים ואמורים. וע״ז כתוב ג) שמן יקטרת ישמח לב ויבן משה מזבח וגו׳ לקבל הרוח פנימאה בנה זה. ועל״ד התקרי ה׳ נסי ייחי נסי דרבים רבייה דרת קיימא קדישא דבמתא דעמלק הוה לאבדא הוי רבייה קדישא מיניהו דישראל. הוי מזבח קיימא לקבליה לנקמא הרוח מוקמא דרת קיימא. ועל״ד התקרי הרב מוקמת נקם ברית ובזה התקנת לכו לישראל רבייה קדישא ומשה בנה לקבל הוי מזבח יקרי ליה ה׳ נסי ד) רבי יוסי הוה ויבן משה מזבח לכפרא עלייהו. ויקרא שמו שמי דייקן ה״ל הוא בייה דמזבחא הרוח. ה׳ נסי. כד״א וכל נסהו [קיג] וכלא מלה חד על דאתפרעו ישראל ואתגליא הרוח את קיימא רשימא קדישא מכאן הוליפנא דכיון דאתגזר בריה דב״נ. ואתגליא ביה הא רשימא קדישא קיימא הוי הקרי מזבח לכפרא עליה ושם שמיה. ה׳ נסי כגוונא דא יעקב בנה מזבחא דכתיב ויצב שם מזבח ויקרא לו וגו׳. למאן. לרשיא אתר דהקרי מזבח ושם שמיה. הל אלהי ישראל ה) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה׳ בעמלק מדר דר. מדר דר נכתבי הסרים. לרמז על הדורות שלמעלה ודורות שלמטה [קיד] א״ר יהודה בכל דור ודור רבאים לעילם אין לך דור שאין בו מן זרע הרע

עמלק נמצאו עלי נים ותחת נים. וע״ב ורי ידיו אמונה בסיד האמונה כראוי. ויהי ידו אמונה. ורי״ו ידיו צריך ל מ״. אלא לפי שתילה הכל ביומין כתיב ויהי יכתוב ידי. לפי שהימין עיקר הכל. וכתוב ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ה׳ תרעץ אויב:

ויאמר ה׳ אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו׳. ב א וראה מה כתוב למעלה ויהלש יהישע את עמלק ואת עמו לפי חרב. יהלש. ויהרג צריך לומר. אלא יהלש כמה שנאמר ה) הולש על גוים. יהישע היה חולש עליהם. והחרב נוקמת נקם ברית הרגה אותם. שכתוב לפי חרב כמו שנתבאר. כתב זאת זכרון. זא״ת דוקא [קח] ושים באזני יהושע. שהרי היא עתיד להרג מלכים אדרים. כי מדה אמדה. מחה למעלה אמחה למטה. את זכר. זכרון שלמעלה ושלמטה. א״ר יצחק כתיב כי מחה אמחה. וכתוב תמחה את זכר עמלק. אלא אמר הקב״ה אתם תמחו זכרונו למטה. ואני אמחה זכרוני למעלה. א״ר יסי עמלק עמים אחרים דביא עמי. וכלם פחדי לרלחם בישראל מלבד עמלק. ולכיכך יהושע היה חולש עליהם. רבי יוסא אמר ויחלש יהישע. ששבר הכח שלהם מלמעלה:

ג) **ויבן** משה מזבח ויקרא שמו ה׳ נסי. א״ר אבא שני מזבחות הם למטה ושנים למעלה [קט] אחד. דכנימי של הכל. שנקרב עליו קטרת פנימית ודקה. עדיא קשר האמונה. והכהן העליון מכלם היה מקשר קטירת זו בקשר האמונה [קי] זזה נקרא מזבח הזהב. ומזה הקטרת נדבק ונקשר קשר האמונה בקשר אחד [קי״ח] והשני. הייני מזבח אחר שנקרא מזבח הנחשת. זה הוא מזבח הרוגן [קיג] ומיכאל השר הגדול מקריב עליו קרבן ניחוח לרקב״ה. ולמטה יש מזבח הזהב ומזבח הנחשת. בזה קטרת. ובזה חלבים ואמורים. וע״ז כתוב ו) שמן יקטרת ישמח לב ויבן משה מזבח וגו׳. נגד מזבח הפנימי בנה זה. וע״כ נקרא ה׳ נסי. מהו נסי. שנתחזק הרושם של אות הברית הקדוש. שבאשר יביא עמלק לבטל הרושם הקד ש דזה מן ישראל. יקום זה המזבח כנגדו לנקום אותה הנקמה של אות הברית. יע״כ נקרא הרב נוקמת נקם ברית. ובזה נתחזק אצל ישראל הרושם דקדוש. ומשה בנה נגד זה מזבח ויקרא לו ה׳ נסי. ז) רבי יוסי אמר ויבן משה מזבח. לכפר עליהם. ויקרא שמו. שמו של מי. א״ר חייא שמי של המזבח ההוא. ה׳ נסי. כמש״ב ושם נסהו [קיג] והכל ענין אחד. בשביל שנתפרעו ישראל ונתגלה אות הברית רושם הקדוש הרוא. מכאן למדנו שכאשר ימול איש את בני. ונתגלה בו אות הרושם הקדוש של הברית. זה נקרא מזבח לכפר עליו. ומה שמו. ה׳ נסי. כדמיון זה ביעקב שבנה מזבח. וכתוב ויצב שם מזבח ויקרא לו וגו׳. למי קרא. לבקום הרוא שנקרא מזבח. ומהו השם שקרא לו. אל אלהי ישראל ה) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה׳ בעמלק מדר דר. מדר דר נכתבי הסרים. לרמז על הדורות שלמעלה ודורות שלמטה [קי״ח] א״ר יהודה בכל דור ודור רבאים לעילם אין לך דור שאין בו מן זרע הרע

מראה מקומות ה) יבעי י״ד ב) ע ל ג) מבמי כ״ז ד) דף סו ה) דף סו

זוהר הזהר

[קח] זא״ת רמז על השכינה הקדושה: [קט] בהיכל העליון שברקיע השמים. [ק] זה המזבח רמז על בינה אימא עראד: [קי״ח] פי׳ נעיי״ן מתאחדים ומתקשרים כל העשר ספירות [קיג] זה המזבח רמז על המלכות אימא תתאה. [קי״ב] שם נתבאר פירושו על דבר מצות מילה ופריעה. וכן כאן ה׳ נסי מרמז על קדושת הברית: [קיד] פי׳ מן דורותיו של עמלק. ולפיכך חסרים על שהמ״א תמיד התחסר יתקנו ותבטל עד שתבער לגמרי. אבל הדורות דקדושה הם מלאים לפי שהם תמיד בהתמלאות שפע ותוספות חיים עד בלי די

הרע ההוא. ודקב"ה מתגיר בהם מלחמה. א"ר יצחק עליהם כתוב יתמו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ. בעולם הזה ובעולם הבא. ועל אותו הזמן כתוב ברכי נפשי את ה' הללויה. בריך ה' לעולם אמן ואמן:

זרעא ביסא. וקב"ה אנח בהו קרבא. א"ר יצחק עלייהו כתיב יתיו חטאים מן הארץ וגו'. מן הארץ. בעלמא דין ובעלמא דאתי. ביה זמנא כתיב ברכי נפשי את ה' הללויה. בריך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת יתרו

א) **וישמע** יתרו כהן מדין וגו'. א"ר אלעזר בזמן שעמים אחרים נכנעים. יבאים ומידים להקב"ה. כיון שהם נכנעים ומודים לו. אז נשתלם כביד הקב"ה למעלה ולמטה. בשעה שבא משה לפרעה ואמר לו ה' אלהי העברים נקרא עלינו וגו'. פתח הוא ואמר לא ידעתי את ה'. ורצה הקב"ה שיתכבד שמי בארץ. כמו שהוא נכבד למעלה. כיון שהכה אותו ואת עמו בא והודה לו להקב"ה. שכתוב ה' הצדיק. הוא שהיה מלך המושל בכל הארץ. כיון שהיא הידה. כל שאר מלכים הודו. שכתוב אז נבהלו אלופי אדום בא יתרו כומר עליון וגדול. מטונה הגדול של כל אלהים אחרים. והודה לו להקב"ה ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. אז נתעלה ונתכבד הקב"ה בכבודו למעלה ולמטה. יאח"כ נתן התורה בשלימות הודיעה שהוא מושל על הכל. א"ר שמעון לר' אלעזר בנו. ע"ז כתוב יודיך עמים אלהים יודוך עמים כלם ב) רבי דייא אמר וישמע יתרו. זה הכתוב יש לעיין בו. בתחלה כת ב את כל אשר עשה אלהים למשה. ואחר כך כתיב כי הוציא ה'. אלא זהו סוד. את כל אשר עשה אלהים. זה השם שהגין על משה ועל ישראל. ולא סר מהם בגלית. ואח"כ השם העליון הוציאם ממצרים. שהרי השם הקדוש שהוציאם בסוד של היובל היה [ר] ד"א את כל אשר עשה אלהים למשה. כאשר נשלך לנהר. וכאשר הצילו מחרב פרעה. ולישראל עמו. שכתוב וישמע אלהים את נאקתם. וכתוב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ ר' יוסף אמר וישמע יתרו. כי יתרו שמע וכל העולם לא שמע. הלא כתוב שמעו עמים ירגזון. אלא כל העולם שמע ולא נכנע. וזה שמע ונכנע ונכפף לפני הקב"ה ונתקרב ליראתו. ר' אבא אמר בכמה מקומות למדני שדקב"ה כל מה שהוא עושה לבעלה ולמטה. הכל אמת פעולתו אמת. ואין לך דבר בעולם שיצרך האדם לדחות ממנו ולנהג בו בזיון. שהרי כלם פעולה של אמת הם. והכל נצרך להיות בעולם ולולא שנצרכים להעולם לא היה בראם הקב"ה. וע"כ אין לו להאדם לנהג בזיון בכל דברים הנמוכים שבעולם. בדבריו ובמעשיו של הקב"ה על אדת כמה וכמה בוא וראה יתרו הוא שנתן עצה למשה על תקנת הדינים. וכך נצרך. וזהו הסוד שהודה להקב"ה וסדר לפניו תקנת משפטיו. להראות מה שכתיב כי המשפט לאלהים הוא. ולא לצד אחר. והדינים לישראל נתנו ולא לאחר. ככתוב הקיו ומשפטיי לישראל. ובוא וראה שלא

ינהג

ב) **וישמע** יתרו כהן מדין וגו' א"ר אלעזר בזמן שעמין אתכפיין אתיין ואודמן ליה לקב"ה כיון דחזיין אתכפיין ואודמן ליה כדין אסתלים יקרא דקב"ה עילא ותתא בבעתא דאתא משה לפרעה ואמר ליה ה' אלהי העברים נקרא עלינו וגו' פתח היהו ואמר לא ידעתי את ה' וכעת קב"ה דיתייקר שמיה בארעא כמה דאיהו יקירא לעילא כיון דאלקי ליה ולעמיה אתא ואודי ליה לקב"ה דכתיב ה' הצדיק היהו דהיה מלכא קדפיגוס דכל עלמא כיון דאיהו אודי כל שאר מלכין אודין דכתיב אז נבהלו אלופי אדום וגו' אתא יתרו כומרא עלאה וכבדבא רב ממנא דכל עביין אחרנין ואודי ליה לקב"ה ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים כדין אסתלק ואתיקר קב"ה ביקריה עילא ותתא ולבתר יהב אוריתא בשלימו דלעמו על כלא ת"ר שמעון לר' אלעזר בריה על דא כתיב יודיך עמים אלהים יודוך עמים כלם ג) רבי מיא אמר וישמע יתרו הא קרא אית לאסתכלא ביה בקדמיתא כתיב את כל אבר עשה אלהים למשה ולבתר כתיב כי הוציא ה' אלא רזא דא. את כל אבר עשה אלהים דא שיית דאגין על משה ועל ישראל ולא אתעדי מגיהו בגלותא ולבתר שמא עלאה אפיק לון מיצרים דהא שמא קדישא דאפיק לון ברזא דיובלא הוה [ר] ד"א את כל אבר עשה אלהים למשה. כד אתרמי לגהרא וכד שזיב ליה מחרבא דפרעה ולישראל עמו. דכתיב וישמע אלהים את נאקתם וכתיב וכאבר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ר' יוסף אמר וישמע יתרו וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו והא כתיב שמעו עמים ירגזון אלא כל עלמא שמעו ולא אתבנו ואתי שמע ואתבר ואתכפיא מקמיה דקב"ה ואתקרב לדחלתיה ר' אבא אמר בכמה אתר תנינן דקב"ה כל מה דעבד לעילא ותתא. כלא היהו קטיע ועובדא דקטיע ולית לך מלה בעלמא דבעי ב"נ לדחיה ליה מניה ולאנהגא ביה קלנא דהא כלהו עובדא דקטיע היהו. וכלא אנצריך בעלמא ואי לאו דאנצריך לון עלמא לא עבד לון קב"ה. וע"ד לא בעי ב"נ לאנהגא בהו קלנא במלי דעלמא בזלזי ובעובדוי דקב"ה על אחת כמה וכמה את חזי יתרו הוא דיהב עיטא למשה לתקונא דדינין הכי אנצריך ורזא דא דמודי ליה לקב"ה יסדר קמיה תקונא דדינוי לאחזאה מאי דכתיב כי המשפט לאלהים היא ולא לסטרא אחרא ודינין לישראל התיהיבו ולא לאחרא. דכתיב הקיו ומשפטיו לישראל. ותא חזי דלא

יגסיג

מראה מקומות א) דף סו ב) דף סח

זין הזהר

פרשת יתרו [א] מתרין שדשם אלהים הייגו מדת הדרבות והשכינה הקדושה שהגינה עליהם בגלותם. והשם הוי"ה הייגו מדת הבינה איבא עיראה שנקראת יובל ומשם באה להם החירות והגאולה:

יהיג ב"ב קלגא באחרא ומלה דסדייסא אלה איסי ה) דהא
באסה כתיב ויסמע משה לקול חותנו וגו'. פתח ואחר
ג) על כן הודך בגויס ה' ולשיך לאחרה. דוד מלכא אחר
דא ברוח קודשא. בשעתא דהמה דהא יקרא דקב"ה לא
אסתליק בסליקו ולא אתיקרא בעלמא. אלא מסטרא דשתר
עיין ואי תיימא הא קב"ה לא אתייקר בעלמא הכא
בגיסיון דישראל הכי הוא ודאי. דהא ישראל חיזון הוו
יסודא דסרגא לאנהרא הכל כד בתר עיזן אתתן וקודן
ליה בשעבודא דיקרא דקב"ה. כדין התיסף יסודא דסרגא.
ואתתקף על כל עובדוי בחבורא חדא וסליק קב"ה
בלהודוי עילא ותתא כגוונא דא כל עלמא דחילו ואימתא
נפל עלייהו מקמי קב"ה. כיון דאתא יתרו דאיהו כומרא עלאה
דכל טעוין אחרין. וכדין אתתקף ישראל יקרא
דקב"ה על כלא בגין דכל עלמא כד חזעי בחיל
גבורתיה דקב"ה זעו וכלהו הוו מסתכלן ביתרו דאיהו הכיס
ורב ממנא דכל טעוין דעלמא. כיון דחמו דאיהו אתא
יפלח ליה לקב"ה ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל
אלהים כדין כלהו אתרחקו מפולהניסון וידעו דלית בהון מאנו.
וכדין אתייקר יקרא דשמא קדישא דקב"ה בכל סעדין
ועל אתרכיס פרשתא דא בתרייתא ושילותא דכרשתא סיס
ביס ביתרו — :

ג) **ויקח** יתרו התן משה וגו' ואת שני בניה. א"ר חייא
וכי בניה ולא בניו של משה. אלא לפי
דאיהי אסתלת אבתרייהו בלא בעלה קרא לון תורייתא בניה
ולא בניו א"ר יוסי אע"ג דבניי דמשה הוו אלה דקשוב
בניה ודאי [ג] ר' אלעזר אחר הא משה הוה מזדוג
בתתר אחרא קדישא עלאה ולאו יקרא דיליה לאקרי לון
בניו אסתא אע"ג דבניו הוו ובגין יקרא דאסוה אתר
דאזדווג ביה קרא לון בניה אבא. לבתר קרא לון בניו.
מאי טעמא בגין דאסיא טעתא דמטו ליה משה ממלל
בשכינתא לבתר דאתכרם ונפק לגבי אחוי כדין כתיב
ויבא יתרו התן משה ובניו ואשתו וגו' א"ר אחשון אלעזר
אלעזר אנא אמינא בפרשתא דא דאת אמרי מלה כדקא יאות.
וסיומא לאו הכי ודאי בגין יקרא דשכינתא.
אזדווגותא עלאה דאזדווג ביה באסה כתיב בניה
ואי תיימא הא כתיב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו
אל משה כלא איהו כללא חדא [ד] ובניי בניי דיתרו.
דהא לבתר דאתא אסה לגביה הוו ליה בנין. והכי הוה
ביעקב דכיון דאתא לגביה דלבן. ואמר דיוריה ביה הוו
ליה בנין אוף הכי אסה כיון דאתי דיוריה
ביתרו הוו ליה ליתרו בנין. וכל ביתיה אייתי עיזים למיעל לון
תחות נדפי דשכינתא והא יתרו אחר לאסה הני אתתך
יתרו בא אליך ואשתך וכני בניה עמה וכני בניה כתיב
ולא כתיב וכני בניך [ד] בנין הוו ליה ליתרו. דכתיב
ד) ובני קיני התן משה עלו מעיר התמרים ובנוי סבק
עם משה :

ה) **ויבא** יתרו התן משה ובניו ואשתו אל משה אל
המדבר וגו' א"ר אחשון כיון דכתיב אל משה
אמאי כתיב אל המדבר אלא עקרא דכלא ליה
דהוה אתי אל המדבר. ומאן איהו הר האלהים דדא איהו
אתר

ינדג אדם בזין באחר. ודברי דדיוט דבר הוא. ו) שהרי
במשה כתיב וישמע משה לקול חותנו וגו'. פתח ואמר
ג) על כן אודך בגוים ה' ולשמך אזמרה. דוד המלך אמר
זה ברוח הקודש. כאשר ראה שכבודו של הקב"ה לא
מתעלה במעלה. ולא מתכבד בעולם. אלא מצד עמים
אחרים. ואם תשאל הלא הקב"ה אינו מתכבד בעולם אלא
בשביל ישראל. כך הוא בודאי. שהרי ישראל הם נעשי
ים ד המאיר להאיר. אבל כאשר עמים אחרים באים ומידים
בשעבוד לכבודו של הקב"ה. אז נתיסף יסוד המאיר.
ומתחזק על כל מעשיו בחבור אחד. ונתגלה ממשלת הקב"ה
בלבדו למעלה ולמטה. כדמיון זה בכל העולם יראה ופחד
נפל עליהם מלפני הקב"ה. כיון שבא יתרו כומר הגדול
של כל אלהים אחרים. ואז נתחזקה ממשלת כבודו של
הקב"ה על הכל. לפי שכל העולם כאגר שמע, שמועת
גבורתו של הקב"ה זעו. וכלם הסתכלו ביתרו שהוא הכם
וראש הממונה של כל ע"ז שבעולם. כיון שראו שהוא בא
והשתחוה להקב"ה. ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל
האלהים. אז התרחקו כלם מיראתם וידעו שאין בהם ממש.
ואז נתכבד כבוד שמו הקדוש של הקב"ה בכל הצדדים.
ולכך נכתבה פרשה זו בתורה. והתחלת פרשה זו היא בו
ביתרו — :

ג) **ויקח** יתרו התן משה וגו' את שני בניה. א"ר חייא
וכי בניה הם ולא בניו של משה. אלא לפי
שהיא עמלה בהם בלי בעלה. קראה להם התורה בניה
ולא בני. א"ר יוסי אע"פ שבני של משה היו. דבר אמת
הוא מה שנקראו בניה בודאי [ג] רבי אלעזר אמר דרי
משה נזדווג במקום אחר קדוש עליון. ואין כבודו לקרותם
בני עתה. אע"פ שהיו בניו. ובשביל כבוד המקום ההוא
שנזדווג בו קרא להם כאן בניה. ואח"כ קרא להם בניו.
מה הטעם. לפי שבאותה שעה שבא יתרו הי' משה מדבר
עם השכינה. לאחר שנפרש ויצא אצל חותנו. אז כתיב
ויבא יתרו התן משה ובניו ואשתו וגו'. א"ר שמעון. אלעזר
אלעזר. אני ראיה בפרשה זו שאתה התחלת לדבר כראוי.
אבל גמר דבריך לא כן. ודאי בשביל כבוד השכינה.
שהיא הזדוגות העליונה שנזדווגה בו במשה. כתוב בניה.
ואם תשאל הרי כתוב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו
אל משה. הכל היא כלל אחד [ד] ובניו. בנים של יתרו.
שדרי לאחר שבא משה אצלו היו לו בנים. וכך היה
ביעקב. שכיון שבא אצל לבן. ועשה מדורו בביתו. היו
לו בנים. אף כאן במשה כך. כיון שעשה מדורו בבית
יתרו היו לי ליתרו בנים. וכל בני ביתי הביא עמו להכניסם
תחת כנפי השכינה. וזהו שיתרו אמר למשה אני התנך
יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה. ושני בניה כתיב.
ולא כתב ושני בניך [ד] בנים היו לי ליתרו. שכתוב
ד) ובני קיני התן משה עלו מעיר התמרים. ובנוי דנחם להיות
עם משה.

ה) **ויבא** יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל
המדבר וגו'. א"ר שמעון בין שכתיב אל משה.
מבני מה כתיב אל המדבר. אלא שמודיע עיקר הכל למה
היה בא אל המדבר. ומה היא. הר האלהים. שזה הוא
המקום

מראה מקומות ה) דף כט. ו) תניא י"ח ג) דף כט ד) שופטים ח' ה) דף פ.

זין הזהר

[ג] בידוע שכח האם בהבנים וכח האב בהבנות: [ד] פי' שאין מתיחד כרר ב"כ רים כי מה שכתיב ובניי ואשתי דבר מיסב על של יתרו. [ד] לפי פירוש ר' אלעזר קשה שגם כאן הי' צריך לומר ואשתך ושני בניך עמה. אבל לפי פי' ר"ש שפיר שבני מ"ה נקראים כאן בכל הפסוקים בניה ולא בניו מפני בכבוד השכינה:

המקום לגרים להתגייר [ה] וע"כ כתוב אל משה אל המדבר. למשה. שיגייר אותם ויכניסם תחת כנפי השכינה. אל המדבר היו באים ששם הוא הר האלהים לתקן נפשותם. ולפיכך עומד מקום ההוא בהסוד של הר [ו] שכל מי שבא להתגייר זיכה בו ונקרא גר צדק. והרי ביארנו שהגר אע"פ שמתדבק במקום העליון הקדוש הזה. כיון שעזב עמו ואבותיו נקרא גר. כמו שעושה מדורו במקום שלא ידע מקודם לזה:

ח) **ויצא** משה לקראת חותנו וגו'. א"ר חייא אהרן ראה למשה שיצא ייצא עמו. אלעזר ודנשיאים והזקנים יצאו עמו. ראשי האבות קריאי דעדה וכל ישראל יצאו עמדם. נמצא שכל ישראל יצאו כלם לקראת יתרו. מי ראה למשה שיצא והוא לא יצא. לאהרן ולהנשיאים שיצאו והוא לא יצא. נמצא שבשביל משה יצאו כלם:

סוד הסודות

נ) **ואתה** תחזה מכל העם וגו'. כתוב זה ספר תולדות אדם. זה ספר מאותן ספרים סתימים ועמוקים. להבין חכמה דסתימה יהעמוקה שנמסרה לאדם הראשון בדבר צירות האנשים. חכמה זו נמסרה לשלמה המלך. ונחל אותה וכתב בספריו. למדנו שמשה נתקשה בזה. עד שבאה השכינה ולמדה לו. והיא ראתה ובירדה לכל איתן האנשים שנראו בפרצוף הראוי. ושם למד משה חכמה זו ונכנס בתוכה. וש"כ ואתה תחזה מכל העם. זה שכתוב בו יאתה דיא ושנ תיך לא יתמי. ואתה מחיה את כלם. ואתה ה' מגן בעדי. ואתה תחזה ותסתכל בזה. אתה ולא אחר [ז] ל־בין ולהסתכל בהששים רבוא ישראל. בששה צדדים יש להסתכל בצורות האנשים. להבין החכמה על בוריה. ואלי דם. בשערות. בעינים. בחוטם. בשפתים. בדפנים. בידים באיתן קיי הידים. ובששה צדדים דאלה כתוב ואתה תחזה. בהשערות. בקמטים של המצח. בגבות העינים. מכל העם. בהעינים. בדוקין שבעין ובקמטים שתחת העין. אנשי חיל. שיש בהם כח לעמד בהיכל המלך. בהפנים. בצדיכת דפנים. בקמטים של הפנים. בהרשומות שבדם יבהזקן. שונאי בצע. בידים בקיי הידים ובדרשומות שבהן. וכל הששה צדדים נרמזים כאן. שנמסרו למשה להסתכל ולהבין דחכמה הסת מה. וחכמה זו נוחלים צדיקי אמת כראוי. אשרי חלקם זה ספר תולדות אדם מזמן לזמן. לפי מעשיו של האדם כך נולדים ונרשמים ומתחלפים בו הרשומות מזמן לזמן. שהרי לפי הזמן שרוח הקודש שורה בתוכו כך הוא עושה תולדות. והרוח ההוא מראה רשומות מבחוץ. ובזמן שעובר וזז ממנו רוח הקודש. ובא שמה רוח טומאה. רוח דטומאה ההוא מכשכש בתוכו. ומראה מבחוץ מראות ורשומות ידועות. דניכרים בו בהקמטים שבעורו מבדוץ. אע"פ שהשערות והמצח ודחוטם והעינים וכל שאר הסימנים עומדים על קיומם. זרה פסין. זי"ן רי"ש ה"א פ' אסמ"ך צד"י. אלו דאיתיות מתחלפות תמיד בחכמה הזאת. אות זי"ן ענין קיום השערות היא. וסימנך

רזא דרזין

נ) **ואתה** תחזה מכל העם וגו' כתוב זה ספר תולדות אדם דה סכר יחיון ספרין סתיין ועמיקין, למנדע חכמתא סתימא ועמיקא דאתיסר לאדם קדמאה בדייקנא דבני נשא חכמתא דה אתיסר לבלאם מלכא ווריה לה וכתב בספריה הוליפנא דיסה התקני בדא עד דאתא סכינתא וחוליכא ליה ואיה חיתא וברכה לכל אינון גוברין דאתחזון בפרליפה ותון חוליף יסה חכמתא דה ובייל בגייה הס"ד ואתה תחזה מכל העם הסוה דכתיב בה ואתה הוא ובמיתיך לא יתמי ואתה מחיה את כלם ואתה ס' מגן בעדי ואתה תחזה ותסתכל בדא אלת ולא אחרא [ז] למנדע ולאסתכלא בשתין רבוא בני ישראל סערין הוא לאסתכלא בדיוקין דבני נשא למנדע חכמתא על בוריה ואלין תוון בשערא בעיינין בחוטמא בשפוי בתפין בידין בתוון סרטיפין דידין ובבית ספרין אלין כתיב ואתה תחזה בשערא בקמיטין דמיצחא בחלין קרוין דעל עיינין מוכל רעם בעיינין בדוקין דבעינא ובקמיטין דתחות עינא. תנסי חיל דתוה בהו חילא למיקם בהיכלין דמלכא בתפין בלהיבו דתפין בקמיטו דתפין. ברשיין דבהו ובדייקנא בוגמי בצע. בידין בשרטופי ידין וברשיין דבהו וכלהו בית ספרין דמיזין הכא דאתמסרו למשה להסתכלא ולמנדע חכמתא סתימה וחכמתא דא ירתן זכאי קדיש כדקא יאות זכאה מולקיהון זה סכר תולדות אדם מזמן לזמנא לפום עובדוי דהדא הכי אתילדו יתרשמון ואתחלפו ביה רשמין מזמן לזמן דהא בזמנא דרוחא קדישא שריא בגייה הכי עביד תולדות. ואתחזי רשמין הסוה רוחא לבר ובזמנא דאתעבדא וזז מניה רוח קדשא ואתיא רוח מסאבא הסוה רוח מסאבא מכשכש בגויה. ואתחזי לבר חיזו ורשמין ידיעאן דאכתיבו ביה בקייעין בשבכה לבר אע"ג דשערא ומנהא והוטמא ועיינין וכל חיון סימנים קיימין על קיומיהו זרה פסין. זי"ן רי"ש ה"א פ"ת סמ"ך צד"י אלין אתוון מתחלפין תדיר בהא חכמתא. תא זי"ן מלה דקיימא בשערא הוא וסימנך

מראה מקומות ח) שמות ב נ) דף ב.

זיו הזהר

(ה) המדבר מרמז על מדת הגבורות והשכינה הקדושה על שם כח הדבור. וכן גם הר האלהים מרמז על זה. ודבר שנתגייר מקשר נפשו ונשמתו בקדושת השכינה (ו) רוא דהר האלהים נזכר לעיל. (ז) אתי"ה רמז על מדת הגבורות שמחלקת שפע החיות בעולם הזה בפרטיות ע"י השכינה הקדושה:

סיומך זיין ומאמי קרבא דמשמון בסערא סוס. ודא הוא מזרא דמנהיס עליה —
[עד כאן מן רזא דרזין. מכאן ואילך לשון הזהר]

ז) **תו** זה ספר תולדות האדם. להצורות. בסוד הצורות של האנשים. לדבר על ידן מהות ותולדות האדם. סודות של צורת האדם בשעורות. במצח. בעינים. בהפנים. בשפתים. בקרני הודים ובאזנים. בשבעה אלה ניכרים האנשים:

סוד השערות. מי ששערותיו קטנות ועולות למעלה על ראשו. בעל כעס הוא. לבו קטוט כבלי טפסא [ח] מעשיו אינם ביושר. בשותפית התרחק ממנו: מי ששערותיו דלקת ביותר ותליות למטה. טוב הוא לשותפות. וריוח נמצא בו. והא בלבדו לא כן. בעל סוד הא באיתן סודות העליונים. ובסודות קטנים אינו עומד בהם. מעשיו לפעמים ביושר ולפעמים לא ביושר: ב) אם שערותיו תליות למטה ואינן חלקות. לבו אין מכרר. בעל זרון הוא. יכסף במעשים טובים. יפים הם לפניו ואינו עשה אותם. וכאשר יזקן מבקש להיות ירא שמים. ונאה במעשיו. וכל זה בעניני זה העולם. אבל בעניני השמים יצליח מי שיתקרב אליו. לא יתגלו לו סודות עליונים. אבל סודות קטנים ראוי הוא לשמרם. מן דבר קטן עושה הרבה. ודבריו נשמעים. וסוד זה הוא ז"ן באיתן האותיות שלמרני מאדוננו: מי ששערותיו שחורות וצהובות ביותר. יצליח בכל מעשיו. בעניני זה העולם במסחר ובדומה לזה. פזרן היא. זה יצליח בלבדו. מי שיתחבר עמו לא יצליח לימים רבים. אלא יצליח מיד. וזאת ההצלחה תפרח ממנו. וסוד זה שהוא בכלל אות ז: מי ששערותיו שחורות ואינן צהובות. לפעמים מצליח ולפעמים אינו מצליח. זה הא שלהשתתף ולעסוק עמו טוב לזמן קצר ולא לזמן ארוך. שהרי לזמן ארוך יחשוב מחשבות שלא יוכל שותפו להפרש ממנו. ולפי שלא יוכל שיתפו להפרש ממנו אח"כ טוב להשתתף עמו רק לזמן קצר. זה יצליח בתורה אם יעסק בה. וגם יצליחו עמו אחרים בתורה. אינו בעל סוד לזמן ארוך. בעל לב נשבר הוא. יראה בשינאיו ולא יוכל שנאיו להרע לו. והיא בסוד אות י שאין עומד בכלל אות ז. אלא באות י בלבד. בסוד אותיות הקטנות: מי ששערותיו מרוטות. יצליח במעשיו. ורמאי הוא. רעב בביתו. נראה לירא חטא מבחוץ. ואינו כן בפנים. כל זה טרם שנזקן. ואם שערותיו נמרטות לאחר שנזקן. היא מתרפך מכמו שהי' בתחלה. הן לטוב והן לרע. וכל זה במריטת השערות שכנגד בין עיניו על המוח. במקום הנחת תפילין. ואם במקום אחר של הראש לא כן. ואין הוא רמאי. אלא בעל לשון הרע בלחש בלי הרמת קול. לפעמים הוא ירא חטא. לפעמים לא. וזה הוא בסוד של אות ז כאשר נכללת באות י. עד כאן הכוחות של השערות לגדולי תורה. היודעים דרכי וסודות התורה. להבין נסתרות האנשים —:

ג) **סוד המצח** הוא באות נ. שהיא שלימות את ז"ן. לפעמים נכללת בסוד של אות ז"ן. ולפעמים היא בלבדה. מי שמצחו קצר וחד בלי עגול. זה הוא

וסימנך הזין וכלי מלחמה של שמשין בשערותיו הם. וזהו גזר האלדים עליו —:
[עד כאן מן רזא דרזין. מכאן ואילך לשון הזהר]

ז) **ועוד** זה ספר תולדות אדם. להצורות. בסוד הצורות של האנשים. לדבר על ידן מהות ותולדות האדם. סודות של צורת האדם בשעורות. במצח. בעינים. בהפנים. בשפתים. בקרני הודים ובאזנים. בשבעה אלה ניכרים האנשים:

סוד השערות. מי ששערותיו קטנות ועולות למעלה על ראשו. בעל כעס הוא. לבו קטוט כבלי טפסא [ח] מעשיו אינם ביושר. בשותפית התרחק ממנו: מי ששערותיו דלקת ביותר ותליות למטה. טוב הוא לשותפות. וריוח נמצא בו. והא בלבדו לא כן. בעל סוד הא באיתן סודות העליונים. ובסודות קטנים אינו עומד בהם. מעשיו לפעמים ביושר ולפעמים לא ביושר: ב) אם שערותיו תליות למטה ואינן חלקות. לבו אין מכרר. בעל זרון הוא. יכסף במעשים טובים. יפים הם לפניו ואינו עשה אותם. וכאשר יזקן מבקש להיות ירא שמים. ונאה במעשיו. וכל זה בעניני זה העולם. אבל בעניני השמים יצליח מי שיתקרב אליו. לא יתגלו לו סודות עליונים. אבל סודות קטנים ראוי הוא לשמרם. מן דבר קטן עושה הרבה. ודבריו נשמעים. וסוד זה הוא ז"ן באיתן האותיות שלמרני מאדוננו: מי ששערותיו שחורות וצהובות ביותר. יצליח בכל מעשיו. בעניני זה העולם במסחר ובדומה לזה. פזרן היא. זה יצליח בלבדו. מי שיתחבר עמו לא יצליח לימים רבים. אלא יצליח מיד. וזאת ההצלחה תפרח ממנו. וסוד זה שהוא בכלל אות ז: מי ששערותיו שחורות ואינן צהובות. לפעמים מצליח ולפעמים אינו מצליח. זה הא שלהשתתף ולעסוק עמו טוב לזמן קצר ולא לזמן ארוך. שהרי לזמן ארוך יחשוב מחשבות שלא יוכל שותפו להפרש ממנו. ולפי שלא יוכל שיתפו להפרש ממנו אח"כ טוב להשתתף עמו רק לזמן קצר. זה יצליח בתורה אם יעסק בה. וגם יצליחו עמו אחרים בתורה. אינו בעל סוד לזמן ארוך. בעל לב נשבר הוא. יראה בשינאיו ולא יוכל שנאיו להרע לו. והיא בסוד אות י שאין עומד בכלל אות ז. אלא באות י בלבד. בסוד אותיות הקטנות: מי ששערותיו מרוטות. יצליח במעשיו. ורמאי הוא. רעב בביתו. נראה לירא חטא מבחוץ. ואינו כן בפנים. כל זה טרם שנזקן. ואם שערותיו נמרטות לאחר שנזקן. היא מתרפך מכמו שהי' בתחלה. הן לטוב והן לרע. וכל זה במריטת השערות שכנגד בין עיניו על המוח. במקום הנחת תפילין. ואם במקום אחר של הראש לא כן. ואין הוא רמאי. אלא בעל לשון הרע בלחש בלי הרמת קול. לפעמים הוא ירא חטא. לפעמים לא. וזה הוא בסוד של אות ז כאשר נכללת באות י. עד כאן הכוחות של השערות לגדולי תורה. היודעים דרכי וסודות התורה. להבין נסתרות האנשים —:

ג) **רזא דמצחא** בחת נ דמיסי שלימו דחת זי"ן. לזמנין אתכלילת ברזא דחת זי"ן. ולזמנין מיסי בלהודסא. מלחא דמיסי דקיק וחד בלא עגולא. דא סוא

מראה מקומות ז) דף פ. ב) דף עא. ג) דף עא:

דיא אדם שאין לו ישוב דדעת. יחשוב שהוא חכם ואינו יורע. נבהל ברוחו. נישך בלשונו ע"י לשון הרע כנחש. הקמטים שבמצחי גדילים ואינם בהתרבות. כשמדבר נעשים אתן הקמטים במצחו ולא בהתחברות. שאר דרש מות שבמצח כלם בהתחברות. איש כזה אין להתחבר עמו אלא לבעטים על זמן קצר. ולא על זמן ארוך. כל מה שיראה עשה וחושב הכל רק לתועלת. אינו חושש לתועלת אחרים. אינו בעל סוד כלל. זה הוא ח) הולך הכיל מגלה סוד. ואין דבריו נחשבים כלל. זה הוא בסוד אות ב הנכללת באות ז"ן. ואינו נקרא נאמן רוח בהתקומת: מי שמצחו קצר בעגול. זה הוא איש חכם במה שמסתכל. לפעמים היא נבהל ברוחו. אוהב להיות בשמחה. רחמן הוא על הכל. מסתכל ברבה ענינים. אם יעמל בתורה יהי' חכם גדול. ג קמטים עליונים גדולים במצחו בשעה שהוא מדבר. שלשה קמטים קטנים קרובים לעין אחת. וג' קמטים קטנים על עין הימנית. בכה כשהיא כועס. זה דוא טוב יותר מכפי שנראה לעין. הוא משליך אחר כתפיו כל עניני עולם הזה. הן במעשיו הן בענינים אחרים ואינו חושש. והוא מצליח בתורה. כל איש שיעסק עמו ירויח מן ענינים אחרים שבזה העולם. לפעמים נדבק רצונו בהקב"ה ולפעמים לא. בדין אינו מצליח. מתרחק הוא מן דין. וזה סוד של אות ב בלבדה שאינה נכללת באות ז"ן. מתרחק מן דין ואינו עומד בו. והאדבה היא הצד שלו: מי שמצחו הוא בלי עגול והוא מצח גדול. זה הוא אדם שבכל פעם הן כאשר עומד והן כאשר הולך נכפף ראשו. זה נחלק לשני צדדים. והם צדדים של שגעון. צד אחד הוא שגעון נגלה. ואנשים אחרים יודעים שגעונו. כי ניכר לפני הכל שהוא שוטה. במצחו יש ארבעה קמטים גדולים. לפעמים כשמדבר נעשים אלו הקמטים במצחו. ולפעמים נתפשט עור של מצחו. ולא נראים אותן הקמטים. רק נראים קמטים אחרים גדולים במצחו למטה סמוך לעיניו. הוא מצדק לדנם. פיו גדול. הוא איש שאין בו תועלת. צד שני הוא שגעון הנסתר בו. והאנשים אינם מבינים בו. והוא מרחכם במה שהיא יעמל. ואפילו בתורה. אבל שלא לשמה. אלא בשביל להתגאות בפני העם. והכל עושה בלחש ובגנאת הלב. להראות שהוא צדיק. ואינו כך. כל עניניו אינם לשמו של הקב"ה. אלא בשביל אנשים. הושב מחשבות ומתנהג עצמו במנהג של כרסים כדי שיסתכלו בו. זה הוא בסוד של אות ב הנכללת באות ז"ן: מי שמצחו הוא בעגול והוא גדול. חכם הוא. דבון וזכרן. איש שהכל בו. מבין בכל מה שהוא עמל. אכילו בלי אומן שילמד לו. מצליח בכל מה שהוא עמל. יבמן לפעמים מצליח ולפעמים לא. מן דבר קטון מסתכל בדברים גדולים. נבין נקרא. אינו דואג על עניני זה העולם. ואף אם יודע שיתבייש בהם אינו דואג עליהם ואינו משימם על לבו. רק הלבב הוא. שני קמטים עליונים גדולים במצחו. קמט אחד ממעל לעין אחת. וקמט אחר ממעל לעין השנית. ועוד נמצאים שלשה קמטים גדולים במצחו על אותן של העינים. מלבד קמט התחתון שהוא נחלק לשני קמטים ממעל להעינים. זה חושב מחשבות מבפנים ולא מבחוץ. לפי שאינו נחשב במעשיו בעיני האנשים. בעל פחדן הוא לפי שעה ולא יותר. נח לדתפיים. במעשיו החיצונים לפני אנשים לפעמים לא נחשב בעיניהם אלא כנער. ולפעמים כחכם. זה הוא בסוד אות ב שהיא בלבדה. ואינה נכללת באות ז"ן. וחלש הוא. כי לא נבלל באלו אותיות הראשונות. אלא שנסמך

לאות

הוא ב"כ דלא תתיכבא בדעתיה חסיב דאיהו חכים ולא ידע התכהיל כרוחיה. נסיך בליבביה כחויה. קמיטין דמצחיה רברבן ולאו אינון בזוונא בסעתא דאילין התעבידו אינון קמיטין במלחיה ולאו בזוונא רכיין אחרנין די בתרחיה כלהו בזוונא דא בעי דלא לאזדוונא ליה תלת זמנא זעירא ולא זמנא סני. כל מה דעבד וחשב איהו לתועלתיה. ולא חיים לתועלתא דאחרנין לאו איהו איחרי דרזין כלל דא איהו ח) הולך רכיל מגלה סוד ולא חשיב מלוי כלל דא איהו ברזא דאת ב דכלילא באת ז"ן ולא אקרי נאמן רוח בקיומא תנא דקיק בעגולא דא איהו בר נש חכיים ביה דאסתכל לזמנין התכהיל ברוחיה דאיהו דליה בחדוה לאתון איהו על כלא אסתכל באילין סניהון הי יסתדל באורייתא לאו חכים יתיר תלת קמיטין עלאין רברבין בחצחיה בסעתא דאיהו מלוי תלת קמיטין קריב לעינא הד ותלת קמיטין על עינא אחרא בכי בסעתא דאחרניו דא איהו טב יתיר חכמה דאתחזי אחרני בתר כתפוי כל מלין דעלמא בין בעובדוי בין באילין אחרנין ולא חיים אגלא באורייתא כל בר נש דיסתדל בהדיה יתיר איתלין אחרנין דעליה לזמנין אתדבק רשיתיה בקב"ה ולזמנין לא בדינא לא אגלא אתרחק איהו מן דינא ורזא דא את ב בלהודוי דלא אתכלילת באת ז"ן אתרחק מן דינא ולא קאים ביה ולחיוניתא איהי סערא דיליה מגלא דאיהו בלא עגולא ואיהי רברבא הא איהו ב"כ דכל זמנין כד קאים וכד חזיל כפיף ראשיה. אחי אתפליג לתרין סערין ואינון סערי בגעונא סערא חדא איהו שגעונא דאתחזי. ובני נשא אחרנין ידעין שגעונא דאתגליא קמי כלא דאיהו מכלא בחיוהי אית תרבע קמיטין רברבין לזמנין בסעתא דמלוי קמיטין לון בחיוהי ולזמנין דאתפשט מוחיה בחסכיה ולא אתחזון אינון קמיטין ואתחזון קמיטין אחרנין רברבין בסערא דעיולי חייך לעינא פוייה רברבא לאו איהו בר נש לאתעלתא סערא אחרא איהו שגעונא דאתכסי ביה ובני נשא לא מסתכלן ביה ואיהו אתחכם ביה דאסתדל וחכילי באורייתא אבל לא לשמה אלא בגין להתגאה בפני עמא וכלא בלחישו ובגנאת לבא. לאחזאה דאיהי זכאה ולאו הכי כל מלוי לאו אינון לשמא דקב"ה אלא בגין בני נשא וחשיב מחשבין ואתנהג נרמיה בחיוהא דלבר דיסתכלון ביה אתי איהו ברזא דאת ב די בכלילא באת ז"ן תלתא דאיהו בענגלא ורברבא פקיחא איהו דברנו ודכרנו דכלא ביה. ידע בכל מה דאסתדל אכילו בלא אומנא דילוף ליה אגלא בכל מה דאסתדל ובייתוהא לזמנין אגלא לזמנין לא. מילה זעירא אסתכל באילין סניהון. נבון אקרי לא חיים לאלין דעליה ואפילו דידע דיתכסיף בהו לא חיים לון ולא בוי על לבוי רכיך לבא איהו. תרין קמיטין עלאין רברבין בחצחיה חד קמיטא על עינא חד והד קמיטא על עינא אחרא. ואתכתבו תרין קמיטין רברבין בחצחיה על אלין דעיינין. בר קמיטא אתתא דאיהו אתפלג על עיינין. דא חסיב מחסבין לגו ולא לבר. בגין דלא חסיב לבני נשא בעובדוי ודחיל איהו לפוס סעתא ולא יתיר לכיסא אתפיים בעובדוי דלבר ויקיים בני נשא לאו איהו חלא לזמנין כרכיה ולזמנין בחכיה דא איהו ברזא דאת ב דא די בלהודוי דלא אתכליל באת ז"ן ואלבא איהו. דלא אתכליל באלין אתוון קדמאי. אלא אסתתיך

לאת

מראה מקומות ח) מבני י"ל

לתת ס לאתכללא ביה ולא באתוון קדמאי. עד הכא רזין דחכמתא דמלחא:

ח) **רזא דעיינין** ברזא דאת ס בהיא גוונא דסחרא לבר וכמה דיתבא עינא דיתבא על שלימו דלא שקיע. המי לאו רמאה איהו ורחיק מרמאיתא. דלא איה ביה כלל. גינוי דעיינין איהו אדבע. חוורו לבר דסחרא עינא כגוונא דכל בר נש. לגו מיה איהו דסחרא. ואתכליל חוורו ואוכמו כחדא לגו מיה ירוקא ואתכליל באוכמא. לגו מיה ההיא בת עינא נקודא אוכמא. דא איהו ב"נ דחייך תדיר וחדו בחדו והסיב מתסבין לסב. ולא אסתלימו איהו מתסבין. בגין דסליק לון מיד מרעותיה. אסתדל במילי דעלמא. וכד אסתדל במילי דסחיא אלא. הלי אצטריך לאתתקפא ביה לאסתדלא באורייתא דהא יכלא בה. נביני עינוי רברבין וכסיין לתתא. באיהו גוונין דעינא איה רשיין סומקין דקיקין בתרבא איהו רשיין אקרון אתוון זעירין דעינא בגין דחיהו גוונין דעינא אי נהרין בנסיהו. הסוא נהיהו סליק אתוון. לאתחזאה לאיהו מאדי דמדין באיהו רשיין סומקין דקיקין. והאי איהו באת ס וכלילא באת ה' ב) עיינין ירוקין דסחרין בחוורו. ומתערבין איהו ירוקין בההוא חוורו. רחיצא איהו. ואיהו חסיב תדיר לתועלתיה. ולא חסיב למזקא דאחרנין כלום. גוונא אוכמא לא אתחזי ביה. חייד איהו ולא אסתרא ביהא ואי סלקא ביהיה אסתרא ביהא לא יתוב מיה אסימנא איהו במה דאסתיודעא ובמה דלא אסתיודעא לאו אסימנא איהו מאדי דרזין איהו במלה דאיהו רזא. עד דיסתע לאהוא רזא באתר אחרא. כיון דסיע ליה גלי כלא. ולאו עייה רזא כלל. דכל מלוי לאו איהו בבלימו. גווני עינא דסחרן בחוירי ובירוקא דא איהו ברזא דאת ה ואתכליל באת ז ובאת ס. עיינין לאודין ירוקין סגונא איה ביה. ובגין סגונים איהו פוס ממלל רברבן. ועביד גרמיה כבר נש רב ברברבין. ומאן דאתתקף ביה גלא ליה. לא אתחזי לרזין דאורייתא. דהא לא שכיח בלביה איהו רזין. דעביד גרמיה רב בהו. ודא איהו ברזא דאת ה דאתכליל באת ז בלחודוי ואתרחק מאת ס. בגין דאיהו עביד גרמיה ברברבין אתרחק מאת ס. ולא אתקריב בהדיה ודא כד איהו יליל עביד קמיהין סגיאין במלחיה: עיינין חוורין דסחרן זעיר בירוקא מאדי דרוגזא. ורחיצא איהו לרוב זעיר וכד אתחלי רוגזא ליה ביה רחיצו כלל ואתהפך לתכזריות לאו איהו מאדי דרזין ודא איהו ברזא דאת ה דאתכליל בהת ס: עיינין ירוקין וחוורין כחדא. וזעיר מגוון אוכס בהו. דא איהו מאדי דרזין יאלמא בהו. ואי סחרי באלמותא אלמא וסליק סגאיי לא יכלין ליה ואיהו סלים עלייהו בבולטני ואתכפיין קמיה. הא איהו ברזא דאת כ דאתכליל ברזא דאת סמ"ך ועי"ד איהו סלים אי מאדי ביה. עד הכא רזין דעיינין לאיהון מאדי דחכמתא.

ג) **רזא דאנפין** לאיהון מאדי דחכמתא כמיתהה דיוקנין דאנפין לאו איהון ברכיין דלבר אלא בגו רשימא דרזין פנימאין. דיוקנין דאנפין אתהפכן מגו דיוקנין דרשימו. דאנפין סתיין ברוח דסרית לגו. ואינו הסוא רוחא אתחזי לבר דיוקנין דאנפין. דאסתמודען לגבי איהון מכיסין. דיוקנין דאנכין אסתמודען מגו רוחא. רוחא איה בבר נש דרזין דאתוון מקיקין

לאות ס להתכלל בה ולא באותיות הראשונות. עד כאן סודות החכמה של המצח:

ו) **סוד העינים** היא בסוד של אות ס. לפי איהו דגיון הסובב מבחוץ. ולפי מושבה. עין היושבת בשלימות הראוי שאינה שקועה. זה אינו רמאי והיא רחוק מן רמאות. ולא נמצאת בו כלל. גינים של העינים ארבעה הם. מראה לובן מבחוץ הסובב את העין כמו שרוא בכל האנשים. לפנים ממנו סובב גון שרור. ונכלל לובן ושחור ביחד. לפנים ממנו גון ירוק ונכלל בהשחור. לפנים ממנו אישון בת עין נקודה שחורה. איש בעל עינים כאלה הוא בשמחה תמיד. והושב מהשבות לטוב. ולא נשלמות איתן המחשבות. לפי שמעבירן מיד מן רצונו. עמלו בעניני זה העולם. וכאשר עמל בעניני שמים הוא מצליח. זה נצרך להחזיק בו שיעמל בתורה. שהרי יצליח בה. גבות עיניו גדולים ומכסים למטה. באלו הגונים של העין יש גידין אדומות דקות באורך. אלו הגידין נקראים אותיות קטנות של העין. לפי שאלו גוני העין אם מאירים בהארה. הארה זו תעלה אותיות. להתגלות לפני גדולי התורה באותן גידין אדומות הדקות. וזה הוא באות ס ונכלל באות ה: ב) בעל עינים ירוקות המסיבבות בלובן. ומתערבים הירוק עם הלובן ההוא. רחמן היא זה. והוא חושב תמיד רק לתועלתו. ואינו חושב כלום לנזק של אחרים. גון שחור לא נראה בו. בעל תאוה הוא ולא מצד הרע. ואם תעלה בידו מן צד הרע לא ישוב ממנו. נאמן הוא בדבר הידוע. ובמה שאינו ידוע אינו נאמן. בעל סוד הוא בדבר שהוא סוד. עד שישמע זה הסוד במקום אחר. כיון ששמע אותו מגלה הוא הכל. ולא נשאר אצלו סוד כלל. שכל דבריו אינן בשלמות. גיני עין הסיבבים בלובן ובירוק זה הוא בסוד אות ה. ונכלל באות ז ובאות ס: בעל עינים צהובות ירוקות שגעין יש בו. ובשביל שגעונו הוא פה מדבר גדולות. ועושה עצמו כאדם גדול בגדלות. ומי שמתוכח עמו מנצח אותו. אינו רא ילם דות התורה. שהרי לא יניחו בלבו אותן הסודות. כיון שע שה עצמו גדול בדם. וזה הוא בסוד אות ה הנכללת באות ז בלבדו. ונתרחק מאות ס. לפי שהוא מתגדל עצמו בגאות נתרחקה ממני אות ס. ולא תתקרב עמו. וזה כאשר הוא מדבר עושה הרבה קמטים במצחו: בעל עינים לבנות המסיבבות מעט בגין ירוק. זה הוא בעל כעס. וגם רחמן הוא הרבה פעמים. וכאשר יתמלא בכעס אין בו רחמנות כלל ונהפך לאכזרי. אין הוא בעל סוד. זה הוא בסוד אות ה הנכללת באות ס: בעל עינים ירוקות ולבנות ביחד. ומעט מן גון שחור מעורב בהן. זה הוא בעל סוד ומצליח בהם. ואם מתחיל להצליח הוא מצליח ועולה. משנאיו אין יכולים להרע לו. והוא מושל עליהם במטלה ונכנעים לבניו. זר היא בסוד אות כ הנכללת בסוד של אות סמ"ך. ע"כ היא מושל אם התחיל למשול. עד כאן סודות העינים לאותן בעלי החכמה:

ז) **סוד הפנים** לאותן בעלי החכמה הפנימית. צורות הכנים אין הן בהרשומות שמבחוץ. אלא בתוך הרושם של סודות פנימים. צורות הפנים מתהפכות מן צריות של רשומות. כי צורות הפנים הן סתימות בהרוח השורה בפנים. ומתוך זה הרוח נראה לחוץ צורות הפנים. שהן ניכרות אצל אותן החכמים. צורות הפנים ניכרות מתוך הרוח. רוח יש באדם שסודות של אותיות

חק קים

מראה מקומות ח) דף פב: ט) דף פג. ז) דף פג:

הקוקים בו. וכל האותיות סתימות תוך רוח ההוא. ולפי שעה עולות הרשימות של אותן האותיות לתוך הפנים. וכמו שאלו האותיות עולות כן נראים הפנים בצורות רשומות לפי שעה. במראה שאינו מתקיים. מלבד אותן בעלי החכמה שהמראה מתקיים בהם ואינו נשכח מהם ציור האותיות בא מן צד שלמעלה. והציור של האם נצטייר ברוח ההוא למטה. הציור של האותיות גנוזות בפנים. וציור האם בולט לחוץ. ציור האם הם כני **אדם** פני **אריה** פני **שור** פני **נשר**. והרוח עושה הציור של כלם מבדוק לפי שעה. לפי שכל מה שהוא מצד הרוח בולט לחוץ. ונראה ונגנז. וכל אלה הצירות נראות מצירות בציור של אותיות. אע"פ שהן גנוזות. אלה ארבע הצורות נראות לפי שעה לאותן בעלי עינים. המבינים בסודות החכמה להסתכל בהם:

ח) **ציור הראשון**. כאשר האדם הולך בדרך אמת. אותן היודעים בסודות רבינם יכולים להסתכל ולהבין בו. לפי שהרוח הפנימי מתוקן בו. ובולט בו לחוץ ציור של הכל. וציור ההוא הוא **צורת אדם**. וזה היא ציור שלם יותר מכל ציורים. וזה הוא ציור הנעבר לפי שעה לפני עינים של רבמי לב. זה האיש כשמסתכלים בפניו החיצון. עיני לבב המסתכלים נתעוררות באהבה אליו. ד' סימנים של אותיות יש בהפנים. גיד דק אחד בולט בשביבה מגד הימין. וגיד דק אחד הכולל שני גידים אחרים הנאחזים בו בצד השמאל. ואלו ד' סימנים הם ד' אותיות הנקראים **עדות**. הסימן של אות **ע** הוא גיד הדק ההוא של צד ימין הבולט בשביבה. אות **ד** עם שתי אותיות **ות** המחברות בה. הן גיד הדק ההוא הכולל שני גידים אחרים שבצד השמאל. וזהו סיד הכתיב ג) עדו"ת ביהוסף שמי. שכל מי שראה אותו נתעוררה אהבה בלבי אליו. והוא נשתלם באהבה צורה זו של צורת אדם כולל כל הצורות. וכולן נכללות בה. זה האדם איני נבהל ברוחו. בשעה שכועס הוא במניחה ודבריו במנוחה. ומיד נתפיים —:

ג) **ציור השני**. אם זה האדם לא הלך כל כך בדרך רע. והוא נוטה מן הדרך ההוא ושב לרבוני. לא שהוא רגיל תמיד ללכת בדרך הישר. אלא זה שהלך באותן הדרכים הרעים סר ונוטה. מהם ושב לרבוני. זה הוא שרוח טוב התדיל לנוח עליו. שיתגבר על זרם הראשון שהיה בו. והוא בולט אצלו לחוץ בהסתכלות העינים לפי שעה כמו **צורת אריה** המתגבר. וזה האדם בשעה שמסתכלים בו ראיה זו גורמת לו להעביר בלבו צורת ארי המתגבר לפי שעה. זה האדם כשמסתכלים בפניו החיצון אתן עיני הלב של המסתכל בו לא תתעורר בהן אהבה אלי לפי שעה. אבל מיד חוזר הלב לאהוב אותו. כשמסתכלים בו מתבייש והושב שהכל מכירים מעשיו. פניו אדומים כמכסים בדם. לפי שעה מתדפקים ללבן אדומים לירוק. שלשה גידים דקים יש בפניו. אחד לימין. והוא מתפשט בפניו ונאחז בו. עד שעולה על חוטמו למעלה. שני גידים דקים לשמאל. ועוד גיד דק אחד המתפשט למטה מאותן השנים. והוא נאחז בזה ובזה. אלו הן האותיות הנדקקות בפני. והן בולטות בשעה שהוא נבהל ואינן שוכבות. וכאשר היא מתרגז. מרגיל עצמו ללכת בדרך אמת הן שוכבות. ורמז של אותן האותיות הוא

מראה מקומות ח) דף עד. ט) רמז פ"ל ג) דף עד.

מקיקין בו. וכלום אתיון סתיומין גו הרוח רוחא. ולפום שעתא סלקין רשיין דהימין אתוון לגו אנפין וכתיב דהימין מתין סלקין הכי אתחוון הנפין בדי קין רשיין לפום שעתא בחיזו דלא קיימא בר תימון מארי דחכמתא דאתקיימין בהו ולא אתנסי מגייהו. ליורא דאתוון מסטרא דעילא וליורא דאימא מלטיירא בהרוא רוחא לתתא ליורא דחתון אתגניזו לגו. וליורא דאימא בלוש לבר ליורא דאימא פני **אדם** פני **אריה** פני **שור** פני **נשר**. ורוחא עביד ליורא דכלהו לבר לפום שעתא בגין דכל מה דאיהו מסטרא דרוחא בלבא לבר ואתחזי ואתגניז וכל הני דיוקנין אתחזיין מתגיירן בליורא דאתיון תע"ג דהינין גניזין. אלין ארבע דיוקנין אתחזיין לפום שעתא לאינון יחדי דעיינין דידעין ברזין דחכמתא להסתכלא בהו

ח) **ציורא קדמאה** כד אזיל ב"נ באורח קשוט אינון דידעין ברזין דמהימנין מסתכלן ביה בגין דהרוא רוחא דלגו מתתקנא ביה. ובלוש לבר ליורא דכלא והרוא ליורא איהו **דיוקנא דאדם**. ודא איהו ליורא שלים יתיר מכל ליורין. ודא איהו ליורא דאעבר לפום שעתא קמי עייהו דחכימי לבא. הא כד מסתכלן באנפוי דלבר. עיינין דלבא רחיש לון. ארבע סימנין דאתיון אית בהו שוריקא חד בלוש בשביבא מסטרא דימינא ושוריקא חד דכליל תרין אחרנין דאחידן ביה בסטרא דשמאלא ואלין ד' סימנין אינון ד' אתוון דתקרון **עדות**. סימנא דאת **ע** הרוא שוריקא דסטר ימינא דבלוש בשביבו **ד** ואינון תרין אתוון **ות** דמתחברן ביה. אינון הרוא שוריקא דכליל תרין אחרנין דבסטר שמאלא ודא איהו רזא דכתיב ג) עדו"ת ביוסף שמי. דכל מאן דחזיא ליה הוה רחים ליה בלבוי. ובגיניהו אתבלש דייקנא דלא דאדם כליל כל דיוקנין. ובלהו כלילן ביה הא לא בהיל ברוחיה. בשעתא דרוגזא איהו בגייהא ומלוי בגייהא. ומיד אתפיים —:

ג) **ציורא תניינא**. אי הא בר נש לא אזיל כל כך באורחא ביבא ואסתי מהרוא אורחא ותב לאתריה. לאו דהוא רגילא באורחי דמתקנן הלא איהו דהוא באינון אורחי ביישיה מתעדי וסתי מגייהו ותב לאתריה הא איהו דרוחא טבא אתרי לאסרי עלוי לאתתקנא על זוסתא קדילה דהוא ביה והוא בלוש לבר באסתכלותא דעיינין לפום שעתא כהד **דיוקנא דאריה** דאתגבר יהא בשעתא דאיתמן ביה הרוא חיזו גרים ליה לאעבר בלביה אריה דאתגברא לבים שעתא הא כד מסתכלן באנפוי לבר אינון עיינין לבא לא רחים לון לפום שעתא ומיד תב לביה ורחים ליה. כד מסתכלן ביה אכסיף והכיב דלא ידעין ביה. אנפוי חפיין דמא. לפום שעתא איתפכן לחוורא או לירוקא. תלת שוריקין הית באנפוי חד לימינא דא אתפשט באנפוי ואתאחיד ביה. עד דסלקא לחוטמיה לעילא תרין לשמאלא וחד דאתפשט לתתא מאינון תרין ואחיד בהאי ובהאי. אלין אינון אתיון דאתחקקן באנפוי ואינון בלעין בשעתא דאיהו בבהילו ולא שכבין. וכד מתיכבא והרגיל בהורח קשוט שכבין. ורזא דהימון אתיון

איהו

איהו **קריב** דא סוס רחיק. והשתא איהו אתין בלשון באגפוי בשעתא דאיהו בבטולו. וסהדין ביה קרי"ב ומתנא דא **ק** מסבר ימינא אתין אחרנין **ריב** מסבר שמאלא. יאלף על גב דסרייקי אחרנין אתחזון באגפוי לא בלשון לבר כסני. בר בזמנא דסוס אזיל באורחא עקימא — :

ח) **ציורא תליתאה** מי סטוא ב"ג אזיל באורחא דלא מתתקנא וסטי אימוי מחוכמי דחוכמתא. סטוא רוחא קדישא אסתלק מניה ורוחא אחרא אתחזי ביה והיוקנא אחרא ובליע לבר באסתכלותא דעיינין דחכימי לבא לפיס שעתא **דיוקנא דשור** בשעתא דמיתן ליה מגברן בלביה סטוא דיוקנא ואסתכלן ביה ג' קורפתי סיתקי באגפוי בשעתא דמיתא. ותינן סרייקי סוחקין דקיקין. ותלת בשמאלא. ואלין אינון אתיין דבלשון ביה חד איהו סורייקא דקיק בעגולא ותרין דקיקין אחרנין עליה. וכלהו בעגולא. וכדין שקיעין עינוי. ורזא דתינן אתוון. חד איהו **כ**. תרין אחרנין הינן **רת** וכן לשאר שיתלא וסיתנא דא סטוא דכתיב ג) הכר"ת פניהם ענתה בם ואלין אתיין הינן בלשון באגפין על כל שאר סרייקין ותי תב מסתלא ליתינא התכפיא סטוא רוחא ואתתקן רוחא דקדשא. אלין סרייקין שכבין. ואחרנין בלשון לבר —

ציורא רביעאה. דא איהו ליתא דב"ג דקיימא תדיר לאתתקנא על רזא דתלקדמין האי איהו הוי לחכימא לבא **בדיוקנא דנשר** רוחא דליה איהו רוחא חלבא האי לא אתחזי באגפין דליה אתוון דבלשון לבר. דהא אתכסיו מניה ואתתקנו בזמנא אחרא דתלקדמין דאסתלקו תמיה וע"ד לא בלשון ביה. ורזא דליה עינוי לא נהרין בגלוי כד איהו בחדוה ובזמנא דספר שער ריסיה ודיוקניה בגין דרוחיה לא נהיר ליה באתוון ואתתקע בגוי דליה דסוס בקדמיתא. לא קיימא באסתכלותא דאגפין לאסתכלא ביה. ורזא דהאי ג) ובכל אני חת סתתים שכבר מתי מן החיים אשר המה חיים עדנה [ט] עד הכא רזא דאגפין :

ד) **רזא דשפוון** איהו בחת **פ** דכליל ברזא דאות **ם**. שפוון רבבן דא איהו ב"ג מליל בליבא ביבא ולא אכסיף ולא אמיל מיתרי דאתליקת ורכילא איהו בין האי לחבי ר) ואיתא חדנים בין אחים לאו איהו מאתרי דרזין וכד אסתדל באוריתא איהי מכסה רזין אבל מתרי דליבא ביבא איהו ולא אי דחילו בלביה וסיתנא דליה דא אות **פ** דכליל בחת **ר**. ולא אתכליל בחת **ם**. האי איהו דאתחזי דאיהו זכאה ולא אמיל חטאה איהו ולא בעי לאסתלקא אבתריה בגין דכל מלוי אינון בפומא ולא בגופא: שפוון עתיקין בעתיקו ולאי דקיקין האי איהו ב"ג מתרי דרוגזא יתיר מאתרי דזדונא לא יכיל ליסבל מלה. מאתרי דליבא ישא בפרסיא בלא כסופא כלל לזמנין אסתדל בלינגותא האי איהו ב"ג דבעי לאתחקא מניה. אתחלי דיוקניה בשערא

היא **קריב**. שזה היה רחוק מן הקדושה. ועתה אלה האותיות בולטין בפניו בשעה שהיא נבחל. ומזהירים בי קרי"ב שיחזר ויתקרב להקדושה. וזה הסימן **ק** מצד הימין. ואותיות האחרות **ריב** מצד השמאל. ואע"פ שעיד גידים דקים אחרים נראים בפניו. אבל אין בולטים לחוץ כאלה. מלבד בזמן שהיא הולך בדרך עקום — :

ח) **ציור השלישי**. אם הילך אדם בדרך לא טוב. ונטה בדרכיו מן דרכי התורה. רוח קדושה ההיא שהיה בפנימיותו **מסתלק** ממנו. ורוח אחר נראה בו עם צורה אחרת. ובולט לחוץ בהסתכלות העינים של חכמי לב לפי שעה **צורת שור**. ובשעה שמסתכלים בו גורמים להעביר בלבו צורה ההיא. ונראים בו ג' גרגרים אדומים בפניו בצד הימין. שהם כמו גידין דקים אדומים. ושלשה בצד השמאל. ואלה הן האותיות הבולטות בו. אחד הוא גיד דק בעגול. ושני גידים דקים אחרים עליו. וכלם הם בעגול. ואיש כזה עיניו שקועות. והסוד של אותיות האלה כך הוא. גיד אחד הוא אות **כ**. שנים האחרים הם **רת**. וכן לצד השמאל. וסימן לזה הוא מה שכתוב ג) הכר"ת פניהם ענתה בם. ואלה האותיות הן בולטות בהפנים יותר על כל שאר גידין הדקים. ואם יטוב מדרך השמאל לימין נכפף רוח ההוא. ונתגבר הרוח הקדושה. אלו גידים הדקים הם בשכיבה. והאחרים בולטים לחוץ — :

ציור הרביעי. זה הוא ציור של אדם העומד תמיד להתתקן עבור סוד פגמו בגלגול הראשון. זה הוא שנראה לחכמי לב **בצורת נשר**. ריח שלו היא רוח הלש. זה לא נראה בפנים שלו אותיות הבולטות לחוץ. שהרי נאבדו ממנו ונשתקעו בזמן אחר בגלגול הראשון שאז נסתלקו ממנו. יע"ב אין בולטת בו. והסוד שלו לדבריו היא. עיניו אינן מאירות בנציצות כשהוא בנמ"ה וכשהוא מספר שער ראשי וזקנו. לכי שרוחו אינו מאיר לו באותיות. ונשתקע ניצוץ ההארה שלו שהיה לו בגלגול הראשון. הוא אינו עומד בענין הסתכלות הפנים להסתכל בו. וסודו מרומז בהכתיב ג) ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה [ט] .. עד כאן סודות הפנים :

ד) **סוד השפתים** הוא באות **פ** הנכללת בסוד של אות **ם**. בעל שפתים גדולות זה הוא אדם המדבר בלשון הרע. אינו מתבייש ואינו מפחד. בעל מחלוקת ודולף רכיל בין איש לרעהו. ר) ומשלח מדנים בין אחים. אין היא בעל סוד. יכאשר יעטל בתורה היא מכסה סוד. אבל בעל לשון הרע הוא. ואינו משים יראה בלבו. והסימן שלו הוא אות **פ** הנכללת באות **ר**. ואינה נכללת באות **ם**. זה הוא שהיה ראוי להיות זכאי. אבל אין הוא ירא חטא. ולא נצרך לעסוק עמו. לפי שכל דבריו הם בפה ולא בגוף: בעל שפתים עבות ונראות וקנות ואינן דקות והלקות. זה הוא איש בעל כעס בייתר. עושה רע במזיד. אינו יכול לסבול כל דבר. בעל לשון הרע בפרסום בלי בושה כלל. לפעמים עוסק בלצנות. זה הוא **איש** שנצרך להתרחק ממנו. ואם נתמלא כל כניו

בשער

מראה מקומות ח) דף עה ט) יבמות ג' ג) קהלת ד' ד) דף פה י) מכלי ר

ט) פי' שיש ביכולת לתקן ולהשביח הפנים ודקלקולי של המתים שכבר מתו מן זמן החיים אשר המה חיים עודנה עוד הפעם בגלגולי

בשער. זה הוא שהלשון הרע מורה עליו בפרסום. אין לו בושה. עוסק במחלוקת. מצליח בעניני זה העולם. רואה נקמה בשונאיו. הוא קורץ בעיניו. עליו נאמר ח) העז איש רשע בפניו. זה הוא בסוד של אות פ בלבדה. שאין נכללת באות ם כלל. ולפעמים נתחבר באות ך. ובאות ך נכלל:

סוד האזנים. מי שאזניו גדולות מפשות בלבו ושגעון ברוחו. מי שאזניו קטנות ועומדות על מעמדן כראוי. חכם לב עם התעוררות הוא. מבקש לעסוק בכל דבר. וסוד שלו הוא אות י הנכללת בכל שאר האותיות. עד כאן סודות הצורות של האנשים — :

ג) **סוד הקוים.** בענין בריאת האדם מה כתיב בו ג) עור ובשר תלבישני וגו'. אם כן עיקר האדם מה הוא. אפשר תאמר שאינו אלא עור ובשר עצמות וגידים. לא כן. שהרי בודאי עיקר האדם איני אלא הנשמה. ומה שנאמר עור ובשר עצמות וגידים כל אלו אינם אלא מלבוש האדם בלבד. אינם אלא כלים לאדם. ואין הם עיקר האדם. יכשיטות האדם נפשט מאותן מלבושים שהי' לבוש. עיר ובשר זה מה שנתלבש בו האדם. וכל אותן עצמות וגידים כלם הם בסוד החכמה העליונה כדמיון שלמעלה. העור הוא כדמיין שלמעלה כמו שלמדנו באיתן יריעת המשכן. שכתוב נ טה שמים כיריעה. עורות אלים מאדמים ועורות תחשים. הם מרמזים על הלבושים שלמעלה הם ככים להלבוש של התפשטות השמים. שהוא לבוש החצון. יריעות. מרמזים על לבוש הפנימי שהוא כמו הקרום הסוכך על הבשר. עצמות וגידים היינו המרכבות וכל אותן החילות הנמצאים בפנים. וכלם מלבושים לרפנימיות סוד האדם העליון שהוא הפנימית. וכך הוא גם הסוד שלמטה. עיקר דאדם הוא הפנימיות שבו. המלבושים שלו הם כדמיין שלמעלה. העצמות והגידים הם כדמיון איתן המרכבות והמחנות. הבשר הוא הסוכך על אותן החילות והמרכבות והוא עומד מבחוץ. והוא בסוד התמשכות מצד הטומאה. העור הסוכך על הכל זה הוא כדמיון איתן הרקיעים הסוכבים על הכל. וכלם הם לבושים להתלבש בהם. והפנימיות שבפנים הוא סוד האדם. וכל הסוד שלמטה הוא כדמיון הסוד שלמעלה. וע"ז כתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו'. שסוד האדם שלמטה דכל הוא כמו הסוד שלמעלה. וכמו שבזה הרקיע שלמעלה דסוכך על הכל נרשמו בו רשומות. להבין ולדעת באותן רשימות שנקבעו בהם ענינים וסודות נעלמים. והם רשימות הכוכבים ומזלות שנרשמו ונקבעו בזה הרקיע דסוכך מבחוץ. אף כך העור שהוא הסוכך להאדם מבחוץ. זה הוא כהרקיע הסוכך על הכל. יש בו רשומות וקוים. והם הכוכבים ומזלות של העור. להבין בהם ולדעת בהם ענינים וסודות נעלמים כמו בכוכבים ומזלות. שיעיינו בהם חכמי לב ויסתכלו בהם. להבין ההסתכלות בהפנים עם הסודות שאמרנו. קוי דרים וקוי האצבעות בפנים כלם עומדים בסודות להכיר ענינים נעלמים. ואלו הם כוכבים המאירים לדסתכל תוך מזל האדם באיצרות עליונים: אצבעות האדם עומדות בסוד עליונים צפורני האצבעות יש זמנים שמאירים בהם כוכבים לבנים דקים. ונראים כזרע עדשים. והם שקעים במראיתם כמסמר על הקרש. ואין הם כאותן נקודות לבנות האחרות שאינן שקיעות אלא שעומדות ממעל. באותן שאינן שקיעות אין בהן ממש. אבל אלו שהן שקיעות ולבנות כזרע

מראה מקומות ח) מבלי כ"ל ג) דף פו ג) מיוב י

בבשרא. הרי ליכא בישא אורי עליה בפרהסיא לית ליה כסופא הסתדל במחלוקת תגלא בילי דעלמא. חזי בבמהוי דא חיכו קורץ בעיניו ע"ד תתמר ח) העז איש רשע בפניו דא חיכו בר"ז דחת פ בלהודוי. דלא התכליל בחת ם כלל ולזמנין אתחבר בחת ך. ובסלי את ך התכליל

רזא דאודנין מאן דאודמי רברבין שפשא בלביה ושגעוגא ברוחיה מאן דאודמי זעירין וקיימין על קיומא פקיחא דלבא באתעריתא חיכו לבי לאסתדלותא בכלא. ורזא דיליה דא את י דאתכליל בכל סלא אתין. עד הכא רזין דדיוקין דבני נשא —

ג) **רזא דשרטוטין.** כד אתברי אדם מה כתיב ביה ג) עור ובשר תלבישני וגו'. אי הכי האדם מה הוא אי תיימא דאינו אלא עור ובשר ועצמות וגידים לאו הכי דהא ודאי דאדם לאו איהו אלא כמאה יתלין דקאתר עור ובשר עצמות וגידים כלהו לא הוו אלא מלבושא בלהודוי מאנין איהו דבר נש ולאו איהו אדם וכד האי אדם אסתליק אתפשט מאינון מאנין דקא לבים עור ובשר דאתלבים ביה בר נש. וכל אינון עצמות וגידים כלהו ברזא דחכמתא עלאה כגוונא דלעילא עור כגוונא דלעילא כמה דאוליפנא באינון יריעות. דכתיב נטה שמים כיריעה. עורות אלים מאדמים ועורות תחשים. אינון מלבושין דלעילא דמסככי למלביא אתפשטותא דשמים דאיהו מלבושא דלבר. יריעות אינון מלבישא דלגו ואיהו קרומא דסכיך על בשרא עצמות וגידים אינון רתיכין וכל אינון חיילין דקיימין לגו וכלהו מלבושין לפנימאה רזא דאדם עלאה דאיהו פנימאה. אף הכי רזא לתתא. אדם איהו פנימאה לגו. מלבישין דיליה כגוונא דלעילא עצמות וגידין כגוונא דקאתרן באינון רתיכין ומסיריין בבר איהו סכיך על אינון מסיריין ורתיכין וקיימא לבר ודא רזא דאתמסכא מסטרא אחרא עור דסכיך על כלא דא איהו כגוונא דאינון דקיצין דסכיכו על כלא וכלהו מלבישין לאתלבשא בהו פנימאה לגו רזא דאדם וכלא רזא לתתא כגוונא דלעילא וע"ד כתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו' דרזא דאדם לתתא כלא איהו ברזא דלעילא וכמה דבהאי דקיצא דלעילא דמסכך על כלא אתרשיו ביה רשימין לאתחזאה ולאינדע באינון רשימין דאתקביעו ביה מלין ורזין סתימין ואינון רשימין דכוכביא ומזלי דאתרשימו ואתקביעו בהאי דקיצא דסכיך לבר איף הכי עור דאיהו סכיכא לבר בב"נ ואיהי כדקיצא דסכיך על כלא איהי ביה רשימין ושרטוטין ואינון כוכביא ומזלי דהאי עור. לאתחזאה בהו ולאינדע בהו מלין ורזין סתימין ככוכביא ומזלין לעילא בהו חכימי לבא ולאסתכלא בהו. לאינדע הסתכלותא בתכין ברזין דקאמרן. שרטוטי ידין ושרטוטי הגבען לגו כלהו קיימין ברזין לאינדע בהאי סתימין. והאי אינון כוכביא דאסירין לאסתכלא גו מזלי בעסירין עלאין אגבען קיימי ברזין עלאין עיפרי הגבען אית זמנין דאסרין בהו כוכבין חווין דקיקין והאי אינון כתולדא דעליפאין והינון שקיעין כהאי מסטרא על לוחא ולאי אינון כאינון חוורן אחרנין דלא שקיעין אלא דקיימין לעילא. בהאי דלא שקיעין לית בהו ממשא. אבל אי דשקיעין והוורן כתולדא

כתולדא דמלופחין לית בהו מתמא. ולית בהו סיתוא עבדא לב"ג בהדו וילדא בהדיא זמנא לו גזרה לתגזר עליה ותתזיב מינה ח) סרטוטי ידין וסרטוטי הלבנן לגי כהוס תגנגא דב"ג הכי תתחלפי לתון סרטוטין מזמן לזמן כמה דקב"ה אחלף חיילין וזמנין בכוכבי שמיא ויתא דא כך ולויתא אחרא כך כפיס עובדוי דאדם דלגו הכי אתחזון בהאי רקיעא דהא לזמנין קאים בדינא ולזמנין ברחמי וכהאי גוונא יתיב אחזי לבר. לזמנין בהאי גיגא ולזמנין בהאי גוונא והכי תתחזי בהאי מסכא דאדם תתאה דאיהו כרקיעא דתכיא על כלא לזמנין בהאי גוונא ולזמנין בהאי גוונא זילין תלין לא תתיסרו הלא לזכאי קביע לאעדא ולחלפא חכמתא סגיא — .

ג) **פתח** רבי שמעון ואמר. ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וגו'. תבחר לא כתיב אלא תחזה לפי חיזו דעיינין בהאי בדיוקנא דבר נש בחלין בית סערין דקאמרתין וכלא בהאי קלא. יתתה תחזה חד בשערא. מכל העם תרין בתלתא אנשי חיל תלת בחנפין. ירחי אלהים ארבע בעיינין הכי איתי בספיון. שונאי בצע שית בידין בברעיעיהון דאלין הינין סימנין לאתתודעא בהו בני נשא לאינין דרוח חכמתא שריא עליהו ועכ"ד יתיב לא אנפיך דא אלא מאי כתיב ויבחר יתיב אנשי חיל מכל ישראל בגין דרוח קדשא הוה מתי לגביה ואודע ליה ובגין הוה חיי כלא מגלן דכתיב כי יהיה להם דבר בא אלי באים אלי לא כתיב אלא בא אלי דא רוח קדשא דהוה אתי לגביה ובגין הוה ידע ולא לעריך לכל דא לאתכלא ולעיינא תלא לפוס שעתא הוה ידע מתי תכיתין דתתתידען בחיין דייקין עלייהו לאזהרא לבני עליתא ולעיבד רעותא לבני נשא ולאנפיסו. זכאין הינין בהאי עלמא וזכאין הינון בעליתא דהתי

סתרי תורה

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו'. השלים ביום **אוריאל** רב חמא ותלת מאה וחמשה רבוא מסיריין עמיה כחיבין ייתי בתא וכלהו אית לון בס"ס מפתחן נהורין מסהרא נהורא דנפקא מני חשמל עלאה פניתאה נגיז וסתים די רזין לתתוון קדישין עלאין דשמא קדישא תליין ביה [ו] ואיהו רזא לתים תם מארי דביתא הים האלהים. תם דתתון סיומא וקשרא דתפילין ויעקב איש תם הוה. ובדיוקניה קיימא רזא דחשמל פניתאה עלאה ממיר וגניז. וכל נהורין סתימין עלאין נקיש איהו ונפקי מניה. וכלהו מסיריין נקבי אינון מפתחן דההוא נהורא דנפיק מנו חשמל וסהרא נהורא כליל בתרין נהורין ואינון חד [יא] נהורא קדישא איהו נהורא חוורא דלא שלטא ביה עינא ודא איהו נהורא דגניז לצדיקיא. כתד"א אור זרוע לצדיק וגו' נהורא תניינא איהו נהורא מגלגלא מלסעא כגוון סיתוא ואתכליל תרין נהורין כחד והוו חד [יב] והאי **אוריאל** רב ממנא וכל אינון מסיריין כמלי

בזרע עדשים יש בהן ממש. ויש בהן סימן טוב להאדם בשמחה. שיצלח בא תו הזמן. או שגזרה נגזרה עליו וניצל ממנה ח) קוי הידים וקוי האצבעות שבפנים. כפי מנהגי של האדם כן מתחלפים אלו הקוים מזמן לזמן. כמו שהקב"ה מחליף החילות ודזבנים בכוכבי השמים. יום זה כך. וליום אחר כך. כפי פעולת סוד האדם דפנימי כך נראים בהרקיע. שהרי לפעמים עימד בדין ולפעמים ברחמים. וכדמיון זה ממש נראה מבחוץ. לפעמים בגון זה ולפעמים בגון אחר. וכך נראה בזה העיר של האדם התחתון. שהוא כמו הרקיע הכוכב על הכל. לפעמים בגון זה ולפעמים בגון אחר. ואלה הענינים לא נמסרו אלא לצדיקי אמת. לדעת וללמוד חכמה גר לה — :

ג) **פתח** רבי שמעון ואמר. ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וגו'. תבחר לא כתיב אלא תחזה לפי ראיית העינים. במה. בהצורה של האדם. באלו ששה הצדדים שנתבאר. והכל נרמז בזה הכתוב. ואתה תחזה אחד בשערות. מכל העם שנים בדמצח. אנשי חיל שלשה בדפנים. יראי אלהים ארבעה בדעינים. אנשי אמת חמשה בשפתים. שונאי בצע ששה בידים בדקוים שלהם. שכל אלה הם סימנים להכיר בהם האנשים. לאותן שרוח הדכמה שורה עליהם. ואע"פ כן משה לא נצרך לזה. אלא מה כתיב. ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל. לפי שרוח הקודש היה בא אליו והודיע לו. וכו היה רואה הכל. מניין. שכתוב כי יהיה להם דבר בא אלי. באים אלי לא כתוב. אלא בא אלי. זה רוח הקודש שהיה בא אליו. וכו היה יודע. ולא היה נצרך לכל זה להסתכל ולעיין. אלא מיד לפי שעה היה משה יודע החכמים דמכירים באותן הצורות עליהם לדזהיר לבני העולם. וליתן דפ אה להאנשים לרכאות נפשותידם. זכאים הם בעולם הזה וזכאים הם בעולם הבא :

סתרי תורה

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו'. ששולט בי **אוריאל** ראש הממונה. וכלש מאה וחמשה וששים רבבות מחנות עמו. כמספר ימי השנה. וכלם יש להם שס"ה מפתחות של מאורות. מן דמאור ההיא הי צא מתוך השמל העליון הפנימי שהוא גניז וסתים. ודם רות של האותיות הקדושות העליונות מהשם הקדוש תולין בו [י] והוא דסיד של איש תם. אדון הבית. איש האלהים. תם. כי שם הסים וקשר התפילין. ויעקב איש תם היה. ובצורתו קים סוד החשמל דפנימי העריון שהוא נעלם וגנוז. וכל מאורות דסתומים העליונים הוא אדום ויוצאים ממני. וכל דמחנות אחזים אותן המפתחות של המאד דהוא היוצא מתוך החשמל. והמאור ההוא נכלל בשני מאירות שהם אחד [יא] המאור הראשון הא איר הלבן שאין העין שולטת בו. וזה הוא האור הנגנז לצדיקים. ככתוב אור זרוע לצדיק וגו'. המאור השני הוא אור הנוצץ והלוהט כמראה אדם. ונכללים שני המאירות כאחד והיו אחד [יב] וזה **אוריאל** ראש הממונה וכל אותן המחנות נוטלים

מראה מקומות ח) דף סו: ט) דף פח

זין הזהר

[י] זו ספירת תפארת ספירה שלישית מן הו' ספירות של ז' ימי הבנין שבמעשה בראשית והוא שולט בחדש השלישי. [יא] ספירת תפארת כלולה מן שתי ספירות שלפניה שהן חסד וגבורה אור לבן ואור אדום: [יב] כי מן התמזגות חסד ודין נעשה מדת הרחמים שמקורה ספירת התפארת :

ניטלים אור ההיא. ילפי שנכלל משני דמאירות נקרא תאומים. וע"כ שולט בו מזל ההוא שנקרא בסיד שלו תאומים. ובו נתנה התורה. ומכאן נשפעות מדרגות למטה עד שעולות בעמות לראיר העילם. כל שאר המזלות אין להם פה ולשון. זה יש לו פה ולשון נכללים כאחד [ג] וע"כ כתוב על התורה ח) והגית בו יומם ולילה. יומם כתיב נגד הלשון. לילה נגד הפה. והכל כלול כאחד. ובכל נתעלה המזל תאומים. ועל סיד זה כת ב תימים. והנה תימים בבטנה. אפשר תאמר שבשביל שנירם נאמר תומים. לא כן. שהרי עשו איני ע לה בס ד זה. אלא בשביל יעקב נאמר. ושבח זה שהיה במיעיה של אותה הצדקת משבח הכתיב. ולפי שהיה שם רשע ההוא נסתלקה משם אות אל"ף. והכל סוד אחד. יעקב לקח בסוד שלו שני הדשים ניסן ואייר. והוא נכלל בהסיד של סיון שהוא תא מים. עשו לקח בסוד שלו שני הדשים תמוז ואב. והוא לא נמצא אלא נאבד. שהרי אלול אין שלו. ואפילו אב רק ט' ימים שלי ילא יותר. ונאבד ולא נמצא. ואין הוא בהסיד של תאומים. אלא נפרד לבדו ינטה לצד הטומאה בתהו ושממה. כמו שכתוב ג) האויב תמו דרבית לנצח. ולפי שיעקב הוא בבחינת תאומים נתנה התורה לבניו בחדש תאומים. וגם ד ת רה היא בסוד תאומים. תורה שבכתב ותירה שבעל פ־. בחדש המשולש. לעם משולש. במדרגה המש לשת [יד] תורה מש לשת תורה נביאים וכתובים. ודכל אחד. ע"כ:

ג) **בחדש** השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים.
למד רבי הייא. בזמן הה א שהגיעו ישראל
להר סיני אסף דקב"ה את זרע ישראל. ודיה משגיח בבלם.
ילא מצא כם ל בכל זרע ישראל. אלא כלם היו זרע קידש.
כלם זרע אמת. בזמן הדוא אמר דקב"ה למשה. עתה אני
מבקש ליתן התורה לישראל. משכם אלי ע"י שתודיעם
אהבתי להאבות. ואבתי שאני אוהב אותם. וראיתית
שעשיתי לדם. ואתה תהיה של הו לאמר להם אלה הדברים.
א"ר יוסי א"ר יהודה כך אמר הקב"ה למשה. בדבר הזה
תהיה לי ציר נאמן להמשיך את ישראל אלי:

ומשה עלה אל האלהים וגו'. למקים שפרישות כנפי
השכינה. כמש"כ ד) ויט שמים וירד . ה) אשרי
הלקו של משה שזכה לכביד הזה. שהתורה מעידה עליו
כך. א"ר יהודה בוא וראה מה בין משה לשאר בני העילם.
שאר בני עילם כאשר עולים ע לים לעשירות. עולים
לגדולה. עולים למלכות. אבל משה כאשר עלה מה כתוב
בי. ומשה עלה אל האלהים. אשרי הלקו. רבי יוסי אמר
מכאן אמרו הדברים. הבא לישהר מסייעין לו. שכתוב
ומשה עלה אל האלהים. מה כתוב אחריו. ויקרא אליו ה' [טו]
כי מי שרוצה להתקרב מקרבים אותו ויקרא אליו ה' מן
ההר לאמר. א"ר יהודה אשרי הלקו של משה. שעליו
כתוב ו) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. וכתוב בו ומשה
נגש אל הערפל. ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו.
כה תאמר לבית יעקב. אלו הנקבות. ותגיד לבני ישראל.
אלו

מראה מקומות ח) יהושע א' ג) תלים ט' ג) דף עח ד) תלים י"ח ה) דף עט. ו) תלים כ"ה

זין הזהר

[ג] הגם שבסזל בתולה יש ג"כ פה ולשון. אפשר שסזל בתולה אין לה ציור פה אלא בכתוב נאלסתי דומיה. או יש לתרץ שסזל בתולה בלו בחי' נקבה וסזל תאומים אחד בחי' זכר ואחד בחי' נקבה. והיינו ענין פה ולשון. כי פה היא בחי' נקבה. בראיתא מלכות פה. ולשון הוא בחי' זכר. וזהו כדת יום בחי' זכר וסדת לילה בחינת נקבה: [יד] היינו בשליטת ספירת תפארת כנזכר לעיל: [טו] לקרבו למדרגה יותר גבוה:

נטלי הסיה נסירה ובנין הכליל בתרין
תקוייס ע"ד בלבא ביס הסות מזלא דתקרי ברזא דליה
תאומים ובה תתיסיבת אוריתא ואיכא תתיכבאן הדנין לתתא
עד דסלקין בסיהן לאנהרא עלאה כל שחר מזלי ליה
לין פה ולשון והאי אית ליה פה ולבין כלילא כחדא [ג]
וע"ד בתוריתא כתיב ח) והגית בו יומם ולילה יומם
כתיב לקבל לבין לילה לקבל פה וכלא כליל כחדא ובכלא
סליק תקוייס ועל רזא דא כתיב תוייס והנה
תוייס בבטנה מי תיתא בנין תרוייהו קאתר
להו הכי דהה עבו לא סליק ברזא דא הלא בנין יעקב
קחיר. ובכחא דא דהוה בחיבתא דהיה לדקת קא יהבה
קרא. ובנין דהוה תין הוה רשע תסתלק יתין
הל"ף. וכלא רזא חדא יעקב נטיל ברזא דליה תדין ירחין
ניסן ואייר ואתכליל איהו ברזא דסיון דהיהו תקוייס
עבו נטיל ברזא דליה תרין ירחין תתיז יהב ואיהו לא אסתכח
ואתתביד דהא אלול לאו דליה. ואפילו אב ט' יום מיהן
דליה ולא יתיר ואתתביד ולא אסתכח ולאו איהו ברזא
דתקוייס אלא תתפרס לתודיה יסבא לסטרא אחרא באפיסר וממה.
כיד"א ג) האויב תמו חרבות לנצח ובנין דיעקב איהו
תקוייס אתיסיבת אוריתא לבניי בחדש תאומים.
והוריתא ברזא דתקוייס תורה שבכתב ותירה שבעל
פה בחדש תליתאי לעם תליתאי. בדרגין תליתאין [יד]
תורה תליתאי תורה נביאים וכתובים. ולא חד. ע"כ:

ג) **בחדש** הסליסי לצאת בני ישראל מארץ מצרים.
תאני ר' חייא. בהסוא זמנא דמטו ישראל
למורא דסיני כנים להו קב"ה לזרעיין דישראל ואסכח ליה בכלהו.
ולא אסכח פסלו בכלהו זרעא דישראל הלא כלהו זרעא קדישא
כלהו בני קיים בהסוא זמנא אתר קב"ה למשה הכתא אנא
בעי למיהב אוריתא לישראל אסוך להו בהיחותא
דתכסן . ברחוייתא דרחימנא להו ובתתוון
דעבדית להו . והא הוי לי סליחא והתיב מלין אלין.
א"ר יוסי א"ר יהודה כך אתר קב"ה למשה במלה דא
הוי לי סליחא יסימנא לתתכח ישראל אבתראי

ומשה עלה אל האלהים וגו' לאתרא דפרישן גדכוי
דשכינתא כיד"א ד) ויט שמים וירד ה) זכאה
חולקיה דמשה דזכי ליקרא דא דאוריתא אסהיד בגיניה
כך א"ר יהודה תא חזי מה בין משה לשאר בני עלמא.
שאר בני עלמא כד סלקין סלקין לעותרא סלקין
לרבו. סלקין לאלכו. אבל משה כד סליק מאי כתיב
ביה ומשה עלה אל האלהים זכאה חולקיה רבי יוסי אתר
מכאן אמרו הדברא הבא ליטהר מסייעין אותו. דכתיב
ומשה עלה אל האלהים מה כתיב בתריה ויקרא אליו ה' [טו]
דמאן דבעי לאתקרבא מקרבין ליה. ויקרא אליו ה' מן
הסל לאמר. א"ר יהודה זכאה חולקיה דמשה דעליה
כתיב ו) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וכתיב ביה ומשה
נגש אל הערפל. ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו.
כה תאמר לבית יעקב אלין נוקבי. ותגיד לבני ישראל.
אלין

חלין דוכרין. רבי שמעון אמר כה תאמר כד"א כה תברכו יכתיב וחסידיך יברכוכ"ה כלומר יברכו כ"ה [מז] כה תאמר לבית יעקב בממירה והיינו מסטרא דדינה [יז] ותגיד לבני ישראל כד"א ויגד לכם את בריתו לבני ישראל דוכרין דאתו מסטרא דרחמי. כה תאמר לבית יעקב לסהוא אתר דאתחזי להו ותגיד לבני ישראל בהסוא אתר בליס דאתחזי להו [יח] דהא יעקב וישראל לתרין דרגין אסתלקו יבדרגא חד סלקין [יט] חלא ישראל בליותא דכלא תקרי ותגיד לבני ישראל לאחזאה חכמתא ולאסתעי ברוח חכמתא טיבו וקשוט דעבד לון קב"ה דכתיב ויגד לכם את בריתו

ח) **אתם** ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים. מהו כנפי נשרים. א"ר יהודה ברחמים. שכתיב כנשר יעיר קנו ינוע. יהיינו רזא דא"ר שמעון כ) דרך הנשר בשמים. מהו בשמים. ברחמים. מה נשר נמצא ברחמים על בניו. יבדין אצל אריים. כך הקב"ה נמצא ברחמים אצל ישראל. יבדין אצל דעמים עובדי כומ"ז:

ג) **לא** תגע בו יד וגו'. א"ר חזקיה ומה טורה ומה טורה דסיני דאיסו טורא כמאר טורי עלמא ובגין דתתחזי עליה יקרא דמלכא קדישא כתיב לא תגע בו יד כי סקל יסקל או ירה יירה. מאן דקריב לאלכא לא כל שכן ואם טורא דסיני דיכיל ב"נ לאוסיפ ביה ידא אמרה יקר בדאולי כתיב לא תגע בו יד סתם ואפילו בהרה יקר. מאן דאוסיפ ידיה בהרה קלגא לקבל מלכא לא כל שכן רבי יוסא אמר כתיב אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא. ומה משה שמן היום שנולד זיו הקודש העליון לא סר ממני. כתוב בו אל תקרב הלם. שאמר ל. משה עד עתה איך כדאי להשתמש בכבודי. של נעליך. ומה משה שהיה מתקרב רק ביראה להקדושה. כתוב בו כך. מי שמתקרב בדרך בזיון אצל המלך על אחת כמה וכמה:

ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. א"ר יוסי בהיית שעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני בהסוא ליליא ונגהי תלתא יומין דלא אזדווגו לנשיהון [כא] אתו מלאכין עלאין וקבילו לישראל בחוויתא אינון מלאכין לעילא. וישראל מלאכין לתתא אינון מקדשין שמא עלאה לעילא. וישראל מקדשין שמא עלאה לתתא והתעטרו ישראל בשבעין כתרין בהסוא ליליא ומלאכי עלאי הוו אמרו ד) אחות לנו קטנה ושדים אין לה. דלית בהו זכוון ועובדין טבין אם נעשה לאחותנו כלומר אם יקר ורבו נעביד לאתתנא דא ביומא דקב"ה יתגלי בטורא דסיני לאיסב להו אורייתא

ה) **ויהי** ביום השלישי בהיות הבקר א"ר שמעון בשעתא דקב"ה בעא לאתגלאה בטורא דסיני. קרא לכל שמליא דיליה ואמר לון. השתא ישראל רביין דלא ידעין מימוסי ואנא בעי לאתגלי עלייהו אי אתגלי עלייהו

אלו הזכרים. ר' שמעון אמר כה תאמר. כתיב כה תברכו. וכתוב וחסידיך יברכוכ"ה. כל מר יברכו כ"ה [מז] כה תאמר לבית יעקב. באמירה. וזה מצד הדין [יז] ותגיד לבני ישראל. כתיב ויגד לכם את בריתי. לבני ישראל. הזכרים שבאים מצד הרחמים כה תאמר לבית יעקב. למקום ההוא שראוי להם. יתגד לבני ישראל. במקום השלם דהוא שראוי להם [יח] שהרי יעקב וישראל לשתי מדרגות נתעלו. ובמדרגה אחת עולים [כ] אלא ישראל שלימות של הכל נקרא. ותגיד לבני ישראל. לגלות להם חכמה. ולספר להם ברוח חכמה החסד ודאמת שעשה להם הקב"ה. שכתיב ויגד לכם את בריתי

ח) **אתם** ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים. מהו כנפי נשרים. א"ר יהודה ברחמים. שכתיב כנשר יעיר קנו ינוע. יהיינו רזא דא"ר שמעון כ) דרך הנשר בשמים. מהו בשמים. ברחמים. מה נשר נמצא ברחמים על בניו. יבדין אצל אריים. כך הקב"ה נמצא ברחמים אצל ישראל. יבדין אצל דעמים עובדי כומ"ז:

ג) **לא** תגע בו יד וגו'. א"ר חזקיה ומה טורה ומה טורה דסיני דאיסו טורא כמאר טורי עלמא ובגין דתתחזי עליה יקרא דמלכא קדישא כתיב לא תגע בו יד כי סקל יסקל או ירה יירה. מאן דקריב לאלכא לא כל שכן ואם טורא דסיני דיכיל ב"נ לאוסיפ ביה ידא אמרה יקר בדאולי כתיב לא תגע בו יד סתם ואפילו בהרה יקר. מאן דאוסיפ ידיה בהרה קלגא לקבל מלכא לא כל שכן רבי יוסא אמר כתיב אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא. ומה משה שמן היום שנולד זיו הקודש העליון לא סר ממני. כתוב בו אל תקרב הלם. שאמר ל. משה עד עתה איך כדאי להשתמש בכבודי. של נעליך. ומה משה שהיה מתקרב רק ביראה להקדושה. כתוב בו כך. מי שמתקרב בדרך בזיון אצל המלך על אחת כמה וכמה:

ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. א"ר יוסי בהיית שעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני בהסוא ליליא ונגהי תלתא יומין דלא אזדווגו לנשיהון [כא] אתו מלאכין עלאין וקבילו לישראל בחוויתא אינון מלאכין לעילא. וישראל מלאכין לתתא אינון מקדשין שמא עלאה לעילא. וישראל מקדשין שמא עלאה לתתא והתעטרו ישראל בשבעין כתרין בהסוא ליליא ומלאכי עלאי הוו אמרו ד) אחות לנו קטנה ושדים אין לה. דלית בהו זכוון ועובדין טבין אם נעשה לאחותנו כלומר אם יקר ורבו נעביד לאתתנא דא ביומא דקב"ה יתגלי בטורא דסיני לאיסב להו אורייתא

ה) **ויהי** ביום השלישי בהיות הבקר א"ר שמעון בשעתא דקב"ה בעא לאתגלאה בטורא דסיני. קרא לכל שמליא דיליה ואמר לון. השתא ישראל רביין דלא ידעין מימוסי ואנא בעי לאתגלי עלייהו אי אתגלי עלייהו

ה) **ויהי** ביום השלישי בהיות הבקר. א"ר שמעון בשעה שבקש הקב"ה להתגלות בהר סיני. קרא לכל דמליא שלו ואמר לדם. עתה ישראל כמו ילדים שאין יודעים משפטי. ואני מבקש להתגלות עליהם. אם אתגלה עליהם

מראה מקומות א) דף פ ב) מכני ל' ג) אמור קו. ד) ביר ת' ה) דף כת.

זיו הזהר

[מז] פי' ימשיכו שפע למדת המלכות שנקראת כ"ה: [יז] כיון שמדת המלכות היא עלמא דנוקבא לכן היא בחי' דין. [יח] פי' להביה נשמות נשי ישראל ולקשרם בקדושת מדת המלכות. ולבני ישראל בקדושת מדת התפארת [יט] פי' שיעקב רמז על קדושת המלכות וישראל על קדושת התפארת ועולים להזדווג יחד. וזהו נקרא יחוד קב"ה ושכינתיה. [כ] היינו כשיטת ר' יוסי בסכת שבת פרק רע"ק דבר' עביד פרישה ונפרשו ל' ימים עם נ' לילות ליל א' ליל ו' ליל ז'. וכשבת ניתנה התורה:

עלידם בכח הגבורה לא יוכלו לסבל. אבל אתגלה עליהם ברחמים ויקבלו משפטי. וש"כ ויהי ביום השלישי. ביום דשלישי ודאי [כח] שרוא רחמים. מניין. שכתוב ח) ויט שמים וירד. ובמדה זו נתגלה הקב"ה לישראל. שהקדים להם רחמים בראשונה. ואח"כ נתנה להם התורה מצד של גבורה. ביום השלישי. שכך ראוי להם [כט] כי בעבור זה נקראים ישראל. בהיות הבקר. שכתוב ג) בקר לא עבית. שאם היה עבית. חשבית הי' נמצא ולא היתה נתגלה מדת החסד. ואימתי נתגלה חסד. בבקר. כמ"ש הבקר אור. שבאשר מאיר הבקר חסד נמצא בעולם הדינים מתבטלים. ובזמן שאין הבקר מאיר אין הדינים מתבטלים. שכתוב ג) כרי יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים [ל.] כיון שנתקעים אותן הכוכבים והאיר השמש. על אותה השעה כת ב בקר לא עבות. ידסד נתעורר בעולם התתתון. ועל דשעה ההיא כתיב בהיות הבקר [לא] א"ר יוסי בהיות הבקר התחיל הקב"ה להתגלות על הר סיני. ולמדנו בהיות הבקר כאשר נתעורר זכותו של אברהם. שכתיב בו וישכם אברהם בבקר. ויהי קלת וברקים. א"ר אבא קלת כתוב חסר. שני קלות שהתאחדו לאחד. זה יוצא מזה. רוח ממים ומים מרוח. שנים שהם אחד. ואחד שהוא שנים [לב] א"ר יוסי קלת לשון יחיד. הוא קל הגדל וההזק שאינו נפסק לעולם [לג] זהו שכתוב בו קול גדול ולא יסף. שהרי שאר קלות נפסקים. כמו שלמדנו בארבעה פרקים בשנה הקול נפסק [לד] ואז דינים נתעוררים בעולם. וזהו הקול שבכללים בו שאר הקולות אינו נפסק לעולם. ואינו מתבטל מן דקיום השלם והחזקה שלו למדנו ש' יהודה אומר מצד הגבורה נתנה התורה. א"ר יסי אם כן בצד השמאל היה [לה] א"ל נרפך לימין. שכתיב ימינו אש דת למו. נמצא שהשמאל נהפך לימין. וגם נמצא שהימין נהפך לשמאל. שכתוב ימינך ה' נאדרי בכח וגו'. הרי לימין גבורת השמאל. וענן כבד על ההר וגו'. ענן חזק הנשתקע במקומו ואינו נוסע ממקום למקום. וקול שופר חזק מאד. מתוך ענן החזק יצא הקול ההוא. ככתוב ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך. א"ר יהודה ג' מיני חשך היה. שכתב חשך ענן וערפל. וקול ההוא היה יוצא לפנים מכלם. א"ר יוסי פנימיות של כלם היה. שבו כתוב קול גדול ולא יסף:

ד) **והר** סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש וגו'. א"ר אבא בשעה שעשן הר סיני היה יוצא. עלה להב אש ונתעטר בעשן ההוא בדתגלות כמראה התכלת הזה [לו] והי' עולה ויורד. וכל מיני ריח דבשמים שבגן עדן הי' מעלה עשן ההיא. בגוון של לבן ואדום ושחור. וש"כ ה) מקטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל. עשן ההוא מה היה. א"ר יצחק זו דשכינה שנגלתה שם. כמש"כ מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן [י] א"ר יהודה למה לך כל זה. הרי מקרא מפורש ה.א. שבת ב

ורר

עלייהו בחילא דגבורה לא יכלין לאסבל הכל אתגלי עלייהו ברחמי ויקבלון מישפטי. הה"ד ויהי ביום השלישי. ביום הכליסי ודאי [לח] דאיהו רחמי מגלן דכתיב ח) ויט שמים וירד. ובהתי אתגלי קב"ה לישראל. שהקדים להו רחמי בקדמיתא ולבתר אתיהיב להו אוריתא אסתרא דגבורה ביום הכליסי דהכי אתחזי להו [לט] דבגיני כך ישראל אקרון. בהיות הבקר. דכתיב ג) בקר לא עבית דאי הוה עבות. קדמותא אסתכח ולא אתגלי אתגלי חסד והיתי אתגלי חסד בבקר כד"א הבקר אור. דכד נהיר נפרח חסד אסתכח בעלמא ודינין מתעברן. ובזמנא דלא נהיר בקר דינין עד כען לא מתעברן דכתיב ג) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים [מ] כיון דאתעברן דינין כוכבייא ונהיר שמשא. ביה כתיב כתיב בקר לא עבות וחסד אתער בעלמא אתה בהיות בהיות דבקר שלמי קב"ה לאתגלאה בעירא דסיני ואתגלי בהיות הבקר כד אתער זכותיה דאברהם דכתיב ביה וישכם אברהם בבקר ויהי קלת וברקים הא"ר אבא קלת כתיב חסר תרין קלין דאתחברו לחד דא נבקא מן דא. רוחא מיניה ומיא מרוחא תרין דחיונא חד. וחד דאיהו תרי [מ] הא"ר יוסי קלת חד. מאיהו קלא רבראא תקיפא דלא כסקת לעלמין [מא] סהוא דכתיב ביה קול גדול ולא יסף דהא שאר קלין אתפסקו דתנינא בארבעה תקופין בשנה קלא אתפסק [מב] וכדין דינין מתערין בעלמא ואתי קלא דכליל שאר קלין ביה לא אתפסק לעלמין ולא אתעבר תקוייתא כלים ותוקפא דילה תנא ר' יהודה מאיר בסער גבורה אוריתא אתיהיבת הא"ר יוסי מי הכי בסער אתתלא סוה [מג] הא"ל אתחבר לימינא דכתיב ימינו אש דת למו הכאן אתתלא דאתחזר לימינא והכאן יאינא דרתחזר לשמאלא דכתיב ימינך ה' נאדרי בכח וגו'. הא לימינא גבורה דשמאלא וענן כבד על ההר וגו' ענן אתקיף דבקיע באתריה דלא נעיל וקול שופר חזק מאד. מגו ענן אתקיף הוה נפיק ההוא קלא. כד"א ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך. הא"ר יהודה תלת הכיני הוה דכתיב חשך ענן וערפל. וההוא קלא הוה נפיק פנימאה מכלהו. הא"ר יוסי פנימאה דכלא הוה. דביה כתיב קול גדול ולא יסף

ד) **והר** סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש וגו'. הא"ר אבא בשעה דאתגלי דסיני הוה נפיק סליק אשא ואתעטר בההוא אתגלי בתגלי כתכלא דלא [מד] וסליק ונחית וכל ריחין ובוסמין דבגנתא דעדן הוה סליק ההוא אתגלי. בחיזו דהוור וסימק והוכס הה"ד ה) מקטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל. ההוא אתגלי מאן הוה הא"ל דאתגלי תמן בכינתא דאתגלי עכן [מה] כד"א מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עכן [מו] הא"ר יהודה למה לך כל דא. הרי מקרא כליס הוא דכתיב

והר

מראה מקובות ח) ביומא כ' כ"ב ב) בס כ"ג ג) תיוס ל"ת ד) דף פד ה) ביר ג'

זיו הזהר

[כא] יום הרביעי רמז על ספירת התפארת ספירה שרישית מן ז' יסי הבנין. והיא מדת הרחמים. והיא נקראת שמים: [כב] כי השם ישראל מרמז על התפארת [כג] כל זמן הארת הכוכבים שהוא עוד לילה אז ויריעו כל בני אלהים. פי' שאז שולטים בעלי הדין. [כד] בה"א הידוע לרמז שזה הבקר היינו מדת החסד [כה] דעת ר' אבא שהכתוב מרמז על שתי המדות חסד ותפארת שהתאחדו לאחד להשפיע הקלת. ודן נקראים מים ורוח. מים חסד ורוח תפארת. והן חסד ורחמים: [כו] דעת ר' יוסי כי קלת שבכאן מרמז על מדת הגבורה שהשפע שלה אין פוסק תמיד לצורך קיום העולמות [כז] היינו השפע הבאה מן מדת המלכות נפסקת בזמן שליטת הדין: [כח] פי' סגד הדין. בתמיה. [כט] אתכא היינו אשכל. ואין מובן. לכן נ"ל לגרוס כתכלא דא. ופירושו כמראה התכלת שנעשה ע"י תערובת ג' גונים לבן אדום שחור: [ל] וא"ת רמז על השכינה הקדושה:

והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן. זכאה עינא דחזאן דא וידעין דא

ה) **ויהי** קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול. א"ר חבא ויהי קול השופר. כאן מחולקים ספרים הקדמונים. וכלם בענין אחד השתקעי. יש מי שאומר קול השופר הוא שני ענינים. קול. אחד. השופר. שנים [לח] וכן מיכח שלא נכתב ויהי השופר הולך וחזק. אלא קול השופר. היינו קול שיוצא מן השופר. שבודאי שופר נקרא. ככתיב ב) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. וזה היא שופר גדול. שבו יוצאים עבדים לחירות עולם. וזה נתבאר. ויש מי שלומד ומדייק שהכל אחד. לפי שכתוב קול השופר. היינו הקול שנקרא שופר. ומניין שנקרא קול. ממה שכתוב קול גדול ולא יסף [לט] וזה הקול הגדול נקרא שופר. ועל כן קול השופר הולך כתוב. להיכן הולך. אפשר תאמר להר סיני או לישראל. יורד היה צריך לומר. אלא שהתורה מזה השופר יצאה [מ] וממקום הזה שהוא הכלל של כל שאר הקולות נתנה התורה. וכאשר נעיין בדבריהם נבין שהכל אחד [מא] וע"כ לוחות הראשונים היו נרשמים ממקום רזה. וזה סוד הדבר שכתוב חרות על הלוחות. א"ת חרות אלא חירות. חירות ממש. המקום שכל מיני חירות בו תולה. ובוא וראה שאין לך דבר בתורה שאומרים החברים זה כך וזה כך. שלא ילך הכל למקום אחד. ולמקור אחד הכל נאסף. קול השופר הולך. כמ"ש ג) כל הנהלים הולכים אל הים. וכתוב הכל הולך אל מקום אחד. וחז"ק מא"ד. כמו שלמדנו כלי מחזיק מ' סאה [מב] ועוד וחזק מאד. שאין לך דבר בתורה שנראה חלש או מפורק. שכאשר תעיין ותשכיל בו לא תמצא אתו תקוף כפטיש המשבר סלעים. ומה שנראה חלש ממך הוא. כמו שבארו הכתוב כי לא דבר רק הוא מכם. שאם רק הוא. מכם הוא. וע"כ וחזק מאד כתוב. משה ידבר והאלהים יעננו בקול. במקום זה נכללו ענינים עליונים. הרי ביארו בקולו. בקולו של משה. בקולו ההוא שנאחז בו משה [מג] כאן יש לעיין. שהרי לדיפוך היה. שכתוב וידבר אלהים. וכאן כתיב משה ידבר. אלא יש אומרים לפי שכתוב ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים. וע"כ משה ידבר וראלהים יעננו בקול. בקולו של משה. לפי שלא נמצא דבר בתורה מפיו של משה בלבדו. וזהו שאמרו קללות שבמשנה תורה משה מכי עצמו אמרם. מעצמו לא למדנו אלא מפי עצמו. הראשונות מכי הגבורה. הרשנית מפי עצמו. מפי הקול הדוא שנאחז בו משה שנקרא כך [מד] ויפה אמרו. ובסכר הדגדית של חברי דישיבה נאמר. שאע"פ שהתורה מפי הגבורה נאמרה כ"ל. מפי עצמו של משה כמו כן נאמרה. ימ"ה א. כגון הקללות שבמשנה תורה. ואח"כ נתכלל בהגבורה [מה] וש"ב משה ידבר ודאלהים

ה) **ויהי** קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול. א"ר חבא ויהי קול השופר. כאן מחולקים ספרי קדמאי. וכלהו בחד מלה אתתקעו. תיתן דאחר קול השופר תרי. קול חד השופר תרי [לח] ודייק לה מדלא כתיב ויהי השופר הולך וחזק אלא קול השופר. קול דנפיק משופר דידהי שופר חקרי כד"א ג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול והאי היינו שופר גדול. דביה נפקין עבדין לחירות עלמין והא אוקמוה ואית מאן דתני ודייק דכלא חד. בגין דכתיב קול השופר קול דאקרי שופר. ומגלן דאקרי קול. מהה דכתיב קול גדול ולא יסף [לט] והאי קול גדול אקרי שופר ועל דא קול השופר הולך כתיב. לאן הולך. אי תימא לבר סיני או לישראל. יורד מבעי ליה. אלא אוריתא מיכא נפקא [מ] ומאתר דא דאיהו כללא דכל שאר קלין אתיהיבת. וכד יסתכלון מלי כלא חד [מא] ועל דא לוחי קדמאי רשימין מהאי אתר הוו. ידא הוא רזא דמלה דכתיב חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות. חירות ממש אתר דכל חירו ביה תלייא ותא חזי לית לך מלה באוריתא דאמרין חברייא דא הכי ודא הכי. דלא אזיל כלא לאתר חד ולאביצא חד אתכנש. קול השופר הולך כד"א ג) כל הנהלים הולכים אל הים. וכתיב הכל הולך אל מקום אחד. וחז"ק מא"ד כמה דתנינן כלי מחזיק מ' סאה [מב] תו וחזק מאד. דלית לך מלה באוריתא חלבא תו תבירא דכד תסתכל ותגדע בה דלא תסכח לה תקיפא כפטיש דמתבר טורין האי דאיהי חלבא מיכך הוא. כמה דאוקמוה כי לא דבר רק הוא מכם דאם רק הוא מכם איהו וע"ד וחזק מאד כתיב מכם ידבר והאלהים יעננו בקול בתתר דא אתכללו מלין עלאין הא אוקמוה בקול בקולו של משה בהאוא קול דאחיד ביה משה [מג] הכא אית להסתכלא. דהא חפכא הוה. דכתיב וידבר אלהים. והכא כתיב משה ידבר. אלא אית דאמרי בגין דכתיב ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים וע"ד משה ידבר והאלהים יעננו בקול בקולו של משה. בגין דלא הכתבא מלה באוריתא אחרא דמשה בלחודוי ודא הוא דאקרייה קללות דבמשנה תורה משה מכי עצמו אמרם. מעצמו לא תנינן אלא מפי עצמו אללו מפי הגבורה והללו מפי עצמו מפי הדוא קול דאחיד ביה דאקרי הכי [מד] ושפיר מלה ובספרא דהגדתא דבי רב אמרי הע"ג דאוריתא מפי הגבורה אתמר כולה ייכי עצמו של משה כמו כן אתמר. ומאי איהו. כגון קללות שבמשנה תורה. ולבתר אתכלילן בגבורה [מה] הה"ד משה ידבר ודאלהים

טראה מקומות ה) ויקרא ו ב) יבעי' כ"ו ג) קהלת ה'

זין הזהר

[לח] פי' שקול נקראת ספירת התפארת. ושופר נקראת ספירת בינה שמשם בא הרחירות. והתפארת תולדת הבינה. ולכן נקראת הבינה בשם אימא עלאה. והתפארת נקרא בשם בראן. לפי זה יצא הקול מן ספירת תפארת [מט] לפי זה יפורש שהקול בא מעולם הבינה:

[מ] פי' שהכתוב מודיע שהופעת התורה היא מעולם הבינה ולפיכך כתוב הולך: [מא] כי גם לפי דעת האומרים שזה הקול מרמז על התפארת מובן שהארה זו נשפעה תחלה מן הבינה להתפארת: [מב] כן גם כאן חזק מלשון מחזיק. ופי' שזה הקול שנשתלשל מן התפארת היה מחזיק הכח והאור והקדושה של מא"ד. ותיבת מא"ד בגי' מ"ה. והיינו שם הוי"ה במלוי אלפי"ן [מג] והיינו אור ספירת התפארת: [מד] ידוע שהראשונות של תורת כהנים קשות יותר. והיינו ביון שנאמרו מפי הגבורה מדת המלכות ששרשה השם אלהים מדת הדין. והשניות שבמשנה תורה מפי עצמו של משה נאמרו. היינו מן התפארת שהיא מדת הרחמים: [מה] דעה זו תפרש שכמו הקללות שבמשנה תורה נאמרו תחלה מפי עצמו של משה שהיא מדת התפארת ואח"כ נתכללו בהגבורה שהיא מדת המלכות ונשנו בה. כן גם כל התורה נאמרה תחלה מן התפארת ונתכלילה אח"כ בהמלכות ונשנו בה. ולפי"ז יפורש משה ידבר. היינו התפארת

והאלהים יענני בקול. משה ידבר. זה קולו של משה. והאלהים יענני בקול. באותו הקול של משה:

ה) **וירד** משה אל העם ויאמר אליהם. א"ר יוסי מה אמירה זו שכתוב ויאמר אליהם. ולא כתוב מה אמר. א"ר יצחק בוא וראה דרך העולם הוא כאשר תבא שמרה לאדם. אז כאשר יבא צער. טרם שנודע לו הדבר אינו יכול לסבול. שדרי לבו יפרח בקרבו לפי שעה. וכאשר נודע לו הדבר עומד על עמדו ויכול לסבול. וכאן לא דו' כך. שהרי משה אמר להם כל מה שיהיה אח"כ. וההזיק את לבבם בדברים. ולא יכלו לסבול. כל שכן אם לא הו' אומר להם כלום. ולפיכך ויאמר אליהם תחלה וההזיק את לבבם. אח"כ וידבר אלהים. ועם כל זה לא יכלו לסבול. שהרי למדני א"ר יהודה א"ר חייא א"ר יוסי. כאשר שמעו דיבורו של הקב"ה פרחה נשמתם. ועלו נשמות ישראל עד כסא הכבוד שלו להתדבק שם. אמרה התורה לפני הקב"ה. וכי לדנם נבראתי שתי אלפים שנה קודם שנברא העולם. להנם כתיב בי ואיש איש מבני ישראל וכן הגר הגר בתוכם. ואל בני ישראל תדבר לאמר. כי לי בני ישראל עבדים. איה הם בני ישראל. באותה שעה ההזירה התורה נשמות ישראל כל אחת ואחת למקומה. התורה ההזיקה ואהזה בהן בנשמותיהם להדזירן לישראל. זש"כ תורת ה' תמימה משיבת נפש. משיבת נפש ממש. ג) למדנו שאמר ר' יצחק בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני נזדעזע ההר. ובשעה שהר סיני נזדעזע כל שאר ההרים שבעולם נזדעזעו. והיו עולים ויורדים עד שהושיט הקב"ה את ידו עליהם ונתישבו. וקול יצא והכריז. מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאלים וגו'. והם השיבו ואמרו. מלפני

אדון חילי ארץ —

ג) **וידבר** אלהים את כל הדברים האלה לאמר למדנו שא"ר שמעון. וידבר. בשביל להכריז ולפרסם הדברים. שלמדנו בשעה שנגלה הקב"ה והתחיל לדבר. עליונים ותחתונים רעדו. ונשמות ישראל פרחו מדם. ולמדנו שהדבור ההיא היה פורח מלמעלה למטה. ונחקק בארבע רוחות העולם ועלה וירד. כאשר עלה היה שואב מן הרי אפרסמון הטהור. והיה שואב מן הטל ההוא שלמעלה [מל] וסובב מסביב לישראל והחזיר בהם נשמותיהם. ועוד היה סובב ונחקק במקומו בלוחות האבן. וכן כל דבור ודבור. וא"ר שמעון כל דבור ודבור היה מלא בכל אותן דטעמים. בכל עניני גזרות. שכר ועונש. סידות נסתרות. כבית איצר הזה שהוא מלא מהכל. ובשעה שהיה יוצא דבור ההוא היה נראה ארד. וכאשר נחקק במקומו נתגלה בדבור ההוא שבעים ענפים שעלו בו [מ] והמשים כתרים חסר אחד מצד זה. וחמשים חסר אחד מצד האחר [מא] ככתיב דזה בזמן שהוא מכה באבן. ככתוב ד) וכפתיש יפוצץ סלע. וראו כל ישראל עין בעין והיו שמחים. וכל הדורות האחרונים נזדמנו שמה. וכלם קבלו התורה בהר סיני. שכתוב כי את אשר ישנו פה וגו'. ואת אשר איננו פה עמנו היום. וכלם כל אחד ואחד כראוי לו היו רואים ומקבלים הדבורים. אלהים. זו מדת הגבורה. את. שנתכללה בהימין. כמו שלמדנו את השמים שהיא מדת הימין [מב] ואת הארץ שהיא מדת השמאל. שכתוב ה) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. כל.

להכליל

והאלהים יענני בקול. משה ידבר. זה קולו של משה. והאלהים יענני בקול. בהסות קול דמשה:

ה) **וירד** משה אל העם ויאמר אליהם. א"ר יוסי מה אמירה זו דכתיב ויאמר אליהם ולא כתיב מאי קאמר. א"ר יצחק תא חזי אורחא דעלמא הוא כד אתי חדוותא לב"נ אז כד אתי לערא. עד לא ידע מניה לא יכיל לאסבלא דהא לבא אתפרח לשעתא. וכד ידע מניה קאים בקיומיה ויכיל למסבל. וסכא לון הכי דהא משה אמר לון כל מה דהוה לבתר. והתקיף לבייהו בתלין. ולא יכילו למסבל. כל שכן אי לא הוה אמר לון מידי ובג"כ ויאמר אליהם בקדמיתא ואתקיף לבייהו ולבתר וידבר אלהים ועם כל דא לא יכילו למסבל. דהא תנינן א"ר יהודה א"ר חייא א"ר יוסי. כד שמעו מלה דקב"ה פרחת נשמתייהו וסלקא נשמתייהו דישראל עד כורסי יקרא דיליה להתדבקא תמן אתרם אוריתא קמיה דקב"ה וכי לאנגא הוינא אתרי אלכי בגין עד לא אתברי עלמא לאנגא כתיב בי ואיש איש מבני ישראל ומן גר גר בתוכם. ואל בני ישראל תדבר לאמר כי לי בני ישראל עבדים. לן אינון בני ישראל בה שעתא אהדרת אורייתא נשמתייהו דישראל כל חד וחד לאתריה אוריתא אתקיפת ואחזת בהו בנשמתייהו לאהדרא להו לישראל הה"ד תורת ה' תמימה משיבת נפש משיבת נפש ממש. ג) תאנא א"ר יצחק בשעתא דקב"ה אתגלי בטורא דסיני אזדעזע טורא ובשעתא דסיני אזדעזע כל שאר טורי עלמא אזדעזעו. והוי סלקין ונחתין עד דאושיט קב"ה ידוי עלייהו ואתישבו. וקלא נפקא ואכרזא אמר לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאלים וגו'. ואינון תבאן ואתרין. מלפני

אדון חילי ארץ —

ג) **וידבר** אלהים את כל הדברים האלה לאמר תאנא א"ר שמעון. וידבר. בגין לאכרזא מלין. דתאנא בשעתא דקב"ה אתגלי וסאני למלא. עלאין ותתאין אתאלהו. ונפקו נשמתהון דישראל ותאנא הוה מלה הוה מאם מלעילא לתתא. ומתגלפא באתרבע רוחי עלמא וסלקא ואתתא. כד סלקא אסתאבא מטורי דאפרסמונא דהוה. ואסתאבא בההוא טלא דלעילא [מל] והסחר בסחרייהון דישראל ותבת בהון נשמתהון. ואסחר ומתגלפא באתריה בלוחי אבנא. וכן כל מלה ומלה. וא"ר שמעון כל מלה ומלה הוה מלא בכל אינון טעמין בכל אינון מלין גזרין אגרין ועונשין רזין וסתרין כהספוקא דא דאינון מלין מכלא ובשעתא דהוה נפיק הוה מלה אתחזי חד. וכד הוה מתגלפא באתרוי אתחזון בההוא מלה שבעין ענפין דסלקין בגוה [מ] והמשין כתרין חסר חד מהאי גיסא והינון חסר חד מגיסא אחרא [מא] כפפיסא דא בזמנא דאיהו בעי בעגרא כד"א ד) וכפטיש יפוצץ סלע והוו חמאן כל ישראל עינא בעינא והוו חדאן וכלהו דרין בתראין אזדמנו לתמן וכלהו קבלו אוריתא בטורא דסיני דכתיב כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה עמנו היום. וכלהו כל חד וחד כדקא חזי ליה הוו חמאן ומקבלין מלין אלהים. דא גבורה את. דאתכלל בימינא כמה דתנינן את השמים דאיהו ימינא [מב] ואת הארץ דאיהי שמאלא דכתיב ה) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים כל

לאכללא

מראה מקומות א) דף פד ב) דף פד. ג) דף פג. ד) ירמי' כ"ג ה) ישעי' מ"ח

זין הזהר

והאלהים שהיא מדת המלכות יענני בקול: [מל] זה הטל שעתיד הקב"ה להחיות בו המתים. [מ] להיות באר היטב בשבעים לשון. או עד"ר שאמרו חז"ל שיש ע' פנים לתורה: [מא] עד"ר שאמרו חז"ל שיש לרש מ"ט פנים טהור וכן להיפוך. [מב] שמים

לאכללא כל שאר כתרין [מג] הדברים דמתקשרן דא בדא. אתלה. כל אינון מעמין כל מינין רזין. כל אינון סתרין נזרין ועוכסין לאמר למהוי ידועא לכלא. דכתיב תורה צוה לנו משה מורשה. ואי תימא לגלאה יתה דלא אצטריך לגלאה לכל בר נש. כתיב אנכי ה׳ אלהיך כיתה דאנא ממיר וסתים [מד] כך יהיו אלין אלין מיזרין וסתיתין בלבך — :

מ) **אנכי** ה׳ אלהיך חכר הוגאתיך מארץ מצרים וגו׳. א״ר יהודה אוריתא מחכמה ובינה אתכלילת דכתיב

ג) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך [מה] ר׳ חבא אמר בכלא אתכלילת. דכתיב דבאלין תרין אתכלילת אתכלילת בכלא בחסד. בדינא ברחמי אי מלכא ומטרוניתא מסתכיתין כלא מסתכיתין בחתר דאלין מסתכיתין כלא מסתכיתין ר׳ יוסה אמר אנכי דא שכינתא כיתה דכתיב אנכי אנכי עיך מגרימה ה׳ אלהיך כלא סליק לעילא לאתריי כלא חד [מו] ר׳ יצחק אמר אנכי דא שכינתא ופסקא מעמא כד״א אנכי עשו בכורך [מז] ה׳ אלהיך דא קב״ה. כמ״ד מן השמים השמיעך את קולו וכתיב אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם מן השמים דא קוב״ה [מח] אשר הוצאתיך מארץ מצרים אש״ר. אתר דכלא מתברין ליה [מ] הוצאתיך ארץ מצרים דא יובלא [נ] כמה דתנינן יובלא דיובלא נפקי ישראל ממצרים ובנ״כ חמשין זמנין הדכר יציאת מצרים בתורה חמשין יומין לקבלא דאוריתא חמשין שנין לחירו דעבדין מבית עבדים כתיב דכתיב הכה כל בכור בארץ מצרים ותנינן אלין כתרין תתאין דאתרמיזו בהו מצרתי כתיב דאית ביתא לעילא אית ביתא לתתא. ביתא קדישא לעילא דכתיב נ) בחכמה יבנה בית ביתא תתאה דלא קדישא לתתא כתיב דכתיב מבית עבדים — :

ד) **לא** יהיה לך אלהים אחרים על פני. א״ר יצחק אלהים אחרים לאפקא בכיתא [נא] על פני. לאפקא אלי מלכא דבהו אתחזי מלכא קדישא [נב] אינון שמיה יסוד מינין הוא שמיה. דכתיב ה) אני ה׳ הוא שמי. הוא ומשמיה חד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמיא — :

ו) **לא** תעשה לך פסל וכל תמונה. א״ר יוסי כל פרלופין ברי. בר מפרלופא דאדם. דהא אמי פרגופא שליט בכלא דבר אחר לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ר׳ יצחק פתח ז) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו׳ למה יקצף האלהים על קולך. כמה יש לו לאדם להיות נזהר על דברי התורה. הרבה יש לו להיות נזהר שלא יטעה בדם. ולא יוכיח מן התורה מה שלא ידע ולא קבל מרבי [נג] שכל מי שאומר דברי תורה מה שלא ידע ולא קבל מרבי. עליו כתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ועתיד דקב״ה לדפרע ממני בעולם הבא. בזמן שנשמתו תבקש ליכנס למקומה תדחה החוצה. ותכרת מהמקום ההוא הנצרר בצרור

להכליל כל שאר הכתרים [נג] הדברים. שמתקשרים זה בזה. האלה. כל איהן הטעמים. כל אותן הסודות. כל אותן הנסתרות נזרות ועינשין. לאמר. לריותם ירושה לכל. שכתוב תורה צוה לנו משה מורשה. ואפשר תאמר לגלות מה שלא נצרך לגלות לכל אדם. ע״ז כתוב אנכי ה׳ אלהיך. כמו שאני ממיר ונעלם [מד] כך יהיו אלה הדברים גנוזים וסתומים בלבך — :

מ) **אנכי** ה׳ אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו׳. א״ר יהודה התורה מחכמה ובינה נכללת. שכתוב

ג) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך [מה] ר׳ אבא אמר בכל המדות נכללת. לפי שאם בשתי אלה נכללת בכלן נכללת. בחסד. בדין. ברחמים. אם המלך והמלכה מסכימים כלם מסכימים. במקום שאלו נמצאים כלם נמצאים. ר׳ יוסא אמר אנכי זו השכינה. כמו שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה. ה׳ אלהיך. הכל עולה למעלה להיות הכל אחד [מו] ר׳ יצחק אמר אנכי זו השכינה. ורמעם מפסיק. כמ״ש אנכי עשו בכורך [מז] ה׳ אלהיך. זה הקב״ה. כמ״ש מן השמים השמיעך את קולו. ובתוב אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. מן השמים. זה הקב״ה [מח] אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אש״ר. זה המקום שכלם מאשרים לו [מט] הוצאתיך מארץ מצרים. זה היובל [נ] כמו שלמדנו שמצד כח היובל יצאו ישראל ממצרים. ולפיכך חמשים פעמים נזכר יציאת מצרים בתורה. חמשים יום לקבלת דתורה. חמשים שנה לחירות העבדים. מבית עבדים. ככתוב הכה כל בכור בארץ מצרים. ולמדנו שאלה הם כתרים ההתחתונים שבמחו בדם המצרים. כי כמו שיש בית למעלה יש בית למטה. בית קדוש למעלה. שכתיב נ) בחכמה יבנה בית. בית תחתון שאינו קדוש למטה. כמו שכתוב מבית עבדים — :

ד) **לא** יהיה לך אלהים אחרים על פני. א״ר יצחק אלהים אחרים. להוציא את השכינה [נא] על פני. להוציא הפנים של המלך. שבהם מתגלה המלך הקדוש [נב] הם שמו והוא הם. הוא שמו. שכתוב ה) אני ה׳ הוא שמי. הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים — :

ו) **לא** תעשה לך פסל וכל תמונה. א״ר יוסי כל הצורות מוחרות. חוץ מצורת אדם. מפני שצורה זו שולטת בכל. דבר אחר לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ר׳ יצחק פתח ז) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו׳ למה יקצף האלהים על קולך. כמה יש לו לאדם להיות נזהר על דברי התורה. הרבה יש לו להיות נזהר שלא יטעה בדם. ולא יוכיח מן התורה מה שלא ידע ולא קבל מרבי [נג] שכל מי שאומר דברי תורה מה שלא ידע ולא קבל מרבי. עליו כתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה. ועתיד דקב״ה לדפרע ממני בעולם הבא. בזמן שנשמתו תבקש ליכנס למקומה תדחה החוצה. ותכרת מהמקום ההוא הנצרר בצרור החיים

מראה מקומות ה) דף פס. נ) מכלי מ׳ נ) מכלי כ״ד ד) דף פו. ה) יבעי מ״ב ו) דף פז ז) קהלת ה׳

זין הזהר

דומז על ספירת התפארת שהיא מדת הרחמים ונוטה לחסד דימין • [מג] שאר הספירות וכל העולמות העליונים כלם נתכללו ונתקשרו בהשמעת עשרת הדברות: [מד] מכאן שאסור לגלות סודות התורה למי שאינו ראוי לש מעם ורבי שאין לו דעת לדברים [מה] שתי הספירות חכמה ובינה נקראות אב ואם: [מו] פי׳ ה׳ אלהיך מוסב על זאת המדרגה שנקראת אנכי [מז] דברי חז״ל בזה ידוע: [מח] זו ספירת התפארת: [מט] זה עולם החכמה: [נ] זה עולם של נ׳ שערי בינה שבשם בא כל מיני הירות [נא] שהשכינה הקדושה נקראת אלהים. והיא אור נאצל מן ספירת מלכות עלמא דנוקבא להופיע בעולם. הזה לצורך הנהגה הפרטיות. ותשכן במקום ובאדם הראוים לזה. ואפילו למאן דאמר שהיא בבוד נברא אין לבעות ח״ו שהיא בכלל אלהים אחרים אלא שהיא מקושרת במקור האלהות. ועליה בתוב מאת ה׳ היתה זאת וגו׳: [נב] אפי מלכא היינו הספירות הקדושות שהן כלים להאורות של מלך הקדוש המופיע בהן. והכל מקושר יחד במקור האלהות. וגם נקראין הן שמותיו של הקב״ה: [נג] פי׳ שלא קבל מרבו ההקדמות והיסודות שעליהם בנה התידושי תורה שלו:

החיים של שאר הנשמות. ככתוב למה יקצף האלהים על קולך. קולך. זו היא נשמת האדם [ד] א"ר חייא על זה כתוב כי ה' אלהיך אל קנא. מה הטעם. משום שמקנא לשמו בכל. אם בשביל התמונות. הוא מקנא לשמו לפי שזר משקר בשמו. אם בשביל התורה. למדנו שהתורה כלה שם הקדוש היא. שאין לך דבר בתורה שאינו נכלל בהשם הקדוש. ולפיכך נצרך לדזהר כדי שלא נטעה בהשם הקדוש ולא נשקר בו. ומי שמשקר במלך העליון אין מכניסים אותו בהיכל המלך. ונכרת מעולם הבא. א"ר אבא כת ב כאן לא תעשה לך פסל וכל תמ נה. וכתוב שם פסל לך שני לוחות אבנים. כלומר לא תעשה לך פסל. לא תעשה לך תורה אחרת שלא ידעת ולא אמר לך רבך. מפני מה. כי אנכי ה' אלהיך אל קנא. אני הוא העתיד להפרע ממך בעולם הבא. בשעה שהנשמה תרצה ליכנס לפני. עתידים הרבה לשקר בה [ה] ולהכניסה תוך הגיהנם — :

ז) **לא** תשא את שם ה' אלהיך לשוא. א"ר שמעון אסור לו לאדם להזכיר שמו של הקב"ה לבטלה. שכל מי שמזכיר שמו של הקב"ה לבטלה מוטב לו שלא נברא. ר' אלעזר אמר אין להזכיר שם הקדוש כי אם אחר תיבה. שהרי שם הקדוש לא נזכר בתורה כי אם אחר שתי תיבות. שכתוב בראשית ברא אלהים. ר' שמעון אמר לא נזכר שם הקדוש אלא על עולם שלם. שכתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. מכאן שאין להזכיר שם הקדוש לבטלה. כי אם בברכה או בתפלה. ומי שמזכיר שם הקדוש לבטלה שלא בברכה או בתפלה. כאשר נשמתו יוצאת ממנו עתידים להפרע ממני ולנקום ממנו נקמת. שכתיב כי לא ינקה ה' את אשר יטא את שמו לשוא. ולמדני שא"ר יוסי מהו ברכה. זה שם הקדיש [ו] לפי שממנו נשפע ברכה לכל העולם. וברכה לא נמצאת על מקום ריק ואינה שורה עליו. זש"כ לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא :

ח) **זכור** את יום השבת לקדשו. ר' יצדק אמר כתוב ויברך אלהים את יום השביעי. וכתוב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא ירדה בו. כיון שלא נמצא בו מזון מה ברכה נמצאת בו. אלא כך למדנו. כל הברכות שלמעלה ושלמטה ביום השביעי תולות. ולמדנו מכני מה לא נמצא מן ביום השביעי. לפי שזה הים מתברכים ממנו כל ששה ימים דעליונים [ז] וכל אחד ואחד ניתן מזונו למטה. כל אחד ביומו. מאותה הברכה שנתברכו ביום השביעי. ולפיכך מי שרוא במדינת האמונה צריך לסדר השלחן. ולזמין סעודה בליל השבת. כדי שיתברך שלחנו בכל אותן ששת הימים. שהרי בא תי הזמן נזדמנת ברכה שיתברכו כל ששת ימי השבת. וברכה לא נמצאת בשלחן שריא ריק. ולכך צריך לסדר שלחנו בליל השבת בלחם ובמזון. ר' יצדק אמר אף גם ביום השבת כך. ר' יהודה אמר שצריך להתענג בי ם הזה ולאכל ג' סעודות בשבת. בשביל שיהי' נמצא שבע ישונג בי ם הזה בעולם. ר' אבא אמר בשביל שיזדמן ברכה באותן הימים שלטערה שמתברכים מהיום הזה

מראה מקומות ה) דף פז ו) דף פח

זין הזהר

[ד] ככתוב ויכה באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה ותרגומו לרוח ממללא : [ה] לשקרא בה. יען כי זה התפאר בחיי שהוא רבי והיה ריל לומר חידושי תורה של תהו לפני חסידים של בהו לכן לאחר מותו משקרים בו על דרך ליצנות שהוא רבי ואומרים שמיכרח ללכת לגן עדן דרך הגיהנם כדי שיעלה משם הרבה נשמות בדרך הצדיקים והוא הולך מעצמו לגיהנם ונשאר שם [ו] פי' שעיקר הברכה היא הזכרת השם הקדוש שבזה אנו פועלים השפעת מן השם יתברך לכל העולם. מזה יש להוכיח כמה גדולה היא הזכרת השם הקדוש. וממילא מובן שבאם ההזכרה היא לבטלה אז הוא להיפוך : [ו] היינו שש הספירות שרן כנגד ששת

זין הזהר

ז) **לא** תשא את שם ה' אלהיך לשוא. א"ר שמעון אסיר ליה לב"נ לאדכרא שמא דקב"ה בריקניא דכל מאן דאדכר שמא דקב"ה בריקניא מב ליה דלא אתברי ר' אלעזר אמר לא אסתרך למדכר שמא קדישא אלא בתר מלה דהא שמא קדישא לא אדכר באוריתא אלא בתר תרין מלין. דכתיב בראשית ברא אלהים. ר' שמעון אמר לא אדכר שמא קדישא אלא על עולם שלם. דכתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. מכאן דלא לאדכרא שמא קדישא בריקניא. אלא בברכתא או בצלותא. ומאן דאדכר שמא קדישא בריקניא דלא בברכתא או בצלותא. כד נשמתיה נפקת מיניה זייניין לאתפרעא מיניה ולנקמא מיניה מקמין. דכתיב כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא. ותנינן א"ר יוסי מהו ברכה זה שם קדישא [ו] בגין דמיניה משתכח ברכתא לכל עלמא וברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא ולא שריא עלוי הה"ד לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא

ח) **זכור** את יום השבת לקדשו. ר' יצחק אמר כתיב ויברך אלהים את יום השביעי. וכתיב בין שבת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. כיון דלא אשתכח ביה מזוני מהי ברכתא אשתכח ביה אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין יתהון אחמי לה אשתכח מנה ביומא שביעאה. משום דהתם יומא יתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלמין [ו] וכל חד וחד יהיב מזונוי לתתא כל חד ביומוי מהשיא ברכה דיתברכאן ביומא שביעאה וכגוני כך מאן דהיכו בדרגא דמהימנותא בעי לסדרא כתורה ולאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל היומין שיתא יומין דהא בהדיה זמנא אזדמן ברכתא לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא. וע"ד בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בגוונא ובאנוני. ר' יצחק אמר תפילו ביומא דשבתא נמי ר' יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתי בשבתא בגין דיתשכח שבעא ועונגא בהאי יומא בעלמא ר' חבא אמר לאזדמנא ברכתא בהאי יומין יומין דלעילא דמתברכאן מהתי

שמאי יומא. ומאי ייתא מלא ריסיס דזעיר אנפין [יח] ממלא דמחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא [נט] ואטיל להקלא דתפוחין קדישין תלת זמני מכל עייל שבתא בגין דיתברכון כלהו כחדא. ועי"ד בעי ב"נ לאתעננא תלת זמני אלין. דהא בהא תליא מסיימותא דלעילא בעתיקא קדישא בזעיר אנפין ובמקלא דתפוחין. ובעי ב"נ לאתעננא בהו ולאחדי בהו. ומאן דגרע סעודתא מניסיו אחזי כניסותא לעילא ועיכסיס דהסוא ב"נ סגי בגין כך בעי לסדרא פתוריס תלת זמני מכל עייל שבתא ולא יסתכם כתוריס ריקניא ותברי ברכתא עליס כל אחר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מסיימותא דלעילא רבי שמעון אחר האי מאן דאכליס תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה א) אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך. אז תתענג על ה' [ס] דא סעודתא חדא לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין. והרכבתיך על במתי ארץ [סא] דא סעודתא תניינא לקבל הקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דא הוא בלימו לאתכליס בזעיר אנפין [סב] ולקבלייהו בעי לאכלא סעודתיה ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי ולאחדי בכל חד וחד מנייהו ימוס דאיון מסיימותא בלימתא. ובגין כך בשבתא אתיקר ריכל אחר זמני ומגין אנפין אמוס דכלא ביה אסתכם ולא אסתכם אבי בכלהו זמני ואבי אי"ר חייא בגין כך אמוס דאסתכם כלא ביה אדכר תלת זמני דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי ויברך אלהים את יום השביעי. ר' אבא כד הוא יתיב בסעודתא דשבתא הוא אדי בכל חד וחד. והוא אתר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא [סג] בסעודתא אחרא הוא אמר דא היא סעודתא דקב"ה [סד] וכן בכלהו סעודתי. והיא אדי בכל חד וחד. כד היא אכליס סעודתי אחר הבלימו סעודתי דמסיימותא רבי אבא כד הוא אתי לסעודתא הוא אחר אבי אתקינו סעודתא דמסיימותא עלאה. אתקינו סעודתא דמלכא והיא יתיב ואדי. כד הבליס סעודתא עלאתא הוא מכרזי עליה אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך. א"ר אלעזר לאבוי אלין סעודתי איך אתתקנן [סה] א"ל ליליא דשבתא כתיב והרכבתיך על במתי ארץ. ביה בליליא אתברכא מערוביתא וכלהו אקל תפוחין. ואתברכא פתוריס דב"נ. ובייתא אתיספת. והאוא ליליא אדוס דיסערוביתא היא ובעי בר נש לאחדי בחדוותא ולאיכל סעודתא דאערוביתא:

ביומא

הזה. ובזה היום מלא ראש מדת דתפאר"ת שנקרא פנ"י קטני"ת [נח] מהטל שיורד מן הקדמון הקדוש הסתים מהכל [פ] ונשפע הטל הזה למדת המלכות שנקראת שד"ה תפודי"ם דקדושי"ם ג' פעמים מעת כניסת השבת. בשביל שיתברכו כלם כאחד. וע"כ צריך האדם להתענג ג"פ האלה. שהרי בזה תולה אמונה העליונה. בהקדמין הקדוש. בפני קטנות. ובשדה תפוחים. וצריך האדם להתענג ולשמח בסע דות האלה. ומי שגורע סעודה מהן מראה פגם למעלה. וגדיל עונש זה האיש. לפיכך צריך האדם לסדר שלהנו ג"פ מעת כניסת השבת. ולא יהיה נמצא שלהנו ריק. ותשרה הברכה עליו כל שאר ימי השבת. ובדבר זה הוא מראה אמונה העליונה. רבי שמעון אמר כל מי שמשלים ג' סעודות בשבת. קול יוצא ומכריז עליו ב) אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך. אז תתענג על ה' [פ] זה רמז על סעודה אחת שהיא נגד קדמון הקדוש מכל הקדושים. והרכבתיך על במתי ארץ [פא] זה רמז על סעודה אחרת שהיא נגד מדת המלכות שנקראת שד"ה תפוחי"ם דקדושי"ם. והאכלתיך נחלת יעקב אביך. זה רמז על סעודה האחרונה שנשתלמת בהתפאר"ת שנקרא פנ"י קטנו"ת [פב] וכנגד אותן הקדושות נצרך להשלים אלו הסע דות. ונצרך להתענג ולשמוח בכל אחת ואחת מהן. לפי שהן מרמזות על האמונה השלמה. ולפיכך מכובד השבת מכל שאר מועדים וחגים. לפי שהכל נמצא בו. ולא נמצא כך בכל מועדים וחגים. א"ר חייא לבעבור זה שהכל נמצא בו נזכר ג' פעמים. שכתוב ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. ר' אבא כשהיה יושב בסעידות של שבת היה שמח בכל אחת ואחת. והיה אומר זו הסעודה הקדושה של הקדמון הקדוש דסתום מהכל [פג] בסעודה אחרת היה אומר זו היא סעודתו של הקב"ה [פד] וכך היה אומר בכל הסעודות. והיה שמח בכל אחת ואחת. כשהיה גומר הסעודות אמר נשלמו הסעודות של האמונה. רבי שמעון כשהיה בא לסעודת שבת היה אומר כך. הכינו הסעודה של האמונה העליונה. הכינו סעודת המלך. והיה יושב ושמח. כשהיה גומר סעודה השלישית היו מבריזים עליו. אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך. שאל ר' אלעזר לאביו. אלו הסע דות איך הוא תקנם [פה] א"ל על סעידת ליל שבת כתוב והרכבתיך על במתי ארץ. בלילה הזה מתברכת השכינה הקדושה וכל שדה התפוחים. ונתברך שלהנו של אדם. ונשמת האדם נתוספת. ולילה הזה הוא שמחת השכינה הקדושה. וצריך האדם לשמוח בשמחתה ולאכל סע דת השכינה הקדושה:

ביום

מראה בקומות ב) יבמות נ"ח

זיו הזהר

ימי הבעשה: [נח] ספירת התפארת היא שרש עולם היצירה נקרא בשם קטנות לפי ערך הספירות והעולמות הגבוהים ממנו שנקראים אצילות ובריאה ששורשם הן הספירות כתר חכמה בינה [נט] עתיקא קדישא זו ספירת חכמה שנקראת אבא. וסתימא דכלא מרמז על אור הכתר המאיר בעתיקא קדישא. ולכך אומרים קדושת כתר [ס] על ה'. פי' מסעל להעולם ששורשו הוא סתם השם הוי"ה ב"ה שבספירת התפארת: [סא] סתם ארץ מרמז תמיד על עולם המלכות. ונקראת שדה תפוחים קדושים על שם מקום תולדות הנשמות ומקום משכן הנשמות של עם ישראל שנמשלו לתפוח כדאיתא בגמרא שבת [סב] שורש יעקב אבינו הוא בספירת תפארת' כאן מקשים למה משנה הסדר לחשוב תחלה סעודת שחרית. אה"כ סעודת הלילה ואח"כ סעודה ג'. ונ"ל לתרץ דהקרא אין חושב סדר הסעודות אלא חשובת הסעודות לפי מדרגתן ולפי סדר הג' אבות כידוע שסעודת שחרית היא נגד קדושת אברהם. וסעודת הלילה נגד קדושת יצחק. וסעודה ג' נגד קדושת יעקב. [סג] פי' שבכל ג' סעודות של שבת היה ר"א מזכיר עתיקא קדישא. לפי שמגם תופיע הארת הכתר ע"י ספירת הבינה בעת כל הג' סעודות. אלא שהתגלות ההארה בליל שבת היא במלכות. ובשחרית היא בבינה. ובסעודה ג' היא בתפארת: [סד] נלפע"ד פי' סעודתא אחרא. כלומר שאינה של שבת אלא של יום טוב וכך הוא הנוסח בהסדורים של המקובלים לומר כן בסעודות של יו"ט. ומה שאמר וכן בכלהו סעודתי נלפע"ד פירושו שכמו כן בכל סעודות מצוה אפילו בחול היה רגיל לומר דא היא סעודתא דקב"ה. ומה שהכפיל לומר והוה חדי בכל חד וחד. זה מוסב על סעודות יו"ט ועל כל סעודות מצוה:

[סה] פי' איך הוא סדר ההארות שלהן:

ח) **ביום** השבת על סעודה השנית כתוב אז תתענג על ה׳. על ה׳ ודאי [סי] שבשעה ההיא נתגלה הקדמון דקדוש. וכל העולמות בשמחה. ישלמות ישבחת הקדמון הקדוש אנחני עושים. וסעודתו היא ודאי. על סעודה השלישית כתוב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. זו סעודת התפאר״ת שנקרא פנ״י קטנו״ת שמשתלם אז בשלמות. וכל ששת הימים משלמות הזה מתברכים. וצריך האדם לשמח בסעודתו ולהשלים אלו הסעודות. שהן סעודות הרימזת על אמונה השלמה של ז״ע קדוש מישראל. שהרי אמונה עליונה הזו של ישראל היא. ולא של עמים עובדי כו״ם. ולפיכך אמר ביני ובין בני ישראל. וביא וראה בסעודות האלה ניכרים ישראל שהם בני המלך. שהם מהיכל המלך. שהם בני האמונה. ומי שמחסר סעודה אחת מדן מראה פנם למעלה. ומראה בעצמו שאין מבני מלך העליון הוא. שאין מבני היכל המלך היא. שאין מזרע קדושת ישראל הוא. ונותנים עליו חימר השלשה עונשין מדינה של גיהנם [סז] וביא וראה בכל שאר מועדים וחגים צריך האדם לשמוח. ולשמח לעניים. ואם הוא שמח בלבדו יאני ניתן לעניים עונשו גדול. שהרי בלבדו שמח ולא נתן שמחה לאחר. עליו כתיב ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואם היא בשבת שמח בלבדו. אע״פ שלא נתן לאחר. אין נותנים עליו עונש כשאר מועדים וחגים. שכתוב פרש הגיכם. פרש הגיכם אמר ולא פרש שבתכם. וכתוב ג) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא נאמר. ולכיכך כתוב ביני ובין בני ישראל. ולפי שכח האמינה נמצאת יותר בשבת נותנים לו לאדם בשבת נשמה אדרת. נשמה עליונה. נשמה שכל השלמות בה. מעין עולם רבא. ולפיכך נקרא שבת. מהו שבת. זה שמו של הקב״ה. שם שהוא שלם מכל הצדדים. א״ר יוסי בודאי כך הוא. וי לו לאדם שאינו משלים שמחתו של המלך הקדוש. ומה דיא השמחה של. אלו השלש סעודות של האמינה. הסעודות שאברהם יצחק ויעקב נכללים בדן. וכלן הן שמדה על שמחה. אמונה שלמה מכל הצדדים. למדנו שביום הזה מתעטרים האבות וגם כל בנים היונקים. מה שאין כן בכל שאר דגים ומועדים. ביום הזה רשעי הגיהנם ניחים. ביום הזה כל הדינים נמתקים ואינם נתעוררים בעולם. ביום הזה דתורה מתעטרת בעטרות שלמות. ביום דזה שמחה ועונג נשמע במאתים וחמשים עולמות:

בוא וראה בכל ששת ימי השבת. כאשר מגיע זמן תכלת מנחה. דין דקשה שולט וכל הדינים נתעוררים. אבל ביום השבת כשמגיע זמן תכלת המנחה אז עת רצון הרצונות נמצא. והקדמון הקדוש מופיע אור הרצון שלו. וכל הדינים נמתקים. ונמצא רצון ושמרה בכל. ובזה הרצון נסתלק משה נביא הנאמן והקדוש מן העולם. כדי להודיע שלא נסתלק בדין. ואז בהארת הרצון של הקדמון הקדוש יצאה נשמתו ונגנזה בו. לפיכך ולא ידע איש את קבורתו כתיב. כמו שהקדמון הקדוש נסתר מכל הנסתרות. ואין מכירים בי עליונים ותהתונים. אף כן נשמה זו שנגנזה בהארת הרצון המופיע בזמן תפלת מנחה של שבת כתוב בה ולא ידע איש את קבורתו. והיא נסתר מכל הנסתרות שבעולם. והדין אין שולט בו. אשרי חלקי של משה.. אשרי

מראה מקומות ח) דף פח: ט) מלאכי ב׳ ג) יבמות ח׳

ח) **ביומא** דשבתא בסעודתא תניינא כתיב אז תתענג על ה׳. על ה׳ ודאי [כו] דהיא שעתא אתגלי עתיקא קדישא. וכלהו עלמין במחוותא ובלימו ומחוותא דעתיקא עבדינן. וסעודתא דליה היא ודאי בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהיי בשלימותא וכלהו שיתא יומין מהיא שלימו מתברכין. ובעי ב״נ לאתדבקא בסעודתיה ולאשלמא אלין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל דהא מהימנותא עלאה דא דלהון היא ולא דעמין עובדי כומ״ז ובג״כ אמר ביני ובין בני ישראל ותא חזי בסעודתי אלין תשתיודעון ישראל דאינון בני מלכא דאינון מסיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא ומאן דפגים חד סעודתא מגייהו אחזי פגיותא לעילא ואתחזי גרעיה דלהו חבני מלכא עלאה הוא דלהו מבני היכלא דילכא הוא דלהו חזרעא קדישא דישראל הוא. ויתבין עליה חוירא דתלת מלין דינא דגיהנם [סז] ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגין בעי בר נש לחדי. ולאחדי לאסכני. ואי הוא חדי בלחודוי ולא יתיב למסכני עונשיה סני. דהא בלחודוי חדי ולא יתיב חדו לאחרא עליה כתיב ג) וזריתי כרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי אע״ג דלא יתיב לאחרא. לא יתבין עליה עונשא כשאר זמנין וחגין דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם אמר ולא פרש שבתכם. וכתיב ג) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא אתמר. ובגיני כך כתיב ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יתבין ליה לב״נ נשמתא אחרא נשמתא עלאה נשמתא דכל שלימו בה כדוגמא דעלמא דאתי. ובגיני כך הקרי שבת. מהו שבת שמא דקב״ה שמא דאיהו שלים מכל סטרוי א״ר יוסי ודאי כך הוא ווי ליה לב״נ דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא ויתהן הדוותא דיליה. אלין תלת סעודתי מהימנותא סעודתי דהברהם יצחק ויעקב כלילן בהו וכלהו חדו על חדי. מהימנותא שלימתא מכל סטרוי. תאנא בהדין יומא אתעטרן אבהן וכל בנין יקרין מה דלהו הכי בכל שאר דגין וזמנין בהדין יומא חיידא דגיהנם נייחין בהדין יומא כל דינין אתכניין ולא מתערין בעלמא בהדין יומא אורייתא מתעטרא בעטרין עליין בהדין יומא חדוותא ותפוקה אשתמע במאתן וחמשין עלמין.

תא חזי בכל שיתא יומי דשבתא כד משה שעתא דגלותא דמנחה דינא תקיפא שלטא וכל דינין מתערין אבל ביומא דשבתא כד משה עידן דגלותא דמנחה רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא לגין דליה וכל דינין מתכניין ומשתכח רעוא וחדו בכלא יבאי לגין אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין לאנדע דלא בדינא אסתלק והיא שעתא ברגין דעתיקא קדישא נפקא נשמתיה ואתעטרא ביה בגין כך ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא שמיר מכל שמירין. ולא ידעין עלמין ואתמין לוף הכי אלא נשמתא דאתעטרא בהאי רגון דאתגליא בשעתא דגליתא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והיא שמיר מכל שמירין דעלמא. ודינא לא שלטא ביה. זכאה חולקיה דמשה.. זכאה

זין הזהר

[כו] פי׳ שברגו על העולם היותר גבוה מהעולם שמופיע בשרשו השם הוי״ה ב״ה. והיינו עולם הבינה שמופיע בשרשו השם אהיה:
[כז] שהן אש שלג וחשך:

א) זכאה מולכון ישראל קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב ר"מ לכון תכל עמין עובדי כומ"ז. וע"ד כתיב ביני ובין בני ישראל וכגוני כך שקול שבתא לקבל אוריתא וכל דנטיר שבתא כאילו נטיל אוריתא כלא —

ששת ימים תעבד ועבית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון את חזי כל מלאכתך כתיב. דהא באינון שיתא יומי עבידתייהו דבני נש ובגין הא מלה לא מזדווגי הברית בר בזנגא דלא יתתכם מעבידתייהו דבני נש אלא עבידתיה דקב"ה ותהי עבידתיה. זווגא דמערוביתא לאפקא נשמתין קדישין לעלמא ובג"כ בהאי ליליא תברית מתקדשי בקדושה דמהריהון ומכווני לבייהו ונפקי בני יעלי בגין קדישין דלא שנאן לימינא ולשמאלא בגין דמלכא ומערוביתא. ועל אלין כתיב בנים אתם לה' אלהיכם לה' אלהיכם ודאי [סח] בגין דאלין אקרון בגין דיליה בגין למלכא ולמערוביתא והא דעתייהו דחבריא דידעין רזא דא בדא מתדבקן ובגין כך אקרון בגין לקב"ה והני אינון דעלמא אתקייתא בגיניהו וכד סליק עלמא בדינא הכתכל קב"ה בחינון בנוי ומרחם על עלמא תתא כתיב כי בשת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ואת הים ודאי ולא בשבת והני יומין קדישין עלאין אקרון יומי דשתא קדישא אתכליל בהו והינון אתכלילן ביה זכאה חולקיהון דישראל מכל עמין עובדי כומ"ז עלייהו כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום

ב) **כבד** את אביך ואת אמך. ר' אלעזר אמר כבד את אביך. זה הקב"ה. ואת אמך. זו השכינה דקדושה. את אביך. את תרמז לדכליל שכינה העליונה. ר' יהודה אמר כבד את אביך סתם. ואת אמך סתם [סט] שהרי הכל נכלל בזה הענין. את. לרבות כל מה שלמעלה ושלמטה ר' יצחק אמר לדכליל בזה רבי. שהוא מביאו לעולם הבא. א"ר יהודה זה נכלל בכלל של הקב"ה. ג) ר' יוסי אמר כבד את אביך ואת אמך. הרי ביארו במאכל ומשתה ובכל צרכו. זה בחייו שמחויב בו. ולאחר מותו אפשר תאמר שהרי פטור הוא ממנו. לא כן. אלא שאע"פ שמת מחויב בנו בכבודו יתר. שאם זה הבן הולך בדרך חטאים ודאי מבזה לאביו הוא. ידאי גורם לו בושה. ואם זה הבן הולך בדרך הישר ומתקן מעשיו. ודאי היא מכבד לאביו. מכבד אותו בעולם הזה אצל דאנשים. ומכבד אותו בעולם ההוא אצל הקב"ה. שהקב"ה מרחם עליו ומושיבו אצל כסא כבודו בודאי:

ד) **לא** תחמד אשת רעך. למדנו שהדבי"ר האדרון מעשרת הדברות שבתורה הוא לא תחמד אשת רעך. לפי שזה כולל את כלם. ומי שחומד אשת איש כאלו עבר על כל התורה. אמנם אין לך דבר שעומד לפני תשובה. וכל שכן אם קבל עונשו כמו דוד המלך. א"ר יוסי למדני כל מי שחטא ונפרש מאיתו החטא. תשובה כזו מועלת לו יותר ה) למדנו שבאותן המשה דברות הראשונות נכלל הכל. באותן ה' דברות נהקקו ה' השניות. בודאי שהם חמשה תוך חמשה. כיצד. אנכי ה' אלהיך. כנגד לא תרצח.

ה) אשרי חלקם של ישראל קדושים בעולם הזה ובעולם הבא. שהשבת ירושה להם מכל העמים עובדי כומ"ז. וע"כ כתוב ביני ובין בני ישראל.. ולפיכך שקול שבת כנגד כל התורה. וכל השומר שבת כאילו שמר כל התורה —:

ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון בוא וראה כל מלאכתך כתוב. שהרי באיתן ששת הימים היא עבודת האנשים. ובעבור זה אין מזדוגים בהם החברים עם נשיהם. רק בזמן שלא נמצא עבודת האנשים אלא עבודת הקב"ה. ומה היא עבודתו. הזדוגות עם המלכות להוציא נשמות קדושות לגילם. ולכך בלילה הזה מתקדשים החברים בקדושת רבונם ומכינים לזה בלבם. ימ לידים בנים טובים בנים קדושים שאין סרים מדרך הישר לימין ולשמאל. בנים הם של המלך והמלכה. ועל אלה כתוב בנים אתם לה' אלהיכם. לה' אלהיכם ודאי [סח] לפי שהם נקראים בנים שלו. בנים למלך ולמלכה. וזהו כונת החברים שיודעים סוד זה ובזה הם נדבקים. ולפיכך נקראים בנים להקב"ה. ואלה הם שהעולם מתקיים בזכותן. וכאשר עולה העולם בדין מסתכל הקב"ה בבניו האלה ומרחם על העולם למדנו כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי ולא בששת. ואלו ימים קדושים העליונים נקראים הימים שהשם הקדוש נכלל בהם. והם נכללים בו. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עובדי כומ"ז. עליהו כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום:

ג) **כבד** את אביך ואת אמך. ר' אלעזר אמר כבד את אביך. זה הקב"ה. ואת אמך. זו השכינה דקדושה. את אביך. את תרמז לדכליל שכינה העליונה. ר' יהודה אמר כבד את אביך סתם. ואת אמך סתם [סט] דהא כלא הוה בחינא תא לרבות כל מה דלעילא ותתא ר' יצחק אמר לדכליל בזה רבי. דהוא אגיל ליה לעלמא דאתי. א"ר יהודה בכללא דקב"ה הוי. ג) ר' יוסי אמר כבד את אביך ואת אמך. הא אוקמוה בייכלא ומשתיא ובכלא מתי בחייוי דאתחייב ביה בתר דייתי אי תימא הא פטור מניה הוא לאי הכי הא דאתמ"ג דמית אתחייב ביקריה יתיר דהי הא בלא אזיל בהדה תקלא ודאי מבזה לאבוי הוא ודאי עביד ליה קלנא ומי מתי בלא אזיל בתרה מיסר ותקון עובדוי ודאי דא היקיר לאבוי. אוקיר ליה בהאי עלמא נבי בני נשא אוקיר ליה בסהדא עלמא נבי קב"ה וקב"ה חיים עליה ואותיב ליה בכורסיה דיקריה ודאי.

ד) **לא** תחמד אשת רעך. תהא מלה בתרתא דעבר תחזקן דאוריתא לא תחזיר אשת רעך הוי בגין דהאי כללא דכלהו ומאן דחזיר אתתא דרעך כאלו עבר על אוריתא כלא ברם לא אית מלה דקיימא קמי תשובה וכל שכן אי קבל עונשיה כדוד מלכא ר"מ יוסי תנינן כל מאן דחב ואתפרש מחטוי הוכה תשובה קא יעלא ליה מפי.. ה) תלתא בהני המש אחזקן קדישי כלא כלא. בהני חמש חזקן אתגליפו חמש אחרנין ודאי חמש גו חמש. הא כולא. הכי ה' אלהיך לקבל לא תרצח דתנינן

מראה מקומות א) דף פט ב) דף ל. ג) בתקוני קטו ד) אחרי מות פת ה) דף ל.

זין הזהר

(סח) דייו מלכות איהא תתאה: [סט] הוא מפורש ששתם אב ואם כולל הכל. שלמעלה ושלמטה. כי בשנירם נאמר את לרבות:

שלמדנו כי שני אלה בכלל אחד נכללים. שזה הרוצח ממעט הדמות והצלם של רבוני. שכתיב כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב ח) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. א"ר חייא כתיב שופך דם האדם באדם דמו יישפך וגו'. מי ששופך דם כאלו ממעט הדמות והצלם שלמעלה. כל מה לא רק דמות זה המעיט אלא גם דמות אחר. כן נשמע שכתוב שופך דם האדם באדם דמו ישפך. באדם דעליון נוגע זה הפגם מן הדם ההוא ששפך. מפני מה. לפי כי בצלם אלהים עשה את האדם. ולביכך זה בזה תלה: לא יהיה לך. כנגד לא תנאף. שהרי משקר בשמו של הקב"ה שנרשם באדם. ובזה כמה וכמה עבירות וגזרות ועונשין תלוים. ומי שמשקר בזה משקר בו בדמלך. שבת ב ט) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. וכתוב לא תשתחוה להם ולא תעבדם. זה בזה תולה: לא תשא. כנגד לא תגנב. שבת ב ט) חילק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד. ודאי זה בזה תלה. שהרי הגנב מוכן לזה לישבע בשקר. מי שעושה זה עושה זה: זכור את יום השבת. כנגד לא תענה ברעך עד שקר. שא"ר יוסי שבת נקראת עדות. וצריך האדם להעיד על מה שכתוב כי ששת ימים עשה ה' וגו'. וא"ר יוסי מהו שכתיב י) תתן אמת ליעקב. דיינו כמו שנאמר ושמרו בני ישראל את השבת. ומי שמעיד שקר הוא משקר בשבת. שבשבת היא עדות של אמת. ומי שמשקר בשבת משקר בכל התורה. לפיכך זה בזה תולה: כבד את אביך. כנגד לא תרצח. אשת רעך. וא"ר יצחק כבד את אביך. אביך ממש. שהרי מי שחומד אשת איש יה ליד בן. בן ההוא מכבד לאחר שאינו אביו. וכתיב כאן למען יאריכון ימיך על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך. כנגד לא תחמד בית רעך שדהו וגו'. מה שנתן לך יהי' שלך ולא תחמד של אחר. ודאי זה בזה תלה. ובאלה חמשה הראשונים נכללים ה' האחרונים. ולפיכך כתיב כימינו אש דת למו. שהכל נעשה ימין. ועל כן בחמשה קולות נתנה התורה. א"ר יהודה כלם היו המשה תוך המשה. כנגדם חמשה חומשי תורה. רבי אלעזר למד שבאלה עשרת הדברות נחקקו כל מצות התורה. גזירות ועונשין. טהרה וטומאה. ענפים ושרשים. אילנות ונטיעות. שמים וארץ. ימים ותהומות. שהרי התורה היא שמו של הקב"ה. כמו ששם הקב"ה נחקק בעשרה מאמרות [ע] כך התורה נחקקה בעשרת הדברות. אלה עשרת הדברות הם שמו של הקב"ה. וכל התורה שם אחד היא. שמו הקדוש של הקב"ה כמשמ. אשרי חלקו של הזוכה בה. מי שזוכה בהתורה זוכה בשמו הקדוש של הקב"ה. ר' יוסי אמר בהקב"ה ממש היא זוכה. שהרי הוא ושמו אחד הוא. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן:

ה) **וכל** העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השבר, הרי אמרו שכאשר נגלה הקב"ה על הר סיני. כאשר נתנה התורה לישראל בעשרת הדברות. כל דבור ודבור עשה קול. וקול ההוא נהלק לשבעים קולות [עא] ודיו כלם מאירים ונוצצים לעיני כל ישראל. והיו רואים עין בעין זיו הכבוד שלו. זש"כ וכל העם רואים את הקולות. רואים וראי. וזה הקול היה מתרה בו בכל אחד ואחד מישראל. ואמר לו. תקבלני עליך בכך וכך מצות שבתורה דתינן תרין אלין בכללא חדא אתכלילן. דתמן דקטיל אזעיר דייתא וגלמא דיתאריס דכתיב כי בצלם אלהים עשה את האדם וכתיב ח) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם ת"ר חייא כתיב שופך דם האדם באדם דמו יישפך וגו'. מאן דשפיך דמא כאלו אזעיר דיוקנא וגלמא דלעילא. כלומר לא אזעיר דמוהא דא אלא דמוהא אחרא. מכתיב דכתיב שופך דם האדם באדם דמו ישפך. באדם עלאה מאי פגימותא דאתכוון דייתא דמ'כיד. מהי פגימה מכיס כי בצלם אלהים עשה את האדם וכגון כך הא בהא תליא לא יהיה לך לקבל לא תנאף. דהא משקר בשמא דקב"ה דאתרשים ביה בבר נש ובדא כמה וכמה חובין וגזרין ועונשין תליין ומאן דמשקר בהאי משקר ביה בעלמא. דכתיב ב) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. וכתיב לא תשתחוה להם ולא תעבדם והא בהא תליא: לא תשא. לקבל לא תגנב דכתיב ג) חולק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד. ודאי הא בהא תליא דהא נגבא לדא אודין לחייבא בשקרא מאן דעביד דא עביד דא זכור את יום השבת לקבל לא תענה ברעך עד שקר. דת"ר יוסי שבת סהדותא אקרי וכעי ב"ש לסהדא על הא דכתיב כי ששת ימים עשה ה' וגו'. וא"ר יוסי מאי דכתיב ד) תתן אמת ליעקב. כמה דאת אמר אחר וכמו בני ישראל את השבת. ומאן דאסהיד שקרא משקר בשבת דהא סהדותא דקשוט. ומאן דמשקר בשבת משקר בכולייתא כלא בגיני כך הא בהא תליא כבד את אביך לקבל לא תחמד אשת רעך וה"ר יצחק כבד את אביך אביך ממש דהא מאן דחמיד אתתא ואוליד בר ההיא בר אוקיר לאתרא דלא אבוי וכתיב הכא למען יאריכון ימיך על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך. לקבל לא תחמד בית רעך שדהו וגו'. מאי דאתכתיב לך יהא דילך ולא תחמד אחרא ודאי הא בהא תליא. ובאלין חמש קדמאי כלילן חמש אחרנין ובגיני כך כתיב מימינו אש דת למו דכלא אתעביד ימינא ועל דא בחמשה קלין אורייתא אתיהיבת ת"ר יסודה כלהו הוו חמש גו חמש. לקבליהון חמשה חומשי תורה תנא ר' אלעזר בהאלין עשר אמרין אתגליפו כל פקודי אורייתא. גזירין ועונשין דכיא ומסאבא ענכין ושרשין אילנין ונטיעין. שמיא וארעא. ימא ותהומי דהא אורייתא שמא דקב"ה היהו מה שמא דקב"ה אתגליף בעשר אמרין [ע] אוף אורייתא אתגליפא בעשר אמרין האלין עשר אמרין אינון שמא דקב"ה. ואורייתא כלא שמא חד היהו שמא קדישא דקב"ה ממש זכאה אולקיה לאלין דזכי בה מאן דזכי באורייתא זכי בשמא קדישא דקב"ה. ר' יוסי אמר בקב"ה ממש זכי. דהא הוא ושמיה חד הוא. ברוך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן

ה) **וכל** העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול הספר הא אתמר דכד קב"ה אתגלי על הר סיני. כד אתיהיבת אורייתא לישראל בעשר אמרין כל אמירה ואמירה עביד קלא וסהדותא קלא אתפרס לע' קלין [עא] והוו כלהו נהירין ונגלין לעינייהו דישראל כלהו. והוו אמרין עיינין בעיינין זיו יקרא דילה. הה"ד וכל העם רואים את הקולות רואים ודאי. וסהדותא קלא הוה אתרי ביה בכל חד וחד מישראל. ואמר לון. תקבלני עליך בכך וכך פקודין דבאורייתא

מראה מקומות ח) יחזקאל א' ט) ויקרא כ' ג) ויקרא כ"ט ד) מיכה ז' ה) תהלים קמ"ו

[ע] של מעשה בראשית. [עא] של ע' לשון

דבחוריתא ואמרו סן. אסדר ליה על ריסיה ואתגלגל עליה והוה אתרי ביה ואמר ליה תקבלני עלך בכך וכך עונשין דבחוריתא והוה אתר סין לבתר אסדר סהוא קלא ונסיק ליה בפוטיה סה"ד ישקני מנשיקות פיהו. ח) א"ר אבא כתיב וכל העם רואים את הקולות. רואים. שומעים צריך לומר. אלא כך למדנו. אותן הקילות היו נחקקים ברחשך ההוא והענן והערפל. והיו נראין בהם כמו שנראה גוף נשמי. וראו מה שראו. ושמעו מה ששמעו. מתוך הרשך ההוא והענן והערפל. ומתוך שהיו רואים מראה ההוא היו מאירים באיר עליון. וידעו מה שלא ידעו דורות האחרונים שבאו אחריהם. וכלם היו רואים פנים בפנים. זש"כ פנים בפנים דבר ה' עמכם. ומהיכן היו רואים. למד ר' יוסי מן האור של אותן הקולות. שלא היה קול שלא היה מאיר באור שמסתכלים בו כל הנגנו וכל הנעלם. וכל דדורות שיבואו עד ימות מלך המשיח. ובעבור זה כתוב וכל העם רואים את הקולות. רואים ראיה ממש. א"ר אלעזר וכל העם רואים. שראו מן האור של אותן הקולות מה שלא ראו דורות אחרונים אחרים. את הקולית כמש"כ ג) וארא את ה'. וארא ה' לא כתוב. אלא את ה'. אף כאן וכל העם רואים דקילות לא נאמר. אלא את הקולות לרבות אותו קול אחר שלמטה. המאסף אצלו כל השפע היוצא מהם [עב] שבו היו רואים ומסתכלים בחכמה העליונה כל גנזי העליונים. וכל הסידות הנעלמים והנסתרים. מה שלא נתגלה לדורות דאחרונים שבאו אחריהם. ולא לדורות שיב או לעולם. עד דזמן שיבוא מלך דמשיח. שכתיב ג) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ואת הלפידים. בתהלה ברקים ועתה לפידים. אלא הכל אחד. אבל משנתתקנו בתיק נם להתגלות נקראים לפידים. ואת קול השפר. א"ר יהודה קול שופר צריך לומר. דשופר למה. אלא זה קול דהוא שנקרא שפר. שכתיב והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים. וזה נקרא שופר [עג] א"ר יסי מה שופר מוציא קול מאש ורוח ימים. אף כאן דכל נכלל בזה. ומכאן יוצאים קולות אחרים [עד] א"ר אלעזר קול היוצא משופר. משמע שהשופר הוא ענין בלבדו. ודק ל יוצא ממנו. והשופר בקיומו עומד. ולפיכך כתיב קול השפר [עה] ר' יהודה אמר כך. קול השפר. השפר כתיב דסר. כבתוב ד) שפר קדמי להחויא [עו] ר' שמעון אמר קול השפר [עז] המקום שקיל יוצא ממנו נקרא שופר ה) וא"ר אלעזר וכל העם רואים את הקולות. כל אחד ואחד ראה לפי מדרגתו. שלמדני שכלם ריו עומדים שורות שורות. גבולים גבולים. וכמי שהיו ראים כך היו רואים כל אחד ואחד ולמדנו שכאשר נגלה הקב"ה על דר סיני. היו רואים כל ישראל כמי שרואה האור בעששית [עח] ומזה דאור היה רואה כל אחד ואחד מה שלא ראה יחזקאל הנביא. מפני מה. לפי שאותן הקולות נתגלו במקום אחד כמו שנזכר. שכתיב וכל העם רואים א"ת הקולות [עט] אבל ביחזקאל נתגלה השכינה בהמרכבה שלה ולא יותר. והיה רואה כמי שראה

מאחורי

שבתורה. והשיב הן. היה הקול מסבב לו על ראשו ונתגלגל עליו. ועוד הי' מתרה בו ואמר לו תקבלני עליך בכך וכך עונשין שבתורה. והיה משיב הן. אחר כך הי' מסבבו קול ההוא ונשקו על פיו. זש"כ ישקני מנשיקות פיהו. ח) א"ר אבא כתיב וכל העם רואים את הקולות. רואים. שומעים צריך לומר. אלא כך למדנו. אותן הקילות היו נחקקים ברחשך ההוא והענן והערפל. והיו נראין בהם כמו שנראה גוף נשמי. וראו מה שראו. ושמעו מה ששמעו. מתוך הרשך ההוא והענן והערפל. ומתוך שהיו רואים מראה ההוא היו מאירים באיר עליון. וידעו מה שלא ידעו דורות האחרונים שבאו אחריהם. וכלם היו רואים פנים בפנים. זש"כ פנים בפנים דבר ה' עמכם. ומהיכן היו רואים. למד ר' יוסי מן האור של אותן הקולות. שלא היה קול שלא היה מאיר באור שמסתכלים בו כל הנגנו וכל הנעלם. וכל דדורות שיבואו עד ימות מלך המשיח. ובעבור זה כתוב וכל העם רואים את הקולות. רואים ראיה ממש. א"ר אלעזר וכל העם רואים. שראו מן האור של אותן הקולות מה שלא ראו דורות אחרונים אחרים. את הקולית כמש"כ ג) וארא את ה'. וארא ה' לא כתוב. אלא את ה'. אף כאן וכל העם רואים דקילות לא נאמר. אלא את הקולות לרבות אותו קול אחר שלמטה. המאסף אצלו כל השפע היוצא מהם [עב] שבו היו רואים ומסתכלים בחכמה העליונה כל גנזי העליונים. וכל הסידות הנעלמים והנסתרים. מה שלא נתגלה לדורות דאחרונים שבאו אחריהם. ולא לדורות שיב או לעולם. עד דזמן שיבוא מלך דמשיח. שכתיב ג) כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ואת הלפידים. בתהלה ברקים ועתה לפידים. אלא הכל אחד. אבל משנתתקנו בתיק נם להתגלות נקראים לפידים. ואת קול השפר. א"ר יהודה קול שופר צריך לומר. דשופר למה. אלא זה קול דהוא שנקרא שפר. שכתיב והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפורים. וזה נקרא שופר [עג] א"ר יסי מה שופר מוציא קול מאש ורוח ימים. אף כאן דכל נכלל בזה. ומכאן יוצאים קולות אחרים [עד] א"ר אלעזר קול היוצא משופר. משמע שהשופר הוא ענין בלבדו. ודק ל יוצא ממנו. והשופר בקיומו עומד. ולפיכך כתיב קול השפר [עה] ר' יהודה אמר כך. קול השפר. השפר כתיב דסר. כבתוב ד) שפר קדמי להחויא [עו] ר' שמעון אמר קול השפר [עז] המקום שקיל יוצא ממנו נקרא שופר ה) וא"ר אלעזר וכל העם רואים את הקולות. כל אחד ואחד ראה לפי מדרגתו. שלמדני שכלם ריו עומדים שורות שורות. גבולים גבולים. וכמי שהיו ראים כך היו רואים כל אחד ואחד ולמדנו שכאשר נגלה הקב"ה על דר סיני. היו רואים כל ישראל כמי שרואה האור בעששית [עח] ומזה דאור היה רואה כל אחד ואחד מה שלא ראה יחזקאל הנביא. מפני מה. לפי שאותן הקולות נתגלו במקום אחד כמו שנזכר. שכתיב וכל העם רואים א"ת הקולות [עט] אבל ביחזקאל נתגלה השכינה בהמרכבה שלה ולא יותר. והיה רואה כמי שראה

בתר

מראה מקומות ח) דף פח. ג) יבפי' ו' ג) יבפי' ל"ב ד) דניאל ג ה) דף פב.

זין הזהר

[עא] זה אור השכינה הקדושה בתוקפה ובטילואה שאליה נאסף השפע מעולמות העליונים לחלקה בעולם הזה על פי השבחה פרטית. [עב] היינו עולם הבינה. [עג] כי הבינה אימא עלאה הולידה ז' ספירות התחתונות [עד] דעת ר"א שקול מרמז על התפארת שהוא תולדת הבינה שנקראת שופר: [עה] ר' יהודה מחזק דבריו הראשונים שמרמז על עולם הבינה שנקרא שופר. ומפרש נתה ראי' לדבריו כי שפר חסר הוא שם התואר להשם שרפניו והוא מלשון יופי. כי הבינה היא היופי מכל הספירות ששם היא המתקת הדינים ומשם בא ההיתרות: [עו] דעת ר"ש ג"כ שזה קול השופר הוא הבינה אלא שמפרש שאין זה שם התואר אלא שם העצם על הבינה שהיא האם שהולידה הספירה הנקראת קול והיא התפארת: [עח] מנורה של זכוכית: [עט] שראו את השכינה בתוקפה ובטילואה

מאחורי כתלים רבים ח) א"ר יוסי ברבי יהודה פנים בפנים ראו ישראל זיו כביד רבונם. ולא היה בהם סומים וחגרים ומקומעים וחרשים. סומים נשמע מהכתוב וכל העם ראים. חגרים. שכתוב ויתיצבו בתחתית ההר. מקומעים וחרשים. שאמרו נעשה ונשמע. ולעניד לביא כתוב ג) אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם:

ג) **לא** תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. א"ר יוסי כתוב ד) לי הכסף ולי הזהב. אע"פ שלי הכסף ולי הזהב. לא תעשון אתי. אתי כלומר אותי בצורת אדם:

ה) **מזבח** אדמה תעשה לי וגו'. למדני כל מי שמקריב בנו לקרבן במצות מילה. כאילו הקריב כל קרבנות שבעולם לבני הקב"ה. וכאילו בנה מזבח שלם לפניו. לפיכך צריך לסדר מזבח מן כלי אחד מלא עפר למול עליו ברית קדש הזה. נחשב לפני הקב"ה כאלו זבח עליו עילות וקרבנות כבשים ופרים. וזה הביב לו יותר מכלם. שכתוב וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי. זו מילה. שכתיב בה ו) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם זהו מזבח אדמה ודאי כמו שפירשתי. אדריו מה כתיב. ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז על גר שנתגייר. שהוא מעם קנה עירף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים. לא תבנה אתהן גזית. מהו הטכיון. שנצרך להכניסו בעבודת הקב"ה. יאין למול אותו עד שישכח עבודה אחרת שעבר עד עתה. ויסור ממנו התקשות הלב. ואם נמול בלתי הסרת ממנו אותו התקשות הלב ליכנס בעבודה הקדושה של הקב"ה. הרי הוא כמו פסל האבן. שהתכים אותו מצד זה ומצד זה. ונשאר אבן כבתחלה. לפיכך לא תבנה אתהן גזית. שאם ישאר בהתקשות לבו. אז כי הרבר הנפת עליה התלליה. כלומר מילה זו שנימול לא הועיל לו כלל. לכיכך אשרי חלקו של זה המקריב קרבן הזה בשמחה ברצון לבני הקב"ה. וצריך לשמח בהלק המצוה הזאת. ככתיב ז) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עליהם ויעלצו בך אוהבי שמך:

ח) **בכל** המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. אזכיר את שמי. תזכיר את שמי ברוך ל מר. אלא בוא וראה סודות נסתרים במדותיו של הקב"ה. איתה המדה שמשתדלים בה ומזכירים אותה. עלי' נאמר במדה שאדם מודד בה מודדים לו [כ] וזהו בכל המקום אשר אזכיר את שמי. במדה הדיא שאזכיר את שמי. באותה המדה אבוא אליך וברכתיך:

רועה הנאמן

ט) **אנכי** ה' אלהיך. כאן הוא הסוד של מצוה הראשונה לדעת אותי בכלל. ואח"כ לדעת אותו בפרט. בכלל. לפי שכתוב אנכי. הרי זה מרמז ראשית הכל לדעת שיש אלהים מ של העליון על העולם. שהוא רבון כל העולמים ובורא כל העולמים. שמים וארץ וכל צבאם. זאת הוא מראה מקומות ח) דף פב ב) יבמות לט ג) דף נ ד) תני ב' ה) לך לך ו) תניס ה' ח) פתח רנט ט) ואלה כה:

זיו הזהר

אם שמי היינו מדת המלכות עלבא דנוקבא ואזכיר את שמי פירושו שאשפיע שפע למלכות ע"י יחוד והודאות עם איזו מדה של עלבא דדוכרא. ומשמעות הכתוב כך הוא. בכל המדה שאודוג ואחבר אותה לשמי. למדת המלכות על פי תפארת ישראל. באותו המדה אבוא אליך וברכתיך בהשפעת מין השפע שלה. אם חסד תהי' השפעת חסדים. אם גבורה גבורות. ואם תפארת רפואה ורחמים:

בתר כתלין סגיאין ח) א"ר יוסי ברבי יהודה אכין בחפין מחי יכרתל זיו יקרא דמתריזון ית סוס בהין סומין וחגרין וקמיעין והרשין סומין מסתע דכתיב וכל העם ראים חגרין דכתיב ויתיצבו בתחתית ההר קמיעין והרשין נעשה ונשמע ולזמינא דהתי כתיב ג) אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם

ג) **לא** תעבון אתי אלהי כסף ואלהי זהב א"ר יוסי כתיב ד) לי הכסף ולי הזהב. אע"ג דלי הכסף ולי הזהב. לא תעבון אתי אתי כלומר אותי:

ה) **מזבח** אדמה תעשה לי וגו'. תנינא כל מאן דקריב ברית לקרבנא במלות מילה כאילו אקריב כל קרבנין דעלמא לקמיה דקב"ה וכאילו בני מדבחא שלימתא קמיה בגיני כך בעי לסדלא מדבחא במחנא חד מלית תרגא לאנגזר עליה סאי קמיתא קדישא ואתחביב קמי קב"ה כאילו אדבח עליה עלון וקרבנין עמהון ואתורי ומיתא ליה יתיר מכלהי דכתיב וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וגו' בכל המקום אשר אזכיר את שמי מהו אזכיר את שמי זו מילה דכתיב בה ו) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם הדי מזבח אדמה ודאי כמה דתנינא אדריה מאי כתיב. ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגייר דהיכי מעם קנה עירף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים. לא תבנה אתהן גזית. מהו הטכיון. שנצרך להכניסו בעבודת הקב"ה. ולא יגזר יתיה עד דיסי פולחנא אחרא דעבד עד הכא. ויעדי מניה סהוא קמיו דלבא ואי אתגזר ולא תעדי מניה סהוא קמיו דלבא לאיעול בכולהנא קדישא דקב"ה. הרי הוא כסאי פסילא דאבנא. דגזרו ליה מסאי גיסא ואיתאי גיסא ואתתלר אבנא כקדמיתא. בג"כ לא תבנה אתהן גזית. דהי אסתתר בקביותיה. כי מרגיש הנפת עליה יתחלליה. כלומר אתי גזירו דאתגזר לא מיהגיא ליה. בג"כ זכאה חולקיה דמאן דאקריב סאי קרבנא בהדיותא כרעות קמי קב"ה. ובני ליתהי בסאי חולקא. כדכתיב ז) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עליהם ויעלצו בך אוהבי שמך:

ח) **בכל** המקום אשר אזכיר את שמי הבא אליך וברכתיך. הזכיר את שמי. תזכיר את שמי ברוך ל מר. הלא תא חזי רזין סתימין בחדית דקב"ה אסיא מדה דאשתדלון בה ודכרין בה עלה אתיר בחדה כאתר אזכיר את שמי. בהסיא מדה דאזכיר את שמי בהסיא מדה אבוא אליך וברכתיך.

רעיא מהימנא

ט) **אנכי** ה' אלהיך. הכא איהי רזא דפקודא קדמאה לאתנדע ליה בכללא. ולבתר לאתנדע ליה בפרטא בכללא. בגין דכתיב אנכי. אם קא רמיז דאמיתא דכלא לאתנדע דאית אלהא שליטא עלאה על עלמא. דאיהו רבון כל עלמין וברא עלמין כלהו. שמיא וארעא וכל חילהון. דא סוא

זוא פקודא קדישא בכלל. ובפרט למנדע לאנחיתא דיליה בעלמין כלהו וכל מיליהון בכל רגעא ורגעא ואתגניזא חילא דסבעא בידיה. ואיהו זן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד בני כנים על ידא סכיתא קדישא דא הוא בפרט כגון דכתיב ה' אלהיך כד"א כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא [פח] ודא כלל ופרט. פקודא קדמאה דאנעריך למנדע בריסא וכסופא [פט] ורזא דא ח) הני ראבון ואני אחרון אני ראשון בכלל. ואני אחרון בפרט וכלא בכללא חדא ורזא חדא:

ג) **לא** תשא את שם ה' אלהיך לשוא. מצוה זו להשבע בשמי בדרך אמת [פנ] ומי שנשבע שבועה הוא כולל עצמו בא הן שבע מדרגות העליונות ששמו של הקב"ה נכלל בהן [כד] והרי שש הנה. אלא שזה האדם שנשבע שבועת אמת על פי בית דין כולל עצמו בהן. והיא השביעי לקיים שם הקדוש במקומו [כה] וע"כ כתיב ובשמו תשבע. ומי שנשבע שבועה לדנם או לשקר גורם למקום ההוא שלא יתקיים במקומו. שביעה לקיים מצית דב נו גם זו היא שבועה של אמת. כאשר היצר הרע מקטרג לאיש ומבתה אותו לעבור על מצות רבונו. זו היא שבועה שרבוני משתבח בה. וכך נצרך לו לאדם להשבע ברבונו על זה. וזהו שבח שלו. והקב"ה משתבח בו. כמו בועז שכתוב ג) חי ה' שכבי עד הבקר. שהרי היצר הרע היה מקטרג בו לפתותו. והיא נשבע על זה —:

ד) **זכור** את יום השבת לקדשו. מצוה זו לזכיר את יום השבת לקדשו. דסוד של שבת דרי נתבאר בכמה מקומות שהוא יום הזכרון של מניחת העולם. והיא כלל התורה. ומי ששומר שבת כאילו שמר כל התורה. והרי אמרו שזכירת השבת היא לקדש אותו בכל מיני קדושות. מי שמזכיר לבלך צריך לברך אותו. מי שמזכיר השבת צריך לקדש אותו. והרי אמרו שזכור מרמז על הקדושה של בחינת זכור. ושמור על קדוש' של בחי' נקבה. יום השבת הוא סוד כל האמונה. יהולד מראש העלין עד סוף כל המדרגות [פו] שבת הוא הכל. ג' מדרגות הן וכלן נקראות שבת. שבת העליון. שבת של היום. שבת של הלילה [פז] וכלן אחת וכלן נקראות שבת. וכל מדרגה כשהיא שולטת מזמנת לשאר המדרגות עמה באותה הממשלה שלה. וכשהיא באה לרופיע בעולם כלן באות להיות מזומנות עמה. כאשר בא ליל שבת הוא מזמין עמו לשבת של היום. ומזמינו בהיכלו ונגנו עמו [פח] כיון שזה בא אז גם שבת העליון נמשך אליו. וכלם גנוזים בהיכל של ליל שבת. ולפיכך סעודת ליל שבת המורה משל יום השבת [פט] כאשר בא יום השבת הוא מזמין עמו אותו אלה מדריגות האחרות. מדרגה העליונה ומדרגה התחתונה.

אחת

היא מצוה הראשונה בדרך כלל. ובפרט. לדעת שדוא משגיח בכל העולמות ובכל צבאם בכל רגע ירגע. והדנהגה של כח הטבע בידו היא. יהיא זן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד בצי כנים על ידי השבינה הקדושה. זה הוא בדרך פרט. לפי שכתוב ה' אלהיך. כבתוב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא [פי] יהיינו כלל ופרט. זו היא מצוה הראשונה שצריך האדם לדעת דאלהות של ראש וסוף [כג] וזה הסוד של ח) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל. יאני אחרון בפרט. והכל הוא כלל אחד וסוד אחד:

ג) **לא** תשא את שם ה' אלהיך לשוא. מצוה זו להשבע בשמי בדרך אמת [פנ] ומי שנשבע שבועה הוא כולל עצמו בא הן שבע מדרגות העליונות ששמו של הקב"ה נכלל בהן [כד] והרי שש הנה. אלא שזה האדם שנשבע שבועת אמת על פי בית דין כולל עצמו בהן. והיא השביעי לקיים שם הקדוש במקומו [כה] וע"כ כתיב ובשמו תשבע. ומי שנשבע שבועה לדנם או לשקר גורם למקום ההוא שלא יתקיים במקומו. שביעה לקיים מצית דב נו גם זו היא שבועה של אמת. כאשר היצר הרע מקטרג לאיש ומבתה אותו לעבור על מצות רבונו. זו היא שבועה שרבוני משתבח בה. וכך נצרך לו לאדם להשבע ברבונו על זה. וזהו שבח שלו. והקב"ה משתבח בו. כמו בועז שכתוב ג) חי ה' שכבי עד הבקר. שהרי היצר הרע היה מקטרג בו לפתותו. והיא נשבע על זה —:

ד) **זכור** את יום השבת לקדשו. מצוה זו לזכיר את יום השבת לקדשו. דסוד של שבת דרי נתבאר בכמה מקומות שהוא יום הזכרון של מניחת העולם. והיא כלל התורה. ומי ששומר שבת כאילו שמר כל התורה. והרי אמרו שזכירת השבת היא לקדש אותו בכל מיני קדושות. מי שמזכיר לבלך צריך לברך אותו. מי שמזכיר השבת צריך לקדש אותו. והרי אמרו שזכור מרמז על הקדושה של בחינת זכור. ושמור על קדוש' של בחי' נקבה. יום השבת הוא סוד כל האמונה. יהולד מראש העלין עד סוף כל המדרגות [פו] שבת הוא הכל. ג' מדרגות הן וכלן נקראות שבת. שבת העליון. שבת של היום. שבת של הלילה [פז] וכלן אחת וכלן נקראות שבת. וכל מדרגה כשהיא שולטת מזמנת לשאר המדרגות עמה באותה הממשלה שלה. וכשהיא באה לרופיע בעולם כלן באות להיות מזומנות עמה. כאשר בא ליל שבת הוא מזמין עמו לשבת של היום. ומזמינו בהיכלו ונגנו עמו [פח] כיון שזה בא אז גם שבת העליון נמשך אליו. וכלם גנוזים בהיכל של ליל שבת. ולפיכך סעודת ליל שבת המורה משל יום השבת [פט] כאשר בא יום השבת הוא מזמין עמו אותו אלה מדריגות האחרות. מדרגה העליונה ומדרגה התחתונה.

אחת

מראה מקומות ח) ישעי' מ"ד ו) דף נא: ג) רות ג' ד) דף נב.

זיו הזהר

[פא] זה סובב על השבינה הקדושה ששייך בה הלשון אוכלה. על דרך הכתוב תנו עוז לאלהים ע"י תפלה ועבודת הקרבנות יסגשים טובים של תרי"ג מצות. [פב] שהכל קשר אחדות אחד בלי שום פירוד כלל. כראיתא כהמאמר פתח אליהו כתר עריון איהו כתר מלכות. ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית [כג] היינו כדעת הרמב"ם שחושב בסנין רס"ח ס"ע דמצוה של ובשמו תשבע. דא כהרמב"ן: [פד] היינו ז' ספירות התחתונות המשפיעות לשמו של הקב"ה שהיא מדת המלכות. ולכך מקשה תרי שש דנה כי ספירה ז' היא דמרכית: [פה] מתרץ שע"י שבועת אמת גורם האדם שדמלכות תזדוג עם השש ספירות של עלמא דדכרא ודנשבע לשקר גורם השכלה לדמרכות: [פו] ראש העליון היינו ג' ספירות הראשונות כתר חכמה בינה. וסוף המדרגות זו ספירת המרכות: [פז] שבת העליון היינו הארה מן ספירת הכתר בהעולם של ספירת החכמה שנקרא עתיקא קדישא. זה בסעודת שחרית שבת של היום היינו דארת הכתר בעולם התפארת שנקרא יום זה בסעודה ג'. שבת הלילה היינו אור מדת המלכות וקחשיב מלמעלה למטה [פח] זה ענין הזיוג של מלכות עם תפארת [פט] לפי שבליל שבת הוא זמן הזיוג ועליות העולמות וג' קדושות מתחברות כאחת. שהמלכות מזדוגת עם התפארת ועם הארת שבת העליון נמשך לה. ולפיכך קידוש ליל שבת דאורייתא שנזכר בו השם אלהים ג"פ כירוע:

אחת שמאירה לו ואחת שמקבלת הארה ממנו [ל] וכלן ביחד נקראית שבת. ושולטות ביום השבת. ואלו הג' מדרגות הן הכלל והסוד של כל התורה. תורה שבכתב נביאים וכתובים.
מי ששומר שבת כשומר כל התורה — :

ח) **כבד** את אביך ואת אמך. מצוה זו שהבן מחויב בכבוד אביו ואמו. לפי שהוא מעורף מן שתי טפיות שמהן נוצר האדם. מן הטפה של אביו ל בן העינים והעצמות והאברים. ומן הטפה של אמו שחור העינים והשערות והעור והבשר. וגדלו אותו בתורה ומעשים טובים. כי האדם מחויב ללמד לבנו תורה. שכתוב ושננתם לבניך. ואם אין מלמדו תורה ומצות כאילו עשאו פסל. ועל זה כתוב לא תעשה לך פסל. ועתיד להיות בן סורר ומורה. יתבזה לאביו ואמו. וגזול ממנו הרבה ברכות. כי מפני שהוא עם הארץ חשוד הוא על הכל. ואפילו על שפיכת דמים וגלוי עריות ועבודה זרה. כי מי שהוא עם הארץ והולך למקום שאין מכירים אותו. ואינו יודע לברך דושדים אותו שהוא עבו"ם. ע"כ ר"מ:

סתרי תורה

ג) **אנכי** ה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון למדנו שאנכי הוא כולל מה שלמעלה ושלמטה. הוא הכלל של העליונים והתחתונים. הוא הכלל שלחיות הקודש שנכללות בו. הכל הוא בהם ד של אנכי. לא יהיה לך. רמז על למטה. והוא הסוד של י"ב חיות התחתונות [לא] לא תעשה לך פסל. תבנית פסל מהמקום העליון ההוא. מהמקום הקדוש ההוא. פסל. פסולת הקדושה. שהוא סוד אלהים אחרים. וסוד הזה הוא ככתוב ג) וארא ודנה רוח סערה באה מן הצפון וגו'. וכל תמונה. זהו שכתוב ד) ואש מתלקחת [לב] כי אנכי ה' אלהיך. לבעבור יתעורר הלב כלפי מעלה. ולא לרדת למטה. ולא להקרב לפתח ביתה. אל קנא. שהקנאה היא במקום ההוא. וזה סוד הכתוב ה) תחת של"ש רגזה אר"ץ [לג] והיינו לא תעשה לך סוד של אחד. פסל סוד של שנים. וכל תמונה סוד של שלש. ואר"ץ הזאת רגזה על זה:

ו) **פקד** עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים. עץ אחד יכול להיות נטוע פעם אחד וב' פעמים וג' פעמים וד' פעמים. ונפקד בכל פעם על עינותיו הראשונים. האב נעשה בן ודור ג' ודור ד' [לד] וכל זה אם לא נתתקן ואינו הושש

דאלכ־יר ליה ודא דאתנהיר מניה [ל] וכלא כחדא אדרי שבת ישלטין ביומא דשבת. ואלין תלת דרגין אינין כללא ורזא דכל אורייתא תורה שבכתב נביאים וכתובים. מאן דנטיר שבת כשיר אורייתא כלא:

ח) **כבד** את אביך ואת אמך דאיהו חייב ביקרא לאבוי ואמיה בגין דאיהו משותף מתרין טפין דמנהון נוצר בר נש. מטפה דאבוי חוורו דעיינין וגרמין ואבהרין ומטפה דאמיה שחור די בעיינין ושערא ומסכא ובסרא ורביהו ליה באורייתא ועיבדין מבין דב"נ חייב לאוליף לבריה תורה. דכתיב ושננתם לבניך. ואי לא אוליף ליה אורייתא ופקודין כאילו עביד ליה פסל ובגין דא כתיב לא תעשה לך פסל וזמין לאיתי בן סורר ומורה. ומבזה אבוי ואמיה. וגזול מניה כמה ברכאן דהואיל ואיהי עם הארץ חשוד איהו על כלא ואפילו על שפיכת דמים וגלוי עריות ועבודה זרה. דמאן דאיהו עם הארץ ואזיל לאתר דלא אסתמידנן ליה ולא ידע לברכא הכדינן ליה דאיהו עכו"ם ע"כ ר"מ.

סתרי תורה

ג) **אנכי** ה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון תנינן אנכי כללא דעילא ותתא. כללא דעיינין ותתאין. כללא דחיין קדישין דכלילן ביה כלא הוא ברזא דאנכי. לא יהיה לך. לתתא. רזא דתריסר חיון תתאין [לא] לא תעשה לך פסל. פסלו מהאוא אתר עלאה. מהאוא אתר קדישא. פסל. פסולת דקדושה. דאיהו רזא דטעות אחרא. ורזא דא כד"א ג) וארא ודנה רוח סערה באה מן הצפון וגו'. וכל תיונא. הא"ד ד) ואש מתלקחת [לב] כי אנכי ה' אלהיך. בגין לאתערא לבא לגבי עילא ולא לנחתא לתתא ולא למקרב לתרע ביתא. אל קנא דקנאה איהו בהאיא אתר. ורזא דא ה) תחת של"ש רגזה תר"ך [לג] ואיהי לא תעשה לך חד. פסל תרין וכל תמונה תלת. ואר"ץ דא על דא אתרגיזת:

ו) **פקד** עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים. אילנא חדא דאיתנטע חד ותרין זמנין תלת זמנין ואתרבע זמנין אתפקד על חובי קדמאי אב ובן שליש ורביעי [לד] הדא הוא כד לא אתתקן ולא מיים

מראה מקומות ח) דף לג. ג) דף לא ג) יחזקאל ח' ד) בס ה) חב' ל' ו) דף לא:

זין הזהר

[ל] יום השבת שהוא זמן ממשלת התפארת החיוב לאכל בו שתי סעודות. לפי שהתפארת מזמין עמו שתי דמדרגות. מדרגת העליונה היינו ע"ם החכמה שנקרא עתיקא קדישא שמקבל הארת הבתר ממנו. ומדרגה התחתונה היינו מדת המלכות שתקבל ממנו הארת דבתר שנשפעה בו עבודה. לפיכך בסעודת שחרית שאז נתעלה התפארת עד עולם החכמה לקבל שם הארת הבתר. לכך נקראת סעודת עתיקא קדישא. ובסעודה ג' שאז יורד אור הבתר להאיר בהתפארת שנקרא זעיר אנפין שישפיע זה האור להמלכות. לכך נקראת זעיר אנפין. [לא] אלו ג' החיות של בסא הכבוד מלבד דמות האדם. וכיון שארבע פנים לאחת הרי הם בספר י"ב. ודמות הרביעית שהוא אדם הסור עוד יותר ככתוב לא תעשון אתי. ואפשר בוגתו על אלו הנרמזים בי"ב בקר: [לב] רוח סערה ענן גדול אש מתלקחת ונגה הן ד' קליפות הסובבות לבסא הכבוד [לג] ארץ רמז על המלכות והשכינה הקדושה. ונקראת ג"ב בת. והיא בעלת תרי"ג אורות של דתרי"ג מצות. ואמונת ישראל על פי חכמת הקבלה היא שהאור הבא מעצמיות האלהית הסובב כל עלמין לברוא עולם נשמי ולהחיותו בתמידית אי אפשר כי אם ע"י כמה וכמה השתלשלות והתרחקות ממקורו. דהיינו שמתחלה האציל אורו לספירת כתר. ומשם לחכמה ובינה שנקראים אבא ואימא והם העולמות אצילות ובריאה. ומשם לתפארת ומלכות שנקראים ברא וברתא והם העולמות יצירה ועשיה. ורצון הבורא היה שעולם העשיה יתנהג על פי הברתא שהיא מדת המלכות והשכינה הקדושה בדרך התורה של תרי"ג מצות. והאומות שלא רצו לקבל התורה של תרי"ג מצות בעטו בהבת לרחק אותה מן עולם העשיה וחקקו לעצמם ג' מיני אמונות. סוד של אחד בלי השתלשלות ע"י ספירות. וסוד של שנים פועל טוב והשני פועל רע. וסוד של משולש מאב ואם ובן בלי הבת. זו כונת הזוהר באן בתכלית הקצור בדרך רמז בלבד. כי לבאר כל זה באריכות נצרך ספר גדול: [לד] פי' שנשמה אחת תוכל להתגלגל ארבע פעמים. והיינו

חיים לאתתקנא. והפוכא דדא אילנא דאיהו אתתקן כ״ד חזי וקאים על קיומיה. כדין ועוסה חסד לאלפים וגו׳.

לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא. רזא דא הא אוקמוה חברייא. בגין דקב״ה כד סתיל עלאה אסבע גו תסומי לרוגא חדא הקיקא בסאה קדישא ואסבע לה לגו תסומא וכד מיא בעאן לסלקא חייין רזא דסאה קדישא חקיקא על הסוא לרוגא ותייבין ומסתקעין והדין לאחוגא ומא דא קיימא עד יומא דא גו תסומא. ובסעתא דאיתין בני נשא על קטיע בקייתא דקטוע הסוא לרוגא סלקא ומקבלא הסיא חיותה והדר ואתקייס על תסומא ועליא אתקייס. והסיא הוותה דקטוע קייס עלאה ובסעתא דאיתין בני נשא אומאה לבקרא הסוא לרוגא סלקא לקבלא להסיא הומאה כיון דחזי דאיהי דבקרא כדין הסוא לרוגא דסוא סליק תב לאחוגא. ומיין אזלין ומסין. ואתיין דסוא לרוגא פרקן גו תסומי ואתבדלן. ובעאן מיא לסלקא לאפיא עליאה ולאהדרא ליה כאלקדמין. עד דרמיז קב״ה לחד ממנא **יעזריאל** די מיא על סבעין מכתאן ברזא דסאה קדישא ועאל לגביה דסיא לרוגא ואחיק ביה אתיין כאלקדמין וכדין אתקייס עליאה ואהדרו מיין לדוכתייהו ועל דא כתיב לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא

ח) **זכור** את יום השבת לקדשו. דא איהו רזא דברית קדישא ובגין דבסאי ברית קיימין כל מקורין דסייפי גופא ואיהו כלל כלא כנוגא דא שבת איהו כללא דאוריתא וכל רזין דאוריתא ביה תליין וקיימא דשבת כקייתא דכל אוריתא מהן דנטיר שבת כאילו נטיר אוריתא כלא

ט) זכור רזא דדכירא איהו רזא דדכורא דנקיט כל סייפי דעליה עלאה [יה] את יום השבת לאסגאה מעלי שבתא דאיהו ליליא [יו] ודא איהי ת״ת לקדשו דאנטיריך קדישא מנו עיגא קדישא לאתעטרא ביה כדקא חזי זכור אתר דליית ליה שכחה ולא קיימא ביה שכחה דהא ליית שכחה באתר דברית עלאה. וכל שכן לעילא [יז] ולתתא איית שכחה. אתר דאנטיריך לאדכרא ועי״ד כתיב יז) יזכר עון אבותיו וגו׳. והית תיון ממנן דאדכרן זכיין דב״נ וחובוי ולית שכחה קאי כרסיא קדישא מיה דאיהו קאיה. ומאן איהו קאיה זכור. וכל שכן לעילא. בגין דכלא רזא דדכירא איהו ותמן אתגליף רזא דשמא קדישא **יהו** [יח] ולתתא אנטיריך לאתקדשא [יט] ובמה אתקדש בזכור דהא מיה נטיל כל קדושן וכל ברכאן ודא כד מתעטרא מעלי שבתא על עיגא קדישא כדקא יאות בגלותין ובבעותין. ובסדורא דהדור והי תימא זכור לא אנטיריך לאתקדשא דהא מיה נפקין כל קדושין דעלמא לאו הכי דהא דא אנטיריך לאתקדשא ביממה [ק] ודא אנטיריך לאתקדשא בלילא. וכל קדושין נטלין לון ישראל לגבאי.

ואתקדשן בקדושי דקודשא בריך הוא

כבד

חושש לתקן קלקולו. וההפוך מזה הוא עץ שעישה תקני כראוי ואינו נכשל בקלקול רק עומד על מעמדו. עליו נאמר ועושה חסד לאלפים וגו׳:

לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא. סוד זה ביארו החברים. לכי שדקב״ה כאשר יסד העולם רמב״ע תוך התהום צרור אחד חק״ק בשם קדוש. והשליכו לתוך התהום. וכאשר המים רוצים לעלות רואים סוד שם הקדוש חקוק על הצרור הדוא. ו״ז זרים ומשתקעים ושבים לאדור. והשם דוה מתקיים עד היום הזה תוך התהום. ובשעה שנשבעים האנשים על אמת שבועה אמיתית. עולה צרור ההוא ומקבל השבועה והוזר ונתקיים על התהום. ידעלם מתקיים. ואותה שבועה האמיתית מקיימת דעולם. ובשעה שנשבעים האנשים שבועה לשקר. עולה צרור הדוא לקבל השבועה. כיון שריאה שהיא שבועת שקר. אז צרור ההוא שהי׳ עולה שב לאחור. והמים הולכים וצפים. ודאותיות של הצרור ההוא פורחות לתוך התהום ומתפזרות. והמים רוצים לעלות להציף העולם ולדהזירו כמקדם. עד שמרמז דקב״ה לממונה אחד **יעזריאל**. שהוא ממונה על ע׳ מפתחות בסוד השם דקדוש. ודוא נבנם אצל הצרור ההוא וחקק בו האותיות כמקדם. ואז מתקיים העולם והזרים המים למקומם. ועל כן כתיב לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא:

ח) **זכור** את יום השבת לקדשו. זה הוא סוד דברית הקדוש. ולפי שבזה הברית מתקיימים כל דמקורות של אברי דגוף. ודוא כולל הכל. כדמיון זה שבת דיא כלל דתורה. וכל סודות התורה בו תלים. וקיום השבת בקיום כל התורה. מי ששומר שבת כאילו שומר כל דתורה.

ט) זכור. דוא סוד בחינת זכר. וסוד בהי׳ זכר הוא שמחבר כל הבדרגות של עולם העליון [יה] את יום דשבת. לרבית ערב שבת שהוא מדת דליילה [יו] וזהו א״ת. לקדשו. שנצרך לקדישה מן העם הקדוש להתעטר בהם כראוי זכור. הוא מקום שאין לי שכחה ולא נמצא בו שכחה. שרי אין שכחה במקום ברית העליון. וכל שכן למעלה [יז] ולמטה יש שכחה. והוא מקום שנצרך לדזכר. ועליו כתיב יז) יזכר עון אבותיו וגו׳. ויש שם ממונים המזכירים זכיות האנשים והטאיתם. ואין שכחה לפני כסא הקדוש במה שהיא לפניו. ומי הוא לפניו. בחינת זכור. וכל שכן למעלה. לפי שהכל סוד בהי׳ זכר הוא. ושם נחקק סוד השם הקדוש **יהו** [יח] למטה תצרך להתקדש [יט] ובמה תתקדש. בזכור. שהרי ממני מקבלת כל הקדושות וכל הברכות. וזה כאשר מתעטר הערב שבת על העם הקדוש כראוי בתפלות ובקשות. ובסדור קבלת שבת בשמחה. ואפשר תאמר שזכור לא נצרך להתקדש. שהרי ממנו נשפעות כל קדושות העולם. לא כן. שהרי זה נצרך להתקדש ביום [ק] וזה נצרך להתקדש בלילה. וכל הקדושות מקבלים אותם ישראל אח״כ. ומתקדשים בקדושת הקדוש ברוך הוא:

כבד

מראה מקומות ח) דף נב. ט) דף נב. י) תוס׳ ק״ס

זין הזהר

בענין גלגול לתקן הכמים שלו. ככתוב הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. אבל הגלגול שלא לענין תקון הפגמים אלא בשביל להטיב לעולם נשמה גדולה כזו נשלחת לפעמים להתגלגל אפילו עד אלף פעמים: [נס] יום השבת נקרא ספירת התפארת עלמא דדכורא. והוא חבור של כל הספירות בידוע [נו] א״ת לרבות מדת הלילה. היינו ספירת מלכות עלמא דנוקבא. ובשבת קודש מזדוגים לדמ״ל שפע מעולמות העליונים על כל ששת ימי המעשה ע״י קדושת עם ישראל בעבודה של תורה ותפלה [נז] עתה יפורש שזכור מרמז על מדת היסוד שנקרא אל חי. או חי העולמים. כי על ידי מדה זו בא שפע החיות לכלם. ואין שם שכחה. כי שכחה שייך בסקום שם מיתה נמצאת. ככתוב נשכחתי כמת מלב. ולא בחי העולמים. אבל בספירת המלכות שהיא בחינת דין שייך שכחה. [נח] בששה צירופים בידוע: [נט] למטה היינו במדת המלכות המקבלת השפע צריכה להתקדש בליל שבת ע״י עם ישראל בקבלת שבת שתהא ראויה לקבלת השפע: [ק] פי׳ שביום נצרך גם הבחינת זכר להתקדש ע״י עבודת ישראל כדי שיהיה ראוי אז לקבלת השפע מעולם הנעלם שנקרא

ח) **כבד** את אביך ואת אמך. בכל מיני כבוד. לשמחם במעשים טובים. בכתיב ב) גיל יגיל אבי צדיק. וזה הוא כבוד לאביו ואמו. כבד את אביך. כמ"ש ג) כבד את ה' מהונך. מהונך מממונך. מהונך מחונך [קח] בשמחת הזמרה לשמח הלב. שהרי ז שמחת הלב. כדמיון זה זמרה בכל העילם הם מעשים הטובים. והכן הה א משמח לב אביו ואמו. ולכבדם מהונך ממונך לכל מה שנצרכים. כמו שהאדם מחויב לכבד להקב"ה כך הוא מחויב לאב ולאם לפי שש תפ"ת אחד יש להם עם הקב"ה עליו. וכמו שמחויב לירא מהקב"ה. כך מחויב לירא מאביו ואמו. ולכבדם יחד בכל מיני כבוד. למען יאריכון ימיך. לפי שיש ימים למעלה ש"ל בהם חיות האדם בזה העולם. וביארנו בענין אותן ימי האדם בהעולם שלמעלה. שכלם קיימים לפני הקב"ה. ובהם ניכר חיי האדם. על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך. זו הבטחה ליהנות מן אספקלריא המאירה [קכ] וזה הכיד של על האדם"ה. זו אספקלריא המאירה באותן ימים העליונים. שיאירו מן המקור של הכל — :

ז) **לא** תרצח. לא תנאף. לא תגנב. יש טעם מפסיק בכל אלה ג' לא. ואם לא שהטעם מפסיק בלא תרצח לא היה תקנה לעולם. והיה אסור לנו להרג נפש בעילים. אע"פ שיעבור על התורה. אבל במה שהטעם מבסיק אסיר ומיתר. לא תנאף. אם לא שהטעם מפסיק היה אסור אפילו להוליד. או לשמוח באשתו שמחה של מצוה. ובמה שהטעם מפסיק אסור ומיתר. לא תגנב. אם לא שהטעם מפסיק היה אסור אפילו לגנב דעת רבו בתורה [קג] או דעת הדבם שיוכל להסתכל בו. או הדיין שדן הדין לפי הבענה ששמע. שנצרך לו לפעמים לגנב דעת הרמאי. ולפעמים לגנב דעת שני הבעלי דינים כדי להוציא הדין לאמתו. ובמה שהטעם מפסיק אסור ומותר. לא תענה ברעך עד שקר. כאן אין טעם מפסיק. לפי שאסור הוא לגמרי. ובכל דברי התורה גנז הקב"ה סודות עליונים. ולמד לאנשים את הדרך להתתקן בו וללכת בו. כבתוב ד) אני ה' מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך. וכמו כן לא תחמד. אין בעם מבסק כלל. ואפשר תאמר שאפילו חמדה לתורה אסור. כיון שאין טעם מפסיק. בוא וראה בכלם עשתה התורה כלל. ובזה עשתה פרט. בית רעך שדהו ועבדו וגו'. בכל ענני העולם. אבל התורה היא חמדת תמידי. שעשועים של אוצר החיים. אריכת ימים בעולם הזה ובעולם הבא:

וכל העם ראים את הקולת וגו' וירא העם וינעו וגו'. אלו עשרת הדברות של התורה הם הכלל של כל מצות התורה. כלל ענינים שלמעלה ושלמטה. כלל של כל עשרה מאמרות דבראשית. הם נחקקו על לוחות אבנים. וכל הנסתרות שיש בהם נתגלו לעיני כלם. לדעת ולהסתכל בסוד של תרי"ג מצות התורה שנכללות בהם. הכל היה נראה לעינים. הכל היה בחכמה שיוכלו להסתכל בה לבן של כל ישראל. והכל היה מאיר לעיניהם. ובשעה ההיא כל סודות התורה וכל רזי עליונים ותחתונים לא נמנע מהם. לפי שהיו רואים עין בעין זיו הכבוד של רבונם. מה שלא היה כיום

ח) **כבד** את אביך ואת אמך. בכל זיני יקר ליחדי לון בעובדי דכסרהון כד"א ב) גיל יגיל אבי לדיק ודא איהו יקרא דאבוי ודאמיה כבד את אביך. כד"א ג) כבד את ה' מסונך. מסונך מתחונך מהונך ממונך [קח] בחדוה דנגונא למחדי לבא. דהא דא חדוה דלבא. כגונא דא נגונא בכל עלמא עובדין דכסרהון והאוא ברא חדי לבא דאבוי ודאמיה. ולכבדם מסונך מתחונך לכל מה דאצטריכו כגונא דכ"ל אוקיר לקב"ה הכי אצטריך להבא ולאמא בגין דם תפותא חדא אית לון בקב"ה עליה וכמה דאצטריך לאחבא לקב"ה. הכי אצטריך לאחבא לאבוי ולאמיה ולאוקיר לון כחדא בכל זיני יקר. לתען יאריכון ימיך בגין דחיי יומין לעילא דתליין בהו חיי דב"נ בהאי עלמא. ואוקימנא על איזין יומין דב"נ בהאוא עלמא לעילא דכלהו קיימין קמי קב"ה ובהו אתיידעון חיי דב"נ כמ על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך. אבנחותא לאתהניא בהספקלריא דנהרא [קכ] ירזא דא על האדמ"ה. דא אספקלריא דנהרא באינון יומין עלאין. דנהרין מנו מבועא דכלא — :

ז) **לא** תרצח לא תנאף. לא תגנב פסקא טעמא בכל הני תלת לא. ואי לאו דפסקא טעמא בלא תרצח לא הוי תקונא לעלמין והוה אסיר לן לקטלא נפשא בעלמא הע"ג דיעבור על אוריתא. אבל ביה דפסקא טעמא אסיר ובני לא תנאף. אי לאו דפסקא טעמא הוה אסיר לא אפילו לאולדא או לאחדי בהתיה דמלוה וביה דפסקא טעמא אסיר ובני לא תגנב אי לאו דפסקא טעמא הוה אסיר אפילו לאגנב דעתא דרביה בהוריתא[קכ] מו דעתא דהכם לאסתכלא ביה או דיינא דדאין דינא לפום טענה. דהצטריך ליה לאגנב דעתא דרמאה. ולאגנב דעתא דתרוייהו לאפקא דינא לנהורא. וכמה דפסקא טעמא אסיר ובני לא תענה ברעך עד שקר הכא לא פסקא טעמא בגין דאסיר הוה כלל וכלל ובכל מלי דאוריתא קב"ה שוי רזין עלאין והולך לבני נשא אורחא לאתתקנא בה ולאהך בה כד"א ה) הני ה' אלהיך להועיל מדריכך בדרך תלך אוף הכי לא תחמד לא פסקא טעמא כלל ואי תימא אפילו חמודא דאוריתא אסיר כיון דלא פסקא. תא חזי בכלהו עבדת אוריתא כלל ובהאי עבדת פרט בית רעך בדהו ועבדו וגו' בכל מלי דעלמא אבל אוריתא היהי המודת תדיר בעבוין דנגזי דחיי. אריכא דיוין בעלמא דין ובעלמא דאתי.

וכל העם ראים את הקולת וגו' וירא העם וינעו וגו'. הני עבר אינון דאוריתא אינון כללא דכל פקודי אוריתא כללא דעילא ותתא. כללא דכל עבר אינון דבראשית אינון התחקקו על לוחי אבנין וכל גנזין דהוו בהו התחזי לעינהון דכלא. לינדע ולאסתכלא ברזא דתרי"ג פקודין דאוריתא דכלילן בהו כלא אתחזי לעיינין. כלא איהו בסכלתנו לאסתכלא בלבא דיסראל כלהו. וכלא הוה נהיר לעינהון. בהאוא שעתא כל רזין דאוריתא וכל רזין עלאין ותתאין לא אעדי מינהון בגין דהוו אתאן עינא בעינא זיו יקרא דמריהון. מה דלא הוה כהאוא

מראה מקומות ח) דף נ ב) מבני כ"ג ג) בס ג ד) דף נ ג. ס) יבעי' מ"ת

זיו הזהר

עתיקא קדישא: [קח] פי' שמה שחנן אותו השי"ת בקול נעים: [קט] היינו מאור עולם התפארת המאיר בשאר הספירות כמו השמש בהכוכבים. והוא על הארמה. כי ארמה מרמז על גרת המלכות: [קי] דהיינו שילבר עמו איזו שעה יותר מן הזמן הקצוב לו:

בסהדות יומא מיומא דאתברי עלמא דקב"ה אתגלי ביקריה על טורא דסיני. ואי תימא הא תנינן דחמאת ספחה על היום מה דלא חיא יחזקאל נביאה יכול כסאי יומא דקמו ישראל על טורא דסיני לאו הכי. בגין דהסהדות יומא דקמו ישראל על טורא דסיני לעבר זומא מנייהו. וכל נופין הוו מתלאן כלהמיתא דמלאכין עלאין כד מתלבשן בלבושי מלאכן לאעבד שליחותא דמריהון ובהסהדות מלבושא מתלאן עלאין לאתא ולא דחלין כגוונא דהסהדות מלאכא דמות כד אתחזי ליה עלל בלבושא וסליק לשמיא דכתיב ה) ויעל מלאך ה' בלהב המזבח וכד אעבר מנייהו הסהדות זיהמא אסתאבו ישראל נופין מלאכן בלא שיפא כלל. וכשתין דלגו כזוהרא דרקיעא לקבלא לתורה. הכי הוו ישראל דהוו חמאן ואוכתבלן גו יקרא דמאריהון מה דלא היה הכי על יומא דלא אתעבר זיהמא מנייהו בהסהדות זמנא והכא בסיני דכסקא זומא חנופא אפילו עוברין דביתי אתן הוו המתן ומסתכלן ביקרא דמאריהון וכלהו קבילו כל חד וחד כדקא חזי ליה. יהסהדות יומא הוה מדוה קמי קב"ה יתיר מיומא דאתברי עלמא בגין דייתא דאתברי עלמא לא הוה בקיומא עד דקבילו ישראל אורייתא דכתיב ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. כיון דקבילו ישראל אורייתא על טורא דסיני כדין אתבסס עלמא יתקיימו שמיא וארעא ואשתמודע קב"ה עילא ותתא. ואסתלק ביקריה על כלא. ועל הסהדות יומא כתיב ה' מלך גאות לבש. לבש ה' עוז התאזר. ואין עוז אלא תורה. שנאמר ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ע"כ ס"ת.

ביום ההוא ביום שנברא העולם. שהקב"ה נגלה בכבודו על הר סיני. ואפשר תאמר הרי למדנו שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. יכול כאותו היום שעמדו ישראל על הר סיני. לא כן. לפי שביום ההוא שעמדו ישראל על הר סיני נפרח הזוהם מהם. וכל הגופים היו מצוחצחים כצחצוח מלאכים העליונים. כאשר מתלבשים בלבושים מצוחצחים לעשות שליחות רבונם. ובזה הלבוש דמצ חגם נכנסים לאש ואין מפחדים. כדמיון מלאך ההוא של מניח. כאשר נתגלה לו נכנס בשלהבת ועלה לשמים. שכתוב ה) ויעל מלאך ה' בלהב המזבח. וכאשר נפרח מהם זוהם דהיא נשארו ישראל גופות מצוחצחים בלי מגופת כלל. ודנשמת שבתיכם הוי כזוהר הרקיע לקבל האיר. כך היו ישראל שהיו רואים ומסתכלים בכבוד רבונם. מה שלא היה כן על הים שלא נפרח הזוהם מהם בזמן הדוא. וכאן בהר סיני שנפרח הזוהם מן הגוף. אפילו עוברין שבמעי אמן היו רואים ומסתכלים בכבוד רבונם. ולכם קבלו כל אחד אחד כראוי לו. ביום ההוא היה יום שמחה לפני הקב"ה יתר מיום שנברא העולם. לפי שהיום שנברא בו העולם לא היה בקיים עד שקבלו ישראל התורה. שכתוב ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכיון שקבלו ישראל התורה על הר סיני אז נתחזק העולם. ונתקיימו שמים וארץ. ונודע כבוד הקב"ה למעלה ולמטה. ונתעלה בכבודו על הכל. ועל היום ההוא כתיב ה' מלך גאות לבש. לבש ה' עוז התאזר. ואין עז אלא תורה. שנאמר ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ע"כ ס"ת

פרשת ואלה המשפטים

ג) **ואלה** המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד וגו'. אמר ר' אלעזר כל בר ישראל דאתגזר ואית ביה רשימא קדישא אית ליה מיתא בשתא. הא דליה אית הסיא שמטה למיתא ביה [א] ודא אקרי שבת הארץ ודאי חיכו אית בה מיתא בה כמה דשבת הוא מיתא דכלא הכי נמי שמטה מיתא דכלא מיתא אית דרומא ונופא ובהסהדות מיתא דארעא אלמריכו עבדין מיתא ובגי"כ ובשביעית יצא לחפשי חנם מהו חנם. דלא יסיב למאריה כלום [ב] אלא דא רזא והכי אוליפנא כתיב זכרני את הדנם אשר נאכל במצרים חנם. חנם בלא ברכה. דלא הוה עלינא ביתרים טול דלעילא. ותא חזי עבדין פטירין מעול מלכותא דלעילא ועי"ד כשורין מן המלות מהו עול מלכות שמים. אלא כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא בגין לאפקא מניה סב לעלמא. ואי לא קביל עליה הסהדות עול לא

עביד

מראה מקומות א) שופטים י"ג ב) ירמי' ל"ג ג) נסר קח

זין הזהר

פרשת ואלה המשפטים. (א) מפשטות דברי הזוהר כאן נראה שסובר שעבד עברי יוצא לחפשי בהגיע שמיטת הארץ בתוך השש שלו. כאמרו לקמן ובהדוא נייחא דארעא אצטריכו עבדין נייחא. אבל דעת הפוסקים שאינו יוצא לחירות בשמיטת הארץ אלא בשנה השביעית לעבודתו כיון שנמכר על שש שנים. ואולי כונת הזהר שבשמיטת הארץ גם העבד ינוח ויצא לחפשי חנם. לא לאמרו להשתחרר אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים בשנה הקדושה הזאת ע"י מנוחתו מן העבודות. ובאופן שאח"כ ישלים עבודתו לשש שנים כמו שנמכר: (ב) בלשון בתמיה:

עושה כלום. כן גם נצרך לו לאדם שיקבל עליו עול בתחלה. ואח"כ יעבד בו בכל מה שנצרך. ואם אינו מקבל עליו עול הזה בתחלה אינו יכול לעבד.. ועול הזה אינו שירה במי שהוא אסיר באחר. וע"כ עבדים פטורים מעול מלכות שמים. ואם מעול הזה פטורים. מכל שאר פטורים. שהרי השאר אין שירה על האדם עד שימצא אצלו עול הזה. ולפיכך היו ישראל אוכלים במצרים חנם. ואף כאן יצא לחפשי חנם. שהרי הוא עבד. וכל מה שהוא עושה חנם הוא בלי עול מלכות שמים. ואע"פ שהנם היו מעשיו. יצא לחפשי ותהיה לו מנוחה. ולאחר שהיא חפשי ונמצאת בו מניחה נותנים עליו עול מן המקום ההוא שהיציא אותו לחכשי. ואם זה העבד מסרב לצאת להירות. כמ"ש ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני וגו'. הרי זה בידאי פוגם למקום הזה. שעזב עול מלכות שלמעלה וקבל עליו עול אדוני. ילכך מה כתוב. והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת וגו'. אל האל הים סתם. היינו אצל המקום ההוא שפגמו [ג] שהוא גם כ נקרא אלהים. ולאיזה מקום יקרב אצל. אל הדלת או אל המזוזה. לפי שזה המקום הוא הפתח שלמעלה [ד] ונקרא מזוזה וזה נתבאר. וכיון שהוא נתכוין לפגום למקום הזה. פגם ההוא נשאר בו בגופו. וש"כ ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם. יהיה עבד תחת רגלי אדוני עד שנת היובל. את אזנו למה. זה נתבאר.. אבל השמיעה בה השמטה תולה [ה] ומפני שהיא פגם שמיעה זו. תכגם שמיעה שלו וישאר דפגם בי. ולא ישאר הוא עבד לאדונו עד שיתקרב למקום בי. דהיא שפגם. ויהי' נפגם הוא לפניו וישאר בי פגם הה א. ולפיכך והגישו אדניו אל האלהים סתם כמו שנתבאר:

סודות הגלגול

ו) **פתח** רבי שמעון ואמר. ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. תרגומו ואלין דיניא די תסדר קדמיהון. אלה הם סדרי הגלגול. דינים של הנשמות הנידונות כל אחת ואחת לקבל עונשה:

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. דברים. דגיע העת לגלות כמה סידות נעלמים בענין גלגול. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. כאשר הנשמה מתחייבת בגלגול. אם היא מצד הדיא של העבד **מטטרון**. שהיא כולל ששה צדדים [ו] כתיב בו שש שנים יעבד. גלגול שלה לא יתחייב אלא שש שנים. עד שמשלמת שש מדרגות מן המקום דהיא שנלקחה משם. אבל אם הנשמה היא מצד הבינה דקדישה. שהיא שביעית בודאי [ז] מה כתיב. ובשביעית יצא לחפשי חנם. שרצדיק ודאי אין בו מלאכה. וכיון שאין בו מלאכה אין בו שעביד. ודנשמה

עבד מדי הכי נמי אלעריך ליה לב"ב לקבלא עליה עול בקדמיתא ולבתר דיפלח ביה בכל מה דאלעריך. ואי לא קביל עליה האי עול בקדמיתא לא ייכול לתפלח. והאי עול לא שריא במאן דאיהו כפית באחרא. וע"ד עבדין פטורין מעול מלכות שמים. ואי מהאי עול פטורין מכל שאר פטורין. דהא שאר לא שריא עליה דב"ב עד דאשתכח גביה האי עול. וכג"כ הוו אכלי ישראל במצרים חנם. אף הכא יצא לחפשי חנם. דהא עבדא הוה. וכל מה דעביד חנם הוה בלא עול מלכות שמים. ואע"ג דחנם הוי עובדוהי. יצא לחפשי ויהא ליה נייחא. לבתר דאיהו בחירו ואשתכח ביה נייחא יהבין עליה עול מהתא אחר דאפיק ליה להירו. ואי ב"ב יסרב לאיפק לחירו. כד"א ואם אחר יאחר העבד אהבתי את אדוני וגו'. הא ודאי פגים ליה לאהי ב"ר. דבביק עול מלכותא דלעילא ונעיל עול דאחריה ע"ז מאי כתיב והגישו אדוניו אל האלהים והגישו אל הדלת וגו' הל האלהים סתם לגבי הסוא אחר דפגים ליה [ג] דהכי נמי אלהים אקרי ולאן אתר יתקריב לגביה. אל הדלת או אל המזוזה. בגין דהאי אתר פתחא הוא דלעילא [ד] ומזוזה אקרי והא אתיר. וכיון דאיהו אכיון לאפגמא לאהי אתר. הסוא פגיהו אבתתר ביה בגופיה. הה"ד ורצע אדניו את אזנו במרצע עד שנת היובל ועבדו לעולם. יהוי עבדא תחות רגלוי דאדוניה עד שנת דיובלא את אזנו למאי. הא איקמיה.. אבל שמיעה בהאי שמיעה תליא [ה] ועל דהוא פגים לאהי שמיעה יתפגים שמיעה דגיה ויבתתר פגימו ביה. ולא יבתתר הוא עבדא לאדוניה עד דיתקרב לאסוא אתר דפגים ויתכגים הוא קייים ויבתתר ביה הסוא פגימו. ובג"כ והגישו אדניו אל האלהים סתם כמה דאוקימנא:

רזין דגלגולא

ו) **פתח** רבי שמעון ואמר. ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם תרגומו ואלין דיניא די תסדר קדמיהון. אלין אינון סדורין דגלגולא דיינין דנשמתין דיתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם. חבריא עידן הכא לגלאה כמה רזין סתירין דגלגולא. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד. כד נשמתא אתחייבת בגלגולא אם היא מסטרא דסטרא עבד **מטטרון** דאיהו כלול בית סטרין [ו] כתיב ביה שש שנים יעבד גלגולא דילה לא אתחייבת אלא שית שנין. עד דאתכלייא בית דרגין מהסית אתר דאתגטילת. אבל אם נשמתא היא מסטרא דבינתא. דאיהו שביעית ודאי [ז] מאי כתיב. ובשביעית יצא לחפשי חנם. דצדיק דאי ליה בית ביה מלאכה. כיון דליה בית ביה מלאכה אית ביה שעבוד. ונשמתא

מראה מקומות ו) דף לד.

זיו הזהר

[ג] סתם אלהים היינו סדת המלכות והוא פגם שם במה שלא רצה לקבל עליו עול מלכות שמים בשנה הקדושה הזאת: [ד] זה השער לד' כידוע תרע"א בגימטריא אל"ף דל"ת גו"ן יו"ד. וכן מזוז"ה בגימטריא אדני: [ה] הנה ידוע שהשמיעה היא בבינה ושמטה סרסו על מלכות לכן כך יפורש שהשמיעה בהאי שמיטה תל א. בהאי מוסב על השמיעה. היינו שהשמטה תולה בזו השמיעה. וכונתו שהשמטה היינו חירות ומקור החירות ידוע שהוא בעולם הבינה שנקרא יובל וזה העבד שפגם בסדת הסרסות בעבור עבדותו פגם שלו מגיע גם למקור השמיעה שהוא היובל לכן תרצע אזנו ויפגום כלי השמיעה שלו אצל הדלת ויעבד עד היובל. [ו] היינו שש הספירות שבעולם היצירה: [ז] שמקורה ספירה השביעית סדת המלכות של עולם האצילות:

וכמתא דאיהי מתמן אתחר בה וכשביעית לא לחפצי חנם.
לית בה שעבודא ·

ח) **פתח רבי ייבא סבא** ואמר. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד
וכשביעית יצא לחפשי חנם. תא חזי כל דכורא קאים בדיוקנא בעלמא דדכורא. וכל נוקבא קאים בדיוקנא בעלמא דנוקבא בעוד דאיהו עבדא דקב"ה אתדבק ביה באינון שש שנים קדמוניות [ח] ואי תעבר גרמיה מפולחניה [ט] יעבר ליה קב"ה מאינון שש שנים דעלמא דדכורא ואתאסר לבר גם דאיהי אית סמרין [י] יפלח ליה שית שנין ויתעבר אית שנין דלעילא. לבתר נחית אתין, ואתאסר בעלמא דנוקבא הוא לא בעא לקיימא בדכורא נחית וקיימא בנוקבא אתתא נוקבא דאיהי שביעית ונפלא ליה [יא] הא אכלן ולהלאה מעלמא דנוקבא איהו אי לא בעא לקיימא בה ובפירוקא דילה נחית לתתא ואתדבק לתתא ואתאחיד בסטרא אחרא מכאן ולהלאה דתתעבר מעלמא דדכורא ומעלמא דנוקבא הא אתאחיד באינון עבדים דאינון מסטרא אחרא הכתא כיון דהכי הוא אסתרך פגם לאתעבד ביה רשיון דכגם דהא כל פגם דסטרא אחרא איהי ומיובל ולהלאה תתהדר לגלגולא ותב לעלמא כאלקדמין. ואתדבק בההוא עלמא דנוקבא ולא יתיר. אי זכה עביד תולדין בעלמא דנוקבא כלהי דזא דכתיב ג) בתולות אחריה רעותיה יובאות לך. וזכאי דא כאשר יתתקן ויזכה לזה. ואם אינו זוכה אפילו ברגלגול של היובל להעמיד תולדות. הרי הוא כלא היה. שהרי חוד לזה העולם ולא נשתלם בימיו לישא אשה ולהעמיד תולדות. מה כתוב בו. אם בגפו יבא בגפו יצא. אם יהידי יכנס בזה העולם בלי תולדות. שלא רצה מקדם לעסוק בזר. גם עכשיו הוא יוצא מזה העולם יחידי בלי זרע. הלך הוא כאבן בכף הקלע עד המקום ההוא שנקרא צור הדלמיש ונכנס שמה. מיד מנשב הרוח של איתו הירידי שנפרד מן נקבתו ונלך שפי [י] כמי הנהש שאיני מתדבר עם אחר בדרכו. ומנשב בו. ינדרק מיד לצאת מתוך המקום של צור הדלמיש ההוא היא בבי. והולך ומשוטט בעולם עד שימצא גיאל שעל ידי יוכל לחזור לזה העולם [יא] וזהו אם בגפו יבא בגפו יצא. זה שלא רצה לישא אשה להעמיד לו תולדות. אבל אם בעל אשה הוא. שנשא אשה יעכב להעמיד תולדות. לא עלה ביהו. זה אינו נפרש כמי אחר דהוא. לא יבא בגפו ולא יצא בגפו. אלא אם בעל אשה היא. הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה. אע"פ שלא זכו לבנים. אלא אם זכי לעשות מעשים טובים מה כתוב) ונתתי להם בביתי יבר מיתי יד ושם טוב מבנים ומבנות. ואם לא. מה כתיב. ויצאה אשתו עמו. שנים באים בגלגול. ויכנס לתרבר יחד כמקדם. זה אינו נישא אשה נרושה. אלא זי שעכב עמה מקדם לא זכו אז. עתה יזכי ביחד אם יתקנו מעשיהם. וע"ז כתיב ויצאה אשתו עמו

ט) **אם** אדניו יתן לו אשה וגו'. הכתא אחדר קרא נאמר קדמאה לההוא דנפיק יחידאי בלא נוקבא כלל [יב] ויכרך

והנשמה הבאה משם נאמר בה ובשביעית יצא להפשי דנם.
כי אין בה שעבוד ד

ח) **פתח רב ייבא הזקן** ואמר. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד
ובשביעית יצא לחפשי חנם. בוא וראה כל נשמת זכר עומדת בצורה בעולם של בחינת זכר. וכל נשמת נקבה עומדת בצורה בעולם של בחי' נקבה. ובזמן שהאדם הוא עבד להקב"ה נדבק בו בא תן שש שנים קדם נ"ת [ח] ואם הוא מרחק עצמו מעבודתו [ט] יעקר לו הקב"ה מאותן שש שנים של העולם בחי' זכר. ונמסר לאדם שהוא דבוק בהשה צדדים [י] שיעבד לו שש שנים ויעקר מן השש שנים שלמעלה. אח"כ יורד משם ונמסר בהעולם של בחי' נקבה. הוא לא רצה לעמד בבחינת זכר. יורד לעמד בבחי' נקבה. יבא העולם של בחי' נקבה שהיא שביעית ותקחנו [יא] הרי מכאן ולהלאה הוא עומד בהעולם של בחי' נקבה. ואם אינו רוצה לעמד בה ובגאולה שלה. יורד למטה ונדבק למטה ונאחז בצד הטומאה. מכאן ולהלאה לאחר שנעקר מהעולם של בחי' זכר ומהעולם של בחי' נקבה הרי נאחז באלי העבדים שהם מצד הטומאה. עכשו כיון שכך הוא נצרך לפגם. לעשות בו רושם של פגם. שהרי כל פגם מצד הטומאה הוא. ומן היובל ולהלאה הוא חוזר לגלגל. וישוב לעולם כמקדם. ונדבק בעולם ההיא של בחינת נקבה ולא יותר. אם זוכה עושה תולדות אשר מהעולם של בחי' נקבה כלם. כמה הכתוב ג) בתולות אחריה רעותיה מובאות לך. וזכאי הוא כאשר יתתקן ויזכה לזה. ואם אינו זוכה אפילו ברגלגול של היובל להעמיד תולדות. הרי הוא כלא היה. שהרי חוד לזה העולם ולא נשתלם בימיו לישא אשה ולהעמיד תולדות. מה כתוב בו. אם בגפו יבא בגפו יצא. אם יהידי יכנס בזה העולם בלי תולדות. שלא רצה מקדם לעסוק בזר. גם עכשיו הוא יוצא מזה העולם יחידי בלי זרע. הלך הוא כאבן בכף הקלע עד המקום ההוא שנקרא צור הדלמיש ונכנס שמה. מיד מנשב הרוח של איתו הירידי שנפרד מן נקבתו ונלך שפי [י] כמי הנחש שאיני מתדבר עם אחר בדרכו. ומנשב בו. ינדרק מיד לצאת מתוך המקום של צור הדלמיש ההוא היא בבי. והולך ומשוטט בעולם עד שימצא גיאל שעל ידי יוכל לחזור לזה העולם [יא] וזהו אם בגפו יבא בגפו יצא. זה שלא רצה לישא אשה להעמיד לו תולדות. אבל אם בעל אשה הוא. שנשא אשה יעכב להעמיד תולדות. לא עלה ביהו. זה אינו נפרש כמי אחר דהוא. לא יבא בגפו ולא יצא בגפו. אלא אם בעל אשה היא. הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה. אע"פ שלא זכו לבנים. אלא אם זכי לעשות מעשים טובים מה כתוב) ונתתי להם בביתי יבר מיתי יד ושם טוב מבנים ומבנות. ואם לא. מה כתיב. ויצאה אשתו עמו. שנים באים בגלגול. ויכנס לתרבר יחד כמקדם. זה אינו נישא אשה נרושה. אלא זי שעכב עמה מקדם לא זכו אז. עתה יזכי ביחד אם יתקנו מעשיהם. וע"ז כתיב ויצאה אשתו עמו

ט) **אם** אדניו יתן לו אשה וגו'. עתה חוזר הכתוב לענין הראשון. לזה שיצא בגפו בלי נקבה כלל [יד]
שי אלני

מראה מקומות ח) דף קס ט) תנים מ"ס ג) יבעי' ל"ו ד) דף קו

זין הזהר

(ח) היינו שש הסכות מן חסד עד מלכות שהן בחינת עלמא דדכורא. (ט) פירוש שלא רצה לקיים מצות פריה ורביה: (י) יחיד נמסר לעבד לאדם דרך בשש ספירות של עלמא דדכורא: (יא) היינו לאחר שסבל עונשו להיות עבד שש שנים מספרת עליו השמטה מדת המלכות שיצא להפשי ויעמד בעולמא דנוקבא: (יב) זה סמאל שנפרד מנקבתו לילית כידוע כהסוד שסרס הקב"ה לדוכר וצנן את הנקבה: (ג) זה אחיו ע"י מצות יבום: (יד) היינו שלא נשא אשה כלל:

שיגאלנו מקום ההיא שנקרא שביעית. ושביעית ההוא נקראת אדניו. אדון כל הארץ הוא. ואם אדניו זה ירדם עליו ויחזיר אותו לזה העולם בגפו כמו שהיה. ויתן לו אשה גרושה שרמזכה הוריד עליה דמעות ויתחברו יחדו. וילדה לו בנים או בנות. האשה וילדיה תהיה לאדניה כמו שנתבאר [טו] שהרי אם הזר ותיקן מקום ההוא שפגם בחיין שמקידם. מתקבל לכני המלך הקד ש. ליקח אותו ומתקנו על תקינו אחר כך. וזה נקרא בעל תשיבה. שהרי נחל מושבו של מקום הנהר ההוא הנמשך ויוצא [טז] והתקין עצמו ממה שהיה בתחלה. כי ן שנתתקן והזר בתשובה הרי נתעלה על תקיני. שאין דבר בעולם ואין מפתח בעולם שלא ישברנו זה דחזר בתשובה. ומדו והוא יצא בגפו. הייני ככתוב ה) על גפי מרימי קרת. כמו שם שבח והרמה. אף כאן שבח ירמה. להמקום שבעלי תשובה עולים. שאכילו צדיקים גמורים אין יכולים לעמד שם — :

ג) **ועוד** אם בעל אשה הוא. אם הוא עמל ולקח אשה. ולא רצה להעמיד תולדות אע"פ שיש לו אשה [יז] או אם היא מיאנה בזה [ועשה כרצונה] יבא לעולם ההוא בלי תולדות. ולא השגיחו על פועל ידי רבנים [יח] ויצאה אשתי עמי. הוא חוזר לבוא לזה העולם בגפי של זכר. והיא בקבה [יט] ואם אדניו יתן לו אשה. אדניי. זה הוא אדון כל הארץ. יתן לו אשה. מכאן שאין הדבר ע מד ברשיתו של אדם לקחת אשה. אלא הכל במאזנים לעלות. יתן לו אשה. שהרי אין הדבר ברשותו הוא. ומי היא האשה. זו שאינה זוג שלו ולא נזדמנה אליו. כי הוא היתה מזומנת לאחר. ודקדים זה ברחמים ולקח אותה. ונתנה לו זו שאינה ראויה אליי. שדקב"ה ראה שאשה הזאת עתידה להעמיד תולדות בעולם. ולפי שזה הקדים ברחמים נתנה לו. ונשא פירות מן הזרע שזרע בגנה שאינה של. לפיכך האשה וילדיה תהיה לאדניה והיא יצא בגפו [כ] דוי עני מסכן. כמה הוא עמל לריק. יגע ועמל לעשות פירות בגנה שאין היא שלו. ויצא ריקם ואם תשאל מכני מה. אם לפי שזרע בגנה אחרת שאינה שלו. הרי כאן דקב"ה נתן לו אותה הגינה להזריע בה. שהרי הוא מעצמה לא נבלה. אלא ביא וראה כל דדברים שהקב"ה עושה כלם בדין הם. ואין כל דבר על הנס. זה שדקב"ה נתן לו אשה ועשה עמה פרית ותולדות. אין זה כשאר בני גלגול. ואינו דומה מי שעמל בזה העולם להגדיל האילן ולא עלה בידו. למי שלא רצה לעסיק בפריה ורביה אלא שהשחית ודפיל עלי דאילן יגרע דפירית שלו זה כיון שריחם עליי הקב"ה ינתן לו אשה ברחמים. גיבה הקב"ה את שלו לראש נה. ולקח לו מה שגרע המעין דהוא. ולפיכך האשה וילדיה תהיה לאדניה [לא לו. ידיא יצא בגפי] ואח"כ מיטל עליו שישיב ויעמל בעצמו לדשלים גרעונו ג) שהרי דקב"ה דרכי לעשות דין לכל. וכאשר מגיע הזמן של האיש ההוא שימצא ויקח את בת זוגו. מה עושה דקב"ה. ממית לזה ולוקחה דאיש שהוא בן זוגה. וזה יוצא מן העולם הזה בגפי יחידי ומהו ואם אמר יאמר. שני פעמים. אם בעוד שהוא

ויפרק ליה הכוא דוכתא דאקרי שביעית. והכיא שביעית אקרי אדניו. הדין כל האדם איהו. אי דא אדניו הם עליה ואתיב ליה להאי עלמא יחידאי כמה דכוה. ויהיב ליה אתתא הכיא דמזבא אחיתא עלוי דמעין ואתחברו כחדא. וילדה לו בנים מו בנות. הכשה וילדיה תהיה לאדניה כמה דאתמר [טו] דהא אי תב ואתקין הכוא אתר דפגים בחיין. התקבל קמי מלכא קדישא נטיל ליה ואתקין ליה על תקונוי לבתר. ודא אקרי בעל תשובה. דהא ירית מותביה דהכוא אתר דהכיא נהר דנגיד ונפיק [טז] ואתקין גרמיה מאה דכוה בקדמיתא. כיון דאתתקן ותב בתיובתא הא סליק על תקוניה. דלית מלה בעלמא ולית מפתחא בעלמא דלא תבר הכוא דתב בתיובתא ואתי והוא יגא בגפו. כמא דאתמר ה) על גבי מרמי קרת מה כתב עלויא וסליקו. אוף הכא עלויא וסליקו. אתר דמהריהון דתיובתא סלקין. ואפילו לדיקים גמורים לא יכלין לאיקה תתן — :

ג) **תו** אם בעל אכה הוא אי איהו אסתדל ונסיב אתתא. ולא בעא לאעבד תולדין הע"ג דאית ליה אתתא [יח] או אי היא מיאנה בזה [ועבד רעיתה] ועאל לכהוא עלמא בלא תולדין. ולא אסגמו לפעל ידוי דמאריהון [יח] ואנאה אסתו עיון היהו יעול בגפו דדכולא. והיהי בנוקבא [יט] ואם אדניו יתן לו אכה אדניי דא איהו אדון כל האדא. יתן לו אכה. מהכא דלאו ברשותא דב"נ קיימא למיסב אתתא. אלא כלא באאזנים לעלות. יתן לו אכה דהא לאו ברשותיה איהו ומאן איהי הכיא דלאו דיליה ולא אזדמנת לגביה דאיהי הות זמינא לאחרא. והקדים הכי ברחמי ונטיל לה. דא אתיהיבת ליה דלא אתחזיאת ליה. וקב"ה חיי לאחי אתתא דזמינת לאפקא תולדין בעלמא. הקדים הכי ברחמי ואתיהיבת ליה. ונסיב חיבין וזרע זרעא בגנתא דלאו דיליה. בג"כ אכה וילדיה תהיה לאדניה והוא יגא בגפו [כ] אי עני מסכנא. כמה אסתדל בריקניא לאה והסתדל לאעבד פירין בגנתא דלאו איהי דיליה. ונפק בריקניא ואי תיתא אתיהי אי בגין דזרע בגנתא אחרא דלאו דיליה. הא הכא קב"ה יהיב ליה הכיא גנתא לאזרע ביה. דהא איהו מגרמיה לא נטל לה. אלא תא חזי כל מלין דקב"ה עביד כלהו בדינא איהון. ולא הוה מלה בריקניא אתי דקב"ה יהב ליה אתתא ועביד בה פירין ואוכין. לאו הכי כאחר בני גלגולא ולא דמי מאן דאסתדל בהאי עלמא לאסגאה אילנא ולא יכיל. למאן דלא בעא לאסגאה ולאסתדלא. והעקר ואפיל מרפין דאילנא ואזער היבא דיליה הכי כיון דאתה עליה קב"ה ויהיב ליה אתתא ברחמי קב"ה נבי יחידאי בקדמיתא. ונטיל מה דגרע הכוא מבועא ובג"כ האכה וילדיה תהיה לאדניה [ולא לידיה והוא יגא בגפו] ולבתר ייתיב ויסתדל על גרמיה לאסגאה גרעוניה. ג) דהא קב"ה מזרמיה למעבד דינא לכלא. וכד מטא זמנא דהכוא להכאתא בת זוגיה. מה עביד. קטיל לדין ונטיל לה הכוא בר זוגא דילה. ואיהו נפיק מהאי עלמא בלהודוי יחידאה .. ומהו ואם אמר יאמר. תרי זמני אי בעוד דאיהו

מראה מקומות ה) מכלי ס' כ) דף קט . ג) דף קט

זיו הזהר

[טו] כאן משמע כונתו שהבנים יהיו שייכים אליו והוא אביהם יחשב ויתוקן הפגם שלו שמקדם: [טז] היינו שיזכה להארה מעולם הבינה מקור התשובה ככתוב ולבבו יבין ושב ורפא לו [יז] זה גרע יותר מראשון: [יח] שכתוב כי לא תהו בראה לשבת יצרה: [יט] פי' שהם יבאו בגלגול רביותם בגבו. זה לבדו וזו לבדה. ולא יזדוגו עוד יחדו [כ] פי' שאע"פ שהוליד בנים בגלגול זה לא יחשבו שלו אלא הוא יצא בגפו באילו לא הוליד. ויוכרח לבוא עוד הפעם בגלגול כמבואר הלאה הטעם:

ולהיכו בהלי לתתא לסני לעותין ובעותין בכל יומא לגבי מלכא קדישא וכמה דהוה שירותא ברחמי הכי הוא סופא ברחמי ודא הוא אמר יאמר. אמר בקדמיתא כל מקדים ברחמי יאמר. בסופא ויתקבל ברחמי ומאי יאמר. אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. וברוב תפלותיו אוהב אותו הקב"ה ומתקן מעשיו. ומקבלו הקב"ה על ידי איתה התשובה שלו ועל ידי רבוי תפלותיו. מה עושה הקב"ה. מה שהיה מוכן עבורו להחזירו בגלגול. שיסבל עונש בזה העולם על מה שעשה מקדם. אין מחזירים אותו לזה העולם. אלא מקריבים אותו לפני הבית דין של הישיבה שברקיע. ודנים אותו ומוסרים אותו לבית המלקות. ורושם לו הקב"ה שזה נמסר לבית העונש. ופוגמים לו באזנו להיות תחת ממשלת הערלה עד זמן ידוע. ואח"כ גואלים אותו. ואם בתוך הזמן שנקבע לו כשעשו לו הפגם מגיע היובל. ואפילו אם רק יום אחד לייבל. נחשב לו למציאה כאילו מצא הזמן שלו עד היובל. וכך הוא נענש ולא יותר. משהגיע היובל הוא נגאל ומכניסים את לפנים מרפריכת [כח]:

ח) **וכי ימכר** איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים. וכי ימכר איש. זה הקב"ה. שנאמר בו ה' איש מלחמה. את בתו. אלו ישראל. שהם מצד הבת יחידה נקראו בתו [כט] ואפשר האמר שיצאו כדמיון אלו שהיו מצד העבד שהוא **ממשרון**. שיצאו במנוסה ממצרים. לא תצא כצאת העבדים. זש"כ ג) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון:

ועוד וכי ימכר איש את בתו לאמה. בוא וראה האדם כשנולד נותנים לו נפש מצד הבהמות הטהורות הנקראות אפני הקדש. זכה יותר נותנים לו רוח מצד חיות הקדש. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד כסא הכבוד. ושלשה אלה רק אמה עבד ושפחה להבת מלך [לא] זכה יותר נותנים לו נפש בדרך אצילות מצד הבת יחידה [לב] והיא נקראת בת מלך. זכה יותר נותנים לו רוח של אצילות מצד התכארת שנקרא עמוד התיכון. ונקרא בן להקב"ה. זש"כ בנים אתם לה' אלהיכם. זכה יותר נותנים לו נשמה מצד חכמה ובינה שנקראים אב ואם. זש"כ ויפח באפיו נשמת חיים. מהו חיים. אלא הן האותיות יה [לג] שעליהן נאמר כל הנשמה תהלל יה. ונשתלם באיש הזה השם הוי"ה ב"ה. זכה יותר נותנים לו שם הוי"ה בשלימות האותיות יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שהוא נקרא אד"ם בדרך האצילות שלמעלה [לד] והוא נקרא אדם בדמות רבונו. ועליו נאמר ורדו בדגת הים וגו'. וזהו הוא ממשלתו בכל דרקיעים ובכל האופנים והשרפים והחיות. ובכל הילות וגבורות שלמעלה ושלמטה. ולפיכך כאשר האדם זוכה בנפש מצד הבת יחידה. והיא נקראת בת מלך. נאמר בו וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים והנשמה שנתחייבה בגלגול אם היא בתו של הקב"ה. אפשר תאמר שנמסרת בגוף זר [לה] אשר שם ממשלת היצר הרע שהוא מצד סמא"ל. חס ושלום. שהרי כתוב ג) אני ה' הוא שמי וכבודי

שהוא עם אותה האשה הוא מרבה בתפלה ותחנונים בכל יום לפני המלך הקדוש. וכמו שהיה תחלה ברחמים כך הוא סופו ברחמים. וזהו אמר יאמר. אמר. מתחלה כאשר הקדים ברחמים. יאמר. לבסוף שיתקבל ברחמים. ומה יאמר. אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. וברוב תפלותיו אוהב אותו הקב"ה ומתקן מעשיו. ומקבלו הקב"ה על ידי איתה התשובה שלו ועל ידי רבוי תפלותיו. מה עושה הקב"ה. מה שהיה מוכן עבורו להחזירו בגלגול. שיסבל עונש בזה העולם על מה שעשה מקדם. אין מחזירים אותו לזה העולם. אלא מקריבים אותו לפני הבית דין של הישיבה שברקיע. ודנים אותו ומוסרים אותו לבית המלקות. ורושם לו הקב"ה שזה נמסר לבית העונש. ופוגמים לו באזנו להיות תחת ממשלת הערלה עד זמן ידוע. ואח"כ גואלים אותו. ואם בתוך הזמן שנקבע לו כשעשו לו הפגם מגיע היובל. ואפילו אם רק יום אחד לייבל. נחשב לו למציאה כאילו מצא הזמן שלו עד היובל. וכך הוא נענש ולא יותר. משהגיע היובל הוא נגאל ומכניסים אותו לפנים מרפריכת [כח]:

ח) **וכי ימכר** איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים וכי ימכר איש זה הקב"ה שנאמר בו ה' איש מלחמה. את בתו. אלו ישראל. שהם מצד הבת יחידה נקראו בתו [לא] ואפשר האמר שיצאו כדמיון אלו שהיו מצד העבד שהוא **ממשרון**. שיצאו במנוסה ממצרים. לא תצא כצאת העבדים. זש"כ ג) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון:

תו וכי ימכר איש את בתו לאמה. בוא וראה כד אתיליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא דרכיו דאתקרון חופני הקדש זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות הקדש זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסיא יתלת אלין אינון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא [לב] זכה יתיר יהבין ליה נפשא בחירה אצילות מסטרא דבת יחידה [לד] ואתקריאת בת מלכא זכה תיר יהבין ליה רוחא דאצילות מסטרא דעיזודא דאמצעית יתקרי בן לקב"ה. הה"ד בנים אתם לה' אלהיכם. זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא. הה"ד ויפח באפיו נשמת חיים. מאי חיים. אלא אינון יה [לג] דעליהו אתיר כל הנשמה תהלל יה. ואשתלים ביה הוי"ה. זכה יתיר יהבין ליה הוי"ה בשלימו דאתוון יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו אד"ם אקרי באורח אצילות דלעילא [לה] ואתקרי בדיוקנא דאתריה ועליה אתמר ורדו בדגת הים וגו'. והאי איהו שלטונא בכל רקיעין ובכל אופנים וכרפים וחיוון. ובכל חיילין ותיקפין דלעילא ותתא ובגין דא כד בר נש זכי בנפש מסטרא דבת יחידה ואיהי אתקריאת ברתא דמלכא זכה יתיר ביה וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים ובגיהנם דאתחייבא בגלגול אי היא ברתא דקב"ה. אי תימא דאתמסרת בגופא זרא [לו] דתמן שלטניתא דיצר הרע דאיהו מסטרא דסמא"ל חס ושלום. דהא כתיב ג) אני ה' הוא שמי וכבודי

מראה מקומות ח) דף לד ב) יבמות מ"ב ג) יבמות מ"ב

זין הזהר

[לא] רקיע השמים שכו השער להנשמות שיכנסו לצרור החיים לידעות מזון השכינה נקרא בשם כרוכה אכשר בפי שהוא רקיע דק, [לב] היינו מצד השכינה הקדושה שממנה פורחות נשמות ישראל [לג] היינו לנשמה גדולה שנקראת ברדא דמלכא. [לד] בת יחידה זו סדת המרכות דאצילות. [לה] השם יה הוא מקור להעולמות אצילות ובריאה הכבה ובינה אבא ואמא. [לו] שם הוי"ה במילוי אלפי"ן בגימטריא מ"ה בכספר אד"ם דאיהו אורח אצילות כדאיתא בהמאמר פתח אליהו וזה דאיש נקרא אדם בשם דיוקנא דמאר ה על שם הכתוב נעשה אדם בצלמנו. ועל שם הכתוב ועל דמות הכסא דמראה אדם עליו למעלה. [לז] היינו לגר או למטור תלמוד חכם:

וכבירי לאחר לא אתן. שהוא יצר הרע. וזה הגוף שתשרה בו הבת מלך. אפשר תאמר שנמסרת בכתרים התחתונים שמצד הטומאה. חלילה וחס. עליה נאמר וארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ — .

ח) **ועוד** וכי ימכר איש את בתו לאמה. זה הוא סוד עליון יותר מכל. בהעמוד שע מד אצל הגלגלים תוך אויר המנשב להנשמות. יש גלגל אחד בצד זה. וגלגל אחד בצד השני. בצד זה מאזני צדק. ובצד השני מאזני מרמה. ואלו הגלגלים בל יניחו לעולם. והנשמות עולות ויורדות נכנסין וחוזרין. ויש נשמות עשוקות כאשר שולט אדם באדם. שכתוב ג) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. לרע לו בדאי שזה העולם מתנהג כלו בעץ הדעת טוב ורע. וכאשר מתנהגים בני העולם בדרך הטוב. עומד הגלגל ומבריע לצד הטוב. וכאשר מתנהגים בדרך הרע. מכריע הגלגל לצד הרע. וכל הנשמות הנמצאות בשעה ההיא בהגלגל צד הרע עושק אותן ונטלן. אבל לרע לו. כי אלו הנשמות מכניעות לכל אשר ימצאו מצד הרע וישחיתו לו. והסימן לזה ארון הקודש שנעשק מן הפלשתים ושלט בהם לרע להם. וכמו כן אלו הנשמות הנעשקות מצד הטומאה הן לרע להם. ומה נעשה מאותן הנשמות. מובא בספרים הקדמונים שמהן נמצאים אותן הסידי אומות העולם. וגם ממזרים תלמודי חכמים הקודמים לכהן גדול .. ג) ע"ז כתוב וכי ימכר איש את בתו. זו הנשמה הבאה בגלגל בשביל מעשים רעים שבעולם [כח] לאמה. היינו לצד הטומאה בגלות רע ע"י גלגל החוזר שמשם היא נעשקה. כשיגיע העת להוציאה משם ודאי לא תצא כצאת העבדים [כט] וכל אותן נשמות דנעשקות מי הן. כאן יש סוד. אלו הן נשמות ילדים הקטנים. כאשר הם עוד יונקים מן הכח של אמם. והקב"ה רואה שאם יתקיימו בעולם יבאשו רוחם ויחמצו כח מע זה. לוקח אותם בקטניתם בעוד שניתנים ריח טוב. מה עושה. מניחם להעשק ביד האמה ההיא. וזו היא לילי"ת. שלפי שנתנו ברשותה משמחת בתינוק הזה ועשקתו ומציאתו מן העולם. כאשר הוא עוד יונק מן הכח של אמו. ואפשר תאמר שאלו הנשמות יעשו טוב בעולם. לא כן. שכתוב אם רעה בעיני אדניה. שרואה שיחמיץ זה האיש בנשמה זו לאחר זמן אם יתקיים בה [ו] זו נעשקת ואדרת לא נעשקת ועל אלה כתוב ד) וראה את כל העשוקים וגו'. וזהו אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה. לא בא"ל כתוב. ואפשר תאמר שהזמינה הקב"ה להיות בצד הטומאה מן היום שנברא לא. אלא עתה בהחזרת הגלגל לו יעדה ביא". מה שלא היה מקודם לזה. ודפדה. מהו ידפדה. הקב"ה יפדה לה בזמן שהיא תעלה ריח טוב מרום שתחמיץ. ויא יעלה אותה לשמי מרום בישיבה שלו. ואפשר תאמר שבעבור שנעשקה לגד הט מאה יתננה הקב"ה לחסידי אומות דעולם או לממזר תלמוד חכם [לא] בא הכתוב מוכיח לעם נכרי לא ימשל למכרה ודאי. בבגדו בה. שנעשקה בעושק ע"י גלגל החוזר. אלא לישראל ודאי ולא לאחר. וכאשר תגא מן הישביה של דגלגל לא תצא

כצאת

מראה מקומות ו) דף לה ב) קהלת ז' ג) קהלת ד

וכבודי לאחר לא אתן דאיהו יקר הרע והאי נוקבא דשרי ביה ברתא דאלהא אי תימא דאזדבן בכתרין תתאין דמסאבו. חלילה וחס עלה תתיר והאדך לא תמכר לצמיתות כי לי האדך —

ח) **תו** וכי ימכר איש את בתו לאמה. דא הוא רזא עלאה יתירא חכלא. בעמודא דקיימא לסקלין בי אוירא דכסא אית סיקלא חדא בהאי סטרא ואית סיקלא אחרא בהאי סטרא. בהאי סטרא מאזני לדק ובהאי סטרא מאזני תרמה. והאי סיקלא לא סכיך לעלמין. וכמתין סלקין יתתין עאלין ותבין. ואית כמתין עסיקין כד סלקא חדא בחדא דכתיב ג) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו לרע לו ודאי דהאי עלמא אתנהג כלא באילנא דדעת טוב ורע. וכד אתנהגו בני עלמא בסטרא דטוב סיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב. וכד אתנהגו בסטרא דרע. אכרע להאי סטרא וכל כמתין דהוו בהאי סטרא בעאן בסיקלא הוא עביק לון ומגיל לון אבל לרע לו דאינון כמתין כפיין לכל מה דאכיחן מסטרא ביה ומגלן ליה וסימנא לדא הריגא קדישא דאתעבד בו פלשתים ושליטו ביה לרע לון אוף הכי אינון כמתין דאתעבדו מסטרא אחרא לרע לון. מהו אתעביד מאינון כמתין. מאינון בספרי קדמאי דמנייהו הוו אינון חסידי אומות העולם. ואינון ממזרי תלמידי חכמים דקדמון לכהנא רבא ג) ע"ד כתיב וכי ימכר איש את בתו דא כמתא בגלגולי על עיבדין ביתין דעלמא [כח] לאמה. להאי סטרא אחרא בגלותא ביה דסיקלא דאסדר והיא אתעבדת. לאפקא לה מתתין ודאי לה תנא כלהת העבדים [כט] וכל אינון כמתין דאתעבדו מאן אינון אכא אינו רזא אלין אינון כמתין דיזקין זעירין כד אינון יקרי מנו הוקפא דאמסון וקב"ה אמי דאי יתייקרון בעלמא יבאשון ריחיהון ויחמצון כחותן דא לקים לון זעירין בעוד דיהבי ריחא. מה עביד אביק לון לאתעבדא ביה דהאי דאסיא אמה. ודא איהי לילי"ת דכיון דאתיהיבו ברשותה חדאת בהאי יונקא ומציקת ליה ואפיקת ליה מעלמא כד אינו יקר מהוקפא דאמיה ואי תימא אינון כמתין דיעבדון מב לעלמא לאו הכי. דכתיב אם רעה בעיני אדניה. דיחמיץ האי נברא בה לבתר יומין אי אתקיים בה [ז] דא אתעבדת ואדרת לא אתעבדת ועל אלין כתיב ד) וראה את כל העשוקים וגו'. דהיינו אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה לא בחל"ף כתיב אי תימא דהא בהאי סטרא אחרא אזמין לה קב"ה מיומא דאות לא הלא אסתא בגלגולי סיקלא לו יעדה ביא"ו מה דלא הוה מקדמת דלא ואפדה ודאי והכדה פריק לה קב"ה אסתא דאלקא ריחא עד לא תחמיץ וסליק לה לרומי מרומים במתיבתא דיליה ואי תימא כיון דאתעבדת מהאי סטרא אחרא יסיב לה כמה דאמרו לחסידי אמר עיין ולאינון ממזרי ת"ח [לא] אתא קרא ומוכח לעם נכרי לא ימשל למכרה ודאי. בבגדו בה. דעביק לה בעסיקו דגלגולא דסיקלא אלא לישראל ודאי ולא לאחרא וכד נכקת מן סיקלא לא תלת

כלהת

זין הזהר

[כח] ולא מצד מעשיה אלא שסובלת עבור מעשה רוב העולם [כט] אלא בנצחון שהכניע להס"א: [ל] בעבור שהריחה ריח הרע והבאה של הסברא אחרא בעת היותה נעשקת אצלה. [לא] לעיל אומר כשם ספרי קדמאי שנעשה מהן חסידי אוה"ע או ממזרי ת"ח. ויש מפורשים שהסבא פליג על הספרי קדמאי. ולי נראה לישב שיש ב' מינים בנשמות הנעשקות. מין א' שהיו כבר בעולם. ומין ב' נשמות חדשות שנבראות בכל פעם. והן לא נזכר בספרי קדמאי שכל הנעשקות נעשה מהן חסידי אוה"ע וממזרי ת"ח אלא אומר מנייהו. יפורש מנייהו דייני שיש מהן שנעשין כן אבל לא כלן. ומובן שאלו שכבר היו בעולם יש להם כח להרע לקליפה כמו הארון. ואלו

כלפת העבדים. אלא מתעברת בעברה בארעא על ריסיה. ואי תימא דהאי סברה לעילת לה בהסוא יוקא. לאו הכי. אלא כגלת לה וחדלת בהדה. ופרחת מן ידהא ועאלת בהסוא אתר ואיהי פקידת להאי יוקא וחדלת ביה והייכת ביה ותאיבת להסוא בגר עד דלבתר נגיל קב"ה נשמתיה והיא לגופא. ולבתר כלא חיהו ברשותא דקב"ה [לב] ותו לעם נכרי לא ימשל לאיכרה בבגדו בה. תא חזי בשעתא דנפקת מן טיקלא. והאוא סברא בחדו [לג] רשיס לה קב"ה ואתיס לה בחד גיספנקא ופרים עלה לבוש יקר דיליה ומלן איהו שאת קדישא דאקרי עליה. ודא הוא בבגדו בה לבוש יקירא דאלבא פרים עלה וכדין איהי נטירא דלא אתיסרת לעם נכרי אלא לישראל בלבד. וזהו שכתוב ה) כימי אלוה ישמרני. ועל רזא דא כתיב הכא לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. בעוד דלבוש יקר דאלבא בה מאי רשו אית להסוא סברה בה

ג) **תו** וכי יוכר איש את בתו לאמה. אזהרה לאדם אית בהני קראי. וכמה עיטין עבין עלאין אינון בכל מלי דאורייתא וכלהו קשוט באינה קשוט. והתמודעון לגבי חכיתין דידעי ואזלי באורח קשוט. בזמנא דבעא קב"ה לאברא עולמא סליק ברעותא קמיה ואייר כל נשמתין דאינון זמינין למיהב בבני נשא לבתר וכלהו אתגיירו קמיה בהאיא גוונא ממש דזמינין לאיהוי בבני נשא לבתר. ואמאי כל חד וחד דאית מנהון דזמינין לאתבחא אורחייהו בעלמא [לד] ובשעה שמגיע זמנם קורא הקב"ה לנשמה ההיא. ואומר לה לכי ובואי במקום פלוני בגוף פלוני. משיבה לפניו רבונו של עולם. די לי בזה העולם שאני יושבת בו. ולא אלך לעולם אחר שישתעבדו בי ואהיה מלוכלכת ביניהם. אומר לה הקב"ה. מן היום שנבראת עבור זה נבראת להיות בעולם ההוא. כיון שראוה הנשמה כך בעל כרחה יורדת ונכנסת שמה. התורה שנותנת עדה טובה לכל העולם ראתה כל זה. והיא מזהרת לבני העולם ואומרת. ראו כמה חס הקב"ה עליכם. מרגליות טובה שהיתה לי מכרה לכם חנם שתשתעבדו עמה בזה העולם. על זה כתוב וכי ימכר איש. זה הקב"ה. את בתו. זו הנשמה הקדישה. לאמה. להיות אמה משועבדת ביניכם בזה העולם. ד) בבקשה מכם בשעה שיגיע הזמן שתצא מזה העולם. לא תצא כצאת העבדים. לא תצא מלוכלכת בעבירות. תצא בת חורין ברה ונקיה. כדי שישמח בה רבונה וישתבח בה. ויתן לה שכר טוב בצחצוחי הגן עדן. כמו שכתוב ז) והשביע בצחצחות נפשך. בודאי אם תצא ברה ונקיה כראוי. אבל אם רעה בעיני אדניה. כשהיא יוצאה מלוכלכת בעבירות. ולא נראית טוב לפני הקב"ה כראוי. וי לאיתו הגוף שהוא נאבד מן הנשמה ההיא לעולם. לפי שבאשר הנשמה עילאה זכאה. והן ייצאות נקיות מזה העולם. כל נשמה ונשמה נכנסת בספר גנזי המלך. וכלן בשמיתן. והוא אומר זו היא נשמת פלוני. מזימנת תהיה לאותו הגוף שעזבה. על זה כתוב לי יעדה ביא"י. וכאשר היא יוצאה רעה בעיני אדניה. שנתלכלכה בעבירות ובבתמי חטאים. אז לא יעדה באל"ף. נאבד זה הגוף

כצאת העבדים. אלא תתעבר בעברה שלה בנשיאת ראש. ואפשר תאמר שצד הטומאה הכניסה באיתו התינוק. לא כן. אלא היא לקחה בעושק את הנשמה והיתה משמחת עמה. אח"כ פרחה מידה ונכנסה בהתינוק ההוא. והיא פוקדת לאותו התינוק ומשמחת בו ותשחק לו והחמד לבשרו. עד שלאחר זמן ליקח הקב"ה נשמתו והיא לוקחת גופו. ולבסוף הכל הוא ברשותו של הקב"ה [לב] יעוד לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. בוא יראה כשתצא מהשביה של דגלגל. וצד הטומאה הוא בשמחה [לג] ירשם לה הקב"ה ויהתמנה בחותמו ויפרש עליה לבוש כבודו. ומה זה. זהו השם הקדוש שנקרא עליה. וזה הוא בבגדו בה. בגד לבוש הכבוד של המלך פרוש עליה. ואז היא נשמרת שלא תמסר לעם נכרי אלא לישראל בלבד. וזהו שכתוב ה) כימי אלוה ישמרני. ועל סוד זה כתוב כאן לעם נכרי לא ימשל למכרה בבגדו בה. בעוד שלבוש הכבוד של המלך בה. אין רשות לצד הטומאה בה:

ג) **ועוד** וכי ימכר איש את בתו לאמה. אזהרה לאדם יש במקראות האלה. וכמה עצות טובות עליונות נמצאות בכל עניני התורה. וכלן אמת בדרך האמת. ודועות הן להחכמים הטבעיים והולכים בדרך האמת. בזמן שבקש הקב"ה לברוא את העולם. עלה ברצון לפניו וצייר כל הנשמות העתידות להנתן באנשים אחר כך. וכלן נצטיירו לפניו באותה הצורה ממש שעתידה להיות בהאנשים אחר כך. וראה לכל אחד ואחד שיש מהם שעתידים להשחית דרכיהם בעולם [לד] ובשעה שמגיע זמנם קורא הקב"ה לנשמה ההיא. ואומר לה לכי ובואי במקום פלוני בגוף פלוני. משיבה לפניו רבונו של עולם. די לי בזה העולם שאני יושבת בו. ולא אלך לעולם אחר שישתעבדו בי ואהיה מלוכלכת ביניהם. אומר לה הקב"ה. מן היום שנבראת עבור זה נבראת להיות בעולם ההוא. כיון שראוה הנשמה כך בעל כרחה יורדת ונכנסת שמה. התורה שנותנת עדה טובה לכל העולם ראתה כל זה. והיא מזהרת לבני העולם ואומרת. ראו כמה חס הקב"ה עליכם. מרגליות טובה שהיתה לי מכרה לכם חנם שתשתעבדו עמה בזה העולם. על זה כתוב וכי ימכר איש. זה הקב"ה. את בתו. זו הנשמה הקדישה. לאמה. להיות אמה משועבדת ביניכם בזה העולם. ג) בבקשה מכם בשעה שיגיע הזמן שתצא מזה העולם. לא תצא כצאת העבדים. לא תצא מלוכלכת בעבירות. תצא בת חורין ברה ונקיה. כדי שישמח בה רבונה וישתבח בה. ויתן לה שכר טוב בצחצוחי הגן עדן. כמו שכתוב ז) והשביע בצחצחות נפשך. בודאי אם תצא ברה ונקיה כראוי. אבל אם רעה בעיני אדניה. כשהיא יוצאה מלוכלכת בעבירות. ולא נראית טוב לפני הקב"ה כראוי. וי לאיתו הגוף שהוא נאבד מן הנשמה ההיא לעולם. לפי שבאשר הנשמה עילאה זכאה. והן ייצאות נקיות מזה העולם. כל נשמה ונשמה נכנסת בספר גנזי המלך. וכלן בשמיתן. והוא אומר זו היא נשמת פלוני. מזימנת תהיה לאותו הגוף שעזבה. על זה כתוב לי יעדה ביא"י. וכאשר היא יוצאה רעה בעיני אדניה. שנתלכלכה בעבירות ובבתמי חטאים. אז לא יעדה באל"ף. נאבד זה הגוף

מראה מקומות ה) איוב כ"ט ב) דף נ"ו. ג) דף נ"ז. ד) ישעי' נ"ח

זוהר

החדשות אין להן עוד שום ידיעה בעניני זה העולם ועליהן אומר הסבא שהקב"ה שומרן ביותר: [לב] היינו שיעמד בתחיית המתים: [לג] כי תחשב שנואת הנשמה יתגדל רשע בעבור היותה אצלה תחת רשותה כמו יעקב אצל לבן: [לד] הקב"ה רואה בראיה שאינה ברחת להאדם להיות דוקא כן אלא שיש לו עוד הבחירה. כדאיתא במשנה הכל צפוי והרשות נתונה וכדכתב הרמב"ם שעל זה כתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם:

הגיף ממנה, והיא לא תזדמן לאותו הגוף. מלבד נשמה ההיא שבעלה נתעורר לשוב בתשובת הגוף. אז כתיב בה והפדה, ובכתוב ח) פדה נפשו מעבר בשחת [לה] והפדה. זה מ סב על האדם. שהעצה עבורו היא שיפדה אותה ויחזיר בתשובה. ובשני אופנים אומר הקב"ה והפדה. שלאחר שיחזיר בתשובה יפדה לה מדרך הגיהנם. לעם נכרי לא ימשל למכרה. מי הוא עם נכרי. עלובה היא נשמת החוטא. כאשר תצא מזה העולם והאדם קלקל דרכי עמה. אם תרצה לעלות למעלה בתוך מחנות הקדושים. לפי שמחנות הקדושים עומדים בדרך ההוא של הגן עדן. ומחנות נכרים עומדים בדרך ההוא של הגיהנם. אם זכתה הנשמה ושמירה ההיא של הפרשת מלבוש הכבוד העליון עליה. אז הרבה מחנות קדושים מזדמנים לה להתחבר עמה ולהכניסה לגן עדן. אם לא זכתה. אז הרבה מחנות נכרים מזדמנים להכניסה בדרך של הגיהנם. ואותן מחנות של מלאכי חבלה עתידים לעשות בה נקמות. על זה בא הכתיב להודיע. לעם נכרי לא ימשל למכרה. אלו המלאכי חבלה. בכנדו בה [לו] היינו השמירה. שהקב"ה עשה לה שמירה שלא ישלט כה עם נכרי באותה הפרשת השמירה עליה:

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. ביא ודאה כמה יש לו לאדם ל־זהר שלא יעקש דרכיו בעולם הזה. שאם זוכה האדם בעולם הזה ושומר להנשמה שלו בראוי, זה הוא האדם שהקב"ה רוצה בו. ומשתבח בו בכל יום בפמליא של ואומר. ראו בן הקדוש שיש לי בעולם ההוא. כך וכך עשה. כך וכך מעשיו מתוקנים. וכאשר תצא נשמה זו מעולם הזה זכה נקיה וברה. הקב"ה מאיר לה בהרבה אורות. ובכל יום מכריז עליה זו היא נשמת פלוני בני. שמורה היא תהיה לגיף הדוא שעזבה. וזהו שכתוב ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה מהו כמשפט הבנות. כאן יש סוד להחכמים. בתוך סלע החזק רקיע הנעלם [מ] יש היכל אחד שנקרא היכל אהבה. ושם הם אותן איצרות הנסתרים. וכל נשיקות האהבה של המלך נמצאית שם. ואותן נשמות האהובות להמלך נכנסין שמה. כיון שהמלך נכנס בהיכל ההוא של המלך. מה כתוב. וישק יעקב לרחל. הקב"ה מוצא שם לנשמה הקדושה ההיא. ומיד הא מקדים ונושק לה ומחבקה ומעלה אותה עמו ומשתעשע בה. וזהו כמשפט הבנות יעשה לה. כדרך שהאב עושה לבתו ההביבה אצל. שנושק לה ומרבקד ניתן לה מתנות. כך עושה הקב"ה לנשמת הצדיק בכל יום. כמו שכתוב כמשפט הבנות יעשה לה. זהו שכתוב ג) יעשה למחכה לו. כמו שהבת הזאת השלימה מעשיה בעולם הזה. אף כך הקב"ה משלים לה עשיה אחרת בעולם הבא. שכתוב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.

וכאן כתוב יעשה לה:

ג) **אם** אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. מהו אם אחרת. בוא יראה רוחו של איש צדיק נתעטר בהצורה שלו בגן עדן שלמטה. ובכל שבתות ומועדים וראשי חדשים מתעטרים הרוחות בעטרות חדשות ומתפרנסים מעטרות של הול ועולים למעלה. וכמו שעושה הקב"ה באותה נשמה עליונה הקדושה למעלה. כך הוא עושה בזה הרוח למטה

בנ"ע

מראה מקומות ח) איוב כ"ג ב) ישעי' ס"ד ג) דק' ז

נופא מינה ואיהי לא אזדמנת לגביה. בר ההיא דאתרה אתעדי ותב בתיובתא דנופה כדין כתיב בה והפדה כד"א ח) פדה נפשו מעבר בשחת [לו] והפדה הלא הוא בכר כם דעיקא דיליה דיפרק לה ייתיב בתיובתא ולתרין סטרין קאמר קב"ה והפדה. דלבתר דתב בתיובתא פדה לה מאורחא דגיהנם לעם נכרי לא ימשל למכרה מאן עם נכרי. עלובתא איהי נשמתא. כד נפקת מעלמא וב"ל אסתי אורחוי בהדה אי בעית לסלקא לעילא גו מסריין קדישין בגין דמסריין קדישין קיימין בהסוא אורחא דגן עדן. ומסריין נכרין קיימין בהסוא אורחא דגיהנם אי זכתה נשמתא והסוא נטירו ופריסו דלבושא יקירא עלה. כמה מסריין קדישין קא מתעתדן לה לאתחברא בהדה ולאיעל לה לגן עדן לא זכתה כמה מסריין נוכראין מתעתדן למשל לה באורחא דגיהנם. ואינון מסריין דמלאכי חבלה זמינין לאתעבד בה נוקמין. על דא אתא קרא ואוכח לעם נכרי לא ימשל למכרה אלין מלאכי הבלה בכנדו בה [לו] איהו נטירא. דקב"ה עביד לה נטירא דלא ישלוט בה עם נכרי בהסוא פריסו דנטירו עלה

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. תא חזי כמה חית ליה לבר"נ לאזדהרא דלא יסתי אורחוי בהדי עלמא. דהי זכה בר נש בהדי עלמא ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות הדי היהו ב"נ דקב"ה אתרעי ביה. ואתבח ביה בכל יומא בפמליא דיליה ואמר הא ברא קדישא דאית לי בהסוא עלמא כך וכך עביד כך וכך עובדוי מתתקנן וכד הדי נשמתא נפקת מהדי עלמא זכיה נקיה ובריה קב"ה נהיר לה בכמה נהורין בכל יומא קארי עלה דא היא נשמתא דפלניה ברי נטירא ליהוי ליה להסוא גופא דבתר ודא הוא דכתיב ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה מהי כמשפט הבנות הכא אית רזא לחכימין בני עברא תקיפא רקיעא עמירא [מ] אית היכלא חדא דאקרי היכל אהבה יתמן אינון נמיזין עמירין וכל נשיקין דרחימו דמלכא אינון תמן. ואינון נשמתין רחימאן דמלכא עאלין תמן כיון דמלכא עאל בהסוא היכלא דמלכא מהי כתיב ויישק יעקב לרחל קב"ה אשכח תמן לנשמה נשמתא קדישא קדיש מיד ונשיק לה ונפיק לה ישליק לה בהדיה ואתעבר בה ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה כדינא דאבא עביד לברתיה דאיהי הביבא לגביה דנשיק לה ונפיק לה ויהיב לה מתנן כך קב"ה עביד לנשמתא זכאה בכל יומא כתיב דכתיב כמשפט הבנות יעשה לה הינו דכתיב ג) יעבר למחכה לו כמה דהאי ברתא אשלימת עשיה בהאי עלמא אוף הכי קב"ה אשלים לה עשיה אחרא בעלמא דאתי דכתיב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו והכא כתיב יעשה לה:

ג) **אם** אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע ייאי אם אחרת תא חזי רוחא דב"נ זכאה אתעטר בדיוקנא בגן עדן דלעתא ובכל שבתי ומועדי וריחי ירחי מתעטרן רוחי ומתפרסין וסלקין לעילא וכמה דעביד קב"ה בהסוא נשמתא עילאה קדישא לעילא. הכי נמי עביד בהאי רוחא לתתא בגן

לשון הזהר

[לה] סופי תיבות תי"ר רמז שהתורה מגינה ומציל ומקיימה את הגוף לתחיית המתים: [לו] כאן דורש בגדו מלשון בגד ולבוש [מז] זה בגן עדן העליון.

בגין עדן דלתתא דקא סלקת קיימא ואתר דא איהו רוחא דפלגיא גופא ומיד מעטרא לה קב"ה לסהי ריחא בכמה עטרין ילבתעטא בה ואי תיתא דהא בגין ריחא דא סביק קב"ה מה דעביד לנשמתא לאו הכי אלא הה אתרת יקה לו שארה כסיתה ועונתה לא ינרע אלין איגין תלת שתכן עלאין דעין לא ראתה אלהים זולתך. וכלהו בעלמא דאתי ואתמסכו מתין [לח] חד מנייהו שארה מזיכו דנלילו ונהירו דנהיר בחורה סתים חזונא דזן לכלא. ואקרי הוי"ה בנקודת אלהים בא"ר"ם בהפיך אתיון אס"ר ה'. ודא מאסר ביתה לתתו ודא איהו שארה כסותה פריסו דאלכא דא מסיכו אחרא דנהיר יעביר לה תדיר פריסו דלבוכא דאלכא. דפרים עלה הנו"ם בבגדו בה תדיר דלא תתעדי מינה. ואי איהו כסיתה ועונתה יתן איהי דא מסיכו דעלמא דאתי דביה כלא ה' לבחות חיה ודא איהו דנהיר בכל נהירין סתימין עלאין דחילנא דהיי דביה עונה ממירא דמתמן נקבת. וכל דא בבדנת וכסופא דעלמא דאתי תלתא הני ינרע לה כה איהי זכאת כדקא יאות. ואי לאו איהי כדקא יאות הני תלתא נרעתן מינה. דלא יתעביד לה עטרה אפילו אחד מנייהו תא חזי מאי כתיב והה בלם תלה לא יעשה לה דלא זכאת בהו. ואלאה חנם אין כסף. תפיק מקרייה ולהיין לה לבר אין כסף. ליה לה כסופא ולית לה עדונא כלל

ה) **תו** ירא לבנו ייעדנה וגו' אם אחרת יקח לו וגו' תא חזי כל מאן דזכי לתלמיד בנין ולרלתה אקרי בן נ[illegible]ת ישראל. וכל מאן דאיהו מבר עטרין בנין ולעילא וזכי [illegible] אקרי בן לקב"ה ודאי כמד"א בניה אתם לה' אלהיכם. כך משה דוד לתלמיד בנין וזכה בהאי יומא דעאל לאתרביסר כדין כתיב ג) ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך מאי טעמא דהא מקדמת דנה לא הוה ליה שמא דברא ולא שרתה עליה נשמתא [illegible] דהא בשני ערלה הוה [לט] ובג"כ אני היום ילדתיך היום ודאי אני ילדתיך. אני ולא סטרא אחרא כמה דהוה עד השתא אני בלחודאי. בר עטרין בנין מאי כתיב בשלמה ג) כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לאמי ע"ד כתיב יהה לבנו ייעדנה. ויבר תלמיד בנין ולהלאה. דהא נפק יתרו דסטרא אחרא דתזדמנת ליה מאי כתיב. כמשפט הבנות יעשה לה אמו כמשפט הבנות תנינן בכל יומא ויומא אמי קב"ה לאמי יניקא דקאי ברשו דערלה ואיהו נפיק מינה והתמשך לבי ספרא ותבר לה וחזיל לבי כנישתא ותבר לה. מה עביד קב"ה לאמי נשמתא אעיל לה להדרא דיליה ויהיב לה מתנן ונכנבן סגיאין וקטיע לה בקטופין עלאין. עד זמנא דעאיל לה לחופה בהאי בר מתלמיד בנין ולעילא אם אחרת יקח לו מהו אחרת תא חזי ביומא דשבתא בשעתא דאתקדם יומא נפקין נשמתין חדתין מגו אילנא דהיי ומנכבן איגון נשמתין קדישין לתתאי. ולייחין בהו כל יומא דשבתא ולבתר דנפיק שבתא סלקין כלהו נשמתין ומתעטרן בעטרין קדישין לעילא [וכמה דקב"ה אזמין לבר נש עיקר נשמתא דיליה] אוף הכי אזמין קב"ה להאי ב"נ דא נשמתא אחרא. ואע"ג דדא זמינא ליה

בג"ע שלמטה. שמעלהו לפניו ואומר זה הוא רוחו של הגוף פר' נ. ומיד מעטר דקב"ה לו' הרוח בהרבה עטרות ומשתעשע בו. יאפשר תאמר שלבעביר זה הרוח יפסוק הקב"ה את העונג שהוא עושה לרנ נמה. לא כן. אלא אם אחרת יקח ל שארה כם תה יע נתה לא ינרע. אלה הם שלשה שמ ת העליונים שעין לא ראתה אלהים זולתך. וכלם בע לם הבא ונמשכים שם [לח] אחד מהם שארה. הייני שפע של התנוצצות והארת אור המאיר בדרך נעלם. וזהו מז ן הזן את הכל. ונקרא הוי"ה בנק דת אלהים. שאר"ה. בהפוך הא תיות היא אש"ר ה'. וש"כ ר ר שר שמנה לחמו. והיינו שארה. כסותה. זהו סכבת המלך. דיינו שפע אחרת שמאיר לה ושומרה תמיד סבבת לביש של המלך. שסוכך עליה השם אלו"ה בבגדו בה תמיד. שלא תזיז ממנה. ודיינו כסיתה. ועינתה מה היא. זו השפע של עולם הבא שבה נמצא הכל. ה' צבאות הוא. המאיר בכל אורות נסתרים העליונים של עץ החיים. שבו גנוז כח דעינה שמשם יצאה הנשמה. יכל זה בענג ותשוקה של ע לם הבא. שלש אלה לא ינרע לה כאשר היא זכאית כראוי. ואם היא אינה כראוי אז שלש אלה נגרעים ממנה. שלא יהיה נעשה לה עטרה אפילו מארת מהן. בוא וראה מה כתוב. ואם שלש אלה לא יעשה לה. שאיננה זוכה בדין. ויגאה חנם אין כסף. תנא מלכני ידוהים אותה החוצה. אין כסף. אין לה השתוקקת ואין לה ענג כלל:

ה) **ועוד** ואם לבן ייעדנה וגו' אם אחרת יקח לו וגו' בוא ראה כל מי שזכה להגיע לי"ג שנים ולהלי נקרא בן לכנסת ישראל. וכל מי שהוא מבן כ' שנים ולמעלה וזוכה בדין נקרא בן לקב"ה בודאי. ככתוב בנים אתם לה' אלהיכם. כאשר הגיע הוד לי"ג שנה. וזכה לזה היום שנכנס בענת הארבע עשרה. אז אמר עליו הכתוב ג) ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. מה הטעם. לפי שמקדם לזה לא היה לו עוד השם בן. ולא שרתה עליו נשמה העליונה. שדרי היה ע ד בשנות ערלה [יט] ולפיכך כתוב אני היום ילדתיך. היום ודאי אני ילדתיך. אני ולא צד דטומאה כמו שהיה עד עתה. אני בלבדי. ובבן עשרים שנה מה כתוב בשלמה ג) כי בן הייתי לאבי. לאבי ממש בודאי. על זה כתוב ואם לבנו ייעדנה. הייני מבן י"ג שנה ולהלאה. שהרי אז יצא מרשות צד הטומאה שנזדמנה לו מיום ת לדתו. מה כתוב. כמשפט הבנות יעשה לה. מהו כמשפט הבנות. למדנו שבכל יום ויום מביט הקב"ה בנער הזה שעומד ברשות הערלה. והוא ייצא ממנה ונמשך לבית הספר ומכניע לה. וה לך לבית הכנסת ומכניע לה. מה עושה הקב"ה לנשמה זו. מכניסה לבית גנזיו ונותן לה מתנות וא צרות הרבה. ומקשט לה בתכשיטים עלי נים. עד הזמן שמכניסה לחופה בבן זה מי' ג שנה ומעלה. אם אחרת יקח לו. מהו אחרת. בוא וראה ביום השבת בשעה שנתקדש היום יוצאות נשמות חדשות מתוך עץ החיים. ומנשבים אותן נשמות יתרות הקדושות להתתונים. ינ חים בהם כל יום השבת. ולאחר מיצאי שבת עולות כל הנשמות ומתעטרות בעטרות קדושות למעלה. [וכמו שדקב"ה מזמין לאדם עיקר נשמתו של תולדתו] כן מזמין דקב"ה לאדם זו הנשמה אחרת היתרה. ואע"פ שזו האחרת נזדמנה לי

מראה מקומות ה) דף לח. ו) תניא ב' ג) פסלי ד

זין הזהר

[לח) פי' מן הזיוג של חכמה ובינה שנקראין אבא ואמא וכל אלו הרמזים שמזכיר הלאה הם מרמזים על חכמה ובינה שמן הזדוגותם נמשך שפע לכל העולמות: [לט) כך נקראות שנים הראשונות קודם שנעשה בר מצוה כמו אצל אילן שבראשונה מתגבר כח הס"א

לו עתה. נשמתו שהיתה לי מקדם. שארה וכסותה ועונתה שמקדם לא יגרע ממנה:

ח) **ועוד** אם אחרת יקח לו וגו'. כאן יש להעיר שנשמות הגרים כלן פירחות מתוך הגן עדן בדרך נסתר. כאשר נסתלקים מזה העולם נשמותיהם שהרויחו מתוך הגן עדן לאיזה מקום ד ז"ת. אלא למדנו מי שחוטף זל קח בנכסי הגר תהלה הוא זוכה בדם. כמו כן כל אותן נשמות קדושות העלי נות שרזמנין דקב"ה לרתחתונים [מ] כלן יוצאות בזמן ידוע כדי לרשתעשע בגן עדן. ודן פוגעות באותן נשמות הגרים. מי שאוחז בדן מאותן דנשמות זוכה בדן ומתרבשות בהן. ועומדות בזה הלבוש. ויורדות תוך הגן בלבוש הזה. לפי שבנ"ע אין עומדים שם אלא בלבוש כל אותן הנמצאים שם. ואפשר תאמר שבעביר זה הלבוש גורעות אותן דנשמות מכל העינג שהי' להן תדלה. על זה כתיב אם אחרת יקח לו שארה כסותה ע נתה לא יגרע. ועומדות בהגן בלבוש הזה שהקדים לאחז בהן יזכו בדן. וכאשר עולות למעלה נפשטות ממנו. שהרי שם אין עומדים בלבוש זה ואותן נשמות דקדושות נהנות מן הריח שהריחו מתוך הלבושים האלה. כאשר נבלע באותן הלבושים מן הדברים הקדושים שבזה העולם [מא] יכל אותן נשמות הקדושות כשמגיע זמנן לרדת לזה העולם. למען ישבנו כל אחת על מקומותן הראוי להן באנשים. כלן יורדות מלובשות באותן נשמות הגרים שאמרנו. וכך הן נכנסות בזרע הקדש. וכמלבוש זה הן עומדות להשתעבד עמהם בזה העולם וע"כ בכמה מקומות הזהיר דקב"ה על דגר שזרע הקודש יהיו נזהרים בו. ככתוב ואתם ידעתם את נפש הגר. שבנפש הזאת של הגר ידעה נשמה הקדושה בעניני העולם הזה ונהנית מהן:

ט) **ועוד** אם אחרת יקח לו וגו'. בוא וראה הגלגולים שמתגלגלים במקרא הזה. כמה גדולים ועליונים הם. שהרי כל הנשמות באות בגלגול. ואין יודעים האנשים דרכי הקב"ה. איך מתקיים גלגל החיור. ואיך נהנים האנשים בכל יום ובכל זמן. ואיך הנשמות נכנסות להון טרם ביאתן לזה העולם. ואיך נכנסות להון לאחר שיצאו מזה העולם. כמה גלגולים וכמה מעשים נסתרים עושה הקב"ה עם הרבה נשמות ערומות. והרבה רוחות ערומות הלכות בעולם ההוא שאין יכולין לכנוס לפנים של פרוכת דמלך. וכמה עולמות נהפכים בהן [מב] והעולם שנהפך הוא בדרבה נפלאות נסתרות. והאנשים אין יודעים ואין משגיחים. ואיך מתגלגלות הנשמות כאבן בכף הקלע. ככתוב ג) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. כאן יש לגלות שכל הנשמות מן עץ גדול ותקיף שהיא הנהר היוצא מעדן הן יוצאות [מג] וכל הרוחות מן עץ אחר הקטן ממנו הן יוצאות. הנשמה מלמעלה והרוח מלמטה ומתחברות יחד כדמיון של זכר ונקבה. וכאשר מתחברות יחד אז הם מאירים באיר דעליון [מד] ובהתחברות שניהם נקראים נר. ככתיב ד) נר ה' נשמת אדם. מהו נ"ר "נשמה "רוח. נשמה ורוח הם זכר

ליה. כשמתא דהות ליה בקדמיתא. כאלה דקדמיתא וכסיתה ועונתה לא יגרע מינה:

ח) **תו** אם אחרת יקח לו וגו'. הסתא אית לאתערא דנשתין דגיורין כלהו פרחן מגו גנתא דעדן באורח סתים. כד מסתלקן מהאי עלמא כשמתהון דקא רווחו מגו גנתא דעדן לאן אתר תייבין. אלא תנינן מאן דנטיל והחיד בנכסי גיורין בקדמיתא זכי בהו אוף הכי כל אינון נשמתין קדישין עלאין דקא זמין לון קב"ה לתתא [מ] כלהו נפקין לזמנין ידיעין בגין לאתעבדא בגן עדן. ופגעין באינון נשמתין דגיורין. מאן דאחיד בהו מאלין נשמתין זכי בהו ואתלבשן בהו וקיימי בהאי לבושא. ונחתי גו גנתא בלבושא דא בגין דבגנתא דעדן לא קיימין תמן אלא בלבושא כל אינון דקיימי תמן ואי תימא דבגין האי לבושא גרשן אינון נשמתין מכל עונגא דהוה לון בקדמיתא על דא כתיב אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע. בגנתא קיימי בלבושי דא דקדמיי לאחזא בהו וזכו בהו. וכי סלקין לעילא מתפשטן מינה. דהא תמן לא קיימין בלבושא דא.. ואינון נשמתין קדישין אתזגן מריחא דקא אריחו מינו לבושיהון אלין כד אסתחבן אינון מלבושין ממלין קדישין דהאי עלמא [מא] וכל אינון נשמתין קדישין כד נחתי להאי עלמא. בגין למשרי כל חד על דוכתייהו דאתחזון להו בבני נשא כלהו נחתין מתלבשן באינון נשמתין דקאתין. והכי עאלין בזרעא קדישא. ובאלבישא דא קיימי לאשתעבדא בהדייהו בהאי עלמא. ועד"ד בכמה דוכתין אזהר קב"ה על גיורא דזרעא קדישא יזדהרן ביה כד"א ואתם ידעתם את נפש הגר. דבהאי נפש הגר ידעת נשמתא קדישא במלין דהאי עלמא ואתהניאת מנייהו:

ט) **תו** אם אחרת יקח לו וגו'. תא חזי גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא כמה רברבין ועלאין אינון. דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא ולא ידעין בני נשא מזרמוי דקב"ה. איך קיימא מיקלא ואיך אתדנין בני נשא בכל יומא ובכל עידן. ואיך נשמתין עאלין בדינא עד לא ייתון לאהאי עלמא ואיך עאלין בדינא לבתר דנפקי מהאי עלמא. כמה גלגולין וכמה עובדין סתימין עבד קב"ה בהדי כמה נשמתין ערטילאין וכמה רוחין ערטילאין אזלין בהאוא עלמא דלא עאלין לפרגודא דמלכא. וכמה עלמין אתהפך בהו [מב] ועלמא דאתהפך בכמה פלגין סתימין ובני נשא לא ידעין ולא משגיחין. ואיך אתגלגלן נשמתין כאבנא בקוספיתא כד"א ג) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. הכתא אית לגלאה דהא כל נשמתין מאילנא רברבא ותקיפא דאית נהר דנפיק מעדן נפקין [מג] וכל רוחין מאילנא אחרא זעירא נפקין נשמה מלעילא רוח מלתתא ואתחברן כחדא כנוקבא דדכר ונוקבא וכד אתחברן כחדא כדין נהרין נהירו עלהו [מד] ובהאורא דתרוויהו אקרי נר. כמ"ד ד) נר ה' נשמת אדם. מהו נ"ר "נשמה "רוח. נשמה ורוח דכר

מראה מקומות מ) דף לח ב) דף לט ג) [illegible] מ' כ"ס ד) [illegible]

זיו הזהר

ואח"כ כח הקדושה. בריאה השובא והדר נהורא: [מ] היינו נשמות החדשות שעוד לא היו באדם בזה העולם הגשמי: [מא] כי הנשמות החדשות לא טעמו עוד זה הטעם מן דברי קדושה שבעולם הגשמי ואין יודעין התנהגות עולם הגשמי. ויתודע להן כל זה באמצעות הלבוש של נפש הגר [מב] כל אדם נקרא עולם קטן [מג] פי' תולדת הנשמה מן בינה אמא עליאה ותולדת הרוח מן מרכות אמא תתאה: [מד] כלל גדול נשמע מכאן שתמיד צריך להתלבש אור גדול באור קטן ממנו. פנימיות בחינת זכר בחיצוניות בחינת נקבה. ואם תרצה להבין רמיזא דהכמתא מן הכחות הנמצאים בזה העולם הגשמי הכתכל והבין במאור העלעקטרין ותראה איך שרק כאשר השני מיני כחות שלו המעופפים בשני חוטי ברזל מתאחדים אז נראה אור. והרבה יש לדבר מזה אבל אין כאן מקומו:

דכר ונוקבא לאסרא כהדא ודא בלא דא לא נהרין ולא אקרי נר וכד אתחברן כחדא אקרי כלא נר וכדין אתעבד נשמה בזה הרוח לעם ד שם למעלה בהיכלא סתירא. דכתיב ח) כי רוח מלפני יעטף. יתעטף לא כתיב אלא יעטף. מאי טעמא בגין דנשמתא מני עשיתי. תיון לעילא בגנתא בהיכלא סתירא התעטף ואתלבש נשמה ברוח כראוי לה. וכיון דבהיכל ההיא אין לבוא ואין להשתמש אלא ברוח ונשמה. לפיכך אין דנפש באה שמה. אלא הנשמה מתלבשת ברוח ההוא שם. וכאשר יורדת להוך הגן עדן שלמטה מתלבשת באות רוח אחר שאמר [מה] והיא זה שיצא משם ונתה ה משם. ובכלם תשכן הנשמה בזה העולם ומתלבשת בהם [מו]:

רוח ההוא שיצא מזה דעלם שלא נתרבה ולא נתפשט בזה דעלם להניח זרע. הוא הולך בגלגול ואינו מוצא מניח. מתגלגל בעולם כאבן בכף הקלע. עד שימצא הנואר ההא אשר יגאלני [מז] ואשר יבאני בתוך אותו הכלי ממש שהוא היה משתמש בה. והיה דבק בה תמיד בריח נבש. שהיתה בת זונו בדתקשרת רוח ברוח. ודואל דהוא יבנה אותו כמקדם. ואתי הריח שריח ונדבק בכלי ההיא אינו נאבד [מח] שאין לך דבר בעולם אפילו דבר קטן שאין לו מקום ופנה להסתתר ולהאסף שם. ואין כל דבר נאבד לעולם. ולפיכך רוח ההוא שריח בכלי ההיא נמצא שם. והוא בודאי ישאף אחר העיקר והוסד שלו שיצא ממני. והגואל מביאו ובונה אותו במקומו. במקום שיש אותו הרוח שריח בבת זונו. ונבנה שם כמקדם. ונעשה עתה בריה דדשה בעולם. רוח חדש וגוף חדש ט) אלה שני רוחות נמצאים בה שהם אחד. אם זכה להבנות כראוי אלה שני רוחות נעשין אחד להתלבש בהם נשמה העליונה. וכמו שיש לשאר בני העולם הזכאים שני רוחות לנשמה העליונה. ר ח של גרים שזוכין בהם אתן דנשמות שמקדימות לאחוז בדם. ועיד רוח אחר מלמעלה. ונשמה הקדושה העליונה מתלבשת בהם. כן גם משל ממש יש לו שני רוחות. בשביל שתתלבש בהם נשמה העליונה. שתהי' מבנת לזה גוף אחר החדש אשר יבנה עכשו. עתה יש לעיין. גוף ההראשון של המת שריח מה נעשה ממני. אפשר תאמר שנאבד כיון שלא זכה להעמיד תולדות. אם כן לדנם עמל לקיים מצות התורה. או אבילו אדת מהן. הלא אנחנו יודעים שאפילו הריקנים שבישראל כלם מלאים מצות כרמון. וגוף זה אע"פ שלא זכה להעמיד תולדות. היה שומר שאר מצות שבתורה שאין נאבדין ממני. וכי לחנם הוי. על זה כתוב ג) מי ימלל גבורות ה' וגו'. מי הוא זה שיוכל למלל הגבורות שעושה הקב"ה בעולם תמיד. זה הגוף הראשון שריח אינו נאבד. ויש לו קיום לעתיד לבא. שהרי עוגשו סבל בכמה אופנים. והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה שברא. מלבד אלה שיצאו לגמרי מן האמונה שלו. ולא היה בהם טוב לעולם. ומלבד אלה שלא כרעו במודים. שאלו עושה הקב"ה מהם בריות אחרות [מט] לפי שגוף ההוא לא יבנה עוד צורת בן אדם ולא יקום לעולם. אבל נופות ההם לא כן. [ועל זה כתוב

אם

זכר ונקבה להאיר יחדו. וזה בלא זה אין מאירים ולא נקרא נר. וכאשר מתחברים יחד נקרא הכל נר. ואז מתעבדת הנשמה בזה הרוח לעם ד שם למעלה בהיכל נסתר. שכתוב ח) כי רוח מלפני יעטף. יתעטף לא כתוב אלא יעטף. מפני מה. לבי שהנשמת אני עשיתי. ושם למעלה בהגן בהיכל הנסתר התעטף והתלבש הנשמה ברוח כראוי לה. וכיון שבהיכל ההיא אין לבוא ואין להשתמש אלא ברוח ונשמה. לפיכך אין דנפש באה שמה. אלא הנשמה מתלבשת ברוח ההוא שם. וכאשר יורדת להוך הגן עדן שלמטה מתלבשת באות רוח אחר שאמר [מה] והיא זה שיצא משם ונתה ה משם. ובכלם תשכן הנשמה בזה העולם ומתלבשת בהם [מו]:

רוח ההוא דנפיק מהאי עלמא דלא אתרבי ולא אתפשט בהאי עלמא אזלא בגלגולא ולא אשכח מניחא. אתי בגלגולא בעלמא כאבן בקוספיתא עד דיכבת הסוא פרוקא דיפרוק ליה [מז] ואייתי ליה בהסוא מתנא ממש דהוה מיהו אתמשש ביה. ודביק ביה תדיר רוחיה ונפשיה והוה בת זוגיה רוחא ברוחא. והסוא פרוקא בני ליה כמלקדמין. והסוא רוחא דדבק ואתדבק בהסוא מתנא לא אתחזיר [מח] דהא ליה מלה הפילו זעירא בעלמא דלא הוי ליה אתר ודוכתא לאתעתרא ולאתכנשא אתון ולא אתחזיר לעלמין יבגי"ר הסוא רוחא דדבק בהסוא מנא אתון הוא ודאי דדיף בתר עקרא ויסודא דיליה דקא נפיק מניה ואייתי ליה ובני ליה בדוכתיה באתר דהסוא רוח די בכת זוגיה יתבני אתון כמלקדמין ולא איהו ברוח חדתא הכתא בעלמא רוחא הדתא ונופא חדתא. ט) ואתון תרי רוחות דהיינו חד לי זכה לאתבנאה כדקא יאות תריוייהו איהו כחד לאתלבשא בהו נשמתא עלאה כיון דאית לאתר בני עלמא דזכיין לנשמתא עלאה תרין רוחין ר"ח דזכאין בהו אינון נשמתין דקדמין ואתיין בהו ורוחא אחרא מלעילא. ונשמתא קדישא עלאה אתלבשא בהו הוא נשמה עליה מיהו אית תרין רוחין בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה די תהא לדין גופא אחרא חדתא דקא אתבני הכתא הכתא אית לאסתכלא הסוא גופא קדישא דהכא מאי אתעביד מניה. מי תיתא דאתחזיר היהיל ולא זכה לאתרבי. מי הכי למגנא אסתדל בכקודי אוריתא. הו אפילו בחד מצוותיה. והא הגן ידעינן דהכילי ריקנין בישראל כלהו מליין מלוי כרמון. וגופא דא תע"ג דלא זכה לאתרבאה. פקודין אחרנין דאוריתא נטר דלא אתחזידו מניה וכי לחנגא הוו על דא כתיב ג) מי ימלל גבורות ה' וגו' מאן היא בעלמא דיכיל למללא גבורן דעביד קב"ה בעלמא תדיר. הסוא גופא קדישא דהכא לא אתחזיר. וקיומא להוי ליה לזמנא דאתי דהא עונשיה סבל בכמה זיוין. וקב"ה לא מקפח אגרא דכולא בריין דברא. בר אינון דנכקו מנו מהימנותא דיליה ולא הוה בהו טב לעלמין. ובר מאינון דלא כרעו במודים דהני קב"ה עביד מוייהו בריין אחרנין [מט] בגין דלא יתבני הסוא גופא דיוקנא דבר נש ולא יקום לעלמין אבל הני לאו הכי. [ועל דא כתיב

הם

מראה מקומות ח) ישעי' נ"ו ב דף ק. ט) תלים קי"ו

זין הזהר

[מה] היינו רוח נמוך יותר והוא של נפש הגר שמקום תולדתו בגן עדן שלמטה. [מו] פי' בבוא הנשמה לזה העולם הנשמי תתלבש בכל הלבושים של הרוחות הנ"ל. כמו למשל גוף האדם שכל מה שיבוא למקום קר ביותר נצרך למלבושים יותר: [מז] דיינו אחיו ע"י מצות יבום: [מח] זה נקרא רוחא קדמאה דשבק בה בעלה בביאה הראשונה: [מט] כאומרם ז"ל מאן דלא כרע במודים לאתר ז' שנים נעשו שדרתו נחש

אם אחרת יקח לו וגו' [ג]] ומה עושה הקב"ה. בוא וראה זה הגואל אשר יגאלנו ע"י יבום הוא מכנים רוח שלו שמר. ומניחו שם ינשתתף ונתערב באותו הכלי. והרוח הראשון ההוא שהיה באותו הכלי ונדבק בו ודאי נשאר ואינו נאבד. ולפיכך זה הרוח שדניח באותו הכלי ונדבק שם. היא רודף אחר רוח הראשון שהוא העיקר והיסוד שלו שיצא ממנו בהמיתה. וע"י היבום מביאו אליו ובונה אותו מחדש במק מו. בהמקום שהיתה בת זוגו. ובכן נמצאים שם ג' רוחות. אחד זה שהיה בא תו הכלי ונשאר שם גם לאחר מיתה. ואחד זה רוח הערום שיצא בהמיתה וע"י היבום נמשך שמה. ואחד זה הרוח שהכנים היבם ונתערב בה. בג' רוחות אי אפשר לה להיות. ומה נעשה. אלא כך הן אותן גבורות עליונות שעושה הקב"ה. זה הרוח שהכנים שמה יבם ההוא. בו מתלבשת נשמת המת במקום הלבוש של נשמת דגר. וזה הרוח עם הר ח הערום שהזר שמה להכנות יהיו שנירם לבוש לדנשמה העליונה של המת. וזה הרוח שהיה נשאר תהלה באותו הכלי מן המת פורח משם. והקב"ה מזמין לו מקום בסוד הלון הסלע שהוא באחורי כותלי הגן עדן. ונשמן שם. ונתעלה להיות מז מן לא תו הגוף הראשון שחי בתהלה. ועם זה הרוח יקום גוף ההוא. ו) אלה הן אותן גבורות עליונות של המלך העליון הקדוש. ואין נאבד כלום. אפילו הבל הפה של אדם יש לו מקום. ודקב"ה עושה מזה מה שעושה. ואפילו הדבור של אדם או הק ל שלו אין הוא דבר ריק. ולכלם יש להם מקום. זה הגוף שנבנה ע"י היבום ויוצא לעולם בריה חדשה אין לו בת זוג. וע"כ אין מבריזים עליו בשמים מזה. שהרי בת זוגו נאבדה ממנו. בת זוגו שהיתה לו נעשית אמו. ואחיו נעשה אביו. ז) ואם תעלה בידו לקחת בת ז ג אין זה אלא ברחמים. שנזדמנה לי נקבה שעד עתה לא היה לה בן זוג. ועל זה למדנו שמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר נקרא שאינה בת זוגי. והכל הוא על תקונו — :

ג) **בן אדם** סתם שבעולם כאשר נסתלק ממנו. הרי אנו ידעים שהניח רוחו בראשה שהיתה לו. והרוח נכנס שמה. מה נעשה מזה הרוח. אפשר שאמר שהוא נאבד. לא כן. אם היא לא נשאית לאיש אחר יש לשאל מה נעשה מן אותו הרוח שדניח בה בעלה. וכן אם נשאית לאיש אחר יש לשאל מה נעשה מן הרוח שדניח בה בעלה הראשון. שהרי איש אחר בא עליה. שיתקיים רוח ברוח אי אכשר. שהרי זה שבא עליה עכשו הכנים בה רוח. ובעלה הראשון שנסתלק בנים הי לו. וזה בעל השני אין הוא גואלו של הראשון. ובודאי אין שניהם יכולים להתקיים יחד בגוף האשה. ולומר שהראש ן נאבד אי אפשר. מה נעשה ממנו :

ד) **בוא וראה** כמה גבורות דמלך דקדוש שהוא עושה. ומי יכול למלל אותן. כאשר בעלה השני בא ומניח רוחו באשה ההיא. רוח הראשון מקטרג בזה הרוח שהכנים השני. ואין מתישבים יחד. ולפיכך אשה זו אין מתישבת דעתה בראוי עם בעלה דשני. לכי שהרוח הראשון מכשכש בה. ובכן היא זוכרת אותו תמיד. ותבכה עליו או תתאנח עליו. שהרי הרוח שלו מכשכש במעיה

מראה מקומות ו) דף קז: ז) דף קל. ח) דף קל ט) דף קכ.

מס מחרת יקח לו וגו' [ג]] ומס עביד קב"ה. תא חזי דהוא פרוקא דקא פריק ליה רוח דיליה קא מעיל תמן וכביק ומתף ועכד בההוא מחנה. וההוא רוחא קדמיתה דהוה בההוא מחנה ומתדבק ביה ולאי מתתבר וגם מתמביד. וכגו"כ ההוא רוחא דכבק בההוא מחנה ומתדבק תמן. הוא רדיף בתר עקרא דיליה ויסודא דיליה דקא נפיק מניה. ומייתי ליה וכני ליה בדוכתיה. בהתר דהות בת זוגיה. הא תלת רוחין תמן. חד דהוה בההוא מחנה ומתתבר תמן. וחד הוא דהתמכך תמן דהוה ערעילאה. וחד הוא דמעיל תמן הוי פרוקא ומתערב בה. למהוי בתלת רוחין לא הכשר. ומה התעביד אלא כך מיזון גבורן עלאין דעביד קב"ה. הוא רוחא דמעיל תמן הוא פרוקא. ביה מתלבש הוא נשמתא בתר דלבישא דגיורי. ואיהו עם הוא רוחא ערעילאה דתב תמן לאתבנאה להוי לבושא לנשמתא עלאה והוא רוח דהוה בקדמיתא דאתתבר בההוא מחנה מתמן וקב"ה מזמין ליה אתר בגו רזין כוין דגנרא דבתר כתפוי דגן עדן. ואתעמר תמן. ואתפלק לההוא גופא קדמאה דהוה בקדמיתא ובההוא רוח יקום הוא גופא. ו) אלין מיזון גבורן עלאין דמלכא עלאה קדישא. ולא אתאביד כלום אפילו הבל דפומא אתר ודוכתא אית ליה וקב"ה עביד מינה מה דעביד. ואפילו מלה דב"נ ואפילו קלא לא הוי בריקנא. ואתר ודוכתא אית להו לכולא. אלין דאתבני הכתא ונפיק לעלמא בריה חדתא לית ליה בת זוג. וע"ד לא מכריזי. דהא בת זוגיה אתאבידת מניה בת זוגיה דהוה ליה אתעבידת אמיה. ואחוה דיליה אביה ז) ואי אית ליה בת זוג הוי ברחמי דהערעת בהדי נוקבא דעד כען לא אית לה בר זוג. ועל דא תנינן דילמא יקדמנו אחר ברחמים. אחר תנן. וכגא איהו על תקוניה — :

ג) **בר נש** דעלמא דקא מסתלק מניה. הא ידענא דרוח דיליה כביק בהאי אתתא דהות ליה. ורוחא מעיל תמן. מאי אתעביד מההוא רוח. אי נימא דאתאביד. לאו הכי. אי איהי לא אנסיבת הוא רוחא דכבק בה בעלה מאי אתעביד מניה ואי אנסיבת הא אתעביד מההוא רוח דכבק בה בעלה קדמאה. דהא גבר אחרא אתי עלה לאתקיימא רוח ברוח אי אפשר. דהא אתי אתי עלה הכתא רוח אחרא בה. וההוא קדמאה דאתתליק בגין הוו ליה ולא דהכתא לאו פרוקא איהו. ודאי לא יכלי תרוויהו לאתקיימא בההוא גופא דאתתא כחדא. אי נימא דאתאביד אי אפשר. מאי אתעביד מניה :

ד) **תא חזי** כמה עלאין גבורן דמלכא קדישא דקא עביד. ומאן יכיל למללא לון כך הא בעלה תנינא אתי ואחיל רוחא בההוא אתתא. רוחא קדמאה מקטרגא בהאי רוחא דעאל תנינא. ולא אתיישבן כחדא ובגינו כך אתתא לא אתישבת כדקא יאות בהדי בעלה תנינא בגין דרוחא קדמאה מכשכשא בה. וכדין איהי דכירא ליה תדיר. ובכתא עליה או אתאנחת עליה. דהא רוחא דיליה מכשכשא במעיה

זין הזהר

[ג] פי' אם גוף אחר צריכה הנשמה לקחת לה ע"י יבום שארה כסותה ועונתה של הגוף הראשון לא יגרע ויבוקש תקנה שגם הוא יקום בתחית המתים.

במעבא כחויא. ומקטרגא בהדי רוח אחרא דעאל בה מבעלה תניינא. ועד זמן סגי מקטרגין דא בדא ואי לעבר דא דבעל לההוא קדמאה. דא קדמאה נפיק ואזיל ליה וזמנין דאי קדמאה לההוא תניינא ואתעביד ליה מקטרגא עד דתכיך ליה מעלמא ועד תניין דאתרין ולהלאה לא יסב ב"נ להאי אתתא דהא מלאך המות אתתקף בה. ובני עלמא לא ידעין דהא רוחא כיון דאתתקף וקא נגח לההוא רוחא אחרא תניינא. מכאן ולהלאה לא יתערב בר נש לאחרא בהדה. תברייא הא ידעינא דבאתר דא אית לכו ליזקפי ולימא אי הכי לא אית בדינא האי תניינא ולא דיינין ליה מלעילא אבל תא חזי כלא איהו בדינא דינלא פלוני לפלוני. או דלא יקטרג פלוני לפלוני. ומאן דנסיב הרמלתא כמאן דעאל בימא ברוחין תקיפין בלא תבלין ולא ידע אי יעבר בשלם או יעבע גו תסיתי ומי דא דעאל ההוא רוחא תניינא אתתקף ולא לההוא קדמאה. ההוא קדמאה נפיק מתמן ואזיל ליה. לאן אתר אזיל ליה. ומה אתעביד. ההוא רוחא נפיק ואזיל לגו קברא דההוא בר נש. ומתמן משמשא בעלמא ואתחזי בחלמא לבני נשא ומתמן בחלמא דיוקנא דההוא ב"נ. ואודע לון מלין לפוס אורחיה דההוא רוח קדמאה דקא אתמשך מניה. כמה דאיהו בההוא עלמא הכי משמשא האי ואודע בהאי עלמא. והכי אזיל ומשמשא בעלמא ופקדת תדיר להאי קברא. עד זמנא דרוחות פקדן לגבי קבייהו דגוכין. כדין האי רוחא אתחבר בההוא רוח קדמאה דיליה ואתלבש ביה ואזיל ליה. כד עאל לדוכתיה אתפשט מניה. ודוכתא אית ליה באינון היכלין דגן עדן או לבר. לפוס אורחוי דכל חד וחד ותמן אתעמר. וכד רוחין פקדין להאי עלמא ומתין מזקקין לגבי חיין. לא מזקקין אלא ברוח אחרא מהיכו דרוחא. ובה אתלבש רוחא אחרא. ואי תיתי הי הכי תיעלתא איהו לרוחא. והאי אתתא תועלתא עבדת לכלא. לאו הכי. דאלמלא לא אתנסיבת לגבי אחרא. והאי רוחא דבעלה קדמאה לא הוה יתדחיא מקמי הכי גברא אחרא תועלתא אחרא הוה ליה בגווהא אחרא דלא יהא לעי בבלוהא כמה דהוה והכא יזדקק לגבי היין דהאי עלמא כמה דהוה מהמשמא הכא והכא יהי תיתא הי הכי זווגא תניינא דהאי אתתא לא הוה מלעילא [ח] והא אמרת דאתדחיא גבר מקמי גבר ואמינא דהאי בעלה תניינא דנסיב לאתתא דא איהי בת זווגיה ממש. וההוא קדמאה לאו איהי בת זווגיה ממש הוה והאי תניינא דיליה הוה. וכד מטא זמניה אתדחיא דא קדמאה מקמייה ודאי הכי הוה. דהא לא אתדחיא ההוא רוח קדמאה דהוה בהאי אתתא אלא בגין דהאי תניינא איהי בת זווגיה וכל אינון תניינין דאתדחין מקמי קדמאין קדמאין הוו בני זווגייהו ולא הכי תניינין יבגין כך לא אית לון קיומא בהדייהו ואתדחיא רוח תניינא מקמי רוח קדמאה. ובגין כך מאן דנסיב אלמנתא קרינן עליה [ט] ולא ידע כי בנפשו הוא דלא ידיע אי איהי בת זווגיה מאם אי לאו אלמנתא דלא בעאת להתנסבא אע"ג דאתי בר זווגה. קב"ה לא כייף לה מן דינא [נא] וקב"ה לזמין

במעיה כנרש. ומקטרג עם רוח האחר שנכנס בה מבעלה השני. ועד זמן רב הם מקטרגים זה בזה. ואם מנצח רוח השני לרוח הראשון. זה הראשון יוצא והולך לו. ולפעמים דוחה רוח הראשון לרוח השני ונעשה לו מקטרג עד שמוציאו מן העולם. ועל מן למדנו שמשנים ולהלאה לא ישא איש לאשה הזאת. שהרי מלאך המות מוחזק בה. ובני עולם אין מבינים שזה הרוח הראשון ביון שהתגבר ונצח לזה רוח אחר מכאן ולהלאה אל יתערב עוד איש אחר עמה. חברים. הלא ידעתי שבמקום זה יש לכם להקשות ולומר. אם כן נמצא שלא מת בדין בעלה הראשון. ולא דנו אותו למעלה. אבל בוא וראה שהכל הוא בדין שינצח פליני לפליני. או שלא יקטרג פליני לפליני. ומי שנושא אלמנה כמי שנכנס לאגם בים בשעת רוח חזק בלי חבלים. ואינו יודע אם יעבור בשלום או שיטבע בתוך התהום. ואם זה שהכנים בה רוח השני התגבר ונצח לרוח הראשון. רוח הראשון יוצא משם והולך לו. לאיזה מקום הולך. ומה נעשה ממנו רוח ההוא יוצא והולך אל הקבר של אותו המת. ומשם הוא משוטט בעולם ומתגלה בחלום לאנשים. ורואים אלה האנשים בחלום הצורה של המת ההוא. ומודיע להם ענינים לפי דרכו של עיקר הרוח הראשון שזה נמשך ממנו. וכמו שעיקר הרוח הראשון משוטט בעולם ההוא כן משוטט זה הרוח ומודיע בעולם הזה. וכן הוא הולך ומשוטט בעולם ופקד תמיד לקברו. עד הזמן שעקרי הרוחות יורדים לפקד קברי הגופים שלהם. ואז מתחבר זה הרוח בעיקר הרוח הראשון שלו שמתלבש בהשני והולך לו. כשמגיע עיקר הרוח למקומו נתפשט מזה הלבוש. ונותנים מקום לרוח השני בהיכלות הגן עדן או מבחוץ. לפי דרכו של כל אחד ואחד ושם נטמן. וכאשר הרוחות פוקדים לזה העולם והמתים נזקקים אל החיים. לא נזקקים לבוא אלא ברוח השני ההוא שנמשך ממני. ובו מתלבש עיקר הרוח. ואם תשאל שאם כן נמצא שגולר מזה תועלת לעיקר הרוח. וזו האשה עשתה לו טובה בזה שנשאית לאיש אחר. לא כן. שאם לא היתה נשאית לאחר. וזה הרוח שבקרבה מבעלה הראשון לא היה נדחה ע"י הרוח של בעלה השני. אז תועלת היתה לו בא כן אחר. שלא היה נצרך להיות נע ונד בעולם כמו שהיה. להזדקק אל דחיים שבזה דעולם כמו שהיה משמש אנה ואנה. ואם תשאל אם כן נמצא שזווג השני של אשה זו לא היה מלמעלה [ח] למה אמרו שעל פי השגחה נדחה איש מפני איש. ופירשתי ענין דדחיה שזה בעל השני שנשא זו האשה היא בת זוגו ממש. והבעל הראשון לא היתה זו בת זוגו ממש. כי מתחלה היתה של השני. וכאשר הגיע זמנו נדחה הראשון מפני השני. תדעו שב דאי כך היא. שדרי לא נדחה רוחו של בעל הראשון שהיה באשה זו. אלא מפני שזה השני היא בת זוגו. וכל אלה שהשני נדחה מפני הראשון. הוא לפי שהראשון היה בן זוגה ולא השני. ולפיכך אין יכולים להתקיים יחדו. ונדחה רוח השני מפני רוח הראשון. ולפיכך מי שנושא אלמנה נאמר עליו [ט] ולא ידע כי בנפשו הוא. שאינו יודע אם הוא בת זוגו ממש או לא. אבל הלא אם האלמנה אינה רוצה לדנשא אע"פ שבא בן זוגה ממש. אין דקב"ה כופה אותה מן הדין [נא] והקב"ד מזמין

מראה מקומות מ"ט משפטים

זין הזהר

[נא] עפ"י השגחה העליונה. כיון שנתבאר שהבריחה בידה שאם לא היתה נשאית לאחר היתה עושה טובה יותר לבעלה הראשון. א"כ משמע שבידה תולה הדבר ולא גזרה מלמעלה. [נב] לפי זה יתורץ שאע"פ שבעלה השני נגזר לה מן השמים מ"מ הבריחה בידה שלא תנשא לו ויצמח מזה טובה יותר לבעלה הראשון.

מזמין לזה האיש אשה אחרת. והאלמנה לא תבנס לדין בעולם ההיא בשביל זה אע"פ שאין לה בן. שאין האשה מצווה על פריה ורביה כמו שנתבאר.

ה) **אשה** האלמנה שלא נשאית פעם שנית. אותו דרוח שדניח בה בעלה מה נעשה ממנו [נג] יושב בה שנים עשר חודש. ובכל לילה ולילה ייצא על הקבר ופיקד להנפש וחזור למקומו. ולאחר י"ב חודש שנסתלק דינו של איש ההוא. שהרי כל אותן י"ב חודש הריח שפל ועכב בכל יום. ולאחר השנים עשר חודש יוצא משם [נד] והולך ועומד לפני שער הגן עדן. יפיקד לפרקים לביא לזה העולם אל אותה הכלי שיצא ממנה. וכאשר אשה זו נסתלקת מן העולם. אז יוצא לקראתה רוח ההוא ומתלבש בהריר שלה. והיא זוכה בו לביא עמו אצל בעלה. ומאירים שניהם כראי בהבזיר אחד:

אלה הבאים בגלגול שנתגרשו בגירושין מעילם ההוא ואין להם בת זוג [נה] מי הן הנשים שמזדוגות עמהם בעולם הזה. שהרי לכל האנשים יש להם בת זוג מלבד אלה. ראו כמה הן גדולות ונפלאות גבורות דבירא. למדנו מי שמגרש אשתו הראשונה המזבח מוריד עליו דמעות. המזבח למה. אלא הרי אמרו שכל הנשים שבעולם בצורת אותו המזבח קיימת [נו] ועל כן נוחלין אותן השבע ברכות שבלן בקדושת השכינה הן. ואם הוא מגרשה מדור דבנין לגרעון ולפגם ג) מכני מה. לפי שעל ידי זה מתחברים שני מיני גירושין ביחד [נז] וזהו הסוד שכתוב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו'. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. ממה שנאמר והלכה והיתה לאיש מ בן מעצמו שהיא אין הולכת אצל בעלה שגירש אותה. ולמה נכתב אחר. אלא כמו שאמרו אחר דוקא. אחר כתוב ואחר נקרא. שכתוב ג) ומעפר אחר יצמחו [נח] ובני מיני גירושין מתחברים יחד. גירושין של עולם ההוא וגירושין של עולם הזה [נט] ומה שהיתה אשה זו קודם בצורה עליונה. נשפלה לצורה תחתונה. נקרא אחר ונקרא אחרון. אחרון מכיון. שכתוב ד) ואחרון על עפר יקום. וכאן כתוב ושנאה האיש האחרון או כי ימות האיש האחרון ולפיכך כתוב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקדתה. לא יוכל. לא יקחנה צריך לומר. מהו לא יוכל. אלא כיון שאשה זו נדבקה [במדרגה ההיא שנקראת אחר] ונשפלה להשתעבד במדרגה תחתונה. לא רצה הקב"ה שזה בעלה הראשון ישוב ממדרגה שלו לתת זרע ולהתדבק במדרגה ההיא שאינה של. ובוא וראה אם אשה זו לא תנשא אלא תזנה. אם יבא בעלה מותר לו לשוב אליה. אבל אם נדבקה בנשואין לאחר הזה. לא יוכל בעלה הראשון לשוב למדרגה הראשונה לעולם אחרי אשר הוטמאה. אפשר תאמר שהוטמאה בלבו. א"כ אפילו אם תתרחק ותזנה בלא נשואין. אלא כיון שנדבקה לאחר הזה. הרי קבלה עליה חלקו של צד הרע ההוא. ובעלה הראשון שהוא מצד הטוב לא יהיה לו עוד בה חלק לעולם. ולא יפרה עוד כלל למקום ההוא. אבל אם שלחה האיש

מראה מקומות ט דף קכ. ט דף קג. ג מיוב מ' דנפש י"ט

מזמין לזה בר נש אתתא אחרא. ולא עאלת לה בר נש בדסוא עלאה אע"ג דלית לה בר דהא אתתא לא אתפקדת אפריה ורביה כמה דאוקמוה

ה) **אתתא** דא דלא אתנסיבת זמנא תנינא. הסוא רוח דכבק בה בעלה מאי אתעביד מניה [נג] יתיב תמי תריסר ירחי וכלל ליליא וליליא נפיק ופקדא לנפשא ואתהדר לאתריה ולבתר תריסר ירחי דקא אסתלק דינא דהסוא גברא דהא כל מינון תריסר ירחי רוחא אתכפיא בעניבו כל יומא ולבתר תריסר ירחי נפיק יתיב [נד] יתזיל וקיימא לתרע גן עדן. ופקדא להאי עלמא לגבי האי מאנא דנפיק מינה. וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא. הסוא רוח נפיק ואתלבש בהסוא רוח דילה. וזכאת ביה לגבי בעלה ונהרין תרוויהו כדקא יאות בחבורא חדא.

הני דמתגלגלין דקא אתתרכו בתיקונין מהסוא עלמא ולית לון בת זוג [נה] מאן מינון נסין דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא. דהא לכלהו בני נשא לית לון בת זוג בר מהאי תמו כמה מינון רברבין ועלאין נבירן דיליה. מינון מאן דאתגרש אתתיה קדמאה מדבחא מחית עלוי דמעין. מדבחא מאי. אלא הא מאינא דכל נשין דעלמא בדיוקנא דהאי יוצבא קיימין [נו] ועל דא יתאן מינון שבע ברכאן דכלהו מכנסת ישראל מינון ואי מינון אתגרש לה מהדר בגיניא לגרעונא ג) מאי טעמא בגין דאתחברן תרוכין בהדי הדדי [נז] וזא דא דכתיב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו'. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאים אחר ממאי דאמר והלכה והיתה לאים ידענא דאינון לא אזלא לגבי בעלה דתריך לה. ומאי אחר. אלא כמה דאתמר אחר אחר יצמחו [נח] ותרוכין מתחברן כחדא תרוכין דהסוא עלאה ותרוכין דהאי עלמא [נט] ומאי דהות האי אתתא בדיוקנא עלאה. אתעבדא לדיוקנא תתאה קרינן ליה אחר וקרינן ליה אחרון. אחרון מגלן. דכתיב ד) ואחרון על עפר יקום. וכאן כתיב וכנאה האים האחרון או כי ימות האים האחרון. ובגין כך כתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל. לא יקחנה מבעי ליה מאי לא יוכל אלא כיון דהאי אתתא אתדבקת [בהסוא דרגא דאקרי אחר] ונחתא לאתעבדא בדרגא תתאה. לא בעי קב"ה דהאי קדמאה יתוב מדרגא דיליה למיסב אינה ולאתדבקא בהסוא דרגא דלאו דיליה. ותא חזי מי האי אתתא לא אתנסיבת אלא תזנה. מי בעי בעלה יתוב לגבה. הבל מי אתדבקת בנכסוהין לאחר דא לא יוכל בעלה הראשון לשוב לדרגא קדמאה דהוא בקדמיתא לגבה לא יוכל ודאי לאתבא להסוא דרגא לעלמין אחרי אשר הוטמאה. מי תימא דהוטמאה בלביה מי הכי אפילו מי אתרחק ותזנה בלא נכסוהין אלא כיון דאתדבקת לאחר דא. הא קבילת עלה חולקא דהסוא סטרא. ובעלה קדמאה דאיהי מסטרא טבא לא יהא ליה ביה חולקא לעלמין. ולא יפיק כלל להסוא אתר. הא אם שלחה האים

זין הזהר

[נג] זו תשובה על שאלה הראשונה משתי שאלות הנזכרות לעיל: [נד] יש רוצים להוכיח מכאן שלאחר י"ב חודש אין סכנה כל כך לישא אלמנה: [נה] הנשמה נתגרשה ממשכן העליון לפי שלא רצה לקיים מצות פריה ורביה: [נו] האי מזבח רמז על מדת המלכות עלמא דנוקבא שורש נשמות הנקבות: [נז] שלהגרושה מזדמן לה בעל שהנשמה שלו נתגרשה ממשכן העליון לבוא בגלגול בשביל שלא רצה לקיים מצות פו"ר: [נח] אחר רמז על מקום שרובץ כח הטומאה של אל אחר: [נט] היינו הנשמה שנתגרשה למעלה לבוא בגלגול והאשה שנתגרשה למטה. וזה האיש השני נקרא אחר כיון שהראשון גרשה לפי שמצא בה ערות דבר וזה השני לא איכפת לו בזה ולקחה לאשה:

אלים האחרון או כי ימות האיש האחרון. לשאר בני נשא תשתרי. דילמא תשתכח אחרא כמלקדמין דיזדווג בהדם. אמן דלית ליה בנין מאתתיה קדמיתא ואעיל האי לגו ביתיה הסיא יומא אתדבק במרבא קשיא דמתספכא. בגין תרין סטרין חד. דהא תרין דמת לון לבר. וסטתא איהו תליתאה ותו. מאנא דאמיד ביה אחר איך ייתי איהו לאיסבא ביה רוחא דיליה. ויסתתף בהדם ויתדבק בה. לאו דאיהי אסורה. אבל ודאי סתיפא ביה איהו לגרמיה — :

ע״כ מדרשא

ח) **מבשפה** לא תהיה. שאל ר׳ יוסי לר׳ יצחק וא״ל מאי כל זיני הרשין וקוסמין לא תשתכחו אלא בנשים. א״ל הכי אוליפנא מדאתא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. בה הטיל ולא בבעלה.. א״ל ר׳ יוסי הרי למדנו שבאשר עמדו ישראל על הר סיני פסק הזוהם מהם. ישראל שקבלו התורה פסק מהם הזוהם. אבל שאר אומות עובדי עכו״ם שלא קבלו התורה לא פסק הזוהם מהם. א״ל יפה אמרת אבל בוא וראה התורה לא נתנה אלא לזכרים. שכתיב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי הנשים פטורות ממצות התורה. ועוד שחזרו כלם לזוהמתם כבתחלה לאחר שחטאו בעגל. ואשה קשה להפרד הזוהם ממה יותר מן האיש. ולפיכך שביחות הנשים בכשפים ובזוהם הזה יותר מאנשים. שהרי נשים מצד השמאל הן באות. ונדבקות בדין הקשה. וצד זה נדבק בהן יותר מבגברים כמו שנתבאר. לפי שהן באות מצד דין הקשה. והכל נדבק והולך אחר מינו. בוא וראה שכך הוא כמו שאמרתי. שהרי בלעם היה מטמא עצמו בתחלה בשביל להמשיך עליו רוח הטומאה. כדמיון זה האשה בימי טומאתה נצרך לו להאיש להיות נשמר ממנה. לפי שהיא נדבקת ברוח טומאה. ובאיתו הזמן אם היא תעשה כשפים תצליח במעשיה יותר מזמן אחר. שהרי רוח טומאה שורה עמה. וע״כ בכל מה שנוגעת נטמא. כל שכן מי שמתדבק עמה. וכאים הם ישראל שדקב״ה נתן להם התורה ואמר להם. ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה׳. א״ל כל מי שמסתכל בצפציפי הצפרים למה נקרא מנחש. א״ל שהרי זה בא מאותו הצד שרוח טומאה שורה על עוף דהוא ומודיע ענינים בעולם. וכל רוח טומאה בנחש נדבקים ובאים לעולם. ואין מי שינצל ממנו בעולם. שהרי הוא שכיח עם כלם. עד הזמן שעתיד הקב״ה להעבירו מן העולם. כמו שכתוב ג) בלע המות לנצח ומחה ה׳ אלהים דמעה מעל כל פנים וגו׳. וכתוב

ג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו׳ :

ד) **אם** ענה תענה אותו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. ר׳ אלעזר שאל לרבי שמעון אביו ואמר לו. הרי למדנו שעל ג׳ עבירות שבעולם רעב בא לעולם. וכל עבירות הלל אינן נמצאות אלא בעשירים. לפי שלבם גם כהם. ואינן נמצאות בעניים. מה זה שורת הדין שהקב״ה דורש לעניים ומקיים דעשירים. הרי עוד יוסיפו לחטוא לכניו. א״ל יפה שאלת. וזאת ביארי דחברים ואמרו. כאשר רוצה הקב״ה להפרע מן הרשעים ילהאבידם מן העולם. אז נותן להם שלום ומשלים להם בכל [ס] אבל

בוא

ח) **מבשפה** לא תחיה. שאל ר׳ יוסי לר׳ יצחק ומ״ל מאי כל זיני הרשין וקוסמין לא תשתכחו אלא בנשים. א״ל הכי אוליפנא מדאתא נחש על חוה הטיל בה זוהמא בה הטיל ולא בבעלה. א״ל ר׳ יוסי הא תניא דכד קביבו ישראל על הר סיני פסקא מינייהו זוהמא ישראל דקבילו אורייתא פסקא מינייהו זוהמא אבל שאר עמין עובדי עכו״ם דלא קבילו אורייתא לא פסקא זוהמא מנייהו. א״ל שפיר קאמרת אבל תא חזי אורייתא לא אתיסדת אלא לדכורי. דכתיב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירן מפקודי אורייתא. ועוד דאהדרו כלהו לזוהמתן קדמיתא בגין דחטו בעגלא. ואתתא קשיא לאתפרשא זוהמא מנה יתיר מגברא. ובג״כ אסתכמו נשין בהרשיא ובזוהמא דלא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתיין ואתדבקו בדינא קשיא וסטרא דלא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר. בגין דאתיין מסטרא דדינא קשיא וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה תא חזי דהכי הוא כמה דאמינא דהא בלעם הוא אסתאב בקדמיתא בגין לאתשכא עליה רוח מסאבא. כגונא דא אתתא ביומי דמסאבו דילה אית ליה לבר גם לאסתתרא מנה. בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובהדוא זמנא אי איהי תעביד הרשין אלהו בידהא יתיר מזמנא אחרא. דהא רוח אסאבא שריא עמה. וע״ד בכל מאי דקריבת אסתאב. כל שכן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל דקב״ה יהיב לון אורייתא ואמר לון. ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה׳. א״ל הא מאן דאסתכל בצפצופי דעופי אינון תקרי נחש. א״ל דהא אתדוא שריא קאתי דרוח מסאבא שריא על הדוא עופא ואודע מלין בעלמא וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית אתר דיתדבק מניה בעלמא דהא איהו אסתכח עם כלא עד זמנא דזמין קב״ה לאעברא ליה מעלמא כמה דכתיב ג) בלע המות לנצח ומחה ה׳ אלהים דמעה מעל כל פנים וגו׳. וכתיב

ג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו׳ :

ד) **אם** ענה תענה אותו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע לעקתו. ר׳ אלעזר שאל לרבי שמעון אביו ואמר ליה. הא תניא דעל ג׳ חובי עלמא רעב בא לעולם. וכלהו חובי לא אסתכמי אלא בעתירי. בגין דלבייהו נפיק בהו ולא אסתכמי בעסכני. מאי דינא הוא דקב״ה קמיל למסכני וקאים לעתירי. דהא מסתא יוספון לאחטאי קמיה. א״ל אמת שאלת. והא אוקמוה חבריא ואמרו. כד בעא קב״ה לאתפרעא מן רשיעיא ולאובדא להו מן עלמא. כדין יהיב להו שלום ומשלים להו בכלא [ס] אבל

תא

מראה מקומות ח) מיי׳ פרק קכו. ט) ישעי׳ כ״ה ג) זכרי׳ י״ג ד) ויקרא תנ

ופו על דרך הכתוב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו :

בוא וראה שכל בני דעולם לא נמצאים קרובים למלך העליון כמי אלה הכלים שהיא משתמש בהם. ומי הם. לב נשבר ונדכה. זאת הכא ושפל רוח. אלה הם הכלים של המלך. וכאשר יש בצורת הרעב בעולם. והדין מתגבר על העניים. אז הם ביבים וגינחים לפני המלך. והקב"ה מקרבם יותר מהכל. זש"כ ח) כי לא בזה ולא שקץ עני ת עני. ואז הקב"ה כ קר ב שביל מה בא הרעב לעולם. וי לאיתן הרשעים שגרמו כך. כאשר יתעורר המלך להשגיח בעולם על קול העניים. הרחמן יצילני מהם ומעלבונם. ע"ו כתיב שמוע אשמע צעקתו. שמוע אשמע שני פעמים. אחד להשגיח בקולם. ואחד להכרע מאותן הגזרות להם כך. ככתיב וחרה אפי וגו'. ועל כן בזמן שרעב נמצא בעולם וי לאיתן עשירים הרשעים בשביל קול העניים העולה לפני הקדוש ברוך הוא:

ג) **ואנשי** קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וגו'. בתחלה אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ויוי קדוש. ועתה אמר ואנשי קודש תהיון לי. מה בין זה לזה. א"ר יוסי כאן במדרגה היותר גבוה [סח] ושם לא כן. שכתוב ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. במקום זה נקרא קדוש. ובמדרגה היותר גביה נקרא קודש. שכתוב ד) קודש ישראל לה' ראשית תביאתה. ראשית ודאי. חכמה נקראת ראשית. שכתוב ראשית חכמה יראת ה'. ולפי שישראל נקראים קודש בשלימות הכל כתוב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. שהרי ישראל ששלימותם היא על הכל אין יונקים מצד הדין הקשה. לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי. שהוא דין החצוף והתקיף על הכל. וכיון שהדין התקיף שירה על הטרפה ומכנים בד זרם [סג] אסור להם לאותן שנקראים קודש לאכל הבשר. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי. שהיא דין חצוף ודין תקיף יותר מהכל. שכתוב ה) והכלבים עזי נפש. בא וראה כאשר נזכר נבלה בתורה כתיב בישראל קדוש ולא קודש. כאן בטרפה כתוב ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. ושם בנבלה כתיב לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה. קדוש ולא קודש [סד] שהרי נבלה יכול להיות שמצד ישראל נעשית. שלא פסלה זרם דין התקיף אלא ישראל. כי הרבה פנים יש בה בנבלה כמו שנתבאר. א"ר שמעון כאן כתוב ואנשי קודש תהיון לי. ושם כתיב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך כי עם קדוש אתה לי צריך לומר אלא כאן מדברת מדרגה הי תר גבוה. ושם השכינה. כמו שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ו) למדנו שא"ר אלעזר כתיב ואנשי קודש תהיון לי. מהו ואנשי ואח"כ קודש [סה] אלא אנשי של קודש ודאי. שלמדנו לא יצאו ישראל לחירות אלא מצד היובל [סו] לאחר שיצאו לחירות נשא אותם יובל הזה בבנביו. ונקראים אנשים שלו בנים שלו. יכתוב בו ביובל. יובל היא קודש תהיה לכם. קודש ודאי. לכם ודאי. ולכיכך ואנשי קודש תהיון לי. אנשי קודש ודאי. אנשים שלו ממש. ודקב"ה

תא חזי דכל בני עלמא לא מתכחין קריבין למלכא עלאה כאלין מאנין דאיהו אסתיים בהו. ומאן אינון. לב נשבר ונדכה. ואת דכא ושפל רוח. אלין אינון יתהי דמלכא. וכד אסתכם בגלות בעלמא וכפנא ודינא התקף על יסכני. כדין בכאן ונעאן קמי מלכא. וקב"ה קריב לון יתיר מכלא הה"ד ח) כי לא בזה ולא שקץ עני ת עני. וכדין קב"ה פקיד על מה אתיא כפנא לעלמא ווי לאינון חייביא דגרמי האי כד אתער מלכא לאסגחא בעלמא על קלא דמסכני. רחימא ליסגדן מנייהו ומעולבנייהו. כדין כתיב שמוע אשמע לעקתו. שמוע אשמע תרי זימי חד לאסגחא בקליהון וחד לאתפרעא מן אינון דגרמין לון דהי כתיב דכתיב וחרה אפי וגו'. ועל דא בשעתא דכלא אסתכם בגלות ווי לאינון עתירי חייביא בקליהון דמסכני לקמי קודשא בריך הוא

ג) **ואנשי** קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וגו'. בקדמיתא אמר לון ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ויוי קדוש. והכתא אמר ואנשי קודש תהיון לי. מאי בין האי להאי א"ר יוסי דא לעילא לעילא [סא] ודא לתתא הכי. דכתיב ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. בהאי אתר אקרי קדוש. ולעילא לעילא קודש. דכתיב ד) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. ראשית ודאי. הכמה אקרי ראשית. דכתיב ראשית חכמה יראת ה'. ובגין דישראל אקרון קודש בשלימא דכלא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. דהא ישראל דאינון שלטין על כלא לא יונקין מסטרא דדינא קשיא לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי. דהוא דינא תקיפא תקיפא על כלא. וכיון דדינא תקיפא שריא עלוי ואסיל זוהמא ביה [סב] אסיר להו לאינון דאקרון קודש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי. דאיהו דינא חציפא דינא תקיפא יתיר מכלא. דכתיב ה) והכלבים עזי נפש. בא וראה כד אדכר נבלה בתורה כתיב בישראל קדוש ולא קודש. הכא בטרפה כתיב ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. ואתם בנבלה כתיב לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה. קדוש ולא קודש [סג] דהא נבלה מסטרא דישראל אתעביד דלא פסיל האי אלא ישראל יסגיאין נוונין אית בה בנבלה כמה דאוקימנא א"ר שמעון כתיב הכא ואנשי קודש תהיון לי וכתיב התם כי עם קדוש אתה לה' אלהיך כי עם קדוש אתה לי מבעי ליה. אלא הכא לעילא לעילא. ואתם בכינתא כמה דכתיב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ו) תאנא ר' אלעזר כתיב ואנשי קודש תהיון לי מהו ואנשי ולבתר קודש [סד] אלא אנשי קודש ודאי. דתנינן לא נפקו ישראל לחירו אלא מסטרא דיובלא [סה] בתר דנקבו לחירו נקים לון האי יובלא בגדפוי. ואקרון גוברין דיליה בגין דיליה יכתיב בה ביובלא יובל היא קודש תהיה לכם. קודש ודאי. לכם ודאי. ולכיכך ואנשי קודש תהיון לי אנשי קודש ודאי. אנשים שלו ממש. וקב"ה

מראה מקומות ח) תניס כ"ב ב) דף קכח. ג) יבעי' ד' ד) ירמי' ב' ה) יבעי' כ"ו ו) דף קכא

זין הזהר

[סא] יפרש שקודש מרמז על הזרוגות חכמה ובינה וקדוש מרמז על הזרוגות תפארת ומלכות הנרמזין בתיבות ציון וירושלים. נמצא לפי זה שקודש מרמז על קדושה יותר גבוה מקדושה של קדוש. [סב] היינו ע"י איזה חולאת מן הח"י טרפות: [סג] זה בעין קושיא שאם קודש מדרגה יותר גבוה מקדוש למה כתוב בטרפה קודש ובנבלה קדוש. הלא נבלה חמורה שמטמאה. ומסתבר שהפגם של נבלה נוגע למדרגה יותר גבוה מן הפגם של טרפה. ועל זה מתרץ דהא נבלה מסטרא דישראל אתעביד. פי' כיון שכתוב שם לא תאכלו כל נבלה. היינו כל מיני נבלה. אפילו נבלה שלא שלט בה דינא תקיפא ולא מתה מחמת חולאת של ח"י טרפות אלא שנתנבלה ע"י ישראל בשחיטה פסולה. לפיכך כתוב בנבלה קדוש ובטרפה קודש: [סד] פי' כיון שאנשי לשון רבים היצ"ל ואנשי קדושים: [סה] מרמז על כח עולם הבינה מקור החירות:

וקב"ה אמר דא וע"ד זכו ישראל לאתקרי אחים לקב"ה. דכתיב למען אחי ורעי וגו'. ולבתר אקרון קודש ממש. דכתיב ה) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. קודש ולא אנשי קודש. לפיכך כל אכליו יאשמו. וכתיב וכל זר לא יאכל קודש. ואיש כי יאכל קודש בשגגה. למדנו שישראל נקראים קודש. ולפי שהם קודש אסור ל לאדם לקריא לחברו בשם של גנאי. ולא לבנות שם להבריו. ועונשו גדול. וכל שכן אם מביישו בענינים אחרים:

ג) **ובכל** אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו'. מדו תשמרו [סו] תשמרו צריך ליתר. אלא תשמרו בודאי. מהו אשר אמרתי אליכם. כל מה שהגזמתי לכם על דבר עבודתי. תשמרו שלא תגיע לכם כל רע. תשמרו על ידי השמירה וההגנה שלי בלבד [סז] ושם אלהים אחרים לא תזכירו [סח] כלומר אל תגרמו שתגלו בין האומות בארץ אחרת. שאז יתקיים בכם מה שכתיב ועבדתם שם אלהים אחרים וגו'. ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה כתח ג) שמע עמי ואעידה בך וגו'. לא יהיה בך אל זר וגו'. מקראות האלו אמרם דוד ברוח הקודש. ויש לעיין בהם. שמע עמי. בכמה מקומות הזהירה התורה לאדם. בכמה מקומות הזהיר הקב"ה בו באדם. והכל לטובת האדם. כדי שישמר מצות התורה. שכל השומר דרכי התורה ומתינע בה. כאילו התינע בהשם הקדוש. ילמדנו שהתורה כלה שמו של הקב"ה היא. ומי שמתינע בה כאילו התינע בהשם הקדוש. לפי שהתורה כלה היא שם אחד של הקב"ה. שם העליון. שם הכולל כל השמות. ומי שמחסר אות אחת ממנה כאילו עשה פגם בהשם הקדוש. ד) למדנו ושם אלהים אחרים לא תזכירו. אל תוסיף על התורה ואל תגרע ממנה. ר' חייא אמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו. זה מי שעוסק בספרים אחרים שאינם מצד התורה. לא ישמע על פיך. שאסור אפילו להזכירם וללמוד מהם טעם. כל שכן טעם על התורה:

את חג המצות תשמר. א"ר יהודה מפני מה כתיב ושם אלהים אחרים. ונסמך לו את חג המצות תשמר. אלא מי שאינו שומר מצה זו כמי שאינו שומר האמונה של הקב"ה. מה הטעם. לפי שבמצוה זו נקשרה האמונה. א"ר יצחק וכן בכל שאר זמנים והגים. שהרי כלם נקשרים בשם הקדוש העליון [סט] ולכך למדנו בטה שכתוב שלש פעמים בשנה. שהיא לפי שבהם תלה האמונה. יראה כל זכורך. מפני מה כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממש [ע] לפי של קחים ברכה מן המעין של הנחל. מכאן למדנו כל בן ישראל שנימול צריך להתראות לפני המלך הקדוש. כדי שיקח ברכה מן המעין של הנחל. וש"כ כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. וכתיב אל פני האדון ה'. כמי שביארנו שמשם נשפעות הברכות. ולוקחים משם ברכה. אשרי חלקם של ישראל מכל שאר העמים. ר' חייא אמר בזכות ישראל הנימולים נכנעו שונאיהם תחתיהם ויורשים נחלתם. ביא וראה מה כתוב יראה כל זכורך. וכתיב אחריו כי אוריש גוים מפניך וגו'. שרקב"ה עוקר מושבות ממקומם ומהזיר מושבות

אמר אמרתי אליכם תשמרו וגו' מאי תשמרו ודאי מאי אמר אמרתי אליכם כלומר דאגזיתת לכון על מימר פולחני. תשמרו דלא ימטי עליכון חוס בים תשמרו מסטיא שמירה וגטורא דילי בלבד [סז] ושם אלהים אחרים לא תזכירו [סח] כלומר לא תסבבון דתפלין ביני עממיא בהרעא אחרא. ויקיים בכו מהי דכתיב ועבדתם שם אלהים אחרים וגו'. ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו רבי יהודה פתח ג) שמע עמי ואעידה בך וגו'. לא יהיה בך אל זר וגו'. הני קראי אתמן דוד ברוח קדשא. ואית לאסתכלא בהו. שמע עמי. בכמה אתרין אזהירא אוריתא לבר נש. בכמה אתרין קב"ה אזהיר ביה בבר נש וכלא לתועלתא דבר נש בגין דיבער פקודי אורייתא. דכל מאן דיבער מרחי דאורייתא ואסתלל בה. כמאן דאסתכל בשמא קדישא. דתנינן אורייתא כלא שמא דקב"ה. ומאן דמסתכל בה כמאן דמסתכל בשמא קדישא. בגין דאורייתא כלא חד שמא קדישא איהי. שמא עלאה. שמא דכליל כל שמהן ומאן דנרע אות חד מינה כאילו עביד פגימותא בשמא קדישא. ד) תאנא ושם אלהים אחרים לא תזכירו. לא תוסיף על אורייתא ולא תגרע מינה. ר' חייא אמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו. דא מאן דעסיק בספרין אחרנין דלא מסברא דאורייתא לא ישמע על פיך. דאסיר אפילו לאדכרא לון ולאלף מנייהו טעמא. כל כמן על אורייתא

את חג המצות תשמר. א"ר מאי יהודה מאי טעמא כתיב ושם אלהים אחרים. וסמיך ליה את חג המצות תשמר. אלא מאן דלא נטיר ההי כמאן דלא נטיר מהימנותא דקב"ה. מאי טעמא. בגין דביה אחידת אלה א"ר יצחק וכן בכל שאר זמנין וחגין. דהא כלהו אחידן בשמא קדישא עלאה [סט] וע"ד תנינן מאי דכתיב בלם פעמים בשנה. בגין דבהו תלא מהימנותא יראה כל זכורך. אמאי כל זכורך א"ר אלעזר כל זכורך ממש [ע] בגין דנטלין ברכתא ממבועא דנחלא מכאן תנינן כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזקא קמי מלכא קדישא בגין דנטיל ברכתא ממבועא דנחלא. הה"ד כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. וכתיב אל פני האדון ה'. כמה דאוקימנא דמתתן מריקן ברכהן. ונטלין מתמן ברכתא. זכאה חולקהון דישראל מכל שאר עמין ר' חייא אמר בזכות ישראל נזירין אתכנעו שנאיהון תחותיהון וירתי אחסנתיהון. תא חזי מאי כתיב יראה כל זכורך. וכתיב בתריה כי אורים גוים מפניך וגו'. דקב"ה עקר דיורין מאתרייהו ואתיב דיורין

מראה מקומות ה) ירמי' כ' ט דף קכג ו) תלים פ"ח ד) דף קכד.

זין הזהר

[סו] פי' למה הנקודה בבנין נפעל ולא באופן הצווי: [סז] שלא תצטרכו לבקש פעולות אחרות בענין שמירתכם. [סח] קשיא ליה למה כתוב תזכירו בבנין הפעיל. שהיל"ל בבנין קל אל תזכרו: [סט] כי הג' מועדים פסח שבועות וסכות הם כנגד חסד גבורה ותפארת שורש קדושת אברהם יצחק ויעקב: [ע] שמרמז על המעלה והכח להמשיך שפע ברכה מן המקור דמתמן מריקין ברכאן למדת המלכות שנקראת פני האדון ה' דמתמן נטלין ברכתא שזאת ביכולת לפעול רק ע"י זכורך. פי' ע"י הנימולים דוקא:

מושבות למקומם. ולפיכך יראה כל זכורך את פני האדון ה' ח) ראש הישיבה מדייק יראה כל זכורך. מהו זכירך [עח] אלא כל אותן הנ טרים ברית הקדוש ואין חוטאים בו. אלה הם בני המלך שבכל יום משתבח בהם וזוכר אותם תמיד. ולכך כתוב זכורך. אלה שיש בהם חותם דברית הקדוש. שהמלך זוכר אותם בכל יום. שאין שבח לפני מלך העליון כמי שניטר את הברית הזה. וע"כ צריכים להתראות שלש פעמים בשנה לפניו. שלש פעמים למה. אלא לבעבור אבות הראשונים שקבלו עליהם אות הברית ראשית לכל מצית התורה. ולפיכך נאמר שלש פעמים בשנה. אברהם קבל עליו אות הברית. יצחק קבל עליו אות הברית. יעקב היה שלם מכלם. וע"כ כתיב בו ויעקב איש תם. שלם מכלם. אברהם נקרא תמים. ולא הי' כל כך שלם. אבל תם היינו שלם מכלם.

ג) **ולא** יראו פני ריקם. א"ר חזקיה זה הוא הסיד של זקיפת האצבעות. כאשר האדם זיקף אצבעותיו למעלה. צריך שלא לזוקפן ריקם. אלא בתפלה ובתחנונים אי בברכות. ועל זה כתוב ולא יראו פני ריקם. ולא יראו לפני לא כתיב אלא פני [עכ] זה סוד זקיפת האצבעות. שלא נצרך לזוקפן בחנם כמו שנתבאר:

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה'. [אל האדון ה' או לפני האדון ה' צריך לומר. מהו פני. אלא זו פני השכינה. מי הם פני השכינה] ג) א"ר אלעזר כאשר רואה האדם צדיקים או אנשים זכאים שברור ופינו בהם. ודאי הוא רואה פני השכינה. ולמה נקראים פני דשכינה. לפי שהשכינה מסותרת בתוכם. היא בדסתר והם בהתגלות. ולפי שהם קרובים לה נקראים פנים שלה. והיא מתתקנת עמהם להתראות לבני מלך העליון. ד) בכו ר' חייא ור' יוסי ואמרו. רבי שמעון בר יוחאי שהוא פתח השערים של סודות החכמה. והוא פעל תקון במדרגות העליונות. ודאי בדור הזה מי היא פני האדון ה'. זה ר"ש בר יוחאי. שעליו נאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה' [עג—ח] שמי שהוא גבר בגוברין צריך להתראות לפניו:

ה) **ראשית** בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. א"ר אבא מה ענין זה לזה. אלא שלא לערבב דבר תחתון בעליון. שלא תהי' יניקה לצד של חיצוניות מן צד של פנימיות [עג—כ] מה בין זה לזה. זה של חיצונית הוא מצד הטומאה. וזה של פנימית הוא בצד הקדושה. מהו אמו. זו השכינה הקדושה שנקראת אם. בחלב אמו. שלא יהי יונק מצד הקדישה מי שלא נצרך.. ו) א"ר יהודה מה שא"ר אבא לא נכון. בחלב

דיוקין לאתרייהו ובג"כ ירמה כל זכורך את פני האדון ה' ח) רב יתיבתא דייק ירמה כל זכורך. מאי זכורך [עח] הלא כל אינון דנטרין קיימא קדישא ולא הבאין ביה אינון הוו בני מלכא דבכל יומא מכתבא בהו ודכיר לין תדיר ע"ד זכירך כתיב. הסוא דאית ביה קיימא קדישא דדכיר לון מלכא בכל יומא. דלית שבחא קמי מלכא עלאה כיאין דנטיר קיימא דא. וע"ד בעי דיתחזון תלת זמנין בשתא קמיה. תלת זמנין אתאי. הלא בגין הבהן קדישי דקבילו להתי ברית קדישא לכל פקודין דאורייתא. ובג"כ תלת זמנין הוא בשתא. אברהם קבל ברית. יצחק קבל ברית. יעקב הוה שלים מכלהו וע"ד כתיב ביה ויעקב איש תם שלים מכלא. אברהם תמים אקרי ולא הוה כל כך שלים. אבל תם שלים מכלא

ג) **ולא** ירמו פני ריקם. א"ר חזקיה דא אינו רזא דזקיפו דאצבען. כד זקיף לון בר נש לעילא דבעי דלא לאזדקפא בריקנא. אלא בגלו ובצבעתין או בברכאן ועל דא ולא ירמו פני ריקם ולא ירמו לפני לא כתיב אלא פני [עכ] רזא דזקיפו דאצבען. דלא אצטריכו לזקפא לחנא כמה דאתמר.

שלש פעמים בשנה ירמה כל זכורך אל פני האדון ה'. [אל האדון ה' או לפני האדון ה' מבעי ליה מהו פני. אלא דא אנפי שכינתא יתאן אינון אנפי שכינתא] ג) א"ר אלעזר כד חמי בר"נ לדיקיא או זכאין די בדרגא ואתערא בהו ודאי חמי אנפי שכינתא. ואמאי אקרון אנפי שכינתא בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו. מיהי בסתימא ואינון באתגלאי ובגין דאינון קריבין לה אקרון פנים דילה. ואינון אתתקנת בהדייהו לאתחזאה קמי מלכא עלאה ד) בכו ר' חייא ור' יוסי ואמרו רבי שמעון בר יוחאי דאינון פתח תרעין דרזי דחכמתא. ואינון אתקין דרגין עלאין ודאי בדרא דא מאן פני האדון ה' דא רבי שמעון בר יוחאי דעליה אתמר שלש פעמים בשנה ירמה כל זכורך אל פני האדון ה' [עג—ח] דאתן דאינון דכורא מן דכרגיא בעי לאתחזאה קמייה.

ה) **ראשית** בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו. א"ר אבא מאי קא מיירי הלא דלא לערבא מלה תתאה בעלאה. דלא יתקא סטרא דלבר מסטרא פנימאה [עג—כ] מאי בין האי להאי דא דלבר מסטרא דיסאתא. ודא דלגו בסטרא קדישא מיהן אינון. דא כנסת ישראל דתתקרי אם. בחלב אינון. דלא יתיק יהאי סטרא מאן דלא אצטריך.. ו) א"ר יהודה האי דא"ר אבא לא יתית. בחלב

מראה מקומות ח) שלת קסה. כ) יתרו סז ג) דף קכ. ד) בלק נח ה) דף קכד ו) דף קכה.

זין הזהר

[עח] שהיל"ל זכריך. ומתרץ שהוא ג"כ מלשון זכירה: [עכ] פני ה' רמז על העשר ספורות שבהן מתגלה הארת האלהות. וכנגדן עשר אצבעות הידים. ה' דימין חסדים וה' דשמאל גבורות. [עג—ח] מבקרי הזוהר מצאו כאן מקום להשפיל כבוד הזוהר דאיך יתכן לקרות לר"ש בר יוחאי בשם אדון ה'. והתאון יעב"ץ רוצה לתרץ שזה מוסב עה"פ שלש פעמים יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלהי ישראל דפרשת כי תשא. ודורש את לרבות ת"ח בדרש רע"ק עה"פ את ה' אלהיך תירא. והרב ר' משה מקוניץ בספרו בר יוחאי רוצה לתרץ שזה האדון ה' היינו האדון שנתמנה מאת ה'. ועל דרך שאיתא בזוהר פרשת נשא בסוף האדרא רבא עה"פ וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד. מאן הוא קדוש ה'. דא רשב"י. אבל גם זה התירץ נראה לדוחק דא"כ היל"ל אל פני אדון ה'. האל"ף בחטף קמץ. כמו שהקו"ף מן קדוש נשתנה בעבור הסמיכות מן קמ"ץ לשו"א. והנה כפי שסדרתי בפנים סמיכת הענינים נראה מסילא מתורץ על נכון שיש כאן רמז טוב על דרוש דזה אבל עוד נראה לי לתרץ בדרך אמת דהנה נמצא בתורה טעם פסוק בין האדון ובין ה'. הן בהפסוק דם פסחים והן בהפסוק דכי תשא. וזה פלא. דאם נאמר הפירוש שהאדון הוא ה'. וה' הוא האדון א"כ אין כאן מקום כלל להטעם פסוק שבאמצע. וידוע שהטעמים נמסרו למשה מסיני. לכן דרשו שזה שני דברים ופני האדון דיינו צדיקי הדור. ואפשר שמכאן לקחו חז"ל הדין שחייב אדם להקביל פני רבו בשלש הרגלים. וזה תירץ אמת בעזרשי"ת. ואוכל לומר מקום הניחו לי וכו': [עג—כ] גדי מרמז על כח הטומאה. על דרך הכתוב הן עשו אחי איש שעיר כידוע:

בחלב אמו. בחלב האם צריך לומר. מהו אמו. ואפשר תאמר שהשכינה הקדישה היא אם יגל צד הטומאה. לא כן. שהרי שמעתי שא"ר שמעון שהשכינה אם הקדישה היא בחלק של ישראל נאחזת. שכתוב כי חלק ה' עמו. אמר רבי שמעון יפה אמרת. וגם רבי אבא יפה אמר. שרכל זה בזה תלה. ב א וראה שהשכינה נאחזים בה למעלה מצד זה ומצד זה. ושנים הם. צד אחד לימין וצד אחד לשמאל. ולפיכך יש מהם הנוטים לימין ומהם הנוטים לשמאל. וכלם תלים בזאת האם הקדושה ונאחזים בה. מתי נאחזים בה. בזמן שזאת האם יונקת מצד של דין. והמקדש נטמא. והנחש התקוף מתחיל להתגלות. אז יונק הגדי מחלב אמו והדינים נתעוררים. וע"כ ישראל מקדימים ומביאים בכורים. וכאשר מביאים הבכורים צריכין לומר ולפתח בו בלבן. שבקש בכשפיו האלו לשלט ביעקב ובזרעי הקדוש. ולא נתנו בידו. ולא נמסרו ישראל לצד זה. וע"כ כתוב ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו. שלא יהיה צד הטומאה יונק מחלב אמו. ולא יהיה נטמא המקדש ולא יתעוררו הדינים. ולפיכך אסור לאכול בשר בחלב לכל זרע קודש. שלא לתת מקום בהקדושה למי שלא נצרך. שהרי בעשיה זו תולה הדבר. בהעשיה שלמטה נתעורר למעלה מובא בהספר של שלמה המלך שכל מי שאוכל מאכל זה שנתבשל יחד. או שאוכלם זה אחר זה בשעה אחת. או בסעודה אחת. ארבעים יום נראה כגדי מקולם בעורו לפני אותן שלמעלה [עד] ומחנות של כח הטומאה מתקרבים אליו. ונורם לעורר דינים בעולם. דינים שאינם קדושים. ואם מוליד בן באותן הימים נמשכה לו נשמה מצד הטומאה שאינה נצרכה. וכתיב והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. דבא להטמא מטמאין לו בודאי. שכתוב מ) ונטמתם בם. חסר אל"ף. טומאה של מאכל איסור מטמטם ביותר [עה] שאין רשות להטהר כך כמו בשאר מיני טומאה שנטהרים. ועוד שיש לון לפחד מחיות רעות. שהרי בעינינו כגדי נראה ויכול להנזק. לפי שגלם האלהים שבאדם עבר ממני — :

ג) **הנה** אנכי שלח מלאך לפניך וגו'. א"ר אלעזר דבר זה לא אמר הקב"ה אלא באהבתו לישראל להתפיים עמהם. משל למלך שהיה מבקש ללכת עם בנו ולא רצה לעזבו. בא אליו בני והיה מתירא לבקש מן המלך שילך עמו. הקדים המלך ואמר. הרי שר צבא פלוני ילך עמך לשמרך בדרך. אח"כ אמר השמר לך ממנו. שהרי אני אדם שלם. אמר בנו אם כן אני אשב כאן. או אתה תלך עמדי ולא אכרך מעמך. כך הקב"ה בתחלה אמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך. ואח"כ אמר השמר מכניו וגו'. בשעה ההוא אמר משה אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. א"ר שמעון אלעזר בני יפה אמרת. אבל בוא וראה שבמקום הזה לא אמר משה כלום. ולא השיב דבר כנגדו. מפני מה. לפי שכאן לא נשמע התפרדות ממנו באיזה זמן השיב משה. בזמן שאמר הקב"ה ושלחתי לפניך מלאך. וכתוב כי ילך מלאכי לפניך סתם ולא פירש הדבר. וע"כ כתוב כאן אם שמע תשמע בקולו

בחלב אמו. בחלב אמו מבני ליה מאי חיוו ואי תימא כנסת ישראל המו דסמרא דמסאבא לאו הכי דהא שמענא דא"ר שמעון כנסת ישראל אתא קדישא בחולקיה דישראל אתאחדא. דכתיב כי חלק ה' עמו א"ר שמעון ספיר קאמרת והא דרבי אבא ספיר. וכלא דא בדא תליא תא חזי תרין אתחדא לון לעילא לסמרא דא ולסמרא דא ותרין חיון חדא לימינא וחדא לשמאלא. ובגיני כך מכון לימינא ומכון לשמאלא. וכלהון תליין בהאי אמא קדישא ואתאחדן בה אימתי אתאחדן בה. בשעתא דהאי אם יונקא מסמרא אחרא ומקדשא אסתאב וחויא תקיפא מאתי לאתגלאה כדין גדיא יונקא מחלבא דאמיה ודיוין מתערין יע"ד ישראל קדמין ואייתאן בכוריה ובשעתא דמתיין להו בעיין למיחר ולאפתחא ביה בלבן דבעא בחרשוי אלין לסלקיה ביעקב ובזרעא קדישא. ולא אתיסיבו בידיה ולא אתמסרן ישראל לסמרא דא ועי"ד כתיב ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תבשל גדי בחלב אמו. ולא יונקא ההוא סמרא מחלבא דאמיה דהא לא יסתאב מקדשא ודיוין לא מתערין בגיני כך לא ייכול בסרא בחלבא כל זרעא קדישא. דלא יהיב דוכתא ליחן דלא אצטריך דהא בעיבדא תליא מלתא בעיבדא דלתתא לאתערא לעילא. אסכתאן בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא. או בשעתא חדא. או בסעודתא חדא אתרבין יומין אתחזיא גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אימון דלעילא [עד] וסיעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דיוין בעלמא דיוין דלא קדישין. ואי תוליד בר בהאיון יומין אזכין ליה נשמתא מסמרא אחרא דלא אצטריכא וכתיב והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. אתי לאסתאבא מסהדין ליה והאי דכתיב מ) ונטמתם בם. חסר אל"ף. מסהדותא דא אטומים מכלא [עה] דלית רשו לאתדכאה הכי כסאר זוי מסהדותא דמתדכין. ותו דמסתפי מהיון ביסן דהא בעוביהו גדיא אסתכא מכיל לאתזקא. דהא אלמא דכ"כ אתעבר מניה — .

ג) **הנה** אנכי שלח מלאך לפניך וגו'. א"ר אלעזר מלה דא לא קאמר קב"ה אלא בחמימותא דישראל ולאפייסא בהדייהו. למלכא דהוה בעי למיזל עם בריה ולא בעי לשבקא ליה אתא בריה ומסתפי לאבעי ליה למלכא דייזל בהדיה אקדים מלכא ואמר. הא לגיון פלן ייזל בהדך למנטר לך בחורחה לבתר אחר אסתיר לך מניה הא לא גבר שלים הוא אחר בריה חי הכי אז תנא אתיה הכא אז את תזיל עמי ולא אתפרש מינך. כך קב"ה בקדמיתא אמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולבתר אמר השמר מפניו וגו'. בהיא שעתא אמר משה אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה א"ר שמעון אלעזר ברי ספיר קאמרת. אבל תא חזי בהתר דא לא אמר משה מדי ולא אתיב מלה לקבליה. מאי טעמא משום דהכא לא אסתכא פריסיתא מניה.. אימתי אתיב משה. בזמנא דאמר ושלחתי לפניך מלאך. וכתיב כי ילך מלאכי לפניך סתם ולא פרש מלה. וע"ד כתיב הכא אם שמע תשמע בקולו

מראה מקומות מ) ויקרא י"ח כ) דף קכד.

זיו הזהר

[עד] פי' לפני המקטרוגים שבשמים יש מפרשים שנראה רושם של גדי מקולם בעור זה האיש. כמו שהי בחטא העגל שכל מי שחטא בעגל היה נראה בעור של מצחו רושם של עגל. ויש מפרשים שכל צורת זה האיש נשתנה לצורת גדי מקולם לפני המחבלים: [עה] לפי שנתפטם הגוף בדם ושומן של איסור:

בקולי ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר דוקא. וכתיב ואיבאי את אויביך וצרתי את צרריך. הבל בו תולה [עו] . כללו של דבר שמשה לא רצה מלאך. שהרי כתוב ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו :

ח) **ואל** משה אמר עלה אל ה' וגו'. מי אמר. זו השכינה. עלה אל ה'. כמו שכתוב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' [עז] ולמה כל זה. כדי לכרות עמהם ברית. לפי שקיימו מצות פריעה. מה שלא יצאו כך ממצרים. שנימולו בלי פריעה. וכאן קיימו מצות פריעה ונכנסו בקיום הברית. שכתיב שם שם לו חק ומשפט. דוקא חק ומשפט [עח] ושם נסהו. בזה האית הקדוש שנתגלה בהם. וכאן נתקיים בהם על ידי משה כריתת הברית. שכתיב ויקח משה את הדם ויזרק על העם וגו'. א"ר יצחק מה שכתוב וחצי הדם זרק על המזבח. במזבח לא כתוב אלא על המזבח דוקא [עט] והשתחויתם מרחק. מהו מרחק. ככתוב ג) מרחק ה' נראה לי [פ] וכתוב ותתצב אחותו מרחק. למד ר' אבא שעד עתה עמדה השכינה בפנם [פא] ובאותו זמן זכו ישראל יותר בחלק הקדושה. וכרתו ברית קדוש עם הקב"ה. ואל משה אמר עלה אל ה'. מה הטעם. שאמרה לו השכינה עלה למעלה. שהרי אני וישראל נשתתף יחד בשלימות על ידך. מה שלא היה עד עתה. מה כתוב. ויקח משה חצי הדם וגו'. חלקו לשני חלקים. חצי הדם זרק על העם וחצי הדם זרק על המזבח. כמו שנתבאר [פב] וכתיב הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם. וישם באגנות. באגנת כתוב חסר וא"ו. כמו שכתוב ג) שרדך אגן הסהר אל יחסר רמזג [פג] :

ט) **ונגש** משה לבדו אל ה'. אשרי חלקו של משה שהוא לבדו זכה למה שלא זכה בן אדם אחר. ישראל זכו עתה מה שלא זכו עד אותו השעה. ובשעה ההיא נתקיימו בקיום עליון הקדוש. ובשעה ההיא נתבשרו שיהיה ביניהם בית המקדש. ככתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם :

ה) **ויראו** את אלהי ישראל וגו'. א"ר יוסי וכי מי יכול לראות את הקב"ה. והרי כתוב כי לא יראני האדם וחי. וכאן אמר ויראו. אלא שנתגלה הקשת עלידם בגונים מאירים. וכך למדנו כל מי שמסתכל בקשת כמי שמסתכל בהשכינה. ולהסתכל בשכינה אסור. וע"כ אסר לו לאדם להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שפורסים ידיהם לדוכן. ואסור להסתכל בקשת שלמעלה ובקשת שלמטה. בקשת שלמעלה היינו בגונים שלו. שכל מי שמסתכל בגונים שלו כאילו הסתכל בהמקום שלמעלה. ואסור להסתכל בו שלא יעשה בזיון בהשכינה. קשת שלמטה מה הוא. זה אית דברית שנרשם בו באדם. שכל מי שמסתכל בו עושה בזיון למעלה. א"ר יצחק אם כן הלא כתוב שים נא ידך תחת ירכי. שהיה משביעו באות הזה. א"ל הנח להם לאבות העולם. שאין דם כשאר בני העולם. ועוד שים נא ידך תחת ירכי כתוב

בקולו ועשית כל אשר אדבר. אשר אדבר דוקא. וכתיב ואיבאי את אויביך וצרתי את צרריך וכלא ביה תליא [עו] . כללא דכלא משה לא בעא מלאכא דהא כתיב ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו :

ח) **ואל** משה אמר עלה אל ה' וגו'. מאן אמר. דא שכינתא. עלה אל ה'. כמה דכתיב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' [עז] אמאי כל דא. לקיימא עמהון קיים. בגין דהא אתפרעו מה דלא נפקו מכי ממצרים. דאתגזרו ולא אתפרעו והכא הא אתפרעו ועאלו בברית קיימא. דכתיב שם שם לו חק ומשפט. דייקא חק ומשפט [עח] ושם נסהו. בהאי את קדישא דאתגליא בהו. והכא אתקיים בהו על ידא דמשה גזירא דקייתא. דכתיב ויקח משה את הדם ויזרק על העם וגו'. א"ר יצחק מאי דכתיב וחצי הדם זרק על המזבח במזבח לא כתיב אלא על המזבח דייקא [עט] והשתחויתם מרחק. מהו מרחק. כד"א ג) מרחק ה' נראה לי [פ] וכתיב ותתצב אחותו מרחק תאנא ר' אבא דקיימא סיהרא עד כען בפגימותא [פא] וביה שעתא זכו ישראל יתיר בחילקא קדישא. ונזרו קיימא קדישא בקב"ה. ואל משה אמר עלה אל ה'. מאי טעמא. דאמרה ליה שכינתא אסתליק לעילא דהא אנא וישראל כתתף כחדא בשלימותא על ידך. מה דלא הוה עד הכא. מאי כתיב ויקח משה חצי הדם וגו' פלג ליה לתרין. חצי הדם זרק על העם וחצי הדם זרק על המזבח כמה דאוקימנא [פב] וכתיב הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם. ויסם באגנות. באגנת כתיב חסר וא"ו. כמה דכתיב ג) שרדך אגן הסהר אל יחסר המזג [פג] :

ט) **ונגש** משה לבדו אל ה'. זכאה חולקיה דמשה דהוא בלחודוי זכה למה דלא זכי בר נש אחרא. ישראל זכו השתא מה דלא זכו עד השתא שעתא והיא שעתא אתקיימו בקיומא עלאה קדישא ובשעתא בשרו למהוי ביניהון מקדשא. כד"א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

ה) **ויראו** את אלהי ישראל וגו'. א"ר יוסי וכי מאן יכיל למחמי ליה לקב"ה. והא כתיב כי לא יראני האדם וחי. והכא אתר ויראו. אלא דאתגליא קשת עליהון בגוונין נהירין והכי הגינן כל מאן דאסתכל בקשת כמאן דאסתכל בשכינתא. ולאסתכלא בשכינתא אסיר. וע"ד אסיר ליה לאינש לאסתכלא באצבעוהי דכהני בשעתא דפרסי ידיהון. ואסור לאסתכלא בקשת דלעילא ובקשת דלתתא. בקשת דלעילא בגווהי. דכל מאן דאסתכל בגווהי כאילו אסתכל באתר דלעילא. ואסיר לאסתכלא ביה דלא יעביד קלנא בשכינתא. קשת דלתתא מאי היא. הוא את קיימא דאתרשים ביה בבר נש דכל מאן דאסתכל ביה עביד קלנא לעילא. א"ר יצחק אי הכי והכתיב שים נא ידך תחת ירכי. דהוא אומי ליה בהאי את א"ל הנח להון לאבהן דעלמא. דלית אינון כבתר בני עלמא. ועוד שים נא ידך תחת ירכי כתיב

מראה מקומות ח) דף קכה: ט) ירמי' ל"ח ג) ביר ז' ד) דף קכו. ה) בבנת סו

זין הזהר

(עו) שנשמע מדברי דקב"ה שהוא בעצמו יעשה כל זאת ולא מלאך לפיכך הבין משה שאין זה מלאך מן המלאכים אלא השכינה הקדושה בעצמה. ולכך שחק משה כאן. אבל ר' אלעזר רצה לומר שמלאך דכאן ג"כ מלאך מן המלאכים. [עז] פי' שמשה עלה אל השכינה שנקראת אלהים. ואז באה אליו הקריאה מן ה' שהיינו ספירת התפארת: [עח] חק ומשפט מרמז על מילה ופריעה. [עט] על המזבח רמז על השכינה הקדושה; [פ] שהשיג שם דאדה ממרחק היינו מעולם הבינה: [פא] לפי שהיו בלי פריעה: [פב] שמרמז על השכינה הקדושה: [פג] סהר רמז על השכינה הקדושה וסדת המלכות שאין לה אור של עצמה כמו הלבנה. אג"ן הוא ד"ן. מז"ג הוא גו"ן. היינו שהדין שנתעורר בהשכינה נמתק ע"י התמזגות בה אור מן גו"ן שערי בינה. וכן כאן אגנת רמז על השכינה הקדושה שנעשה

כתיב. ולא כתיב ראה תחת ירכי בגין כך אסיר לאסתכלא בקשת סתם כמה דתימן. תאנא וירא את אלהי ישראל. דאתגלי קשת עלייהו בגוונין ספירין נהירין מלסאן לכל עיבר. מסמע דכתיב וירא את אלהי ישראל ולא כתיב וירא אלהי ישראל [פד] א"ר יוסי נהורא דביומא דסכינתא ומאי ניהו סהדא דאקרי נער דמסמס לסכינתא בתקדסא [פה] ובג"כ את דייקא ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. דאתרסיס ביה תחות דוכתיה חד לבינתא מאיתון לבנים דהוו בוגין בתלריס דתימן אתתא חדא אולידת בתלריס. והוו אתיין סרכי פרעה והעלת ליה בחד לבינתא. ואתא פס ידא ואחיד ליה ואתרסיס תחות רגלוי דסכינתא. וקיימא קמיה עד דתתוקד בי מקדסא דלתתא. דכתיב ו) ולא זכר הדום רגליו. רבי חייא אמר לבנת הספיר נהירותא דספיר. קלדישי בקנדישי גליפין עלהון דלעילא [פ] דמתלסא לסבעין ותרין עברי הס"ד ב) ויסדתיך בספירים. וכעלם הסמיס לעבר. מיהו עלם הסמיס. א"ל אבא מה עלם הסמיס גליפא בסבעין ותרין עגפין פרחין מלסאן בכל עיבר. אוף הכי חיזו דהרוא עלם הסמיס כחיזו סמיא ממש. ר' יהודה אמר כלא אתרסיס בההוא נהירו דחיזו דמתגלפא מסטרא דסכינתא — :

ג) **ואל** אצילי בני ישראל לא שלח ידו וגו'. אצילי בני ישראל אלו נדב ואביהו. לא שלח ידו. שסילק לון לבתר זמנא ולא אתענשו הכא. רבי יוסי אמר מלה דא לסבהא דילסן. דכתיב ויאכלו ויסתו דזנו עיניהון מנהירו דא. רבי יהודה אמר אכילה ודאית אכלו וזנו גרמייהו. והכא אתקברו לעילא. אי לא דסנו הורמייהו לבתר כמה דאוקימנא א"ר אלעזר ואפילו ישראל בשעה דאתכסרו. ואתקסרת בהו סכינתא. ודא קיימא ואיריתא כלא בחד זמנא סוס. וישראל כסהיא סעתא לא חמו לעלמין. ולזמנא דאתי זמין קב"ה לאתגלאה על בנוי. ולייתמי כלא יקרא דיליה עינא בעינא. דכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. וכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו וגו':

ד) **ויאמר** ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה וגו'. א"ר חייא כד אתגליפו אתיין בלוחי אבנא הוו מתחזיין בתרין סטרין. מסטרא דא ומסטרא דא. ולוחין מאבן סנפירינון הוו. והתגליפו ואסתיין בהאי הוורא ואתוון הוו מהאי אוכמא ומתגלפן בתרין סטרין מסטרא דא ומסטרא דא. א"ר אבא לוחין הוו בעינייהו. ואתוון הוו מלסין ומתחזיין בתרין אסין. חדא חוורא ואחא אוכמא. לאתחזאה כחדא ימינא ומאלא. דכתיב ה) ארך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. והא כתיב מימינו אש דת למו. אלא מצד הגבורה סוס והתכלילת ביתיהא ובגין כך אחא חוורא ואחא אוכמא. רבי יצחק אמר אוריתא אתיהיבת באחא אוכמא על גבי אחא חוורא כתוב. ולא כתוב ראה תחת ירכי. לפיכך אסור לדסתכל בקשת סתם כמו שלמדנו. ויראו את אלהי ישראל. למדנו שנתגלה הקשת עליהם בגונים יפות מאירות ולוהטות לכל צד. כך נשמע שכתוב ויראו את אלהי ישראל. ולא כתוב ויראו אלהי ישראל [פד] א"ר יוסי זה אור מנורת השכינה. ומה הוא. זה שנקרא נער המשמש להשכינה בהמקדש שלמעלה [פה] ולפיכך את רוקא. ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. שנרשם שם תדת מקימו לבנה אחת מאותן לבנים שהיו בונים במצרים. שלמדנו אשה אחת ילדה במצרים. ויבאו נגשי פרעה והשליכו הילד בלבנה אחת. ובא כף יד מן השמים ויקח את הלבנה ורשם אותה תחת רגלי השכינה. ונתקיים שם הרושם עד שנשרף בית המקדש שלמטה. שכתוב ז) ולא זכר הדום רגליו. ר' חייא אמר לבנת הספיר זו הארת הספיר. התנוצצת כוכבים במנורה של הרבה נרות חקוקים שהם העליונים במעלה [פו] ולוהטים לע"ב צדדים. וש"ב ח) ויסדתיך בספירים. וכעצם השמים לטהר. מהו עצם השמים. א"ר אבא כמו שעצם השמים חקיק בע"ב ענפים המתנוצצים ולוהטים בכל צד. אף כן המראה של עצם השמים ההוא כמראה השמים ממש. ר' יהודה אמר הכל היה נרשם באור ההוא של המראה הנחקק מצד השכינה — :

ג) **ואל** אצילי בני ישראל לא שלח ידו וגו'. אצילי בני ישראל אלו נדב ואביהו. לא שלח ידו. שסילק עונשם לאחר זמן ולא נענשו כאן. רבי יוסי אמר שדבר זה נאמר לשבח שלהם. שכתוב ויאכלו וישתו. שזנו עיניהם מאור הזה. ר' יהודה אמר אכילה ודאית אכלו וזנו את עצמם. וכאן נתקשרו למעלה. לולא שקלקלו דרכיהם אח"כ כמו שביארנו. א"ר אלעזר ואפילו ישראל בשעה ההיא נתתקנו. ונתקשרה בהם השכינה. וכריתות הברית ונתינת התורה הכל הי' בזמן אחד. וישראל כשעה ההיא לא ראו לעולם. ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה להתגלות על בניו. שיראו כלם הכבוד שלו עין בעין. ככתוב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. וכתוב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו וגו':

ד) **ויאמר** ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה וגו'. א"ר חייא כאשר נחקקו האותיות בלוחות האבן היו נראות בשני הצדדים. מצד זה ומצד זה. והלוחות מאבן סנפירינון היו. ונחקקו ונתכסו באש לבנה. והאותיות היו מאש שחורה. וחקוקות היו בשני הצדדים מצד זה ומצד זה. א"ר אבא הלוחות היו בשליטותן. והאותיות היו פורחות ונראות בשתי אשות. אש לבנה ואש שחורה. שיתראה ביחד בחינת ימין ובחינת שמאל. שכתוב ה) ארך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. והלא כתוב מימינו אש דת למו. אלא מצד הגבורה היתה ונתכללה בימין. ולפיכך היו אש לבנה ואש שחורה. רבי יצחק אמר התורה נתנה באש שחורה על גבי אש לבנה

מראה מקומות ז) ויקס כ' ב) ישעי' נ"ד ג) דף קכו. ד) דף פד. ה) מצלי ג'

זיו הזהר

עמה עתה כריתת ברית: [פד] את לרבות השכינה הקדושה: [פה] פי' שהשכינה נתלבשה אז בהמלאך מטטרו"ן שנקרא נער. כדי שיהיה נקל להם לראות זיו אורה: בענין לבנת הספיר שבביא המעשה מאשה אחת שילדה מובא בתרגום יונתן בנוסח אחר: [פו] קלדישי בקנדישי. מפורשי הזהר לא מצאו משמעות תיבות האלה. ונראה לי לפרש. קלדישי משמעותו כוכבים מאירים. דהני כלדאי נקראים "על שהיו חוזים בכוכבים. והנם כב. שם באות כ"ף וכאן באות קו"ף. אבל בירושלמי נזכר קלדהי בקו"ף מובא בערוך. ותיבת בקנדישי נראה לי כמעט בלתי ספק שיש כאן טעות הדפוס. וצ"ל בקרדילי. ומשמעות תיבה זו היא מלשון ליטיין. כי מנורה שיש בה קבוץ מהרבה נרות נקראת קרדילבר. ועל פי זה יובן כאן הכונה שהלבנת הספיר היה נראה מתנוצצת בהרבה מיני קוי אור כאלו ה תה מנורה של קובץ הרבה כוכבים מאירים נתקקים בה:

לבנה. להכליל בדינת דימין בשמאל. ובחינת דשמאל תתהפך לימין. שכתיב טימינו איש דת למו. ה) והתורה והמצוה אשר כתבתי לדרתם. התורה. זו תורה שבכתב. והמציה. זו תורה שבעל פה. להרתם כתיב חסר. ככתיב ג) יאל חדר דורתי. כאן יש לעיין. להרתם של מי. אכשר תאמר דרתם של ישראל. לא כן. שהרי ישראל לא נזכרו במקרא רזה. אלא הרתם של התורה ודמציה. ומה היא. זה מקום יין דמשומר [פז] לפי שכל כתב של ספר העליון שם שורה. ומשם יצאה התורה. ועיב נקראת תורה שבכתב. וזהו שכתיב אשר כתבתי להרתם. להרתם ודאי [פח] תורה שבעל פה. זו היא תורה אחרת שנקראת תורה שבעל פה. לכי שהיא קיימת על הכה דהוא שהיא התורה שבכתב [פט] לפיכך נתגלה משה בכל על כל שאר נביאי דאמת. שכתיב ואתנה לך. לך דוקא

ג) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו'. א"ר שמעון הלא הקב"ה היה בהר סיני. וכתוב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר. איך יכול משה לעלות אליו. אלא כתוב במשה ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. שנכנס תוך הענן כמי שמתלבש בלבוש. כן גם היא נתלבש בענן ונכנס בתוכו. ובענן התקרב אצל האש יהיה יכול להתקרב. אף כך אליהו שכתוב בו ד) ויעל אליהו בסערה השמים. וכי איך היה יכול אליהו לעלות השמימה. והלא כל השמים אין יכולים לסבול אפילו כגרעין של חרדל מן הגופים שבעולם הזה. ואתה אמרת ויעל אליהו בסערה דשמים. אלא שנכנס בסערה ההיא ונתלבש בו באותו דסערה ועלה למעלה. וזה הסוד נמצא בספרו של אדם הראשון שאמר על דבר תולדות דעולם. עתיד להיות רוח אחד שירד לעולם בארץ ויתלבש בגוף. ואליהו שם. ובאותו דגוף יתעלה. ויתפשט מזה הגוף שישאר בסערה. וגוף אחר של איר יזדמן לו שיוכל להיות בין דמלאכים. וכאשר ירצה לרדת לזה העולם יתלבש בזה הגוף שנשאר בדסערה. ובזה הגוף יתגלה למטה. ובגוף האחר יתגלה למעלה. ה) בוא וראה כאשר דנשמות עולות למקום גדור החיים. נדנית שם מן הזיו של אספקלריא המאירה. שם פיע בה האור ממקום הי תר עליון. ואם לא תתלבש הנשמה בזיו של לבוש אחר לא תוכל להתקרב ולהסתכל באור ההוא. וסוד הדבר כמו שנותנים לנשמה לבוש שתתלבש בו שתוכל לעמוד בזה העולם. כן גם נותנים לה לבוש של זיו העליון שתוכל לעמוד בו בעולם ההיא. ולהסתכל בתוך אספקלריא המאירה הדיא מתוך ארץ החיים ההיא. בוא וראה משה לא היה יכול להתקרב ולהסתכל במה שהסתכל. אלא כאשר נתלבש בלבוש אחר. ככתוב ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. והרגמי במציעות עננא. ונתלבש בו כמי שמתלבש בלבוש. ובעבור זה ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתב ויבא משה בתוך הענן וגו' ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה. ויכול להסתכל במה שהסתכל זה הלבוש של הנשמה שאמרנו היינו מה שקראים החברים הלוקח דרבנן שמתלבשים בעולם ההוא. אשרי הלקם של הצדיקים שגנזו להם הקב"ה הרבה טובות ותענוגים לעולם ההוא. עליהם כתוב

חורה. להכלה ימינה בסיתלה. ומתלה דתתחזר ימינה דכתיב ימינו הם דת למו ה) והתורה והמצוה אשר כתבתי להרתם התורה דה תורה שבכתב המציה דה תורה שבעל פה להרתם כתיב חסר כד"ה ג) ואל חדר דורתי הכה אית לאסתכלה לאורתם דתי מי תיתא הורתם דיבראל לאו הכי דהא ישראל לא זכרו בחתי קרה אלא הורתם דתורה ימינה ואלי הוא. דה מתל יין דמשמר [פז] בגין דכל כתיבה דסכר עלאה תתן שריה ותתתן נפקא תורה וע"ד קרין תורה שבכתב. ודה הוא אשר כתבתי להרתם. להרתם ודאי [פח] תורה שבעל כה דה היא תורה אחרא דאקרי תורה שבעל פה. דהיכי קיימא על הכה דהוא כה דהיכי תורה שבכתב [פט] בגין כך אסתלק משה בכלה על כל אתר נביאי דאמת. כתיב ואתנה לך. לך דייקה

ג) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר וגו'. א"ר שמעון וכי קב"ה דהוה בטורא דסיני. וכתיב ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר. איך יכיל משה לסלקא לגביה. אלא בישה כתיב ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר דעתל גו עננא כמאן דתתלבש בלבושא הכי נמי התלבש בעננא ועאל בגויה ובעננא התקרב לגבי אשא ויכיל לתקרב. אף הכי אליהו דכתיב ביה ד) ויעל אליהו בסערה השמים יכי היך יכיל אליהו לסלקא לשמים והא כלהו שמים לא יכלין למסבל אפילו גרעינא כחרדל מגיהא דהתי עליה ואת אמרת ויעל אליהו בסערה השמים אלא דעתל בהיא סערה ואתלבש ביה בהיא סערה וסליק לעילא. ורזא אסתמא בספרא דאדם קדמאה דאתר באינון תולדת דעלמא רוחא חדא יהא דיקום לעלמא בחרעא ויתלבש בגופא ואליהו שמיה ובההוא גופא יסתלק ויסתליל מגוהיה ויתתחר בסערה. ינוקא דגהורה אחרא יזדמן ליה לאיהו גי אילהי וכד יחות יתלבש בהאי גופא דיתתחר בההוא עלמא ובהאי גוהא יתחזי לתתא. ובגופא אחרא יתחזי לעילא. ה) תא חזי כד סלקין כמתין לאתר לדורא דאיי מתתגן תתן מזהרא דתספקלריאה דנהרא דנהיר מתתר עלאה דכלא. ואיליי לא מתלבשא נשמתא בזהרא דלבושא אחרא לא תיכול להתקרבא למתתי ההוא נהורא ורזא דמלה כתה דיהבי לנשמתא לבושא דיתלבשא ביה לאיקה בהאי עלמא. הכי נמי יהבי לה לבושא דזהרא עלאה למיקה ביה בההוא עלמא. ולהסתכלה בגו ההוא אספקלריאה דנהרא מגו ההיא ארץ החיים תא חזי משה לא יכיל לקרבא לאסתכלה במה דהסתכל אלא כד אתלבש בלבושא אחרא. כד"ה ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ותרגומי בגוה דעננא ואתלבש ביה כמאן דאתלבש בלבושא ובגין דא ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. יכתיב ויבא משה בתוך הענן וגו' ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה. ויכיל לאסתכלה בתה דהסתכל. והאי לבושא דקאמרן איהו מה דאתרו חברייא חלוקא דרבנן דאתלבשי בההוא עלמא. זכאה חולקהון דצדיקיא דגניז לון קב"ה בתה מבין ועדונין לההוא עלמא. עלייהו כתיב

בראה מקומות ה) במדבר מ. ב) שיר ג' ג) ויקרא קנו ד) מלכים ב' ב' ה) נח פו.

זין הזהר

פז) זה עולם הבינה: [פח] מלשון ותהר לאה: [פט] תורה שבע"פ נתיסדה על התורה שבכתב. ואין בה דבר שלא יהי' רמיזא באורייתא:

כתיב ח) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

רעיא מהימנא

ג) **פתח** רעיא מהימנא ואמר. אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אדנ"י בהיפוך האותיות הוא דינ"א. ובשביל זה אמרו בעלי המשנה דינא דמלכותא דינא. כל הדינים בשם הזה נידונים. בית דין של שלשה כנגד ג' אבות. עמוד האמצעי הוא דיין אמת [1] והוא הדיין לדון מצד השם אדנ"י. אשר שם הוא דיין אמת. ומצד השם אלהים נקרא שופט. ככתוב ג) כי אלהים שופט. מה הם הדינים. אחד לדון בנזקי שור. שני לדון בנזקי בור. שלישי לדון בנזקי אש. רביעי לדון בנזקי אדם. וארויהם לדון בדיני ארבעה שומרים. שומר חנם והשואל נישא שכר והש"כ. כנגדם עוד ארבעה דינים. דין חלוקת השותפים. דין חלוקת קרקעות. דיני עבדים ושפחות. דיני תובע ונתבע בכמה מיני תביעות של חיוב ממון וגזל ואבדה. או שמזיק לחברו אי שהורגו. אדון הוא דקב"ה לדון בהשם אדנ"י כל מיני דינים לשפחה הרעה כי תרש גבירתה. שממנה כל נזקים נמצאים שהם מלאכי חבלה. שהם הן נשמות הרשעים. כמו שביארו בעלי המשנה שנשמות הרשעים הן הם המזיקים שבעולם. אל אחר. מזיק. גזלן. רשע. ובת זוגו הייו סם המות. שחייבים שבת ירפוי נזק צער יבושת להשכינה ובניה. שבת היינו ביטול תורה שבטלה מבני ישראל. ורפוי שגרמה להם שיהיו נרפים מדברי תורה. נזק שהזיקה להם בכמה נזקים של מלאכי חבלה בעלי משחית אף וחימה. וצער שהיו מצערים לכנסת ישראל בעבודת כו"מ שקר שלהם. והיו אומרים איה אלהיך. וכמה גזלות שגזלה שפחה הרעה. שנאמר בה ד) גזלת העני בבתיכם. כמה ברכות גזלה שפחה הרעה מהשכינה בכובד המם. ובכובד כמה דינים משונים על בניה. וכמה קרבנות של בית המקדש שבטלה מהשכינה. ובושת של השכינה שנשארה ערומה מן ד' בגדי זהב שהיו מאירים מן ארבעה טורי אבן בי"ב אבנים טובות. ומעיל בכמה זגים ורמונים. וארבעה בגדי לבן שבהם היתה השכינה מתקשטת לפני המלך. זש"ב וראיתיה לזכור ברית עולם. וגזלה מן גברתה כמה מאכלים של קרבנות. שור מ עד. זה בעל השפחה שנכנס לקברנ לכני המלך רבונו בארבעה אבות נזיקין שלו. שהם עון ומשחית אף וחימה. שכלם מועדים לקלקל. בגוף שלו הרביץ על כלי המקדש. מזבח מנורה שלחן ושאר כלים שרבץ עליהם ושברם. ובשן שלו טרף ואכל כל הקרבנות מאכלי השלחן. והשאר שדם אמורים ופדרים ושירי מנחות כרגליו. ובקרן שלו הרג כהנים ולוים. הרס הכל. דלל ממלכה נריה. דבור זו נקבה הרעה לילית. בבית שלה שהיא בית הסר תפסה להשכינה ובניה בגלות שלה. ואסרה אותם בכמה שלשלאות ידידים מידדק לאחור. ההבער זו זונה שהיא הבער דהיינו אש. ויצת אש בציין. אחר כך קם האדם בליעל הרשע. רביעי לאבית נזיקין. שנאמר כו אדם מ עד לעולם בין ער בין ישן. ושלח את בעירו יטרף והשחית וגדע כרמים וגנים שבירושלים והשחית

רועה הנאמן

ג) **פתח** ריעה הנאמן ואמר. אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אדנ"י בהיפוך האותיות הוא דינ"א. ובשביל זה אמרו בעלי המשנה דינא דמלכותא דינא. כל הדינים בשם הזה נידונים. בית דין של שלשה כנגד ג' אבות. עמוד האמצעי הוא דיין אמת [1] והוא הדיין לדון מצד השם אדנ"י. אשר שם הוא דיין אמת. ומצד השם אלהים נקרא שופט. ככתוב ג) כי אלהים שופט. מה הם הדינים. אחד לדון בנזקי שור. שני לדון בנזקי בור. שלישי לדון בנזקי אש. רביעי לדון בנזקי אדם. וארויהם לדון בדיני ארבעה שומרים. שומר חנם והשואל נישא שכר והש"כ. כנגדם עוד ארבעה דינים. דין חלוקת השותפים. דין חלוקת קרקעות. דיני עבדים ושפחות. דיני תובע ונתבע בכמה מיני תביעות דחיוב ממון וגזל ואבדה. או שמזיק לחברו או שהורגו. אדון הוא קב"ה לדון בהשם אדנ"י לדון בכל מיני דינים לשפחה בישא כי תרש גבירתה. דמינה כל מזיקין אתכמו דמיגון מלהכי חבלה. דמייהו נשמתהון של רשעים כמה דאוקיוה מארי יתניתין נשמות הרשעים הן הן המזיקים בעולם. אל אחר. מזיק. גזלן. רשע. ובת זוגיה סם המות. דאתחייבו שבת ורפוי נזק נער ובושת לשכינתא ובנהא. שבת דבטולא דאורייתא דבטילת לבנהא. ורפוי דגרמת לון דמתרפין מדברי תורה נזק בכמה נזקין דמלאכי חבלה מארי משחית אף וחמה ונער דהוו מנערין לכנסת ישראל בעבודת כו"ש שקרא דלהון והוו אמרין איה אלהיך. וכמה גזלות דשפחה בישא. דאתתר בה ד) גזלת העני בבתיכם. כמה ברכאן גזלת שפחה בישא משכינתא בכובד המם. ובכובד כמה דינין משונים על בנהא. וכמה קרבנין דבי מקדשא דבטילת לשכינתא. ובושת דמערוניתא דאשתארת ערומה מן ד' בגדי זהב דהרין מן ד' טורי אבן בי"ב אבנין מרגלן ומעיל בכמה זגין ורמונים. וארבע בגדי לבן דבהון הות מערוניתא מתקשטא קדם מלכא. הש"ד וראיתיה לזכור ברית עולם. וגזלת לה מגברתה כמה מאכלין דקרבנין. שור מ עד. בעלה עאל לבי מלכא רבוניה באתרא אבית מזיקין דיליה דאינון עון ומשחית אף וחמה. דכלהו מועדין לקלקל. בגופא דיליה הרביץ על הכלים. מזבח מנורה שלחן ושאר מאנין רבך עלייהו ובברתן. ובשן דיליה אכיל כל קרבנין מאכלי דפתורא. ומארא דאינון אמורין ופדרין ושירי מנחות כרגלוי רפש. ובקרן דיליה קטל כהני ולוויא הרס כלא תלל ממלכה ודריה. דבור מוקבא בישא לילית בבית דילה דאיהי בית הסהר תכיסת למערוניתא ובנהא בגלותא דילה וכוויין לו בכמה שלשלאין ידיהו יתדקון לאחור. דהבער זונה דאיהי הבער דהיינו אש. ויצת אש בציון. לבתר קם אדם בליעל רשע רביעי לרבות מזיקין. דאתמר ביה אדם מ עד לעולם בין ער בין ישן. ושלח את בעירו ואכיל ושלי ונגע כרמים ופרדיסים דירושלם ושלי

מראה מקומות ח) ישעי' ס"ד ט) דף קיח ג) תנים ע"ה ד) ישעי' ג'

[1] היינו מדת הרחמים ככתוב תתן אמת ליעקב:

והשחית הכל. רבון העולמים אתה אמת ותורתך אמת.
קימה ועורר בדינים עליהם:

ה) כי ינצו אנשים. אלו מיכאל וסמאל. וגגפו אשה הרה.
זו כנסת ישראל. ויצאו ילדיה בגלות. ענש יענש.
זה סמאל. כאשר ישית עליו בעל האשה. זה הקב"ה:

ג) לא תטה משפט אביונך בריבו. כל דיין שאינו דן דין
אמת לאמתו. זה הוא כאילו השליט לסמאל בעולם
ג) ותשלך אמת ארצה. והפיל לשכינה עמי. ומדזק את דנין־נם
בת זוגו של סמאל עם סמאל. במקום דין אמת הוא מדזק
שבת שקר. דין אמת היינו עמוד האמצעי. שפת שקר
דיינו גיהנם וסמאל. ובשביל זה הדיין שיושב להון גידנם
פתיחה משמאלו. בת זוגו של סמאל. וחרב על צוארו. מלאך
המות. סמאל לאחורו ממעל לצוארו. וגן עדן פתוח לימינו.
וע דחיים פתוח לפניו על ראשו. אם הוא דן דין שקר
מ־לוט עליו מלאך המות ושוחט אותו. אח"כ שורפו בגיהנם.
ואם דן דין אמת הקב"ה מכניסו בגן עדן. וממעים לו מעץ
דהיים. שכתוב עליו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם.
והוא נברא בהת רה שנאמר בה עץ חיים היא למחזיקים
בה — :

ד) מדבר שקר תרחק וגו'. מצוה זו להשוות הבעלי
דינים ולהתרחק מדבר שקר. שלא יאמרו
משוא פנים יש בדבר. שרקב"ה נאמר בו אשר לא ישא
פנים ולא יקח שחד. בסופי תיבות אחד. זה הדין צריך
להיות כדמיון דאחד שהוא ה' אחד. שלא יקח שחד. ויהיה
הוא בצורתו להשוות בדין שני הבעלי דינים כאחד. ולא
יטה דין לזה יותר מזה. אלא במשקל אחד. עד שיקבלו
עליהם הדין — :

ה) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך. מצוה
זו להביא בכורים לבית המקדש. ישראל
נמשלים לפרי העץ ולתבואה. שנאמר בהם ראשית בכורי
אדמתך וגו'. וכך נאמר בישראל ו) קדש ישראל לה' ראשית
תבואתה. לאחר לקיטתו מן הגלות עשורו. ויהיו נקראים
קדש לה'. ועוד נקראים ישראל עץ הגדול והתקיף ומזון
לכלם בו. בהם התורה שהיא מזון למעלה. בהם תפלה
שהיא מזון למטה [נא] ואפילו המלאכים אין להם מזון אלא
על ידי ישראל. שאם לא היו ישראל עוסקים בתורה לא
היה יורד להם מזון מצד התורה שנמשלה לעץ. ככתוב
ז) עץ חיים היא למחזיקים בה. ונמשלה לכרי העץ היינו
המצות שבה. וכן גם נמשלה התורה למים ולאש. ולא היה
יורד מים כלמעלה. והשמש שרוא אש לא היה יורד לבשל
פירות העץ אלא בשביל ישראל. ובעבור זה נאמר בישראל
ח) התאנה דנטר פניה. אלו בעלי מצות. הנבנים סמדר
נתנו ריח. כאשר מתחילים לעשות תשובה. ומיד נאמר
בישראל קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך. מן הגלות. ע"כ
ר"מ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

וסני כלה. רבון עלמא אנת קבוע ואוריתך קבוע.
קוס אתער בדינין עלייהו

ה) כי ינצו אנשים. אלין מיכאל וסמאל. וגגפו אשה הרה.
דא כנסת ישראל. ויצאו ילדיה בגלותא. ענש יענש.
דא סיהל. כאשר ישית עליו בעל האשה. דא קב"ה:

ג) לא תטה משפט אביונך בריבו. כל דיין דלא דן דין
אמת לאמיתו דא מיהו כאילו אשלים לסמאל בעלמא
ג) ותשלך אמת הארצה. ואפיל שכינתא עמיה. ויקיש גיהנם
בת זוגיה דסיהל עם סמאל. בהתר דדין אמת יוקיש
שפת שקר. דין אמת עמודא דאמצעיתא. שפת שקר
גיהנם וסמאל. ובגין דא כד דיין דן דין גיהנם
פתיחה משמאלו. בת זוגיה דסמאל. וחרב על צוארו מלאך
המות סמאל מאחורוי מעל לצוארא. וגן עדן פתוח לימינא
ועד דחיים כתוב לקמיה על ריסיה. אי דן דינא דשקרא
נגיע עליה מלאך המות ושחיט ליה. ולבתר אוקיד ליה בגיהנם.
ואי דן דין אמת קב"ה ייעול ליה לגן עדן ומטעים ליה מאילנא
דחיי דכתיב עליה ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם
דאתברי בחיוייתא דאתמר בה עץ חיים היא למחזיקים
בה —

ד) מדבר שקר תרחק וגו'. פקודא דא להשוות הבעלי
דינין ולהתרחק מדבר שקר דלא יימרון
משוא פנים יש בדבר. דקב"ה אתמר ביה אשר לא ישא
פנים ולא יקח שחד בסופי תיבות אחד. הא דיין צריך
לאהוי כגוונא דאחד דאיהו ה' אחד. דלא יקח שחד. ויהא
מיהו בדיוקנא להשוות בדינא תרוויהו כאחד ולא
יטה דינא לדא יתיר מן דא. אלא בתקלא חד. עד דיקבלון
דינא — :

ה) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך פקודא
דא להביא בכורים לבי מקדשא. ישראל אינון
מב לין נחילן ולתבואה דאתמר בהון ראשית בכורי
אדמתך וגו'. והכי אתמר בישראל ו) קדש ישראל לה' ראשית
תבואתה. לאחר לקיטתו מן גלותא עשורו. ויתקראון
קדש לה'. הו אתקריאן ישראל אילנא רבא ותקיף ומזון
לכלא ביה. ביה אוריתא דאיהי מזונא לעילא. ביה לא תא
דאיהי מזונא לתתא [נא] ואפילו מלאכין לית לון מזונא אלא
על ידא ישראל דאי לאו דישראל יעסקין באוריתא לא
הוה נתית לון מזונא מסטר דאוריתא דאיתילא לעץ הס"ד
ז) עץ חיים היא למחזיקים בה ואמתילא לאיבא דאיהי
מיים והכי אמתילא אוריתא לאיא ולאשא. ולא הוה
נחית מיה מלעילא ואיהו דאיהו אשא לא הוה נחית לבלא
פירות אילנא אלא בגין ישראל. ובגין דא אתמר בישראל
ח) התאנה דנטר פניה אלין מארי מצות. הנגנים סמדר
נתנו ריח כד פתחין בתיובתא ומיד אתמר בישראל
קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך. מן גלותא. ע"כ
ר"מ ברוך ה' לעולם אמן ואמן

מראה מקומות ו) דף קיד. ב) דף קיז. ג) דניאל ח' ד) דף קיז ה) דף קכא ו) ירמי' ג' ז) מכני ג' ח) שיר ב'

זין הזהר

[נא] תורה ממשיכה שפע של מזון רוחני להנשמה. ותפלה ממשיכה שפע של מזון גשמי להגוף שלמטה. ולכך גם מזון למלאכי מעלה נשפע דייקא בכח התורה שעוסקים בה ישראל:

ח) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. א"ר שמעון כל מי שמבקש לעמל במצוה ולעמל בעבודת הקב"ה. צריך שלא יעמל בזה ריקם וברנם. רק נצרך לו לאדם לעמל בזה כראוי לפי כחו. כמו שכתוב איש כמתנת ידו וגו'. ואפשר תאמר הלא כתוב ג) לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב. שזה הוא בחנם. והוא בעבודת הקב"ה. אלא לעמל בתורה כל מי שרוצה זוכה בה. ולעמל בידיעת הקב"ה כל מי שרוצה זוכה בו בלי שכר כלל. אבל לעמל בעבודת הקב"ה כמה שתילה במעשה אסיר לקחת לו על חנם וריקם. לפי שאינו זוכה במעשה ההוא כלל להמשיך עליו רוח קדישה אלא בשכר שלם: בספר הכמת הכשפים שלמד אשמדאי לשלמה המלך נמצא. כל מי שרוצה לעמל להעביר מעליו רוח הטומאה ולהכניע אותו הרוח. פעילד ההוא שרוצה לעמל בו צריך לקנותו בשכר שלם בכל מה שיבקשו ממנו. בין מעט בין הרבה. לפי שרוח הטומאה נזדמן תמיד בחנם וריקם. ונמכר בלי שכר. ומכריח לאנשים לשרות עליהם. ומפתה אותם לדור עמהם בכמה מיני פתוי. בכמה דרכים יעקש אותם שידורו עמהם. ורוח הקדושה לא כן. אלא בשכר שלם ובעמל רב וגדול. ובטהרת גופו ובטהרת משכנו וברצון הלב ודנפש. והלואי שיוכל להרויח לו שישים מדורו עמי. ועם כל זה צריך להזהר ללכת בדרך הישר שלא ינטה לימין ולשמאל. ואם לא מיד נסתלק ממנו ונתרחק ממני. ואינו יכול להרויח לו כמקדם. וע"כ כתיב ויקחו לי תרומה [ח] מאת כל איש. מזה שנקרא איש שמתגבר על יצרו. וכל מי שמתגבר על יצרו נקרא איש. אשר ידבנו לבו. מהו אשר ידבנו לבו. אלא שהקב"ה רוצה בו. ככתיב לך אמר לבי. צור לבבי. וטוב לב. וייטב לבו. כלם בהקב"ה מדבר [כ] אף כאן אשר ידבני לבו ממני תקחו את תרומתי. שהרי שם אני נמצא ולא במקום אחר. ובמה נדע שהקב"ה רוצה בו וישים משכנו בו. כאשר נראה שרצון איש ההוא לרדף ולעמל אחרי עבודת הקב"ה בלבו בנפשו ובמאדו. ודאי נדע בו ששורה עליו השכינה. ואז צריכים לקנות האיש ההוא בכסף מלא לדתהבר עמו יללמד ממנו. ועל כן היו אומרים הקדמונים וקנה לך חבר. בשכר שלם נצרך לקניתו. כדי לזכות בהשכינה. עד כאן אזהרה שנצרך לרדף אחר הזכאי ולקנותו וכמו כן זכאי ההוא צריך לרדף אחר הרשע ולקנותו בשכר שלם. בשביל שיסיר ממנו זוהם הדוא ויכניע צד הטומאה ייתקן לנפשו. לפי שיהיה נחשב עליו כאילו הוא בראו. וזה הוא השבח שיתעלה בו כבודו של הקב"ה יותר משבח אחר. והתעלות הזאת היא יתרה מהכל. מפני מה. לפי שהוא גרם להכניע לצד הטומאה ולהעלות כבודו של הקב"ה. ולכך כתוב באהרן ג) ורבים השיב מעון. וכתוב ברית היתה אתו החיים והשלום. בוא וראה כל מי שאוחז ביד הרשע ומתיגע בו שיעזב דרכו הרע. הוא נתעלה בשלשה שבחים מה שלא נתעלה כך איש אחר. כי הוא

גורם

ח) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. א"ר שמעון כמי מאן דבעי לאשתדלא בשלוה ולאשתדלא ביה בקב"ה אצריך דלא ישתדל ביה בריקניא ובחנגא חלא לאצריך ליה לבר נש לאשתדלא ביה כדקא יאות כפום חיליה כיה דכתיב אים כתתנת ידו וגו' ואי תיתא הא כתיב ג) לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב. דהאי איהו בחנגא ואיהו אשתדיותא דקב"ה חלא אשתדליתא דחוריתא כל מאן דבעי זכי בה אשתדלותא דקב"ה לאיהדע ליה כל מאן דבעי זכי ביה בלא אגרא כלל אבל אשתדלותא דקב"ה דקיימא בשבילא אסיר לנטלא ליה לחנגא ובריקניא בגין דלא זכי בהסוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקדשא אלא בשכר שלים: בספרא דחכמתא דשדי אשמדאי לשלמה מלכא כל מאן דבעי לאשתדלא להעבר מניה רוח אסאבא ולאכפיא רוחא הרא הסיא עובדא דבעי לאשתדלא ביה בעי לאקני ליה באגר שלים בכל מה דיבעון מניה בין זעיר בין רב בגין דרוח מסאבא איהו אזדמן תדיר בחנגא ובריקניא ואזדבן בלא אגרא ואגיס לבני נשא לאסרא עלייהו ומפתי לון לדיירא עמהון בכמה פתויין. בכמה אורחין סגי לון לטוואה דיוריה עמהון. ורוח קודשא לאו הכי אלא באגר שלים ובאשתדלותא רב וסגי ובאתדכותא דגרמיה ובאתדכותא דמשכניה וברעותא דלביה ונפשיה. ולואי דיכיל לאדייה ליה דישוי מדוריה עמיה. ועכ"ד דיסך באורח מישר דלא יסטי לימינא ולשמאלא ואי לאו תיד אסתלק מניה ואתרחק מניה ולא יכיל לאתווה ליה כדבקדמיתא וע"ד כתיב ויקחו לי תרומה[ח] מאת כל אים דהסוא דאקרי אים דאתגבר על יצריה. וכל מאן דאתגבר על יצריה אקרי אים. אשר ידבנו לבו. מאי אשר ידבנו לבו אלא דיתרעי ביה קב"ה. כד"א לך אמר לבי. צור לבבי וטוב לב. וייטב לבו. כלהו בקב"ה קאמר [כ] אף הכא אשר ידבנו לבו מינה תקחו את תרומתי. דהא תמן אסתכח ולא באתר אחרא. ואיכא ידעינן דהא קב"ה אתרעי ביה ושוי מדוריה ביה כד חמינן דרעותא דהסוא בר נש לאדלף ולאשתדלא אבתריה דקב"ה בלביה בנפשיה ובדעותיה ודאי תמן ידעינן דשריא ביה שכינתא כדין בעינן למקני הסוא בר נש בכסף שלים לאתהברא בהדיה ולמילף מניה. וע"ד קדמאי הוו אמרי וקנה לך חבר. באגר שלים בעי למקני ליה בגין למזכי בשכינתא עד הכא בעי למרדף באתר זכאה ולמקני ליה. אף הכי הסוא זכאה בעי למרדף באתר חייבא ולאקני ליה באגר שלים. בגין דיעביר מניה רגזא זוהמא ויתכפיא סטרא אחרא ויעביד לנפשיה בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא. ואסתלקותא דא יתיר מכלא. מאי טעמא בגין דאיהו גריס לאכפיא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה. ועל דא כתיב באהרן ג) ורבים השיב מעון. וכתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום. תא חזי כל מאן דאחיד ביד דחייבא ואשתדל ביה למשכך אורחא ביסא. איהו אסתלק בתלת סלוקין מה דלא אסתלק סבי ב"נ אחרא.

גריס

טראה נקומות ח) דף קכח. ב) ישעי' נ"ה ג) מלאכי ב'

זיו הזהר

פרשת תרומה [ח] דורש ויקחו לי מלשון קיחה וקנין. פי' לקנות המצות בכסף ולא בחנם: [כ] כי הוא לבו של דעולם כלו שנובע ממנו חיות לכל העולם כמו מן הלב שבגוף לכל אברי הגוף:

גורם להכניע לצד הטומאה. וגורם שיתעלה הקב"ה בכבודו. וגורם לקיים לכל העולם בקיומו למעלה ולמטה. ועל איש הזה כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום. וזוכה לראות בנים לבניו. וזוכה בעולם הזה וזוכה לעולם הבא. כל ממוני הדינים אין יכולים לדונו דן בעולם הזה והן בעולם הבא. נכנס בשנים עשר שערים ואין מי שימחה בידו [ג] ועליו כתוב גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך. הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. זרח בחשך אור לישרים וגו':

רועה הנאמן

ח) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. מצוה זו ללמד תורה בכל יום. שזהו סוד אמונה העליונה לדעת דרכי הקב"ה. שכל מי שעסלי בתורה זוכה בעולם הזה וזוכה בעולם הבא. וניצל מכל מקטרגים רעים. לפי שהתורה היא סוד האמונה. שכל מי שעוסק בה עוסק באמונה העליונה. והקב"ה משרה שכינתו בתוכו שלא הסיר ממני. מי שיודע דברי תורה נצרך לרדף אחרין ללמד דבר ההוא ממני. לקיים הסוד שכתוב מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. שהתורה היא עץ חיים לתת חיים לכל. מי שמתגבר בתורה מתדבק בעץ החיים. כמו שכתב ב) עץ חיים היא למחזיקים בה. ירבה כוחות עליונים ביארנו במי שעמלו בתורה. שזוכה להתקשר בהתורה שלמעלה. בעולם הזה אינו שוכך ילא ישכך בעולם הבא. ואפילו בקבר שכתיתיו דובבות בתורה. ככתיב ג) דובב שפתי ישנים. ע"כ ר"מ:

ויקחו לי תרומה וגו'. א"ר המנינא הזקן כאן נרמז היחוד בכלל אחד. שלמעלה עם שלמטה. ויקרו תרומה לא כתיב אלא יקחו לי תרומה. שלמעלה ושלמטה בכלל אחד בלי פירוד כלל [ד] מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. זה המקרא כך היה לי לומר. כל איש אשר ידבנו לבו יתן את תרומתי. אלא סוד יש כאן לאיתן שרי התורה. זכאים הם הצדיקים שיודעים להשים רגן לבם אצל מלך העליון הקדוש. וכל תשוקת לבבם אין היא על ענני עולם הזה ובתאוה בטלה של. אלא יודעים יעמלים להשים רצונם להתדבק למעלה. בשביל למשיך רצון רבונם אליהם מלמעלה למטה וש"כ מאת כל איש אשר ידבנו לבו. לבו היא המטרינה של. ידבנו לדבק בה כבעל שאוהב לאשתו תמיד. מן כל איש דהוא שרוא אדון הבית ובעלה של המטרינה ממנו תקרי את תרומתי [ה] דרך דעלים הוא מי שרינה ליקח אשתי של איש ממנו. מקפיד דבעל ואינו מניח לקחתה. אבל הקב"ה אינו כן. אלא זאת התרומה זו השכינה הקדושה. אע"פ שבל ארבתה היא אלי. וכל ארבתו היא אליה. לקחים אותה ישראל ממני שתשרה ביניהם ואע"פ שהם ליקחים

מראה מקומות ל) דן קנד ב) מכני ג ג) ביל

רעיא מהימנא

ח) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי פקודא דא לאיזוד תורה בכל יומא. דאיהו רזא דימינותא עלאה לאינדע אורחוהי דקב"ה דכל מאן דאסתדל באוריתא זכי בהאי עלמא וזכי בעלמא דאתי ואתזיד מכל קטרוגון בישין. בגין דאוריתא רזא דימינותא היא דמאן דאתעסק בה אתעסק בימינותא עלאה. וקב"ה אשרי שכינתיה בגויה דלא תעדי מנה מאן דידע מלי דאוריתא אצטריך למרדף אחרנין ולאולפא ההיא מלה מנה לקיימא רזא דכתיב מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי אוריתא אילנא דחיי היא למיהב חיין לכולא. מאן דאתתקף באוריתא אתתקף באילנא דחיי כד"א ב) עץ חיים היא למחזיקים בה וכמה רזין עלאין אוקימנא במאן דאסתדל באוריתא דזכי לאתקשרא באוריתא דלעילא. בהאי עלמא לא שכיך ולא שכיך בעלמא דאתי ואפילו בקברא שפיותיה מרחשן אוריתא כד"א ג) דובב שכתי ישנים. ע"כ ר"מ.

ויקחו לי תרומה וגו'. א"ר המנינא הזקן כאן נרמז יחודא בכללא חדא. עילא ותתא ויקחו תרומה לא כתיב אלא ויקחו לי תרומה. עילא ותתא בכללא חדא בלא פרודא כלל [ד] מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. הכי קרא הכי אצטריך ליה למימר כל איש אשר ידבנו לבו יתן את תרומתי אלא רזא הכא להאיזון יתרי ידין זכאין איזון דדיקין דידעי לבוראה רעותא דלבהון לגבי מלכא עלאה קדישא וכל רעותא דלבהון לאו היהו לגבי עלמא דא ובכסופא בטלה דילה. אלא ידעי ייבתלי לגבאה רעותהון לאתדבקא לעילא. בגין להמשכא רעותא דמתריסון לגבייהו מעילא לתתא. סס"ד מאת כל איש אשר ידבנו לבו. לבו היהי מטרוניתא דיליה ידבנו להתדבקא בה כבעל דרחים לאתתיה תדיר. מסטיא כל איש מחרים דביתא מתרים דמטרוניתא. מנה תקרי את תרומתי [ה] אורחים דעלמא מאן דבעי לנסבא אתתיה דבר נש מנה היהו קביד ולא סביק לה אבל קב"ה לאו הכי. אלא זאת התרומה זו כנסת ישראל מע"ג כל דמימו דילה לגבה. ורמיזו דיליה לגבה נטלין לה ישראל מנה להסרתה ביניהו. ואע"ג דאיזון נטלין

גריס לאכפיא סטרא אחרא. גריס דאסתלק קב"ה ביקריה. וגריס לקיימא כל עלמא בקיומיה לעילא ותתא ועל ההי ב"נ כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום. וזכי למחמי בנין לבנוי. וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי. כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה [ג] ועליה כתיב גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך. הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. זרח בחשך אור ליסרים וגו':

זיו הזהר

[ג] היינו י"ב שערים שיש ברקיע השמים שדרך שם עולות התפלות של י"ב שבטים: [ד] דורש שתי התבות לי תרומה. לי. רמז על מדת התפארת עלמא דדכורא תרומה. רמז על מדת המלכות עלמא דנוקבא מקור השכינה הקדושה. יקחו ישראל אותם לזווגם ביחוד ע"י כח עבודתם בתורה ותפלה ומצות: [ה] כ"ל. רמז על מדת היסוד. אי"ש. רמז על מדת התפארת. לב"ו. רמז על מדת המלכות שנקראת מטרונה. תרומת"י. רמז על השכינה הקדושה שהיא אור נאצל ממדת המלכות לשכון בין תחתונים המתנהגים בקדושה ולשכן במקום הקדוש:

נמלין לה לא יכלין לנטלא לה אלא ברשו דבעלה ובדעו דיליה. למעבד פולחנא דרחימו לגביה. יכדין ברחימו דיליה תקחו את תרומתי. וכל זה ביחיון פולחני דלעותא ותקונא וסדורא דישראל מסדרין בכל יומא יבוחני ובשבתי. ח) רבי אבא אמר כד שמעי ישראל עובדא דמשכנא הוו הדלין. למלכא דהוה בנו עמיה ולא הוה מתרעיתא עמיה דמלכא כל זמנא דאתרעיתא לא הוה מתחבי עמא ביה ואינון לא יתבין לרחלן. כיון דאתת אתרעיתא כל עמא הדלין ויתבין ברוחלנו כך בקדמיתא אע"ג דקב"ה עבד לון נסין יאתין על ידא דמשה לא מתאחבי עמא כיון דאמר קב"ה ויקחו לי תרומה. ונתתי משכני בתוככם. מיד מתחבאו כלהו והדו בפולחנא דקב"ה. הה"ד ויהי ביום כלת משה. דמתתא כלת משה לאתרעא יבגין כך ויקחו לי תרומה וגו'. ויקחו אלי תרומה לא כתיב אלא ויקחו לי תרומה. לאהזאה דכלא חד בלא פרוד [ו] ועובדא דמשכנא כגיונא דלעילא דא לקבל דא לאתכללא שכינתא מכל סטרין עילא ותתא והכא בהאי עלמא עובדא דמשכנא כעובדא דגופא לאתכללא רוחא בגויה ודא איהי שכינתא דאתכלילת לעילא ותתא איהי רוח קדשא ולעולם אתמשכת ועאלת גו רזא דגופא [ז] לאתרבאה מיהא גו קליפה כלא כמה דאתחזי. והאי רוחא דקדשא אתעבד כגיפא לאתכללא בגויה רוח חמרא עלאה דקיק וכסיר יכלא שכי אתאחיד ואתכליל דא בדא ועאל דא בדא עד דאתלהיד בהאי עלמא דאיהו קליפה בתרתה דלבר — :

סתרי תורה

ג) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'. רזא דרזין לידעי חכמתא כד אסתלק ברעותא דסתרא דכל סתרין למעבד יקרא ליקריה [ח] אנטיב רוחא מקודה עלאה דנגיד מלעילא לתתא ושוי תקונים לאתיישבא בהאי עלמא. אמאי. בגין דאי לא יהא עקרא בהאי עלמא ושרשא בהאי עלמא לא יהא מאנא לאחרקא בהאי עלמא כלל ואי לא ירוק להאי עלמא מיד אתחביד ולא יכיל לקיימא אפילו רגעא חדא אבל בגין דתקונים איהו מהאי עלמא אתמלי מסטרא חדא לאחרקא להאי עלמא. ומסטרא אוחרא לאחרקא לאלהי עלאי. וכלהו אתזמי מגיה כחדא. שלימו דתקונא דהאי רוחא רוחיהון לדלדיקין בהאי עלמא רוחא דא אתמליס בזמנא דחגיך וירד ומהלהלל הוו בעלמא וכד אסגיאו חייבי עלמא אעדו חסות שלימו מגיה לבתר דאתתבידו

מראה מקומות ח) דף קמ. ט) דף קמי

לוקחים אותה אין יכולים לקחתה אלא ברשות בעלה וברצון שלו. לעבוד עבודתו באהבה אליו. ואז בכח האהבה שלו תקחו את תרומתי. וכל זה באותן העבודות של התפלה והתקון ודסדור שמסדרין ישראל בכל יום ובזמנים ובשבתים. ח) רבי אבא אמר כאשר שמעו ישראל מעשה המשכן היו שמחים. משל למלך שהיה בין עמו ולא היתה המלכה עם המלך. כל זמן שהמלכה לא היתה עם המלך לא היה העם מתחזק בו. והם לא ישבו לבטח. כיון שבאה המלכה שמח כל העם וישבו לבטח. כך בתחלה אע"פ שהקב"ה עשה להם נסים ומופתים על ידי משה. לא הוחזק העם. וכיון שאמר הקב"ה ויקחו לי תרומה. ונתתי משכני בתוככם. מיד נתחזקו כלם ישמחו בעבודת הקב"ה. זש"כ ויהי ביום כלת משה. שירדה כלת משה לארץ. ובשביל זה כתוב ויקחו לי תרומה וגו'. ויקחו אלי תרומה לא כתיב אלא ויקחו לי תרומה. להראות שהכל אחד בלי פרוד [ו] ומעשה המשכן כדמיון שלמעלה זה לעומת זה. שהתכלל השכינה מכל הצדדים למעלה ולמטה. וכאן בזה העולם מעשה המשכן כמעשה הגוף שנכלל הרוח בתוכו. וזאת השכינה שנכללת למעלה ולמטה הוא רוח הקודש. ולעולם היא נמשכת ונכנסת תוך סוד הגוף [ז] ששרה המוח בתוך קליפה. הכל כמו שראוי. וזה רוח הקודש נעשה כמו גיף שיתכלל בתוכו רוח אחר עליון זך וטאיר. והכל כך נאחז ונכלל זה בזה ונכנס זה בזה. עד שנאחז בזה העולם שהיא קליפה האחרונה שמנחץ — :

סתרי תורה

ג) **דבר** אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'. סוד הכוונות למבני הכמה. כאשר עלה ברצון הנסתר מכל הנסתרים לעשות כבוד לכבודו [ח] היה מנשב רוח מנקודה העליונה הנמשכת מלמעלה למטה. ועתה תקנו להתישב בעולם הזה. למה. לפי שאם לא יהיה עיקר ושורש בעולם הזה. לא יהיה כלי להשפיע בזה העולם כלל. ואם לא ישפיע לזה העולם מיד יהיה נאבד ולא יוכל להתקיים אפילו רגע אחד. אבל לבעבור שתקונו הוא מעולם הזה. נתמלא מצד אחד להשפיע לעולם הזה. ומצד אחר נתמלא להשפיע למלאכים העליונים. וכלם נז נים מכנו ביחד. שלמית התקון של זה הרוח היא רוחות הצדיקים בעולם הזה. ריח זה נשתלם בזמן שהנ ך וירד ומהללאל היו בעולם. וכאשר נתרבו רשעי העולם הסירו שלמות ההיא ממנו. ואחר שנאבדו

זין הזהר

[ו] פי' שאור השכינה שנתרמה ונאצלה מסדת המלכות שלמעלה לשכן בין תחתונים היא תמיד דביקה בסדת המלכות כמו המעין בהמקור. וכן מדת המלכות דבוקה בעלמא דדכורא לקבל משם השפע להשפיע למטה [ז] סוד הגוף היינו המקום שיכול להיות השראת השכינה בזה העולם הן במקום והן באדם ככתוב ויעש משכן שלה אהל שכן באדם: [ח] **סתרי תורה באן מדבר בסוד ענין השכינה הקדושה.** כאן נתבאר סוד בנין השכינה. תועלתה אלינו והשתלמותה מאתנו ואפרש בתכלית הקצור. הנה ספירת מלכות נקראת כבוד הוי"ה. והיא בבחינת עלמא דנוקבא ומקומה בגבהי מרומים. ורצה הקב"ה לעשות כבוד לכבודו. וזו היא שנקראת שכינה ונקראת כנסת ישראל או כלה. למען תשכן בתחתונים לקבל מהם השתלמות ע"י תורה ותפלה ומצות ולגרום ולפעל בזה שספירת מלכות ותזדווג ותתיחד עם הקב"ה. היינו הספירות הקודמות שהן בבחינת עלמא דדכורא. וזאת ההשתלמות ממעשה התחתונים נרמז בהפסוק תנו עוז לאלהים וגו'. וע"י הזדווגות הזאת תתמלא ספירת מלכות ברב שפע מעולמות העליונים. ובאמצעות השכינה תחלק השפע הן למלאכים והן לבריות. והשם תרומה נאה להשכינה לבעבור שנתרמה ונאצלה מספירת המלכות להאיר ולשכן בין תחתונים במדרגות שונות. כנזכר ברמב"ן ובאורח החיים על הפסוק אנכי ארד עמך מצרימה. ומוכח מכאן שאין השכינה כבוד נברא כדעת הרמב"ם במו"נ אלא שהיא כבוד נאצל כדעת הרמב"ן. ואורה הוא אור עצם האלהות במדרגה קטנה לפי ערך השתלשלותה והתרחקותה מן מקורה. והיינו כמשל הנפש מן הרוח והרוח מן הנשמה. והאמת הוא שכיון שאין פירוד הכל אחד. וסוף מעשה במחשבה תחלה. וכדברי אליהו כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר סוד בראשית אחרית. וכל ענין המקדש הוא למען תשכן שם השכינה בדדר נאונה. וכזה יבין בעל מוח כל הענין.

שנאבדו בא נח והשלים לו. בא דור הפלגה והסירו שלמות ההיא ממני. בא אברהם והשלים לו. באו אנשי סדום והסירו השלמות ממנו. בא יצחק והשלים לו. באו הפלשתים ורשעי הדור והסירו השלמות ממני. בא יעקב ובניו מטה שלמה והשלימו לו. יצאו מארץ הקדושה וירדו למצרים ובשבילם נתעכב שם. ולפי שחזרו שם ישראל למעשה מצרים. נכפף והוסר שלמות ההוא. עד שיצאו ישראל ממצרים ובאו לעשות המשכן. אמר הקב"ה רצוני לדור ביניכם. אבל אינני יכול עד שתתקנו אתי הרוח שלי שישרה ביניכם. וש"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וזהו הסוד שכתוב ויקחו לי תרומה. אמר משה להקב"ה מי הוא זה שיכול לקחתה ולתקנה. א"ל הקב"ה משה לא כמו שאתה חושב. אלא מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו'. מן הרצון הטוב ההיא והרוח שלהם תקחו אותה ותתנו לה שלמות — ע"כ ס"ת:

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת וגו'.

א"ר יוסי הרי אמרי שבאשר נגלה הקב"ה על הר סיני. כאשר נתנה התורה לישראל בעשרת הדברות. כל דבור ודבור נעשה קול. וזה הקול נתכשט לע' קולות. והיו כלם מאירים ונוצצים לעיני כל ישראל. והיו רואים עין בעין זיו הכבוד שלו. וש"כ וכל העם רואים את הקולות. רואים ודאי ואז כל מה שראו ישראל בזמן ההוא. היו רואים בתוך מאור אחד שראוהו בי כל איתן אורות האחרים [פ] והיו משתוקקים לראותו. אמר להם הקב"ה מאור ההוא שראיתם בדר סיני. שהיו מאירים בו כל איתן הגונים של אורות אחרים. והשתוקקות שלכם אליו. תקבלו לה ותקחו אותה אצלכם. ואותן הגונים שמאירים בה אלו הם [י] זהב וכסף ונחושת וגו'. מ) רבי אלעזר אמר וזאת התרומה אשר הקדו מאתם קשה להבין [יא] אלא כך הוא ענינו. ויקחו לי תרומה. מי. בני ישראל. מאת כל איש. אלו מלאכים העליונים למעלה. לפי שעליהם זאת התרומה מתרמטת. שהם מרימים לה תמיד אצל מלך העליון. שהרי הם מעלים אותה תמיד אצל מלך העליון. וכאשר ישראל זכאים לוקחים הם אותה מהם ומורידים אותה למטה. וש"כ מאת כל איש אשר ידבנו לבו. ומי הם. אלו הם ארבעה מלאכים המרימים לה למעלה. שהלב ההוא רוצה בהם. וזאת התרומה היא עומדת עליהם. יאע"פ שהיא קיימת עליהם ושוכנת על גביהם תקחו את תרומתי. תקחו אותה מהם להורידה למטה. ובאיזה כח בזמן הגלות. בכח מעשים טובים ותפלות ובקשות ולקיים מצות התורה. ובזמן המקדש בכח איתן הגונים הנראים למטה כדמיון שלמעלה באותן עבודות האחרות. ואותן הגונים המשיכו למטה את התרומה ההיא. ונצחו הגונים שלמטה לאותן הגונים שלמעלה. והמשיכו להם אלה הגונים לגנים העליונים. ונכנסו אלה באלו. ונעשה אלה גופות לאלו. ועל כן תקחו מאתם כת ב זהב וכסף ונחשת ותכלת. כלם הם בסודות שלמעלה. ונכללים למטה בגבריא"ל מיכא"ל אוריא"ל רפא"ל. וארגמן. היינו זהב וכסף שמחזרים להכליל ביחד מיכאל וגבריאל. ותולעת שני נכלל באוריאל. ושש נכלל ברפאל. עד באן הסוד של ז' עמודים למעלה

תוך

דלתתא לתתא כח ומשלים ליה. לתתא דור הפלגה לעדו הסיר שלימו מניה לתתא אברהם ומשלים ליה. לתתא אנשי סדום ועבדו ליה. לתתא יצחק ומשלים ליה. לתתא פלשתים וחייבי דרא ולעדו ליה מניה לתתא יעקב ובנוי ערסא שלימא ומשלימו ליה. נפקו מארעא קדישא ומתו לאנרים ובנוייהו מתעכב תמן ובגין דאהדרו תמן ישראל לעובדין דמצרלאי. לתכפיא ואתעדי הסוא שלימו. עד דנפקו מתלריס ולתו למעבד מסכנא. אמר קב"ה רעותי לדיילא ביניכי אבל לא יכילנא עד דתתקנו הסוא רוחא דילי דיסרי בגוויכו הס"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ודא היהו רזא דכתיב ויקחו לי תרומה לאר מסה לקב"ה מאן יכיל לאיסב לה ולמעבד לה א"ל קב"ה מסה לא כמה דאת חסיב אלא מתת כל איש אשר ידבנו לבו וגו'. מהסוא רעיתא ורוחא דלהון תסבון לה ותשלמון לה — ע"כ ס"ת

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת וגו'.

א"ר יוסי הא אתיבת אוריתא לישראל בעשר אמירן. כל המילה והמילה עביד קלא והאי קלא אתפרש לע' קלין. והוו כלהו נהירין ונלגין לעיניהו דישראל כלהו. והוו ממלן עיינין בעיינין זיו יקרא דיליה הס"ד וכל העם רואים את הקולות ריחים ודאי.. וכדין כל מה דהיו חזאן ישראל בהסוא זמנא. הוו חזאן גו חד נהורא דקביל כל אינון נהורין אחרנין [פ] והוו תאבין למחזי ליה. אמר להון קב"ה הסוא נהורא דחזיתו בטורא דסיני. דקביל כל אינון גווני נהורין. ותיאובתא דלכון עליה. תקבלון לה ותסבון לה לגבייכו. ואינון גווני דאינון מקבלא אלין אינון [י] זהב וכסף ונחושת וגו'. מ) רבי אלעזר אמר וזאת התרוסה אשר תקחו מאתם קשיא [יא] אלא הכי איהו. ויקחו לי תרוסה. מאן. בני ישראל. מאת כל איש. אלין מלאכין עלאין לעילא. בגין דעליהון איהי תרוסה אתרוסת. דאינון אתרימו לה תדיר לגבי מלכא עלאה. דהא אינון סלקין לה תדיר לגבי מלכא עלאה. וכד ישראל זכאין אינון נטלין לה מנייהו ונתתין לה לתתא. הס"ד מתת כל איש אשר ידבנו לבו. ואינון אינון אינון אתרבע מלאכין דאתרימו לה לעילא. דהאיא לב אתרעי בהו וסאי תרומה איהי זקפא עלייהו. והע"ג דאיהי קיימא עלייהו ומנחת על גבייהו תקחו את תרוסתי. תסבון לה מנייהו לגאתא לה לתתא. ובמה בזמנא דא בחינון עובדין דכסרלון בגלותין ובבעותין ולאעבד פקודי אוריתא ובהסוא זמנא בחינון גווני דאתחזיין לתתא כגוונא דלעילא באינון פולחנין אחרנין. ואינון גווני אתסכלן לתתא הסוא אתרומתא ונגהן גווני דלתתא לאינון גווני דלעילא ומסכין לון גווני אלין לגווני עלאין. ועיילין אלין באלין. ואתבדידו אלין גופא לאלין. ועל דא תקחו מאתם כתיב.. זהב וכסף ונחשת ותכלת. כלהו אינון ברזין דלעילא. ואתכלילן לתתא בגבריא"ל מיכא"ל אוריא"ל רפא"ל. וארגמן דא זהב וכסף דאתחברן לאכללא כחדא מיכאל וגבריאל. ותולעת שני אתכליל באוריאל. ושש אתכליל ברפאל. עד הכא רזא דז' עמודין לעילא

נו

מראה מקומות מ) דף קמו

זין הזהר

[פ] זו השכינה הקדושה כשהיא נכלית בשורשה בסדת המרבות מאירים בה כל הגונים של שאר הספירות: [י] זהב גוון אודם זו ספירת גבורה. כסף גוון לבן זו ספירת החסד. נחשת גוון המוצע זו ספירת התפארת: [יא] כיון שכל הדרשות של הזוהר הן שתרומה רמז על השכינה הקדושה. א"כ היצ"ל וזאת התרומה אשר תקחו מסני:

נו ז׳ עמודין דלתתא . ועזיז ועזרות אלים מאדמים ועזרות תרסים ועני סעיס כמן לאלר יאבני שהם כל הני אוקמיה רבריה ברזין ידיען והני הליסר אינון יהיון תקינא דמסכנא ה) רבי יצחק אמר תכלת ייהוה גונא דימא דגיגוסר דאיהו בעדביס דזבולן . ותמריך גוונא דא לעיבדא דמסכנא לאתחזאה הני גוון ב) א״ר שמעון הרי אמרו שכל הגונים יפים להלום חוץ מתכלת. לפי שהוא מורה על כסא הדין לדין דיני הנשמות. ומדרגה זו גוון לבן היא. אלא בשער שעומדת לדין דיני נפשות אז היא גוון תכלת. ובשעה שרואה האדם גוון דזה נזכר לעשות מצות רבינו. כדמיון נחש הנחשת בשעה ש״י מביטים בו היו יראים מלפני הקב״ה ושומרים עצמם מכל עברות. ובשעה שיראת הקב״ה עלתה עליהם מיד נרפאו. מי גרם להם ליראה מלפני הקב״ה נחש הרוא רצועה ההיא שהביטו בה. כמו כן תכלת. וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה׳. מפני איתה היראה שלו. ועל כן היה תכלת במשכן. א״ר יצחק זה שאמר רבני שתכלת כסא הדין הוא. וכאשר נראה בגיון זה אז הוא כסא הדין לדון דיני נפשות. מתי היא ברחמים. אמר לו בשעה שהכרובים מהזירים פנידם זה לזה ומסתכלים פנים בפנים. שכאשר אלו הכרובים מסתכלים פנים בפנים אז כל הגונים מתתקנים. ונהפך גיון התכלת לגוון אחר. גוון ירוק נדפך לגוון לבן. וע״כ בהפוך הגונים נהפך מדין לרחמים. וכן מרמים לדין. ובכל ניכר בהפיך הגונים. וכמו שמסדרים ישראל התקונים שלהם לפני הקב״ה כך מתקיים הכל וכך נסדר למעלה. ועז ז כתוב ג) ישראל אשר בך אתפאר . באותן הגונים הכלולים זה בזה:

ד) **ועשו** לי מקדש ושכנתי בתוכם. רבי אלעזר פתח ה) מדוע באתי ואין איש וגו׳ . כמה חביבים הם ישראל לפני דקב״ה. שבכל מקום שהם שוכנים נמצא הקב״ה ביניהם. לפי שאינו מסיר אהבתו מהם. מה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ועשו לי מקדש סתם. שכל בית הכנסת שבעולם נקרא מקדש. וכך ביארו שהשכינה מקדמת לבית הכנסת. וזכאי הוא זה האיש שנמצא מאותן עשרה הראשונים בבית הכנסת . לפי שבהם נשתלם מה שנצרך להשתלם. והם נקדשים לראשונה בהשכינה. והרי נצרך שיהיו נמצאים עשרה בזמן אחד בבית הכנסת. ולא שיבאו אחד אחד. כדי שלא יתעכב שלמות האברים. שהרי האדם בזמן אחד עשאו הקב״ה. והתקון לו ביחוד כל אבריו. וש״כ הוא עשך ויכוננך. כדמיון זה כיון שהשכינה מקדמת לבית כ״נ. נצרך שימצאו שם עשרה ביחד. וישתלם מה שנצרך להשתלם. ואח״כ יתיקן הכל. ובמה תילה תקון הכל. ככתוב ו) ברב עם הדרת מלך . ולכן העם הבא אח״כ כלם הם תקון הגוף. וכאשר השכינה מקדמת ובאה ואנשים אין באים ביחד כראוי. קורא הקב״ה מדוע באתי ואין איש. מהו ואין איש. שאין נתקנים האברים ואין הגוף נשתלם. שכאשר אין הגוף נשתלם אין איש [יא] ולפיכך כתיב ואין איש דוקא. ובוא וראה בשעה שהגוף נשתלם למטה קדושה העליונה באה ונכנסת בגוף הזה. ונעשה למטה כדמיון שלמעלה ממש. ואז כלם צריכים להזהר

שלא

תוך ז׳ עמודים שלמטה . ועזים ועירות אלים מאדמים ועורות תחשים יעצי שטים שמן למאיר ואבני שהם. כל אלה ביאר החברים בסוד ת ידועים. ואלה הם י״ג מינים. ודם תקון המשכן ה) רבי יצחק אמר תכלת הוא מן הדג שבים כנרת. שהוא בחלקי של זבולן. ונצרך גוון זה למעשה המשכן שיהיה נראה בו זה הגוון ב) א״ר שמעון הרי אמרו שכל הגונים יפים להלום חוץ מתכלת. לפי שהוא מורה על כסא הדין לדין דיני הנשמות. ומדרגה זו גוון לבן היא. אלא בשער שעומדת לדין דיני נפשות אז היא גוון תכלת. ובשעה שרואה האדם גוון הזה נזכר לעשות מצות רבינו. כדמיון נחש הנחשת בשעה ש״י מביטים בו היו יראים מלפני הקב״ה ושומרים עצמם מכל עברות. ובשעה שיראת הקב״ה עלתה עליהם מיד נרפאו. מי גרם להם ליראה מלפני הקב״ה נחש הרוא רצועה ההיא שהביטו בה. כמו כן תכלת. וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה׳. מפני איתה היראה שלו. ועל כן היה תכלת במשכן. א״ר יצחק זה שאמר מר תכלת כסא הדין הוא. וכאשר נראה בגיון זה אז הוא כסא הדין לדון דיני נפשות. מתי היא ברחמי א״ל בשעתא דכרובים מהדרן אנפייהי דא עם דא ומסתכלן אנפין באנפין כיון דהיון כרובים מסתכלן אנפין באנפין כדין כל גוונין מתתקן יתהפך גיון תכלת לגוון אחרא גוון ירוק אתהפך לגיון חוור יע״ד בהכיכא דגוונין אתהפך מדיני לרחמי וכן מרחמי לדינא וכלא בהפוכא דגוונין . כמה דמסדרין ישראל תקוניהו לגבי קב״ה הכי קיימא כלא והכי מתסדר וע״ד כתיב ג) ישראל אשר בך אתפאר . באיהו גוונין דכלילן דא בדא

ד) **ועשו** לי מקדש ושכנתי בתוכם . ר׳ אלעזר פתח ה) מדוע באתי ואין איש וגו׳ כמה חביבין אינון ישראל קמי קב״ה . דבכל אתר דאינון שריין קב״ה אשתכח ביניהו . בגין דלא אעדי רחימותא דיליה מנהון אלא כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ועשו לי מקדש סתם דכל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי והא איקמוה דשכינתא אקדימת לבי כנישתא . וזכאה הוא ב״נ דאשתכח אתונון עשרה קדמאה בבי כנישתא . בגין דבהו אשתלים מה דאשתלים . ואינון מתקדשי בקדמיתא בשכינתא והא בעיא דיאתכון עשרה בזמנא חדא בבי כנישתא ולא ייתו פסקי פסקי . דלא יתעכב שלימו דגופין דהא ב״נ בזמנא חד עבד ליה קב״ה ואתקין ליה כחדא כל גופוי הכ״ד הוא עבך ויכוננך כגוונא דא כיון דשכינתא אקדימת לבי כנישתא בעיין עשרה דיאתכון תון כחדא ויאתלים מה דיאתלים ולבתר דאתתקן כולא ובמה היא תיקונא דכולא. כד״א ו) ברב עם הדרת מלך. וע״ד עמא דאתיין לבתר כן כלהו אינון תיקונא דגופא. וכד שכינתא אקדימת ואתת ובני נשא לא אתיין כחדא כדין יהות קב״ה קאמר מדוע באתי ואין איש. מאי ואין איש דלא מתתקני שייפי ולא אשתלם גופא דכד גופא לא אשתלים אין איש [יא] ובג״כ אין איש דייקא. ותא חזי בשעתא דגופא אשתלים לתתא קדישא עלאה אתיא ואתל בהאי גופא ואתעביד לתתא כגוונא דלעילא ממש . וכדין כלא בעיין דלא

מראה מקומות א) דף קמט ב) דף קנב. ג) ישעי׳ מ״ט ד) נבא קכו ה) ישעי׳ נ׳ ו) מכלי י״ד

[יא] כל מקום הראוי להשראת אור השכינה נקרא גוף עד״ר שם המושאל כמו שהגוף הוא מוכן שתשרה בו הרוחניות של נפש רוח ונשמה. וכיון שדוקא בכל בי עשרה שכינתא שריא נקראים העשרה בשם גוף כיון שראוים לאור השכינה שתשרה ביניהם:

שלא יפתחו פיהם לדבר בעניני דעולם. לפי שאז עומדים ישראל בשלמות העליונה ונקדשים בקדושה העליונה. אשרי הלקם: ה) רבי שמעון אמר אשרי הלקן של זה דקם בבקר מתוך שבחה של תורה שלמד בלילה. על זמן תפלת שחרית מה כתוב ג) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיין בעיו שיבי אתיו. אמר שימר. זה מטטרון. אתא בקר. זו תפלת שחרית. שהוא מושל היום. ועכו זה המושל על הלילה. ואפשר תאמר שהוא בא בלבדו ונפרש בחינת זכר מבחי' נקבה. הרי כתיב וגם לילה. שניהם ביחד ואין נפרשים זה מזה לעולם. וזה הקל קורא אלה הדברים. אתא בקר וגם לילה. שנודם מ בנים לכם. מכאן ולהלאה אם תבעיין. אם תתבלו תפלתכם בתחנה לפני מלך הקדוש. בעיו. דתחננו ודתבללו תפלתכם. ש ב. תדזי לרבונכם. ואתיו. מזה שמוכן לקבל את בניו לרחם עלידם. כמו כן הקב"ה בחי' בקר ובחי' לילה קורא ואומר אתיו. וכאי עם הקדש שרבונם מבקשם וקורא לדם לקרבם אליו. ואז עם הקודש צריכים להתחבר ולכנס בבית הכנסת. וכל מי שמקדים לבוא תחלה נתחבר בהשכינה בדבור אחד. בוא וראה זה הראשון שנמצא בבית הכנסת אשרי הלקן. שהוא עומד במדרגת בינת צדיק עם השכינה [ו] זה סוד מה שכתוב ג) ומשחרי ימצאוני. הוא עולה במעלה עלינה. ואם תשאל הלא למדנו בשעה שהקב"ה בא לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה מיד כועס. ואתה אמרת שראחד הדוא שהקדים לבא נתחבר בהשכינה ועומד במדרגת צדיק. אלא משל למלך ששלח לכל בני העיר שיהיו נמצאים עמו ביום כליני במקום פלוני. עד שהכיני עצמם אותן בני העיר הקדים אחד מהם ובא למקום ההיא. בין כך ובין כך בא המלך. מצא לאיש הדוא שהתקדם לבוא שם. א"ל המלך אלי בני העיר איה הם. א"ל אדוני המלך אני התקדמתי מהם. הרי הם באים אחרי כפי כוונת המלך. אז הם טב בעיני המלך. ויישב שם עמו ומספר עמו נעשה אוהבי של המלך. בין כך ובין כך באו כל העם ונתכנסים המלך עמהם ובטרם לטלים. אבל אם אתן בני העיר אין באים. ואין גם אחד שיתקדם לספר למלך ילהתראות בשבילם להודיע שכלם באים. מיד יכעס וירגז המלך. אף כאן כיון שאחד הקדים ונמצא בבית הכנסת. והשכינה באה ומצאת אותו. אז נחשב כאילו כלם נמצאים שם. שהרי זה ממתין עבורם שם. ומיד מתברת עמו השכינה ויישבים בחבור אחד. נועדת עמו ומשכבת אותו במדרגת בחינת צדיק. אם אחד לא הקדים ולא נמצא שם. מה כתוב ד) מדוע באתי ואין איש. אין עשרה לא כתוב. אלא ואין איש להתחבר עמו להיות אצלי. כמ"ש איש האלהים. להיות במדרגה של בחי' צדיק. ולא עוד אלא שעשתה התחברות עמו יש אלת עליון אם יום אחד לא בא לפיכך וכאי היא מי שמתקדם לבית הכנסת לרעלית במדרגה עליונה הדא שאמרנו: כשמגיע הבקר והקל נמצא בבית הכנסת צריכים לרמצא עם שירת ותשבחת של דוד המלך. והרי ביאונו שסדיר התכלת הא לעורר רחמים למעלה ולמטה. להקן תקנים ולעורר שמחה. שהרי בשביל זה עבודת הלוים לעורר אהבה

והדוה

דלא יפתחון פיהם בחילי דעלמא בגין דהא קיימי ישראל בשלמון עלאה ומתקדשי בקדוסה עלאה. זכאה מילקסון ה) רבי שמעון אמר זכאה מולקיה מהן דקם בלפרא מגו תשבחתא דאוריתא דלעי בלילא. בהאי זמנא דלותא דנפרא יתי כתיב ג) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיין בעיו שיבו אתיו. אמר שומר דא מטטרון אתא בקר. דא לותא דשחרית דמיהו שולטנו דיממא. ועתיקא הדוא דשליט על ליליא. ומי תימא דמיהו אתי בלהודוי ואתפרש דכר ממוקבא. הא כתיב וגם לילה. תרוויהו כחדא ולא מתפרשין דא מן דא לעלמין. וקלא דא קדמי בחילין אלין אתא בקר וגם לילה תרוויהו זמינין לגבייהו. ובהון ולהלאה אם תבעיון. אם תבעון בעיתכון בגלו קמי מלכא קדישא בעיו לון וכעו בעותכון. שובו תיבי לגבי מהריכון והתיו כמהן דזמין לקבלא לבעוי ולרחמא עלייהו אוף הכי הקב"ה בקר וגם לילה קורא ואמר אתיו. זכאה עמא קדישא דאתקריבון בני עלון וקרא לון לקרבא לון לגביה כדין עמא קדישא בעאן לאתחברא ולאתעלא בבי כנישתא וכל מאן דאקדים בקדמיתא לאתחבר בשכינתא בחבורא חדא הא הוא דהוה קדמיתא דאתיה בבי כנישתא וכאה חולקיה דהוה קיימא בדרגא דצדיק בגין דהא [ו] ומשחרי ימצאוני דא סליק בסליקו עלאה. ומי תימא הא תנינן בשעה דקב"ה אתי לבי כנישתא ולא אשכח תמן עשרה מיד כועס ואת אמרת דהוא חד דאקדים אתחבר בשכינתא וקיימא בדרגא דצדיק הלא לגלגא דמלך לכל בני מתא דיתכנשון עמיה ביום כלן בחיך פלן עד דהוו מזמני גרמייהו אינון בני מתא הקדים חד ואתא לאהוא אתר בין כך ובין כך אתא מלכא אשכח לאהוא בר נש דאקדים תמן. אמר ליה פלן בני מתא הן אינון. אמר ליה מהרי הנא הקדיימנא מנייהו. והא אינון אתלן אכתרתי לפקודא דמלכא כדין כד בעיני מלכא ויתיב תמן בין כך ובין כך אתו כל עמא ואתכנים מלכא עמהון ובדר לון לכלם הכל הי אינון בני מתא לא אתמן. וחד לא אקדים לאתעלא קמי מלכא לאתחזאה בעינוהי דהא כלהו אתמן. חוד כנש כמה ואתכנים בני כנישתא ואכנסת לון אתכנים כהלו כלהו אכתרתי תמן. דהא הא אוריך לון תמן. ויתיב אתתברת עמיה בכנישתא ויתבי בזווגא חד. והתיודע בהדיה ואתיב ליה בדרגא דצדיק ואי תו לא אקדים ולא אתכנים תמן. מאי כתיב ד) מדוע באתי ואין איש. ולמן עבדיה לה כתיב אלא ואין איש לאתחברא בהדיי לאהוי נבחי כד"א איש האלהים. לאהוי בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאתעבד בהדיה יחיל עבוי אי יומא חד לא אתי וכ"כ זכאה מיהו ייתי אתקדים לבי כנישתא לסגלגא בהאי דרגא עלאה דקמיה. כד אתי לפרא ובעיה אכתכתא בבי כנישתא בעו לאתכתבא בהאי ואיכון דהיה אלכא יהא אוקימנא דסדורא מיהו לאתעבא רחמי לעילא יתתא לאתקנא תקונין ולאתעבא מדוס דהא בגין דא ליואי מתעבי לאתעבא רחמי

ומדוס

מראה מקומות ה) דף קנא ו) יבעי כ"ח ג) מכני ח' ד) יב.

זיו הזהר

[ו] דרגא דצדיק היינו כח המשפיע. כמו שמדת היסוד המשפיע במלכות נקרא יסוד צדיק. וזה המגא ראשון בביהכ"נ ועוסק בתורה או שאומר תהלים הוא משפיע שלמית בהשכינה הקדושה לרום יחוד קב"ה ושכינתיה שישפע בה שפע רב. וע"ז דורש הפסוק ומשחרי ימצאוני מלשון שחר ושחרית.

וחדוה לעילא באינון שירין ותושבחן. ומאן דמתעי בני כנישתא במלין דהול ווי ליה דחזי פרודא. ווי ליה דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חילקא באלהא דישראל. דאחזי דהא לית ליה אלהא ולא אסתכם תיון ולא דחיל מניה. ומגיע קלנא בתקונא עלאה דלעילא דהא בשעתא דישראל מסדרי בני כנישתא סדורא דשירין ותושבחן וסדורא דצלותא כדין מתכנשי תלת מסיריין דמלאכי עלאי. מסרייתא הדא אינון מלאכין קדישין דקא מסבחן לקב"ה ביממא. בגין דאית אחרנין דקא מסבחן לקב"ה בליליא ואינון אינון דקא מסבחן לקב"ה ואמרין שירין ותושבחן בסדרייהו דישראל ביממא. מסרייתא תניינא אינון מלאכין קדישין דמסתכמי בכל קדושה וקדושה דישראל מקדשין לתתא ובגלמא דלהון כל אינון דמתערין בכל אינון היכלין בהיא קדושה דישראל מסרייתא תליתאה אינון עולימתא עלאין. דקא מתתקני עם מסריתא ומתקני לה להעלא לה קני מלכא ואלין אינון מסריין עלהין על כלהו. וכלהו מתתקני בסדורא דישראל דמתתקני לתתא באינון שירין ותושבחן ובההוא צלותא דקא מצלו ישראל. כיון דאלין תלת מסריין מזדמנין כדין ישראל פתחי שירתא וזמרי קמי מאריהון והיא מסרייתא הדא די מיינא לבתא לאתריהון ביממא אזדמנן עלייהו וזמרי עייהון כחדא באינון שבחי דדוד מלכא. יהא איקימנא מלי (ח) רבי יהודה אחר כתיב (ג) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום מחתת רזון בזמנא דקב"ה אתי לבי כנישתא דהיכי תקדם חטא וכל עמא אתיין כחדא ומגלגן ומודן ומשבחן ליה לקב"ה. כדין הדורא דמלך איהו דמלך סתם דא מלכותא קדישא. לאתתקנא בשפירו ובתקונא לסלקא לעילא. ובאפס לאום מחתת רזון כד איהו אקדים לבי כנישתא ועמא לא אתיין לגלגא ולשבחא לקב"ה. כדין כל היא שלמיתא דלעילא וכל אינון ממנן ומסריין עלאין. כלהו אתעבדו מסהיא עלויא דמתתקנו בתקוני דההוא מלך. מאי טעמא בגין דבהיא שעתא דישראל לתתא קא מסדרי צלותהון ובעותהון ומשבחן למלכא עלאה. כל אינון מסריין עלאין מסדרין שבחין. ימתתקנן בההוא תקונא קדישא בגין דמסריין עלאין כלהו הברין אינון בישראל לתתא לבתא לקב"ה כחדא לאהוי סליקא דקב"ה עילא ותתא כחדא וכד אינון מזדמנן לייהוי הברים בהו בישראל. וישראל לתתא לא אתיין לסדרא צלותהון ובעותהון ולבתא למאריהון. כלהו מסריין קדישין שלמיתא עלאה אתעבדו יתקוניהון דהא לא סלקין בסלוקא ולא יכלין לבתא לאתריהון כדקא יאות בגין דשבתא דקב"ה אצטריך למהוי כחדא עילא ותתא עלאין ותתאין בשעתא חדא ועל דא אתתא רזון כתיב ולא מחתת אלף [יד] ואפילו דלא אסגיאו בני כנישתא אלא עשרה. באינון עשרה מזדמנן מסריין עלאין למהוי עמהון חברים. מאי טעמא. בגין דכל תקוני דההוא מלך אינון בעשרה. ועל דא די בעשרה אי לאו אינון יתיר

ג) **ועשו** אהרן עלי שטים אי"ר שמעון בכל פרשתא דא אסכחנא דהתמסר עבודתא בידא דמשה בר תרין. בכלהו כתיב ועשית ועשית. ובאהרן ובאפד כתיב

מראה מקומות ח) דף קסד: ט) מבני י"ד ג) בהשמטות

וחדוה למעלה ע"י שירות ותשבחות. ומי שמספר בבית הכנסת בדברי חול אוי לו שמראה התפרדות. וי לו שמגרע האמונה. וי לו שאין לו חלק באלהי ישראל. שמראה שאין לו אלהים ושלא נמצא שם ואינו מתירא ממנו. ונוהג בזיון בתקון העליון שלמעלה. שהרי בשעה שמסדרים ישראל בבית הכנסת סדר השירות והתשבחות יסדר התפלה. אז נאספים שלשה מחנות מלאכים עליונים. מחנה אחת הם המלאכים הקדושים שמשבחים להקב"ה ביום. לפי שיש מלאכים אדרים שמשבחים להקב"ה בלילה. ואלו הם אותן שמשבחים להקב"ה ואומרים שירות ותשבחות יחד עם ישראל ביום. מחנה שניה הם המלאכים הקדושים הנמצאים אצל ישראל בכל קדושה וקדושה שישראל מקדשים למטה. ותחת מטשלתם דם כל אותן שנתעוררים בכל אותן היכלות ע"י אותה הקדושה שישראל מקדשים. מדנה השלישית דם אותן המלאכים שנקראים עלמות עליונית. שמתתקנים עם השכינה. ומתקנים לה לכניסה לפני המלך. ואלו דן מחנות העליונית על כלם. וכלם מתתקנים בסדור של ישראל שמתקנים למטה באותן שירות ותשבחות. ובאותן התפלות שישראל מתפללים. וכאשר ג' מחנות הארו מזדמנים אז פותחים ישראל בשירה ומזמרים לפני רבונם. ומחנה האחת ההיא המונה לשבח לרבונם ביום מזדמנות עליהם. ומזמרים עמהם ביחד באותן השבחים של דוד המלך. והרי נתבאר הדבר (ח) רבי יהודה אמר כתוב (ג) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום מחתת רזון. בזמן שהקב"ה בא לבית הכנסת שהוא מקדש מעט. וכל העם באים ביחד ומתפללים ומודים ומשבחים להקב"ה. אז הדרת מלך היא. שסתם מלך רומז על מדת המלכות הקדושה. שנתתקנת ביופי ובתקון לעלות למעלה. ובאפס לאום מחתת רזון. כאשר הוא מקדים לבית הכנסת והעם לא בא להתפלל ולשבח להקב"ה. אז כל אותה הממשלה שלמעלה. וכל אותן הממונים ומחנות העליונים. כלם נרחקים מן הטובה ההיא שמתתקנים ע"י תקוני המלך ההוא. מה הטעם. לפי שבשעה ההיא שישראל למטה מסדרים התפלות והבקשות שלהם ומשבחים למלך עליון. אז כל אותן מחנות העליונים מסדרים תשבחות. ומתתקנים בתקון הקדוש ההוא. לפי שמחנות העליונים כלם הברים הם עם ישראל למטה לשבח להקב"ה ביחד. להיות התעלות של הקב"ה למעלה ולמטה ביחד. וכאשר הם מזדמנים להיות הברים עם ישראל. וישראל למטה אין באים לסדר תכליתיהם ובקשותיהם ולשבח לרבונם. אז כל מחנות הקדושים וממשלה העליונה נרחקים מן תקונם. שהרי אין עולים בהתעלות. ואין יכולים לשבח לרבונם כראוי. לפי שהשבח של הקב"ה צריך להיות ביחד למעלה ולמטה. עליונים ותחתונים בשעה אחת. ועל כן מחתת רזון כתיב ולא מחתת מלך [ד] ואפילו אם לא נתרבו בבית הכנסת אלא עשרה. באותן עשרה מזדמנים מחנות עליונים להיות עמהם חברים. מה הטעם. לפי שכל תקוני המלך ההוא הם בעשרה. ועל כן די בעשרה אם אין יותר:

ג) **ועשו** אהרן עצי שטים. א"ר שמעון בכל **הפרשה** הזאת מצינו שנמסרה העבודה **בידיו של משה** מלבד שתים. בכלן כתוב ועשית ועשית. ובאהרן ובאפד כת ב

זין הזהר

ד] דורש רזון מלשון שרים ורוזנים. והיינו שהמלאכים הממונים מפסידים ע"ן תקונם והשתלטותם בהשפע הנצרכת להם:

בתוב עשו יעשו. מה הטעם. באהרון לא. לפי שהאהרון היה כולל למשה בתוכו שיאיר ממנו. ונצרך לאחרים שיתקני התקון והיופי שלו להכניסו אצלו. באפד לא. לפי שאין הוא שלו ולא נשתמש בו. ולא נצרך לו למשה לעשות רעבידה של אחיו. שהרי משה הוא מלך ואהרן הוא שושבין המלך. ואם תשאל הלא כתוב והלבשת את אהרן. ואפדת לו. ונתת עליו. ושמת עליו. הרי כל זה עבודת משה. והיא לכבודו של אהרן. אבל לא כן. אלא כבודו של משה הוא. שהרי הקב"ה לא בקש עבודת אהרן אלא באופן שתהיה ע"י משה. ואהרן לא היה יכול להתקדש אלא על ידי משה. ובכל היה נצרך אהרן למשה. וכל זה כבודו של משה הוא:

ט) **ועשית** שנים כרובים זהב. א"ר שמעון בוא וראה כתוב בפרשה הזאת מעשה שמים וארץ וכל הצבא שלהם. שהרי הקב"ה לא צוה לעשות המשכן אלא כמו מעשה שמים וארץ. להיות כדמיון המדור שלמעלה להתחבר זה בזה. כדמיון הנשמה והגוף להיות הכל אחד כתוב ברא שית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. הם הסוד של שני הכרובים. אחד זכר ואחד נקבה להייתם דבקים זה בזה בחביבות. שנאמר את לרבות שלמעלה ושלמטה כאחד. להיות סוד הכרובים הכל בכלל אחד שכאשר תבא הארה עליונה על אותן הכרובים שלמעלה [סו] מקשקשים בכנפירם ומריטים אותם למעלה ואומרים שירה. לבעבור גודל החדוה מהארה ההיא. כדמיון זה למטה. והרי ביארנו סוד הכתיב והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפרת. ולא כתוב פרושי כנפים למעלה סוכבים בכנפיהם. אלא שעל אות ונם היו עומדים. ובזמנים ידועים היו מריטים כנפיהם ופורסים אותם למעלה בכל יום. והיו מסדרים אותם שיסוכבו על הכפרת. וע"כ באית ונם היו עומדים. שהרי בכל מקום שרוח העליון הוא בא ושורה. ודאי בזה המקום ששורה יש בו ממש ועומד באות ונם. האדם הוא מן העפר. ועד שאין שורה עליו נצוץ הרוח שלמעלה אין בו ממש. כיון ששורה עליו הרוח יש בו ממש ועומד בקיום. ואפשר תאמר שרק ראיה זאת בלבדה יש. בוא וראה מן מטה אהרן שהוא עץ בלי ממש כלל. כיון שנתן בו הקב"ה מעט רוח עמד בקיום ונעשה בריה וממשות. ומה עץ שאין דרכו בכך. כיון ששלח בו הקדוש ברוך הוא רוח קטן אחד עמד בקיים והיה בי ממשות. הכרובים שיש בהם קדושה ועומדים בקדושה כדמיון שלמעלה. על אחת כמה וכמה. ובכל זמן שישראל היו זכאים. היו הכרובים דבקים בדבקות פנים בפנים. כשהיו חוטאים היו מהפכים פנידם זה מזה. מניין היו יודעים. כאן נהלקו גדולי העולם. אבל מעשן הקרבנות. ומן הקרבנות שעל גבי המזבח. ומן הכהן כאשר בירך את העם. באלו השלשה היו יודעים סוד הכרובים אם הם מהפכים פניהם זה מן זה. והקב"ה רוצה שבניו יעשו תשובה. בעשן דקרבנות. כשהיו ישראל זכאים היה העשן עולה למעלה בדרך ישר בעשן שהיה נראה כמקל. אם לצד מזרח. אם לצד מערב. או בכל צדדי העולם בדרך ישר היה עולה. וכאשר לא נטה לימין ולשמאל אז ידעו שהיא עת רצון למעלה ולמטה. והקב"ה רוצה במעשה ישראל באהבה יתרה. בקרבן המזבח

כתיב ועשו ועשו. מאי עעמא בתרין לא. בגין דהכן כליל ליה למשה בגויה לאתגברא תמיה ואלעריך אחרנין לתקנא תיקונא יפיורו דיליה לאיעל ליה לגביה בחפד גה בגין דלאו דיליה הוא ולא אבתתם ביה. ולא אלעריך ליה לייה לאיעבד פולחנא דמאוי. דהא משה מיהו מלכא ואהרן כוהנא דמלכא. ואי תימא הא כתיב והלבשת את אהרן. ואפדת לו. ונתת עליו. ושמת עליו. הא כולי הני פולחנא דמשה. ויקרא דאהרן מיהו לאו הכי הוא יקרא דמשה מיהו דהא קב"ה לא בעא פולחנא דאהרן אלא על ידא דמשה. ואהרן לא יכיל לאתקדשא אלא על ידא דמשה ובכולא אלעריך אהרן למשה וכל הני יקרא דמשה מיהו:

ט) **ועשית** שנים כרובים זהב. א"ר שמעון תא חזי כתיב בפרשתא דא עובדא דשמים וארץ וכל צבא דילהון דתמן. דהא קב"ה לא פקיד לאיעבד מבנינא אלא כעובדי שמים וארץ. להיות כגוונא דדיוקנא דלעילא ולאתחברא דא בדא. כגוונא דנשמתא וגופא למהוי כלא חד כתיב ברא שית ברא אלהים את השמים ואת הארץ הכא תרין רזין דתרין כרובים חד דכר וחד נוקבא למהוי דביקין אלין באלין בחביבותא כמה דאתמר את לחסנאה עילא ותתא כחדא. לאהוי רזא דכרובים כלא בכללא חדא.. דכד אתי נהירו עלאה על אינון כרובים דלעילא [סו] בשבי בגדפייהו וסלקי לון לעילא ואתרין שירתא מסגיאו דהאי חדוה דהנהו נהירו כגיונא דא לתתא. והא אוקימנא רזא דכתיב והיו הכרבים כ"ב כנפים לאעלה סככים בכנפיהם על הכפרת. ולא כת"ב פרושי כנפים לאעלה סכוכים בכנפיהם. אלא על אות ונם קיימין ובזמנין ידיען הוו סלקאן גדפייהו וכרכי לון לעילא בכל יומא. והוו מסדרן ואתפיין על כפורתא. ועיד באת ונם הוו קיימין דהא בכל אתר דרוחא עלאה הוא אתי ושריא. ודאי בהאי אתר דאתרי אית ביה מיבי וקיימא באת ונם. בר כם אינון מעפרא ועד דלא אתיא עליה נגיזו דרוחא דלעילא לית ביה ממשו. כיון דאתיא עליה אית ביה ממשו וקיימא בקיומא. יאי תימא דא בלחודוי. תא חזי מחוטרא דאהרן דאיהו אלא בלא ממשו כלל כיון דאתי ביה קב"ה זעירי דרוחא קאים בקיומא ואתעבד בריה וממשו ומה אעא דלאו אינהו בכך כיון דאתי ביה קב"ה חד זעירי דרוחא קאים בקיומא יהוי ביה ממשו כרובים דאינון קדושה וקיימין בקדושה כגיונא דלעילא על אחת כמה וכמה. ובכל זמנא דישראל הוו זכאין כרובים הוו דביקין בדביקו אפין באפין. כיון דהוו סגאין הוו מתהפכן אפייהו דא מן דא מנא הוו ידעי הכא אפלגי עמודין דעלמא. אבל בתגנא דקורבניא ובקורבנא דעל גבי מדבחא ובכהנא כד בריך ית עמא באינון תגא הוו ידעי רזא דכרובים אי מהפכן אנפין דא מן דא. וקב"ה בעי תיובתא דבנוי. בתגנא דקורבנא כד הוו ישראל זכאין תגנא הוה סליק לעילא באורח ישר בעמודא דקולנא אי לסטר מזרח. אי לסטר מערב אי בכל גדדי עלמא באורח מישר הוה סליק וכד לא הוה לימינא ולשמאלא כדין רשותא קיימא לעילא ותתא וקב"ה אתרעי בעובדין דישראל בהביבו יתיר בקורבנא דעל

מראה מקומות טו כנפיפות

[סו] הכרובים שלמעלה הם שני המלאכים הגדולים והנוראים שהשכינה מתלבשת בהם ונקראים מטטרו"ן וסנדלפו"ן:

רעל גבי מדבחא כד הוו ישראל זכאין היה יתחזי על גבי אבא דמדבחא דיוקנא דאריה דאכיל קורבנא על מדבחא יכד לא הוו זכאין הוו מתחן דיוקנא דכלבא רביע על מדבחא בכסנא כד בריך ית עמא בכעתא דזקיף ידוי. כד הוו ישראל אתחזון לברכא. ידוי הוו זקפין בזקיפו בלא סירא כלל יתרוויהו בחידו וברעו בגין דשכינתא שריא עלייהו יהוזקיפו מיגון מגרתייהו וכדין כהנא הוה ידע דאתחזון ישראל לברכא. ובריך לון ברעותא דלבא. יכד ידוי הוו יקירן יבסירא סגי הוזקפו ולא יכיל לאמרא לון אלא ברוב עוזא כדין הוה ידע דשכינתא לא שריא על ידוי וישראל לא אתחזון לברכא דבגין דבעתא דשכינתא הוה אתיא לשריא על ידוי כל מיגון אלבשן דמיגון בדיוקנא עלהה [טז] הוו תדהן בחדו לקבלא לה לשכינתא עלייהו. והוו כרחין לאזדקפא לעילא כמה דהוו מדלן כרוביה דהמי עלמא וכל שכן דלעילא לקבלא לה לשכינתא על גבייהו —

ו) **ועשית** שלחן עצי שטים וגו'. ת"ר ויסא שלחן דא איהו קיימא לגו במשכנא ובברכתא דלעילא שריא עליה. ותניה נפיק מזונא לכל עלמא. ושלחן דא לא אצטריך למהוי בריקניא אפילו רגעא חדא אלא למהוי עליה מזונא דהא ברכתא לא אתברכת על אתר ריקניא ובג"כ אצטריך למהוי עליה נהמא תדיר דלהוי תדיר ברכתא עלאה מתברכא ביה ויתני הסוא שלחן נפקי ברכתן ומזוני לכל שאר כתרי דעלמא דאתברכתן בגויה שלחן דכל בר נש אצטריך למהוי הכי קיימא בשעתא דקא מברך ליה לקב"ה. בגין דתסרי עליה ברכתא מלעילא ולא יתחזי בריקניא. דהא ברכתן דלעילא לא שריין בתתא בריקניא דכתיב ג) הגידו לי מה יש לך בבית והא אוקמוה מכריה שלחן דלא אתתר עליה מילי דאוריתא ולא בריך על המזון ומזונא לקב"ה. עליה כתיב ג) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. ואסיר לברך על השלחן ההוא [יז] מאי טעמא בגין דאית שלחן ואית שלחן. שלחן דקא מסדרא קמי דקב"ה לעילא ואיהו קיימא תדיר לסדרא ביה פתגמי אוריתא הו להכללא ביה אתוון דמילי דאוריתא דא היא ברכתא דמזונא דאית ביה כסיקי מילי דאוריתא ואיהו קיים לון לגביה. וכליל כלהו בגויה. ובהו אסתליס והדי ואית ליה חדוה. על שלחן דא כתיב ד) זה השלחן אשר לפני ה'. לפני ה' ולא מלפני ה'. שלחן אחרא אית דלא אית ליה אילקא באוריתא ואית ליה אילקא בקדושה דאוריתא ההוא שלחן אקרי קיא צואה ודא איהו בלי מקום. דלית ליה אילקא בקדושה דקדושה כלום. בג"כ שלחן דלא אתתר עליה מילי דאוריתא איהו שלחן דקיא צואה איהו שלחן דעבוד אחרא לית בהסוא שלחן אילקא ברזא דאלהא עלאה שלחן דמילי אוריתא אתמרו עליה קב"ה נטיל הסוא שלחן ושוי ליה לאולקיה. ולא עוד אלא **סוריא** רב ממנא נטיל כל אינון מלין ושוי דיוקנא דהסוא שלחן קמי קב"ה. וכל אינון מלין דאוריתא דאתמרו עליה שלקין על הסוא פתורא ואתעטר קמי מלכא קדישא. משמע דכתיב זה השלחן אשר לפני ה' דאתעטר קמי קב"ה שלחן דבר נש קיימא לדכלה ליה מכל

מוכוי

רמזבח. כשהיו ישראל זכאים היה נראה באש המזבח תבנית ארי שאוכל הקרבן שעל המזבח. וכאשר לא היו זכאים היו ריאים תבנית כלב ריבץ על המזבח. ברכרן כשהיה מברך את העם בשעה שזקף ידיו. כשהיו ישראל ראוים לברכה. ויהו היו נזקפות בזקיפה בלי שום כלל. נתרוממו בשמחה וברצון. לפי שהשכינה שרתה עליהן ונזקפו הן מעצמן. אז ידע הכהן שישראל ראוים לברכה. וברכם ברצון הלב. וכאשר היו ידיו כבדות ובטירחה רב נזקפו. ולא היה יכיל להרימן בנקל. אז היה ידע שהשכינה אינה שרה על ידיו. וישראל אין ראוים לברכה. לפי שבשעה שהשכינה באה להיות שרה על ידיו. כל איתן האצבעות שלו בצורה דעליונה [טז] היו משמחות בהדוה לקבל השכינה עליהן. והיו פורחות לזקף למעלה. כמו שהיו שמחים הכריבים של עולם הזה. וכל שכן אותן שלמעלה. לקבל השכינה על גביהם — :

ו) **ועשית** שלחן עצי שטים וגו'. א"ר יוסא שלחן הזה היה עומד בתוך המשכן. והברכה שלמעלה שרתה עליו. וממנו יצא מזון לכל העולם. ושלחן זה לא נצרך להיות ריקם אפילו רגע אחד. אלא להיות עליו מזון. שהרי הברכה אינה נמצאת על מקום ריק. לפיכך נצרך להיות עליו לחם תמיד. שתהיה תמיד ברכה דעליונה נמצאת בו. ומתוך שלחן ההוא יצאו ברכות ומזונות לכל שאר שלחנות שבעולם שמתברכים בשבילו. שלחן כל אדם צריך להיות כך לבני בשעה שהוא מברך להקב"ה. כדי שתשרה עליו הברכה מלמעלה ולא יהיה נראה ריקם. שהרי הברכות שלמעלה אין שורות במקום ריק. שכתוב ג) הגידה לי מה יש לך בבית. וזה ביארו החברים. שלחן שלא נאמר עליו דברי תורה ולא ברך על המזון ההוא לקב"ה. עליו כתוב ג) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. ואסור לברך על השלחן ההוא [יז] מפני מה. לפי שיש שלחן ויש שלחן. שלחן שהיא מסודר לפני הקב"ה לבעלה. והוא עומד תמיד לסדר עליו דברי תורה. או לרכליל בו אותיות של דברי תורה. זו היא ברכת המזון שיש בה פסוקים ודברי תורה. והיא קולטת אותם אליה. וכלם נכללים בתיכה. ובהם האדם נשתלם ומשמח ויש לו שמחה. על שלחן זה כתוב ד) זה השלחן אשר לפני ה'. לפני ה' לא מלבני ה'. שלחן אחר יש שאין לו חלק בתורה. יאין לו חלק בקדושת התורה. שלחן ההוא נקרא קיא צואה. וזה הוא בלי מקום. שאין לו חלק בצד הקדושה כלום. לפיכך שלחן שלא נאמר עליו דברי תורה הרי הוא שלחן של קיא צואה. הוא שלחן של אל אחר. אין לאותו שלחן חלק בהסוד של אל עליון. שלחן שדברי תורה נאמרי עליו לקח הקב"ה שלחן הזה ומשים אותו לחלקו. ולא עוד אלא **סוריא** הממונה הגדול לוקח כל אותן הדברים. ומשים צורת זה השלחן לפני הקב"ה. וכל אותן הדברים שנאמרו עליו עולים על השלחן הזה. ונתעטר לפני המלך הקדוש. כך נשמע מדכתוב זה השלחן אשר לפני ה'. שנתעטר לפני הקב"ה. שלחנו של אדם עומד לטהרו מכל

הטאיו

מראה מקומות ו) דף קנג: ב) מלכים ב' ד' ג) יבמות כ"ח ד) יחזקאל מ"ד

זין הזהר

[טז] כי עשר אצבעות הידים סרמוות על העשר ספירות שנקראות צורה עליונה ה' דיסין חסדים ה' רשמאל גבורות יז] אי' שלחן, הסלא קיא צואה ע"י חברת מושב לצים אסור לאדם אחר לגשת לאכל על השלחן הזה ולברך עליו כי נצרך להתרחק מסני מגואה:

חטאי. זכאי הוא מי ששתי אלה ע מדים על שלחנו. דברי הורה וחלק לעניים מזה השלחן. כאשר מסלקים לשלחן הזה מלפני האדם שני מלאכים קדושים נזדמנ ם שם. אחד מימין ואחד משמאל. אחד אומר זה הוא השלחן של מלך הקדוש שפלוני דיה מסדר לבניו. מסודר יהיה תמיד שלחן זה בברכות עלונות. ושפע וגדולה עליונה יניח הקב"ה עלי. ואחר אומר זה הוא השלחן של המלך הקדוש שפלוני היה מס־ לפניו. זה הוא השלחן אשר עלי נים ותחתונים יברכון לו. מסודר יהיה זה השלחן לפני אל עליון בעולם הזה ובעולם הבא. ר' אבא כשהיו מסלקים השלחן מלפניו היה מכסה לו והיה אומר. תסלקו זה השלחן בהצנע שלא יהיה בבושה לפני שלוחי דמלך. שלחנו של אדם מזכה לו לעולם הבא. ומזכה לו למזונית בעולם הזה. ומזכה לו להזכר למוב לפני אל עליון. ומזכה לו שיתוסף כח ושפע במקום שנצרך. אשרי חלקו של אדם הזה בעולם הזה ובעולם הבא. מ) ר' יעקב אמר ועשית שלחן וגו'. שלחן זה הוא למטה לשים עליו לחם הפנים. מי מהם מוטב זה מן זה. לחם או שלחן. אפשר תאמר שהכל אחד. הרי השלחן מסודר בשביל הלחם ההוא. ועוד הרי השלחן למטה והלחם עליו. אמנם לא כן. אלא השלחן הוא העיקר בהסתדרותו לקבל ברכות שלמעלה ומזון לעולם. ומן סיד זה השלחן יוצא מזון לעולם כמו שנשפע בו מלמעלה [יח] והלחם ההוא הוא הפרי והמזון שיוצא משלחן הזה. להראות שמשלחן הזה יוצא פירות ואבים ומזונות לעולם. אם לא נמצא בהם. גם ענבים שהם הפירות של הכרם אין נמצאים. אם עץ אין. גם פרי העץ אין נמצאים בעולם. לפיכך השלחן הוא העיקר. והמזון היוצא ממנו הוא לחם הפנים. ידכרנים היו מלקטים פירות השלחן משבת לשבת. להראות שמזון העליון יוצא מתוך השלחן ההוא. ובשביל לחם ההוא שהיו מלקטים הבדנים נתברך כל מזון ומזון שאכלו ושתו. שלא יקטרג בדם יצר הרע. שהרי יצר הרע לא נמצא אלא מתוך מאכל ומשתה. כבתיב ג) פן אשבע וכחשתי וגו'. שמתוך מאכל ומשתה יצר הרע נתרבה במעיו של אדם. לחם זה שהוא המזון היוצא מתוך השלחן מברך המזון של הכהנים. שלא ימצא בהם מקטרג לקטרג אותם מלעבוד בלב שלם לדקב"ה. וזה נצרך לבדנים יותר מלכל העולם. ולפיכך השלחן הוא העיקר. ופירות ומזונות היוצאים ממנו הוא הלחם ההוא. שלחן זה נצרך סדור שלו להתתקן בצד צפון [יט] שכתיב והשלחן תתן על צלע צפון. מה המעם. לפי שמשם מתחלת התעוררת החדוה. ומצד ההוא נמצאים בו פירות יותר מבצד אחר. מכח התעוררת החדוה שלו בתחלה. כמו שכתוב ג) שמאלו תחת לראשי. אחר כך וימינו תחבקני; שלחנו של אדם צריך להמצא בנקיות הגוף. שלא יקרב לאכל מזונית שלו אלא בנקיות גופו. ועל כן צריך האדם לכנות עצמו תחלה טרם שרוצה לאכל מזונות. כי בשלחן הטהור מזון ההוא שהכין עליו יש בו רצון דקב"ה. ובשביל זה אל יתקרב לשלחן ההוא קיא צואה. שהוא מסוד צד הטומאה. ואל יקבל צד הטומאה כלום מן המזון ההוא שעל השלחן הזה. לאחר שאכל האדם והתענג צריך ליתן הלק התמצית לצד הטומאה

הובוי זכאה איהי מאן דאלין תרין קיימין על פתיריה מילי דאורייתא והולקא לאסכנין מההוא שלחן. כד סלקין ההוא פתורא מקמיה דב"ג תרין מלאכין קדישין אזדמנן תמן. חד מימינא וחד משמאלא. חד אמר דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלניא קא מסדר קמיה מסודר יהא תדיר פתורא דא בברכאן עלאין. ומשמא ורבו עלאה קב"ה ישרי עליי. וחד אמר דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלניא קא מסדר קמיה. דא הוא פתורא די עלאי ותתאי יברכון ליה מסדר יהא האי פתורא קמי עתיק יומין בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ר' חבא כד הוו סלקין פתורא מקמיה הוה חפי ליה והוה אחר. סליקו האי פתורא בצניעו דלא יהא בכסופא קמי שלוחי מלכא. שלחן דב"ג זכי ליה לעלמא דאתי. וזכי ליה לחזונא דהאי עלמא. וזכי ליה להתיחודא לסב קמי עתיק יומין וזכי ליה לאתיסף חילא ורבו באתר דאצטריך. זכאה איהו חולקיה דההוא ב"ג בהאי עלמא ובעלמא דאתי מ) ר' יעקב אמר ועשית שלחן וגו'. שלחן דא איהי לתתא לסואה עליה לחם דאפיה. מאן עדיף דא מן דא. לחם או שלחן. אי תימא דכלא איהו חד. הא שלחן מתסדרא לגבי ההוא לחם ותו שלחן לתתא ולחם עליה. לאו הכי הלא שלחן איהו עקרא בסדורא דיליה לקבלא ברכאן דלעילא ומזונא לעלמא. ומרזא דהאי שלחן נפיק מזונא לעלמא כמה דאתיהיב ביה מלעילא [יח] וההוא לחם איהו איבא ומזונא דקא נפיק מהאי שלחן. לאחזאה דהא משלחן דא נפקי פירין ואיבין ומזונא לעלמא אי לא אסתכם כרם. ענבין דאינון איבא דנפקי מניה לא יסון מסתכחין אי אינלא לא יהא. איבא לא יסתכם בעלמא בגין כך שלחן איהו עקרא מזונא דנפיק מניה איהו ההוא לחם הפנים. וכהני הוו לקטי איבא שלחן משבת לשבת לאחזאה דהא מזונא עלאה נפיק מנו ההוא שלחן. ובגין ההוא לחם דהוו לקטי כהני אתברכא כל מזונא דאכלי ושתאן. דלא לקטרגא בהו יצר הרע. דהא יצר הרע לא אתכם אלא מנו מיכלא ומשתיא. הכ"ד ג) פן אשבע וכחשתי וגו'. דמנו מיכלא ומשתיא יצר הרע מתרבי בגעוי דבר כם. לחם דא דאיהו מזונא דקא נפיק מנו שלחן מברך מזונא דכהני. דלא יסתכם בהו מקטרגא לקטרגא לון מלאפלה בלבא שלים לקב"ה. ודא אצטריך לכהני יתיר מלכל עלמא. ובג"כ שלחן איהו עקרא. ואיבא ומזונא דקא נפיק מניה איהו ההוא לחם. שלחן דא אצטריך סדורא דיליה לאתתקנא בסטרא דנפון [יט] דכתיב והשלחן תתן על צלע צפון. מאי טעמא בגין דמתמן שרותא דחדוה. דמההוא סטר איבין אסתכחו ביה יתיר מסטרא אוחרא. באתעורא דחדוה דיליה בקדמיתא כד"ח ג) שמאלו תחת לראשי. ולבתר וימינו תחבקני. שלחן דבר כם אצטריך לאסתכחא בנקיותא דגופא דלא יתקרב לאיכל מזונא דיליה אלא בנקיותא דגרמיה וע"ד אצטריך ב"ג לפנהה גרמיה בקדמיתא עד לא ייכול מזונא דשלחנא דביה ההוא מזונא דאתקין ליה ביה אתרעי קב"ה ובגין דא לא יתקרב על ההוא שלחן קיא נואה. דאיהו מרזא דסטרא אחרא. סטרא אחרא לא יקבל מההיא מזונא דשלחן דא כלום. לבתר דאכיל ב"ג ואתענג אצטריך למיהב חולקא דתיונית להאי סטרא

מראה מקומות מ) דף קנד. נ) מפני ל' ג) שיר ג'

זין הזהר

יח) כי שיח, וכן מזבח מרמזים על מדת המלכות - כי צפון מרמז על גבורה ואש שהוא התחדר התעוררת דיחוד הקדוש שלמעלה להשפעת השפע ;

ספרא ותלן לאיסי מיס לתרוגים מסכיא זיסתא דידין דאלעריך לאיסב לסהוא סעדא חולקא דאלעריך ליס יע"ד ודאי איכין חובה מיכה היכין ובתה דחובה סריין [כ] ותיסו חייבא על ב"ג לאיסב ליס חולקא דא ועי"ד לא אלעריך לברכא כלל דסא ברכה לתו תיסי בסהוא סעדא ובג"כ אלעריך ב"ג דלא יהיב מזונא דעל גבי פתוריס לסהוא קיא נוסא דבאעיי וכל סכן דהכיו עב אילו לב"ג ובריאי ותקונא דנופיס ועי"ד סלחן איכו לאיכל ביס בהכיו כיס דאתתר סלחן דא דקיימא בבי תקדסה בגין לאתכסא ביס מזונא ולאפקה מניס מזונא ועי"ד תפילו רגעא חדא לא הנעריך לקיימא בריקניא. א) סלחן אחרא איסי סלחן דריקניא ולא אלעריך לאיהב ליס דוכתא בהתר קדיסא ועי"ד סלחן דתקדסא תפילו רגעא חדא לא יתיב בלא מזונא וילעריך דלא יסתכם התר גריע דהא ברכתא דלעילא לא מסתכהא בהתר גריע דא הוא בסלחן דקמי קב"ה. וסלחן דב"ג דקא אברך עליה לקב"ה הוף סכי לא אלעריך למהוי בריקניא דהא לית ברכתא בהתר ריקניא. נהיי בעל נבי סלחן דקב"ה איכון תריסר והא אוקיינא רזא דנסיי דהיכין רזא דפניס [כא] וע"ד אקרי לחם הפניס דהא מזונא יסכוקא דעלמא אחיכין פניס עלאין קדתיא. ובגין כך לחם דא איסו פניאתה דכלא איסו ברזא עלאה כדקא יאות לחם הפניס איכלא דהיכון פניס עלאין מזונא וספיקא דנפיק לעלמא איכייסי אתי וסריא על סהוא פתורא. ובגין דסלחן דא אקבלא מזונא וספוקא מאיכון פניס דלעילא ואיסי אפיקת מזונין וספוקין מאיכון פניס פנימאין ומזונא דאפיקת איסו סהוא לחם כדקאמרן. מיס סוס אתקרב ומוס סוס מתעדי אתמן [כב] והא אוקמוס דכתיב ביוס הלקחו. ובגין סלחן דא אית ליה לבר גם לגמרא רזין דסלחן דיליס בכל איכון גווכין כדקאמרן:

ג) **ועשית** מנורת זהב סהור מקשה תיעשה המנורה. א"ר שמעון מקשה תיעשה המנורה אם היא מקשה מהו תיעשה [כג] אלא ודאי כלא באת ונסה אתעביד איסו מנרתיה דכיון דסרגן למעבד עבידתא אולף לאומנין איך סרגן למעבד בה. מה דלא הוו ידעין אקדמת דנה. אתי עמא בגין דברכתא דקב"ה סרגא על ידייסו. ואתיא הא כתיב דכתיב ג) וסבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה וסבית בהבנותו וכי לא הוה בנוי ליה שלמה וכלהו אומנין דהוו אתין אסו בהבנותו אלא דאיסו אתבני מנרמיה. דהוא אולף אולפן לאומנין איך סרגן לאעבד ולא אסתלק מעייניהם רשיסו דהסוא עבידתא מיס ויסתכלון ביס ועבדי עד דאתבני כל ביתא

ד) **וראה** ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. א"ר יוסי כתיב והקמות את המשכן כמשפטו וגו'. אוליפנה דא"ל קב"ה למשה כל תקונין וכל דיוקנין דמשכנא כל חד וחד כדקא חזי ליה ואתא ליה לאעבדו"ן דקא מסתם לכהנא רבא לגי יאי תיזה והא לא אתקם אסכנא לעילא עד יומא דאתקם מסכנא לתתא ולא סמס הסוא נג"ר דלעילא [כד] עד יומא דסמכו לתתא בהאי מסכנא

הטומאה. ימה הוא. מים האחרונים מן זוהם הידים. כי נצרך לצד הטומאה החלק שמגיע לו. ועל כן ודאי מים האחרונים חובה. חובה הם ובמקום של חובה יניחו [כ] וזהו חיוב על האדם ליתן לו חלק הזה. וע"כ אין צריך לברך על נטילה זו. שהרי הברכה אינה בצד הטומאה. ולפיכך צריך האדם שלא יתן המזון שעל שלחנו לתוך קיא צואה שבמעיו. וכל שכן שנקיות הגוף טובה לאדם לבריאת ותקון גופו. וע"כ השלחן נצרך לאכול בו בנקיות כמו שנתבאר. שלחן זה שעמד בבית המקדש הוא בשביל שימצא בו מזון ולהוציא ממנו מזון. וע"כ אפילו רגע אחד לא נצרך לעמד ריקם. א) שלחן אחר הטמא הוא שלחן ריק. ואין נצרך לתת לו מקום במקום הקדוש. וע"כ שלחן המקדש אפילו רגע אחד לא עמד בלי מזון. ונצרך שלא ימצא בו מקום פגום. שהרי ברכה העליונה אינה נמצאת במקום פגום. זה הוא בהשלחן שלפני הקב"ה. ושלחן האדם שמברך עליו להקב"ה גם כן לא נצרך להיות ריק. שהרי אין הברכה שורה במקום ריק. לחם שעל שלחן הקב"ה שנים עשר הם. והרי ביארנו סוד הלחם שהם סוד הפנים [כא] וע"כ נקרא לחם הפנים. שהרי המזון והפרנסה של העולם מאותן פנים העליונים באים. ולפיכך לחם הזה הוא פנימיות הכל. והוא בסוד עלין כראוי. לחם הפנים הוא מאכל אותן הפנים העליונים. המזון והשפע היוצא לעולם באים מהם. ונתנים על השלחן ההוא. ולפי שזה השלחן היה מקבל מזון ושפע מאותן הפנים שלמעלה. והוא רוציא מזון ושפע מאותן הפנים הפנימים. והמזון שנמשך נעשה ע"י הלחם ההוא כמו שנתבאר. לכן חיים היה נקרב יחוס הסר משם [כב] והרי ביארו כן מהכתוב ביים הלקחו. ובעבור זה השלחן יש לו לאדם לשמור סודות השלחן שלו בכל איתן האופנים כמו שאמרנו:

ג) **ועשית** מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה. א"ר שמעון מקשה תיעשה המנורה. אם היא מקשה מהו תיעשה [כג] אלא ודאי הכל באות ונם נעשית היא מעצמה. כיון שהתחילו לעשות. היתה המלאכה מלמדת להאומנים איך צריכים לעשות בה. מה שלא ידעו מקודם לזה. מה הטעם. לפי שברכת הקב"ה שרתה על ידיהם. וזה רומה למה שכתוב ג) והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה. והבית בהבנותו. וכי לא היה בונה אותו שלמה וכל האומנים שהיו שם. מהו בהבנותו. אלא שהוא נבנה מעצמו. שהיה הבית מלמד להאומנים איך צריכים לעשות. ולא עבר מעיניהם הרושם של אותה המלאכה ממש. והסתכלו בו ועשו עד שנבנה כל הבית:

ד) **וראה** ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. א"ר יוסי כתיב והקמות את המשכן כמשפטו וגו'. למדנו שא"ל הקב"ה למשה כל התקונים וכל הצורות של המשכן. כל אחד ואחד כראוי לו. וראה לו למטטרו"ן שהיה משמש ככהן גדול בפנים. ואם תשאל הלא לא הוקם המשכן למעלה עד היום שהוקם המשכן למטה. ולא שמש נע"ר ההוא למעלה [כד] עד היום ששמש למטה במשכן אחר

מראה מקומות א) דף קנה. ב) נח עד. ג) מלכים א' ו' ד) דף קנט.

זיו הזהר

כן פי' שהסטרא אחרא נקרא מקום של חובת ששואף תמיד לחייב את האדם בקטרוגים שונים: [כא] יב' חלות הם סוד יב' צירופי שם הוי"ה ב"ה. וזהו דאינון אות בשמיה כפילא וקלישא: [כב] למען הודיע לעולם ע"י הגם הזה שגשפע בו השפע דלעילא: [כג] כי מקשה היינו מעשה ידי אדם ותעשה היינו ממילא: [כד] מטטרו"ן שר הפנים נקרא נע"ר בידוע:

אחר הזה. אלא ודאי כך הוא. שהרי המשכן לא הוקם למעלה עד שדוקם המשכן למטה. אבל משה ראה מראה כל המשכן. למעלה. ולא היה מסודר במעמדו עד שהיקם המשכן למטה. וראה לו למטטרו"ן שישמש אחר כך. ולא שהיה משמש אז בזמן ההוא. אלא שיהיה משמש אח"כ. א"ל הקב"ה למשה ראה המשכן וראה הנע"ר. הכל מתעכב עד שיקים כך למטה. ואם תשאל אם כן מטטרו"ן הוא המשמש בכהונה הגדולה. אלא ודאי המשכן שלו הוא. ומיכאל הכהן הגדיל הוא המשמש בתוך המשכן ההוא של מטטרו"ן. כדמיון שמשמש הכהן הגדול העליון למעלה בתוך משכן אחר הנסתר שאינו מתגלה. שהוא בסוד עולם הבא. שני משכנות הם. אחד הוא משכן הנסתר העליון. ואחד היא המשכן של מטטרו"ן. ושני כהנים הם. אחד אור הראשון. ואחד מיכאל הכהן הגדול למטה ה) רבי שמעון אמר בוא וראה בשעה שאמר לו הקב"ה למשה עשה המשכן. היה משה עומד ותוהה. שלא ידע מה לעשות. עד שהראה לו הקב"ה בראית העין. ככתוב וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. מהו בתבניתם. אלא למדנו שהראה לו הקב"ה למשה צורת כל דבר ודבר כהצורה ההיא שהיא למעלה. וכל דבר ודבר היה עושה הצורה שלו כהצורה שהיא למעלה. אשר אתה מראה בהר. אשר אתה רואה צריך לומר. אלא למדנו שאספקלריא שאינה מאירה הראה לו הקב"ה בתוכה כל איתן הגונים והצורות [כה] שיהיו נעשים למטה כמו המראה שראה בתוכה כל אותן הצורות. כך נשמע מהכתוב אשר אתה מראה בהר. את"ה. זה סיד האספקלריא שאינה מאירה. שהראה לו בתוכה כל אותן הצורות. ומשה ראה אותן כל דבר ודבר על תקונו. כמו שרואה בתוך מראה של זכוכית ובתוך המראה שנראה בו כל הצורות. וכאשר הסתכל בהן משה היה קשה לו להבין עשייתן. א"ל הקב"ה משה אתה בסממניך ואני בסממני. אז נתישב משה במעשה המשכן. ג) ובוא וראה כאשר צוה הקב"ה למשה על המשכן לא היה יכול לעמד בו. עד שהראה לו הקב"ה הכל בצורתו כל דבר ודבר. במה הראה לו. באש לבנה ובאש שחורה ובאש אדומה ובאש ירוקה. מה כתוב. וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עם כל זה היה קשה לו למשה להבין. בוא יראה אע"פ שהראה לו עין בעין לא רצה משה לעשות. ואפשר תאמר שהוא לא ידע לעשות. אי שחכמה לא היתה עמו. בוא וראה בצלאל ואהליאב וכל שאר עושי המלאכה. אע"פ שלא ראו כמשה. מה כתוב. וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה. אם דם שלא ראו עשו כך. משה שראה על אחת כמה וכמה. אלא משה אף על פי שהסתלק מעבודת המשכן. הבל היה בידו ועל ידו. ינקרא על שם. וע"כ כתוב וראה ועשה וגו'. דבר אחר משה נסתלק מן זה ונתן מקומו לאחר. עד שאמר לו הקב"ה ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. וכתוב ועשה בצלאל ואהליאב וגו' ועם כל זה ביום שהוא פקד ובפקודתו נעשה. הרי הוא עשה הכל.

ועוד

מראה מקומות ה) פקודי רכה. ג) כקודי רמא.

זין הזהר

מסכנא אחרת. אלא ודאי הכי הוא דהא מסכנא לא אתקם לעילא עד דאתקם מסכנא לתתא. אבל מה מסכנא מזו אשה מזו רכל מסכנא ולא הוה מתסדר בקיומיה עד דהתקם מסכנא לתתא ואמת ליה למטטרו"ן מכתם לבתר. ולאו דהוה מיהו מכתם בההוא זמנא אלא דהוה מכתם לבתר. ת"ל קב"ה למסה אתי מסכנא ואתי נע"ר כלא מתעכב עד דיתקם הכי לתתא ואי תימא אי הכי מטטרו"ן מיהו דקא משמש. אלא ודאי מסכנא דיליה מיהו ומיכאל כהנא רבא מיהו דקא מכתם גו ההוא מסכנא דמטטרו"ן. כגוונא דמשמש כהנא רבא עלאה לעילא גו מסכנא אחרא סתימא דלא אתגליא ברזא דעלמא דאתי. תרין מסכניי מיהו. חד מיהו כת"ת עלאה יחד אתי מסכנא דמטטרו"ן ותרי כהני מיהו. חד אור קדמאה. וחד מיכאל כהנא רבא לתתא ה) רבי אבא אמר תא חזי בשעתא דאתאמר ליה קב"ה לאשה עביד מסכנא. הוה קאים מסה תוהא דלא ידע אתי לאעבד עד דאחזי ליה קב"ה בעינא כמה דכתיב וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר מאי בתבניתם. הלא אוליפנא דאתמר ליה קב"ה למסה דיוקנא דכל מלה ומלה כהה ה דיוקנא דהיה לעילא. וכל חד וחד הוה עביד דיוקנא דיליה כדיוקנא דאיהו לעילא. אשר אתה מראה בהר אשר אתה רואה מבעי ליה. אלא אוליפנא דאספקלריא דלא נהרא הוה אתאי ליה בגוויה כל איתן גונין ודיוקנין [כה] דיתעבידו לתתא כהאי מזו דאחזי בגוויה כל איתן דיוקנין. משמע דכתיב אשר אתה מראה בהר. את"ה. רזא דאספקלריא דלא נהרא. דאחזי ליה בגוויה כל איתן דיוקנין. והוי ממי לון מסה כל מלה ומלה על תקוניה כמה דאמי גו עסתיתא ובו מזו דאחזי כל דיוקנין. וכד אסתכל בהו מסה אתקבי קמיה. א"ל קב"ה מסה את בסיתיך ואני בסיתי. כדין אתישב מסה בכל עבידתא. ג) ותא חזי כד פקיד קב"ה לאשה על מסכנא לא הוה יכיל לאיקה ביה. עד דקב"ה אמאי ליה כלא בדיוקניה כל מלה ומלה במה אחזי ליה. באשא חוורא ובאשא אוכמא ובאשא סייקא ובאשא ירוקא. מאי כתיב. וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עם כל דא אקשי ליה למשה תא חזי אע"ג דאחזי ליה עינא בעינא לא בעא משה לאעבד אי תימא דאיהו לא ידע לאעבד. אז מכתתא לא הוה עתיד תא חזי בצלאל ואהליאב וכל איתן אשר הרגין. אע"ג דלא חמו כמשה. מאי כתיב. וירא משה את כל המלאכה והנה עבו אותה כאשר צוה ה' כן עבו ויברך אותם משה. אי הוינן דלא חמו עבדו כך. משה דחזה על אתת כמה וכמה אלא משה אע"ג דאסתלק מעבודת המסכנה. כלא הוה בידיה ועל ידיה ואקרי על שמיה. ועד"ד כתיב וראה ועשה וגו' דבר אחר משה אסתלק מן דא ויהיב דוכתיה לאחרא עד דאמר ליה קב"ה ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. כתיב ועשה בצלאל ואהליאב יגי' ועם כל דא כיון דאיהו פקיד ובפקודיה אתעביד. איהו עביד כלא.

תו

(כה) כפירת המלכות נקראת אספקלריא שאינה מאירה בדמיון, דלבנה שאין לה אור של עצמה אלא מה שמאירים בה ספירות אחרות אספקלריא היא מלה זרה מלשון לעז שקורין לוביות העינים (אספעקס). ולפי שהוא כלי שרואין על ידו מה שלא נוכל לראות בלעדו לכן היא שם המושאל לספירת מלכות. והמבין, יבין. והמכוון הוא שעי"ז שיהיו נעשים למטה בתבנית הרוחנוים שבמשכן שלמעלה תהי למטה דשראת השכינה שם. היינו התקשרות הייחודיות בכלים הגשמיים שבמשכן. והיינו שאמר הקב"ה למשה אתה בסממניך ואני בסממני.

תי כל עבידתא לא קיימא אלא בסיועא דעובדא. ועל דא ויקם משה את המשכן בגין לאקמא ליה כל מיגון חכימי גבה ולא הוה מתקיים בגין יקריה דמשה. עד דאתא משה ואוקיר ליה והא אוקמוה.

ו) **ואת** המשכן תעשה עשר יריעות וגו'. א"ר חייא הא הכא רזא דיחודא דהא תקונא דמשכנא מכוסה דרגין מיהו דכתיב כיה והיה המשכן אחד. לאחזאה דכל שייפין דנופא כלהו רזא דנופא חד כבר גם אית ביה כמה שייפין עלאין ותתאין אלין פגיתין לגו. ואלין בתגליה לבר. וכלהו אקרון נופא חדא ואקרי בר גם חד בהבורת חדא אוף הכי משכנא כלהו שייפין כגוונא דלעילא וכד אתחברו כלהו כחדא כדין כתיב והיה המשכן אחד. כגוונא דא פקודי אורייתא כלהו שייפין ואחברין ברזא דלעילא וכד מתחברן כלהו כחד כדין כלהו סלקן לרזא חד [כו] רזא דמשכנא דאיהו אחברין ושייפין כלהו סלקין לרזא דאדם כגוונא דפקודי אורייתא. דהא פקודי אורייתא כלהו ברזא דאדם דכר ונוקבא דכד מתחברן כחדא איהו חד רזא דאדם. מאן דגרע אפילו פקודא חדא דאורייתא כאילו גרע דיוקנא דאדם. ובגין כך כלא סלקא ברזא דיחודא וע"ד ישראל איהו גוי אחד. דכתיב ג) ואתן לאחי לאן מרעיתי אדם אתם וכתיב ג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ד) ר' יהודה אחר ואת המשכן תעשה עשר יריעות עשר בגין דתקונא דמשכנא כגוונא דסכינתא בעשרה איהו למהוי כדקא יאות.. ר' חייא אמר עשר יריעות הן דאיהו עשרה רקיעין. ומאן איהו. יריעות דמשכנא דאיהו עשר [כז] וקיימין למנדע לחכימא לבא. מאן דינדע בהו אסתכל בחכמתא סגיא וברזין דעלמא. ואסתכל לעילא בההוא אתר דכל חד וחד התדבק ביה בר תרין איהו דקיימן ביחיונא ובשאהלא. ואיהו נגיזין בהדי סכינתא —

ה) **ועשית** המשים קרסי זהב. וכתיב ועבית קרסי נחשת המשים. אמר רבי חבא תנינן אמן דלא חמא איהו קרסים במשכנא. לא חמא נהירו דכתיבא ברקיעא. בגין דבההוא חיזו ובההוא נוגה דחיין לכל מאן דאסתכל בהו —

ו) **והיה המשכן אחד**. ברזא דמשכנא קיימין רזין עלאין רזא דסמא קדישא **אדני** הא איהו רזא דמשכנא. נוגה דרזא עלאה רזא דארונא. כמה דכתיב ז) הנה ארון הברית אדון כל הארץ אדון כל הארץ דא הוא רזא קדישא דסמא **אדני**. ודא הוא כגוונא דרזא דסמא קדישא עלאה **הויה**.. ואתוון דאלין תרין סמכן אתכלילן אלין בחלין **יאהדונהי** וכלא חד וכלא איהו רזא חדא באתוון קדישין. וע"ד משכנא דלתתא בארעא קיימא ברזא דמשכנא עלאה. וההוא משכנא עלאה קיימא ברזא דמשכנא אחרא עלאה **על** כלא. וכלא איהו כליל דה בדה לאיהו חד. ועל דא כתיב והיה המשכן אחד.

ועשית

ועוד שכל מלאכה אינה מתקיימת אלא בגמר המלאכה. ועל כן יקם משה את המשכן. בקשו להקימו כל אותן חכמי לב ולא היה מתקיים. בשביל כבודו של משה. עד שבא משה והקים אותו. וזה נתבאר:

ו) **ואת** המשכן תעשה עשר יריעות וגו'. א"ר חייא הרי כאן סוד היחוד. שהרי תקון המשכן מבמה מדרגות הוא. שכתוב בו והיה המשכן אחד. להראות שכל אברי הגוף כלם סוד של גוף אחד. באדם יש בו כמה אברים עליונים ותחתונים. אלה הפנימים בפנים. ואלה החיצונים מבחוץ. וכלם נקראים גוף אחד. ונקרא איש אחד בחבור אחד. אף כן המשכן. כל האברים שלו כדמיון שלמעלה. וכאשר נתחברו כלם יחד אז כתוב והיה המשכן אחד. כדמיון זה מצות התורה. כלן הן אברים בהסוד שלמעלה. וכאשר מתחברין כלן יחד אז כלן עולות לסוד אחד [כו] סוד המשכן שהוא אברים ופרקים כלם עולים לסוד של אדם כדמיון מצות התורה. שהרי מצות התורה כלן הן בסוד של אדם בחינת זכר ובחינת נקבה. שכאשר מתחברים יחד הם אחד בסוד האדם. כל הגורע אפילו מצוה אחת מהתורה כאילו פגם הצורה של סוד האמונה. שהרי כלן הן חלקים ואברים בצורת אדם. ולפיכך הכל עולה בסוד היחוד. וע"כ ישראל הם גוי אחד. שכתוב ג) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וכתיב ג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ד) ר' יהודה אמר ואת המשכן תעשה עשר יריעות. עשר. לפי שתקון המשכן כדמיון תקון השכינה בעשרה הוא להיות כראוי רבי חייא אמר עשר יריעות הן. שהן עשרה רקיעים. ומי הם. יריעות המשכן שהם עשר [כז] וקיימות ליתן דעת לחכמי לב. מי שיבין בהן יסתכל בחכמה הגדולה ובסודות העילם. ויסתכל למעלה במקום ההוא שכל אחד ואחד נדבק בו. מלבד שתים שהן קיימות בימין ובשמאל. והן גניזות עם השכינה —:

ה) **ועשית** המשים קרסי זהב. וכתוב ועשית קרסי נחשת המשים. אמר רבי אבא למדנו מי שלא ראה אותן הקרסים במשכן. לא ראה אור הכוכבים ברקיע. לפי שבמראה ההוא ובגוון ההוא היו דומים לכל מי שהסתכל בהם —:

ו) **והיה המשכן אחד**. בסוד המשכן קיימים סודות עליונים. הסוד של השם הקדוש **אדני** זה הוא סוד המשכן. והיא דמיון סוד העליון סוד הארון. כמו שכתוב ז) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. אדון כל הארץ זה הוא הסוד הקדוש של השם **אדני**. וזה הוא כדמיון הסוד של השם הקדוש העליון **הויה** והאותיות של שני שמות האלה נכללות אלו באלו **יאהדונהי** יהכל אחד. והכל היא סוד אחד באותיות הקדושות. וע"כ המשכן שלמטה בארץ מתקיים בסוד המשכן העליון. והמשכן העליון ההוא מתקיים בסוד משכן אחר העליון על הכל. והכל הא נכלל זה בזה להיות אחד. ועל זה כתוב והיה המשכן אחד:

ועשית

מראה מקומות ו) דף קכב ב) יחזקאל כ"ד ג) שמואל ב' ז ד) דף קכד ב) דף קכב ו) דף רנה ז) יחזקאל ג'

זין הזהר

[כו] היינו סוד השכינה שכלולה מן תרי"ג אורות רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שה, נכללות בזכור ושמור זכור לרבייא ושמור לנוקבא ביי"ש ז
[כז] פי' שעשר יריעות המשכן מרמזות על העשרה רקיעים:

ח) **ועשית** יריעת עזים לאהל על המשכן וגו'. א"ר אלעזר מכני מה עזים. אלא סוד הגזון שלו לתת לו מקום בסיד הקדישה [כח] ולפיכך יריעת עזים ודאי. כתוב ט) אל גנת אגוז ירדתי וגו'. זה נתבאר. אבל כמו שאגוז יש לו קליפה הסובב וחופה על הפרי ודמוה בפנים. אף כך בכל דבר שבקדישה דקדושה בכנים וצד דטומאה מבחוץ. וזהו דסוד ג) רשע מכתיר את הצדיק. וע"כ נקרא אגוז וזה נתבאר. בוא וראה במה שמכחיש כל מה שמוסיף נגרע. וסימנך פרי דחג שמתמעטים והולכים. אף כאן כך. במה שמבפנים כתוב ואת המשכן תעשה עשר יריעות. ובמה שמבחוץ כתיב עשתי עשרה יריעות. הוסיף במספר ונגרע. היסיף במספר שכתוב ארך היריעה האחת שלשים באמה ורחב ארבע באמה. יכאשר תצרף המספר עולה למספר ד"ל. שאין גרוע בכל אותן מיני עניות כזה שנקרא דל. ולפיכך כאשר עולה בהמספר ייתר נמצא שנגרע. וכאשר הוא גורע בהמספר עולה בהתעלות. שמספר היריעות שמבפנים עולה לס ד מספר ל"ב [כט] שרוא סוד כל האמונה וסוד שם הקדוש. וע"כ זה עולה וזה נגרע. זה עולה ונגרע. וזה נגרע ועולה. זה בבנים וזה בחוץ — :

ז) **ועשית** את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. כתיב כאן עומדים. וכתוב ה) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים וגו'. מעשה המשכן באותן הקרשים כדמיון אותן השרפים. אלו עומדים ואלו עומדים. ואם תשאל הלא כל צבא השמים עומדים הם כלם. ככתוב ו) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וכתוב ז) וכל צבא השמים עומדים עליו וגו'. שהרי כל מחנות דעליונים אין להם פרקי רגלים. וכלם קיימים בעמידה. אלא ודאי כלם עומדים. ולפעמים הם נקראים שרפים ולפעמים עולים בשם אחר. אבל אלו השרפים כלם בשם אחד של שרפים קיימים תמיד. ח) ובוא וראה אלה הקרשים עומדים בתקוני הכלה. וסבבו סביב דחופה שישכן בחופה דהיא רוח העליון. כדמיון זה הכלה שלמטה נצרך לתקן לה הופה. לכסותה בתקוני יופי. לכבוד כלה האחרת העליונה. הבאה לשכון שם בשמחת הכלה שלמטה [ג] ובעבור כבוד אותה הכלה העליונה נצרך לעשות חופה יפה בכל תקוני היופי. להזמין את הכלה העליונה לשמחה ההיא. כדמיון זה בכל ברית מילה למטה. נצרך לרכין כסא אחרת יפה לבעל הקנאה של אית דברית דבא שמה. אף כן בכל חופה נצרך תקוני יופי לכסות את דחופה לכבוד סתם כלה. שהרי זו כדמיון זו עומדת. זו עולה בשבע ברכות. וזו עולה בשבע ברכות. וכאשר תעלה בשבע ברכות אז נקראת כלה. וע"כ אסור לשמש בה עד שנכללת באותן שבע הברכות כדמיון כלה העליונה — :

ט) **והבריח** התיכן בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. אפשר תאמר שאותו בריח התיכון אחר הוא. שלא היה בכלל אותן הרשה ברריחים. לא כן. אלא שהבריח התיכן ההוא מאותן הדרשה היה. שנים מכאן

ח) **ועשית** יריעת עזים לאהל על המשכן וגו'. א"ר אלעזר מכני מה עזים. אלא סוד הגזון שלו לתת לו מקום בסיד הקדישה [כח] ולפיכך יריעת עזים ודאי. כתוב ט) אל גנת אגוז ירדתי וגו'. זה נתבאר. אבל כמו שאגוז יש לו קליפה הסובב וחופה על הפרי ודמוה בפנים. אף כך בכל דבר שבקדישה דקדושה בכנים וצד דטומאה מבחוץ. וזהו דסוד ג) רשע מכתיר את הצדיק. וע"כ נקרא אגוז וזה נתבאר. בוא וראה במה שמכחיש כל מה שמוסיף נגרע. וסימנך פרי דחג שמתמעטים והולכים. אף כאן כך. במה שמבפנים כתוב ואת המשכן תעשה עשר יריעות. ובמה שמבחוץ כתיב עשתי עשרה יריעות. הוסיף במספר ונגרע. היסיף במספר שכתוב ארך היריעה האחת שלשים באמה ורחב ארבע באמה. יכאשר תצרף המספר עולה למספר ד"ל. שאין גרוע בכל אותן מיני עניות כזה שנקרא דל. ולפיכך כאשר עולה בהמספר ייתר נמצא שנגרע. וכאשר הוא גורע בהמספר עולה בהתעלות. שמספר היריעות שמבפנים עולה לס ד מספר ל"ב [כט] שרוא סוד כל האמונה וסוד שם הקדוש. וע"כ זה עולה וזה נגרע. זה עולה ונגרע. וזה נגרע ועולה. זה בבנים וזה בחוץ — :

ז) **ועשית** את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. כתיב כאן עומדים. וכתוב ה) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים וגו'. מעשה המשכן באותן הקרשים כדמיון אותן השרפים. אלו עומדים ואלו עומדים. ואם תשאל הלא כל צבא השמים עומדים הם כלם. ככתוב ו) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וכתוב ז) וכל צבא השמים עומדים עליו וגו'. שהרי כל מחנות דעליונים אין להם פרקי רגלים. וכלם קיימים בעמידה. אלא ודאי כלם עומדים. ולפעמים הם נקראים שרפים ולפעמים עולים בשם אחר. אבל אלו השרפים כלם בשם אחד של שרפים קיימים תמיד. ח) ובוא וראה אלה הקרשים עומדים בתקוני הכלה. וסבבו סביב דחופה שישכן בחופה דהיא רוח העליון. כדמיון זה הכלה שלמטה נצרך לתקן לה הופה. לכסותה בתקוני יופי. לכבוד כלה האחרת העליונה. הבאה לשכון שם בשמחת הכלה שלמטה [ג] ובעבור כבוד אותה הכלה העליונה נצרך לעשות חופה יפה בכל תקוני היופי. להזמין את הכלה העליונה לשמחה ההיא. כדמיון זה בכל ברית מילה למטה. נצרך לרכין כסא אחרת יפה לבעל הקנאה של אית דברית דבא שמה. אף כן בכל חופה נצרך תקוני יופי לכסות את דחופה לכבוד סתם כלה. שהרי זו כדמיון זו עומדת. זו עולה בשבע ברכות. וזו עולה בשבע ברכות. וכאשר תעלה בשבע ברכות אז נקראת כלה. וע"כ אסור לשמש בה עד שנכללת באותן שבע הברכות כדמיון כלה העליונה — :

ט) **והבריח** התיכן בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. אפשר תאמר שאותו בריח התיכון אחר הוא. שלא היה בכלל אותן הרשה ברריחים. לא כן. אלא שהבריח התיכן ההוא מאותן הדרשה היה. שנים מכאן

מראה מקומות ח) פקודי לגג ב) שיל ו' ג) תנקוק ל' ה) דף קע ה) יפעי ו' ז) ויקר' ג' ז) ת ב ס ת' כ"ב ת) דף קסט. ע) כלה קפו.

זין הזהר

[כח] כי עזים היינו שעירים מורה על כח הסטרא אחרא. וכיון שגם הם יונקים היותם בהתחלת שורשם מן הקרושה בידוע בסוד הכתוב ורגליה יורדות מות לכן ניתן לעזים מקום במשכן [כט] שהיה האורך ב"ח והרוחב ארבע הרי ל"ב. זה רמז על ל"ב נתיבות פליאות חכמה הנזכר בספר יצירה: [ג] כי בכל מקום שישראל שמחים בשמחת של מצוה שם יש השראת השכינה

מכאן ותרין מכאן וחד בחצייתא הוא הוה ברית התיכון עמודא דיעקב רזא דמשה ה) תתא ת"ל במעון והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה דא הוא יעקב קדישא שלימא כמה דאוקימנא דכתיב ויעקב איש תם ישב אהלים ישב תהל לא כתיב אלא ישב אהלים תרי. דאחיד להאי ואחיד להאי [לא] הוף הכא כתיב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה דאחיד להאי ואחיד להאי דתיכון אמאי איהו תם. כתרגומו שלים שלים מכלא. שלים לתרין סטרין. לעתיקא קדישא ולזעיר אנפין שלים להסד עלאה ולגבורה עלאה ואשלים להאי ולהאי. ו) א"ר אלעזר במע מיכה דיעקב מנו דינא קשיא נפיק. דהא ילמק דינא קשיא אחיד לחולקיה. א"ל רבי בתעון דא הוא בלהודוי. והא ילמק מנו חסד נפיק. והכי כלהו דינא מנו רחמי נפקא ורחמי חדינא אברהם ירית אחסדא דחסד נפק ינהק בדינא מנו חסד. יעקב נפק ברחמי מנו דינא קשיא וכך הוא לעילא דא מן דא נפק וינקא דה מן דא. עד דאסתחודע כלא דהוא חד ומחד תליין כלהו. וכלא אסתכם הד. ברוך שמיה לעלם ולעלמי עלמין. א"ר אלעזר אסתחודע דלית שלימותא אלא כד אחיד דא מן דא. וחד אחיד בתרוייהו לסכללא כלא. כגון יעקב דהיינו דכתיב מבריח מן הקצה אל הקצה

ז) **ווי** העמודים וחשקיהם כסף. תתא ת"ר ינחק ביומי קדמאי הוה בר נש אחר להבריח אחיתא לי מלה הדא דחרייתא ומול מנה כסף. הבתה אחר בר נש להבריח מול מנה כסף והשתדל בחורייתא ולית אלן דיסגח ולית מאן דירכין חודיה [ז] בר אינון זעירין קדישי עליונין דקב"ה אסתכם בהו דכתיב ח) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מכאן ושנים מכאן ואחד באמצע. היא היה בריח התיכון עמוד של יעקב בסוד של משה. ו) למדנו שא"ר שמעון והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. זה הוא יעקב הקדוש והשלם. כמי שבארנו שכתוב ויעקב איש תם ישב אהלים. ישב אהל לא כתוב אלא ישב אהלים. שנים. שאחז בזה ואחז בזה [לא] אף כאן כתוב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. שאחז בזה ואחז בזה. שלמדנו מהו איש תם. כתרגומו שלים. שלם מהכל. שלם לשני הצדדים. להנסתר שבנסתרו' הנקרא קדמון הקדו"ש ולהנגלה שנקרא פנ"יקטנו"ת. שלם לחסד העליון ולגבורה העליונה. והשלים לזה ולזה. ז) א"ר אלעזר נראה שיעקב מתוך הדין הקשה יצא. שהרי יצחק דין הקשה אחז להלקו. א"ל ר' שמעון האם אך זה בלבד. והלא יצחק מתוך החסד יצא. וכן כלם. דין מתוך רחמים יוצא ורחמים מתוך דין. אברהם ירש נחלת החסד. יצא יצחק בדין מתוך דחסד. יעקב יצא ברחמים מתוך הדין הקשה. וכך הוא למעלה זה מן זה יוצא וי נק זה מן זה. עד שנודע שהכל היא אחד. ומאחד תילים כלם. והכל נמצא אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים. א"ר אלעזר מובן שאין שלמות אלא כאשר נאחז זה מן זה. ואחד נאחז בשניהם להיותו יסוד הכל. כמו יעקב. יזהו שכתוב מבריח מן הקצה אל הקצה:

ז) **ווי** העמודים וחשקיהם כסף. למדנו שאמר ר' יצחק כימים הראשונים היה אדם אומר לחברו אמור לי ענין אחד מן התורה ואתן לך מנה כסף. ועתה אומר אדם לחברו אתן לך מנה כסף שתשב ותעסק בתורה. ואין מי שיגיח בו. ואין מי שיתן אזן קשבת לדבריו [יב] מלבד אותן מיעטים קדושי עליונים שקב"ה משתכח בהם. שכתוב ד) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ואתה תצוה

ה) **ואתה** תצוה את בני ישראל וגו'. ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו'. א"ר חייא מה נשתנה כאן ובכל מקום שכתוב ואתה תצוה את בני ישראל. ואתה הקרב אליך. ואתה תדבר אל כל חכמי לב. ואתה קח לך בשמים ראש. אלא הכל בסוד עליון הוא להכליל השכינה עמו [ח] א"ר יצחק מאור העליון ומאור התחתון שנכלל ביחד

ה) **ואתה** תצוה את בני ישראל וגו'. ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו'. א"ר חייא מאי טעמא הכא ובכל אתר דכתיב ואתה תצוה את בני ישראל ואתה הקרב אליך. ואתה תדבר אל כל חכמי לב ואתה קח לך בשמים ראש. אלא כלא ברזא עלאה איהו להכללא שכינתא בהדיה [ח] א"ר יצחק נהורא עלאה ונהורא תתאה כלא כחדא

מראה מקומות ה) דף קנה. ו) דף קנו. ז) דף קנו. ח) דף קנ. ט) יבמ' כ' ב) דף קנט

[לא] קדושת יעקב היא משורש ספירת תפא"ת מדת הרחמים הכלולה מן חסד וגבורה בחי' ימין ובחי' שמאל. והיינו ברית התיכון. וקדושת משה היא שם מלגו בבחי' פנימיות שהוא סוד ספירת הדעת המאירה בפנימיות מעולם האצילות שנקרא עתיקא קדישא. וספירת התפארת שורש קדושת יעקב נקרא זעיר אנפין: [לב] ועתה ברזיותינו נשתקע לגמרי זה וחשקיהם כסף. כי אף גם זאת אין בנמצא שיאמר אדם לחברו טול מנה כסף ואשתדל באורייתא. אבל לראבון לבנו נמצא להיפוך לגמרי והיינו שאומר אדם לחברו טול מנת כסף בעבור אי השתדלותך באורייתא. השי"ת ירחם עלינו ויעשה למען תורתו להוציאנו מאפלה לאורה במהרה:

פרשת ואתה תצוה [לג] ר' חייא ספרש ואת"ה שהוא"ו רמז על קדושת משה ששרשו בספירת התפארת מלגו. את"ה רמז על ספירת מלכות והשכינה הקדושה שזה כח אלהות הנגלה. ומשמעות הכתוב שמשה יתקשר בהשכינה בעת שיצוה אל ב"י. וזה הסוד שאמרו חז"ל שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה.

ביחד נקרא את"ה. כתיב ז) יאחד מחיה את כלם [ב] וע"כ לא כתוב יצוית את בני ישראל. יהקרבת את אהרן אחיך. ודברת אל כל חכמי לב. לפי שבזמן ההוא התחבר השמש עם הירח. ונשתתף הכל ביחד לשכון על אומנות המלאכה. א"ר אלעזר מכאן נשמע. שכתוב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה. רבי שמעון אמר מכאן. ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה. אשר מלאתים ציריך לומר. אלא אשר מלאתיו להלב ההוא. מלאתיו רוח רחמה כתוב ג) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וגו'. וע"כ דצריך לומר אשר מלאתיו רוח חכמה. שנתחבר השמש בהלבנה בשלמות דכל. ולכך נכתב כן בכל מקום. א"ר אלעזר אם כן אלו ואתה ואתה איך מתישבים בהמקראות. א"ל כלם הם מיושבים. ואתה הקרב אליך. ליחד עמו ולחבר עמו סוד השם הקדוש כראוי [ג] יאתה תדבר אל כל חכמי לב. נכתב כך לבעבור שכלם לא באו לעשית מלאכה עד שרוח דקדש היה מדבר בתוכם ולהש בהם בלחש. ואז עשי המלאכה. יאתה תצו את בני ישראל. בא להורות שרוח הקודש פקד עליהם ידאיר עליהם לעשות דמלאכה ברצון שלם. ואתה קח לך. דיינו כמו שביארנו בהכתוב ואתה הקרב אליך. יכל אלו יאתה כאן במעשה המשכן. באו להורות שדכל נעשה בסוד זה:

ג) **ואתה** הקרב אליך וגו'. א"ר שמעון לא נתחבר משה עם השכינה עד שנכלל בכל הצדדים בסוד
אית וא"ו כמו שביארנו [ד] ביא וראה מה כתוב מתוך בני ישראל לכהנו לי. לכהן לי לא כתוב. אלא לכהנו לי. היינו לשמוש שלו. לשמוש של אות ז'. לשמוש שלו בודאי. לי. זו אות ה'. לרבנים ילשמש אות ו' באות ה' להיות הכל אחד [ה] זכאים הם ישראל שנכנסו ויצאו והבינו בסודות הדרכי התורה. ללכת בדרך האמת. מתוך בני ישראל. מפני מה כתוב מתוך בני ישראל. אלא להורות שהכל אין מתקרב להיות אחד כראוי אלא מתוך בני ישראל. שהרי בני ישראל קיימים למטה לפתוח הדרכים ילהאיר שבילים ולהדליק מנורות [ו] ולדקריב הכל מלמטה למעלה להיות הכל אחד. ולפיכך כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. א"ר שמעון הכל מתקרב בכח מי שידע ליחד היחוד ולעבוד לרבונו. שהרי בזמן שנמצא הקרבן כראוי. אז מתקרב הכל ביחד. ודארת פני העליון נמצא בעולם בבית המקדש. ונכנע ונסתר צד הטומאה. ושולט צד הקדושה בהארה ושמחה. וכאשר הקרבן לא נמצא כראוי. אז שהיחוד לא היה כראוי. אז כביכול פני דעליון עצב והארה אינה נמצאת. הלבנה נסתרת [ז] ושולט צד הטומאה בעולם. לפי שאין מי שידע ליחד שם הקדוש כראוי:

ד) **והם** יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן וגו'. ואילו כסף ונחשת לא כתוב. והרי בחשבון היו.
פתח

כחדא מקרי יאת"ס. כד"א ח) ואתה יחיה את כלם [ב] וע"ד לא כתיב ולויית את בני ישראל יהקרבת את אהרן אחיך ודברת אל כל חכמי לב בגין דבההיא זימנא שרית שמשא בסיהרא. ואתתף כלא כחדא לשרית על אומנותא דעיבדא ת"ר אלעזר מאיכא דכתיב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה. רבי שמעון אמר מכאן. ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה. אשר מלאתים מיבעי ליה אלא אשר מלאתיו לאתוון לבא. מלאתיו רוח מחכמה כד"א ג) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וגו'. וע"ד אצטריך אשר מלאתיו רוח חכמה דשרית שמשא בסיהרא באתלייותא דכלא וע"ד אתרשים כלא בכל אתר א"ר אלעזר אי הכי הני ואתה ואתה איך מתיישבן בקרייתא א"ל כלהו מתיישבן מינהו ואתה הקרב אליך ליחדא בהדיא ולקבלא בהדיה רזא דשמא קדישא כדקא יאות [ג] יאתה תדבר אל כל חכמי לב. בגין דכלהו לא אתיין לאתעבד עבידתא עד דרוח קדשא מיללא בגווי דו ולחש לון בלחישו יבדון עבדי עבידתא ואתה תציה את בני ישראל רוח קדשא פקדא עלייהו ואתיר עלייהו לאתעבד שובדא בדעיתא בגיס ואתה קח לך. כמה דמוקמינא בהכתיב יאתה הקרב אליך והני כלהו הכא בעיבדא דמשכנא. דכלא אתעביד ברזא דא

ג) **ואתה** הקרב אליך וגו'. א"ר שמעון לא אתיחד משה בשכינה עד דאתכליל בכל סטרין ברזא
דואו"ו כמה דאוקימנא [ד] הא חזי מאי כתיב מתוך בני ישראל לכהנו לי לכהן לי לא כתיב הכא לכהנו לי. לשמושא דלי. לשמושא דלא דא. לרבנא דלי ידאי לי. דא את ה. לאעלא ולאתשא ו בה למהוי כלא חד [ה] זכאין אינון ישראל דעאלו ופקו וידעי ברי דאורחי דאוריתא לאיתך באורח קשוט מתוך בני ישראל לאיתי מתוך בני ישראל הכא כלא לא אתקריב לאיתי חד כדקא יאות הכא מתוך בני ישראל דהא בני ישראל קיימי לאתא לאפתחא אורחין ולאנהרא שבילין ולאדלקא בוצינין [ו] ולקריבא כלא מתתא לעילא לאיתי כלא חד וכג"כ כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. א"ר שמעון כלא איהו קריבא לאתא דידע ליחדא יחודא ולמפלח לרבוניה דהא בזמנא דאתיבא קרבנא כדקא יאות כדין אתקרב כלא כחדא ובהיו דאכין אתבא בעיגיא בגי מקדשא ואתכפיא ואתכסיא סטרא אחרא וכלים סטרא דקדושה בנהירו ותידו. וכד קרבנא לא אתבא כדקא יאות הו יחידא לא הוי כדקא יאות. כדין אנהין עינין ונהירו לא אתבא. ואתכסיא סיהרא [ז] ובלעא סטרא אחרא בעלמא בגין דלא הוי אתן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות

ד) **והם** יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן וגו'. ואילו כספ ונחשת לא כתיב. והרי בחשבונא הוי.
פתח

מראה מקומות א) תיי' ט' ב) יבג' יא' ג) יד קפ' ד) ויחי יו'

זין הזהר

[ב] ר' יצחק מפרש שהוא"ו עם את"ה רמז על הזדוגות ספירת תפארת עם מלכות שנמשלו לשמש וירח. ונקראין נהורא עלאה ונהורא תתאה. ומהזדוגות הואת נשפע שפע חיים לכלם. ומשמעות הכתוב הוא לרמז כי מן ההזדוגות של תיבת ואת"ה יושפע רוח הקודש על עושי מלאכת המשכן: [ג] פי' משמעות הכתוב שמשה יפעל בקדשתו ההזדוגות של תפארת ומלכות הנרמז בתיבת ואת"ה למען שע"י זה יושפע רוח הקודש על עושי המלאכה: [ד] אות וא"ו רמז על ספירת תפארת הכולל בל הששה צדדים. היינו התכללות השש ספירות הנ"ת נה"י. וזה היחוד נתעורר ע"י קדושת משה: [ה] פי' שזה הדבור בא מן ספירת מלכות ששורשה אות ה' האחרונה של השם הוי"ה ב"ה. ותאמר שאהרן יפעל בעבודתו לכהן אות וא"ו תפארת לי לאות ה' מלכות והיינו יחוד קב"ה ושכינתיה: [ו] פי' שישראל בעבודתם הקדושה מועילים להמשיך הארה לרפפירות מאור הא"ם ב"ה: [ז] ענין הסתר הלבנה הוא שאין מופיע עליה אור השמש. וזה משל על השכינה שע"י שליטת צד הטומאה המנע המנה אור השפע המופיע בה מן ספירת תפארת שנקרא שמש:

פתח רבי אבא ואמר ו) לי הכסף ולי הזהב נאם ה'. הייגו דכתיב הסייס במים לה' [ח] בכמה אתר אסתכלנא בתלין מחני דקודשא דכתיב בגדי קדש הם. וכתיב ועשו בגדי קדש מהי קדושה הכא אלא הכא תיגין. קדושה איגון בכל אתר. וכתיב ועשית בגדי קדש כגוונא דלעילא. דתניא כהן גדול לעילא כהן גדול לתתא. לבושין דיקר לעילא לבושין דיקר לתתא. ומאי דלא אמר כסף ונחשת. בגין דלאתר אחרא אסתליקו. דכתיב כל עיזודי החצר סביב וגו'. וכתיב ואדניהם נחשת דאיגון מאני בישוא לאסתיסא מסכנא בהו. אבל הכא בתלין לבושין דיקר. לה בעי לאסתיסא בהו בר כם אחרא. בר מיכנא רבא דרבו משה קודשא על ריסיה. דכתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. דבהיגון לבושין דמי לגיונא דלעילא

ג) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים. א"ר יהודה הרי ביארו את האורים מ"מ עתו שמאירים. סוד אספקלריא המאירה [פ] וזהו דקיקת אותיות של השם הקדוש בסיד מ"ב אותיות. שבהן נבראי העולמות. והיו משוקעות בו. ואת התמים. סוד האותיות הנכללות במקום אספקלריא שאינה מאירה [י] והיא מיארת בע"ב אותיות נחקקות. שהם סוד השם הקדוש. וכלם נקראים אורים ותמים. בוא יראה כאשר אותן האותיות היו משוקעות שם. בכח ההוא האירו אותיות אחרות כחקיקתן. שרן שמית השבטים. או שהאירו או שנהשבו. והכל בסיד אותן האותיות של ב' שמות הקדושים כמו שאמרנו. ואלו האותיות של השמות הקדושים הן באות על סוד התורה [יא] וכל העולמות נבראו בסוד אלו האותיות. ב' שמות האלה היו נגנזים ומשוקעים שם. ושמות השבטים היו בולטות אותיות שלהם מבח"ן. וע"כ הכל מסיד אלו האותיות בא. והכל נתבאר:

ג) והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה'. א"ר שמעון הכל היא בסיד עליון. לפי שנצרך הקל שיהיה נשמע. והברכות יגיהו על העולם בעבור הבהן. שהוא מברך לכל ועיבד הכל. פעמון זהב זה נתבאר. רמון. שנתמלא כרמון זה. שהוא נתמלא מהכל. והכל נתבאר:

ד) ועשית ציץ זהב טהור וגו'. א"ד שמעון מפני מה נקרא ציץ. משמעותו הסתכלות לדסתכל בו. ולפי שהיה קיים לענין הסתכלות האדם נקרא ציץ. וכל מי שהסתכל בי בציץ ההוא היה ניכר בו מה טיבו. בהציץ היו האותיות של השם הקדוש מצירות בציור והיו נחקקות ב. ואם הי' זכאי זה שעמד לפניו. אותן האותיות שהיו נחקקות בו תוך דזהב היו בולטות מלמטה למעלה. ועלו מהצטירות ההיא בהארה. והיו מאירות בהפנים של האיש ההוא. דופיעה התנוצצות בו ולא נצצו דאותיות. ברגע ראשון שהסתכל דכדן בו הי' רואה דארת כל האותיות בפניו. וכאשר הסתכל לעיין בי לא הי' רואה כלום. אלא הארת פניו שהיו מאיר כאילו התנוצצות של זהב הי' מתנ ציץ בו. מלבד

פתח רבי אבא ואמר ו) לי הכסף ולי הזהב נאם ה'. זהו שכתוב השמים שמים לה' [ח] בכמה מקומות עיינתי באלה בגדי הקודש. שכתוב בגדי קדש הם. וכתוב ועשו בגדי קדש. מה קדושה יש כאן. אלא כך למדנו. קדושים הם בכל מקום. וכתוב ועשית בגדי קודש. כדמיון שלמעלה. שלמדנו כהן גדול למעלה. כהן גדול למטה בגדי כבוד למעלה. בגדי כבוד למטה. ומה שלא אמר כסף ונחשת. לפי שלמקום אחר נסתלק. שכתוב כל עמודי החצר סביב וגו'. וכתוב ואדניהם נחשת. שהם לכלי שמוש להשתמש עמהם במשכן. אבל כאן באיתן בגדי כבוד. לא דצה שישתמש עמהם איש אחר. מלבד כהן הגדול אשר שמן משחת קדש על ראשו. שכתוב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. שבאותן הבגדים הוא דומה להכהן שלמעלה:

ג) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים. א"ד יהודה הרי ביארו את האורים מ"מ עתו שמאירים. סוד אספקלריא המאירה [פ] וזהו דקיקת אותיות של השם הקדוש בסיד מ"ב אותיות. שבהן נבראי העולמות. והיו משוקעות בו. ואת התמים. סוד האותיות הנכללות במקום אספקלריא שאינה מאירה [י] והיא מיארת בע"ב אותיות נחקקות. שהם סוד השם הקדוש. וכלם נקראים אורים ותמים. בוא יראה כאשר אותן האותיות היו משוקעות שם. בכח ההוא האירו אותיות אחרות כחקיקתן. שרן שמית השבטים. או שהאירו או שנהשבו. והכל בסיד אותן האותיות של ב' שמות הקדושים כמו שאמרנו. ואלו האותיות של השמות הקדושים הן באות על סוד התורה [יא] וכל העולמות נבראו בסוד אלו האותיות. ב' שמות האלה היו נגנזים ומשוקעים שם. ושמות השבטים היו בולטות אותיות שלהם מבח"ן. וע"כ הכל מסיד אלו האותיות בא. והכל נתבאר:

ג) והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה'. א"ר שמעון הכל היא בסיד עליון. לפי שנצרך הקל שיהיה נשמע. והברכות יגיהו על העולם בעבור הבהן. שהוא מברך לכל ועיבד הכל. פעמון זהב זה נתבאר. רמון. שנתמלא כרמון זה. שהוא נתמלא מהכל. והכל נתבאר:

ד) ועשית ציץ זהב טהור וגו'. א"ד שמעון מפני מה נקרא ציץ. משמעותו הסתכלות לדסתכל בו. ולפי שהיה קיים לענין הסתכלות האדם נקרא ציץ. וכל מי שהסתכל בי בציץ ההוא היה ניכר בו מה טיבו. בהציץ היו האותיות של השם הקדוש מצירות בציור והיו נחקקות ב. ואם הי' זכאי זה שעמד לפניו. אותן האותיות שהיו נחקקות בו תוך דזהב היו בולטות מלמטה למעלה. ועלו מהצטירות ההיא בהארה. והיו מאירות בהפנים של האיש ההוא. דופיעה התנוצצות בו ולא נצצו דאותיות. ברגע ראשון שהסתכל דכדן בו הי' רואה דארת כל האותיות בפניו. וכאשר הסתכל לעיין בי לא הי' רואה כלום. אלא הארת פניו שהיו מאיר כאילו התנוצצות של זהב הי' מתנ ציץ בו. מלבד

מראה מקומות ט מגי כ' ב דף רנד ג. ,ף רנא ד) דף ריז:

זין הזהר

[ח] מבוון זה הכתוב הוא שהדבר שהוא רוחני ביותר מחובר למעלה למקום שהוא רוחני ביותר. וכן כאן בבגדי כה"ג לא יאות כסף ונחשת שנעשה מהם כלי שמוש להמשכן אלא מה שהוא יקר ונכבד ביותר דהיינו זהב תכלת וארגמן וכו' [ט] מאור המאיר זו ספירת התפארת שנקרא שמש עלמא דדכורא. ושם מכתיר השם מ"ב: [י] מאור שאינו מאיר מעצמו זו ספירת מלכות שנקראת לבנה. והשם ע"ב מכתיר לה פי' שבא לה הארה מעולם החכמה ששרשו השם ע"ב שהוא הוי"ה במלוי יודי"ן בידוע שאבא יסד ברתא [יא] תורה שבכתב היינו אורים. תפארת. ותורה שבע"פ היינו תמים מלכות:

מלבד הכהן שהי' יודע מראה של הסתכלות הראש נה שהיה רואה לפי שעה. שהרי רצונו של הקב"ה הי' בו באדם ההוא. וידע שהוא מ כן לעולם הבא. לפי שמראה הזה האיר עליו מלמעלה. הקב"ה היה רוצה בו. וכשהיו מסתכלים בו לא ראו כלום. לפי שהמראה שלמעלה אינו נתגלה אלא לפי שעה. ואם עמד אדם לפני הציץ ההוא. ובפניו לא הי' נראה לפי שעה מראה קדושה. היה יודע הכהן שהרי זה בעל עזות מצח. ונצרך לכפר עליו ולבקש עליו רחמים. ח) א"ר יוסי בוא וראה הרי אמרו שכל אותן עזי פנים שאין להם בושה אין להם חלק בעולם הזה ובעולם הבא. וכל אותן עזי פנים שהיו בהם בישראל. כשהיו מסתכלים בציץ ההוא היו משברים את לבם ומפשפשים במעשיהם. לפי שהציץ על נס היה קיים. וכל מי שהסתכל בי היה מתבייש במעשיו. וע"כ היה הציץ מכפר על אותן עזי פנים עזי מצח. כי האותיות של סוד השם הקדוש שהיו הקוקות על הציץ היו מאירות ובולטות ונוצצות. וכל מי שהיה מסתכל בהתנוצצות ההיא של האותיות נפלו פניו מאימה. והיה נשבר לבו. ואז היה הציץ מכפר עליו. כיון שהוא גרם לשבור לבו ולהכנע מלפני רבונו. כדמיון זה היה הקטרת. כל מי שהיה מריח בעשן הזה כשעלה עמוד העשן מן המעלה עשן. היה מברר את לבו בבירור לעבוד לרבונו. והעביר ממנו זהם היצר הרע. ולא היה לו אלא לב אחד לנגד אביו שבשמים. לפי שהקטרת היא ביטול היצר הרע בודאי בכל הצדדים. וכמו שהציץ היה קיים על נס. כן גם הקטרת. שאין לך דבר בעולם לבטל לצד המומאה מלבד הקטרת — :

ג) **ועשית** מזבח מקטר קטרת וגו'. א"ר שמעון זה הכתוב יש לעיין בו. לפי ששני מזבחות היו. מזבח העולה ומזבח קטרת הסמים. זה מבחוץ וזה בפנים. מזבח הקטרת הזה שהיה בפנים למה נקרא מזבח. הלא אין זובחים בו זבחים. ומזבח על שם זבחים נקרא. אלא בשביל שהיה מכטל ומכניע לכמה צדדים רעים. ולבעבור שצד הרע נכנע אינו יכ"ל לשלט ולא להיות קטגור. וע"כ נקרא מזבח. כאשר צד הרע ההוא היה רואה עשן הקטרת שעולה היה נכנע וברח. ולא היה יכול לקרב כלל למשכן. ולפי שלא זכה ולא נתערב באותו השמחה שלמעלה מלבד הקב"ה בעצמו. כיון שהיתה חביבה כל כך. לכן לא עמד מזבח ההוא אלא מבפנים. שזה הוא המזבח שהברכות היו נמצאות בו. וע"כ היה נסתר מן העין. מה כתוב באהרן. ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. שהכניע לו למלאך רמות שלא יוכל לשלט כלל ולא לעשות דין. סימן זה נמסר בידינו. אשר בכל מקום שאומרים בכוונה וברצון הלב כעשה דקטרת. שאין רמיתה שולטת במקום ההוא ולא ינזק. ולא יוכלו שאר עמים לשלט על המקום ההוא. בוא וראה מזבח מקטר קטרת. כיון שכתוב מזבח למה נקרא מקטר קטרת. אלא לפי שנטלו ממקום הזה כח לקשור כמו שעשה אהרן [יב] ועוד שהמזבח הזה נצרך להקטרת הקטרת לקדש אותו בהקטרת ההיא [יג] ולכך נקרא מקטר קטרת. ועוד נקרא מקטר קטרת בתרגומו. לאקטרא קטרת. שהרי אסור להקטיר קטרת במקום אחר. מלבד מהמתתה של יום הכפורים. בוא וראה כל

מראה מקומות ח) דף ריח. ט) דף ריט

זיו הזהר

בר דכסנא סוס ידע מיזו דאסתכליתא קדישא דסוס חמי לפוס שעתא. דסא רעותא דקב"ה סוס ביה בסהוא בר כם וידע דאיהו ומין לעלמא דאתי. בגין דמיזו דא נהרין עליה מלעילא. קב"ה סוס אתרעי ביה וכד מסתכלין ביה לא חמחן מדי. בגין דמיזו דלעילא לא אתגליא אלא לפוס שעתא. ואי קיימא ב"נ קמי סהוא ליך ואכפוי לא אתחזיין לפוס שעתא מיזו קדישא. סוס ידע כהנא דסא איהו תקיף מלחא. ובעי לכפרא עליה ולמבעי עלוי רחמין. ח) א"ר יוסי הא חזי הא אמרו דכל איזון תקיפי מלחא דלית להו כסופא לית להון חולקא בעלמא דין ובעלמא דאתי וכל איזון תקיפי מנחא דהוו בהו בישראל. כד הוו מסתכלן בהסוא ליך הוו אתברן לבייהו ומסתכלן בעובדייהו בגין דליך על הא סוס קאים וכל מאן דמסתכל ביה סוס אכסיף בעובדוי ועי"ד ליך אכפרא על איזון תקיפי אנפין תקיפי מנחא אתיון דרזא דשמא קדישא דהוו גליפין על ליבא הוו נהרין ובלמין יקנין. וכל מאן דסוס מסתכל בהסוא גליו דאתוון אנפוי נפלין מאימתא וסוס אתבר לביה וכדין ליבא מכפרא עליה. כיון דאיהו גרים לתברא לביה ולאתכנעא מקמי מאריה כגוונא דא קטורת. כל מאן דאתרח בהאי תנגא כד סליק הסוא עמודא מהסוא מעלה עשן. סוס מברר לביה בבירורא למפלח למאריה ואעבר מניה זוהמא דיצר הרע. ולא הוה ליה אלא לבא חדא לקבל חבוה דשמיא בגין דקטרת תבירו דיצר הרע איהו ובכל סטרין וכמה דליך סוס קאים על ניסא אוף קטרת. דלית לך מלה בעלמא לאתבר ליה לסטרא אחרא בר קטרת — :

ג) **ועשית** מזבח מקטר קטרת וגו'. א"ר שמעון האי קרא אית לאסתכלא ביה. בגין דתרין מדבחין הוו. מדבחא דעלוון ומדבחא דקטרת בוסתין דא לבר ודא לגו האי מדבחא דקטרת דאיהו פנימאה אתאי אקרי מזבח והא לא דבחין ביה דבחין ומזבח על דא אקרי אלא בגין דבגיל וכפית לכמה סטרין ביסין. ובגין דהסוא סטרא ביסא כפיא לא יכיל לסלטאה ולא לאסוי קטיגורא וע"ד אקרי מזבח כד הסוא סטרא ביסא סוס חמי עשנא דקטרת דסליק אתכפיא וערק ולא יכיל לקרבא כלל לאסכנא ובגין דלא אתזכי ולא אתערב בהסיא חדוה דלעילא בר קב"ה בלחודוי בגין דחביבא כל כך לא קאים הסוא מזבח אלא פנימאה לגו. דהאי איהי מזבח דברכאן אסתכאו ביה ועי"ד סתים מעינא. מהי כתיב בהארן ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. דכפיא ליה למלאך מיות דלא יכיל לסלטאה כלל ולא למעבד דינא. סימנא דא אתמסר בידנא. די בכל אתר דקאמרי בכוונה ורעותא דלבא עובדא דקטרת דלא סלטא מותנא בהסוא אתר ולא יתזק. ולא יכלין שאר עמין לסלטאה על הסוא אתר. תא חזי מזבח מקטר קטרת. כיון דכתיב מזבח אמאי אקרי מקטר קטרת. אלא בגין דנטלו מהאי אתר לאקטרא כמה דעבד אהרן [יב] תו מזבח אצטריך לאקטרא לקדשא ליה בהסוא קטרת [יג] ועי"ד מקטר קטרת תו אקטר קטרת כתרגומו. לאקטרא קטרת. דהא אסיר לאקטרא בהתר אחרא קטרת. בר ממתתה דיום הכפורים. תא חזי

האי

[יב] פי' לקשור למלאך המות ולכל מיני צרה וצוקה של מדת הדין. ויפרש קטרת מלשון קשירה. כמו שדרשו על קטורה שהיא הגר:
[יג] אפשר הכונה על מזבח הקטרת של בית שני שלא נתקדשו הכלים בשמן המשחה אלא ע"י חינוך העבודה בראיתא בפסבת יומא •

הלי מלן דדינא רדיך אבתריה אלעריך לסלי קטרת ולאתבא קמי מאריה דהא סיוע איהי לאסתלקא דינין מניה ובסתי ולהי מסתלקין מניה אי הוא רגיל בהלי לאדכרא תרין זמנין ביומא בצפרא וברמשא. דכתיב קטרת סמים בבקר בבקר. וכתיב בין הערבים יקטירנה ולא איהו קיומא דעלמא תדיר דכתיב קטרת תמיד לפני ה' לדורותיכם ולהי הוא קיומא דעלמא דלתתא וקיומא דעלמא דלעילא בסהדותא אתר דלא אדכר בכל יומא עובדא דקטרת דינין דלעילא ברגין ביה ומותנין סניאו ביה ועמין אחרנין בלעין עליה בגין דכתיב קטרת תמיד לפני ה'. תמיד איהו קיימא לבני ה' יתיר מכל כלהין אחרנין. חביבא איהו עובדא דקטרת דהיא יקיר וחביב קמי קב"ה יתיר ייכל פלהין ועובדין דעלמא. ואע"ג דלעותא איהי מעליה מכלא עובדא דקטרת הוא יקיר וחביב קמי קב"ה תא חזי מה בין לעותא לעובדא דקטרת לעותא אתקינו לה באתר דקרבנין דהוו עבדי ישראל וכל איהו קרבנין דהוו עבדין ישראל לאו היינו חביבין כקטרת ותו מאי בין הלי להלי אלא לעותא איהי תקונא לאתקנא מה דאלעריך. קטרת עביד יתיר. מתקין יקיר קרבין ועביד נהירו יתיר מכלא. ומאן איהי דאעבר זיהמא ואדכי מסכנא. וכלא אתנהיר ואתתקן יתתקר כחדא וע"ד בעינן לאקדמא עובדא דקטרת לעלותא בכל יומא ויומא לאעברא זיהמא מעלמא דאיהו תקונא דכולא כגוונא דסהדותא קרבנא חביבא דאתרעי ביה קב"ה.. ת) ולהי זוהמא לא אתעבר כלא לא אתעבר. דכלא בהלי תליא תא חזי קטרת איהו קדמאה תדיר קדם לכלא. ובג"כ עובדא דקטרת אלעריך לאקדמא לעלותא דשירין ותוסבחן. בגין דכל דא לא סלקא ולא אתתקן ולא אתקסר עד דאתעבר זוהמא. מאי כתיב וכפר על הקדש וגו' בקדושתא ולבתר ויכפר על הקדש לכל חטאתם. וע"ד בעינן לכפרא על קדשא לאעברא זיהמא ולאתדכאה קודשא ולבתר שירין ותוסבחן ועלותא. כלא כדאמרן זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. דהא אינון ידעין לתקנא תקונא דעילא ותתא עד דאתקסר כלא כחדא בקסורא חד בהסיא קטרת עלאה. בתקונא דאתוון רשימין דקב"ה אתקרי בהון ג) ר' אלעזר אמר כתיב ג) שמן וקטרת ישמח לב הרי מיקמוה דמדבח פנימאה ומגרתא קיימי כהדא לאחדותא ואוקימנא דתרי מדבחן הוו חד פנימאה דכלא והלי קיימי לאחדותא וחד לבר לקרבא קרבנין. ויהבי פנייתא נפיק לסלי דלבר ימלן דחתי ויסתכל ינדע חכמתא עלאה רזא דחלה אדני היה [יד] וע"ד לא אתקרב קטרתא אלא בבעתא דשמן אבתכא אסכתא בספרא דבלאה מלכא קטרת היא לאחדיה ולסלקא מותנא. מאי טעמא בגין דדינא ייסלי לבר אבתכא. ואחדותא ואחדו וקסורא דנהירו מסהדותא פנימאה כל מידו ביה קיימא. וכד הלי אתעבר כל דינא אסתלק מהלי ולא יכיל לאעבד דינא ובג"כ קטרת קיימא לבעלא מותנא. וע"ד קטרת קטירו הוה דכלא והא אתקריב בסהדותא פנימאה זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי

בל מי שהדין רודף אחריו נצרך לזה הקטרת ולשוב בתש בה לפני רבונו. שהרי הוא מסייע לסלק הדינים ממנו. ובזה ודאי הדינים מסתלקים ממנו. אם הוא רגיל להזכיר הקטרת שני פעמים בכל יום בבקר ובערב. שכתוב קטרת סמים בבקר בבקר. וכתוב בין הערבים יקטירנה. וזה הוא קיום העולם תמיד. שכת ב קטרת תמיד ה' לדורותיכם. ודאי הוא קיום העולם שלמטה וקיום העולם שלמעלה. במקום ההוא שלא נזכר בכל יום מעשה הקטרת הדינים שלמעלה שורים בו. והרבה מיתות ב'. ועמים אחרים שולטים עליו. לפי שכתיב קטרת תמיד לפני ה'. תמיד היא קיימת לפני ה' יותר מכל עבודות אחרות. חביב הוא מעשה הקטרת שהיא יקרה וחביבה לפני הקב"ה יותר מכל עבודות ומעשים שבעולם. ואע"פ שהתפלה היא מעולה מהכל. אבל מעשה הקטרת הוא יקר וחביב לפני הקב"ה. בוא וראה מה בין תפלה למעשה הקטרת. תפלה תקנוה במקום הקרבנות שהיו ישראל מקריבים. וכל איתן הקרבנות שהקריבו ישראל אין הם חשובים כקטרת. ועיד מה בין זה לזה. אלא שהתפלה היא תקנה לתקן מה שנצרך לתיקון. והקטרת פועלת יותר. שהיא מתקנת וקושרת קשרים ופועלת הארה יותר מהכל. ומה היא. שמעברת הזוהם ונטהר המשכן. והכל מאר ומתתקן ונתקשר ביחד. וע"כ נצרך להקדים מעשה הקטרת לתפלה בכל יום ויום. להעביר הזוהם מהעולם שזהו תקון של הכל. כדמיון קרבן חביב ההוא שהוצה בו הקב"ה ת) ואם הזוהם לא יכתלק כל רע לא יסתלק. שהכל בזה תלוה. בוא וראה שהקטרת קודמת היא תמיד לפני הכל. ולפיכך נצרך להקדים מעשה הקטרת לפני התפלה של השירות והתשבחות. לפי שכל זה איני עילה ואיני מתתקן ואינו מתקשר עד שנסתלק הזוהם. מה כתוב וכפר על הקדש וגו' בתחלה. ואחר כך ומפשעיהם לכל חטאתם. וע"כ נצרך לכפר על הקדש להעביר הזוהם ולטהר את המקדש. ואחר כך שירות ותשבחות ותפלה. הכל כמו שאמרנו. זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. שהרי הם יודעים לתקן התקון שלמעלה ושלמטה עד שנתקשר הכל ביחד בקשר אחד. באותו הקשר העליון. בתקון האותיות הנרשמות שהקב"ה נקרא בהן. ג) ר' אלעזר אמר כתוב ג) שמן וקטרת ישמח לב. הרי ביארו שמזבח הפנימי והמנורה עמדו ביחד להמשיך שמחה. וביארנו ששני מזבחות היו. אחד לפנים מהכל. וזה שעמד לדמשיך שמחה. ואחד שעמד מבחוץ להקריב קרבנות. ומזה הפנימי נשכע לזה שמבחוץ. ומי שרואה ומבין יבין חכמה העליונה. כור דדבר אדני היה [יד] וע"כ לא נקרב קטרת אלא בשעה ששמן המנורה נמצא. מגינו בספר של שלמה דמלך. קטרת היא להמשיך שמחה ולבטל המיתה. מה הטעם. לפי שהדין ממזבח החיצון נמצא. והרוה ושמחה והתקשרות האורות היא ממזבח הפנימי. שכל שמחה בו קיימת. וכאשר כח הפנימי נתעורר כל דין נסתלק מהחיצון. ואינו יכול לעשות דין. ולפיכך קטרת קיימת לבטל המיתה. ולכך הקטרת היא התקשרות הכל. וזאת נקרב במזבח הפנימי. זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא

מראה מקומות ת) דף ריט. ג) נספיתן קנא ג) מבני כ"ו

יד) מזבח החיצון נגד השם אדנ"י. ומזבח הפנימי נגד השם הוי"ה בניקוד צר"י שטרמז על עולם הבינה. והיינו מרכות ובינה אימא תתאה ואימא עלאה. שכל מזבח רמז על בחינת נוקבא וידוע שהבינה אע"ג דמינה דינין מתערין יש בה כח דמתקת הדינים:

הבא. עליהם כתוב ח) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ·

גודל מעלת התפלה

ג) **פתח** ר' יוסי ואמר. ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. כאן מדבר בענין דתפלה שצריך האדם להתפלל לפני הקב"ה. שהיא עבודה האמת הגדולה והיקרה באותן עבודות של רבונו. בוא וראה יש עבודת הקב"ה שקיימת במעשה. שהיא עבודה הקיימת בפעולת הגוף. ויש עבודת הקב"ה שהיא עבודה פנימית יותר והיא עיקר הכל. בהגוף יש י"ב אברים העומדים לפעולת הגוף. ואותן אברי הגוף עבודת הקב"ה שבמעשה קיימת בהם. לפי שעבודת הקב"ה שבמעשה בשני צדדים קיימת באברי הגוף החיצונים [מו] ויש י"ב אברים אחרים פנימים שהם תוך הגוף בפנים [מז] והם תקונים פנימים בתוך הגוף שיתתקן בהם תקון הרוח. שהיא עבודה יקרה דפנימית להקב"ה. כמו שביארנו בענין סודות הפנימים שאמר רבי שמעון. שהם סוד החכמה העליונה הנודעות בין החברים. אשרי הלקם. תפלת האדם היא עבודת הרוח. והיא קיימת בסודות עליונים. והאנשים אין יודעים שהריתפלת האדם ב קעת אוירים בוקעת רקיעים כותחת פתחים זעולה למעלה. בשעה שמאיר אור היום ונפרש האור מן החשך. אז הולך הכרוז בכל הרקיעים. דתתקנו שרי הפתחים. שרי ההיכלות. כל אחד ואחד על משמרתו. לפי שאותן השרים ששליטתם ביום אינם אותן ששליטתם בלילה. ובאשר נכנס הלילה מעבירים השרים של היום. ונתמנים שרים אחרים השולטים בלילה. ונתחלפים אלה באלה. וזהו הסוד שכתוב את המאור הגדול לממשלת היום וגו'. וממשלת היום וממשלת הלילה היינו אותן השרים הממונים ביום. ואותן השרים הממונים בלילה. אלה נקראים ממשלת היום. ואלה נקראים ממשלת הלילה. כאשר נכנס הלילה כרוז יוצא. התתקנו השרים של הלילה כל אחד ואחד למקומו. וכאשר מאיר היום כרוז יוצא. התתקנו השרים של היום כל אחד ואחד למקומו. וכאשר הכרוז נכרז אז כלם כל אחד ואחד נפקד על המקום ההוא הראוי לו. ואז השכינה מקדמת ויורדת. וישראל נכנסים לבתי כנסיות לשבח לרבונם. פותחים בשירות ותשבחות שנצרך לו לאדם. כיון שהכין עצמו בעבודה התלויה במעשה. בהתקונים של מצוה וקדושה [יז] ליחד לבו בתקון העבודה דפנימית של רבונו. ולהשים את לבו ורצונו בעבודה הזאת. אותן הדיבורים שאומר כל דבור עולה. ואותן הממונים שקיימים באויר נתמנים לד' צדדי העולם: לצד מזרח נתמנה ממונה אחד שקיים בהאויר לצד ההוא **גזרדיא** שמו. ועמו שרים ממונים אחרים. שהם מחכים לאיתו הדבור של תפלה. והדבור עולה בהאויר בצד ההוא. ולוקחו זה הממונה. אם זה הוא דבור כראוי אותו הממונה וכל אותן השרים נושקים לדבור הזה. ועולים עמו עד אויר הרקיע הדוא שלמעלה. ששם יש ממנים ושרים אחרים. בשעה שנושקים לדבור ההוא

מראה מקומות ח) יבמות מ"ש ב דף יא

גודל מעלת התפלה

ג) **פתח** ר' יוסי ואמר. ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ककא מייכי בגלותא דבני בר נש לגלאה קמיה דקב"ה. דאיהי פולחנא חדא רבא ויקירא מאינון פולחנין דאתריה. תא חזי אית פולחנא דקב"ה דקיימא בעובדא. דאיהו פולחנא דקיימא בעובדא דגופא. ואית פולחנא דקב"ה דאיהו פולחנא פנימאה יתיר דאיהו עקרא דכלא. בגופא אית תריסר שייפין דקיימין בעובדא דגופא ואינון שייפין דגופא פולחנא דקב"ה דעובדא קיימא בהו. בגין דפולחנא דקב"ה בתרין סטרין קיימין בשייפין דגופא לבר [מו] ואית תריסר שייפין אחרנין פנימאין לגו מן גופא [מז] ואינון תקונין פנימאין לגו מן גופא לאתתקנא בהו תקונא דרוחא. דאיהו פולחנא יקירא פנימאה דקב"ה. כמה דאוקימנא גו רזין פנימאין דקאמר רבי שמעון. ואינון רזא דחכמתא עלאה ואתידיעו ביני חברייא ואלה חולקהון. ללותא דב"נ איהו פולחנא דרוחא ואיהי קיימא ברזין עלאין ובני נשא לא ידעין דהא ללותא דב"נ בקעא אוירין בקעא רקיעין פתחא פתחין וסלקא לעילא בשעתא דנהיר נהורא ואתפרש נהורא מן חשוכא. כדין כרוזא אזלא בכלהו רקיעין. אתתקנו שרי דפתחין. מאריהון דהיכלין. כל חד וחד על משריה. בגין דאינון דשלטניהון ביממא לאו אינון דשלטניהון בליליא. וכד עאל ליליא אתעברו שולטנין דיממא. ואתיאנון שולטנין אחרנין דשליטין בליליא. ואתחלפן אלין באלין. ורזא דא את המאור הגדול לממשלת היום וגו'. וממשלת היום וממשלת הלילה שולטנין אינון די ממנן ביממא ושולטנין אינון די ממנן בליליא. אלין אקרון ממשלת היום ואלין אקרון ממשלת הלילה. כד עאל ליליא כרוזא נפקא. אתתקנו שולטנין דליליא כל חד וחד לאתריה וכד נהיר יממא כרוזא נפקא אתתקנו שולטנין דיממא כל חד וחד לאתריה. וכד כרוזא אכריז כדין כלהו כל חד וחד אתפקד על הסוא אתר דאתחזי ליה וכדין שכינתא קדמא ונחתא. וישראל עאלין לבי כנישתא לשבחא למאריהון. פתחין בשירין ותושבחן דבעי ליה לבר נש. כיון דאתקין גרמיה בפולחנא דעובדא בתקוני דמלוה וקדושה [יז] ליחדא לביה בתקונא דפולחנא פנימאה דמאריה ולשוחה לביה ורעותיה בהסוא פולחנא. אינון מלין דקאמר האי מלה סלקא ואינון ממנן דקיימין באוירא אתמנון לד' סטרי עלמא. לסטר מזרח אתמנא ממנא חד דקיימא באוירא להסוא סטרא **גזרדיא** שמיה. ועמיה סרכין ממנן אחרנין. דאינון מחכאן להאי מלה דלגלותא. וסלקא באוירא בהסוא סטרא. ונטיל לה האי ממנא לאי מלה כדקא יאות הוא וכל אינון סרכין נשקין להאי מלה. וסלקין עמה עד הסוא אוירא דרקיעא לעילא. דתמן ממנן סרכין אחרנין. בשעתא דנשקי להאי מלה

פתחי

[מו] י"ב אברים החיצונים הם ב' עינים. ב' אזנים. חוטם. ב' ידים. ב רגלים. ג' אברי הזכרות. והם בתרין סטרין בחינת ימין ובחינת שמאל הסד וגבורה: [מז] י"ב אברים הפנימים הם מוח. לשון. קנה. ושט. לב. ריאה. כבד עם יותרת הכבד. מרה. טחול. ב' כליות קיבה עם האצטומכא ושאר המעיים. בכלל המוח הוא גם בן חוט השדרה: [יז] מצוה וקדושה היינו ציצית ותפלין:

פתחי ואמרי. וכאין אתין ישראל דידעיתו לאעטרא למאריכון בעטרין קדישין וכלה איהו פומא דמלה דעטרה דא נפקא אמיה כדין פרחין אתוון דשמא קדישא דקיימין באוירא דתריסר אתוון דהשמא שאת שליש באוירא והאי איהו שמא דהוה מאה ביש אליהו עד דאסתלק לשמיא. והיינו דקאמר עובדיה לאליהו ה) ורוח ה' יסחך. בגין דבשמא דא הוה אליהו מאה ביש באוירא [יח] יהאי איהו שמא דשליש באוירא. ואיהו אתוון פרחין שלקין בהסיא מלה. וההוא ממנא דיתפתחן דאוירא בידיה. וכל איהו ממנו אחרנין כלהו שלקין ביה עד רקיעא. יאתמסר בידא דממנא אחרא לשלקא לעילא לאסר דרוס איה יממנא אחרא דשלטא באוירא לאהוא אסר. וכמה ממנו אחרנין וסרכין עמיה פסגניה שמיה. ולית אתיסרלון מפתחן דאוירא לאהוא אסר וכל איהו מאדי דעקו דלגאן גלותא לאתריהון מנו עקתא מנו תבירו דלבא. אי אסיא מלה כדקא יאות שלקא לאוירא בההוא אסרא. ונמיל לה אאי ממנא ינשיק לה. כד נשיק לה פותח ואומר. קב"ה יחוס לקבלך יבניך יתמלי רחמין. ושלקין עמה כל איהו ממנו קדישין וכל איהו סרכין דההוא אסרא. ופרחין אתוון דשמא קדישא. דאיהו ד' אתוון דמתעטרין ושלטין בההוא אסרא דאוירא ושלקין בההוא אסרא דאוירא עד רקיעא עד אסוא ממנא דרקיעא דשליש בההוא אסרא. לאסר לפין לית ממנא אחרא. ועמיה כמה סרכין מינון דשלטין באוירא וההוא ממנא פתחיה שמיה. והאי אתמנא באוירא לאהוא אסרא. וכל איהו דמגלגלן גלותין על בעלי דבבו דעקין לון כד מלה דאסיא גלותא שלקא לאוירא בההוא אסרא אי זכאה היא נמיל לה אאי מינא ונשיק לה. כדין אתער רוחא חדא דנפקא מנו תהומא בסערא דלפון. וההוא רוחא קאי בכל איהו אוירין. ונפלי כלהו אסיא מלה ושלקין לה עד רקיעא ונשקין לה. פתחי ואמרי. מאדך ירמי שנאך לקמך. ואזלא ושלקא ובקעא אוירין עד דשלקין עמה לגבי רקיעא קדמאה:

כד שלקא גלותא תשאת לגבי חד מינא דאתתא לאסר תרבא ותרן קיימין תשעה פתחין ובהו קיימין כמה סרכין וכמה ממנן ועלייהו מינא חד די שמיה זבוליאל. ודא איהו דבעי לשמא בהאי רקיעא בימינא. ולא אתיהיב ליה רשו עד דשליק נהורא דסיהרא. וכדין אפיק כל איהו חילין וכל איהו ממנן. וכד נהיר ימינא עאלין כלהו בפתחא חדא מאיהו ע' פתחין דאיהו פתחא עלאה על כלהו. וכד גלותא שלקא עאלת בההוא פתחא. וכלהו סרכין וכלהו ממנן נכקין מההוא פתחא ג) ועליהון זבוליאל הסוא רב מינא ונפקי כלהו ונשקי לה. ומשתן עמה עד רקיעא תניינא וכד שלקא גלותא עד אסוא רקיעא אתפתחו תריסר תרעין דההוא רקיעא [יט] ובההוא תרעא דתריסר קאים ממנא חד דשמיה ענאל. והאי ממנא על כמה חילין על כמה מסריין. וכד גלותא שלקא קאים האי ממנא וכריז על כל איהו פתחין ואומר פתחו שערים. וכלהו תרעין פתיחין. ואעלת גלותא בכל איהו פתחין. כדין אתער חד ממנא סבא דיומין דקאים

מראה מקומות ה) מלכים א' י"ח ב) דף רכ.

זין הזהר

ההוא פתחים ואמרים. זכאים אתם ישראל שידעתם להכתיר לאדוניכם בעטרות קדושות. זכאי הוא הפה שהדבור של עטרה זו יצא ממנו. אז פורחות האותיות של השם הקדיש הקיימות בהאויר. כי י"ב אותיות של השם הקדוש ההוא שולטות בהאויר. וזה השם שהיה פורח בו אליהו עד שעלה לשמים. וזהו שאמר עובדיה לאליהו ה) ורוח ה' ישאך. לפי שבשם הזה היה אליהו פורח בו באויר [יח] וזה הוא השם ששולט בהאויר. ואותן האותיות פורחות ועולות עם הדבור ההוא. וזה הממונה שמפתחות האויר ביד. וכל שאר הממונים כלם עולים עם הדבור עד הרקיע. ונמסר ביד ממונה אחר לעלות למעלה: לצד דרום יש ממונה אחר ששולט בהאויר לצד הדוא. וכמה ממונים ושרים אחרים עמו פסגניה שמו. ולו נמסרים מפתחות האויר לצד ההוא. וכל אותן בעלי צרות שמתפללים תפלות לרבונם מתוך צרה מתוך שבירת הלב. אם זה הדבור כראוי הוא עולה לאויר בצד ההוא. ולוקחו זה הממונה ומנשקו. כאשר מנשקי פותח ואומר. הקב"ה ירחם עליך ובעבורך יתמלא רחמים. ועולים עם התפלה כל הממונים הקדושים וכל השרים של הצד ההוא. ופורחות האותיות של השם הקדוש. שהן ד' אותיות המוכתרות וש לטות בצד ההוא של האויר. ועולות עם התפלה באותו צד האויר עד הרקיע. עד אותו הממונה ברקיע ששולט בצד ההוא: לצד צפון יש ממונה אחר. ועמו כמה שרים ממונים השולטים שם בהאויר. וזה הממונה פתחיה שמו. והוא נתמנה בהאויר לצד ההוא. וכל אותן שמתפללים תפלות על השונאים המצירים להם. כאשר הדבור של אותה התפלה עולה להאויר בצד ההוא. אם זכאי הוא לוקחו זה הממונה ומנשקו. אז נתעורר רוח אחד היוצא מתוך התהום בצד צפון. ורוח הזה קורא בכל אותן האוירים. ולוקחים כלם זה הדבור ומעלים אותו עד הרקיע ומנשקים לו. פותחים ואומרים. רבונך ישליך שונאך לפניך. והתפלה הולכת ועולה ובוקעת אוירים עד שעולים עמה לרקיע הראשון.

כאשר כל התפלות עולות להרקיע מניעות אצל ממונה אחד שנתמנה לצד מע"ב. ושם קיימים תשעה פתחים. ובהם קיימים כמה שרים וכמה ממונים. ועליהם ממונה אחד אשר שמו זבוליאל. וזה הוא שנפקד לשמש ברקיע הזה ביום. ולא נתנה לו רשות עד שנסתלק האור של הלבנה. ואז הוא מוציא כל אותן החילות וכל אותן הממונים. וכאשר מאיר היום נכנסים כלם בפתח אחד מאותן ט' פתחים. שהוא פתח העליון על כלם. וכאשר התפלה עולה נכנסת בפתח ההוא. וכל השרים וכל הממונים יוצאים דרך הפתח ההוא. ג) ועליהם זבוליאל הממונה הגדול ההוא. ויוצאים כלם ומנשקים לה. ומגיעים עמה עד רקיע השני. וכאשר התפלה עולה עד הרקיע הדוא נפתחים י"ב שערים שברקיע ההוא [יט] ובזה השער הי"ב עומד ממונה אחד אשר שמו ענאל. והוא ממונה על כמה היילות על כמה מחנות. וכאשר התפלה עולה עומד זה הממונה ומכריז על כל אותן הפתחים ואומר פתחו שערים. וכל השערים נפתחים. והתפלות נכנסות בכל אותן הפתחים. אז נתעורר ממונה אחד זקן הימים שעומד

עיין אמרו המקובלים שזה השם בן י"ב אותיות הוא מן צירוף חג' שמות הוי"ה אהי"ה אדנ"י: [יטן אלו י"ב שערים הם כנגד י"ב שבטים שבכל שער עולין התפלות משבט אחר. וכל שבט יש לו נוסח אחר בתפלה ושער הראוי לו:

שעומד לצד דרום. אשר שמו **עזריאל סבא**. ולפעמים נקרא **מחניאל**. לפי שהוא נתמנה על ששים רבוא מחנות. וכלם בעלי כנפים. שרי המחנות מלאים עינים. ואצלם עומדים אותן המחנות בעלי אזנים. ונקראים בעלי אזנים לפי שהם מאזינים לכל אותם המתפללים תפלתם בלחש ברצון הלב. שלא נשמעת אותה התפלה לאחר. זאת התפלה עולה ומאזינים אותה כל אותן הנקראים בעלי אזנים. ואם תפלת הלחש נשמעת לאזני איש אין מי שיאזין אותה למעלה. וגם אחרים אין מאזינים אותה מלבד מי ששמע אותה בתחלה. לפיכך נצרך להשבר שלא ישמעו אנשים תפלת הלחש ועוד שתפלת הלחש נדבקת בעולם העליון. וענין עולם העליון לא נצרך להשמע. כדמיין הזה מי שקורא בספר התורה אחד יקרא והשני ישתק. ואם שנים קורין בתורה מגרעים אמינה שלמעלה. אלא שיהיה קול ודבור אחד כמו שנצרך. בשביל שיהיר קול ההוא ודבור ההוא אחד. וכאשר התפלה הזאת עולה בלחש. כל אותן ששים רבוא מחנות. וכל איתן בעלי עינים. וכל אותן בעלי אזנים כלם יוצאים ומנשקים לאותן דבורי התפלה שעולה. וש"כ עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. עיני ה' אל צדיקים. אלו בעלי העינים שלמטה. ואזניו אל שועתם. אלו בעלי האזנים: רקיע הג'. תפלה ההיא עולה ומגעת לזה הרקיע. ושם ממונה ההוא שנקרא **גדריה**. ועמו כמה שרים וכמה ממונים. והוא משמש ג' פעמים ביום לנגד שרביט אחד המופיע ויוצא. עולה ויורד ואינו עומד במקום אחד. וזה הוא שרביט שמתנשא ג' פעמים ונגנז. וכאשר התפלה עולה יורד שרביט ההוא ומשתחוה לפני אותה התפלה וזה הרקיע נקרא רקיע השרביט. וכאשר תפלה ההיא עולה. אותו הממונה לאחר שהשתחוה מכה בשרביט ההוא על סלע חזק המאיר. שהוא עומד באמצעות הרקיע ההוא. ויוצאים מתוך הסלע ההוא ג' מאות ושבעים וחמשה חיילות. שהם גנוזים שם מן היום שירדה התורה לארץ. לפי שהתגברו לקטרג שלא תרד לארץ. וגער בהם הקב"ה ונכנסו לתוך הסלע ההוא ואין יוצאים. מלבד באותה שעה שהתפלות עולות. פותחים ואומרים ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. זו היא התפלה שעולה לכל אותן הרקיעים [כ] אז משתחוים לפניה. מכאן ולהלאה התפלה נכתרת בעטרות עליונות ועולה לתוך רקיע רביעי. ואז יוצא השמש בכחותיו. **ושמשיאל** הממונה הגדול יוצא. ושם"ה מחנות עולים עמו להוך הרקיע ההוא. ונקראים ימות החמה. וכלם מכתירים לתפלה ההיא בעטרות בשמים של הגן עדן. ושם מתעכבת התפלה עד שכל המחנות עולים עמה לתוך הרקיע החמישי. ושם יש ממונה אחד **גדריאל** שמו. והוא שר המלחמות של שאר עמים. וכאשר התפלה עולה אז נזדעזע הוא ובל המחנית שלו. ונשבר כחותם ויוצאים ומשתחוים ומכתירים לתפלה ההיא. ועולים עמה עד שמגיעים אצל רקיע הששי. ואז יוצאים כמה חיילות וכמה מחנות ומקבלים אותה התפלה. ועולים עמה עד שמגיעים לשבעים שערים. ששם עומד ממונה אחד אשר שמו **ענפיאל** השר הגדול. והיא מכתיר אותה התפלה בשבעים עטרות. וכיון שנתעטרה התפלה בכל אותן הכתרים אז מתחברים כל אותן המחנות של כל הרקיעים. ומעלים לאותה התפלה שנתעטרה בכל אותן

דקאים לספר דרום. דשמיה **עזריאל סבא**. ולזמנין אתקרי **מחניאל**. בגין דאתחזא על שתין רבוא מסריין. וכלהו מארי דגדפין. מארי דמסריין מלין עיינין ולגביהון קיימין אינון מסריין מאריהון דאודנין ואקרון אודנין בגין דאינון לייתין כל אינון דמצלאן צלותהון בלחיש ברעותא דלבא דלא אשתמע אסיר צלותא לאחרא האי צלותא סלקא ולייתין לה כל אינון דאקרון מארי דאודנין. והי הסיא צלותא אשתמע לאודנין דבר כם לית מאן דלייתי לה לעילא ולא לייתין לה אחרנין בר מאן דשמע בקדמיתא בגין כך בעי לאסתמרא דלא ישמעון בני נשא להאי צלותא ותו דמלה דצלותא אתחדא בעלמא עלאה ואלה דעלמא עלאה לא אצטריך לאשמע. כגוונא דא מאן דקרי בספרא דאורייתא חד לקרי וחד לשתוק והי תרי קראן באורייתא נרעי מהימנותא דלעילא אלא דיהא קלא ודבור חד כמה דאצטריך בגין דיהא ההוא קלא וההוא דבור חד וכד אתי צלותא סלקא בלחישו. כל אינון שתין רבוא מסריין וכל אינון מארי דעיינין וכל אינון מארי דאודנין כלהו נפקי ונפקי לאתהוא מלה דצלותא דסלקא אר"ד עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. עיני ה' אל צדיקים. אלין מארי דעיינין דלתתא ואזניו אל שועתם אלין מאריהון דאודנין. רקיעא תליתאה הסיא צלותא סלקא ומטי לההוא רקיעא ותמן אתוא ממנא דאקרי **גדריה** ועמיה כמה סרכין וכמה ממנן. ואיהו משמש ג' זמנין ביומא לקבל חד שרביטא דזהירא דנפיק סליק ונחית ולא קיימא באתר חד ואתי איהו שרביטא דנפיל ג' זמנין ואתגניז וכד צלותא סלקא נחית ההוא שרביטא וסגיד קמי ההוא צלותא ואקרי האי רקיעא רקיעא דשרביטא. וכד סלקא אסיא צלותא. ההוא ממנא באתר דסגיד במשמ באסיא שרביטא בגיזרא תקיפא דזהיר. דאיהו קאים באמצעיתא דההוא רקיעא. ונפקי מנו ההוא מיגרא תלת מאה ושבעין וחמש חיילין דאינון גניזין תמן מן יומא דאורייתא אתתא לארעא. בגין דאתתקפו לקטרגא דלא תתוא לארעא ואגניף בהו קב"ה ועאלו גו אסיא מיגרא ולא נפקין. בר ההוא זמנא דצלותא סלקא כתרי ואמרי ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. דא היא צלותא דסלקא על כל אינון רקיעין [כ] כדין סגדין לגבה מכאן ולהלאה צלותא אתעטרא בעטרין עלאין וסלקא לגו רקיעא רביעאה. וכדין שמשא נפקא בדרגוי **ושמשיאל** רב ממנא נפיק ושס"ה מסריין סלקין עמיה לגו ההוא רקיעא ואקרון ימות החמה. וכלהו מעטרן לאסיא צלותא בעטרין דבושמין דגנתא דעדן. ותמן אתעכבת צלותא עד דכלהו מסריין סלקין עמה לגו ההוא רקיעא חמישאה ותמן איהו ממנא חד **גדריאל** שמיה. והוא מארי קרבין דשאר עמין. וכד צלותא סלקא כדין אזדעזע הוא וכל מסריין דיליה. ואתבר חילייהו ונפקי וסגדי ומעטרין לאסיא צלותא. וסלקין עמה עד דמטו לגבי רקיעא שתיתאה וכדין נפקין כמה חיילין וכמה מסריין ומקבלין לאסיא צלותא. וסלקין בהדה עד דמטו לשבעין תרעין. דתמן קאים חד ממנא די שמיה **ענפיאל** רב ממנא ואיהו מעטר לאסיא צלותא בשבעין עטרין וכיון דאתעטרא צלותא בכל אי עטרין כדין מתחברן כל אינון חיילין דכלהו רקיעין. וסלקין לאסיא צלותא דאתעטרא בכל עטרין

זין הזהר

[כ] פי' שמודים אלו תחיילות שאדיר שמו בכל הארץ בעבור תפלת ישראל שעורה לכל אותן הרקיעים להיות בתר להקב"ה:

עטרין לגבי רקיעא סביבאה. וכדין עאלת לגותא.
וסנדלפון רב יקירא עלאה. דכל מפתחן דמאריה בידיה. אעיל לההוא לגותא לגו שבעה היכלין. דאינון איקרון היכלין דמלכא. והאי לגותא דמתעטרא בכל הני עטרין כד עאלת יתחבר לון כחדא. לתתעטרא לעילא למהוי כלא חד כדקא יאות ושאר דקב"ה מתעטרא בכל סטרין עילא ותתא למהוי חד. וכדין ה) ברכות לרחם לדיק כתיב. זכאה חולקיה דב"נ דידע לסדרא לגותיה כדקא יאות ג) ווי ליה לב"נ דלא ידע לסדרא לגותיה או דאפיק לגותיה מגומא מסאבא. דאסתאבת בליבא ביסא או מלה דעבופא לגותא דהאי ב"נ אתדחיה לבר. ותא חזי מאי דא"ר שמעון בעינא דשבעה תדורי גיהנם וז' היכלות דיליה. דבהיכלא קדמאה לגו אית חד רוחא אסאבא. דאיהו עגאה על כלא וקיימא על כל היכלא דא יכלהו נפלי בגיהיס והאי אקרי נמגיתא. האי הוא סומקא כוורדא ואיהו קאים לאבאסא תדיר דהא כד לגותא דב"נ אתדחיא ולא זכי בה ההוא ב"נ האי רוחא קיימא וסלקא ואסתתף ברוחא אסאבא עלאה על כלא. ואסתי לעילא ואדכיר חובוי דב"נ קמי קב"ה יסומנך ג) ויבוא ג"ם הטמ"ן בתיכם. ולא כתיב ויבוא הטמן אלא ג"ם. ומהאי רוחא ביסא תליין כמה גרדינין אחרנין. דאינון ממנן לאחדא מלה ביסא או מלה אמופא דאפיק ב"נ מפומיה ולבתר אפיק מלין קדישין. ווי לון ווי לחייהון אלין אינון בני נשא דגרמי לאלין גרדינין אחרנין לסלקאה ולמפנס אתר קדישא. ווי לון בהאי עלמא ווי לון לעלמא דאתי. בגין דאלין רוחין מסאבין נפלין האי מלה אסאבא. וכד אפיק ב"נ לבתר מלה קדישא אקדישו אלין רוחי מסאבי ונפלי ההוא מלה אסאבא ומסאבי לההיא מלה קדישא ולא זכי ביה בר נש וכביכול תשש חילא קדישא

ד) **ותא** חזי מאי דא"ר שמעון ברזא דז' רקיעין דאקרון ז' היכלין. בהיכלא קדמאה [דאתקרי היכל לבנת הספיר] אית חד ממנא שמשא **טהריאל** שמיה. יאיהו קיימא על כתפא דההוא היכלא. וכל נשמתין דלקין קיימא האי ממנא בהאי פתחא. וכתיב ממנן אחרנין עמיה כלהו אשא דמלהבא ושרביטין דאשא בידייהו. יכלהו מארי דעיינין יהאי ממנא קיימא בסטרא דא. אי זכתה האי נשמתא למיעל האי ממנא פתח פתחא ועאלת. ואי לא וכאת ההוא ממנא אחרא דקיימא בסטרא אחרא זמין תמן יכמה אלף ורבבן גרדיני נימוסין עמיה. דהי לה האי מיזגא קדישא יקיים לה ההוא ממנא אחרא די בסטרא דמסאבא ואעיל לה גו אינון היכלי מסאבי. וכל אינון גרדיני נמוסיא אחדי לה עד דמתי לה לגיהנם. ואתדנת תמן תריסר ירחי. תקונא דההוא סטרא אחרא די דינא לאתדנה בהו חייביא כגוונא דא ההוא ממנא קדישא דקיימא על ההוא פתחא. כל אינון אלותין דבקעי אויירין ורקיעין למיעל קמי מלכא. אי אלותא דסגיאין אינון פתח פתחא ואעיל ההוא אלותא. עד דאתעבידו כל אלותין דעלמא עטרא בריש דלדיק חי עלמין כתר דאוקמוה. ואי אלותא דיחיד סלקא עד דמטי לפתחא דהיכלא דא דהאי ממנא קיימא ביה. אי יאה האי אלותא לאעלא קמי מלכא קדישא. מיד פתח פתחא ואעיל לה ואי לא יאה דחי לה לבר ונחתא ושמיא בעלמא. יקיימא גו רקיעא תתאה מאינון רקיעין דלתתא דמדברי גו עלמא

אותן הכתרים אצל רקיע השביעי. ואז נכנסת התפלה.
וסנדלפון השר הנכבד העליון. שכל מפתחות רבוני בידו. מכניס התפלה ההיא לתוך שבעה היכלות. שהם נקראים היכלי המלך. וכל התפלות שנתעטרו בכל אותן הכתרים כאשר נכנסין מחבר אותן ביחד. להכתיר למעלה להיות הכל אחד כראוי. ושמו של הקב"ה מתעטר בכל הצדדים למעלה ולמטה להיות אחד. ואז ה) ברכות לראש צדיק כתוב. אשרי חלקו של איש היודע לסדר תפלתו כראוי. ג) וי לו לאיש שאינו יודע לסדר תפלתו. או שהיציא תפלתו מן פה טמא. שנטמא בלשון הרע בלצנות או בדברי ניאוף. תפלתו של זה האיש נדחית לחוץ. ובוא וראה מה שא"ר שמעון בענין השבעה מדורי גיהנם וז' היכלות שלו. שבהיכל הראשון בפנים יש רוח טמא אחד. שהוא שם העליון על הכל וממונה על כל ההיכל הזה. וכלם עושים בפקידתו. והוא נקרא נמגים"א. וזה הרוח הוא אדום כלו כמו ורד. והוא עומד להרע תמיד. שהרי כאשר תפלת האדם נדחה ואינו זוכה בה המתפלל ההוא. זה הרוח עומד ועולה ונשתתף ברוח הטמא העליון על כלם. ומקטרג למעלה ומזכיר חטאי האיש לפני הקב"ה. וסימנך ג) ויבא ג"ם השט"ן בתיכם. ולא כתוב ויבוא השטן אלא ג"ם. ומזה הרוח הרע תולים כמה רוחות רעים אחרים. שהם ממונים לאחוז דבור הרע או הדבור של ניאוף שהוציא האיש מפיו ואח"כ הוא מוציא דבורי קדושה. וי להם וי לחייהם. אלו האנשים גורמים לאותן רוחות רעים האחרים לשלט ולפגם מקום הקדוש. וי להם בעולם הזה וי להם לעולם הבא. לפי שאלו רוחות הטמאים לוקחים זה הדבור הטמא. וכאשר זה האיש מוציא אח"כ דבורי קדושה. מקדימים אלו רוחות הטמאים ולוקחים דבור טמא ההוא וטמאים בו דבורי הקדושה שלו. ואין זה האיש זוכה בהם. וכביכול נחלש עי"ז כח הקדושה.

ד) **ובוא** וראה מה שא"ר שמעון בסוד ז' הרקיעים שנקראים ז' היכלות. בהיכל הראשון שנקרא [היכל לבנת הספיר] יש ממונה משרת **טהריאל** שמו. והוא עומד על פתח היכל ההוא. ולעומת כל הנשמות העולות עומד זה הממונה בפתח הזה. וכמה ממונים אחרים עמו. כלם אש לוהט ושרביטי אש בידם. וכלם בעלי עינים. וזה הממונה עומד בצד הזה. אם זכתה נשמה זו ליכנס ממונה הזה פותח הפתח ונכנסת. ואם לא זכתה אז ממונה האחר ההוא העומד בצד אחר מזומן שם. וכמה אלפים ורבבות ממוני הדין עמו. זה הממונה הקדוש מדחה להנשמה ותופשה ממונה האחר ההוא שבצד הטומאה. ומכניסה לתוך אותן היכלי הטומאה. וכל אותן ממוני הדין אוחזים לה עד שמכניסים לה לגיהנם. ונידנת שם י"ב חודש. שכך נתקן שצד האחר ההוא יהיו הבית דין לדון בהם הרשעים. כדמיון זה אותו הממונה הקדוש העומד על פתח ההוא. כל אותן התפלות הבוקעות אוירים ורקיעים ליכנס לפני המלך. אם תפלות רבים הן פותח הפתח ומכניס התפלות. עד שנעשות כל תפלות העולם עטרה בראש הצדיק חי העולמים כמו שנתבאר. ואם תפלת יחיד עולה עד שמגיע לפתח אותו דהיכל שזה דממונה עומד בו. אם ראויה תפלה זו ליכנס לפני המלך הקדוש. מיד הוא פותח הפתח ומכניסה. ואם אינה ראויה דוחה אותה לחוץ ויורדת ומשוטטת בעולם. ועומדת תוך רקיע דתחתון מהרקיעים שלמטה דנוהגים בעולם

מראה מקומות ה) משלי י' ט דף נספג: ג) לעיל ה' ד) דף נספב.

בעולם. ובזה דרקיע עימד במונה אחד ושמי סהדיאל המטונה על זה הרקיע. והוא לוקח כל אלו התפלות הנדחות דנקראית תפלות פסולות וגונזן. עד שזה האיש חוזר בתשובה לפני רבונו כראוי ומתפלל תפלה אחרת שהיא זכה. תפלה זכה זו כשהיא עולה לוקח המטונה ההוא סהדיאל תפלה הפסולה ומעלה אותה למעלה עד שתפגע בזאת התפלה הזכה. ועולות ומתערבות יחד ונכנסות לפני המלך דקדוש. ולפעמים נדחית תפלה זו לפי שהאיש ההוא נמשך אחר צד הטומאה. והוא נטמא בצד הדוא. לכך לוקח אותה ממונה ההוא שבצד הטומאה המתיעב. ואז עימד צד הטומאה המתועב ההוא ועולה ומזכיר חטאי דאיש ההוא לבני הקב"ה ומסטין עליו למעלה. וע"כ כל התפלות וכל הנשמות כשהן עולות. כלן עולות ועימדות לפני היכל זה. ודממונה הזה עימד בפתח ההיכל להכנים הנשמות והתפלות. אי לדחותן לחוץ. למעלה מפתח הזה יש פתח אחר שהקב"ה חיתר לו. ונפתח ג' פעמים ביום ולא נגעל. והוא קיים לאיתן בעלי תשובה השיפכים דמעות בתפלותם לבני רבינם. וכל השערים והפתחים נגעלים עד שניתן רשות ליכנס. מלבד אלו השערים שנקראים שערי דמעה. וכאשר זאת התפלה של דמעות תעלה למעלה ליכנס באותן השערים. נזדמן לה האופן ההוא העומד על שש מאות חיות גדולות ושמו רחמיאל. והוא מקבל תפלה זו באותן הדמעות. והתכלה נכנסת ונתקשרת למעלה. ח) בזאת התפלה שמתעטר בה הקב"ה הוא ממתין עד שיוגמר כל תפלות ישראל. ואז הכל הוא בשלמות כראוי למעלה ילמטה:

עד כאן עניני התפלה להבין סודות עליונים. מכאן ולהלאה צריך לדעת שיש מצות התורה התלויות בדביר כמו שיש התלויות במעשה. והן שש מצות לקיים אותן גם כן בתוך התפלה. א' ליראה את השם הנכבד והנורא. ב' לאהבה אותו. ג' לברכו. ד' ליחדו. ה' שיברך הכהן את העם. ו' למסיר נשמתו לו. אלו הן שש מצות העומדות לקיימן בדבור התפלה. מלבד המצות דעומדות לקיימן במעשה. כגון ציצית ותפלין: ליראה את השם. מצוה זו צריך לקיים באלו התשבחות שאמר דוד המלך. ובאיתן הקרבנות הנזכרים בתורה. בהם צריך האדם ליראה מלפני רבונו. לפי שאתן השירות עומדות במקום ההוא שנקרא יראה. וכל אותן הלליה הן סוד יראת הקב"ה. וצריך האדם לכוין מחשבתו באיתן הלליות ביראה. וביארו החברים כל הכוונות של השירות והתשבחות. יכל הסידות של הלליה. כשמגיע האדם ליתחבר יכוון מחשבתו לברך להקב"ה. כגון יוצר אור ויוצר המאירות: לאהבה אותו כשמגיע לאהבת עולם ולאהבת את ה' אלהיך. שזה הוא סוד האהבה של הקב"ה: ליחדו כשמגיע לשמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. שכאן הוא סוד היחוד של הקב"ה. ליחד שמו בכיונת הלב כראוי. ומשם ולהלאה זכר יציאת מצרים. שזאת היא מצוה לזכור יציאת מצרים. שכתוב וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים: המצוה שיברך הכהן את העם. היא בשביל להכליל לישראל ביחד בשעה שמקבלים ברכות למעלה. שהרי באותה שעה מקבל כנסת ישראל ברכות: אח"כ היא עת רצון למסור נפשו אליו. וליתן לו הנשמה ברצון הלב. וכאשר נופלים על פניהם ואומרים ט) אליך ה'

נפשי

עלמא ובהאי רקיעא קייתא חד מתנא די שמיה סהדיאל ותתנא על האי רקיעא ומטיל כל הני אלותין דתתדחיין דלקרון אלותי פסילהן וגניז לון עד דתב האי בר נש לגבי מאריה כדקא יאות ואלי אלותא אחרא זכאה. האי אלותא זכאה כד סלקא כמיל ההוא ממנא סהדיאל האי אלותא וסליק לה לעילא עד דאתערא בהאי אלותא זכאה. וסלקין ואתערבון כחדא ועאלין קמי מלכא קדישא ולזמנין מתדחיא האי אלותא בגין דההוא בר נש אתמשך בתר שטרא אחרא ואיהי אסתאב בההוא שטרא כמיל לה ההוא ממנא די בההוא שטרא אחרא מסאבא וכדין קיימא ההיא שטרא אחרא מסאבא וסליק ואדכר חובוי דההוא בר נש קמי קב"ה ואסטין עליה לעילא וע"ד כל אלותין וכל נשמתין כד סלקן כלהון סלקן וקיימן קמי היכלא דא. והאי ממנא קיימא ע פתחא דהיכלא דא לאעלא נשמתין ואלותין. מו לדהיא לון לבר. לעילא מהאי פתחא אית פתחא אחרא דקב"ה אתיר לה. ואתפתח תלת זמנין ביומא ולא אתעיל וקיימא לאינון מלריהון דתיובתא די חובדין דמעה בלאותהון קמי מהריהון וכל תרעין ופתחין נגעלו עד דעייל ברשותה. בר תרעין אלין דלקרון שערי דמעה. וכד אתי אלותא דדמעה סלקא לעילא לאעלא בהאינון תרעין. מזדמן ההוא אוכן דקייתא על שית מאה חיון רברבן ושמיה רחמיאל וכמיל האי אלותא באינון דמעין. ואלותא עאלת ואתקשרת לעילא. ח) בהאי אלותא דמתעטרא ביה קב"ה איהו מחכה עד דיסתיימון כל אלותהון דישראל. וכדין כלא איהו בשלימו כדקא יאות עילא ותתא:

עד הכא מלין דאלותא למנדע רזין עלאין. מכאן ולהלאה אית פקודי תוריתא דאינון קיימין במלה כמה דקיימין בעובדא. ואינון שית פקודין וקיימין תוף הכי בצליתא חד לארחה את השם הנכבד והנורא. תנינן לאהבה איהי תליתאה לברכו רביעאה ליחדו חמיסאה לברך כהנא ית עמא שתיתאה לייסור נשמתיה ליה. ואלין שית פקודין דאינון דקיימא בצליתא דילה. בר אינון פקודין דקיימין בעובדא כגונא דציצית ותפלין. לארחה את השם. פקודא דא קייתא בתלין תוסכתן דקתמר דוד המלך ובהאינון קרבנין דאוריתא דתתן בני בר נש לדהלא מקמי מאריה. בגין דאינון שירין קיימין בהאי אתר דאקרי ירתה וכל אינון הלליה דאינון רזא דילהה דקב"ה. ובני ב"נ לאיתה רעותיה באינון שירין בירתה. ואוקמוה חברייא כל אינון רזין דשירין ותושבחן וכל אינון רזין דהלליה: כגון דמתי ב"נ ליתבח יהוי רעותיה לברכא ליה לקב"ה. כגון יוצר אור ויוצר המאירות לאהבה אותו כד מתי לאהבת עולם ולאהבת את ה' אלהיך דדא איהו רזא דאחיתו דקב"ה ליחדא ליה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד דהכא קיימא רזא דיחודא דקב"ה. ליחדא שמיה ברעותא דלבא כדקא חזי. ומתמן ולהלאה אדכרותא דיציאת מצרים דהיאו פקודא לאדכרא יציאת מצרים. דכתיב וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים לברכא כהנא ית עמא. בגין לאכללא ישראל כחדא בשעתא דנפלין ברכאן לעילא דהא בהאי שעתא נפלא כנסת ישראל ברכאן: ושעתא דרעותיה הוא למסור נפשיה לגביה וליתיהב ליה נשמתיה ברעותא דלבא. כד נפלין על אנפין ומתרין ט) אליך ה'

נפשי

ט) דף רנ ב) תליה כ"ס

מראה מקומות

נפסי אמא דיכין לביה ורעותיה לגביה לאמסר ליה נפסיה ברעותא שליה [כח] אלין אינון שית פקודין דקיימין בלעותא. ולעותא מתעטרא בהו זכאה חולקיה מאן דישוי לביה ורעותיה לדא ולאסלאה לין בכל יומא. ובאלין תלין אחרנין סגיאין. אבל כד מטי בר נש לאתרין אלין אמרין ליה נכוונא לביה ורעותיה לאסלאה סהדא פקודא דקיימא בהיא מלה. וכדין אכריזו עליה ואמרו ו) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

נפשי אשא. אז צריך שיכוין לבו ורצונו אליו למסור לו נפשו ברצון שלם [כח] אלו הן שש מצות הע מדות לקיימן בתפלה יהתפלה מתעטרת בהן. אשרי חלקו של זה המכוין לבו ומחשבתי לזה. ולהשלים אותן בכל יום. ובאלה תלויות הרבה מצות אחרות. אבל כשמגיע האדם למקומות האלה נצרך לו לכוון לבו ומחשבתו. להשלים אותה המצוה התליה בדבור ההוא. ואז מכריזין עליו ואומרים ו) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

בריך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת כי תשא

ג) **כי תשא** את ראש בני ישראל לפקודיהם וגו'. בוא חזי הת לוקחוה ליה ברכתא דלעילא סריא על מלה דתתיבי יהי תימא ישראל איך אתיבון. אלא כופרא נפיל מנייהי יהא לוקחוה. והוסבנא לא היו עד דאתכנים כל סהדא כופרא וסליק לחוסבנא ובקדמיתא מברכין להו לישראל. ולבתר מכין ההוא כופרא ולבתר אהדרן ומברכין לון לישראל. אסתכלו ישראל מתברכאן בקדמיתא ובסופא. ולא סליק בהון חוטנא מיתנא אמאי סליק ביניהא. אלא בגין דברכתא לא סריא ביניהא. כיון דאסתלק ברכתא סטרא אחרא סריא עליה ויכיל לאנזקא. בגין כך נטלין כופרא ופדיונא לסלקא עליה מינא וסא לוקחוה ואתמר. ג) א"ר אבא הרי למדנו שבכל מקום שצד הקדושה שורה עליו. אע"פ שעומד במספר אין הברכה נמנעת משם. א"ר אלעזר ודאי כך הוא. א"ל הרי ישראל קדש הם ובאים מן צד הקדושה. שכתיב ד) קדש ישראל לה'. וכתיב והייתם קדושים כי קדוש אני. מפני מה כאשר עשה דוד חשבון לישראל עלה בהם נגף. שכתיב ה) ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועד עת מועד. א"ל לפי שלא לקח מהם שקלים שה.א הכופר. שכתוב ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהי' בהם נגף בפקד אתם. לפי שנצרך להקדש שיתן פדיון של קודש. וזה פדיון הקדש לא נלקח מהם. בוא וראה ישראל הוא קודש לעמד בלי מסכר. וע"כ נצרך שילקח פדיון מהם. ופדיון הזה יעמד בהמספר. והם לא יעמדו בהמספר. מפני מה. לפי שקודש הוא סיד העליון של כל המדרגות [ח] וכמו שהקודש ההוא עולה על הכל. ויש לו בהתגלות קדש אחר למטה המתקיים תהתיו [ט] ועומד בחשבון ובמסכר. אף כך ישראל קדש הם. שבת ב קדש ישראל לה'. והם נותנים קדש אחר הפדיון שלהם העומד במסכר. והס"ד הוא שישראל הם העץ העומד בפנים [נ] הפדיון הוא מקום שעומד בהתגלית ועולה לחשבון. ומגין זה על זה.

פתח

ד) **כי תשא** את ראש בני ישראל לפקודיהם וגו'. בוא יראה דרי אמרו שאין הברכה שלמעלה שורה על דבר הנמנה. יאם תשאל ישראל איך נמני. אלא כופר לקח מהם יזה נתבאר. והמספר לא היה עד שנאסף כל הכופר ההוא ועלה לחשבון. ובתחלה היו מברכים לישראל. ואח"כ היו מחשבים את הכ'פר. ואח"כ היו חוזרים ומברכים לישראל. נמצא ישראל מתברכים בתחלה ובסוף. ולא עלה בהם נגף. יפני מה עולה נגף ע"י מנין. אלא לפי שהברכה אין שורה בהמנין. וכיון שנסתלקה הברכה שולט שם צד דט מאה ויכול לדנזק. לפיכך היו לוקחים הכופר והפדיון שיעלה עליו המנין. וזה נתבאר. ג) א"ר אבא הרי למדנו שבכל מקום שצד הקדושה שורה עליו. אע"פ שעומד במספר אין הברכה נמנעת משם. א"ר אלעזר ודאי כך הוא. א"ל הרי ישראל קדש הם ובאים מן צד הקדושה. שכתיב ד) קדש ישראל לה'. וכתיב והייתם קדושים כי קדוש אני. מפני מה כאשר עשה דוד חשבון לישראל עלה בהם נגף. שכתיב ה) ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועד עת מועד. א"ל לפי שלא לקח מהם שקלים שה.א הכופר. שכתוב ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהי' בהם נגף בפקד אתם. לפי שנצרך להקדש שיתן פדיון של קודש. וזה פדיון הקדש לא נלקח מהם. בוא וראה ישראל הוא קודש לעמד בלי מסכר. וע"כ נצרך שילקח פדיון מהם. ופדיון הזה יעמד בהמספר. והם לא יעמדו בהמספר. מפני מה. לפי שקודש הוא סיד העליון של כל המדרגות [ח] וכמו שהקודש ההוא עולה על הכל. ויש לו בהתגלות קדש אחר למטה המתקיים תהתיו [ט] ועומד בחשבון ובמסכר. אף כך ישראל קדש הם. שבת ב קדש ישראל לה'. והם נותנים קדש אחר הפדיון שלהם העומד במסכר. והס"ד הוא שישראל הם העץ העומד בפנים [נ] הפדיון הוא מקום שעומד בהתגלית ועולה לחשבון. ומגין זה על זה.

פתח

מראה מקומות ו) ישעי' מ"ד ז) דף קפז ג) דף רכה ד) ירמי' ב' ה. בת תג ב' כ"ד

זין הזהר

[כח] זהו עיקר התחנון אבל כיון ראין כל אדם בר הכי ולאו כל מוחא סביל דא .תקן לומר רחום וחנון הכאתי וגו בסקים אריך ה' נפשי אשא.

פרשת כי תשא (ח) פי' שקודש מרמז על ספירת החכמה [ט] זו ספירת מלכות ש.תיסדה מספירת החכמה: [נ] זו כפירת התפארת שורש יעקב וישראל וכסף הפדיון שלהם רומז על ספירת המלכות שהיא בהתגלות ושייך בה מספר וחשבון.

פתח רבי אלעזר ואמר ח) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו'. מהו כחול הים. בשני אופנים נאמר כאן. אופן אחד כחול הים. לפי שהים כאשר יתרוממו גליו בזעף ורוגז. ואותן הגלים עולים להציף את העולם. כאשר מגיעים לשפת הים ורואים חול הים מיד נשברים וחוזרים לאחור ומשתכבים. ואין יכולים לשלוט להציף את העולם. כדמיון זה ישראל הם חול הים. וכאשר שאר העמים שהם גלי הים. בעלי רוגז בעלי דינים קשים רוצים לשלוט להחריב את העולם. כשרואים לישראל שהם נקשרים בהקב"ה. חוזרים ונשברים לפניהם ואין יכולים לשלוט בעולם. אופן שני כחול הים. לפי שחול הים אין לו מספר אינו עומד להספר ולא להמדד. ככתוב אשר לא ימד ולא יספר. אף כך ישראל אין להם מספר ואין עומדים במספר:

ג) **בבאם** אל ארל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו'.

פתח עלם דהוא ואמר. למדנו מפסוק הזה מי שאינו חושש על נטילת ידים. ומתראה לפני המלך בידים מזוהמות הייב מיתה. מה הטעם. לפי שידי האדם נשרשות ברומו של עולם. אצבע אחת יש ביד האדם. והיא האצבע שדרימה משה. שכתוב ועשית בריחים עצי שטים המשה לקרשי צלע המשכן האחד. וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית. וכתוב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. אפשר תאמר שזה בריח התיכון אחר הוא. שלא היה בכלל אותן החמשה. לא כן. אלא אותו בריח התיכון מאותן החמשה היה. שנים מכאן ושנים מכאן ואחד באמצע. הוא היה בריח התיכון עמוד של יעקב ודסיד של משה [ד] כנגד זה ה' אצבעות ביד האדם. והבריח התיכון באמצע זו הגדולה והעליונה מכלן. בה קיימות שאר האחרות. ודם חמשה בריחים הנקראים חמש מאות שנה שעץ החיים הולך בהן [ה] ידברית הקדוש נתעורר בחמש אצבעות היד [ו] וענין נסתר הוא כל מה שאמרתי. וע"כ כל ברכות הכהן באצבעות תילות. והרמת ידו של משה בשביל זה היתה. ואם כל זה יש בהן האם אין הדין שיהיו בנקיות כשמברכים בהן להקב"ה. לפי שבהן ובדמיון שלהן מתברך השם הקדוש [ז] וכך אמר ר' שמעיה החסיד שכל מנופת וכל לכלוך נצרך לסלקם לצד הטומאה. שהרי צד הטומאה מן המנופת והלכלוך ניזון. וע"כ מים אחרונים חובה וחובה הם [ח]:

ג) **ויאמר** ה' אל משה קח לך סמים וגו'. א"ר שמעון אם היו האנשים יודעים כמה עליון הוא מעשה הקטרת לפני הקב"ה. היו נוטלים כל דבור ודבור ממנו והיו מרימים אותו להיות עטרה על ראשם ככתר של זהב. ומי שעוסק בו צריך לדבין במעשה הקטרת. ואם יכוון בו בכל יום יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא. ויתבטל דמית ממנו ומהעולם. וינצל מכל הדינים שבעולם הזה. מצדדים הרעים ומדין הגיהנם ומדין של שבעד מלכות

פתח רבי אלעזר ואמר ח) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו'. מהו כחול הים. תרין גוונין הינון סכא. חדא כחול הים. בגין דימא כד סלקין גלוי בזעפא ורוגזא. ואינון גלין סלקין לסעפא עלמא. כד מטאן וחמאן חולא דימא מיד אתבדו ותבין לאחורא ואסתכי. ולא יכלין לסלעאה ולסעפא עלמא כגונא דא ישראל אינון חולא דימא. וכד אתר עמין דאינון גלי ימא. מאלי דרוגזא מארי דדינין קסין בעאן לסלעאה ולסעפא עלמא. אתחזן להו לישראל דאינון יתקסרין בקב"ה. תבין ואתבדו קמייהו ולא יכלין לסלעאה בעלמא גונא אחרא כחול הים. בגין דחולא דימא לית ליה חוסבנא ולא קיימא בחוסבנא ולא במדידו. דכתיב אשר לא ימד ולא יספר אוף הכי ישראל לית להו חוסבנא ולא קיימין בחוסבנא:

ג) **בבאם** אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו'.

פתח הכוא יומקא ואמר יעקבין מהאי קרא דמאן דלא חיים להאי. ויתחזי קמי מלכא בידין מזוהמות חייב מיתה מאי טעמא בגין דידוי דב"ג יתבין ברומו של עולם. אצבעא חדא אית בידא דב"ג. ואיהו אצבע דהרמה משה דכתיב ועשית בריחים עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד. וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן השנית. וכתיב והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. אי תימא דההוא בריח התיכון אחרא הוא דלא הוה בכללא דאינון חמשה. לאו הכי אלא ההוא בריח התיכון מאינון חמשה הוה. תרי מכאן ותרי מכאן וחד באמצעיתא. הוא הוה בריח התיכון עמודא דיעקב רזא דמשה [ד] לקבל דא חמש אצבעאן בידא דבר נש והבריח התיכון באמצעיתא רב ועלאה מכלא. בה קייתין שאר אחרנין. ואינון חמש בריחין דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו [ה] ובריית קדישא אתער בחמש אצבען דידא [ו] ואלה סתיית הוא כל מה דאמינא. וע"ד כל ברכאן דכהנא באצבעאן תליין ופריסו דידא דמשה על דא הוה. ואי כל דה אית בהו ליה דינא למהוי בנקיו כד מברכין בהו לקב"ה בגין דבהו ובדוגמא דלהון מתברך שמא קדישא [ז] והכי אמר ר' שמעיה חסידא דכל מנופא וכל לכלוכא סליקו ליה לסטרא אחרא. דהא סטרא אחרא מהאי מנופא ולכלוכא אתזן וע"ד מים אחרונים חובה וחובה הינון [ח]:

ג) **ויאמר** ה' אל משה קח לך סמים וגו'. א"ר שמעון אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עיבדא דקטרת קמי קב"ה. הוו נטלי כל מלה ומלה מנה והוו סלקי לה עטרה על ריסייהו ככתרה דדהבא ואתן דאתדל ביה בעי לאסתכלא בעובדא דקטרת ואי יכוון ביה בכל יומא אית ליה חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי ויסתלק מיתא מנה ומעלמא ויסתזיב מכל דינין דהאי עלמא. מסטרין דיסין ומדינא דגיהנם ומדינא דאלי אחרא

מראה מקומות ח) הוסע ס' ב) בנק קפו ג) דף ריח:

זין הזהר

[ד] בריית התיכון מרמז על ספירת התפארת שורש יעקב וישראל וגם סוד של משה כידוע שיעקב מלבר ומשה מלגו: [ה] חמשה בריחים רמז על ה' ספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד. ועין החיים זו ספירת התפארת. והולך בהן פירושו שספירת התפארת היא המרכז הממוצע כהן. שנ"ה בגימטריא ספיר"ה. וכיון שכל ספירה נכללת מעשרה כחות לכן ה' ספירות נקראות ה' מאות שנה: [ו] בריית הקדוש נקראת ספירה הששית שהיא ספירת היסוד. וכאשר ספירת היסוד נתמלאה בשפע מן ה' ספירות ח' ג' ת' נ' ה' שנקראות ה' אצבעות היד אז נתעורר היסוד להשפיע השפע בספירת המלכות שהיא בבחינת עלמא דנוקבא: [ז] פי' שבכח הרמת האצבעות מתברך השם כן כ"ב כידוע בסוד ברכת כהנים: [ח] כי מים האחרונים הם חלק הסטרא אחרא שנקרא תוב"ה:

חתרא. בהסוא קטרת כד סוס סליק תנגא בעמודא כהנא סוס חמי אתוון דרזא דשמא קדישא פרחין באויר. וסלקי לעילא בהסוא עמודא. לבתר כמה רתיכי קדישין סחרין ליה מכל סטרין. עד דסליק בגסיסו וחדוה. וחדי למאן דחדי. וקטר קטרין לעילא ותתא ליחדא כלא והא אוקיינא דא מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה דהיסו סטרא אחרא. ח) ותא חזי מה כתיב במשה. ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף וחלבנה וגו'. אע"פ שזה נתבאר אבל עוד צריך להבין למה נשתנה הדבור במעשה הקטרת מכל שאר הדבורים שאמר לו לך. אלא קח לך להנאתך ולטובתך. לפי שכאשר האשה נטהרת הנאת בעלה היא זו. וזהו הסוד קח לך סמים. להעביר הזוהם שתתקדש האשה בבעלה [פ] אשרי חלקו של משה. כדמיון זה הוא קח לך עגל בן בקר שנאמר לאהרן לכפר על חטאו. על מעשה דעגל שהוא גרם להם לישראל. ועל כן כתוב במשה קח לך. להנאתך ולטובתך. הקטרת מקשר התקשרות מאיר הארות ומעביר הזוהם. ד מתחברת בה. ה מתחברת בו. ו עילה ומתעטרת בה. ה מאירה בו. והכל מעלה רצון לאין סוף [י] והיה הכל קשר אחד. ונעשה קשר אחד בהסוד של אחד שהוא קשר העליון של הכל. מכאן ילהלאה כיון שהכל נקשר בקשר הזה מתעטר הכל בהסוד של אין סוף. יסיד השם הקדוש מאיר ומתעטר בכל הצדדים. וכל העולמות בשמחה. ותאורנה המנורות. ומזונות יברכות נמצאות בכל העולמות. יהכל

בסיד הקטרת —

כ) ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. בספרו של רב המנונא דזקן כך מובא במקום בית המקדש ריש תליות כל האותיות של ראל"ף בי"ת בסידות הנחקקים. ושמות הקדושים משולבים שהיו מצוירים עליו. וכל העולם שלמעלה ושלמטה הכל בסוד האותיות היה נחקק ונרשם. יסוד השם הקדוש דעליון ריה נחקק עליהם. וכן במשכן נחקקו ונצטיירו האותיות כראוי. שהרי בצלאל היה יודע החכמה לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ובשביל החכמה שלו נבנה המשכן על ידו. והוא נברר לזה מכל עם ישראל. וכמו שהוא נברר למעלה כך בקש הקב"ה שיהיה נברר למטה. למעלה כתוב ראה קראתי בשם בצלאל. למטה. ראו קרא ה' בשם בצלאל. ושמו בסוד העליון נקרא כך. בצלאל. בצ"ל א"ל. ומי הוא. זה צדיק [יא] שהוא יושב בצל אל. והוא שנקרא אל עליון [יב] והוא יושב כדמיון אל ההוא. אל ההוא נוטל ששה צדדים [יג] זה הצדיק נוטל אותם גם כן. אל ההוא מאיר למעלה [יד] זה הצדיק מאיר למטה. אל ההוא כולל כל הששה צדדים [טו] זה הצדיק כולל כל הששה צדדים. בן אורי. בן אור הראשון שברא הקב"ה במעשה בראשית. בן חור.

בן

מלכות. בקטרת ההוא כאשר היה עולה עמוד העשן. היה הכהן רואה האותיות של השם הקדוש פורחות באויר. ונתעלו למעלה בעמוד עשן ההוא. אחר כך היו הרבה מרכבות קדושות מסובבות אותו מכל הצדדים. עד שעלה בהארה והדרה. והיה משמח למי שהי' צריך לשמח. ופעל התקשרות למעלה ולמטה ליחד הכל. וזה נתבאר. והקטרת מכפר על יצה"ר ועל עבודה זרה שהיא צד הטומאה.. ח) ובוא וראה מה כתוב במשה. ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף וחלבנה וגו'. אע"פ שזה נתבאר אבל עוד צריך להבין למה נשתנה הדבור במעשה הקטרת מכל שאר הדבורים שאמר לו לך. אלא קח לך להנאתך ולטובתך. לפי שכאשר האשה נטהרת הנאת בעלה היא זו. וזהו הסוד קח לך סמים. להעביר הזוהם שתתקדש האשה בבעלה [פ] אשרי חלקו של משה. כדמיון זה הוא קח לך עגל בן בקר שנאמר לאהרן לכפר על חטאו. על מעשה דעגל שהוא גרם להם לישראל. ועל כן כתוב במשה קח לך. להנאתך ולטובתך. הקטרת מקשר התקשרות מאיר הארות ומעביר הזוהם. ד מתחברת בה. ה מתחברת בו. ו עילה ומתעטרת בה. ה מאירה בו. והכל מעלה רצון לאין סוף [י] והיה הכל קשר אחד. ונעשה קשר אחד בהסוד של אחד שהוא קשר העליון של הכל. מכאן ילהלאה כיון שהכל נקשר בקשר הזה מתעטר הכל בהסוד של אין סוף. יסיד השם הקדוש מאיר ומתעטר בכל הצדדים. וכל העולמות בשמחה. ותאורנה המנורות. ומזונות יברכות נמצאות בכל העולמות. יהכל

בסיד הקטרת —

כ) ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. בספרו של רב המנונא דזקן כך מובא במקום בית המקדש ריש תליות כל האותיות של ראל"ף בי"ת בסידות הנחקקים. ושמות הקדושים משולבים שהיו מצוירים עליו. וכל העולם שלמעלה ושלמטה הכל בסוד האותיות היה נחקק ונרשם. יסוד השם הקדוש דעליון ריה נחקק עליהם. וכן במשכן נחקקו ונצטיירו האותיות כראוי. שהרי בצלאל היה יודע החכמה לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ובשביל החכמה שלו נבנה המשכן על ידו. והוא נברר לזה מכל עם ישראל. וכמו שהוא נברר למעלה כך בקש הקב"ה שיהיה נברר למטה. למעלה כתוב ראה קראתי בשם בצלאל. למטה. ראו קרא ה' בשם בצלאל. ושמו בסוד העליון נקרא כך. בצלאל. בצ"ל א"ל. ומי הוא. זה צדיק [יא] שהוא יושב בצל אל. והוא שנקרא אל עליון [יב] והוא יושב כדמיון אל ההוא. אל ההוא נוטל ששה צדדים [יג] זה הצדיק נוטל אותם גם כן. אל ההוא מאיר למעלה [יד] זה הצדיק מאיר למטה. אל ההוא כולל כל הששה צדדים [טו] זה הצדיק כולל כל הששה צדדים. בן אורי. בן אור הראשון שברא הקב"ה במעשה בראשית. בן חור.

בן

מראה מקומות ח) דף ריט. כ) דף קנב.

זיו הזהר

[ט] פי' שע"י העברת הזוהם שהוא חלק הסט"א יכול להיות יחור קב"ה ושכינתיה: [י] פירושו בקצור. הארה זו שנאצלת ממדת המלכות להאיר בעולם הזה שנקראת השראת השכינה נרמז באות ד ואות ה, היינו ה' האחרונה מן השם הוי"ה כ"ת רמז על מדת המלכות שנקראת אמא תתאה שורש עולם העשיה. ואות ן מן השם הוי"ה רמז על ספירת התפארת שנקרא מלכא קדישא שורש עולם היצירה. ואות ה הראשונה רמז על ספירת הבינה שנקראת אמא עלאה שורש עולם הבריאה. ואות י רמז על ספירת החכמה שנקרא אבא שורש עולם האצילות. אי"ן סו"ף נקרא כח האלהות שהוא כלי צמצום לבריאה. ונקרא ספירת הכתר אן אשר עוד סמעל לספירת הכתר דלית מחשבה תפיסא ביה בלל: [יא] היינו ספירת היסוד: [יב] היינו ספירת הבינה כי מהארת הבינה תבא השפע להיסוד: [יג] הבינה נוטלת שש הספירות מן חסד עד מלכות שנקראין וא"ו קצוות להשפיע בהן הארתה והיסוד נוטל ומקבץ בתוכו השפע מכלן להשפיע במלכות: [יד] הבינה מאירה לעילא להעולם שנקרא זעיר אנפין. והיסוד מאיר למטה לעולם המלכות: [טו] הבינה כוללת אותן שש הספירות ח' ג' ת' ג' ח' י' שהן תולדות שלה והיסוד הוא הכולל של הוא"ו קצוות כי בו מתקבץ השפע של כלן:

בן מדרגת החירות של הכל [סז] ד"א בן חור. בן אור הלבן מכל הגונים. והוא נמנה למטה יהודה. הכל כראוי:

ח) **ושמרו** בני ישראל את השבת וגו'. א"ר יצחק מהו שבת. אפשר תאמר בשביל שביתה. שכתוב כי בו שבת. לפי פשוטו כך הוא. אבל סוד הדבר ביון שזאת הנקודה עולה והאור מאיר. או היא מתעטרת בהאבות [יז] וכיון שהיא מתעטרת בהאבות או מתחברת ומתאחדת בהם להיות אחד. ונקרא הכל שבת ש בת. ש הרי ביארו שהוא סוד ג' האבות שמתיחדים עם הבת יחידה. והיא מתעטרת בהם. והם מתעטרים בעולם הבא. והכל נעשה אחד. וזהו ש בת להיות הכל אחד יאם השאל שבת הגדול שהוא למעלה למה נקרא שבת. אלא ודאי כך הוא. סוד הדבר שבכל מקום ואת הנקידה שהיא העיקר מכל העין נקראת בת. כמו שכתוב ג) שמרני כאישון בת עין. שלפי שהיא העיקר מכל העין נקראת בת. עילם הבא הוא ההיכל לנקודה העליונה ההיא [יח] וכאשר היא מתנשאית ומתחברת בכנפיה להאבות להתעטר למעלה נקרא הכל שבת. וכן כאשר האבות מתעטרים למעלה בתוך הנקודה העליונה נקרא שבת [יט] נקודה ההתחתונה כאשר מתעטרת בהאבות נקראת שבת. שהרי זאת הנקודה ההתחתונה כאשר מתנשאית להתעטר בהאבות. אז כל חדוה נמצאת למעלה ולמטה. וכל העולמות בחדוה. ובזה הלילה זאת הנקידה תופיע אורה ותפרוס כנפיה על דעולם. וכל עליתי הדין מסתלקים. ושמירה נמצאת על דעולם. ואז נתוסף רוח נשמה בישראל על כל אחד ואחד ובשביל נשמה דיתירה נשבח כל עצב ורינון ולא נמצא כי אם חדוה למעלה ולמטה. רוח הזה שיורד ונתוסף בבני העולם. כאשר יורד הוא ידחץ בבשמים של הגן עדן. ויורד ושורה על עם הקדוש [כ] ובאים הם כאשר זה הרוח נתעורר עליהם. באותה השעה שזה הרוח יורד יורדים עמה לתוך הגן עדן ששים מרכבות מעיטרית לששה צדדים. וכאשר מגיע לגן עדן אז כל אותן הריחות והנשמות שבגן עדן כלם נתעוררים לרוח הזה. וכרוז קורא ואומר. ובאים אתם ישראל עם הקדוש שרצון רבונכם נתעורר אליכם. ג) כאן יש סודי סודות ליודעי חכמה. ובאים הם כאשר זה הרוח נתעורר. רוח הזה הוא התפשטות של הנקודה ההיא [כא] הוא יוצא ממנה ונתפשט בעולם. וזה הוא דסוד של שבת ששורה למטה. וע"כ כתוב בו שמירה. ושמרו בני ישראל את השבת. שבת לא כתוב אלא את השבת. לרבות זה הרוח השורה על הכל. ונצרך לשמור אותו. יען כי הוא קיים עם האדם. וע"ז כתוב ד) כל שומר שבת מחללו. בסוד הזה יש עוד סוד אחר. רוח הזה נהנה ביום הזה כמה שישראל נהנים ומתענג שלהם. ולפיכך נצרך לתת לו עונג

מראה מקומות ח) דף רד. ב) תלים י"ז ג) דף רד ד) ישעי' נ"ו

בן חיכו דכלא [סז] ד"א בן חור. בן חור. בן חור מכל גוונין. ודא אתמנא למטה יהודה. כלא כדקא יאות:

ח) **ושמרו** בני ישראל את השבת וגו'. א"ר יצחק מהו שבת. אי תימא בגין שביתה דכתיב כי בו שבת יאות הוא. אבל רזא דאלה כיון דסלקא האי נקודה ונהירא נהיר כדין מתעטרא איהי בתבסן [יז] וכיון דמתעטרא איהי בתבסן כדין מתחברת ומתאחדת בהו למהוי חד והקרי כלא שבת. ש בת. ש הא תוקמוה רזא דתלת תבסן דמתאחדן בבת יחידה ואיהי מתעטרא בהו ואינון בעלמא דאתי וכלא איהו חד ודא איהו ש בת לאהוי כלא חד. ואי תימא שבת הגדול דאיהו לעילא אמאי אקרי שבת. אלא ודאי הכי הוא ורזא דמלה בכל אתר נקודה דאיהי עקרא דכל עינא אקרי בת. כתיב דאת אמר ג) שמרני כאישון בת עין בגין דאיהי עקרא דכל עינא אקרי בת עלמא דאתי איהו היכלא לנקודה עלאה [יח] וכד איהי קיימא ונטלא כנפיא לאתבן לאתעטרא לעילא אקרי כלא שבת. וכד אתבן מתעטרן לעילא בגו נקודה עלאה אקרי שבת [יט] נקודה תתאה כד מתעטרא באתבן אקרי שבת דהא האי נקודה תתאה כד סלקא לאתעטרא באתבן. כדין כל חדוה אשתכח לעילא ותתא ישלמין כלהו בחדוה. ובהאי לילא האי נקודה אתפשט נהורא ופרים נפיה על עלמא וכל שלטונין אחרנין אתעברן ונהירו אשתכח על עלמא. וכדין אתיסף רוח נשמתא דישראל על כל חד וחד. ובהאי נשמתא דיתירא נשיין כל עצבא ורינתא. ולא אשתכח בר חדוה לעילא ותתא. האי רוחא דנחית ואתוסף בבני עלמא. כד נחית אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן ונחית ושרא על עמא קדישא [כ] וכאין אינון כד האי רוחא אתער עלייהו. בההיא שעתא דהאי רוחא נחית נהתין עמה לגו גנתא דעדן שתין רתיכין מתעערין לשית סטרין. וכד מטו לגנתא דעדן כדין כל אינון רוחין ונשמתין דגנתא דעדן כלהו מתערי להאי רוחא. וכרוזא קרי ואמר. זכאין אתון ישראל עתה קדישא דרעותא דמאריכון אתער לגבייכו. ג) רזא דרזין ליודעי חכמתא זכאין אינון כד האי רוחא אתער. האי רוחא איהו אתפשטותא דהאיא נקודה [כא] ונפקא מינה והתכסיא בעלמא. והאוא הוי רזא דשבת דשרא לתתא. וע"ד כתיב ביה שמירה. ושמרו בני ישראל את השבת. שבת לא כתיב אלא את השבת. לאסגאה האי רוחא דשרי על כלא ואצטריך לנטרא ליה. הואיל וקיימא עמיה דבר נש וע"ד כתיב ד) כל שומר שבת מחללו. בהאי רזא איתי רזא אחרא האי רוחא אתתקי בהאי יומא מהלאותן דישראל ומעטונא דלהון. ובגין דא בעי למיסב ליה עטונא

זין הזהר

[סז] היסוד תולדת הבינה שבה חירות של הכל. ולפי פירוש השני בן חור בן אור הלבן ששם כלו רחמים. היינו שהשפע הנמשכת להיסוד בא מן מקור הרחמים. והוא נמנה למטה יהוד"ה. פי' להשפיע הכל למדת המלכות והשכינה הקדושה ששתיהן יחדו נקראות יהוד"ה כנזכר לעיל בענין הקטרת: [יז] פי' שמדת המלכות שנקראת נקודה התחתונה ונקראת בת יחידה יש לה עליה בשבת להתעטר כהאבות. היינו בספירות חסד גבורה תפארת שורש קדושת אברהם יצחק ויעקב שעליהם תרמז אות ש שיש לה ג' ראשים. והם מתעלים להתעטר בהעולם הבא היינו בעולם הבינה: [יח] פי' שעולם הבינה שנקרא אמא הוא היכל לנקודה העליונה היינו ספירת חכמה שנקראת אבא: [יט] כי גם החכמה נקראת בת עין. בכתוב החכם עיניו בראשו. וחכמי הדור נקראים עיני העדה: [כ] זהו מה שנקרא נשמה יתירה ונשמתין חדתין: [כא] כאן יגלה בקצור סוד גדול מענין השכינה. שהיא אור אלהות הנאצל מן ספירת המלכות לשכון בעולם הזה בכל מקום הראוי לזה. וזהו שאומר שרוח הזה הוא התפשטות מן ספירת המלכות להופיע בישראל בעולם הזה ביום השבת. וזה הניצוץ של שבת מתקשר עם הניצוץ אלהות השוכן באדם בתמידות. ודע והבן שכמו באדם לפעמים נפש רוח ונשמה שוכנים בהגוף משולבות יחדו. ולפעמים אחת מהנה. כן יש בספירת המלכות ג' בחינות נפש רוח ונשמה וביומי החול תתפשט בחי' הנפש מן המלכות להופיע ולשכון בעוה"ז. ובשבת מתפשט בחי' הרוח. והבן:

עונג במיכלא ובחסתיא תלת זמין. בתלת סעודתין דתלת דרגי מסימנותא כמה דאוקמוה. והאי נפיל חדוה ועונגא בחיון סעודתי דישראל. זכאה חולקיה מאן דאתכי ליה ויתענג ליה בהאי יומא האי רוחא אתכי כל שיתא יומין מרוחא עלאה דעתיקא דכל עתיקין [כב] וביומא דשבתא כיון דנחית ואתסחי בגנתא דעדן בלילא אתענג מעונגא דנופא בסעודתי דמסימנותא [כג] ואתעבר האי רוחא מעילא ותתא. ואתרוי מכל סטרין בעונגא דעילא יתתא והוחיל וקיימא עתיק דבר גם הגבריך ליה לגברא ליה. וע"ד כתיב ושמרו בני ישראל את השבת שבת. דא היא נקודה תתאה [כד] את השבת. דא הוא האי נקודה דתתאה דהיא נקודה [כה] האי אתפשטותא דהיא נקודה נתתא דהיא נתוסף הארה על הכל. והרוח נעשה איר המאיר בכל הצדדים. נחלק לו הארה למעלה ומאיר. ונהלק לו הארה למטה ומאיר. וזהו שכתוב ביני ובין בני ישראל. חלק של נחלה יש לנו כאחר. החלק שלמעלה נתעטר ביום דזה מעונג העליון הקדוש. ונהנה מזיו העליון של קדמון כל קדמונים [כו] החלק שלמטה נתעטר ביום הזה מעונג שלמטה שנהנה באותן הסעודות. וע"כ נצרך לענג לו במאכל ובמשתה במלבושי כבוד ובשמחה של הכל. ובאשר נתעטר זה החלק למטה ונשמר כמו שנצרך. אז עילה למעלה ומתחבר בחלק אחר ההוא [כז] וזאת ד"נקודה נוטלת הכל מלמעלה ומלמטה ונכללת מכל הצדדים. ולפי שנתעטרה בשבת מלמעלה ומלמטה. כל שאר ימים ניתנת שפע לכל. ונתנה לה דממשלד מלמעלה ומלמטה. ובסודית הספר של שלמה המלך נזכר סיד דזד. יתבאר ע"י המנורה הקדושה [כח] אשרי חלקם של ישראל.

ח) **כל** מעלי שבתא כד מקדשין ישראל יומא כרוזא כריז לארבע סטרי עלמא. אתכנשו תשריין קדישין ואתקנו כרסיין. תמן חמי הדוה בתלת אלה ותשעין רקיעין כמה ממונים וכמה שרים מתאספים למקימותם. כיון דישראל לבתא מקדשין שבתא כדין אתער חילא דחיי. דחקים בחיון טרפין דיליה חד רוח נסיבו חיון עלאה דאתי ואיון ענפין דאילנא מתענגין וסלקין חיון דעלמא דאתי והוא אילנא דחיי אתעבר ואפיק נשמתין קדישין ופרים על עלמא ועם כל דא נשמתין נפקין ונכייתין מהלין אלין מתערין אלין הלין נפקין ואלין עאלין. ואילנא דחיי בחדוה וכדין ישראל כלהו מתעטרין בעטרין דחיון נשמתין קדישין כלהי בחדוה בנייחא. וכל יומא דשבתא אית לין סגיאה חדוה יתיבא וכל לדיקיא די בגנתא כלהי סלקין ויתענגין בעונגא עלאה דעלמא דאתי. כיון דנפיק שבתא כלהו נשמתין פרחין וסלקין. תא חזי כד עייל שבתא נשמתין נחתין לשריא על עמא קדישא ונשמתין לדיקיא סלקין לעילא. כד נפיק שבתא נשמתין סלקין חיון דשארו עלייהו דישראל. ונשמתין נחתין חיון נשמתין לדיקיא כיון דסלקין כלהו נשמתין דשארו עלייהו דישראל סלקי וקיימי

ט) **כל** ערב שבת כאשר מקדשים ישראל יום השבת. כרוז נכרז לארבעה צדדי העולם. האספו מחנית דקדושים והכינו כסאות. אז נראה שמחה בשלש מאות ותשעים רקיעים. כמה ממונים וכמה שרים מתאספים למקימותם. כיון שישראל למטה מקדשים השבת אז נתעורר עץ החיים. שנוקש באותן העלים שלו רוח אחד הנושב מתוך העולם הבא. ואותן ענפי העץ מתענגים ומעלים ריח של העולם הבא. ועץ חיים דהוא נתעורר ומוציא נשמות קדישות שיתפשטו על העולם. ועל ידי זה נשמות יוצאות ונשמות נכנסות. אלו מעוררות לאלו. אלו יוצאות ואלו נכנסות. עץ החיים הוא בשמחה. ואז כל ישראל נתעטרים בעטרות של אותן נשמות הקדושות. כלם בשמחה במנוחה. וכל יום השבת יש להם שמחה ההיא ומנוחה ההיא. וכל הצדיקים אשר בגן כלם עולים ומתענגים בעונג העליון של עולם הבא. כשמגיע מוצאי שבת כל הנשמות כורחות ועולות. בוא וראה כשנכנס השבת יורדים נשמות לשבון על עם הקדוש. ונשמות הצדיקים עולים למעלה. כמוצאי שבת עולות אותן הנשמות ששכנו על ישראל. ונשמות אחרות יורדות הן אותן נשמות הצדיקים. כיון שעולות כל הנשמות ששכנו על ישראל הן עולות וקיימות

מראה מקומות ח) שלח קפג.

זיו הזהר

[כא] זו ספירת בתר דאיבך אנו אומרים בשבת קדושה בתר [כב] כך קראין סעודות שבת. [כג] זו ספירת מלכות: [כד] זה אור השכינה דקדושה שמתפשט לשבון בעולם הזה: [כו] חלק שלמעלה זו ספירת מרכות וחלק שלמטה זו השכינה דקדושה. [כז] אור בחינת הרוח של מדת המלכות נתעלה למקורו במוצאי שבת. ותחתיו מתחיל להופיע בעוה"ז האור של בתי' ספ' מדת המלכות בכל ששת ימי המעשה. נמצא שזאת נקודת המלכות מקבלת נחת רוח מלמעלה ומלמטה: [כח] כך קראו החבריא לרבי שמעון בר יוחאי:

וקיימות בצורתן לפני המלך הקדוש. והקב"ה שואל לכלי איזר חדוש היה לכן בעולם ההוא בתורה. זכאי הן אתן האימרות הדושי תורה לפניו. שמחה רבה עושה להן הקב"ה. מאסף לפטליא שלו ואומר. שמעו חדושי תורה שאומרת זאת הנשמה של פלוני. וכלם נותנים מקום לדבור הזה בשתי ישיבות. הם למטה והקב"ה למעלה יהם לזה הדבור — :

ו) **וביום** השביעי שבת וינפש. כתוב וינפש וביארו וי נפש שאבדה. ינכון היא. אבל אם כן וי הנוף צריך לומר. כמנו נאבדה הנפש. אבל סיד הדבר. באדם יש נכש. שהוא ליקחת ומ טבת אליו לזה הרוח מערב שבת. וזה הדור טורה בתוך דנפש הזאת. ודר בה כל יום דשבת. ואז דנכש הזאת היא יתירה ברבו ותיעלת יותר ממה שדיתד וע"כ למדני שכל נפשות ישראל מתעטרות ביום דשבת. והעטרה שלהם דוא מה ששורה רוח הזה בתיכם כיון דרשבת יוצא יאתו הרוח עולה למעלה. אז וי לנפש שאבדה מה שאבדה. אבדה אותה ע-רר העליונד וכח הקדיש הה א שהיה בה. יזהו יינפש. וי נפש. שאבדה מה שאבדה:

עינת תלמידי חכמים היודעים סידות עליונים היא מליל שבת לליל שבת כמי שנתבאר. אבל דבר זה שאלתי למנירה הקדושה. הלא ידוע שזר הכתר התחתון מקבל מה שמקבל שפע ביום [כא] ובלילד ד א נותן מזון לכל חיילותיו. כמי שביארו שכתיב יתקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. מקבלת השפע ביום ותתן בלילה [ג] ועתה אמר הרב שהזיוג צריך להיות בלילה דזה. והשיב שבודאי צריך להיות הזיוג בלילה הזה. מה הטעם. לפי שבלילה הזה היא מפרשת נשמות לכל החכמים היידעים סידות חכמת הקבלה. ג) וחבור וזיוג לא נמצא ביום אחר בכל הדיה בלי ערבוב אחר כמו ביום הזה. ולפיכך אותן הנשמות שמתלקת מחלקת אותן לחכמים לצדיקים ולחסידים כראוי להם. ובכל לילה ולילה הזיוג נמצא בוראי בחצי הלילה. אבל לא בכל הצדדים כמו זיוג הזה [לא] ולפיכך החכמים בעלי הסוד צריכים לסדר התשמיש שלהם בלילה הזה. מה הטעם. לפי שבכל ימי השביע יש להם רוח אחר דש רה על העולם. ובלילה הזה יש להם רוח אחר קדוש ועליון היורד לבני קדושים. וזה הרוח נושב מן קדמון קדמונים כל הקדמונים. ויורד לתוך נקודה התתתונה לתת בה מנוחה לכל. ושפע זו מתחלקת לכל הצדדים למעלה ולמטה. ככתיב ביני ובין בני ישראל [לב] וכאשר אותן החכמים יושבים עם אותו רוח הקדש רוח העליון צריכים לשמש מטתם. כי זה הרוח מושך אחריו למטה כל אותן נשמות הקדושות. וקדושי עליון ניהלים בכח הרוח הזה נשמות קדושות לבניהם כראוי:

כיון שזה הרוח שורה על העולם כל רוחות רעים וכל מקטרגים רעים נסתלקים מהעולם. ולא נצרך להתפלל על שמירה. לפי שישראל נשמרים הם בכח הרוח ההוא. וסיכת שלום פורסת כנפיה עליהם והם נשמרים מכל רע.. שהרי למדנו שבכל מקום שסוכת שלום נמצאת צד הטומאה לא נמצא שם. וע"כ נשמרים הם ושמירה נמצאת

מראה מקומות ו) דף נד: ז דף נפ.

יקיימי בדייקנתא קמי מלכא קדישא וקב"ה סאיל לכלהו מיתי חדושא דהוא לכו בסדרוא עלאה בחורייתא. זכאה איזין מהן דחדושא דחורייתא מחדת קמיה כמה חדוש עביד להי קב"ה. כגיש לפטליה דיליה ואחר. כתבו חדושא דחורייתא דאתחדת בכתיבת דא דכלוני. וכלהו מוקמי אהי מלה בתרי מתיבתי. איגון לתתא וקב"ה לעילא חתים להאי מלה —

ו) **וביום** הבביעי שבת ויינפש. כתיב ויינפש ואוקמוה ווי נפש דאבדת ובפיר איהו. אבל אי הכי ווי נופא אלסרך למימר. דאיהי הבדת נפש אבל רוא דאלה. בבר נש אית נפש. דנטלא ואסיך לגביה לאתי רוחא מערב שבת. והאי רוחא שריא בגווה דהאי נפש ודיירא בה כל יומא דשבתא וכדין האי נפש יתירה ברבויא ותיעלתא יתיר מאה דאיה ועל"ד תגיגן כל נפשהן דישראל אתעטרן ביומא דשבתא. ועטרא דלהון דשריא האי רוחא בגוייהו כיון דנפק שבתא ואתאי רוחא סלקא לעילא כדין ווי לנפש דאבדת מה דאבדת הבדת הדאית עטרא עלהה ואתאי הילא קדישא דהוא בה ודא הוא ויינפש ווי נפש. דאבדת מה דאבדת

עונתן דחכימין דידעי רזין עלאין מלילא דשבתא לליליא דשבתא איהי ואיקריה הבל מלה דא סאילנא לבוגינא קדישא. הא אזגן דהאי כתרא תתאה נקטא מה דנקטא ביממא [כב] וב ילא יהיב מזונא לכל חיליה. כמה דאוקמוה דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה נקטא ביומא ויהבא בלילא [ג] והשתא אחר מר דזיונא דאתכא בהאי לילא. אחר ודאי זווגא אתכא בלילא דא. ואי טעמא. בגין דבהאי לילא אפריכא נשמתין לכל אינון חכמין דידעין רזין דחכמתא. ג) וחבורא וזווגא לא אתכא ביומא אחרא בכל הדוא בלא ערבוביא אחרא ביומא דא. ובגין דא אינון נשמתין דכלגא פלגא לון בחכמין בגריקוס בחסידין כדקא יאות. ובכל לילא ולילא זווגא אתכא ודאי בכלגוא לילא הבל לא בכל סטרין כאהי זווגא [לא] ובגין דא חכמין דידעין רזין בעיין לסדרא סיומא דלהון בהאי לילא אתי טעמא בגין דכל ווי דשבתא אית לון רוחא אחרא דשרא על עלמא ובהאי לילא אית לון רוחא אחרא קדישא עלאה דנחתא לבני קדישין והאי רוחא נביב אתיא דכל עתיקין ונחתא לגו נקודא תתאה למיחב בה נייחא לכלא. ודא אתפליג לכל סטרין לעילא ותתא. כד"א ביני ובין בני ישראל [לב] וכד אינון חכמין יתבין בסדרוא רוחא קדישא עלאה בגיהון לשמשא ערסייהו. דהאי רוחא אישיך אחריה נתתא כל אינון נשמתין קדישין ואתין קדישי עליונין בהאי רוחא נשמתין קדישין לבניהון כדקא יאות:

כיון דהאי רוחא שרא על עלמא כל רוחין ביישין וכל מקטרגין ביישין אסתלקו מעלמא. ולא בעינן לצלאה על נטורא. בגין דישראל אינון נטורין בהאי רוחא וסוכת שלום פרוסה נדפהה עלייהו ואינון נטירין מכלא.. דהא תגיגן בכל אתר דסוכת שלום אתכא סטרא אחרא לא אתכא תמן. וע"ד נטורא איהו ונטורא

סכיה

[כא] זו מדת המלכות ספירה התחתונה: [ג] לחלק השפע בפרטיות לכל הנבראים שבעולם הזה: [לא] שבח ל אין הזדונות הספירות המעלה בשלבות כמו בשבת: [לב] פי' ששפע הארת אור הכתר מתחלק בין מדת המלכות ובני ישראל:

זין הזהר

סכיה. יומא דשבתא חדוה איהו לכלא וכלא אתכסר לעילא
יתתא. ונקודה תתאה נהרא לסלקא לעילא בשפיר
דעטרין שבעין חולקין יתיר [לג] יסגא דכל סגין
אתער כדין כד סליק נהורא עמא קדישא מקדמי לבי
כנישתא בלבוש יקר בחדוה מתעטרן בעטרא קדישא
לעילא בההוא רוחא דקיימא עלייהו לתתא. משבחין
בשירין ותושבחן וסלקין תושבחן לעילא. ועלהין
יתתאין כלהו בחדוה ומתעטרן כלהו כחדא. פתחי
עלאי ואמרי זכאין אתון עמא קדישא בארעא דמאריכון
אעטר עלייכו וכל חילין קדישין מתעטרין ביניכון האי
יומא יומא דנשמתין איהו ולאו יומא דגופא בגין דשלמו
דלהורא דנשמתין איהו [לד] וקיימין עלאין ותתאין כלהו בחוונא
חדא. בעטרא דרוחא יתירה עלאה קדישא.
ח) ללותא דשבתא דעמא קדישא תלת עלתין אשתכחו
בהאי יומא לקבל תלת שבתי [לה] והוקיתוה וכלהו
חד. כיון דעהלו עמא קדישא לבי כנישתא אסור
לאשתדלא אפילו בלורך בי כנישתא הלא בתלי תושבחן
עלותא ואוריתא בדקא חזי לון. ואתן דאשתדל באלין
אחרנין ובמלין דעלמא דא איהו בר נש דקא יחלל שבתא לית ליה
חולקא בעמא דישראל תרין מלאכין ממנן על דא ביומא דשבתא
יתיבון שוו ידיהון על ריסיה ואמרי. ווי לפלניא דלית ליה
חולקא בקב"ה. וע"ד בעי לאשתדלא בעלותא ובשירין
ותושבחן דאתריהון ולאשתדלא באוריתא:

ג) **תנינן** תלתא אינון גרמין ביסא לגרמייהו. חד מאן
דליים גרמיה. תניינא מאן דזריק נשמתא
לו פרורין דלית בהו כזית. תליתאה מאן דאוקיד שרגא ביפקא
דשבתא עד לא מטי ישראל לקדושא דסדרא דגריס
לנורא דגיהנם לאלקא בההוא נורא עד לא מטא זמנייהו. דחד
ריכתא לית בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתות ואינון דעיסין
בגיהנם לייתין ליה לסיא דאוקיד שרגא עד לא יתא זמניה.
אמרי ליה ג) הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר וגו'. צוף
יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים. בגין דלא יאות הוא
לאדלקא נירא כד נפיק שבתא עד דמבדלי ישראל בגלותא
ומבדלי על כסא. בגין דעד הסוא זמנא שבת הוא.
וקדושא דשבת שלים עלנא. ובשעתא דמבדלין על כסא
כל אינון חיילין וכל אינון מסרין דאתמנן על יומי דחול.
כל חד וחד יתוב לאתריה ולפולחניה דאתמני עליה. בגין
דכד עאל שבתא ואתקדש יומא. קודש אתער שלים בעלמא.
יחול אתעדי מסולטנותא דיליה. ועד שעתא דנפיק שבתא
לא תייבין לאתרייהו. ואע"ג דנפק שבתא לא תייבין
לאתרייהו עד זמנא דאמרו ישראל בא"י המבדיל בין
קדש לחול. כדין קודש אסתלק. ומסרין דאתמנו על יומי
דחול מתערין ותייבין לאתרייהו. כל חד וחד על
מסריה דאתפקיד עליה. ועם כל דא לא בלטין עד דיהון
נהורין מרזא דשרגא. וכלהון אקרון מאורי האש בגין
דמרזא דעמודא דנורא ומיסודא דנורא אתיין כלהו ושלטין
על עלמא תתאה. וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא
שלימו ישראל קדושא דסדרא. אבל אי איהו ממתין
עד

מראה מקומות ט) דף נ"ס: ט) בראשית יד: ג) יפפי' כ"ב

זין הזהר

(לג) בשבת יש עליית המלכות בשבעין עטורין יותר ע"י התורה ותפילת ישראל לפיכך נתעורר הכתר להשפיע בת הארה דלעילא:
(לד) פי' ממשלת עולם הבינה: (לה) תלת שבתי הן מלכות בינה וכתר מלכות היינו שבתפלת ליל שבת נעשה יחוד מלכות עם תפארת. ובתפלת שחרית ומוסף נתעלים מלכות ותפארת לשבת העליון שהיא הבינה בהתיחדה עם החכמה בהארת הכתר. ובתפלת מנחה הארת הכתר יורד ומאיר עליהם עד למטה מטה:

נמצאת. יום השבת שמחה היא לכל. והכל נשמר למעלה ולמטה. ונקודה התחתונה תאיר לעלות למעלה בייפי העטרות שבעים חלקים יותר [לג] וקדמון כל הקדמונים נתעורר. אז כאשר מאיר הבקר עם הקדוש מקדימים לבית הכנסת במלבושי כבוד בשמחה. מתעטרים בעטרת קדושה שלמעלה ברוח ההוא השוכן עליהם למטה. משבחים בשירות ותשבחות ועולים התשבחות למעלה. ועליונים ותחתונים כלם בשמחה ומתעטרים כלם כאחד. פותחים העליונים ואומרים זכאים אתם עם הקדוש בארץ. שרבונכם מעטר לכם. וכל חילות הקדושים מתעטרים ביניכם. יום הזה יום הנשמות הוא ולא יום הגוף. לפי שבו היא ממשלת צרור הנשמות. [לד] וקיימים עליונים ותחתונים כלם בזיוג אחד. בהתעטרות של רוח יתירה העליון הקדוש
ח) התפלות של שבת מעם הקדוש שלש תפלות ישנן ביום הזה נגד ג' שבתות הידועות [לה] זה נתבאר יכלו אחד. כיון שנכנס עם הקדוש לבית הכנסת אסור לעסוק אפילו בענין צורך בית הכנסת אלא בדברי תשבחות ותפלות ותורה כל אחר כראוי לו ומי שעוסק בענינים אחרים ובענינו העולם זה היא אדם המחלל שבת. אין לו חלק בעם ישראל. שני מלאכים ממונים על זה ביום השבת והם משימים ידיהם על ראשו ואומרים ווי לזה שאין לו חלק בהקב"ה. יע"כ נצרך לעסוק בתפלה ובשירות ותשבחות לרבונם ולעסוק בתורה.

ג) **למדנו** שלשה דם הגורסים רעה לעצמם. אחד מי שמקלל עצמו. שני מי שמשליך להם אי פירורים שיש בדם בזית. שלישי מי שמדליק נר במוצאי שבת קודם שהשלים הצביר ואתה קדוש יושב. שזה גורם לאש הגיהנם שידלק באש הדינא קודם שהגיע זמני. שיש מקום כגיהנם לאלו שהיו מחללי שבתות. ואלו שנענשים בגיהנם מקללים לזה שמדליק נר קודם שהגיע זמנו ואומרים עליו ג) הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר וגו'. צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים. לפי שאין להדליק אש במוצאי שבת עד שמבדילים ישראל בתפלה ומבדילים על הכוס. לפי שעד אותו זמן עדיין שבת הוא. וקדושת השבת שולט עלינו. ובשעה שמבדילים על הכוס כל אותן החיילים וכל אותן המחנות שנתמנו על ימי החול. כל אחד ואחד חוזר למקומו ולעבודתו שנתמנה עליה. לפי שכאשר נכנס השבת ונתקדש היום. קודש נתעורר ושולט בעולם. וחול הוסר ממשלתו. ועד השעה של מוצאי שבת אין חוזרים למקומותם. ואע"פ שיצא השבת אין חוזרים למקומותם עד השעה שאומרים ישראל בא"י המבדיל בין קדש לחול. אז הקודש מסתלק. והמחנות שנתמנו על ימי החול נתעוררים וחוזרים למקומותם. כל אחד ואחד על משמרתו שנפקד עליו. ואעפ"כ אין שולטים עד שהם נאורים מן סוד הנר. וכלם נקראים מאורי האש לפי שמן סוד עמוד האש ומן יסוד האש באים כלם ושולטים על עולם התחתון. וכל זה בשהאדם מדליק נר קודם שהשלימו הקהל ואתה קדוש יושב. אבל אם הוא ממתין

עד

עד שהשלימו ואתה קדוש יושב. אותן הנענשים בגיהנם מצדיקים עליהם הדין של הקב"ה. והם מקיימים על איש ההוא כל דברכות שאומר הצבור. ויתן לך האלהים מטל השמים. ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו':

ו) **ויראו** העם כי בשש משה. א"ר שמעון מי הוא העם. הם הערב רב. מי דם הערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ות גרמים דיו שקורא אותם ערב רב. והלא מצרים היו ומצרים יצאו. ואילו היו ערבוב של עמים רבים כך היה לו לכתוב. ערב רב עלו אתם. בשביל הערבוב שלהם אלא ערב רב עלה אתם כתיב לפי שהיו עם אחד ושפה אחת. אבל כל מכשפי מצרים וכל החרטומים שלהם היו. שכתוב בהם ויעשו גם הם חרטומי מצרים שבקשו לקום נגד נפלאות הקב"ה. יכיון שראו הנסים והנפלאות שעשה משה במצרים חזרו אל משה. אמר לי הקב"ה למשה לא תקבל אותם אמר משה רבוני של עולם כיון שראו הגבורות שלך מבקשים להתגייר. ראו גבורתך בכל יום וידעו שאין אלהים זולתך. וקבלם משה. ולמה נקראים ערב רב. אלא כל מכשפי מצרים היו. ובראשם יונו"ס וימברי"ס. ובשעות היום היו עושים תמיד בשופם כל איתן מכשפים הגדולים. והיו מסתכלים מכי נטה השמש. מתחלת שש שעות ומחצה עד תחלת תשע ומחצה שאז הוא ערב הגדול. וכל אותן מכשפים הקטנים מסתכלים מתחלת תשע ומחצה עד חצי הלילה. אותן מכשפים הגדולים שבהם היו מסתכלים מכי נטה השמש. שהרי אז מתחילים תשע מאה וצ"ה מדרגות לשוטט על הרי חישך. והרוח שלהם משוטט על כל אותן המכשפים בכשיפיהם. ואלו המכשפים היו עושים כל מה שרצו. עד שכל המצרים היה בטחונם באותן המכשפים. וקראו להם ערב רב לפי שיש ערב קטון מתשע שעות ומחצה ולמטה. שהוא ערב קטון. ג) ושני ערבים הם. וע"כ כתוב וגם ערב רב עלה אתם. והכמתם היתה גדולה. והם הסתכלו בשעות היום והסתכלו במדרגת משה. וראו שהרי בכל הצדדים בשש משה. היינו בשש שעות הראשונות של היום שהם לא יכלו לשלט בהן. בשביל שש מדרגות העליונות שנאחז משה בהן. ובכל הצדדים בשש היה [לו] ובעברות של אלו שש המדרגות היה מיכן לרדת מן הדר. שכתוב כי בשש משה לרדת מן ההר. מיד ויקהל העם על אהרן. לבה על אהרן בשביל להתכלל בצד הימין. שהרי הם כח שמאל בקשו ממנו [לז] ובשביל להיות נכלל בימין נקהלו על אהרן [לח] ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים. אלהים ודאי בקשו צד השמאל. נ) בכה רבי שמעון ואמר. דחמא שעשה העם שמבחוץ ונשתתפו לדם בני העם הקדוש. במדרגה האלהית שנקראת אם חטאו. שכתוב קום עשה לנו אלהים. אלהים ודאי כביד ישראל. זו היא ששורה עליהם כאם על בנים [לט] וזהו שכתוב ד) וימירו את כבודם בתבנית שור. זה כבודם של ישראל האם שלהם. וזהו שכתוב ה) גלה כבוד. שגרמו לשכינה שתגלה בגלות עמהם. וע"כ וימירו את כבודם. במה. בתבנית שור. כאן יש סוד. בוא וראה למטה תוך שמרי היין במקום שמרים הרעים יוצא

מע־ער

עד דאסלימו קדושה דסידרא. אינין מיבין דגיהנם מלדיקין עלייהו דינא דקב"ה. ואינון מקיימי על ההוא ב"נ כל ברכתן דקא אמרי ליבורא. ויתן לך האלהים מטל השמים. ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו'

ו) **ויראו** העם כי בשש משה. א"ר שמעון מאן העם אינון ערב רב. מאן ערב רב. וכי לודים וכושים וכפתוריים ותינרמים הוו דקראן לון ערב רב. והלא מצריים הוו ומאצריים נפקו. ואילו הוו ערבוביא דעמין סגיאין הכי הוה ליה לאכתב ערב רב עלו אתם לפי ערבוביא דלהון. אלא ערב רב עלה אתם עמא חד הוו ולישן חד. אבל כל חרטי מצריים יכל חרטומי דלהון הוו. דכתיב בהו ויעשו גם הם חרטומי מצריים דבעו למיקב לקבל פליאן דקב"ה וכיון דחזו נסין ופליאן דעבד משה במצריים אהדרו לגבי יתה אמר ליה קב"ה למשה לא תקבל לון אחר משה אחריה דעלמא כיון דחמו גבורתא דילך בעאן לאתגיירא יחזון גבורתך בכל יומא ויכדעון דלית אלהא בר מינך וקביל לון משה. והאיתי קרא לון ערב רב אלא כל חרטי דאצריים הוו. ובריסיון יונו"ס וימברו"ס. ובשעתי דיומא הוו עבדי תדיר חרטייהו כל אלין חרטין עלאין והוו מסתכלי מכי נטי שמשא משירותא דשית שעין ומחצה עד שירותא דתשע ומחצה דאיהו ערב רבא וכל אינון חרטין זעירין משירותא דתשע ומחצה עד פלגות ליליא. אינון עלאין דבהו הוו מסתכלי מכי נטי שמשא. דהא כדין שרגא תשע מאה ותשעין וחמש דרגין למשמש על טורי חשוך. ורוחא דלהון משמשא על כל אינון חרטין במרטייהו. ואלין הוו עבדי כל מה דאינון בעאן. עד דכל מצראי רחמנו דלהון באלין הוה. וקראן לון ערב רב בגין דאית ערב זעירא מתשע שעין ומחצה ולתתא דאיהו ערב זעירא. ג) ותרי ערבי אינון ועל דא וגם ערב רב עלה אתם והכמתא דלהון הוה סגי. ואינון אסתכלו בשעתי דיומא ואסתכלו בדרגא דמשה. וחמו דהא בכל סטרין בשש משה בשש שעתי קדמאין דיומא דאינון לא יכלין לשלטאה בהו. בגין שית דרגין עלאין דאחיד בהו. ובכל סטרין בשית הוה [לו] ובעברין דאלין שית הוה זמין לרדת מן ההר. דכתיב כי בשש משה לרדת מן ההר מיד ויקהל העם על אהרן אמאי על אהרן בגין לאתכללא בסטרא דימינא דהא אינון שאלא בעו מניה [לז] ובגין דלהוי כליל בימינא אתכנשו על אהרן [לח] ואמרו אליו קום עשה לנו אלהים. אלהים ודאי בעו סטר שמאלא נ) בכה רבי שמעון ואמר חזיתא דעבדי עמא דלבר ואשתתפו בני עמא קדישא באינון אחבו דכתיב קום עשה לנו אלהים אלהים ודאי כבוד ישראל דא איהי דשריא עלייהו כאמא על בנין [לט] ודא הוא רזא דכתיב ד) וימירו את כבודם בתבנית שור דא כבודם דישראל אמא דלהון. ודא הוא דכתיב ה) גלה כבוד דגרמו לשכינתא דאתגלי בגלותא עמהון וע"ד וימירו את כבודם. במה. בתבנית שור. הכא איהו רזא תא חזי לתתא גו שמרים דהמרא דורדיין ביין נפק

חד

מראה מקומות ו) דף קנא ב) דף ק"ח ג) דף ק"ח ד) תניא ק"י ה) שמואל א' ד'

זין הזהר

(לו) פי' שבכל הצדדים היה כח משה חזק בשש שעות הראשונות שר היום. (לז) היינו כח מצד השמאל כח של שומאר. (לח) פי' שיהי' לזה הכח יניקה מן החסד דקדושה לכך נקהלו על אהרן ששורשו בחסד. (לט) זו השכינה הקדושה

הד ערעורא תקיפתא חזקא קדמאה [מ] ואיהו ברזא דיוקנא דהדס כד קריב לגו קודשא. כיון דאתעבר יתתן ובעי לגרתא לתתא. בעי לאתלבשא בלבושא לנזקא עלאה. ומתיה היה ורתיכוי. ולבושא קדמאה דקא נקיט איהי תבנית סור דיוקנא דשור וקדמאה לנזקין תתיון אתבע סור איהו ותיון תרבעה חבות לנזקא עלאה. וכלהו תלתא חבות מזיקין בר שור כלהו דליה. וע"ד כתיב ויחיון את כבודם בתבנית שור איהו אוכל עשב הא דרשון ביה אכל עקרא דמלה בתמלית דלחם ישבעה זיני דגן לית ליה בהו חולקא.. ח) ותא חזי כל זמנא דהיה מסה במצרים כתיב דאלהים לא הזכיר. אלא שתא דה'. וע"ד קביה ליה לפרעה. בגין דלא יהא תוקפא לסטרא אחרא ולא יתתקף בעלמא [מ'] סכתא בגו סטיא מלה והיינו קום עשה לנו אלהים לני דיוקא דאלין לריכין לאתי מלה לתקפא סטרא דלון דהיה אתדחיא עד רכתא תבר ילכו לפנינו. יתי אתרו. אלא הכי איהי חיונין דתתון ישראל כל טוב וכל יקר דעלמא לכי והנן דחיין לבר הלכו וה' הולך לפניהם יומם. תוף הכי אלהים תבר ילכו לפנינו כמה דאזיל קרייבי ה' דסא רבו את לסטרא דילן לתהך אוף הכי לקמנא אי מזמין ליה עובדא תא חזי כל עמי יקר דחזנו בחדברא לא הוי הפיון הלא לבני ישראל לחדייהו יהדיא טנגא דיקר דכתיב וה' הולך לפניהם יומם אזלא לקמייהו. ואלין ערב רב יכל איון בעיון עתנין ותיכין הוו אזלי לבר תמכרי תא לבתרייתא ותא חזי כל איון תרבעין סנין דקא אזלו ישראל בחדברא סוס לבלוכא ומניפא לא הוה גו עמי לגו. ועל דא עאני ותיכי דהוו תכלי עבד לבר הוו יכל איון דנטרי לון. א"ר אלעזר אבא אי הכי איון ערב רב לא הוו אכלי מן מנא אחר ליה ולאי הכי הוא. אלא מה דיהבי לון ישראל כמן דיהיב לעבדיה ומתה הוו אכלי תמלית מה דאתאכר מבתר דיתיה פסולת. ובקא אכרין ואחר ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל ולא אחרא. ויראו בני ישראל ויאמרו וגו' מן הוא ולא אחר ערב רב ועאני ותיכי דהוו ביניהו. ועד השתא הוו אתכפיין איון ערב רב. והכתא קמו ובשו עובדא לאתקפא לסטרא אחרא אחרו לו נהא כלנא עמא הדא ומהוי בכללא עמכון. לו ירא לן מאן דיהך קמיא כמה דיהך אלהכון קמיכון. אמר אהרן הם ובלוס דהנון ישתתפון בעמא קדישא לאהוי כלא כללא חד ולא יתערבון עמא קדישא בעמא דא בכללא חדא הנא עב איהו לרכיבא לון מנו עמא קדישא עד דייתי משה יתהכן לשב התכון. אלא סגיאין הוו ישראל דהשתתפו בהדייהו בגבא ובנין כך כד אתא משה אלעריך לברכא ולגבנא לעמא קדישא ישראל מודא ומשקי לון שקיו עד דאתברירו כלהו. ולא תתאר בהו פסולת כלל:

ג) **ויאמר** אליהם אהרן פרקו נזמי הזהב וגו'. וכי לא היה לון דהבא אחרא אלא אמר אהרן בעוד דאית לון קשבא בבנייהו ובבנייהו יתעכבון. ובין כך ייתי משה. תא חזי תיונין קשיה גריס לישראל כספתא בבשר החי. כל שכן אלין דלא הוו גריס כדקא יתיה איונין

מעי

מערער יקעדת אחד בזיק הראשון [מ] יהוא בסוד תבנית אדם באשר יקרב אצל הקדש. ביון שעיבר משם יהוצה לדרת למטה. צרך לו להתלבש בלבוש להזיק לעולם. הוא יורד עם מרכבותיו. ולבוש הראשון שלוקח לעצמו הוא תבנית שור צורה של שור. וראשון המזיקים מאותן הארבעה הוא שור. ומזיקים הם ארבעה אבות להזיק לעולם. יכל שאר ג' אבות מזיקין שמלבד השור כלם של השור הם. וע"ז כתוב וימירו את כבודם בתבנית שור. מהו אוכל עשב. כבר דרשני בזה. אבל עיקר הדבר שבתמצית הלחם ושבעה מיני דגן אין לו בהם חלק ט) ובא יראה כל זמן שהיה משה במצרים. שם אלהים לא הזכיר. אלא השם דוי"ה ב"ד. וזאת הי' קשה לי לפרעה. בשביל שלא יהיה תוקף לצד הטומאה ההוא ולא יתגבר בעולם [מא] ועתה בקשי ענין ההוא. וזהו קום עשה לנו אלהים. לני דוקא. שאנחנו נצרכים לכבר הוה לחזק הצד שלנו שהיה נרחה עד עתה. אשר ילכו לפנינו. מה אמרי. אלא כך אמרי. הראים אני שאתם ישראל כל טוב יבא בכבוד העולם לכם הוא. יאנחנו נדחים לדחיק שלכם. וה' הולך לפניהם יומם אף כך אני מבקש שם אלהים אשר ילכו לבנינו כמו שהילך לפניהם ה'. שהרי יש רשות להצד שלנו ללכת כמו כן לבנינו אם נכון לי איזו פעולה. כיא יראה כל עמי כבוד שרלבו במדבר לא הוי מבכים אלא לבני ישראל כלבדם. עון הכבוד ההוא שבתיב וה' הולך לפניהם יומם הלך לפניהם. ואלי הערב רב וכל אותן בהמות נאן ובקר הוי הולכים מחוץ למחנה לבסוף. כיא יראה כל איתן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר. כל הלך ומנופת לא היה תוך הענגים בפנים. יע"ב צאן ובקר אוכלי עשב מבחוץ הוי עם כל אותן ששמרו להם. א"ר אלעזר אבי. אם כן אותן הערב רב לא הוי אוכלים המן. א"ל ודאי כך הוא אלא מה שנתני להם ישראל כמו שנתן לעבדי. ומהו הוי אוכלים. מן התמצית מה שנשאר הפסולת מאחר הדיתים. והכתוב מכריז ואומר. ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל ולא אחר. ויראו בני ישראל ויאמרו וגו' מן הוא. ולא שאר הערב רב והצאן והבקר שהיו בינים. ועד עתה הוי נכנעים אותן הערב רב. עתה עמדו בקשי פעולה לחזק צד הטומאה. וכך אמרו אי נהיה כלנו עם אחד ונהיה בכלל עמכם. או שיהיה לנו מי שילך לבנינו כמו שהולך אלהיכם לפניכם. אמר אהרן הם ושלים שאלו ישתתפו בעם הקדוש להיות כלם כלל אחד. לא יתערבו עם הקדש בעם זה בכלל אחד. אלא מוטב להכרינם מתוך עם הקדש עד שיבוא משה. יאהרן לטוב נהכון. אלא שהוי הרבה מישראל שנשתתפו עמהם בלב. לפיכך כשבא משה הי' צריך לברר וללבן העם הקדוש מחטא ההוא. והשקה אותם המנקה עד שנתבררו כלם. ולא נשאר בהם פסולת כלל

ג) **ויאמר** אליהם אהרן פרקו נזמי הזהב וגו'. וכי לא היה להם זהב אחר. אלא אמר אהרן כל זמן שתהי' להם מחלקת עם בניהם ינשיהם יתעכבו. ובין כך יבא משה. בוא וראה למדנו שקשים גרים לישראל כספת בבשר החי. כל שכן אלו שלא היו גרים כראוי. הם מה עשו

טראה מקומות ט דף קלא ט דף ז: ג

זין הזהר

(מ) זה משל על פסולת הקדושה שאחר כמה וכמה צמצומים והשפעות הקדושה היה בחינת שיבא אמנו היינו מן הפסורת שלו צד הטומאה עם כל המרכבות שלו וחיילות המזיקים. וזה הוא מזיק הראשון: [מא] כי מן האחוריים של זה הרשע יש להם יקה ז

עשו. ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם. דרב־ אלכים ורבבות דיו מן נזמידם שם. מה כתוב ויקח מידם ויצר אותו בחרט וגו׳. אהרן לא נשמר מאותן שני הרבמים שהיו בראשיהם של ערב רב ההוא. אחד מהם הי׳ לפניו והשני היה עוסק בכשפיו. כיון ששניהם נתיעצו יחד לקחו זהב ההוא שני שלישים ביד אחת. ושליש אחד ביד השנית. לפי שכן נצרך במין הכשוף ההוא. בכה רבי שמעון ואמר. איי הסיד הקדוש אהרן. משיח אלהים הגדול. בחסידותך נפלי הרבה מן עם הקדוש. ואתה לא ידעת להשמר. מה עשו. כאשר עברו שש שעות הראשונות. ריים היה במשקל החצי. לקחו זהב ההוא שפרק מאזניהם. מד הטעם. לפי שמי שרוצה לעשות כשוף לא נצרך לו להיות חם על ממון. והם אמרו הלא השעד עימדת לנו אם לא נעכב. ואין עת להיות חם על זהב. מיד ויתפרקו כל העם. מהו ויתפרקו. כבתוב ח) מפרק דרים ומשבר סלעים. שהשחיתו ושברו אזניהם והתפרקו מעול השמים שצוד להם משה. שלא יהיה לרם חלק בדשם הקדוש ובעם הקדוש. מה עשו. שני המכשפים הלקו את רזהב ההוא. אחד לקח שני שלישים ואחד שליש. עמדו נגד השמש בשעה הששית. עשו בכישופם ולבטו בלהטידם בכישוף של הפר. כיון שהגיעה תחלת שעה ז הרימו שניהם ידיהם על ידיו של אהרן. שכתוב ויקח מידם. שניהם היו ולא יותר. כיון שהוא לקח מידם קול יצא ואמר ג) יד ליד לא ינקה רע. כמו שכתוב כי ברע הוא. שהביא רע לעולם. סוד הדבר. אלה הרשעים מכשפים הרעים. בניו של בלעם הרשע. בני בניי של לבן הרשע. ראי שהכוס של ברכה בימין הוא ומן בחינת הימין תביא התחזקות הטיר. אמרו אם ידיה בצד זה הראש דדוא של הימין [מב] אז יהיה התוקף שלנו כראוי. כיון שהגיעה שעה רז׳ של היום נתנו לו לאהרן מיד. אם היא היה אמר להם הניחו הזהב על הארץ תחלה ואקחנו. אז לא היו פועלים בכשפיהם כלום אבל מידם לקח. והכתוב מתרעם ואומר ויקח מידם. ראו מד עשה אהרן. איש נביא איש הכם ולא ידע להשמר. שאלו לקח הזהב מן הארץ. כל כשפים שבעולם לא היו יכולים להצליח. אבל מדוע רצליחו במעשה זה. לפי שהיה ויקח מידם ולא מן הארץ למדנו שקב״ד שקלים היה בו כמספר מסכ״ה. א״כ איך כתוב ויקח מידם. וכי בידם היו כל אותן השקלים. אלא מכלל א הן דשקלים לקחו מלא ידיהם. ומעט זהב ההוא נתעלה על דכל כאלו היה הכל בידיהם:

ויצר איתו בחרט ויעשהו עגל מסכה. לא כמו שהישבים אנשים שעשה ציורים במחוגה או ברבר אחר. אלא שבא הכתוב להוכיח הדבר שאהרן לא ידע להשמר. שאילי כאשר לקח מידם דיה משליכו לארץ. ואע״פ שהיה יוקרו אה״כ. לא היה מצליח מעשה רע הזר. אבל בכל כי ע רע היה. שלקח הזהב וכיסדו מרעין. רעה אחר רע״. מהי ויצר איתו בחרט. שרגיה כל הזהב בכים אחד והיה נשמר מרעין. אז נתעלה הכל להמעשה. שכך נצרך במיני כשכים האלה נ) עתה יש לשאול. וכי לא כתוב ואשליכהו באש ולא יותר. ואז ויצא העגל הזה. וכאן אומר

בראה מקיים ת ח) מנכיס ח׳ יט ג) מכני יח ב) דן ק ב

[מב] זה אהרן כהן הגדול:

מאי עבדי ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם. כמה חלפי ורבבן הוו מנזמיהון תמן מאי כתיב ויקח מידם ויצר אותו בחרט וגו׳. אהרן לא הסתמר מתיגון תרין מכימין דהוו ברישיהון דההוא ערב רב. חד מנייהו הוה קאים ואחרא הוה עביד במרשוי כיון דתרווייהו אתיעצו כהדא נטלו ההוא דהבא תרין שליסי בידא דחד ושלים בידא לאחרא בגין דהכי אצטריך בההוא זינא דאהרא בכה רבי שמעון ואמר אי חסידא קדישא אהרן. משיחא דאלהא רבא. בחסידותך נפלו כמה מעמא קדישא. ואנת לא הוית ידע לאסתמרא. מאי עבדו. כד מטו שית שעתין. ויתא הוה בתיקלא. נטלו ההוא דהבא דפריקו מאודניהון מאי טעמא בגין דאלן דאצטריך לאעבד הרשא לא בעא לאיתא עיני על ממונא והינון אמרי שעתא קיימא גן אי אגן לא מעכבין ולאי בעתא לאיתא על דהבא מיד ויתפרקו כל העם מאי ויתפרקו כד״א ח) מפרק הריב ומשבר סלעים דחבילו ותברו אדנייהו. ואתפרקו מעיל שיזא דפקיד להו משה. דלא להוי לון חולקא בשמא קדישא ובעמא קדישא. מאי עבדו פלינו תרווייהו ההוא דהבא. חד נטיל תרין שליסים והד שליס קאי לקביל אחרא בשית שעתין. עבדו תרשייהו ובלעי בלהטיהון בהרשא דפיתא. כיון דמטא שירותא דשבע הרימו תרווייהו ידייהו על ידוי דאהרן. דכתיב ויקח מידם. תרווייהו הוו ולא יתיר. כיון דאיתו קביל מידם קלא נפיק ואמר ג) יד ליד לא ינקה רע כמה דכתיב כי ברע הוא. דאייתי רע לעלמא. רזא דמלה. אינון רשעים חייבין הרשין. בני דבלעם חייבא. בני בני דלבן רשיעא. מאן דכיס של ברכה בימין איהו. ומן ימינא אתקן תדיר. לאתרו אי יהא בסטר דא הוא ריגא דימינא [מב] הא תוקפא דילן כדקא יאות. כיון דמטא שבע בעתין דיומא יהבו ליה לאהרן מיד. אי איהו הוה אחר לון הוו ליה באדעא בקדמיתא ואנא אמול לא הוי יכלין באתרשיהו כלום. אבל מידם נטל וקרא מתרעם ואמר ויקח מידם. תאו מה עבד אהרן. גבר נביאה גבר חכים לא ידע לאסתמרא. דאלי נטיל מאדעא. כל הרשין דעלמא לא הוו יכלין לאנלאה הבל לוה אלרו בעובדא דא בגין דויקח מידם ולא מארעא. תניין קב״ה קנטרין הוו ביה כהוכבן מסכ״ה. איך כתיב ויקח מידם וכי בידם הוו כל הינין קנטרין. אלא אכלא דאינון קנטרין נטלי מלי ידייהו והוה זעיר אסתלק על כלא כאילו הוה כלא בידייהו:

ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה. לאו כמה דחשבין בני נשא דעביד ליירין במחונה או במלה אחרא. אלא אתה קרא להוכחא מלה דאהרן לא ידע לאסתמרא. הילו כד נטל מידיהון הוה שדי לארעא. ואע״ג דיטיל ליה לבתר לא הוה אנלא עיבדא ביה דא. אבל בכלא סיוע ביה הוה דנקט דהבא ומיריה מעינא. ביה בתר ביה מאי וינר אותו בחרט. דהוו כל דהבא בכיסא חדא והסתיר מעינא כדין סליק כלא לעובדא. דהכי אצטריך בזיני דהרשין אלין. ג) הסתה מית למשאלא וכי לא כתיב והשליכהו באש ולא יתיר וכדין וינא העגל הזה. והכתה

אתה

את אחרת ויעשהו עגל מסכה אלא חס ושלום דאהרן עבד וקרא אוכם דכתיב את העגל אשר עשו. אבל אמה דכתיב ויקח מידם. וכתיב ויצר אתו בחרט. בכח שתי אלה נעשה הכל. וכמו ביכולת ליטר שהוא עשה אותו. שאם שתי אלה לא היו. לא הי' נעשה ולא הי' יוצא מכח לפועל. אבל מי גרם שנעשה. אותן שתי פעולות רעות. ובאשר הוא לקח מידם היו הם עושים כשופיהם והיו מלחשים בפירם. והמשיכו רוח למטה מן צד הטומאה. והמשיכו שני רוחות ביחד. אחד מן זכר. אחד מן נקבה. הזכר מתלבש בדמות שור. והנקבה בדמות חמור. שניהם היו נכללים ביחד. ולמה שני אל־. שר הרי נתבאר. אבל חמור למה. אלא לפי שאלה המכשפים של מצרים כתוב בהם ח) אשר בשר חמורים בשרם. וע"כ כל אותן ישראל שמתו בחטא זה היו מתחברים עמהם בלבבם. ולפי שהיו שני דמותים כתיב אלה אלהיך ישראל. ולא כתוב זה אלא אלה. שנים היו ביחד. אשר העלוך מארץ מצרים. העלוך ולא העלך. ויאמר אלה אלהיך לא כתיב אלא ויאמרו.

שאהרן לא אמר כלום:

ויראא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן וגו'. אוי חסיד קדוש. כמה היה רצונך לטוב ולא ידעת להשמר. כיון שהשליך הזהב באש נתגבר הכח של צד הטומאה שם באש. ויצא דמות של שור כמו שנתבאר בשתי המשכות של צד הטומאה. ג) מיד וירא אהרן. מהו וירא אהרן. ראה שצד הטומאה נתגבר. מיד ויבן מזבח לפניו. שלולא שהקדים ובנה מזבח זה היה נחרב העולם. משל לנזלן שהיה יוצא לקפח ולהרג אנשים. ראה שר צבא המלך שנזלן ההוא יוצא בכח חזק. מה עשה שר צבא ההוא. פעל אצל המלך שיצא לדרך. והמשיך השר את המלך באותו הדרך. כאשר הלך נזלן ההוא באותו הדרך ראה צורת דמלך שעומד לפניו. כיון שראה את המלך שהיה מהלך לפניו בדרך. מיד נרתע וחזר לאחור. כך וירא אהרן שצד הטומאה נתגבר. אחז ברפואה והגביר צד הקדושה וישם אותו לפניו [מנ] כיון שראה צד הרע צורת המלך עומדת לפניו. מיד חזר לאחור ונחלש תוקפו וכחו. שהרי מזבח זה נתגבר ונחלש צד הטומאה. בא וראה מה כתוב ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר. חג לה' ולא לעגל. ולצד הקדושה עשה ולצד הקדושה קרא ואמר. וזו הרפואה שהקדים. שלולא שעשה כך לא היה העולם מתקיים בקיומו. ועם כל זה לא נשכך הרוגז מאהרן אע"פ שלא התכוון לרע. א"ל הקב"ה. אהרן שני מכשפים האלי משכי אותך למה שבקשו. חייך שני בניך יפלו ובשביל חטא זה ימותו. וש"כ ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. מהו להשמידו. אלו בניו. כבכתוב ג) ואשמיד פריו ממעל. שפרי האדם בניו הם. בוא וראה אהרן דקים מזבח ההוא לפניו והעגל חזר לאחור. בניו דקימי צד הטומאה מלפנים וצד הקדושה חזר לאחור. שכתוב ויקריבו לפני ה' אש זרה. לפני ה' שמו ונתפסו בדמא דזר. ועוד חשב אהרן שבתוך כך יבוא משה. וע"כ מזבח דר א לא הרסו משה. שאילו היה כמו שהושבים אנשים. דבר הראשון שהיד צריך משה לעשות הוא לנתץ אותו המזבח. כמו שניכא עדי על המזבח של בית אל שנתץ. ונכ את על מזבח ההיא של העגל היתה. אבל כאן ענין

אחר

אומר הכתוב ויעשהו עגל מסכה. אלא חס ושלום שאהרן עשה. והכתוב מיחס שכתיב את העגל אשר עשו. אבל ממה שכתוב ויקח מידם. וכתוב ויצר אתו בחרט. בכח שתי אלה נעשה הכל. וכמו ביכולת ליטר שהוא עשה אותו. שאם שתי אלה לא היו. לא הי' נעשה ולא הי' יוצא מכח לפועל. אבל מי גרם שנעשה. אותן שתי פעולות רעות. ובאשר הוא לקח מידם היו הם עושים כשופיהם והיו מלחשים בפירם. והמשיכו רוח למטה מן צד הטומאה. והמשיכו שני רוחות ביחד. אחד מן זכר. אחד מן נקבה. הזכר מתלבש בדמות שור. והנקבה בדמות חמור. שניהם היו נכללים ביחד. ולמה שני אל־. שר הרי נתבאר. אבל חמור למה. אלא לפי שאלה המכשפים של מצרים כתוב בהם ח) אשר בשר חמורים בשרם. וע"כ כל אותן ישראל שמתו בחטא זה היו מתחברים עמהם בלבבם. ולפי שהיו שני דמותים כתיב אלה אלהיך ישראל. ולא כתוב זה אלא אלה. שנים היו ביחד. אשר העלוך מארץ מצרים. העלוך ולא העלך. ויאמר אלה אלהיך לא כתיב אלא ויאמרו.

דאהרן לא אמר מידי:

ויראא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן וגו'. אי חסידא קדישא כמה רעותך טוב לעבד ולא ידעת לאסתמרא כיון דאתמי ליה בנורא אתתקף מילא דסטרא אחרא תמן בנורא ונפק דיוקנא דשור כמה דאתמר בתרין מסיכין דסטרא אחרא ג) מיד וירא אהרן. מהו וירא אהרן. אמאי דסטרא אחרא אתתקף מיד ויבן מזבח לפניו. דאלמלא דאקדים ובנה מזבח דא אתהדר עלאה לאתרבנא לגלסיס דהים נפיק לקפחא ולקטלא בני נשא חיא לגיונא דאתלבא דהוא לסטים נפק במיל תקיף. מאי עבד הוא לגיונא. אתחיל בהדי מלכא לנפקא לאורחא ואשיך ליה לאתלבא דא לגיונא בהיא אורחא כד חזיל הוא לסטים בהוא אורחא חיא דיוקנא דאתלבא קאים קאים. כיון דחמא ליה לאתלבא דהוא חזיל קאים באורחא. מיד נרתע ואהדר לאחוריא כך וירא אהרן דסטרא אחרא אתתקף. אחיד באסוותא ואתקיף בסטר קדושה ישוי ליה קאים [מנ] כיון דחמא סטרא בישא דיוקנא דמלכא דקאים קאים. מיד אהדר לאחוריא ואתחלש תוקפיה וחיליה. דהא מזבח דא אתגבר ואתחלש סטרא אחרא. תא חזי מאי כתיב ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר. חג לה' ולא לעגל. ולסטר קדושה עבד ולסטר קדושה קרא ואמר ודא אסוותא מקדים. דאלמלא דעבד דא לא קאים עלמא על קיומיה. ועם כל דא לא שכיך רוגזא מאהרן אע"ג דלא אתכוון לרע. א"ל קב"ה אהרן תרין דכרין אלין מסכו לך למאי דבעו. חייך תרין בנך יפלון על מודא דא יתפסקון. סס"ד ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. מאי להשמידו אלין בנוי. כד"א ג) ואשמיד פריו ממעל דפרי דבר נש בנוי אינון. תא חזי אהרן שוי ליה לההוא מזבח לפניו ועגלא תב לאחוריא בנוי שוו לסטר אחרא לפניו וסטר קדושה אהדר לאחוריא דכתיב ויקריבו לפני ה' אש זרה לפני ה' שוו. ואתפסו בדמא דא. עוד חשב אהרן דבין כך ייתי משה. ועל דא הוא מזבח לא סתיר ליה משה דאילו הוא כמה דחשבין בני נשא. אלא קדמאה דבעי לאסה הוא לנתקא לההוא מזבח דעבדיך כיון דבני עדו על מזבח דבית אל. ונביאתיה על הסיר מזבח הוא אבל הכא אלא אחרא

מראה מקומות ח) יחזקאל כ"ג כ) דה ק. ג) עמוס ב'

[מנ] כי הזמנה הזה הי' מכון להשכינה הקר שה:

אחר היד כמו שנתבאר. וכתיב ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן, ולא כתוב וינתץ את המזבח. בוא וראה אהרן ויאמר. היה מכריז בקול יאומר. כתוב כאן ויקרא ויאמר. וכתוב ביונה ויקרא ויאמר. מה שם היה מכריז לדין. אף כאן הכריז לדין. חג לה' מחר. נביא נביאה ברוח של אותו המזבח שעתיד הדין לשרות עליהם. חג לה' לעשות בכם דין [מד] ושלשה דינים היו. אחר ויגף ה' את העם. ואחר של בני לוי. ואחר שהשקה משה לבני ישראל. וזהו חג לה' מחר. חג. דין של בני לוי. לה'. דין של ויגף ה'. מחר. דין שהשקה אותם משה. ולני בלילה ההוא ולמחרת נמצאו נפוחים ומתים. שאותן המיב היו מכשכשים במעיהם כל הלילה ובבקר נמצאו מתים. ובוא וראה שמזבח ההוא של קדושה היה. שכתוב וירא את העגל ומחולות. ואילו מזבח לא כתוב. שהרי אהרן בודאי היה יודע שכתוב זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבד. ובודאי ניצל אהרן ע"י עצה הטובה שעשה לנפשו. והכל ברצון שלם וטוב שלא נתבוין לרע:

ח) **סרו** מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וגו'. א"ר אלעזר בוא וראה כשעשו ישראל מעשה ההוא ונרמו לחטא ההוא. מפני מה עגל ולא ע"ז אחרת. ואם תאמר שהם בדרו להם עגל. לא כן. שהרי הם אמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו. ואהרן רצונו הי' לעכבם. אלא ודאי שהמעשה נעשה כן מעצמו כראוי לו. שהרי מן צד בחינת הזהב יוצא פסולת כאשר נזדקק הזהב [מה] ומשם מתפשטים כל הבחות של צד השמאל. שהם כמו היתוך פסולת היוצא מן הזהב. ומתפרשים לכמה צדדים. וכל אותן מהם שיש להם מראה אודם גוון הזהב עומדים בהרים כאשר השמש בתוקפו. לפי שתוקף השמש מגלה הזהב ומולידו בארץ. וזה הטמונה בתוקף ההוא של השמש דמות תכניתו כעגל. ונקרא קטב ישוד צהרים ורוח הטומאה הזה הוא היה רע". ויש מי שרוכב עליו. והם זכר ונקבה. ונקראים אלה. שהם מזומנים תמיד בעולם בכל אותן הצדדים שלהם.. ועל כן אמרו אלה אלהיך ישראל.. ורוח הטומאה שנמצא תמיד במדבר מצא מקום בזמן ההוא להתגבר בו. ומה שהיו ישראל נטהרים מן הזוהם הראשון ההוא שהכנים בעולם וגרם מיתה לכל. כאשר עמדו אצל הר סיני. גרם לדם עתה כמקדם לטמא אותם ולהתגבר עליהם. וגרם להם מיתה ולכל העולם ולדורותם אחריהם. זש"כ ג) אני אמרתי אלהים אתם וגו' אבן כארם תמותון וגו'. ולפיכך היה אהרן מהזיר אח"כ להטהר בסודו האמונה העליונה. באותן שבעה ימים הקדושים [יז] ואח"כ לדטהר בעגל. ובוא וראה בכל היה צריך אהרן לדטהר. שאילו הוא לא עשה הפעולה לא היה יוצא העגל. מכני מה. לפי שארון הוא בחינת הימין והוא תוקף השמש [יח] והזהב הוא מן השמש. לכך רוח הטומאה ירד ונקשר שם. ונטמאי ישראל ונטמא אהרן עד שנטהרו. מפני מה נטמא הוא. לפי שיצא דעגל שהוא מצד בחינת השמאל שהוא שור ימינו עגל. הוא בבחי השמאל כמו שנתבאר שכתוב וכני שור מדשמאל לארבעתן

מראה מקומות ח) דף רלו: ג) תניס פ"ב

אחרא הוא כמה דאתמר. וכתיב ויקח את העגל אשר עשו ויסרף באש ויטחן. ולא כתיב וינתץ את המזבח. תא חזי ויקרא אהרן ויאמר. אכריז אינו בקלא ואמר. כתיב הכא ויקרא ויאמר. וכתיב ביונה ויקרא ויאמר. מה לתן כריז לדינא. אוף הכא כריז לדינא. חג לה' מחר. נבי נבואה ברוחא דהאי דמזבח דזמין דינא דסריה עליהו. חג לה' למעבד בהו דינא [מד] ותלת דינין הוו. חד ויגף ה' את העם. וחד דבני לוי. וחד דאשקי משה לבני ישראל. יהוינו חג לה' מחר. חג. דבני לוי. לה'. דויגף ה'. מחר. דאשקי לון משה. ובינתו בההוא ליליא ולמחר אתבחנו נפוחין ומתין. דאינון מיין הוו מכשכשין במעיהון כל ליליא ובצפרא אתבחנו מתין. ותא חזי דההוא מזבח דקדושה הוא. דכתיב וירא את העגל ומחולות. ואילו מזבח לא כתיב. דהא אהרן מגדע הוא ידע דכתיב זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. ודאי אתחזיב אהרן בעינתא מעגלא דדבר לנפשיה. וכלא ברעותא שלים ושב דלא אתכוון לבים:

ח) **סרו** מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וגו'. א"ר אלעזר תא חזי כד עבדו ישראל ההוא עובדא ונרמו לההוא חובא מאי טעמא עגל ולא סמרא אחרא. ומי תימא דאינון ברירו עגלא לאו הכי. דהא אינון אמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו. ואהרן רעותיה הוא לאעכבא לון. הלא ידאי עבידתא אתעביד כדקא חזי. דהא מסמרא דדהבא נפקא סוספיתא כד אתבריר דהבא [מה] ומתמן אתפשטי כל אינון סמרי דמהלא דאינון סתוכא דהיא סוספיתא דדהבא. ואתפרשן לכמה סמרין. וכל אינון דאית לון חיזו סומקא גוון דדהבא קיימי בטורי כד שמשא בתוקפיה. בגין דתוקפא דשמשא אחזי דהבא ואוליד ליה בארעא והאי דממנא בההוא תוקפא דשמשא חיזו דליה כעגלא. ואקרי קטב ישוד צהריים. יהאי רוח מסאבא איהו חיוא ביומא ואית מאן דרכיב עליה והינון דכר ונוקבא. ואקרון אלה דאינון מזדמנין בעלמא בכל אינון סמרין דלסון. ועל דא אמרו אלה אלהיך ישראל.. ורוח מסאבא דאתבחנא תדיר במדברא אתבחנא הכא בההוא זמנא לאתתקפא ביה ויתיר דהוו ישראל דכיין מההיא זוהמא קדמאה דאטיל בעלמא וגרם מותא לכלא כד קיימו על טורא דסיני. גרם לון כמלקדמין לאתבחנא לון ולאתתקפא עלייהו. וגריס לון מותא ולכל עלמא ולדריסון בתריסון. הה"ד ג) אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן כאדם תמותון וגו'. ובגין כך אהרן אהדר לבתר לאתדכאה ברזא דמהימנותא עלאה. באינון שבעה יומין קדישין [מו] ולבתר לאתדכאה בעגלא. יתיר חזי בכלא בעא אהרן לאתדכאה. דאילו איהו לא הוה עביד לא נפיק עגלא. מאי טעמא. בגין דאהרן איהו יסודא ואיהו תוקפא דשמשא [מז] ודהבא איהו מסמרא. רוח מסאבא נחת ואתכליל תמן. ואסתחבי ישראל ואסתאב איהו עד דאתדכו מאי טעמא אסתחב בגין דנפיק עגל דאיהו מסמרא דשמאלא דאיהו סיר ויסיריה עגל איהו כמהלא כמה דאתמר דכתיב ופני שור מהשמאל לארבעתן

זין הזהר

(מד) זה החג משמעותו היא שבר מלשון חגא' [מה] גם זה משל שמן פסולת דקדושה נברא צד הטומאה על דרך שנזכר לעיל המשל של שמרי היין. [מו] חיינו שבעת ימי המלואים: [מז] ככתוב השמים מספרים כבוד אל בריאת השמש. והשם אל מורה על חסד בחי' דיסין:

לארבעתן ח) יתהרן דהיכו יתיבא אתכלל ביה סמאלא ונפק על ידיה יעל דה אתיהיב ליה עגל לאתדבקא כתר דהיכי גרים. ובגין כך כד אתי רוחא מסאבא אתתקף ואליע כמלקדמין על עלמא דהא בזמנא דהבו ישראל אתיהיבו עלייהו הרוח יצר הרע כמלקדמין. כד בעו לאתדבקא אנפריכו לקרבא שעיר. בגין דשעיר איהו חולקא דהרוא יצר הרע ההוא רוח מסאבא כדקאמרן. תא חזי כתיב ג) וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב. כבודם. דא שכינתא דאזלת קמייהו. אחליפו לה בדוכתא מסאבא אל אחרא ובגין כך לא אתעבר זוהמא דא מעלמא עד ההוא זמנא דיעבר ליה קב"ה מעלמא. כד"א ג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. כתיב ויעשהו עגל מסכה. וכתיב ואשליכהו באש ויצא העגל הזה. משמע שהוא לא עשאו. אם כן מהו ויעשהו. אלא ודאי כמו שביארנו של לא אהרן לא נתגבר רוח הטומאה להתכלל בהזהב. אבל כל מיני הכנה שנצרך לו מצא. לתת לו מקום שיוכל לשלוט. מצא מדבר שהוא מקום חרוב מהכל. כמו שכתיב נחש שרף ועקרב וגו'. שמשם היא הממשלה שלו. מצא זהב הרבה כראוי לזה. מצא לאהרן שיתחזק בבחינת הימין ולהתכלל בו. אז נשתלם מקומו כראוי לו ויצא ונשלם המעשה. ומניין שרוח טומאה היה. שכתיב אנא חטא העם הזה חטאה גדולה. זה רוח הטומאה נחש הקדם כי כמו שנתבאר בכמה מקומות. ובזמן שרצה אהרן להטהר הקריב עגל שהיא מצד ההוא לעשות בו דין. בתחלה עשה לו לשלום. ועתה לעשות בו דין להכניע אותו. שהרי כאשר נעשה דין בא תו הצד נבנעים כל אותן השולטים מצדו. ביא וראה במגרים בענין הצד ההוא שלהם כתוב. אל תאכלו ממנו נא וגו' כי אם צלי אש. לבעבור שיעלה ריחו ויהי' נזדף. ראשו על כרעיו לשברו ולהכניעו. ואז כל אותן הבאים מצדו לא ישלטו. כדמיון זה פרה אדומה תמימה. כדי להכניע כל אותן צדדי הטומאה שלא ישלטו:

ד) **ועתה** הניחה לי וגו' ואעשה אותך לגוי גדול. א"ר יצחק בא וראה מה בין משה לשאר בני העולם. בשעה שא"ל הקב"ה למשה ועתה הניחה לי וגו' ואעשה אותך לגוי גדול. מיד אמר משה וכי אניח טובת ישראל בעבורי. עתה יאמרו כל בני העולם שאני הרגתי את ישראל. כמו שעשה נח שכיון שא"ל הקב"ה שיציל אותו בתיבה. לא בקש רחמים על עולם ונאבדו. ולפיכך נקראים מי המבול על שמו. ככתוב ה) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח. **ועתה יאמרו בני העולם** שאני הרגתי אותם בשביל שאמר לי ואעשה אותך לגוי גדול. מוטב לי שאמות ולא יכרתו ישראל. מיד ויחל משה את פני ה' אלהיו. בקש רחמים עליהם והיה מעורר רחמים על העולם:

ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו'. א"ר יצחק בהתחלת בקשתי רחמים עליהם מה אמר. למה ה' יחרה אפך בעמך. וכי איך יכל משה לומר למה. והרי עבדו עבודה זרה. ככתוב עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו וגו' ויאמרו אלה אלהיך ישראל. ומשה אמר למה. אלא כך למדנו. מי שמרצה לאחר אינו צריך לעשות חטאו גדול. אלא יקטין אותו בכניו. ואחר כך ינדילו לפני החוטא. שכתוב אתם חטאתם חטאה גדולה. ולא הניח לו להקב"ה עד שמסר עצמו למיתה. שכתוב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. והקב"ה מחל לו. שכתוב

דכתיב

מראה מקומות ח) דף רנו ט) תניא ק"ו ג) וכריש י"ג ד) נח סו ה) ישעי' נ"ד

שכתוב וינחם ה' על הרעה וגו'. ח) למדנו שא"ר יוסי בזמן שבני העולם נמצאים חייבים לפני הקב"ה. צדיק ההוא שנמצא אז בעולם הקב"ה מדבר עמו. בשביל שיבקש רחמים על העולם ויתפיים עמהם. מה עושה הקב"ה. מדבר עמו אדות רשעי העולם ואומר לו שייטיב לו בלבדו ויכרית לכלם. מה דרכו של הצדיק ההוא. מניח את שלו ומבקש רחמים על כל העולם. בשביל שיתפיים הקב"ה עמהם. מניין. ממשה. שא"ל הקב"ה חטאו ישראל. עשו להם עגל מסכה וגו'. ועוד אמר לו הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול. באותה שעה אמר משה. אם בעבור כבודי ישמדו ישראל מן העולם. מוטב לי המות. ואל יאמרו שעזבתי טובת כל העולם לבעבור כבודי. מיד ויחל משה את פני ה' אלהיו. ומסר עצמו למיתה בכמה מקומות בשביל ישראל. שכתוב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגו'. ולמדנו שלא זז משה משם עד שמחל הקב"ה לישראל. וש"כ וינחם ה' על הרעה וגו'. וכתוב ויאמר ה' סלחתי כדבריך:

ג) **והלחת** מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא וגו'. למדנו עשרה דברים נבראו בערב שבת וכו'. הכתב והמכתב והלחות. שכתוב והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא. מה ראיה מכאן שערב שבת היה. אפשר אלף שנים אח"כ. או בשעה שעמדו ישראל על הר סיני. אלא ודאי כך הוא שבערב שבת נבראו. בוא וראה בכל מעשה בראשית לא נאמר שם מלא. אלא אלהים ואלהים בכל מה שנברא. עד שכל הבריאה נתיסדה בערב שבת. משנתיסדה כל הבריאה נקרא ה' אלהים שם מלא. ואע"פ שבהשם אלהים נברא הכל. לא נתיסדה בעשיה כל מה שנברא עד ערב שבת. בשעה ההיא נתיסד הכל בעשיה. שכתוב מלאכתו אשר עשה. מכל מלאכתו אשר עשה. שאז נתקיים במעשה. וע"כ כתוב והלוחות מעשה אלהים המה. כאשר נתיסד העולם בהשם אלהים במעשה. ולא אח"כ בזמן שכתוב עליו ה' אלהים. ובבריאת הלוחות נתיסד העולם ונתקיים בקיומו. והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. מהו חרות על הלוחות. כך ביארו חירות ממלאך המות. חירות משעבוד מלכיות. חירות מהכל. ודאי כך הוא. ומהו חרות. חותם של עולם הבא. שבו נמצא מקור החירות בכל מיני חירות. ולולא לא נשברו הלוחות כל מה שאירע לעולם אח"כ לא היה בא. והיו ישראל בצירת מלאכים העליונים שלמעלה. ועל זה מבריז דכתוב ואומר והלוחות מעשה אלהים המה. אל תאמר שאח"כ בעת שהעולם היה נתיסד ונזכר השם מלא נבראו. אלא בשעה שנתיסד העולם בהשם אלהים קודם כניסת השבת נבראו. מהו המה. בהיפוך הוא מה"ה. שמשני צדדים היו. אחד במעשה. ואחד שחירות העליון נרשם למעלה לשמור לכל [מ] וע"כ כתוב המ"ה. והמכתב מכתב אלהים הוא. אש שחורה על גבי אש לבנה. מכתב אלהים הו"א. זהו שכתוב ועבד הלוי הו"א [מפ] חרות היינו כמו שנתבאר. שהרי יובל נקרא חרות ועושה חירות לכל העולמות. נ) רבי יהודה

מראה מקומות ח) ויקרא יד. ט) מכפלים קיג: נ) דף פד.

דכתיב וינחם ה' על הרעה וגו'. ח) תניא א"ר יוסי בזמן דבני עלמא אסתכמו חייבין קמי קב"ה. ההוא זכאה דאסתכם בעלמא קב"ה אסתעי בהדיה. בגין דיבעי רחמין על עלמא ויתפיים בהדייהו. מה עביד קב"ה. אסתעי בהדי על אינון חייבי עלמא ואמ"ל לאוסבא ליה בלחודוי ולסילאה לכלהו אלא אוכחיה דהסוא זכאה. סביק דיליה יכסיב לדכולי עלמא. בדיל דיתפיים קב"ה בהדייהו מנא לן. ממשה. דאמר ליה קב"ה חטו ישראל. עשו להם עגל מסכה וגו' תו אמר ליה הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול. בהאי שעתא אמר משה. אי בגין יקרא דידי יסתלון ישראל מעלמא. עב לי מותא. ולא יימרון דסביקנא האי דכולי עלמא בגין יקרא דילי. מיד ויחל משה את פני ה' אלהיו ואוסיף גרמיה למיתה בכמה אתרי בגיניהון דישראל. דכתיב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגו'. ותאמר לא זז משה משם עד דמחל קב"ה לישראל. הה"ד וינחם ה' על הרעה וגו' וכתיב ויאמר ה' סלחתי כדבריך:

ג) **והלחת** מעשה אלהים הוא והמכתב מכתב אלהים הוא וגו'. תניין עשרה דברים אתבריאו בערב שבת וכו' הכתב והמכתב והלוחות. דכתיב והלחת מעשה אלהים הוא והמכתב מכתב אלהים הוא אלא אינון מהכא דערב שבת הוא. ודילמא אלף שנין לבתר או בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני. אלא ודאי הכי הוא דבערב שבת הוא. תא חזי בכל עובדא דבראשית לא אתמר שם מלא אלא אלהים אלהים בכל מה דאתברי עד דכל עובדא אסתכלל בערב שבת מדאסתכלל כל עובדא אקרי ה' אלהים שם מלא. ואע"ג דבשם אלהים אתברי כלא. לא אסתכלל בעשיה כל מה דאתברי עד ערב שבת בהאיהו שעתא אסתכלל כלא בעשיה דכתיב מלאכתו אשר עשה. מכל מלאכתו אשר עשה וקיימא במעשה. ועי"ד כתיב והלוחות מעשה אלהים המה. כד אסתכלל עלמא בשם אלהים במעשה. ולא לבתר דכתיב ה' אלהים ובדא אסתכלל עלמא וקיימא על קיומיה. והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. מהו חרות על הלוחות. הכי אוקיוה חירות מיולאך המות. חירות משעבוד מלכיות. חירות מכלא ודאי הכי הוא. ואיהו חרות נוספקא דעלמא דאתי דאיהו הוא חירות בכל איני חירות. ואלולא לא אתברו הלוחות כל מה דאתא לעלמא לבתר לא אתא והוו ישראל דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא. וע"ד אכריז קרא ואמר והלוחות מעשה אלהים המה. לא תיימא דלבתר דעלמא אסתכלל והדכר שם מלא הוו אלא בשעתא דאסתכלל עלמא בשם אלהים עד לא ייעול שבת המה. מהו המה. היפוך מה"ה. מתרין סטרין הוו. חדא בעובדא. ותנינא דחירות דלעילא רשים לעילא לגמרא לכלא [מח] ועל דא המ"ה והמכתב מכתב אלהים הוא אלא אוכמא על גבי אלא חיורא מכתב אלהים הוא הייני דכתיב ועבד הלוי הוא [מט] חרות כמה דאתמר. דהא יובל קרי חרות ועביד חירות לכל עלמין נ) רבי יהודה

[מח] פי' מכח ספירת מלכות. היינו העשיה. ומכח ספירת בינה. היינו החירות. ותיבת הם"ה רמז על צירוף מן ה' ה'. שהן ח' ראשונה ס. דשם הוי"ה שסרמז על בינה וה' אחרונה שסרמז על מלכות: [מט] שורש הלוים הוא ס. בינה עולם החירות שעליו תרמז תיבת ה"א. רס נסתר

זין הזהר

יהודה אמר והלחת כתיב חד. תרי הוו ומתחזיין חד. ועבר אחיזן מתגלפי בהו. חיש כלילן בחמש למהוי כלא ימינא מעבר אלהים המה ודאי. רבי יצחק אמר של סנפירונין הוו ותרין הבנין הוו ואבנין הוו כתימאן. נשיב קב"ה ברוחא ואתפשטו ונחקקו תרין ליחין. ר' יהודה אמר כעין סנפירונין הוו. מסמע דכתיב מעשה אלהים המה [ג] א"ל וכי סנפירונין דא דהוא אבנא טבא יקירא משאר אבנין להו עובדא דקב"ה אינון. א"ל אי הכי במאי חוקיתא מעשה אלהים המה המה דייקא. א"ל תא חזי כתיב והלוחות מעשה אלהים המה הלוחות כתיב ולא כתיב והאבנים מעשה אלהים המה [גא] א"ר שמעון כלא חד הוא. אבל הלין תרין לוחין עד לא אתברי עלמא הוו. ואסתלקו בערב שבת ועבד לון קב"ה ועובדוי הוו ממה אתעבידו. תלתא מסהוא מלא עלאה דגניד מעתיקא קדישא [גב] וכד גניד ואתמשיך לאחקל דתפוחין קדישין [גג] נטל קב"ה תרין כפיסי מגייסו. ואתגלידו ואתעבידו תרין אבנין יקירין. נשב בהו ואתפשטו לתרין ליחין. הה"ד מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא המה דכתיב כתובים באצבע אלהים. תלתא אצבע אלהים הוא אצבע אלהים הוא וכל אצבע ואצבע סליק לעשרה עד דאתעביד ידא שלימתא דכתיב וירא ישראל את היד הגדולה. א"ר יהודה חרות על הלחות. נקיבין הוו אבנין ואתחזיאו לתרין סטרין. חרות. גליפא דגליפין א"ר חבא מסהי ספרא אתחזי סטרא חוכרא. ואתקרי מחכה מאי דכתיב בספרא אוכרא רבי אלעזר אמר בנס הוו כתיבין. דכל בני נשא הוו אמרין וסהדין דהא מכתב אלהים הוא ודאי. דהא כל בני עלמא לא יכלין למנדע לון כמה דהוו. ולדעתייהו דאינון דאמרין נקיבין הוו מי כתיב חרות בלוחות. על הלחת כתיב. הלא הכי תהנא חמשא קלין אינון לימינא. וחמשא לשמאלא. ואינון דשמאלא כלילן בימינא. ומן ימינא אתחזון אינון דשמאלא והכא כלא איהו ימינא. ואתכלילן אלין באלין. מאן דהוה בספרא דא חמי לספר אוכרא וקרי לון לאינון התוון. דהא תינון שמאלא אתחזר ימינא דכתיב מימינו אש דת למו. ובגין כך מכתב אלהים הוא ודאי. הא כילד. מאן דהוה מסטרא דא הוה קרי בדא חנכי ה' אלהיך ומאלין אתוון הוה חמי וקרי לא תרצח הוה קרי לא יהיה לך והוה חמי וקרי לא תנאף הוה קרי לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא והוה חמי וקרי לא תגנב וכלהו דמסטרא דא כך לכלהו כדין מסטר אוכרא. וכלהו כלילן דא בדא כסאי נוונא. הה"ד מכתב אלהים הוא ודאי [ד] רבי יצחק אמר חרות על הלוחות כל מאן דמסתדל באורייתא חירות איה ליה מכלא חירו ממיתה. בגין דכל מאן דמסתדל באורייתא אחיד באילנא דחיי. וכיון דאחיד ביה בכלא אחיד דכתיב [ה] עץ חיים היא למחזיקים בה וכגין דא חירו עליה דריש ואחיד ביה. ואילו ישראל יהוי שומרי התורה ינצלו מהכל ולא יהוי נמצאים בגלות. וש"כ חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות. והירות דא באורייתא דמתכתב — :

ישמע

יהודה אמר והלחת כתוב בלשון יחיד. שנים היו ונראין כאחד. ועשרה מאמרות נחקקו בהם. חמשה נכללים בחמשה להיות כלם בבחינת הימין. מעשה אלהים המה ודאי. רבי יצחק אמר של סנפירונין היו. ושתי אבנים היו. והאבנים היו סתומות. נשב דקב"ה ברוח ונתפשטו ונחקקו שני לוחות. רבי יהודה אמר כעין סנפירונין היו. וכך נשמע ממה שכתוב מעשה אלהים המה [ג] א"ל וכי סנפירונין זו שהיא אבן טובה ויקרה משאר אבנים האם לא מעשה הקב"ה הן. א"ל א"כ איך תפורש מעשה אלהים המה. המה הוקא. א"ל בוא וראה שכתוב והלחת מעשה אלהים המה. הלחת כתוב. ולא כתוב והאבנים מעשה אלהים המה [גא] א"ר שמעון הכל אחד הוא. אבל שני לוחות האלה עוד קודם שנברא העולם היו. ונשתלמו בערב שבת. והקב"ה עשה אותם ומעשיו המה. ממה נעשו. למדנו מן הטל העליון ההוא שנשפע ונמשך מן הקדמון הקדוש [גב] וכאשר נשפע ונמשך להעולם שנקרא שדה תפוחים הקדושים [גג] לקח הקב"ה ב' כפיסים מהם. ונקרשו ונעשו ב' אבנים יקרות. נשב בהם ונתפשטו לשני לוחות. וש"כ מעשה אלהים המה. והמכתב מכתב אלהים הוא. ככתוב כתובים באצבע אלהים. למדנו אצבע אלהים. אצבע ההוא עולה לעשרה. כמו שנאמר אצבע אלהים הוא. וכל אצבע ואצבע עולה לעשרה עד שנעשה יד שלמה. שכתוב וירא ישראל את היד הגדולה. א"ר יהודה חרות על הלחות. מנוקבות היו האבנים והיו נראות לשני צדדים. חרות. חקיקה בתוך חקיקה. א"ר אבא מצד אחד היה נראה צד השני. והיו נקרא מכאן הכתב של צד השני. רבי אלעזר אמר בנס היו כתובים. שכל האנשים היו אומרים ומעידים שזה מכתב אלהים הוא בודאי. שהרי כל בני העולם לא יכלו להבין איך היו נעשים. ולדעת האומרים מנוקבות היו צריך להבין מי כתוב חרות בלוחות. על הלחת כתוב. אלא כך למדנו. חמשה דברות הם לימין. וחמשה לשמאל. ואותן של שמאל נכללים בימין. ומן הימין נראו אותן של שמאל. והרי כאן הכל ימין. ונכללים אלו באלו. מי שהיה בצד זה היה רואה גם צד השני והיה יכול לקרות אותן האותיות. שהרי למדנו שהשמאל חוזר לימין. שכתוב מימינו אש דת למו. ולפיכך מכתב אלהים הוא בודאי. וזה כיצד. מי שנמצא מצד זה הי' קורא שם אנכי ה' אלהיך. ומאותיות האלה הי' רואה לקרות לא תרצח. היה קורא לא יהיה לך והיה רואה לקרות לא תנאף. היה קורא לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא והיה רואה לקרות לא תגנב. וכן כלם שבצד זה היה רואה לכלם שבצד השני. וכלם נכללים זה בזה באופן הזה. וש"כ מכתב אלהים הוא. מכתב אלהים הוא בודאי. ד) ר' יצחק אמר חרות על הלוחות. כל מי שעמלו בתורה יש לו חירות מהכל. חירות ממיתה. לפי שכל מי שעמלו בתורה נאחז הוא בעץ החיים. וכיון שנאחז בו בכל חירות נאחז. שכתוב ה) עץ חיים היא למחזיקים בה. ולפיכך חירות שורה עליו ונאחז בה. ואילו ישראל יהיו שומרי התורה ינצלו מהכל ולא יהיו נמצאים בגלות. וש"כ חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות. והחירות הזאת בתורה נמצאת — :

וישמע

מראה מקומות ג) שלח קטו. ה) משלי ג'

זיו הזהר

[ג] כוונתו שאבני הלוחות היו מין אבן חדש שנברא רק עבור הלוחות: [גא] לכן יפורש ר' יצחק שרק מעשה חקיקת הלוחות היה מעשה אלהים חדש הפלא ופלא. אבל האבנים היו מן סנפירונון שנבראו כבר יחד עם כל מיני אבנים טובות. ורבי שמעון מפרש שאלו ואלו דעות אמתיות כי הם חדשים וגם ישנים. [גב] זו ספירת החכמה שנקראת אבא: [גג] זו ספירת מלכות מקור נשמות ישראל שנמשלו לתפוחים כידוע:

ו) **וישמע** יהושע את קול העם ברעו וגו'. א"ר אלעזר **וישמע** יהושע. וכי יהושע שמע ומשה רא שמע. ועוד מהו ברעה. אלא ברעה בה' כתוב. לפי שהקול ההיא מצד הטומאה היה. ויהושע שהיה בבחינת פני הלבנה הסתכל בקול ההוא שהיה מצד של רעה. לפי שלקח רעה ההיא את אור הלבנה שהיה נאחז בה יהושע [ד] יעל כן שמע יהושע מה שהיה נאחז בהשמש לא שמע. כל ישראל בהשך המאור שלהם לבעבור רעה ההיא שנדבקה בהם. מיד ויאמר אל משה קול מלחמה במדנה. בשעה ההיא נשתברו שני לחות אבנים שנתנו לראשונה. והרי ביארנו שהם נעשו כבדים על ידיו ונפלו ונשתברו. מפני מה. מפני שפרחו האותיות מתוך לוחות האבנים:

ג) **וישלך** מידיו את הלחת ויטבר אתם תחת ההר. בוא וראה בשעה דהיא ששבר משה הלוחות צף אוקינוס ממקימו ועלה להציף העולם. ראה משה שאוקינוס עולה עליהם ומבקש להציף העולם. עמד משה על מי אוקינוס ואמר. מים מים מה אתם מבקשים. אמרו הלא קיום העולם אינו אלא בהתורה שבלוחות. ועל ששקרו בה ישראל ועשו עגל זהב אנו רוצים להציף העולם. אמר להם משה הלא כל מי שחטא בעגל נמסר לכם. האם לא רדו כל אותן אלפים שנפלו מהם. מיד ויקח את העגל אשר עשו וישרף אותו באש וגו' ויזר על פני המים. ולא נשתכבו המים עד שלקח מים מהם והשקה אותם. מיד נשתקע אוקינוס במקימו. שהרי במדבר הדוא לא הי' להם מי נחל. שכתוב לא מקום זרע וגו' ומים אין לשתות. יאפשר תאמר לבארה של מרים השליך העכר. הם ושלום שישליך שמה משה זכרון הרע הזה ולשתות משם אח"כ. ועוד שהרי עוד לא היה להם באר בשטף מי נחל עד שבאו למדבר מתנה [יר] שכתוב כאר חפרוה שרים וגו'. ומהמדבר מתנה. משם נחלו הבאר בשטף מי נחל. ועוד שכתוב כאן על פני המים. וכתיב שם על פני תהום. [מה שם מי אוקינוס. אף כאן מי אוקינוס]

ד) **ויפול** מן העם ביום הדוא כשלשת אלפי איש. א"ר שמעון כשלשת אלפי איש. וכי לא היו ידועים מספר קטן הזה. והרי כמה מספרים אחרים גבוהים עליונים וגדולים ידע הכתוב למנות. וכאן כתיב כשלשת אלפי איש. אלא הם בני בלעם וינו"ם ויומברי"ם שהיו שקולים ברשעתם כשלשת אלפי איש:

ה) **ועתה** אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. שלשה הם הגזרים רעה לעצמם. שנים בעולם הזה ואחד בעולם אחר. ואלה הם. אחד מי שמקלל לעצמו. שלמדנו שממונה אחד נפקד לפני דאיש. ובשעה שמקלל לעצמו זה האיש. אותו הממונה ושבעים אחרים הנפקדים תחתיו לוקחים זה הדבור ואומרים אמן. ומעלים הדבור למעלה ודנים לו. והוא הזדף אחר איש הזה עד שעושה לו ומשלים לו דבור הה א. מי לנו גדול ממשה שאמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואמר כך לצורך. ואע"פ שהקב"ה עשה רצונו. עם כל זה לא ניצל מעינש. כמו שאמרו שבעבור זה לא נזכר כפ' ואתה הצוה ונמחה משם. והרי ביארו מי לנו גדול מדוד המלך שאמר ה) אמרתי אשמרה דרכי מהטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום

ו) **וישמע** יהושע את קול העם ברעה וגו'. מ"ר אלעזר **וישמע** יהושע. וכי יהושע שמע ומשה לא שמע ותו מהו ברעה. הלא ברעה בה' כתיב. דהסוא קלא דסטרא אחרא הוה ויהושע דהוה תפוי דסיהרא אסתכל בהסוא קלא דהוה דסטרא דרעה. בגין דנטל הסוא רעה נהורא דסיהרא דהוה אחיד בה יהושע [גד] ועל דא שמע יהושע ומשה דהוה אחיד בשמשא לא שמע. וישראל כלהו התחסך נהורא דילהון בגין הסוא רעה דאתדבקת בהו. מיד ויאמר אל יהושע קול מלחמה במחנה. בהסיא שעתא אתברו תרין לוחי הבנא דהוו בקדמיתא. והא אוקימנא דאינון אתיקרו על ידוי ונפלו ואתברו. מאי טעמא בגין דפרחו אתוון מנהון לימי אבנין

ג) **וישלך** מידיו את הלחת ויטבר אתם תחת ההר. תא חזי בהסיא שעתא דתבר משה הלוחות לף אוקינוס מאתריה וסליק לשפיא עלמא. ממא משה דאוקינוס סליק לגבייהו ובעי לשפיא עלמא. קם יתיב על מי אוקינוס ואמר. מיא מיא מה אתון בעאן. אמרו וכי אתקיים עלמא אלא באוריתא דלוחות ועל דשקרו בה ישראל ועבדו עגלא דהבא אתון בעאן לשפיא עלמא. תאר לון משה הא כל מאן דעבדו חובא דעגלא מסיר לכון. ולא די כל אינון אלפין דנפלו מנייהו. מיד ויקח את העגל אשר עשו וישרף אותו באש וגו' ויזר על פני המים. לא הוו משתככי מיא עד דנטיל מיא מנייהו ואשקי לון. מיד אשתקע אוקינוס באתריה. דהא בהסוא מדבר לא הוו מיא. דכתיב לא מקום זרע וגו' ואין מים לשתות. ואי תימא לבירא דמרים אמרתי ליה. אם ושלום דתמן הוי יתיב דבירא ביסא דא לאשתי לבתר. ותו דעד כען לא הוה להו בירא [דנהלא] עד דאתו למדבר מתנה [גה] דכתיב באר חפרוה שרים וגו'. וממדבר מתנה. יתתין ירתו בירא. ותו דכתיב הכא על פני המים. וכתיב התם על פני תהום [מה שם מי אוקינוס. אף הכא מי אוקינוס]

ד) **ויפול** מן העם ביום הדוא כשלשת אלפי איש. מ"ר שמעון כשלשת אלפי איש. וכי לא הוו ידעו מוסגנא זעירא דא. והרי כמה מוסגנין אחרין רוחחין עלאין ורברבין ידע הכא לאמנאי. והכא כתיב כשלשת אלפי איש. אלא הם בני בלעם וינו"ם ויומברי"ם דהוו שקלי כשלשת אלפי איש

ה) **ועתה** אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. תלת אינון דגרמין ביש לגרמיהו תרין בהדי עלמא והד בעלמא אחרא והלין אינון. חד מאן דלייט גרמיה. דתנינן חד ממנא אתפקד קמיה דבר נש ובעינא דלייט גרמיה הלי בר נש. הלי מינה ושבעין אחרנין דמיינן תחותיה נטלין הלי מלה ואמרי אמן יסלקון לה לעילא ידיינין ליה. ואינו רגיף אבתריה עד דעביד ליה ומשלים ליה הסוא מלה ייתן לן רב ממשה דאמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואמר לצורך ואע"ג דקב"ה עביד רעותיה עם כל דא לא אסתויב מעונשא. והא אתיר הלא אזכר בפרשת ואתה תצוה ואתיתי יתתין. והא אוקמוה מאן לן רב אמוד מלכא דאמר ה) אמרתי אשמרה דרכי מהטיא בלשוני אשמרה לפי מחסום

מראה מקומות א) דף קיב ב) דף קיג ג) נגק קיד. ד) פתס רמו ה) תס גיט

[גד אור דלבנה הוא אור מדת הסיגות והשבירה דקדושה. וגם וכאן כתיב ואשליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר:

מחסים בעוד רשע לנגדי. מהו בעוד רשע לנגדי. זה אותו הממונה הנפקד על דא ונטיל סאי חלם לאבהתא ליה לבר נש וחד מתן דזריק נהמא או פירורין דנהמא בארעא וקא עביד ביה זלזולא. הני תרי בהאי עלמא יהד בהון עלמא. מאן דאוקיד סרגא בחולאי שבת עד לא מטו ישראל לקדושה דסדרא בגין דקא מחלל שבתא וגרים לגורא דניהנם לאתיקדא עד לא מטא זמניה וכיון דהיכי אוקיד סרגא עד לא מטא זמניה מאנא דניהנם אוקיד בקדמיתא בחולאי שבת להון דוכתא דליה יאתי האי דוכתא דפלגיא וכל מאני דניהנם מסייעי לאוקדא הון דוכתא דליה —

ח) **ויתנצלו** בני ישראל את עדים מהר חורב. א"ר שמעון בשעתא דקאמר ישראל על הר סיני אתעבר מנייהו זיהמא דהון חוא דהא כדין בטיל יצה"ר הון מעלמא ודמו ליה מנייהו יכדין אתאהדו באילנא דחיי וסליקו לעילא ולא נתתי לתתא כדין הון ידעין והוי חיין אספקלריאן עלאין ואתנהרן עינייהו ואתאי לאנדע ולמשמע. וכדין הגר לון קב"ה הנירין דאתוון דשיית קדישא. דלא יכיל לשלטאה עלייהו הון חוא ולא יסאב לון כדבקדמיתא כיון דהון בעגלא אתעברו מנייהו כל אינון דלגין ונהורין עלאין ואתעבר מנייהו הנירו חזיינין דאתעברו חכמא קדישא עלאה ואמשיכו עלייהו חוא ביה כמלקדמין וגרימו יותא לכל עלמא הה"ד ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. דאתעברו מנייהו אינון חזיינין דאתחברו ברו בעורא דסיני בגין דלא ישלוט בהו הון חוא ביה ג) א"ר יוסי לא אתיסב עלמא ולא נפקא ארעא חזוהיא דנחש עד דקאיימו ישראל על טורא דסיני ואתאחידו באילנא דחיי. כדין אתיסב עלמא ואלילא דהדנו ישראל והאבי קמי קב"ה לא הוו מתין לעליין דהא אתפסק מנייהו זיהמא דנחש וכיון דהבי כדין אתברו אינון לוחי קדמאי דהוו בהו חירו דכלא חירו דהון נחש דאיהו קן כל בשר וכד קאי ליוהי לקבלא קבלא כדין אתבר חוא ביה ויהוה אזיל קאייהו ולא יכיל לשלטאה בהו בגין דהון ישראל מזדרזין כלהו בחנירו חזיינין. ולא יכיל הון נחש לשלטאה בהו וכיון דאמר לחסה ועתה הורד עדיך מעליך אתיהיב רשו להון נחש לשלטאה עלייהו תא חזי מאי כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב ויתנצלו ויגלו מבעי ליה אלא דיתגלו על ידא דאחרא בגין דאתיהיב רשו לנחש לשלטאה את עדים מהר חורב דקבלו מטורא דחורב כד אתיהיב אוריתא לישראל ג) א"ר יהודה תינא ישראל יהושע דלא הנא אתעדי מניה הון זיינא עלאה דקביל עתידון בטורא דסיני או לא אי תיימא דלא אתעדי מניה אי הכי אמאי מית בכאר בני נשא ואי תימא דאתעדי מניה אמאי לא הנא דהא איהו עם משה בשעתא דחבו ישראל ואי תימא דאיהו לא קביל הון עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל. אמאי אלא תא חזי כד דאין קב"ה עלמא לא דן ליה אלא לפום רובן דבני נשא. ותא חזי כד חב אדם באילנא דאכל מניה גרם להון אילנא דשרי ביה מותא לכל עלמא וגרם פגימו לאפרשא אתתא יבעלה. וקאים פגימו דחובא דא בסיהרא עד דקאיימו ישראל בטורא דסיני כיון דקאיימי ישראל בטורא דסיני אתעבר הון פגימו דסיהרא וקאיימא לאנהרא תדיר. כיון דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא. ושלטא חוא

מחסים בעוד רשע לנגדי. מהו בעוד רשע לנגדי. זה אותו הממונה הנפקד על זה ונטיל דבור ההוא לרע לו לאדם ואחד מי שזורק לחם או פרירי לחם על הארץ. והוא עושה בלחם דבר בזיון. שתי אלה בעולם הזה: יאחד בעולם ההוא. מי שמדליק נר במוצאי שבת קודם שישראל הגיעו לאתה קדוש יושב. לפי שזה מחלל השבת וגורם לאש הגיהנם שת קד קודם זמנו. וכיון שהיא מדליק הנר קודם זמנו. אותו הממונה של גיהנם מדליק תחלה במוצאי שבת במקום שלי בגיהנם. ומכריז ואומר מקום זה של פלוני. וכל רשעי גיהנם מסייעים להדליק שם האש במקום שלו — :

ח) **ויתנצלו** בני ישראל את עדים מהר חורב. א"ר שמעון בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ניטל מהם רוח הטומאה של הנחש ההוא. שהרי אז היה בטל היצה"ר מהעולם ודחי לי מהם. ואז נאחזו בעץ החיים נתעלו למעלה ולא ירדו למטה. אז היו יודעים יהיו ריאים אורות העליונים. ותאורנה עיניהם ושמח לדעת ולשמע. יאז חגר להם הקב"ה הגירות מאותיות של השם הקדוש. שלא יוכל לשלט עליהם הנחש ההוא ולא יטמא אותם בבתולה. כיון שחטאו בעגל ניטל מהם כל אותן המדרגות ומאורות העליונים. ניטל מהם הגירות זינם שנתעטרו מן השם הקדוש העליון. והמשיכו עליהם נחש הרע במקדם. וגרמו מיתה לכל העולם זש"ב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. שניטל מהם אותן החגירות שנתחברו בהם בהר סיני. בשביל שלא ישלט בהם נחש הרע ההוא. ג) א"ר יוסי לא נתישב העולם ולא יצאה הארץ מן הדם הנחש עד שעמדו ישראל על הר סיני ונאחזו בעץ החיים. אז נתישב העולם. ולולא שחזרו ישראל וחטאו לבני הקב"ה לא היו מתים לעולם. שהרי נפסק מהם זיהם הנחש. וכיון שחטאו אז נשברו אותן לוחות הראשונות שהיה בהם חירות של הכל. חירות מן הנחש ההוא שהוא קן כל בשר. וכאשר עמדו הלוים להרג בהם אז נתעורר הנחש הרע והיה הולך לפניהם. ולא יכל לשלט בהם. לפי שהיו ישראל מזיינים כלם בחגירות שהן כלי זיין. ולא יכל הנחש הרא לשלוט בהם. וכיון שאמר למשה ועתה הורד עדיך מעליך. נתנה רשות לנחש ההוא לשלוט עליהם. בוא וראה מה כתוב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ויתנצלו. וינצלו צריך לומר. אלא ויתנצלו ע"י אחר. לפי שנתנה רשות להנחש לשלט. את עדים מהר הורב. שקבלו מהר חורב כשנתנה התורה לישראל. ג) א"ר יהודה הניחא ישראל. יהושע שלא חטא ניטל ממנו כלי זיין העליון ההיא שקבל עמהם בהר סיני או לא. אם תאמר שלא ניטל ממנו. אם כן למה מת כשאר אנשים. יאם תאמר שניטל ממני. מפני מה. והלא לא חטא. שהרי היא עם משה הוה בשעה שחטאו ישראל. ואפשר תאמר שהוא לא לקח אותה העטרה בהר סיני כמו שלקחו ישראל. מפני מה אלא בוא וראה כאשר הקב"ה הן את העולם אינו הן אותו אלא לפי רוב האנשים. ובוא וראה כשהחטא אדם בהעץ שאכל ממנו. גרם לעץ ההוא שישרה בי מיתה לכל העולם. וגרם פגם להפרישה השכינה מהקב"ה. יעמד הפגם של הטא הזה בהשכינה עד שעמדו ישראל בהר סיני. כיון שעמדו ישראל בהר סיני נתבטל אותו הפגם של השכינה ועמדה לראיה תמיד. כיון שחטאו ישראל בעגל חזרה השכינה במקדם להפגם. ושלט

נחש

מראה מקומות ח) דף קנג: ט) נח סב: ג) בראשית נב

נ״ש הרע וארז בה והמשיכה אצלו. וכאשר ידע משה שהטאי ישראל ניטל מהם אותן זיונים קדושים העליונים. ידע בודאי שזה הנחש אהז בהשכינה להמשיכה אליו ונפגמה. אז הוציאה אל מחוץ למחנה. וכיון שעמדה להפגם. אע״פ שיהושע עמד בהעמדה של הזיונים שלו. מ״מ כיון שהפגם שורה בה וחזרה להיות כמו שנפגמה בחטא אדם הראשון. אין איש יוכל להיות בקיום. מלבד משה שהיה ש לט בה. ומיתתו היתה באופן אחר עליון [מ] וע״ב לא היה בה רשות לקיים ליהושע לעד. ולא לאחר. וע״כ אהל מועד קרא לו להאהל [נ] שהרי שורה בה זמן קצוב לכל העולם. וזה סוד הדב״. יש בחינת ימין למעלה ויש בחי׳ ימין למטה. יש בחי שמאל למעלה ויש בחינת שמאל למט״. יש ימין למעלה בקדושה העליונה. ויש ימין למטה שהיא בצד הטומאה. וכן יש שמאל למעלה בקדושה העליונה לעורר אהבה [נא] לקשר השכינה במקום הקדוש למעלה לקבל הארה. ויש שמאל למטה הגורם פירוד בהאהבה שלמעלה. ומפריד השכינה שלא תוכל לקבל הארה מ״התפאר״ת ולדתדבר עמו. יו״ר הוא צד דנחש הרע. שבאשר זה השמאל שלמטה נתעורר. אז מושך לה ל״שכינה ומפרידה מהזיוג שלמעלה. ונחשך אורה ונדבקת בדנחש הרע. ואז היא תשאב מיתה למטה לכל. וזה החטא של העגל היה גודם שאז נטמא האהל עד זמן קציב שנתתקנה השכינה וחזרה להאיר. וזה דוא אהל מועד. ע״כ יהושע לא מת אלא בעטיו של נחש הזה. שקרב ופגם להשכינה כבתחלה. וזרו הסוד שכתוב ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. שאע״פ שהוא דר׳ בבדינת נע״ר למטה לקבל אור דשכינה [נב] לא ימיש מתוך האהל. כמו שנפגמה השכינה כן גם הוא נפגם. אע״פ שכלי זיין הקדוש דיה לו. מ״מ כיון שנפגמה השכינה כך גם הוא לא היה יכול ל״נצל בלבדו:

ו) **ומשה** יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו׳. א״ר אלעזר מה ענין זה הכתוב כאן. אלא כיון שידע משה שנלקחו מן ישראל אותן זיונים העליונים. אמר הרי ודאי מכאן ולהבא נחש הרע יבוא לדור ביניהם. ואם יעמד אהל הקדוש כאן ביניהם יטמא. מיד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו׳. לפי שראה משה שעתה ישלט נחש הרע בהם. מה שלא היה מקודם לזה. וקרא לו אהל מועד. וכי לא היה בתחלה אהל מועד. אלא בתחלה אהל סתם. ועתה אהל מועד. מהו מועד. רבי אלעזר אמר לטוב. רבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטוב. מה מועד שהוא יום שמחה להשכינה. שנתקף בה קדושה ואין שולט בה כל כנס. אף כאן קרא לה בשם זה. להראות שהרי נתרחק נחש הרע מביניהם ולא נפגם האהל. וע״כ וקרא לו אהל מועד כתוב. ורבי אבא אמר לרע. שהרי בתחלה הי׳ אהל סתם. כמ״ש ג) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. ועתה אהל מועד. בתחלה לתת היים ארוכים להעולם שלא השלט בהם מיתה. ומכאן ילהבא אהל מועד. כמ״ש ג) ובית מועד לכל חי. שעתה ניתן

מראה מקומות ו) דף קנד. ב) שמו׳ ל״ג ג) חיוב ג׳

זין הזהר

[מ] שנקראת מיתת נש קה ולא ע״י מה״מ: [נ] שם בהאהל היתה השראת השכינה כמו אח״כ בהמשכן. והייגו בדברי רבי אבא לקמן שרוצה השם אוהל מועד לא לטוב: [נא] כי מאש הגבורה נתעורר האהבה להעשות יחוד קב״ה ושכינתיה. [נב] כמו המלאך מטטרו״ן למעלה שנקרא גם כן נער:

חויא ביסא ואחיד בה ומשך לה לגביה וכד ידע יסרא דהבו ישראל ואתעבר מנייהו חיוין זייוין קדישין עלאין ידע ודחי דהא חויא אחיד בה בסיסרא לאמשכא לה לגביה ואתפגיית כדין חפיק לה לבר וכיון דקייימא לאתפגמא. הע״ג דיהוסע קאים בעטרא דזייוין דיליה. כיון דפגימו סריא בה ואתהדרת כמה דאתכניית בחובא דאדם. לא יכיל בר נש לאתקייימא בר מסה דהוה שליט בה. ומותיה הוה בספר מוחרא עלאה [מ] וע״ד לא הוה רשו בה לקיימא ליהושע תדיר ולא לאחרא. ועד״ד אהל מועד קרי ליה לאהל [נ] דהא שריא ביה זמן קציב לכל עלמא ודא רזא דמלה. אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא דאיהי בספרא אחרא אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה לאתערא רחימותא [נא] לאתקשרא שיכרא בחתר קדישא לעילא לאתגסרא ואית שמאלא לתתא דאפרים רחימותא דלעילא. ואפרים לה מלאגסרא מכיסא ולאתקרבא בהדיה. ודא הוא ספרא דחויא ביסא. דכד שמאלא דא דלתתא אתערת כדין מסיך לה לסיסרא ואפרים לה מלעילא. ואתחסכת נהורא ואתדבקת בחויא ביסא וכדין בחיבת מותא לתתא לכלא ודא הוא גריס דכדין אסתחבת מסכנא עד זמן קציב דאתתקנת סיסרא ותבת לאגסרא. ודא היא אהל מועד. וע״ד יהושע לא מית אלא בעיטא דנחש דא דקדיב ופגיס מסכנא כדבקדמיתא. ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון נער לא יזיז מתוך האהל דאע״ג דיהוסע נע״ר לתתא לקבלא נהורא [נא] לא יזיז מתוך האהל. כמה דאתפגיס דא הכי נמי אתפגיס דא אע״ג דזייוא קדישא היה ליה כיון דאתפגיס סיסרא הכי הוה ודחי לא אסתויב בלחודוי.

ו) **ומשה** יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו׳. א״ר אלעזר מאי דאי קרא הכא אלא כיון דידע משה דאתעבדו מנייהו דישראל אינון זייוין עלאין. אמר הא ודאי מכאן ולהלאה חויא ביסא ייתי לדיירא ביניהו ואי יקום מקדשא הכא ביניהו יסתאב מיד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ לחנה וגו׳ בגין דחמא חשה דהא כדין ישלט חויא ביסא. מה דלא הוה מקדמת דנא וקרא לו אהל מועד. וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא אהל סתם הכתא אהל מועד מהו מועד רבי אלעזר אמר לטב רבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטב. מהו מועד דאיהו יום חדוה דסיסרא. דאתוספה בה קדושה ולא שלטא בה פגימותא אוף הכא קרי לה בשמא דא להחזהה דהא אתרחיק חויא מביניהו ולא אתפגים האהלא ועד״ד וקרא לו אהל מועד כתוב. ורבי אבא אמר לרע. שהרי בתחלה הי׳ אהל סתם. כמ״ש ג) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. ועתה אהל מועד. בקדמיתא למיהב חיין ארוכין לעלמין דלא ישלט בהו חויא ואיכא ולהלאה אהל מועד כד״א ג) ובית מועד לכל חי דהסתא אתיהיב

תתיהיב ביה זמנא ומיין קליבין לעלמא. בקדמיתא לא אתפנים וסתא תתפנים בקדמיתא מברותא וזווגא לסיהרא בסתא דלא יעדין הסתא אהל מועד. זווגא דלהון זומן לזמן וכנ"ב וקרא לו אהל מועד. מה דלא סוד קודש. ח) רבי יהודה אמר ומשה יקח את האהל. אמאי. אלא אמר משה כיון שישראל היו משקרים בהקב"ה והחליפו הכבוד שלו. אהל שלו יהי' ביד נאמן. עד שנראה במי ישאר האהל [ס] א"ל ליהושע אתה תהי' הנאמן בין הקב"ה וישראל. וישאר האהל בידך באמונה. ונראה במי עוד מהם ישאר האהל. מה כתוב וישב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. מפני מה ליהושע. לפי שהוא כלבנה אצל השמש יהוא ראוי לשמר האהל [סא] וע"כ לא ימיש מתוך האהל. א"ל הקב"ה למשה. משה אין ראוי להיות כך. שהרי משכני נתתי בידם. אע"פ שדם חטאו לי משכני יהיה אצלם שלא יפרדו ממנו. האם תרצה שאפרד מישראל ולא אחזור אצלם לעולם. לא כן אלא תחזיר משכני אצלם. ובשבילו לא אעזב אותם בכל מקום. אע"פ שישראל חטאים לפני הקב"ה. זה המשכן שלי כל יעזבו. והקב"ה אל יקחני מביניהם. ועל כן בכל מקום שגלו ישראל השכינה עמהם. וע"כ כתיב ונתתי משכני בתוככם. וזה נתבאר:

ניתן בו זמן וחיים קצובים להעולם. בתחלה לא הי' בה פגם ועתה נפגמה. בתחלה הי' חבור וזיוג להשכינה עם התפאר"ת בלי פירוד. עתה אהל מועד. זיוג שלהם מזמן לזמן. ולפיכך וקרא לו אהל מועד. מה שלא היה קודם. ח) רבי יהודה אמר ומשה יקח את האהל. למה. אלא אמר משה כיון שישראל היו משקרים בהקב"ה והחליפו הכבוד שלו. אהל שלו יהי' ביד נאמן. עד שנראה במי ישאר האהל [ס] א"ל ליהושע אתה תהי' הנאמן בין הקב"ה וישראל. וישאר האהל בידך באמונה. ונראה במי עוד מהם ישאר האהל. מה כתוב וישב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. מפני מה ליהושע. לפי שהוא כלבנה אצל השמש יהוא ראוי לשמר האהל [סא] וע"כ לא ימיש מתוך האהל. א"ל הקב"ה למשה. משה אין ראוי להיות כך. שהרי משכני נתתי בידם. אע"פ שדם חטאו לי משכני יהיה אצלם שלא יפרדו ממנו. האם תרצה שאפרד מישראל ולא אחזור אצלם לעולם. לא כן אלא תחזיר משכני אצלם. ובשבילו לא אעזב אותם בכל מקום. אע"פ שישראל חטאים לפני הקב"ה. זה המשכן שלי כל יעזבו. והקב"ה אל יקחני מביניהם. ועל כן בכל מקום שגלו ישראל השכינה עמהם. וע"כ כתיב ונתתי משכני בתוככם. וזה נתבאר:

ג) **ודבר** ה' אל משה פנים אל פנים וגו'. הא קרא להו ריסיה סיפיה ולא סיפיה ריסיה ולא אלא דא כאלה דא בקדמיתא ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ספיר. לבתר וסב אל המחנה ולבתר ומשרתו יהושע בן נון נער וגו' מהו אלא תא חזי בכמה דרגין עלאין ויקירין אתפרש משה נביאה מהימנא על כל שאר נביאי דעלמא דהא כלהו לקבליה כקוף בפני בני נשא שאר נביאי הוו מסתכלי באספקלריא דלא נהיר. ועם כל דא לא הוו זקפין אנפין לעילא לאסתכלא. אלא כמה דכתיב ג) ואני הייתי נרדם על פני ופני ארצה. ולא עוד אלא דמלין לא הוו גבייהו באתגליא ומשה נביאה מהימנא להו הכי דהוא הוה מסתכל באספקלריא דנהרא וקאים בקיומיה ולא עוד אלא דהוה זקיף ריסא להסתכלא. כמאן דאמר להבריה זקוף ריסך ויסתכלון אנפך באנפי בגין דתנדע מלי כך משה פניה אל פניה זקיף ריסא בלא דחילו אנפוי זקפאן ומסתכל בזיו יקרא עלאה ולא אסתני דעתוי ואנפוי כשאר נבואן. דכד הוו נבהן נפקי מרגיתייהו ומדעתייהו ואסתני זיו אנפייהו ולא הוו ידעי מהתי עלאה כלום ומשה לאו הכי דאשה בהסיות דרגא עלאה אתא הוה מסתכל. ולא נפק מרשותיה ואן דעתיה דהא בשעתא דהוה מסתכל בזיו יקרא עלאה מיד וסב אל המחנה למלאה עיהון בכל מה דאלמרכאן. ודעתוי אתיסב ביה בקדמיתא ואיתיר ידה הוא וסב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער זדהי [סב] דהוה ניק מתוך האהל אוליף לאסתכלא ברוח קודשא כד"א ד) והנער שמואל משרת את ה' [סג] — ויאמר

ג) **ודבר** ה' אל משה פנים אל פנים וגו'. זה הכתיב אין תחלתו בסופו ואין סופו בתחלתו. יאין המשך ענין זה לענין זה. בתחלה כתוב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. זה נכון. אח"כ כתוב ושב אל המחנה. יאח"כ ומשרתו יהושע בן נון נער וגו'. מה ענינו כאן. אלא ביא וראה בכמה מדרגות עליונות ונכבדות נפרש משה נביא הנאמן משאר נביאי העולם. שהרי כלם לנגדו כקוף בפני אנשים. שאר הנביאים היו מסתכלים במראה שאינו מאיר מעצמו. ועם כל זה לא היו זוקפים פניהם למעלה להביט. אלא כמו שכת.ב ג) ואני הייתי נרדם על פני ופני ארצה. ולא עוד אלא שהדבור לא הי' אצלם בהתגלות. ומשה נביא הנאמן אינו כך. שהוא היה מסתכל במראה המאיר בעצמו והיה עומד על עמדו. ולא עוד אלא שהיה זוקף ראשו להביט. כמו שאומר לחבירו זקוף ראשך ותביט עלי פנים בפנים. כדי שתבין דברי. כך משה פנים אל פנים הי' זוקף ראשו בלי פחד. פניו היו זקופות והיה מביט בזיו הכבוד העליון. ולא נשתנה דעתו ופניו כשאר נביאים. שכאשר היו מתנבאים יצאו מרשותם ומדעתם ונשתנה זיו פניהם. ולא היו יודעים מזה העולם כלום. ומשה לא הי' כן. שמשה במדרגה העליונה ההיא ממש הי' מביט. ולא יצא מרשותו ומן דעתו. שהרי בשעה שהיה מביט בזיו הכבוד דעליון מיד ושב אל המחנה. לדבר עמהם בכל מה שנצרכו. ודעתו היתה מיושבת בי כבתחלה ועוד יותר. וזהו ושב אל המחנה. ומשרתו יהושע בן נון נער זדאי [סב] שהיה ינק מתוך האהל. שלמד להסתכל ברוח הקודש. כמ"ש ד) והנער שמואל משרת את ה' [סג] — ויאמר

מראה מקומות ח) בחקותי קיד. כ) ותתן, רסח. ג) דעלמא יי. ד) בתוהא מ' ג'

זין הזהר

[ס] פי' מי הוא שראוי להשראת השכינה [סא] כי כן, גם השכינה נקראת לבנה ויעוסת התפארת שנקרא שמש [סב] פי' שיהושע הי' למשה כמו המלאך מטטרו"ן למעלה שנקרא נער: [סג] מה שם פירושו ששמואל למד להסתכל ברוח הקודש ס, עלי הכהן, כן גם כאן יהושע מן משה:

ו) **ויאמר** ה' דנה מקום אתי וגו'. מקום אתי ודאי. זה היא מקום נסתר ונעלם שאינו ידוע כלל. כך נשמע שכתוב אתי. מקום שאינו מתגלה וקיים בהסתר. וזה הוא מקום העליון למעלה מעלה. היכל העליון הנסתר ונעלם [ס"] יש מקום שהוא כבוד שלמטה. וזה הוא הסוד של עטרת שבת [סה] שעליו כתוב אל יצא איש ממקומו ב"ש השביעי. זה הוא מקום הכבוד של קדושה הזאת. שהרי ממנו ולחוץ מקום של אלהים אחרים הוא. ברוך כבוד ה' ממקומו. כבוד ה'. זה הכבוד שלמעלה. ממקומו. זה הכבוד שלמטה כמו שאמרנו. וזהו מקו"ם שלפעמים יפירש על למעלה ולפעמים יפורש על למטה:

ו) **ויאמר** ה' הנה מקום אתי וגו'. מקום אתי ודאי. דלא איכו מקום מיוחד ונעלם כלל. מסתע דכתיב אתי אתר דלא אתגלי וקיימא בסתרא. ודא איכו אתר עלאה לעילא לעילא היכלא עלאה מיוחד וגניז [סד] ואית מקום דאיכו כבוד לתתא ודא איכו רזא דעטרא דשבתא [סה] דעליה כתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי דא איכו אתר יקרא דקדושה דא. דהא מניה לבר אתר דאלהים אחרים איכו. ברוך כבוד ה' ממקומו כבוד ה' דא כבוד דלעילא. ממקומו. דא כבוד דלתתא כדקאמרן. ודא איכו מקו"ם דאתפרש לעילא והתפרש לתתא.

ג) **והסרתי** את כפי וראית את אחורי וגו'. א"ר שמעון זה סוד התפלין והקשר של תפלין. וכך הוא גם חשן ואפוד אורים ותומים. וראית את אחורי. הרי למדנו שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפלין. יפני. אלו התפלין ממש שהם סוד עליון שם הקדוש [סו] אחורי. הוא סוד הקשר של התפלין. וזה ידוע אצל החברים. לפי שזה מורה על אספקלריא המאירה. וזה מורה על אספקלריא שאינה מאירה [סז] נגד זה הוא אורים שמאירים בדבריהם. הומים שמשלימים בדבריהם. זה בחינת פנים וזה בחי' אחור. וזהו הסוד של קול ודבור [סח] הקול מאיר להדבור לדבר. והדבור משלים הדבר. ותמיד זה בזה תלוים. ולא מתפרשים זה מזה לעולם. ולפיכך חשן ואפוד. זה לפנים וזה לאחור. והכל סוד אחד בלי התפרדות כלל. ומי שמפרידם עליו נאמר ג) ונרגן מפריד אלוף:

ג) **והסרתי** את כפי וראית את אחורי וגו'. א"ר שמעון דא רזא דתפלין וקסרא דתפלין. והכי איכו חשן ואפוד אורים ותומים. וראית את אחורי. הא תנינן דאחזי ליה קב"ה למשה קסר של תפלין. ופני. אלין תפלין ממש דאיכון רזא עלאה שמא קדישא [סו] אחורי איכו רזא דקסרא דתפלין והא ידיעא לגבי חבריא בגין דדא אספקלריא דנהרא. ודא איכי אספקלריא דלא נהרא [סז] לקבל דא אורים דנהרין באלייהו תומים דאשלימו במלייהו. דא פניא ודא אחור ורזא דא קול ודבור [סח] קול אנהיר לדבור למללא דבור אשלים מלה. ותדיר דא בדא סלקן ולא אתפרשן דא מן דא לעלמין. ובגין כך חשן ואפוד דא פניא ודא אחור. וכלא רזא חדא בלא פרישו כלל. ומאן דאפרים לון עליה אתמר ג) ונרגן מפריד אלוף.

ד) **וראה** כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא. מה כי נורא הוא. א"ר אלעזר שלמות הכל [סט] כמ"ש האל הגדול הגבור והנורא. מהו והנורא. זה יעקב. וכתיב ויעקב איש תם. כתרגומו גבר שלים. שלם בכל. כך כל מעשי הקב"ה תמימים בשלמות בקיים שלם.

ד) **וראה** כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא. מה כי נורא הוא. א"ר אלעזר שלמו דכלא [סט] כד"א האל הגדול הגבור והנורא. מהו והנורא דא יעקב וכתיב ויעקב איש תם. כתרגומו גבר שלים. שלים בכלא. כך כל עובדין דקב"ה שלימין בשלימו בקייומא שלים.

ה) **כי** לא תשתחוה לאל אחר. א"ר שמעון כתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. מאן אני. זה הקב"ה מלכות שמים דקדושה. מלכות אחרת העבודת כו"ם נקראת אחר. שכת ב כי לא תשתחוה לאל אחר. ובוא וראה אנ"י. זו ממשלת עולם הזה ועולם הבא. וכל בי תולה. אח"ר זה צד הטומאה. אח"ר. צד אחר בצד הטומאה. ממשלה שלו בעולם הזה ואין לו בעולם הבא כלים. ולפיכך מי שנדבק בזה דאנ"י יש לו דלק בעולם הזה ובעולם הבא. ומי שנדבק בזה האח"ר נאבד מעולם ההוא. ואין לו הלק בעולם הבא. יש לו הלק בעולם הזה בהטומאה. לכי שמלכות אחרת דהיא של עבודת כו"ם הרבה הם שרי הדין ממונים בו לטלוה בעולם הזה. ולפיכך אלישע אח"ר נירד יתדבק במדרגה זו נטרד מעולם הבא. ולא נתנה לו רשות לחזור בתשובה. ונטרד מעולם ההוא. ועל כן נקרא אח"ר. ולפיכך

ה) **כי** לא תשתחוה לאל אחר. א"ר שמעון כתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. מאן אני. דא קב"ה מלכות שמים קדישא מלכותא אחרא דעבודת כו"ם אתקרי אחר דכתיב כי לא תשתחוה לאל אחר ותא חזי אנ"י אלמו דעלמא דין ועלמא דאתי יכלא ביה תלא אח"ר אסרא מסאבא אח"ר. אסרא אחרא בסטרא מסאבא אלמו דילה בהאי עלמא ולית ליה בעלמא דאתי כלום ובגין דא מאן דאתדבק בהאי אנ"י אית ליה הולקא בעלמא דין ובעלמא דאתי ומאן דאתדבק בראי אח"ר אתאביד מהאוא עלמא ולית ליה הולקא בעלמא דאתי והית ליה הולקא בהאי עלמא בחסרוי בגין דהאוא תלכו אחרא דעבודת כו"ם כמה חיין תריסין גדלין מתקן ביה לאלעזר בהאי עלמא ובגיני כך אלישע אח"ר דנחת ואתדבק בהאי דרגא אתטריד מעלמא דאתי ולא אתיהיב ליה רשו למהדר בתיובתא. ואתטריד מהאוא עלמא. וע"ד אקרי אח"ר. ובגין

מראה מקומות ו) דף כז ג) דף רנ ג) מסני ט"ז ד) יתרו פח ה) מקץ רד

זין הזהר

[סד] זה עורם דבינה. [סה] זו מדת המלכות. [סו] הר' פרשיות בתפלין של ראש הן נגד ד' אותיות השם הוי"ה ב"ה המאיר בספירת התפארת ולכך נקראים התפלין פאר כידוע: [סז] הקשר ד של תפלין רמז על מדת המלכות שנקראת אספקלריא שאינה מאירה לפי שאין לה אור שר עצמה אלא מה שמקבלת מן ספירת התפארת שנקראת אספקלריא המאירה: [סח] קול רמז על התפארת ודבור על מלכות: [סט] זו מדת התפארת שורש קדושת יעקב. ובן גם מדת היסוד נקרא לפעמים בהשם נורא.

ובגין כך בעי בר נש לאתפרשא בכל סברין דלא לאסתאבא בההוא סטרא. ויזכי בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ה) **אלהי** מסכה לא תעשה לך. וכתיב בתריה את חג המצות תשמר מאי האי לגבי האי. ת"ר שאעון הכי חוקיהו מהן דאכיל חמץ בפסח כיאלן דפלה לע"ז איהו תא חזי כד נפקי ישראל ממצרים נפקו מרשו דלהון מרשו אחרא מההוא רשו דאקרי חמץ והמא ביסא וע"ד אקרי ע"ז חמץ. ודא איהו רזא דילר הרע אקרי אוף הכי שאור. דהכי איהו יל"ר בבר נש כחמירא בעיסה עאל במעוי דבר נש זעיר זעיר. ולבתר אסני ביה עד דכל גופא אתערב בהדיה. וע"ד כתיב בתריה את חג המצות תשמר דא סברא דקדושה דבעי ב"נ לנטרא ליה ולא יחלף ליה בגין סברא אחרא. ואי יהלף ליה הא איהו מסאיב וסאיב לכל מאן דקריב בהדיה:

ו) **אלהי** מסכה לא תעשה לך. ת"ר יהודה האי איהו אתר דאקרי שמו"ר [פ] וכנ"כ כתיב את חג המצות תשמר. שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך שבעת ימים אלין לאו איהו כשבעת הימים דסכות. דאיהו עלאין ואלין תתאין [פא] וע"ד באיהו כלל נחור ובהכי לאו הכל נמור ועל דאיהו לתתא כתיב ג) שבעת ימים תאכל מצת מצת חסר בלא וא"ו. דעד לא סראן איהו יומין רזא דוא"ו [פב] ואי תיתא כיון דהאי רזא דאת המצות אתקדם לאתי נההא דהא תניכן מעלין בקדש ולא מורידין. ואמאי נהתא לתתא באיהו יומין תתאין [פג] תא חזי כתיב וכפר בע"ז ובעד ביתו וגו' מאן דמכפר אלעריך לכפרא עליה בקדמיתא ולבתר על ביתיה כגוונא דא האי דרגא סאדי לאתקדשא ולנפקא בקדושה לכפרא עליה [פד] וכיון דאיהו התקדש בעי לכפרא על ביתיה ולקדשא לון. וע"ד נהתא לתתא לקדשא ביתיה. ובמה מקדש לון. ביסראל דלתתא בחובנא דעומר. וכיון דאלין מתקדשאן בעינן לסלקא לה לעילא. דהא כד ביתא דמטרוניתא התקדשת כדין סלקת לעילא לאתקשרא באיהו יומין עלאין לעילא [פר] וע"ד תגן עבדין חיסבנא בקיומא. ד) בגין דאיהו יוריין יומין עלאין איהו. וכן בכל זמנא דעאל ב"נ לאיהו יוריין עלאין בין בלוחתא בין בסבחא אלעריך לקיימא על רגלוי. ירכין ונופא כהדא לקיימא כדכורא דקיימא בחיליה ולא כנוקבא דחורהה לייתב ועוד בגין בההא דעלתא עלאה. ובגין דאיהו רזא דדכורא נסיס פטורות אחוסבנא דא. ולא מתחייבין לייחדי בר דכורין לאתקשרא כל חד כדקא יאות כגוונא דא ירהה כל זכיך. דכורין ולא נסין בגין דרזא דבריית בדכורא איהו ולא בנוקבא ובגין דקיימא ברזא דלעילא נסין לא מתחייבין. ורזא אוליפנא הכא דמכל שבעת יומין דאלין יומין עלאין

ולפיכך צריך האדם לדיית פרוש בכל הצדדים שלא יטמא בצד הטומאה ההוא. ויזכה בעולם הזה ובעולם הבא:

ה) **אלהי** מסכה לא תעשה לך. וכתיב אחריו את חג המצות תשמר. מה ענין זה לזה. א"ר שמעון כך ביארו. מי שאיכל חמץ בפסח כאילו עובר ע"ז הוא. בוא וראה כאשר יצאו ישראל ממצרים יצאו מן הרשות שלהם. מן רשות האחר. מן הרשות ההיא שנקרא חמץ לחם רע. וע"כ נקראת ע"ז חמץ. וזה הוא הסיד שהיצר הרע נקרא גם כן שאור. כי כך הוא היצה"ר באדם כשאור בעיסה. נכנס במיעיו של אדם מעט מעט. ואח"כ נתגדל בו עד שכל הגוף נתערב עמו. וע"כ כתוב אחריו את חג המצות תשמר. תשמר. זה צד הקדושה. שצריך האדם לשמור אותו ולא יחליפו בשביל צד הטומאה. ואם יחליפו הרי היא נטמא. ומטמא לכל מי שיקרב אליו:

ו) **את** חג המצות תשמר וגו'. א"ר יהודה זה הוא המקום שנקרא שמו"ר [פ] ולפיכך כתוב את חג המצות תשמר. שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך. שבעת ימים האלה אין הם כשבעת הימים של סכות. שהם עליונים ואלה התחתונים [פא] וע"כ בסכות הלל גמור ובפסח אין הלל גמור. ויען שהם למטה כתוב ג) שבעת ימים תאכל מצת. מצת חסר בלי וא"ו. שעדיין אין מאירים אותן ימים העליונים שהם סיד הוא"ו [פב] ואם תשאל כיון שזה הסיד של חג המצות נתקדש מדוע יש הורדה. הרי למדנו מעלין בקדש ואין מורידין. ומדוע יש השפלה לרדת למטה באותן ימים התחתונים [פג] בוא וראה כתוב וכפר בעדו ובעד ביתו וגו'. מי שמכפר נצרך שיכפר על עצמו תחלה ואח"כ על ביתו. כדמיון זה מדרגה הזאת התחילה להתקדש ולצאת בקדושה לכפר עליה [פד] וכיון שריא נתקדשה צריכה לכפר על ביתה ולקדש אותם. וע"כ ירדת למטה לקדש את בית שלה. ובמה תקדש. בזה שישראל למטה סופרים ספירת העומר. וכיון שאלו יתקדשו נצרך להעלותה למעלה. שהרי כאשר בית השכינה נתקדש. אז תעלה למעלה לרתקשר באותן ימים העליונים למעלה [פה] וע"כ אנו צריכים לספור מעומר. ד) לפי שאותן הימים ימים עליונים הם. וכן בכל זמן שאדם נכנס לאותן ימים העליונים. בין בתפלה בין בתשבחות צריך לעמוד על רגליו. ירכיו והגוף ביחד. לעמיד כגבר העומד בכחי. ולא כנקבה שדרכה לשבת. ועוד החייב לעמיד בעבור שבח עולם העליון. ולפי שספירת העומר היא בסוד בחינת זכר לכך נשים פטורות. ואין מחויבות לספור מלבד הזכרים שיתקשר כל אחד כראוי. כדמיון זה כתוב יראה כל זכורך. זכרים ולא נשים. לפי שסוד קדושת הברית בזכרים הוא ולא בנקבות. ולפי שמצות ראיה עומדת בסוד העליון לכך אין הנשים מחויבות. וכאן למדני דסוד שכבל שבעת ימים מאלה העליונים

מראה מקומות א) יד קסב. ב) דף קסב ג) שמות יג ד) דף קפג

זין הזהר

[פ] היינו סדת המלכות עלמא דנוקבא כידוע בסוד זכור ושמור. [פא] ז' ימי הסכות הם בעולם הבינה וז' ימי הפסח בסדת המלכות:
[פב] פי' שבפסח עוד אין מאירים הז' ימים של עלמא דדכורא שהוא סוד אות וא"ו של השם הוי"ה ב"ה אלא הז' ימים דמלכות:
[פג] קושיתו היא כיון שיום א דפסח בודאי קדושתו בעולם הבינה שבו הלל גמור אפילו בלילה. מפני מה אנו מורידין מעת ספירת העומר שלא לומר עוד הלל גמוד ואנו סופדין ז' שבועות נגד ז' ספירות של סדת המלכות. [פד] סתרץ שכיון שסדרת התפארת שהוא עלמא דדכורא התחיל בליל א' של פסח להתקדש ולצאת בקדושה. היינו בהארת עולם הבינה לכפר עליו שתוכר להיות הגאולה. נצרך לו מעתה לכפר על ביתו ע"י תיקון קדושה שנעשה ע"י ספירת העומר: [פה] כוונתו שספירת העומר היא בימים העליונים של עלמא דדכורא לתקן הז' ספירות של סדת המלכות. שע"ז תוכל להתקשר אח"כ עם ימים העליונים לעילא. היינו בעודם הבינה בתג השבועות:

העליונים מקבל קדישה יום אחד מאלי התתתונים [עו] וזה יום התחתון נקרא שבוע. על שנתקדש בשבעה ימים מן העליונים. וכן בכל שבעה ושבעה מאותן חמשים יום. עד חמשים ולא עד בכלל. וכאשר יש מ"ט ימים עליונים. נמצאו למטה שבעה ימים שנתקדשו בהם. וכל יום אחד נקרא שבוע. על שנכנס בשבעה ימים מהעליונים. וע"כ כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה. לפי שהם בבחינת נקבה מזכירים דכתוב בלשון נקבה [עז] וכאשר נתקדשו בהם יהבית נתתקן להיחוד קב"ה ושכינתו. אז נקרא חג שבועות. שאותן הימים של בחי' נקבה נוחים עליהם אותן ימים העליונים שנתקדשו בהם. ולפיכך כתוב בשביעותיכם. שהם שלכם. ולא כתוב בשבועות. לפי שכמו כן מתקדשים ישראל למטה עמהם. וע"כ כשמגיעים למ"ט ימים. יום העליון ההוא שעליהם שהוא יום החמשים השולט על המ"ט ימים. שהם סוד כלל התורה שנדרשת במ"ט פנים. אז יום העליון דהוא יום החמשים בהתעוררת שלמטה הוציא דתירה כלילה במ"ט פנים ולפי שמן יום העליון ההוא יוצא חירות לכל. התירה שיצאה ממנו נקראת חירות. וע"כ כת ב חרות על הלחית. אל תקרי חרות אלא חירות. וזו היא התורה שנקראת חרות. שהרי מה שמוציא זה יום העליון נקרא חירות. והוא חירות של הכל חירות העליון — :

ח) **שלש** פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ונו'. א"ר חייא בזכות ישראל הנימולים נכנעו שונאיהם תחתיהם וירשו נחלתם. כיא וראה מה כתוב יראה כל זכורך. וכתיב אחריו כי אוריש גוים מפניך ונו'. שהקב"ה עיקר מושבות ממקומם ומחזיר מושבות למקומם. ולפיכך יראה כל זכורך את פני האדון ה'. ר' ידודה אמר האדון. כמו שכתוב ג) הנה האדון ה' צבאות מסעף פארה ונו' ויצא חוטר ונו'. והכל אחד. מעקר מושבות ומחזיר מושבות — :

ט) **ויקא** אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו. א"ר אלעזר בשעה שנכנס משה בתוך הענן. כמו שכתוב ויבא משה בתוך הענן. כאדם המהלך במקום הרוח. פגע בו מלאך גדול אחר. ולמדנו **קמואל** שמו. ידוא ממונה על י"ב אלף ממונים שלוהים. בקש לפגוע בו במשה. פתח משה את פיו בי"ב אותיות הקוקית של השם הקדוש שלמדו הקב"ה אצל הסנה. ונתרחק ממני י"ב אלף פרסאות. והיה משה הולך בענן ועיניו מלהטות כגחלי אש. עד שפגע בו מלאך אחר גדול ונכבד יותר מן הראשון. ולמדני **הדרניאל** שמי. והיא גבוה על שאר מלאכים אלף ושתים רבוא פרסאות. וקולו דולך במאתים אלף רקיעים דמסובבים באש לבנה. כיון שראה אותו משה לא יכל לדבר. ורצה להשליך עצמו מתוך הענן. א"ל הקב"ה משה. וכי אתה הוא שהרבית דברים עמי בכנה. שבקשת לרעת סוד שם הקדיש ולא נפחדת. ועתה אתה מתירא מאחד מן משמשי. כיון ששמע משה קול הקב"ה נתחזק. ופתח פיו בע"ב אותיות של השם העליון. כיון ששמע **הדרניאל** אותיות של השם הקדוש מפי משה נזדעזע

מראה מקומות ח) דף קכד. ט) יבמי' י' ג) נכלת נת.

עלאין נפלא קדישה יומא חד דאלין יומין תתאין [עח] וסלי יומא תתאה אקרי שבוע דאתקדש בשבעה יומין עלאין יכן בכל שבעה ושבעה יומין חמשין יומין עד ולא עד בכלל וכד אסתכמו אקבעין ותסע יומין עלאין. אכתכמו לתתא שבע יומין דאתקדשו בהו וכל חד אקרי שבוע דעאל באינון שבע עלאין. ועי"ד כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה בגין דאינון מוקבין נקב קרא ליבא דמוקבין [עז] וכד אתקדשו בהו ובינתא מתתקנא לאתחברא אתתא בבעלה. כדין אקרי חג שבועות דאינון מוקבי שאר עליהו אינון יומין עלאין דאתקדשו בהו ובגין כך כתיב בשבועותיכם אינון דלכון ולא כתיב בשבועות בגין דהכי נמי אתקדשין ישראל לתתא עמהון ועי"ד כד מטון למ"ט יומין הוה יומא עלאה דעליהו דאינו יומא דחמשין דשלים על מ"ט יומין דאינון רזא דכללא דאורייתא במ"ט אנפין כדין הוה יומא עלאה יומא דחמשין בתתערותא דלתתא אפיק אורייתא כלילא בת"ט אנפין ובגין דמהרוא יומא עלאה נפקא תניה חירו לכלא אורייתא דנפקת מניה אקרי חירו וע"ד כתיב חרות על הלחות אל תקרי חרות אלא חירות ודא אורייתא דאתקרי חרות דהא מה דאפיק יומא דא עלאה אקרי חירו ואינו חירו דכלא חירו עלאה — :

ח) **שלש** פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ונו' א"ר חייא בזכות ישראל נזירין אתכנעו סנאיהון תחותיהון וירתו אחסנתיהון תא חזי מאי כתיב יראה כל זכורך. וכתיב בתריה כי אורים גוים מפניך ונו'. דקב"ה עקר דיורין מאתרייהו ואתיב דיורין לאתרייהו. ובגין כך יראה כל זכורך את פני האדון ה' ר' יהודה אמר האדון כמה דכתיב ג) הנה האדון ה' צבאות מסעף פארה ונו'. ולא חוטר ונו' וכלא חד. מעקר דיורין ואתיב דיורין — :

ט) **ויקא** אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מנגשת אליו א"ר אלעזר בשעתא דעאל משה בגו ענגא כמה דכתיב ויבא משה בתוך הענן כבר גם דרוח אזיל באתר דרירא. אינרא ביה חד מלאכא רברבא יתאנא **קמואל** שמיה. והוא מ וגא על תריסר אלפין ממנן שליהן. בעא לאזדוינא ביה במשה פתח משה פומיה בתריסר אתיון גליכן דשמא' קדישא דאיליף ליה קב"ה בסנה ואתרחק ממיה ת יבר אלפין פרסין והוה אזיל משה בענגא ועינוי מנהטן כגומרין דאשא עד דאינרע ביה חד מלאכא רברבא ויקירא מן קדישא ואתאנא **הדרניאל** שמיה והוא עלאה על שאר מלאכין אלף ותתין רבוא פרסין. וקליה אזיל בתיתין אלף רקיעין דמסתהרלן באשא חיורא כיון דשמע ליה משה לא יכיל לאמלא ובעא לאשדי גרמיה מגו ענגא א"ל קב"ה משה וכי אנת הוא דאסגית מלין עמי בסנה דבעית לאנדע רזא דשמא קדישא ולא דחלת יהכתא את דחיל אחד ממשמשי כיון דשמע משה קליה דקב"ה אתתקף פתח פומיה בע"ב אתוון דשמא עלאה. כיון דשמע **הדרניאל** אתוון דשמא קדישא מפומיה דמשה אזדעזע

זין הזהר

(עח) פי' שג"ו ספירת דעומר שבוע אחד בימים העליונים של עלמא דדכורא נתתקן ספירה אחת מן ימים התחתונים. היינו מן ז ספירות שבסרת דמ"ב ת. [עז] כי במקום שבעה שבועות שהוא לשון זכר מזכיר שבע שבתות שהוא לשון נקבה :

חזדעזע קריב לגביה ואמ"ל זכאה חולקך משה דאתגלי לך מה דלא אתגלי למלאכי עלאי יהוה אזיל עמיה עד דמטו לאתר תקיפא דחד מלאכא די שמיה סנדלפון. ואתקא סנדלפו"ן עלאה היה על שאר חבריו חמש מאה שנים. והוא עומד אחרי הפרכת של רבונו. וקושר לי כתרים מן התפלין והתהנינים של ישראל. ובשעה שמגיע זה הכתר לראש המלך הקדיש היא מקבל תפלות ישראל. וכל החילות והמחנות מזדעזעים ונוהמים ואומרים. ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו. א"ל הדרגיא"ל למשה. משה אין אני יכול ללכת עמך. שלא ישרף אותי אש החזק של סנדלפו"ן. באותה שעה נזדעזע משה. עד שהחזיק הקב"ה במשה והושיבו לפניו. ולמד לו התורה וכסה לו למשה באותו האור והזיו של הנועם הרוא. והיו פני משה מאירים בכל אותן הרקיעים. וכל חילות השמים היו מזדעזעים לפניו בשעה שירד עם התורה. כיון שחכאי ישראל למטה לקח הקב"ה ממשה אלף הלקים מן דיוו ההוא. באותה השעה בקשו מלאכים העלי נים וכל איתן המחנית לשרף למשה. ובשעה שא"ל הקב"ה לך רד כי שחת עמך. נזדעזע משה ולא יכל לדבר. עד שהרבה בתפלית ותחנונים לפני הקב"ה. א"ל הקב"ה. משה אחיז בכסא שלי עד שגער הקב"ה בכל אותן המחנות ובכל אותן החילות. ויתפש משה בשני לוחות האבנים וירד למטה. וזהו שכתוב ח) עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה. ומאותי הזיו שנשאר בו דיו מבהיקים פניו של משה. ומה בזה שנשאר בו לא היו יכולים להסתכל בפניו. במה שנסתלק ממנו על אחת כמה וכמה. ט) בוא וראה מה כתוב התלה. וירא ישראל את היד הגדולה. שכלם ראו אורות העליונים מאירים באספקלריא המאירה. שכתוב וכל העם רואים את הקולות. ועל הים היו ריאים ולא היו מפחדים. שכתוב זה אלי ואנוהו. לאחר שחטאו גם פני הסרסור לא היו יכולים לראות. כמו שכתיב ויירא מגשת אליו. זכאים הם הצדיקים שיודעים סודות התורה ומתדבקים בה בהתורה. ומקיימים המקרא שכתוב נ) והגית בו יומם ולילה וגו'. ובעבירה יזכו לדיי העולם הבא. שכתוב כי הוא חייך ואורך ימיך וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

נזדעזע. קרב אליו ואמר לו אשרי חלקך משה שנתגלה לך מה שלא נתגלה למלאכים עליונים. והיה הולך עמו עד שהגיע לאש חזק של מלאך אחד אשר שמו סנדלפון. ולמדני שהמלאך סנדלפו"ן היא גבוה על שאר חבריו חמש מאה שנים. והוא עומד אחרי הפרכת של רבונו. וקושר לי כתרים מן התפלין והתהנינים של ישראל. ובשעה שמגיע זה הכתר לראש המלך הקדיש היא מקבל תפלות ישראל. וכל החילות והמחנות מזדעזעים ונוהמים ואומרים. ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו. א"ל הדרגיא"ל למשה. משה אין אני יכול ללכת עמך. שלא ישרף אותי אש החזק של סנדלפו"ן. באותה שעה נזדעזע משה. עד שהחזיק הקב"ה במשה והושיבו לפניו. ולמד לו התורה וכסה לו למשה באותו האור והזיו של הנועם הרוא. והיו פני משה מאירים בכל אותן הרקיעים. וכל חילות השמים היו מזדעזעים לפניו בשעה שירד עם התורה. כיון שחכאי ישראל למטה לקח הקב"ה ממשה אלף הלקים מן דיוו ההוא. באותה השעה בקשו מלאכים העלי נים וכל איתן המחנית לשרף למשה. ובשעה שא"ל הקב"ה לך רד כי שחת עמך. נזדעזע משה ולא יכל לדבר. עד שהרבה בתפלית ותחנונים לפני הקב"ה. א"ל הקב"ה. משה אחיז בכסא שלי עד שגער הקב"ה בכל אותן המחנות ובכל אותן החילות. ויתפש משה בשני לוחות האבנים וירד למטה. וזהו שכתוב ח) עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה. ומאותי הזיו שנשאר בו דיו מבהיקים פניו של משה. ומה בזה שנשאר בו לא היו יכולים להסתכל בפניו. במה שנסתלק ממנו על אחת כמה וכמה. ט) בוא וראה מה כתוב התלה. וירא ישראל את היד הגדולה. שכלם ראו אורות העליונים מאירים באספקלריא המאירה. שכתוב וכל העם רואים את הקולות. ועל הים היו ריאים ולא היו מפחדים. שכתוב זה אלי ואנוהו. לאחר שחטאו גם פני הסרסור לא היו יכולים לראות. כמו שכתיב ויירא מגשת אליו .. זכאים הם הצדיקים שיודעים סודות התורה ומתדבקים בה בהתורה. ומקיימים המקרא שכתוב נ) והגית בו יומם ולילה וגו' ובגינה יזכון לחיי עלמא דאתי דכתיב כי הוא חייך ואורך ימיך וגו' ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ויקהל

ז) **ויקהל** משה את כל עדת בני ישראל וגו' אמר חייא תא חזי מאי כתיב בקדמיתא מאת כל איש אשר ידבנו לבו לאכללא כלא בגין דבעא קב"ה למעבד עובדא דמשכנא מכל סמרין במוחא וקליפה ובגין דהוו מיגון ערב רב בגווייהו אתמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו. לאכללא לון ביניהו דישראל דאיגון מיחא וכלהו אתפקדו. לבתר ספא זינא לזיגיה. ואתו איגון ערב רב ועבדו ית עגלא. וסמו אבתרייהו איגון דמיתו וגרמו לון לישראל מותא וקטולא אמר קב"ה מכאן ולהלאה עובדא דמשכנא לא יהא אלא מסטרא דישראל בלחודייהו. מיד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. וכתיב

ח) **ויקהל** משה את כל עדת בני ישראל וגו'. א"ר חייא בוא וראה מה כתיב תחלה מאת כל איש אשר ירבנו לבו. להכליל כלם. לפי שרצה הקב"ה שיהיה נעשה מעשה המשכן מכל הצדדים. במיח וקליפה. ולפי שהיו אותן הערב רב בתוכם נאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו. להכליל אותם בין ישראל שהם בבחינת מוח. לכך נצטוו כלם. אחר כך נטה כל מין למינו. ובאו אותן הערב רב ועשו את העגל. ונטו אחריהם מישראל איתן שמתו. וגרמו לישראל מיתה והריגה. אמר הקב"ה מכאן ולהלאה מעשה המשכן לא יהיה אלא מצד דישראל בלבדם. מיד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' כתיב

מראה מקומות ז) משלי כ"ח ט) דף קנד. ט) יחזקאל ח' ז) דף קנט.

וכתוב אחריו קחו מאתכם תרומה לה׳. מאתכם ודאי ולא בבתדלה שכתוב מאת כל איש אשר ידבנו לבו. ויקהל משה. מאיזה מקום הקהילם. אלא לפי שהיו אותן הערב רב ביניהם. הצריך משה לקריאל את ישראל ולהפריד אותם מהם. ח) רבי שמעון אמר בוא ראה במעשר הענל מה כתוב. ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש. כל אלה מן הערב רב היו. ולהראות שלא היו מבני ישראל מה כתוב אח״כ. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. קח מאתכם תרומה. בתדלה כתוב מאת כל איש אשר ידבנו לבו. כלם בכלל. וכיון שהערב רב עשו הענל ומתו מישראל אתן שמתו. רצה הקב״ה להתביים עם ישראל. אמר להם דתברי כלכם לצד אחד. וש״ב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל בלבדם. אמר להם. בני בתוככם אני רוצה לשכן. עמכם יהיה המדור שלי. וע״ב קחו מאתכם תרומה. מאתכם ולא מאחר. אינני רוצה שתהיה שיתכות לאחרים עמדי לא עמכם. ב) עוד א״ר שמעון. כשבועה שרוב העולם לא היו מתים קודם זמנם. ל״ל זאת שאין יודעים לשמור עצמם. שהרי בשעה שמוציאים את המת מביתו לבית הקברות נמצא מלאך המות בין הנשים. מפני מה כין הנשים. שכך הוא הרגו מן הים שפתה לחוה. ובשבילה גרם מיתה לכל העולם. ילכך כאשר ממית לאיש והאנשים נמצאים עם המת. הוא נכנס בין הנשים בדרך הלויה. ויש לו רשות להמית אנשים. והיא מסתכל בכניהם בדרך הלויה באלה שנתראים לפניו בין הנשים. מהעת שמוציאים המת מביתו לבית הקברות עד שחוזרים לביתם. ובשבילם היא גרם מיתה לכמה אנשים בעולם מרם שהגיע זמנם. וע״ז כתוב ג) ויש נספה בלא משפט. לפי שעילה ומקטרג ומזכיר המאי הראש לפני הקב״ה. ונידון על אותן ההמאים ומסתלק מרם שהגיע זמנו. מה תקנתו. בעת שנושאים המת לבית הקברות יטה האיש את פניו לצד אחר. ויעזב הנשים אחורי כתפיו. ואם הן מתקדמות ילך לצד אחר באופן שלא יתראה עמדם פנים בפנים. ואח״כ כשחוזרים מבית הקברות אל יחזור באותו הדרך שהנשים עומדות. ואל יסתכל בהן כלל. אלא ינטה בדרך אחר. ולפי שהאנשים אין יודעים ואין מדקדקים בזה רוב העולם נידון בדין. ונסתלקים מרם שהגיע זמנם. א״ר אלעזר אם כן מוטב לו לאדם שלא ילוה למת. א״ל לא כן. שהרי אדם דיודע להשמר באיכן זה ראוי לאריכת ימים. וכל שכן לעולם הבא. ובוא וראה שלא לתנם התקינו הקדמונים להקוע שופר כשמוציאים המת מביתו לבית הקברות. אפשר תאמר שבשביל כבוד המת בלבד הוא. לא. אלא כשביל להגן על החיים שלא ישלט עליהם מלאך המות לקטרג למילה ויזהרו להשמר ממני ובוא וראה בעת שעשו ישראל את הענל ומתו כל אותן ההילות. היה מלאך המות נמצא בין הנשים בתוך מחנה ישראל. כיון שהסתכל משה שזה מלאך המות נמצא בין הנשים. ומדנה ישראל הוא ביניהן. מיד אסף לכל הגברים בלבדם. וש״ב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. אלה הגברים שאסף אותם והפרישם להיות בלבדם. ומלאך המות לא היה נפרש מבין הנשים עד שהוקם המשכן. שכתוב ויקם משה את המשכן. ואפילו בעת שהנשים היו מביאות נדבות למשכן לא היה סר מביניהן. עד שראה משה ונתן לאנשים עצה שלא יבואו בהבירה אחת עמהן. ולא יתראו פנים בפנים עמהן. אלא לאחורי כתפיהן. וש״ב יבואו האנשים על הנשים. עם הנשים לא כתוב אלא על הנשים.

שבהדך

מראה מקומות ח) פנחס לו. ב) דף קלו. ג) מכלי יל״

ובתיב בתריה קחו מאתכם תרומה לה׳. מאתכם ודאי ולא בקדמיתא דכתיב מאת כל איש אשר ידבנו לבו ויקהל משה. מהן אתר כנים לון אלא בנין דהוו מיומן ערב רב ביניהו. אלעזריך משה לאכנסא לון ולאיהדא לון מבינייהו ד) רבי שמעון אמר תא חזי בעובדא דענל אחי כתיב ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש. כל מיומן מערב רב הוו ולאתחזאה דלא הוו מבני ישראל מאי כתיב לבתר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. קחו מאתכם תרומה בקדמיתא כתיב איתת כל איש אשר ידבנו לבו אלא בכלל כיון דאומן ערב רב עבדו דא ואיתו מנייהו מיומן דאיתו בגא קב״ה לאתפייסא בהדייהו דישראל אמר לון אתחברו כלכו לגבר חד הדא״ד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל בלחודייהו היך לון בני בתון אנא בעי לאיתבי שיכון תתא דיורא דילי ע״ד קחו מאתכם תרומה. מאתכם ולא מאחרא לא בעינא דתהא שתיפא לאחרנין בהדי ולא בהדייכו ב) תו א״ר שמעון. הלבים רובא דעלמא לא מיתו עד לא מטא זמנייהו בר דלא ידעי להסתמרא גרמייהו דהא בשעתא דמיתא דפקי ליה מביתיה לבי קברי עד דאסדרו לביתייהו ובגינהון גרים מיתא לכמה גוברין בעלמא עד לא מטא זמנייהו. וע״ד כתוב ג) ויש נספה בלא משפט בגין דסליק ואסעין ותדכיר חובוי דבר נש קמי קב״ה ואתדן על חיון חובין ואסתלק עד לא מטא זמניה. מאי תקנתיה. בשעתא דנכלי מיתה לבי קברי יהדר ב״נ מנפוי ויסבוק לנסי בתר כתפוי ומי חיון מקדמי יהך לאחורא בגין דלא יתחזי עמהון מנפין בהנפין ולבתר דמהדרי מבי קברי לא יהדר בהאי אורחא דנסי קיימין. ולא יסתכל בהו כלל אלא יסמי באורחא אחרא. ובגין דבני נשא לא ידעין ולא מסתכלין בדא רובא דעלמא אתדני בדינא ואסתלקו עד לא מטא זמנייהו א״ר אלעזר אי הכי טב ליה לב״נ דלא יוזף לאיתא א״ל לא. דהא ב״נ דאסתמר כהאי גוונא אתחזי לברכת דיומין. וכל שכן לעלמא דאתי. ותא חזי לאו למינת אתקינו קדמאי שופר לאמסכא מיתא מן ביתא לבי קברי אי תימא דעל מיתא ויקרא דליה לחוד אינו אלא אלא בגין לאגנא על חיא דלא יהלט עלייהו מלאך המות לאסטאה לעילא ויסתמרון מנייה. ותא חזי בשעתא דעבדו ישראל ית ענלא ומיתו כל אינון הוכלוסין סוס מלאך המות אסתכם ביני בני ישראל דישראל כיון דאסתכל משה דהא מלאך המות אסתכם ביני בני ישראל. ומבריתא דישראל ביניהו יחיד כנים לכל גוברין לאודייהו הה״ד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. אלין גוברין דכנים לון ואפרים לון לאודייהו. ומלאך המות לא רוח יתפרס מינו נסין עד דאתוקם מסכנא דכתיב ויקם משה את המשכן. ואפילו בשעתא דנכין רוו מייתין נדבה לאסכנא לא הוה מתעדי מביניהו עד דאתא משה ויהב לגוברין עיצה דלא ייתין בהבירה הדא עמהון. ולא יתחזון רגפין בהנפין אלא לבתר כתפייהו הה״ד ויבאו האנשים על הנשים. עם הנשים לא כתיב אלא על הנשים.

דבתו תא

דבאורחא חדא לא הוו אזלין אלא לבתר כתפייהו. בגין דמלאך המות לא אתפרס מביניהו עד דאתוקם משכנא תא חזי לא אתכתב ביני נשי פחות מעבד נסיס ולא פחות מעבר. ובאורחא באתגלית בשבע אתכתב ובעי דינא בעבר אסתי לקבלא ובגין דאתכתב ביגייהו באורחא באתגלית כתיב ויבחו האנשים על הנשים ה) רבי יצחק אתר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. אמאי כנים לון. בגין לממסר לון שבת כמלקדמין דהא בקדמיתא עד לא עבדו בני ישראל ית עגלא מסר לון את השבת ודא איהו דלא נטרו חיון ערב רב כיון דחזיו ביני ובין בני ישראל אתרו ואתן מלה דא אתעבר חיון. חיי ויקהל העם על אהרן ויאמרו וגו'. ואתיבו כל אינון אתגיירו לבתר דמיתו אינון דמיתו כנים אסר לבני ישראל בלהודייהו ויחד לון שבת כמלקדמין דא"ד שבת ימים תעשה מלאכה וגו':

ג) **לא** תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת א"ר שמעון מאי טעמא. בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא ואי תימא הא לגבוה סלקא בכל מושבותיכם קאמר ולא לגבוה. והשתא דסלקא לגבוה להכניע אש הדין האדר סלקא דתנינן הית אבא הכלא אבא. ורבא דמדבחא אכלא אבא אחרא ובגיני כך אתגלית עתיקא קדישא בהאי יומא מכל שאר יומין [ח] ובזמנא דאתגלית עתיקא לא אתחזי דינא כלל וכל עלמין ואתלין מסתכלין בהדוותא שלימתא ודינא לא אלבא ג) א"ר יהודה בכל תולי שבתא כד יומא אתקדש כרוזין אזלין בכל אינון אתרין דגיהנם סליקו דינו דהייבין דהא מלכא קדישא אתיא ויומא אתקדש ואיהו הגין על כלא ומיד דינין אסתלקו והייבין אינון לון נייחא וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסיא דינין סלקין מגייהו. אבל נורא דגיהנם לא אתכתך אעלייהו דלא נטרי שבת לעלמין. וכל חייבי גיהנם שאלי עלייהו מאי שבת אלין דלית לון נייחא מכל חיידין דהכא אינון מאריסין דדינא חיידין לון אלין אינון חיידין דכבר ביה בקב"ה ועבדו על אוריתא כלא בגין דלא נטרו שבת תמן ובגין כך לית להו נייחא לעלמין. ואינון חיידין כלהון נפקין מדוכתייהו ואתיהיב לון רשו לאתכך לאחתי בהו ומלאך חד די שייר סנטריאל אזיל ואפיק להאי נוכא דלהון. ואיזיל ליה לגיהנם לעיניהון דחייבין ואתין ליה דסלקין תולעין ונשמתא דלהון לית לה נייחא בגוויה דגיהנם. וכל אינון חייבין דתמן סהרין להאי נופא ומכריזי עליה דא איהו פלניא חייבא דלא חיים ליקרא דמקריב. כפר ביה בקב"ה וכפר בכל אוריתא ויי ליה עב ליה דלא יתברי ולא ייתי לדינא דא ואכסופת דא. סד"ד ד) ויאתי ורהו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר. כי תולעתם לא תמות. מן דגיף. ואשם לא תכבה. מן הנשמה. והיו דראו"ן לכל בשר. והיו די ראי ובזיון. עד שכל רשעי הגיהנם אשר עם יאמרו. די ראיה מא סה דזי ר' יוסי אמר ודאי כך היא. לכי שבת שקלה בכל התורה. והתורה היא אש. ולכי שעבר על אש דתורה. הרי אש של הגיהנם שורפם ואינו נכבה לעולם. א"ר יהודה לבתר

שבדרך אחד לא היו מהלכים אלא לאחורי כתפיהן. לפי שמלאך המות לא נפרש מביניהן עד שהקם המשכן. בא וראה שמלאך המות לא נמצא בין הנשים בשהן פחות משבע נשים ולא בשהן פחות מעשר. ורק בשהן בדרך בהתגלות. בשבע הוא נמצא ומבקש לעשות דין. בעשר מקטרג להמית. ולפי שנמצא ביניהן בדרך בהתגלות כתוב ויבאו האנשים על הנשים. ה) ר' יצחק אמר ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. למה הקהילם. בשביל למסור להם השבת במקדם שהרי בתחלה טרם שעשו בני ישראל את העגל מסר להם את השבת. וזהו שהערב רב לא שמרו את השבת. כיון שנמצא ביני ובין בני ישראל. אמרו ואנחנו דבר זה נמצא מאתנו. מיד ויקהל העם על אהרן ויאמרו וגו'. ונמשכו רבים מישראל אחריהם. לאחר שמתו אותן שמתו הקהיל משה לבני ישראל בלבדם ונתן להם השבת כמקדם. וש"כ ששת ימים תעשה מלאכה וגו':

ג) **לא** תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. א"ר שמעון מה דטעם. לפי שאין ראוי לראות דין ביום הזה ואם תשאל הרי לגבוה ע"ה המזבח ע"ה אש. בכל מושבותיכם נאמר לא לגבוה. ומה שע"ה אש לגבוה להכניע אש הדין האדר הוא ע"ה. שלמדנו יש אש אוכלת אש. ואש המזבח אכלת אש אחרת. ולפיכך מופיע הקדמון הקדוש ביום זה מכל שאר הימים [ח] ובעת שמוכיע אדר הקדמון לא נראה דין כלל. וכל העליונים ותחתונים נמצאים בשמחה שלמה והדין אינו שולט. ג) א"ר יהודה בכל ערב שבת כשנתקדש היום מעבירים כרוזים בכל אותן מדורי גיהנם. הפסיקו עונש הרשעים. שהרי המלך הקדוש בא והיום נתקדש. והא כתיב על הכל. מיד נפסקים הענשים והרשעים יש להם מנוחה. וכל אותן מחללי שבתות ומועדים בפרהסיא הרשע נפסק מהם אבל אש הגיהנם לא נכבה מעל אלה שלא שמרו שבת לעולם. וכל רשעי גיהנם שואלים עליהם מה נשתנו אלה שאין להם מנוחה מכל הרשעים שבכאן. שהרי הרשעים מטיבים להם אלה הם הרשעים שכפרו בו בהקב"ה ועברו על כל התורה. לפי שלא שמרו השבת. לכיכך אין להם מנוחה לעולם. וכל שאר הרשעים יוצאים כלם ממקומותם ונתנה להם רשות ללכת לראות בהם. ומלאך אחר אשר שמו סנטריא"ל הולך ומוציא אותן הגופות מקבריהם. ומכניסם לגיהנם לעיני שאר הרשעים. ורואים שהם מלאים תולעים. והנשמות שלהם אין להם מנוח מאש הגיהנם. וכל שאר הרשעים אשר שם סובבים לזה הגוף ומכריזים עליו. זה הוא כלוגי הרשע שלא היה חושש על כבוד רבונו. כפר בהקב"ה וכפר בכל התורה. ויי לו. מטב לו שלא יברא ולא יבוא לדון זה לבזיון הזה. וש"כ ד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר. כי תולעתם לא תמות. מן הגוף. ואשם לא תכבה. מן הנשמה. והיו דראו"ן לכל בשר. והיו די ראי ובזיון. עד שכל רשעי הגיהנם אשר עם יאמרו. די ראיה מא סה דזי ר' יוסי אמר ודאי כך היא. לכי שבת שקלה בכל התורה. והתורה היא אש. ולכי שעבר על אש דתורה. הרי אש של הגיהנם שורפם ואינו נכבה לעולם. א"ר יהודה לבתר

יציאת

מראה מקומות ה) דף רג. ו) דף פט ג) תרומה קיח ד) יבמות כ"ז

יציאת השבת בא מלאך ההוא ומחזיר אותו הגוף לקברו. ונדונים שניהם הגוף בדינו והנשמה בדינה. וכל זה כל זמן שהגוף קיים ולא נרקב. שהרי לאחר שהגוף נרקב אין עוד להגוף כל אותן העונשין. והקב"ה לא יעיר כל חמתו כתוב בו. ח) ר' יצחק אמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם וגו'. כאן יש סודי סודות לא תן הי דעים חכמה העליונה. ביא וראה כיון שנכנס שבת תתעלם מדורת אש ההוא [ב] וכל האשות של אש הקשה נעלמות ונכפפות. ואפילו אש הגיהנם ורשעי הגיהנם יש להם מנוחה. כלם הן למטה והן למעלה יש להם מנוחה. בשיצאי שבת שמברכים ישראל על האש אז יוצאות כל האשות שהיו נסתרות. כל אחת יאחז למקומה. וכדי שלא לעורר אש אחר כתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ט) במוצאי שבת צריך האדם להבדיל בין קודש לחול ולברך על מאורי האש. לפי שכל אשות אחרות היו נסתרות ונגוזות ביום השבת. מלבד אש אחת של קדושה העליונה שתתגלית ונכללת בקדושת השבת [ג] וכאשר אש הזאת בהתגלות כל אשות אחרות נסתרות ונגוזות מלפניה. ואש הזאת היא של עקדת יצחק הלוהטת על גבי המזבח [ד] לפיכך נצרך לברך על מאורי האש. ואש הזאת לא תרצה אש של חול אלא אש של שבת. ואש הזאת היא האש היוצאת מאש ההיא שלמעלה. וזו היא אש הסובלת אש [ה] וכיון שאש הזאת היוצאת מן האש שלמעלה תתברך בברכת מאורי האש. אז כל שאר אשות אחרות יוצאות ונתבטלות במקומותיהן. ונתנה להן רשות להאיר [ו] באותה שעה שמברכים על האש מזדמנות ארבע מרכבות וארבעה מחנות למטה להאיר מן האש ההיא המברכת [ז] יהם נקראים מאורי האש. לפיכך נצרך לכפוף ארבע אצבעות של יד הימנית. ולהאיר להם מן האור הזה של הנר המתברך. ואלו האצבעות הן רמז לאותן מאורי האש המאירים ויש לטים מזה האור של הנר המתברך. ומפני שהן מדרגות שלמטה כאשר מראה האדם את האצבעות לפני אור הנר צריך לכפוף אותן לפניו. לפי שזה האור שולט עליהן והן מאירות ממנו. בשאר ברכות נצרך לזקוף האצבעות. כדי להראות קדושה העליונה של מדרגות העליונות השולטות על הכל. ושם הקדוש מתעטר בהן ומתקדש בהן [ח] ונתברכות כל המדרגות ביחד. ומאירות מאור המנורה העליונה מכלן [ט] ולפיכך נצרך לזקוף האצבעות למעלה. וכאן נצרך לכפוף האצבעות לפני הנר. כדי להראות המדרגות שלמטה שמאירות מאור המנורה העליונה. ומשם הן שולטות ומאירות ממנה. והן נקראות מאורי האש. בכל יום אנו מברכים מאורי אור. שהן מאורות העליונים המתקיימים באור הראשון ההוא [י] ונתברכות כל המדרגות. ומאירות כלן ביחד מאור המנורה העליונה. ואלו המדרגות נקראות מאורי האש. ובשביל זה הסוד מברכין בורא מאורי האש לפי שהם המדרגות שלמטה. והכל הוא סוד האצבעות. בהן נרמז מדרגות העליונות ומדרגות התחתונות. מדרגות העליונות ניכרות בזקיפת האצבעות למעלה. ובזקיפת האצבעות

מתברכות

כד נפיק שבתא אתי סהדא מלאך ומסדר סתי גופא לקבריה ואתדנו תרוויהו דא לסעריה ודא לסעריה וכל דא בעוד דנפיק קיימא על בוריה דהא כיון דנופא אתאכיל לית ליה לגופא כל אינון דינין. וקב"ה לא יעיר כל חמתו כתיב ביה ח) ר' יצחק אמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם וגו'. הכא אית רזא דרזין לאינון דידעי חכמתא עלאה. תא חזי כיון דעאל שבתא אתעטר הכא מדורא [ב] וכל אנין דאשא קשיא אתעטרו ואתכפיין ואפילו אשא דגיהנם ואיבין דגיהנם אית לון נייחא. וכלא אתה ועילא אית להו נייחא כד נפק שבתא ומברכין ישראל על נורא כדין נפקין כל אנין דאתעטרן. כל חד וחד לאתריה. ובגין דלא לאתערא אשא אחרא כתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ט) כד נפיק שבתא בעי ב"נ לאפרשא בין קודש לחול ולברכא על נהורא דאשא. בגין דכל אנין אחרנין אתעטרו ואתגניזו ביומא דשבתא. בר אשא חד דקדושה עלאה דאתגליא ואתכלילא בקדושא דשבתא [ג] וכד אתי אשא אתגליא כל אנין אחרנין אתעטרו ואתגניזו קמיה. ואתי אשא דא דעקידה דיצחק דאתלבשא על גבי מדבחא [ד] בגין כך בעי לברכא על נהורא דאשא ואתי אשא לא בעי אשא דחול אלא אשא דשבת ואתי אשא דא דנפיק מנהורא אשא דלעילא והא דא דאינון אשא דסגיל אשא [ה] וכיון דאתי אשא דנפיק מאשא דלעילא אתברכא בברכא דנהורא. כדין כל שאר אנין אחרנין נפקין ואתינן בדוכתייהו. ואתיהיב לון רשותא לאנהרא [ו] בהאי שעתא דקא מברכין על אשא אזדמנן ארבע רתיכין וארבע מחנין לתתא לאנהרא מנהורא אשא מברכא [ז] והינון מקרין מאורי אשא בגין כך בעינן לאכפיא ארבע אצבעתן דידא דימינא. ולאנהרא לון מנו אתי נהורא דנרגא דמתברכא ואינון אצבעתן רמז לאינון מאורי אשא דנהורי ובעי מהאי נהורא דנרגא דמתברכא. ובגין דאינון דרגין דלתתא כד אחזי ב"נ אצבעתן קיימי נהורא דנרגא בעי לאכפיא לון קיימי. בגין דהאי נהורא שלטא עלייהו ואינון נהרין מניה. בשאר ברכתן בעינן לזקפא לון לאצבעתן. בגין לאחזאה קדושה עלאה דדרגין עלאין דשלטין על כולא ואתא קדישא אתעטר בהו ואתקדש בהו [ח] ואתברכן כלהו דרגין כחדא. ונהרין מנו בוצינא עלאה דכלא [ט] ובגין כך בעינן לזקפא לון לעילא. והכא בעינן לאכפיא אצבעתן קמי נרגא בגין לאחזאה דרגין דלתתא דנהרין מנו בוצינא דלעילא. ומהכא שלטין ונהרין מנה. ואינון אקרון מאורי אשא. בכל יומא אנן מברכינן מאורי אור. דאינון נהורין עלאין דקיימין בהאי אור קדמאה [י] ואתברכן כלהו דרגין. ונהרין כלהו כחדא מנו בוצינא עלאה. והני אקרון מאורי אשא ובגין רזא דא מברכין בורא מאורי אשא בגין דאינון דרגין דלתתא. והכא אינון רזא דאצבעתן בהי רמיז דרגין עלאין ודרגין תתאין דרגין עלאין אתעטרו בזקיפו דאצבעתן לעילא. ובזקיפו דאצבעתן

מתברכן

מראה מקומות ח) דף נג ט) דף נח.

זיו הזהר

[ב] היינו תגבורת מדת הדין הקשה: [ג] היינו השבינה הקדושה שעליה נאמר כי ה' אלהיך אש אכלה הוא: [ד] מזכה מדתו על מדת המלכות שאש מדת הגבורה ליחס בה: [ה] הן פי' שנקראת אש אוכלה כי היא אש אוכלת אש: [ו] היינו השבעים שדים נתנה להם אז רשות העליונה: [ז] פי' שארבע מחנות המלאכים מיכאל גבריאל רפאל אריאל מקבלים אז הארה מן מדת המלכות: [ח] כי העשר אצבעות מרמזות על העשר ספירות שהן ה חסדים כחינת ימין והי' גבורות בחי' שמאל והיינו בצירוף הספירה שנקראת דעת. מלבד ספירת הכתר: [ט] פי' שהארת השפע באה לכל עשר המדרגות מן ספירת הכתר: [י] פי' שמאורי אור היינו העשר ספירות שמקבלות הארה מן ספירת הכתר. ומאורי האש היינו ד' מחנות המלאכים שמקבלים הארה מן ספירת המלכות:

מתברכין דרגין עלאין ודרגין תתאין כחדא יבחאיכי דאתבעאן אתברכן דרגין תתאין להידייהו לאנהרא. וכזת דא טופרי דאחורי אצבעאן ואצבעאן לחודייהו לגו טופרי דאחורי אצבעאן אינין הנפין אחרנין דאלעמרכו לאתנהרא מגו הסיא סרגא. ואינין אנפין דחקרון אחרייה יהנצבעאן דלגו בלא טופרין אלין אינון אנפין פנימאן דאתכסיין ורזא דא ורחיא חת אחורי. אלין אחורי אצבעאן בטיפריהון וכמי לא ירחו אלין הנצבעאן דלגו בלא טופרין דאינון אנפין פנימאין ח) וכד מתברכין על סרגא בעי לאחזאה אחורי הנצבעאן בטיפרין לאתנהרא מגו הסי סרגא. ופנימאי דאנצבעאן, לא אנטריכו לאחזאה לון לאתנהרא מני הסי סרגא. דהא אינון לא נהרין אלא מגו סרגא עלאה דלעילא לעילא דאיהו סיירא ונגיזא דלא אתגליא כלל. ואינון לא נהרין מגו סרגא דאתגליא כלל. בג"כ בעי לאחזאה אחורי אצבעאן בטיפרין ופנימאי דאנצבעאן לא בעי לאחזאה קמי הסי סרגא עיירין אינון ובטימרו אתנהרין. כגימאן אינון ומפנימאה אתנהרן. עלאין אינון ותעלאה אתנהרן. לבתר בעי לאתחא בטיסאין לאתיסבא נפסיה בהאי ריחא. על הסוא רוחא עלאה קדיכא דאסתלק אמיה. והאי ריחא מעלא דבוסאין איהו סדם דהא קיימא דאתר קדישא דנשמתין נפקין מגיה סדם איהו [יח] ודא איהו קיומא דנפשא כגוונא דלעילא לאתקיימא אינהו ערשולא דאסתרת. והדם איהו קיומא דנכסא ודאי — :

ג) קחו מאתכם תרומה לה'. רבי יהודה פתח ג) הלא פרוס לרעב לחמך וגו'. תא חזי זכאה חולקיה דב"נ כד אכיל אערב לנפיה. דהאי מסכנא דורגא דקב"ה איהו דאדר ליה. מאן דמקבל ליה להאי דורגא בסבר אנפין זכאה חולקיה תא חזי מאן דאיים לאסכנא ואתיב ליה נפסיה קב"ה סליק עליה כאילו הוא ברא לנפסיה. וע"ד אברהם דהוה חיים לכל בני עלמא סליק עליה קב"ה כאילו הוא ברא לון. דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. והא אוקימנא הלא פרוס. מהו פרוס. למפרס ליה מפה בנהמא ויזונא למיכל ד"א הלא פרוס כד"א ד) פריס פריסת וכו' דבעי למפרס פריסין דנהמא קמיה בגין דלא לכסיף. ויפרס קמיה בעינא טב לחתך לחם לא כתיב הלא לחמך. ההוא דילך ממונך. ולא דגזילו ולא דעשק ולא דגנבה דאי הכי לאו זכותא היא אלא ווי ליה דאתי לאדכרא חובוי ולא אמר לאו זכותא דא קחו מאתכם תרומה. לאדמא ממה דילכון ולא מעשק ולא מגזל ולא מגנבה. והא אוקמוה.. ה) פתח ר' אבא ואמר קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה וגו'. תא חזי בכתיב דב"נ סוי רעותיה לגבי פולחנא דמאריה האי רעותא סליק בקדמיתא על לבא. דהיינו קיומא ויסודא דכל נופא. לבתר סליק הסוא רעותא מבא על כל סייפי נופא. ורעותא דכל סייפי נופא ורעותא דלבא מתחברן כחדא. ואינון מסכין עלייהו זיקא דבכיתא לדיירא עמהון והאי ב"נ איהו חולקא דקב"ה סוי הס"ד קחו מאתכם תרומה מאתכם הוא אמכותא לקבלא עלייהו הסיא תרומה לאהוי חולקא לה'. ואי

מתברכת מדרגות העליונות ומדרגות התחתונות ביחד. ובהשפלת האצבעות מתברכות מדרגות התחתונות לבדן להאיר. וזה סוד הצפרנים באחורי האצבעות וגוף האצבעות מבפנים. צפרנים באחורי האצבעות הן פנים אחרים הנצרכות להאיר מתוך הגר ההוא. והם הפנים שנקראים אחריים. והאצבעות שמבפנים בלי צפרנים אלה הם פנים הפנימים הנסתרים. זה סוד וראית את אחורי. אלה אחורי האצבעות בצפרניהן. ופני לא יראו. אלו האצבעות בפנים בלי צפרנים שהם פנים הפנימים. ח) וכשמברכים על הגר נצרך להראות אחורי האצבעות בהצפרנים להאיר עליהן מאור זה הגר. והפנים של האצבעות לא נצרך להראות להאיר עליהן מאור זה הגר. שהרי הם אין מאירים אלא מאור גר העליון שלמעלה מעלה. שהוא נעלם ונגנז ואינו מתגלה כלל. והם אין מאירים מאור גר הנגלה כלל. לפיכך נצרך להראות אחורי האצבעות בהצפרנים. ופנים האצבעות לא נצרך להראות לפני זה הגר. נסתרות הן ובהסתר מאירות. פנימיות הן ומפנימיות מאירות. עליונות הן ומעליון מאירות.. אחר כך צריך להריח בבשמים להשיב נפשו בריח הזה. על כי רוח העליון הקדוש ההוא נסתלק ממנו. וזה הריח המעולה בבשמים הוא הדם. שהרי קיום המקום הקדוש שהנשמות יוצאות ממני הוא הדם [יח] וזה הוא קיום הנפש כדמיון שלמעלה. להתחזק לאחר זה שנשארת ערומה מן הרוח. והדם היא קיום הנפש בודאי — :

ג) קחו מאתכם תרומה לה'. רבי יהודה פתח ג) הלא פרוס לרעב לחמך וגו'. בוא וראה אשרי חלקו של אדם כאשר עני בא אליו. כי זה העני הוא מתנת הקב"ה ששלח לו. מי שמקבל מתנה זו בסבר פנים יפות אשרי חלקו. בוא וראה מי שמרחם על עני ומטיב לו את נפשו. הקב"ה מעלה עליו כאלו הוא ברא לנפשו. וע"כ אברהם שהיה מרחם על כל בני העולם מעלה עליו הקב"ה כאלו הוא בראם. שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. וזה נתבאר. הלא פרוס. מהו פרוס. לפרוס לו מפה עם לחם ומזון לאכול. ד"א הלא פרוס. כמ"ש ד) פרוס פריסת וכו'. שנצרך לפרוס פריסת לחם לפניו כדי שלא יתבייש. ויפרוס לפניו בעין טובה. לחמך. לחם לא כתוב אלא לחמך. מה שהוא שלך כממונך. ולא של גזל לא של עשק ולא של גנבה. שא"כ אין זה לזכותו. אלא וי לו שבא להזכיר פשעיו. כדמיון זה קחו מאתכם תרומה. להרים ממה שהוא שלכם. ולא מעשק ולא מגזל ולא מגנבה. וזה נתבאר. ה) פתח ר' אבא ואמר קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה וגו'. בוא וראה בשעה שהאדם ישים רצונו לעבודת רבונו. זה הרצון עולה תחלה על הלב. שהוא הקיום והיסוד של כל הגוף. אחר כך עולה רצון ההוא הטוב על כל אברי הגוף. והרצון של כל אברי הגוף עם רצון הלב מתחברים יחד. והם מושכים עליהם זיו השכינה לדור עמהם. וזה הארם נעשה חלקו של הקב"ה. וזש"כ קחו מאתכם תרומה. מאתכם תהיה ההתעוררות לקבל עליכם תרומה ההיא להיות חלק לה'. ואפשר

מראה מקומות ח) דף רח ט) דף רח. ג) דף פאת. ג) יבמי נ"ח ד) ד יחל ס' ה) דף קיח

זיו הזהר

[יח] הנשמות החדשות הבאות לזה העולם הן תחלה בסדת המרכות בבחינת עבור. ואח"כ יוצאות משם בבחינת לידה. ומדת המלכות נקראת הדם על דרך הכתוב ויהי אומן את הדסה היא אסתר. ולכך האיש שהנשמה יתירה יצאה ממנו בסוצאי שבת מוטב לו להריח בהדם עבור חיזוק וקיום הנפש שנשארה ערומה מן הרוח של קדושת שבת :

ואפשר תאמר שאין הדבר תולה ברשותו של אדם. בוא וראה מה כת ב. כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה׳. כל נדיב לבו בודאי. כל מי שלבו יבקש ימשיך לה להשכינה אליו. וזש״כ יביאה. אע״פ שהיא בהתעלות למעלה. יביאה כמקום העליון וימשיכה לדור עמו [יב] וכאשר תביא לשכין עמי. הרבה ברכות והרבה עושר יבואו עמה. וזהו שכתוב זהב וכסף ונחשת. לא יחסר לו כל עושר שבעולם

מ) רבי חייא פתח ואמר קחו מאתכם תרומה לה׳. בוא וראה כשבא הקב״ה את העולם לא בראו אלא לבעבור שיבואו ישראל ויקבלו התורה. בהתורה נברא העולם. על התורה מתקיים. וזש״כ כ) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. התורה היא חיים ארוכים בעולם הזה. וחיים ארוכים בעולם הבא. וכל מי שעמלו בתורה כאלו עמל בהיכל הקב״ה. שהיכל העליון של הקב״ה היא התורה. וכאשר האדם עוסק בתורה הקב״ה עומד שם ומאזין לקולו. כמו שכתוב נ) ויקשב ה׳ וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו. והאדם ניצל משלשה דינים. מדין עולם הזה. ומדין מלאך המות שלא יוכל לשלט עליו. ומדין הגיהנם. ויכתב ספר זכרון לפניו. מה הוא. אלא יש ספר למעלה ויש ספר למטה והכל נקרא תורה. מה בין זה לזה. אלא ספר העליון הוא תורה שבכתב ומה הוא. זה עולם הבא [יג] ספר התחתון זהו התורה שנקראת תורה שבעל פה [ד] ומה הוא על פה. אלו המרכבות שלמטה שהשכינה קיימת עליהן. ולפי שאינן בכלל הכתב שלמעלה נקראין על פה ולפי שהשכינה עומדת עליהן נקראת תרומה [טו]: ועוד שמעתי מן המנורה הקדושה. תרומה. מהו תרומה. כמו שביארנו תרי מטאה. בוא וראה כל אותן מדרגות דקדושות אשר בסוד דאמונה. שקב״ה מתגלה בהן. עשר מדרגות הן. והן עשרה מאמרות כמו שביארנו [טז] ואלו עשר עולות למאה. וכאשר נצרך לנו להרים נקודה התחתונה הזאת. אסור לנו לקחת אותה בלבדה. אלא לה ולבעלה [ז] ודן השתים מאותן דמאה שאמרנו [ח] לכי שאין נצרך לדפריד ביניהם כלל. אלא ליחדה עם בעלה. וע״כ נקראת תרומה בכלל אחד [ט] ובוא וראה בכל יום הכיוון קורא. כל בני העולם בכם תולה דבר זה. וזהו קחו מאתכם תרומה לה׳. אם תאמרו שקשה הדבר עליכם. כל נדיב לבו יביאה. מהו יביאה. אלא מכאן למדנו סוד התפלה. שאדם דמפחד מרבינו ומכוון לבו ורצונו בתפלה. הוא מתקן דתקון שלמעלה כמו שביארנו. בתחלה עם שורות ותשבחות שאומרים מלאכים העליונים למעלה [כ] ובסדר תשבחות הזה שאומרים ישראל למטה השכינה מתקשטת עצמה ומתתקנת בתקונה. כאשה המתקשטת לבעלה. ובסדר התפלה בזה דתקון של תפלת מיושב נתתקנות העלמות שלה וכל מחנותיה. ומתקשטות כלן יחד עמדה [כא] ולאחר שנתתקן הכל ונסתדרו בשמנעים לאמת ויציב. אז הכל

מראה מקומות מ) דף ה. נ) ירמי׳ ל״ג נ) מלאכי ג׳

ואי תיית דלמן ברכותיה דב״כ קייתא מלה. תא חזי מאי כתיב. כל נדיב נבי יביאה את תרומת ה׳. כל נדיב לבו ודאי מאן דיתרעי לבית ימשיך לה לשכינתא לגבית הס״ד יביאה אע״ג דהיכי באסתלקותא לעילא יביאה מאתר עלאה לאתכסא לדיירא עתיה [ג] וכד תיתי לאתרתא עמיה כתיב ברכאן וכתיב עותרא תיתי עתיה. הס״ד זהב וכסף ונחשת לא יחסר ליה כל עותרא דעלמא.

מ) רבי חייא פתח ואמר קחו מאתכם תרומה לה׳ תא חזי כד ברא קב״ה עלמא לא ברא ליה אלא בגין דייתון ישראל ויקבלון אורייתא באורייתא אתברי עלמא ועל אורייתא קיימא הס״ד נ) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי אוריתא אתיא ארכא דחיי בהאי עלמא ואלכא דחיי בעלמא דאתי. וכל מאן דאתעסק באורייתא כאילו אתעסק בהיכלא דקב״ה דהיכלא עילאה דקב״ה אורייתא איהי. וכד בר נש עסיק באורייתא קב״ה קאים תמן ואמית לקליה כתיב דכתיב נ) ויקשב ה׳ וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו אתתזיב ב״נ מתלת דינין. מדינא דהאי עלמא. ומדינא דמלאך המות דלא יכיל לבלעאה עליה ומדינא דגיהנם ויכתב ספר זכרון לפניו מאי איהו. אלא תיא ספר לעילא ואית ספר לתתא. וכלא אקרי תורה מאי בין האי להאי. אלא ספר עלאה איהו תורה בבכתב ומאן איהו עלמא דאתי [ג] ספר תתאה דא תורה דאקרי תורה בבעל פה [יד] ומאן איהו על פה. אלין רתיכין דלתתא דהיכי קיימא עלייהו. ובגין דלהו איהו בכללא דכתיבא דלעילא אקרון על פה.. ובגין דאיהי קיימא עלייהו אקרי תרומה [טו] תו שמענא מבוילא קדישא תרומה מהו תרוייה כמה דאוקימנא תרי ממאה תא חזי כל אינין דרגין קדישין די ברזא דמהימנותא דקב״ה אתגלי בהון איהון עבר דרגין. ואיהון עבר אינון כמה דאוקמוה [טז] ואלין עבר סלקין לאלה וכד אצטריך לן לאתי נקודה תתאה לארמא לה אסיר לן לנפלא לה בלחודהא. אלא לה ולבעלה [יז] ואיהון תרי מאיהון אלה דקתמרן [יח] בגין דלא אצטריך לאפרשא לון כלל. אלא ליחדא לה ולבעלה וע״ד אתקרי תרומה בכללא חדא [יט] ותא חזי בכל יומא כרוזא קאמי כל בני עלמא בכו קייתא מלה דא ודא הוא קחו מאתכם תרומה לה׳ ואי תיתא דקשיא מלה עלייכו כל נדיב לבו יביאה. מהו יביאה הלא מסכא חוליפא רזא דלותא. דבר נש דדחיל למאריה ומכוון לביה ורעותיה בגלותא הוא אתקין תקונא דלעילא כמה דאוקימנא בקדמיתא בשירין ותושבחן דקתחרין מלאכין עלאין לעילא [כ] ובהאי סדורא דתושבחן דקא אמרי ישראל לתתא איהי קשיטת נרמאה ואתתקנת בתקונאה כאתתא דהתקשטת לבעלה. ובסדורא דלותא בהאי תקונא דלותא דמיוסד התקינו עולמתאה וכל איהון דילה ואתקשטן כל איהון בהדא [כא] לבתר דאתתקן כלא ואתסדרו כד יתיו לאמת ויציב כדין כלא

[יב] רבי אבא דורש שהתרומות והתעלות השכינה הקדושה נעשה ע״י קיום המצות ומעשים טובים: [יג] סוד התורה שבכתב הוא עולם הבינה שנקרא עולם הבא: [יד] סוד התורה שבעל פה היא מדת המלכות. כדאיתא מלכות פה ותורה שבע״פ קרינן לה: [טו] המרכבות שלמטה שהשכינה קיימת עליהן יש ליבר שהם הצדיקים והתלמידי חכמים לומדי התורה. על דרך אמרם ז״ל שהאבות הן הן המרכבה. שע״י לימוד תורתם השכינה מתרוממת ונתעלית לקבל שפע ממקור עליון. נמצא שרבי חייא דורש שהתרוממות והתעלות התרומה דהיינו השכינה הקדושה נעשה ע״י תלמוד תורה: [טו] היינו העשר ספירות. וכיון שכל ספירה נכללת מכל העשר ספירות לפיכך עולות העשר ספירות למאה מדרגות׳ [יז] נקודה התחתונה היינו ספירת מלכות ותמיד נצרך ליחדה עם בעלה. היינו ספירת תפארת שנקראת עלמא דדכורא. וזהו יחוד קב״ה ושכינתיה: [יח] היינו תפארת ומלכות׳ [יט] פי׳ שהשם תרומה הוא משמעות תרי ממאה שהן בכלל אחד והיינו תפארת ומלכות: [כ] היינו פסוקי דזמרה. [כא] תפלת מיושב מתחלת בברכת יוצר אור:

כלא מתתקנא איהי ועולמתהא עד דמטו לגאל ישראל [כב] כדין אלמריך לאיקה כלא על קיומייהו. בגין דכד ב"נ מטי לאמת ויציב וכלא אתתקן. עולמתהא נפלי לה. ואיהי נטילת גרמה לגבי מלכא עלאה [כג] כיון דאיתו לגאל ישראל כדין מלכא קדישא עלאה נטיל בדרגוי ונפיק לקבלא לה ואתן מקמי מלכא עלאה בגינן לקיימא על קיומא באיתתא ברעדה דהא כדין אושיס יתיבים לגבה ולבתר סמאליה דשוי לה תחות ריסה. ולבתר אתחבקו תרווייהו כחדא בנשיקו [כד] יתלין איתון תלת קדמייתא ובעי ב"נ לשוואה לביה ורעותיה. ולכוונא בכל הני תקונין וסדורין דגלותא. פומיה ולביה ורעותיה בחדא ספתא דילכא עלאה ומסרוניתא איתון בהבירא בחדוה באיתון נשיקין מתן דאלמריך לאשאל שאלתין ישאל דהא כדין שעתא דרעותא איהי. וכלא איהו מתן דיהוי לביה ורעותיה לדא ועי"ד כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. לגבי מלכא עלאה [כה]:

ח) **וכל** הנשים חסר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העזים. א"ר אבא בשעה שהיו עושין המלאכה היו אומרות. זה למקדש. זה למשכן. זה לפרוכת. וכן כל אותן האומנים. בשביל שתשרה הקדושה על ידיהם ונתקדשה מלאכה דהיא. כאשר עלתה המלאכה למקומה בקדושה עלתה. כדמיון זה מי שעשה מלאכה לע"ז או לצד אחר שאינו קדוש. כיון שמזכירו על אותה המלאכה הרי ריח הטומאה שורה עליו. כאשר תעלה המלאכה במקומה תעלה יע"כ מי שבונה בנין. כשמתחיל לבנות צריך להזכיר בפיו שהרי לעבודת הקב"ה הוא בונה. אז עזרת שמים שורה עליו. והקב"ה מזמין עליו קדושה וקורא עליו שלום. זש"כ כ) ויודעת כי שלום אהלך וגו':

ט) **והנשיאים** הביאו את אבני השהם וגו'. א"ר יהודה מפני מה דברים האלו הקריבו הנשיאים ולא איש אחר. והרי כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. וכתוב ואבני שהם יאבני מלואים לאפד ולחשן. אלא אמר הקב"ה אע"פ שבכלם הולה נדבה הזאת. יעלו אלו האבנים להנשיאים. מפני מה. מפני שעל לב הכהן הגדול תהיינה. אמר הקב"ה יבאו הנשיאים שלבם גם בהם. ויביאו אלו האבנים שהן נמצאות על לב הכהן הגדול. ויתכפר עליהם מגפות לבם. כמ"ש והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'. וע"כ יהנשיאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלואים. לכפר עליהם:

ד) **ויבאו** כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש. א"ר יצחק מאן איהו חכמים העושים אלין איהו ימינא ושמאלא וכל שאר שערין דאיהו אורחין וסדרין לאעלא גו ימא ולמליא ליה [כו] ואיהו עבדו משכנא לעילא ואתקינו ליה כגוונא דא לתתא ועשה בצלאל ואהליאב. דא בסטר ימינא ודא בסטר שמאלא בצלאל

הכל נתתקן השכינה יעלמותיה עד שמגיעים לגאל ישראל [כב] אז צריכים כלם לעמד על רגליהם. לפי שכאשר ישראל מגיעים לאמת ויציב והכל נתתקן. עלמותיה מנשאות לה. והיא תתנשא עצמה אצל מלך העליון [כג] וכיון שמגיעים לגאל ישראל אז מלך הקדוש העליון מופיע במדרגותיו ויוצא להתחבר עמה. ואנחנו מלפני מלך העליון צריכים לעמד על רגלינו באימה ברעדה. שהרי אז הוא מושיט ימינו אליה. ואח"כ משים לה שמאלו תחת ראשו. ואח"כ מתדבקים שניהם יחד בנשיקות [כד] ואלו הן ג' ברכות הראשונות. וצריך האדם להשוות לבו ומחשבתו. ולביין בכל אלה התקונים וסדורי התפלה. פיו ולבו ומחשבתו ביחד. בשעה שמלך העליון עם המלכה הם בהתדברות בשמחה באותן הנשיקות. אז מי שצריך לבקש בקשות יבקש. שהרי אז שעת רצון היא זכאי היא מי שמשים לבו ומחשבתו לזה. וע"ז כתוב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. אצל מלך העליון [כה]:

ח) **וכל** הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העזים. א"ר אבא בשעה שהיו עושין המלאכה היו אומרות. זה למקדש. זה למשכן. זה לפרוכת. וכן כל אותן האומנים. בשביל שתשרה הקדושה על ידיהם ונתקדשה מלאכה דהיא. כאשר עלתה המלאכה למקומה בקדושה עלתה. כדמיון זה מי שעשה מלאכה לע"ז או לצד אחר שאינו קדוש. כיון שמזכירו על אותה המלאכה הרי ריח הטומאה שורה עליו. כאשר תעלה המלאכה במקומה תעלה יע"כ מי שבונה בנין. כשמתחיל לבנות צריך להזכיר בפיו שהרי לעבודת הקב"ה הוא בונה. אז עזרת שמים שורה עליו. והקב"ה מזמין עליו קדושה וקורא עליו שלום. זש"כ כ) ויודעת כי שלום אהלך וגו':

ט) **והנשיאים** הביאו את אבני השהם וגו'. א"ר יהודה מאי טעמא דאלין אלין אקריבו נשיאים ולא בר נש אחרא. והא כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. וכתיב ואבני שהם ואבני מלואים לאפד ולחשן. אלא אמר קב"ה אע"ג דבכלא תליא מאי נדבה אליקו אלין אבנים לנשיאים מאי טעמא בגין דעל לבא דכהנא אסתכמו. אתר קב"ה ליתו נשיאים דליבייהו גם בהו וייתון אלין אבנים דהיתון מסתכמי על לבא דכהנא. ייתכפר עלייהו מגפות לבייהו כמ"ד והיו על לב אהרן בבאו לפני ה' ועי"ד והנשיאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלואים לכפרא עלייהו.

ד) **ויבאו** כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש. א"ר יצחק מאן איהו חכמים העושים אלין איהו ימינא ושמאלא וכל שאר שערין דאיהו אורחין וסדרין לאעלא גו ימא ולמליא ליה [כו] ואיהו עבדו משכנא לעילא ואתקינו ליה כגוונא דא לתתא ועשה בצלאל ואהליאב. דא בסטר ימינא ודא בסטר שמאלא בצלאל

מראה מקומות ח) תוליע ב. ט) איוב ה' ג) ויקרא כב. ד) דף רנו

זיו הזהר

[כב] עלמותיה היינו מרכבות המלאכים המשרתים לה: [כג] היינו לעולם האצילות שמקורה ספירת החכמה שנקראת **אבא** וגם מלכא עילאה כי תפלת השמנה עשרה היא כעולם האצילות: [כד] פי' שמן עולם האצילות ספירת החכמה נשפע למדת המלכות שנקראת ברתא **דליה חסדים** וגבורות שנקראין ימינא ושמאלא. ועיין הנשיקין היינו התדבקות רוחא ברוחא. וכל זה נעשה בשלש ברכות הראשונות של **ברכות שמנה עשרה**: [כה] נמצא שרשב"י דורש הפסוק קחו מאתכם תרומה לה' שהתרוממות והתעלות התרומה שהיא מדת המלכות **והשכינה הקדושה נעשה ע"י בת** תפלת ישראל. [כו] זה הים היינו מדת המלכות עלמא דנוקבא **שכל הספירות משפיעות בה** שפע רן חסדים הן גבורות וצנורות של מדת היסוד:

בצלאל לימין ואהליאב לשמאל. זה מיהודה וזה מדן. ואחר כך וכל איש חכם לב. ויבאו כל החכמים העושים. הכל כדמיון שלמעלה:

ה) ויעש חמשים קרסי זהב וגו'. א"ר שמעון קרסי הזהב הם עמדו לקשור אותן היריעות אחת לאחת. קרסי נחשת הם עמדו לקשור המשכן. ואלו לנגד אלי כלם עמדו כבכבים האלה אשר ברקיע. כמו שמאירים הכבבים ברקיע ונראים. כמו כן היו מאירים אותן קרסים במשכן. והיו נראים כהכבבים העומדים ילהטים ונוצצים. ואותן החמשים של זהב והחמשים של נחשת האירו אלו כנגד אלו:

ג) ויעש יריעות עזים לאהל על המשכן. א"ר אבא יריעות המשכן הן היריעות הנקראות רקיעי החיות של משכן הקדש. יריעות עזים הן יריעות אחרת הנקראות רקיעים של צד הטומאה. אלו הרקיעים הם בסוד המרכבות של רוחות הקדושים. ואלו הרקיעים הם חיצוניים התולים בעניני העולם הזה. והם צדדי התאוות ועניני הגוף. ואלו מכסים על אותן רקיעים הפנימיים כקליפה על הטוח — :

ג) ויעש בצלאל את הארון עצי שטים וגו'. א"ר אבא אע"פ שכל סודות המשכן הרי ביארו חברים הקדושים באספה הקדושה. מ"מ כאן יש עוד להבן. שהרי זה הסיד מתעטר בכמה סודות ללמד חכמה. ארון זה היא הסיד להכנים בו תורה שבכתב. ונגנזת בו בתוך ו' צדדי לוחות דארון מסביב. וזה נקרא ארון. כאשר סובבים אותן י' צדדים להיותם ביחד. אז הוא גוף אחד שיכנוס בו סוד התורה ג"כ ב' צדדים [כז] והארון צדדי הלוחות שלו דם חמשה. ונכנסים בו חמשה ספרים. ואותן חמשה הם ששה עם מדרגה אחת שנכנסת בה בסתר. שנקראת רז של הכל. וזה הוא סוד הברית. וכאשר נכנס זה בתוך אותן ה' צדדי לוחות הארון. אז עומד דארון עם התורה בסוד (תשע) [שבע] דמדרגות [כח] שהן השני שמות הוי"ה ואלהים. ואח"כ ניתן עליו לוח דכפרת שהוא סוד עליון המכסה על הכל [כט] יהיא הסוד של אותו הרקיע הסובב ומכסה על הכל. שכלם יעמדו בהסתר:

ד) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאות וגו'. למד רבי חייא בשביל מה זכו הנשים לזה. בשביל ששמרו עצמן בגלות מצרים מזנות. ולאחר שנטהרו היו באות מקושטות ומסתכלות במראה עם בעליהן. ומעוררות אותם לפריה ורביה:

ה) פתח רבי אבא ואמר. י) ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה. וכי באיזה מקום אמר לו. אלא

בצלאל לימינא ואהליאב לשמאלא. דא מיהודה ודא מדן. ולבתר וכל איש חכם לב ויבאו כל החכמים העושים. כלא כגוונא דלעילא

ה) ויעש חמשים קרסי זהב וגו'. א"ר שמעון קרסי זהב אינון קיימין לקשרא אינון ירישין חד בחד קרסי נחשת אינון קיימין לקשרא משכנא ואלין לקבל אלין כלהו קיימין ככוכביא אלין ברקיעא. כמה דנהירין ככבין ברקיעא ואתחזון הכי נמי נהירין אינון קרסיס במשכנא ואתחזון ככוכביא דקיימי ולהטי ונגני. ואינון חמשין דדהבא וחמשין דנחשא נהרין אלין לקבל אלין

ג) ויעש יריעות עזים לאהל על המשכן א"ר תנא יריעות המשכן אינון ירישין דתקרון רקיעי היון דמשכנא קדישא יריעות עזים אינון ירישין אחרנין דאקרון רקיעין דסטרא אחרא. אלין רקיעין ברזא דרתיכין דרוחין קדישין ואלין רקיעין דלבר דקיימין במלין דעלמא. ואינון סטרין דתיאובתין ועובדין דגיפא ואלין חפיין על אינון רקיעין דלגו כקליפה על מוחא — :

ג) ויעש בצלאל את הארון עצי שטים וגו'. א"ר אבא אע"ג דכל רזין דמשכנא הא אוקמוה חברייא באסדרא קדישא. הכא איתי לאסתכלא. דהא רזא דא מתעטרא בכמה רזין לאילף חכמתא. ארון דא איהו רזא לאיעל ביה תורה שבכתב ואתגניז ביה בתוך לוחין מסתרין. ודא אקרי ארון כד סחרין אינון סתם למהוי כחדא כדין איהו גוכא חד לתעלא ביה רזא דאורייתא בגוה סטרין [כז] וארון לוחין [דיליה] אינון חמש. ואתלין ביה חמש ספרין ואינון חמש אינון סתם בחד דרגא דתליל בה בגניזו דאקרי רזא דכלא. והאי איהו רזא דברית וכד עאל דא גו אינון חמש לוחין. כדין קיימא ארונא ואורייתא ברזא (דתשע) [דשבע] דרגין [כח] דאינון תרין שמהן הוי"ה ראלהים ולבתר קיימא לוחא חדא רזא עלאה דאפי על כלא [כט] והאי הוי רזא דאהיל רקיעא דאחרי וחפי על כלא. וכלהו קיימי בגניזו

ד) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאות וגו' תנו רבי חייא בגין מאי זכו נשין לאהי בגין דאסתירו גרמייהו בגלותא דמצרים. ולבתר דאתדכיין הוו אתיין מתקשטן. ומסתכלן במראה עם בעלהון ומעוררן לון לפריה ורביה.

ה) פתח רבי אבא ואמר. י) ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה. וכי באיזה מקום אמר לו. אלא

מראה מקומות א) דף רכט ב) דף ריג. ג) דף ריד ד) בחות ד ה) דף קיח. ו) יונה ב'

זין הזהר

[כז] סוד התורה עם הארון הוא ענין עמוק מאד כדברי רבי אבא. לכן נבאר דק על דרך פירוש המלות. הנה ירצה לומר שהארון הוא סוד ספירה שביעית הנקראת מלכות עלמא דנוקבא. והתורה שנתנה בתוכו היא סוד שש הספירות מן חסד עד מלכות שהן בבחינת עלמא דדכורא. אח"כ מבאר יותר שהארון ה' צדדים שלו שהם ד' כתלים וצד התחתון הוא בסוד ה"ה האחרונה של השם הוי"ה ב"ה הרומז על ספירת מלכות. ולעומת זה הם החמשה ספרים של התורה הרומזים על ה' ספירות של עלמא דדכורא מן חסד עד יסוד. והיסוד שהוא מדרגה הששית נכנס עמהם בסוד ובהסתר במדת המלכות להכנים בה שפע החמשה ספרים שהן החמש ספירות של עלמא דדכורא. ולכך נקראת ספירת היסוד ר"ז. וביחד הן שש מדרגות: [כח] בזוהר נדפס תשע ומפורשי הזהר נדחקו כאן בפירושם. ולי נראה יותר שיש כאן טעות הדפוס וצ"ל שבע מדרגות. ועפי"ז יובן בפשוט כלי דוחק שהארון עם התורה הכל ביחד הן ז' מדרגות שהן ו' ספירות של עלמא דדכורא מן חסד עד מלכות. ועם ספירת מלכות שהוא הארון הן ביחד ז' מדרגות. ו' המדרגות של עלמא דדכורא היינו השם הוי"ה ב"ת. ומדרגה השביעית שהוא הארון עלמא דנוקבא ספירת מלכות היינו השם אלהים: [כט] סוד הכפרת שעל הארון הוא רמז על עולם הבינה. והיינו הרקיע שעל ראשי החיות כידוע:

אלא בשעתא דברא קב"ה עלמא בעובדא דבראשית ביומא חמישאה ברא נוני ימא. כדין סקיד ואתר דיהא זמין חד נונא לאבלע ליונה. ויהא במעוי תלתא יומין ותלת ליליון. ולבתר דירמי ליה לבר ולא דא בלחודוי אלא כל מה דעבד קב"ה בעובדא דבראשית בכלא אתני עמיה. ביומא קדמאה ברא שמיא. אתני עמיהון דיסלק לאליהו המימה בגו סערה וכן הוא דכתיב ה) ויעל אליהו בסערה השמים בהדיא יומא ברא נהורא ואתני עמיה דיתכיך לשמשא במגריס תלתא יומין דכתיב ויהי חשך הפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים ביומא תניינא ברא רקיעא דיהא מפרים בין מיא לאיא כדכתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים לאים אתני עמהון קב"ה דמיא יהון מפריסין לישראל בין מימא לעברה לאתדכאה בהו. וכך הוא ביומא תליתאה לאפיק ארעא מנו מיא ואכנים לאיא ועבד מסטיא כניסו דאתכנסו לאתר חד דיתא ואתני ביומא לאעבר לישראל בגויה ביבשתא ולאעבא לאנרא וכך היה. דכתיב ויבש היה לפנות בקר להיתנו אל תקרי לאיתנו אלא לתנאו. למה דאתני עמיה קב"ה בעובדא דבראשית. תי אתני בארעא דתפתח ית פומאה במחליקתא דקרח ותבלע לקרח ולכל כנוסתיה וכך הוא דכתיב ותפתח הארץ את פיה וגו' ביומא רביעאה ברא שמשא וסיהרא דכתיב יהי מאורת ברקיע השמים ואתני עם שמשא לאיהוי קאים בפלגו שמיא ביומי דיהושע דכתיב ג) ויעמד השמש בחצי השמים. ואתני בכוכביא לאעבד קרבא בסיסרא דכתיב ג) הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא ביומא חמישאה ברא נוני ימא ועוכי דכתיב אתני בעופי למיזן עורבים לאליהו בזמנא דעלר לבמיא. דכתיב ד) ואת העורבים צויתי לכלכלך שם. צויתי דיקא ואתני בנוני ימא לאזדמנא נונא חד לאבלע ליה ליונה ולאשדאה ליה לבר. ביומא שתיתאה ברא לאדם. ואתני עמיה דתפוק מניה אתתא דתיזון לאליהו. דכתיב ה) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך הנה צויתי מיומא דאתברי עלמא וכן בכל עובדא ועובדא דאתחדש בעלמא. קב"ה פקיד הא עובדא מיומא דאתברי עלמא אוף הכא ואתר ה' לדג ואתר מסית יומין דבראשית קאתר ליה הכא אית לן סמך בעלמא על עובדין דבני נשא בהאי עלמא

יונה דנחית לספינה. דא חיהי נשמתא דב"נ דנחתא לאהאי עלמא למהוי בגופא דב"נ. אמאי אתקרי יונה בגין דכיון דאשתתפת בגופא כדין איהי ייגה בהאי עלמא כיה דאתמר ולא תונו איש את עמיתו וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא כספינה בגו ימא רבא דאסיבת לאתברא כמה דאתמר ו) והאניה חשבה להשבר ובר נש כד איהו בהאי עלמא חטי והסיב דערק מקמי מאריה. ולא אשגח בהסוא עלמא. וכדין אזיל קב"ה רוח סערה תקיפא דא איהי נזירת דינא דקיימא תדיר קמי קב"ה יבעאת דינא דב"נ מקמיה. ודא איהו דקא מטי לספינה יאדכר חובוי דב"נ לאתפסא ליה. כיון דאתפס בר נש על ידא דהסיא סערה בגי מרעי. מאי כתיב ויונה ירד אל ירכתי הספינה ויסכב וירדם. אע"ג דבר נש בגי מרעיה נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה למפרק חובוי. מהי כתיב ויקרב אליו רב החובל מאן רב החובל. דא יאר טוב דהיהו מנהיג כלא ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. לאו בעתא הוא לאדאיך דהא אלא בשעה שברא הקב"ה את העולם במעשה בראשית. ביום החמישי ברא דגי דים. ואז פקד ואמר שיהיה מין דג אחד לבל ע ליונה. ושיהיה במעי שלשה ימים ושלשה לילות. ושאחר כך יקיאני לחוץ. לא זה בלבד אלא כל מה שעשה הקב"ה במעשה בראשית בכלם התנה עמהם. ביום הראשון ברא שמים. התנה עמהם שיעלו לאליהו השמימה בתוך הסערה. וכך היה שכתוב ה) ויעל אליהו בסערה השמים. ביום ההוא ברא את האור. והתנה עמו שיחשיך להשמש במצרים שלשה ימים. שכתוב ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשה ימים. ביום השני ברא את הרקיע שיהיה מפריש בין מים למים. ככתוב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. והתנה עמהם הקב"ה שהמים יהיו מבדילים לישראל בין טומאה לטהרה להטהר בהם. וכך היה. ביום השלישי הוציא לארץ מתוך המים. והקוה המים ועשה מהם מקוה מים שיקוו למקום אחד של הים. והתנה עם הים להעביר לישראל בתוכו ביבשה ולהטביע למצרים. וכך היה. שכתוב וישב הים לפנות בקר לאיתנו. אל תקרי לאיתנו אלא לתנאו. למה שהתנה עמו הקב"ה במעשה בראשית. ועוד התנה עם הארץ שתפתח את פיה במחלוקת קרח. **ותבלע לקרח ולכל עדתו. וכך היה. שכתוב ותפתח הארץ** את פיה וגו'. ביום הרביעי ברא את השמש והירח. שכתוב יהי מארת ברקיע השמים. והתנה עם השמש להיותו עומד בחצי שמים בימי יהושע. שכתוב ג) ויעמד השמש בחצי השמים. והתנה עם הכוכבים לעשות מלחמה עם סיסרא. שכתוב ג) הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא. ביום החמישי ברא את דגי הים ועופי השמים. והתנה עם העופות שיזונו העורבים לאליהו בזמן עצירת השמים. שכתוב ד) ואת העורבים צויתי לכלכלך שם. צויתי דוקא. והתנה עם דגי הים שיזדמן דג אחד לבלוע את יונה ולרקיאו הרוצה. ביום הששי ברא את האדם. והתנה עמו שתצא מצאצאיו אשה שתזון לאליהו. שכתוב ה) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. הנה צויתי מיום שנברא העולם. וכן בכל מעשה ומעשה שנתחדש בעולם. פקד הקב"ה על אותו המעשה מיום שנברא העולם. את כאן ויאמר ה' לדג. ויאמר מששת ימי בראשית אמר ל. וכאן יש לנו רמז ולמוד טוב בעולם על דבר מעשה האנשים בעולם הזה:

יונה שירד לספינה. זו היא נשמת האדם שיורדת לעולם הזה להיות בגופו של אדם. למה נקראת יונה. מפני שכיון שנשתתפת בגוף אז היא נקראת יונה בעולם הזה. כמו שנאמר ולא תונו איש את עמיתו. ואז האדם מתהלך בעולם הזה כאניה בתוך הים הגדול ההושבת להשבר. כמו שנאמר ו) והאניה חשבה להשבר. והאדם בזמן שהוא בעולם הזה הוא יכול לברח מלפני הקב"ה. ואינו משגיח בעולם ההוא. ואז מטיל הקב"ה רוח סערה חזק. זו היא גזרת הדין העומדת תמיד לפני הקב"ה. ותיבעת דין על האדם מלפניו. וזה הוא שמגיע לספינה ומזכיר חטאי האיש לתפוס אותו. כיון שנתפס האדם על ידי אותו רוח סערה ונעשה חולה. מה כתיב. ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם. אע"פ שהאדם נעשה חולה עוד אין נשמתו מתעוררת לשוב לפני רבונו שיכפר חטאיו. מה כתוב. ויקרב אליו רב החובל. מי הוא רב החובל. זה יצר הטוב שהוא מנהיג הכל. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. אין העת לישון. שהרי

מראה מקומות ה) מלכים ב' ב' ט) יהושע י' ג) בופט ס' ד) מלכים א' י"ז ד) שם ו) יונה א'

מעלים אותך לדין על כל מה שעשית בעולם הזה. שוב מחבאך. הסתכל והבן דברים האלה ושוב לרב נך. מה מלאכתך. שאתה עסקת בה בעולם הזה. התודה על מעשיך לפני רבונך. ימאין תביא. הסתכל מאין באת מטפה סרוחה ואל תתגאר לפניי. מה ארצך. הסתכל שהרי מן האדמה נבראת ואל האדמה תשוב. ואי מזה עם אתה. הסתכל אם יש לך זכות אבות שתגין עליך. כיון שמעלים אותי לדין בבית דין שלמעלה. סערה ההיא שהיא גזרת הדין הסוערת על האדם תובעת מן המלך לדון לאותן החולים הנתפסים מן המלך. וכלם באים אחד לפניו. באותה שעה קרבים הבית דין למשפט. יש מהם שפותחים בזכות. ויש מהם שכותבים בחוב. וגזרת הדין תובעת דין. ואם האדם ההיא אינ זוכה בדין מה כתב. ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. יעמלי אותן הלומדים עליי זכות להשיבו לעולם הזה. ולא יכלו. מפני מה. כי דים הילך וסוער עליהם. גזרת הדין הולך וסוער בעבור רבאי האדם ומתגברת עליהם. אז יורדים עליו שלשה שלורים ממונים. אחד שכותב כל זכיותיו וכל חטאיו שעשה האדם בעולם הזה. ואחד שעשה חשבון מן ימי חייו. ואחד שהיה מהלך עמו כאשר היה במעי אמו [ג] והרי ביארו שגזרת הדין אל תשכך עד הזמן ההוא שעליו כתוב וישאו את יונה. וישאו. כאשר נושאי המטה נושאים אותו מביתו לבית הקברות. אז מכריזים עליו. אם הוא זכאי מכריזים עליו ואומרים. תנו כבוד לתמונת המלך ה) יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחו. מניין. שכתוב ג) והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך. ואם הוא רשע מכריזים עליו ואומרים. אוי לו לבלוני. מוטב לו שלא היה נברא. אז מה כתוב. ויגלדו אל הים ויעמד הים מזעפו. כאשר מכניסים אותו לבית הקברות שהוא מקום הדין. אז גזרת הדין שהיה סוער שכך מזעפו. והדג הבולע אותו זה הוא הקבר. מה כתוב. ויהי יונה במעי הדג. מעי הדג זה הוא בטן שאול. מניין. שכתוב מבטן שאול שועתי. ויונה במעי הדג היה וקרא לו בטן שאול. שלשה ימים ושלשה לילות. אלו שלשה ימים שהאדם בקבר מתבקעים מעיו. ולאחר שלשה ימים בגיפת ההיא נהפכת על פניו ואומר לו. לקח לך מה שנתת בי. אכלת ושתית כל ימיך ולא נתת לעניים. וכל ימיך היי כחגים ובמועדים. והעניים היו רעבים שלא אכלו עמך. לקח לך מה שנתת בי. זהו שכתוב) וזריתי פרש על פניכם וגו'. וזה כבר ביארנו. אר"כ משלשה ימים ולהלאה אז נידון האדם על חטאי עיניו ידיו ורגליו. ונתבאר שזה הדין עד שלשים יום. כל אותן שלשים יום נידונים הנפש והגוף ביחד. ובעבור זה נמצאת עיד הנשמה למטה בארץ. ולא תעלה למקומה. כמו אשה היושבת מבחוץ חדר בעלה כל ימי נדתה. אה כ עילה הנשמה והגוף נרקב בארץ. עד הזמן ההוא שיתעורר הקב"ה להחיות המתים. ועתיד קול אחד להתעורר בבתי הקברות ויאמר ד) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל. מתי יהיה כך. בזמן שיתבטל מלאך המות מן העולם. ככתוב ה) בלע המות לנצח וגו'. כיון שבלע המות לנצח. אחר כך ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. על אותו הזמן כתוב ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל

סלקין לך לדינא על כל מה דעבדת בהאי עלמא. תוב מהוכך. אסתכל בחלין אלין יתוב לאתרך. מה מלאכתך דתת עסקת בה בהאי עלמא. וחודי עלה קמי מאריך ואתון תבא תסתכל מאין בתת מעפר סרוחה ולא תתגאי קמיה מה ארכך. אסתכל דהא מתרעת אתבריאת ולארעא תיתיב. ואי מזה עם אתה אסתכל אי אית לך זכו דאבהן דיגין עלך. כיון דסלקין ליה לדינא בבי דינא דלעילא דהיא סערה דהיא גזרת דינא דסעיר עליה דב"ג תבעת מן מלכא למידן לאינון תפיסין דמלכא וכלהו אתיין חד חד קמיה. ביה שעתא אתקריבו בי דינא. אית מנהון דפתחין בזכות ואית מנהון דפתחין בחובה וגזרת דינא תבעת דינא. ואי הוה בר נש לא זכי בדינא אלא כתיב ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. מסתדלין אינון דאינון זכיתיה לאתבא ליה לאלא עלמא. ולא יכלו. מאי טעמא כי הים הולך וסוער עליהם. גזרה דדינא אזיל וסעיר בחיבוי דב"ג יתתגבר עלייהו. כדין נתתין עליה תלת סלקין ממנן. חד דכתיב כל זכוון וכל חובין דעבד ב"ג בהאי עלמא. וחד דעביד חושבן יומיי. וחד דהוה אזיל עמיה כד הוה בבטני אמיה [ג] והא אוקמיה דגזרת דינא לא שכיך עד דהוא זמנא דכתיב ויישאו את יונה. ויישאו. כד נטלי ליה מביתיה לבי קברי. כדין מכריזין עלוי. אי איהו זכאה מכריזי עליה ואמרי הבו יקר לדיוקנא דמלכא ה) יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחו אמלן. דכתיב ג) והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך. ואי חייבא איהו מכרזי עליה ואמרו. ווי ליה לפלניא. טב ליה דלא יתברי. כדין מאי כתיב. ויגלדו אל הים ויעמד הים מזעפו כד עאלין ליה לבי קברי דאיהו אתר דדינא כדין גזרת דינא דהוה סעיר שכיך מזעפיה ונוגא דבלע ליה דא איהו קבראא מאי כתיב ויהי יונה במעי הדג. מעוי דדג איהו בטן שאול אמלן דכתיב מבטן שאול שועתי. ואיהו במעי דגונא הוה וקרא לו בטן שאול. שלשה ימים ושלשה לילות. אלין תלת יומין דבר נש בקברא אתבקעי מעוי. ולבתר תלתא יומין הוה מנופה התהפך על אנפוי ואימר לו. מול מאי דיהבת בי אכלת ושתית כל יומיך ולא נתת לעניים. וכל יומיך דוי כחגין וכמועדין. ומסכני הוו כפנין דלא אכלו בהדך. מול מאי דיהבת בי. הה"ד ג) וזריתי פרש על פניכם וגו'. והא אוקימנא לבתר דא אתלתא יומין ולהלאה כדין אתדן ב"נ מעיניו מידוי ומרגליי. ואוקיוה עד תלתין יומין. כל אינין תלתין יומין אתדנו נפשא ונופא כחדא ובגיני כך אתכתה נשמתא לתתא בארעא. דלא סליקת לאתרה כחתתא דיתבת לבר כל ייאי מסאבתיה. לבתר נשמתא סלקא ונופא אתבלי בארעא. עד הזמן זמנא דיתער קב"ה ליתיה וזייניה קלא חדא להתערא בבי קברי ויימא ד) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל. אימתי יהא דא. בזמנא דיתעבר מלאך המות מן עלמא. דכתיב ה) בלע המות לנצח וגו'. כיון דבלע המות לנצח. אחר כך ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. כדין כתיב ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל

מראי מקומות ה) [illegible] ג) [illegible] ד) [illegible] ה) [illegible]

זון הזהר

ג) זה המלאך הבא ביום המיתה להוליך את הנשמה לשמים הוא זה המלאך שהוליך את הנשמה לארץ ביום הלידה:

אל היכשה. כיון דאתעד ההוא קלא בבי קברי. כדין כל קבריא יקיצו לאיתין מתיא דבהון לבר. סס"ד וחרך רפאים תפיל. מהו תפיל דתקיע לון לבר. רפאים. מהו רפאים דקבילו חסיתא כמלקדמין ואתסיאו גרמין בגרמין. והלין אקרון רפאים. ואי תיתא הא כתיב ה) רפאים בל יקומו אלא ודאי כל עלמא יתבון גרמין בבי קברי. אבל מנהון יקומון ויתנהון לא יקומון וע"ד כתיב רפאים בל יקומו. זכאה חולקהון דישראל דכתיב בהו נבלתי יקומון. ובהאי מילא אסכתא מלין לאסיותא דכל עלמא האי מילא כיון דבלע ליונה מית ובית הוה יונה תלתא יומין. לבתר אתקיים כמלקדמין ואתי ליונה לבר. והא אוקמוה דכתיב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. כת ב כאן הדגה. וכתיב שם והדגה אשר ביאור מתה. וזה נתבאר. כדמיון זה עתידה ארץ ישראל להתעורר תחלה. ואחר כך וארץ רפאים תפיל. והרי ביארנו ששבעה דינים יחלפו על האדם כאשר יוצא מעולם הזה. אחר הדין העליון ההוא כאשר יוצא הרוח מן הגוף. ב' כאשר מעשיו ועניניו הולכים לפניו ומכריזים עליו. ג' כאשר מכניסים אותו לקבר. ד' דין הקבר. ה' דין התולעים. ו' דין הגיהנם. ז' הדין שהרוח הולך ומשוטט בעולם. ואינו מיצא מקום מניחה עד שנגמר העונש על מעשיו. לפיכך צריך האדם להסתכל תמיד במעשיו וישוב לפני רבונו. וכאשר הסתכל דוד המלך בדינים האלה של האדם. הקדים ואמר ג) ברכי נפשי את ה'. טרם שתצא מן העולם. כל זמן שאת נמצאת עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו. אלו אברי הגוף שמשתתפים יחד עם הרוח. עתה כל זמן שנמצאים עמי יקדימו לברך את שם קדשו. טרם שיגיע הזמן שלא תכלי לברך ולחזור בתשובה. ועל זה אמר ג) ברכי נפשי את ה' הללויה. בריך ה' לעולם אמן ואמן:

אל היכשה. כיון דאתעד ההוא קלא בבי קברי. כדין כל קבריא יקיצו לאיתין מתיא דבהון לבר. סס"ד וחרך רפאים תפיל. מהו תפיל דתקיע לון לבר. רפאים. מהו רפאים דקבילו חסיתא כמלקדמין ואתסיאו גרמין בגרמין. והלין אקרון רפאים. ואי תיתא הא כתיב ה) רפאים בל יקומו אלא ודאי כל עלמא יתבון גרמין בבי קברי. אבל מנהון יקומון ויתנהון לא יקומון וע"ד כתיב רפאים בל יקומו. זכאה חולקהון דישראל דכתיב בהו נבלתי יקומון. ובהאי מילא אסכתא מלין לאסיותא דכל עלמא האי מילא כיון דבלע ליונה מית ובית הוה יונה תלתא יומין. לבתר אתקיים כמלקדמין ואתי ליונה לבר. והא אוקמוה דכתיב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. כת ב כאן הדגה. וכתיב שם והדגה אשר ביאור מתה. וזה נתבאר. כדמיון זה עתידה ארץ ישראל להתעורר תחלה. ואחר כך וארץ רפאים תפיל. והרי ביארנו ששבעה דינים יחלפו על האדם כאשר יוצא מעולם הזה. אחר הדין העליון ההוא כאשר יוצא הרוח מן הגוף. ב' כאשר מעשיו ועניניו הולכים לפניו ומכריזים עליו. ג' כאשר מכניסים אותו לקבר. ד' דין הקבר. ה' דין התולעים. ו' דין הגיהנם. ז' הדין שהרוח הולך ומשוטט בעולם. ואינו מיצא מקום מניחה עד שנגמר העונש על מעשיו. לפיכך צריך האדם להסתכל תמיד במעשיו וישוב לפני רבונו. וכאשר הסתכל דוד המלך בדינים האלה של האדם. הקדים ואמר ג) ברכי נפשי את ה'. טרם שתצא מן העולם. כל זמן שאת נמצאת עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו. אלו אברי הגוף שמשתתפים יחד עם הרוח. עתה כל זמן שנמצאים עמי יקדימו לברך את שם קדשו. טרם שיגיע הזמן שלא תכלי לברך ולחזור בתשובה. ועל זה אמר ג) ברכי נפשי את ה' הללויה בריך ה' לעולם אמן ואמן

פרשת אלה פקודי

ד) **אלה** פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה רבי שמעון פתח בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. הא קרא איקמוה יתמר בכתר ספרין אבל כד ברא קב"ה עלמא ברא ליה כנוונא דלעילא למהוי עלמא דא בדיוקנא דעלמא דלעילא וכל אינון נוונין דלעילא אתקין לון לתתא להתדבקא ולאתקשרא עלמא בעלמא וכד בעא קב"ה למברי עלמא אסגי באוריתא וברא ליה ואסתכל בסייא קדישא כללא דאוריתא וקיים עלמא בתלת ספרין התקיים עלמא ואינון חכמה ותבונה ודעת בחכמה דכתיב ה) ה' בחכמה יסד ארץ בתבונה דכתיב כונן שמים בתבונה בדעת דכתיב בדעתו תהומות נבקעו הא כלהו בקיומא דעלמא. ובגלין תלתא אתבני משכנא דכתיב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת וכלהו תלתא רמיזין בקרא דא בראשית הינו דכתיב בחכמה [ח] ברא אלהים הינו דכתיב בתבונה

ד) **אלה** פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה רבי שמעון פתח בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. זה דמקרא מבואר ומפורש בכמה איפנים. אבל כאשר ברא הקב"ה את העולם ברא אותו כדמיון שלמעלה. להיות עולם הזה בדמות עולם העליון. יכל אותן הגוונים שלמעלה התקינם למטה להתדבק ולהתקשר עולם בעולם. וכאשר רצה דקב"ה לברוא העולם השגיר בהתורה ובראו. ודסתכל בהשם הקדוש שרוא כלל דתורה ודדזיק העולם. בשלשה איפנים נתחזק דעולם והם חכמה ותבונה ודעת. בחכמה. שכתוב ה) ה' בחכמה יסד ארץ. בתב נה שכתיב כונן שמים בתבונה. בדעת. שכתוב בדעתו תהומות נבקעו. הרי כלם בקיום העולם. ובשלש אלה נבנה המשכן. שכתוב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת. יכל דשלשה נרמזים במקרא הזה. בראשית. זהו שכתיב בחכמה [ח] ברא אלהים. זה שכתוב בתבונה

מראה מקומות ה) יבמות כ ו כ) תנים ק"ג ג) תנים ק"ד ד) דף רכ. ר) חגיגה ג'

בתב נה. את השמים. זהו שכתוב בדעת. וכלם כתובים בעבודת דמשכן. ובסוד זה כתוב אלה פקודי דמשכן. זה סוד החכמה. משכן העדות. זה סוד התבונה. אשר כקד על פי משה. זה סיד הדעת. והכל זה לעומת זה. לפי שכל מה שברא הקב"ה בעולם הזה בדאם כדמיון שלמעלה. והכל נרשם כעבודת המשכן. ו) וכאשר נעשה כל המלאכה הצריך משה למנות דכל. כדי שלא יאמרו ישראל שנשאר כסף וזהב ונתעלם שיקדם לעצמו. וע"כ נצרך למנות חשבון לפני ישראל. לפי שכתוב ג) והייתם נקיים מה' ומישראל. ובשביל זה כתוב אלה פקודי דמשכן משכן העדות. שהרי רוח הקודש היה מראה לכל החשבון מן כל זהב וכסף שנדבו ישראל. ורוח הקודש היה אומר וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו'. כל הזהב העשוי למלאכה וגו'. לפי שהקב"ה היה רוצה בהם באותן האומנים. ובקש להראות נאמנות שלהם לפני הכל. אלה פקודי המשכן. בוא וראה בשעה ההיא שמלאכת המשכן נגמרה. היה צד הכומאה הולך ומשתטה להשטין. ולא מצא עילה על נאמנות האומנים. עד שהקב"ה הכניע להשטן לפני משה. והוא עשה חשבון צדק בעל בירחו. והעלה את הנאמנות שלהם לפני הכל. וזהו הסוד שכתוב אל"ה פקודי המשכן. והרי ביארנו שאל"ה הוא על דרך הכתוב ג) גם אל"ה תשכחנה [ג] וכתיב אשר פקד על פי משה. כי שם נמנה ונחשב עד שנעשה החשבון של המשכן לפני משה וכל ישראל. ד) משכן העדות. מי הוא העדות. אלא שני פעמים כתוב כאן משכן. אחד שלמעלה ואחד שלמטה. והמשכן נקרא משכן העדות. מי הוא העדות. כמו שנאמר ה) שכטי יה עדות לישראל. שם הזה הוא עדות לישראל. כדמיון זה הכתוב עדות ביהוסף שמו. עדות שם יה ביהוסף. הוא עדות בודאי. אלו שתי האותיות מעידין עדות בכל מקום. ואף כאן זה השם הוא עדות. ולפי זה משכן העדות היינו משכן של זה העדות. ולכך נקרא המשכן על סיד שם הקדוש הזה. וזהו שכתוב ו) ועדותי זו אלמדם. לפי שזה המקום הוא נסתר ונעלם מן הכל [ג] אשר פקד על פי משה. עד כאן אין מובן אם זה דמשכן פקד או זה העדות. אלא פקד ודאי זה העדות. לכי שמן היום שנסתלקו האבות מן העולם וכל אומן השבטים בני יעקב. ונשארו ישראל בגלות באותן הגרות. נשכחה מהם הידיעה של סוד שם הקדוש העליון הזה. שהוא שם העדות והקיום של שמים וארץ. שאלו שתי האותיות הקימו לעליונים ותחתונים ולכל צדדי העולם. כיון שבא משה נפקד ונזכר שם זה בעולם. שכאשר היה בסנה מיד שאל על דשם הזה. שכתוב ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ושם נזכר שם הזה על פי משה [ד] עבודת הלוים. מהו עבודת הלוים. אלא זה הסוד שכתוב ועבד הלוי הו"א. הו"א זה סוד שם הקדוש שנקרא הו"א. ולא נקרא את"ה [ה] ובשביל זה נקרא עבודת הלוים בידאי. ד"א עבודת הלוים. שהם נשאו כלי המשכן על כתפיהם ממקום למקום. שכתוב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עלידם בכתף ישאו רבי אבא אמר אלה פקודי המשכן. בוא וראה משכן זה היה קיים בחשבון. ולפיכך

בתבונה. את המשכן סיימו דכתיב בדעת. וכלהו כתיבי בעבודת משכנא. ובזה דא כתיב אלה פקודי המשכן. דא רזא דחכמה. משכן העדות דא רזא דתבונה. אשר פקד על פי משה דא רזא דדעת. וכלא דא לקבל דא. בגין דכל מה דברא קב"ה בעלמא דין ברא ליה כגוונא דלעילא וכלא אתרשים בעבודת משכנא.. ו) וכד אתעביד כל עבידתא אלעריך משה לחמני כלא. בגין דלא יימרון ישראל דאכתאר כספא ודהבא ואסתליק לנעלא ליה. וע"ד אלעריך לחמני חושבנא קמייהו דישראל. בגין דכתיב ג) והייתם נקיים מה' ומישראל. ובגין דא כתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות. דהא רוחא דקודשא הוה אחזי לכלא חושבנא דכל דהבא וכספא דעדיבו ישראל. ורוח קודשא הוה אמר וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו'. כל הזהב העשוי למלאכה וגו'. בגין דקב"ה אתרעי בהו באינון אומנין. ובעא לאפקא מהימנותא דלהון קמי כלא אלה פקודי המשכן. תא חזי בהסיא שעתא דאעידתא דמשכנא אתעביד. הוה שטנא אחרא אזיל ושאט לאכשאה. ולא אשכחת עילא על מהימנותא דאומנין. עד דקב"ה כפיף ליה לקייה דמשה. ואיהו עביד חושבנא דמהימנותא בעל כרחיה. וסליק מהימנותא דלהון לגבי כלא. ורזא דא דכתיב אל"ה פקודי המשכן. והא אוקימנא אל"ה כמה דאת אמר ג) גם אל"ה תשכחנה [ג] וכתיב אשר פקד על פי משה. דתמן אתמני ואתפקיד עד דאתעביד חושבנא דבי משכנא קמי משה וישראל כלהו. ד) משכן העדות. מאן עדות. אלא תרי זמני כתיב הכא משכן. חד לעילא וחד לתתא. ומשכן אקרי משכן העדות. מאן עדות. כמה דאת אמר ה) שבטי יה עדות לישראל. שמא דא איהו עדות לישראל כגוונא דא עדות ביהוסף שמו. עדות שם יה ביהוסף. איהו עדות ודאי. אלין תרין אתוון סהדין סהדותא בכל אתר. ואוף הכא איהו עדות. ובג"כ משכן העדות משכנא דהאי עדות. וע"ד משכנא אקרי על רזא דשמא דא קדישא. והיינו דכתיב ו) ועדותי זו אלמדם בגין דהאי אתר איהו סתימו וגניזו דכלא [ג] אשר פקד על פי משה. עד הכא לא ידענא אי האי משכנא פקד או האי עדות. אלא פקד ודאי האי עדות בגין דמן יומא דאסתליקו אבהן מעלמא וכל אינון שבטין בני דיעקב ואתחרו ישראל בגלותא באינון עמקן אתכבי מנייהו ידיעא דרזא דשמא קדישא עלאה דא דאיהו שמא דעדות קיימא דשתיא וארעא. דאלין תרין אתוון אוקימו עלאי ותתאי וכלהו סטרין דעלמא. כיון דאתא משה אתפקד ואדכר שמא דא בעלמא. דכד הוה בסנה מיד שאיל על שמא דא. דכתיב ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ותמן אתפקד שתא דא על פי משה [ד] עבודת הלוים מהו עבודת הלוים. אלא רזא דא דכתיב ועבד הלוי הו"א הו"א דא רזא דשמא קדישא דאקרי הו"א. ולא אקרי את"ה [ה] ובגין דא עבודת הלוים ודאי ד"א עבודת הלוים. דאינון נטלי מאני משכנא על כתפייהו מאתר לאתר. דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו.. רבי אבא אמר אלה פקודי המשכן. תא חזי משכנא דא קיימא בחושבנא ובג"כ

מראה מקומות ו) דף רכא. ב) נמדבר ל"ב ג) יבמות פ"ט ד) דף רכא. ה) תנים קכ"ב ו) שם קכ"ב

זהר הזהר

ג) רמז על מעשה העגל שאמרו אלה אלהיך ישראל: [ג] השם י"ה מרמז על הספירות חכמה ובינה שורש עולמות הנפתרים הנקראים אצילות ובריאה: [ד] שם נזכר ה' אלהי אבותיכם הרומז על חכמה והשם אהיה הוא בבינה: [ה] הו"א רמז על עולם הבינה שהוא נסתר. את"ה רמז על עולם התפארת שהוא נגלה. ועבודת הלוים הוא בעולם הבינה:

ובנ"כ אלפריך לגלותא דמסה דישרי עליה ברכאן דכתיב ויברך אותם משה. ומאי ברכה בריך לון. יהא רעוא דתשרי ברכה על עובדי ידיכון וברכאן לא שראן על סאי חוסבנא עד דאתקשר ליה מסה בחסבנא דלעילא. דכתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה דאי לאו דאתעבד חוסבנא על ידא דמשה לא יכלין איכון לאעבד חוסבנא. דכתיב אשר פקד על פי משה ה) רבי יוסא אמר אלה פקודי המשכן כיון דעבדו כל חכימיא ית מסכנא אלפריך לאהדר חוסבנא מכל איכון עבידן דאתעבידו ביה מאי טעמא בגין דכל חוסבן וחוסבן כד הוה אתעביד חוסבנא הכי אתקייס ההוא עבידא ואתקייס באתריה [ו] ויסרחל כלהו כתה דאתרעו במאי דגדיבו בקדמיתא. הכי נמי אתרעו בסיתא חוסבנא. וכדין אתקייס כל עבידא בההוא רעותא ועי"ד אלפריך הכא חוסבנא. בגין דבהאי אתקייס עבידא אלה כתיב. ולא כתיב ואלה. אלא דא איהו חוסבנא דפסיל כל חוסבנין דעלאה ודא אתקייס יתיר מכלהו.

דבהאי אתקייס משכנא ולא באחרא:

ג) **ובצלאל** בן אורי בן חור לשבט יהודה וגו'. א"ר יהודה הא אתמר דהא בצלאל מסטרא דימינא הוה. ואיהו אתקין תקונא דכלא ותו דהא יהודה איהו שליטא ומלכא על כל שאר שבטים. ומאיה נפיק מאן דאתקין כל משכנא בצלאל הא אוקמוה בגי"ל א"ל. ואתן איהו בגי"ל אל דא ימינא [ז] ותו מסטרא דא אתקין כלא וירית חכמתא למעבד כל עבידא. ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן דא איהו מסטרא דמאלה דאיהי מסטרא דשינא קדישא ותה אוקמוה דהא מתרין סטרין אלין אתעביד משכנא. ואתתקן בהו לאתקשרא בהו [ח] ליהוי בין ימינא ושמאלא. ג) רבי חזקיה אמר ובצלאל בן אורי בן חור וגו'. אמאי קרא אליפנא דרוח קודשא אכריז עליה לעיניהון דישראל יתיר. ובצלאל בן אורי בן חור לשבט יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה. ואתו אהליאב בן אחיסמך. מהו ואתו. אלא לאדנו שאהליאב לא עשה מלאכה בלבדו. אלא עם בצלאל. ועמו עשה כל מה שעשה. זהו שכתוב ואתו. ואתו ולא בלבדו. מכאן שבחינת שמאל היא בכלל בחינת הימין תמיד. וע"כ כת"ב ואני הנה נתתי אתו את אהליאב. זה בחי' ימין וזה בחי' שמאל .. ר' יוסי אמר ודאי שהקב"ה היה רוצה בו בבצלאל למלאכת המשכן יותר מכל ישראל. וברר אותו מכלם למלאכה זו. ד) ונתן לו חכמה והבונה ודעת. כמו שביארו לפי שעמו היתה בתחלה חכמת הלב. שכתוב ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. לפי שהקב"ה אינו נותן חכמה אלא למי שיש בו הכמה. רבי שמעון אמר בצלאל שמי גרם לו. ובשביל חכמתו נקרא כך. וסיד הדבר בצלאל בצ"ל א"ל . ה) ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. שהוא מצד המלכות. עשה את כל אשר צוה ה' את משה. הרי כל אומנות המשכן נתתקנה בהם ועל ידיהם. בצלאל הוא עשה את האומנות. ומשה הוא הי' מתקן הכל אחר כך. משה ובצלאל כאחד היו. משה למעלה. בצלאל תחתיו. סוף הגוף כהגוף [ט] בצלאל ואהליאב

ולפיכך נצרך לתפלת משה שיניחו עליו ברכות. שכתוב ויברך אותם משה. ומה ברכה ברך אותם. יהי רצון שתשרה ברכה על מעשי ידיכם. והברכות לא נחו על החשבון הזה עד שקשר לו משה בהמשכן שלמעלה. שכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה. שאם לא הי' נעשה החשבון על ידי משה לא היו הם ביכולת לעשות החשבון. שכתוב אשר פקד על פי משה. ה) רבי יוסא אמר אלה פקודי המשכן. כיון שעשו כל החכמים את המשכן נצרך לחזור אחר חשבון מכל אותן המלאכות שנעשו בו. מה הטעם. לפי שכל מספר ומספר כמו שהיה נעשה החשבון כך נתקיימה מלאכה ההיא ונתקיימה במקומה [ו] וכל ישראל כמו שבקשו במה שנדבו בתחלה. כמו כן היו מבקשים לדעת חשבון ההוא. ואז נתקיימה כל המלאכה ברצון ההוא. ועל כן היה נצרך כאן החשבון. לפי שעל ידי זה נתקיימה המלאכה. אלה כתוב. ולא כתוב ואלה. אלא זה הוא החשבון שפוסל כל חשבונות שבעולם. וזה החשבון נתקיים יותר מכלם.

שבזה נתקיים המשכן ולא באחר:

ג) **ובצלאל** בן אורי בן חור למטה יהודה וגו'. א"ר יהודה הרי אמרו שבצלאל מצד בחינת הימין היה. והוא היה מתקן התקון של הכל. ועוד שהרי יהודה הוא השליט והמלך על כל שאר השבטים. ומכני יצא מי שהיה מתקן תקון המשכן. בצלאל הרי ביארו בצ"ל א"ל. ימי הוא בצל אל. זו כחינת הימין [ז] ועוד שמצד זה היה מתקן הכל ונחל חכמה לעשות כל מלאכה. ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן. זה הוא מצד בחינת השמאל שהוא מצד מדת הדין הקדוש. והרי ביארו שמשני הצדדים האלה נעשה המשכן. ונתתקן המשכן בהם להתקשר בהם [ח] להיות בין בחי' הימין ובחי' השמאל .. ג) רבי חזקיה אמר ובצלאל בן אורי בן חור וגו'. המקרא הזה מלמדנו שהרוח הקודש הי' מכריז עליו לעיני ישראל ואמר. ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה. ואתו אהליאב בן אחיסמך. מהו ואתו. אלא למדנו שאהליאב לא עשה מלאכה בלבדו. אלא עם בצלאל. ועמו עשה כל מה שעשה. זהו שכתוב ואתו. ואתו ולא בלבדו. מכאן שבחינת שמאל היא בכלל בחינת הימין תמיד. וע"כ כת"ב ואני הנה נתתי אתו את אהליאב. זה בחי' ימין וזה בחי' שמאל .. ר' יוסי אמר ודאי שהקב"ה היה רוצה בו בבצלאל למלאכת המשכן יותר מכל ישראל. וברר אותו מכלם למלאכה זו. ד) ונתן לו חכמה והבונה ודעת. כמו שביארו לפי שעמו היתה בתחלה חכמת הלב. שכתוב ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. לפי שהקב"ה אינו נותן חכמה אלא למי שיש בו הכמה. רבי שמעון אמר בצלאל שמי גרם לו. ובשביל חכמתו נקרא כך. וסיד הדבר בצלאל בצ"ל א"ל . ה) ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. שהוא מצד המלכות. עשה את כל אשר צוה ה' את משה. הרי כל אומנות המשכן נתתקנה בהם ועל ידיהם. בצלאל הוא עשה את האומנות. ומשה הוא הי' מתקן הכל אחר כך. משה ובצלאל כאחד היו. משה למעלה. בצלאל תחתיו. סוף הגוף כהגוף [ט] בצלאל ואהליאב

מראה מקומות ה) דף רכג. ו) דף רכב. ז) דף רכג. ח) דף רכג: ט) דף רכד.

זין הזהר

[ו] כי כל מספר ומספר מן החשבון היה מורת על כח אחר שבקדושה החופף על עבודת המשכן: [ז] כי השם א"ל רמז על חסד בחינת הימין ככתוב חסד אל כל היום: [ח] פי' שהמשכן יהיה קיים בין חסד וגבורה כי שתי אלה ההשפעות נצרכות להמשכן, והיינו ימינא ושמאלא וביניהו כלה: [ט] שורש משה הוא בתפארת שבתפארת. ובצלאל שרשו בחסד שביסוד

ואהליאב הרי ביארו שזה בחי' ימין וזה בחי' שמאל והכל אחד. ולפיכך ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וגו'. ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן וגו':

ח) **כל** הזהב העשוי למלאכה וגו'. מהו העשוי. א"ר שמעון מן השעה ההיא שנתנו ישראל את הזהב היה עשוי ומתוקן מקדם לזה [י] בכל מלאכת הקדש. כל הזהב ההוא נעשה ונתתקן בכל מלאכת הקדש. מה הטעם. לפי שבכל מדרגה ומדרגה נתתקן בה בחינת זהב [יא] שאין שלימות אלא רחמים ודין. וע"כ היה בא זהב בכל מלאכת הקדש. בכל מלאכה ההיא שנקראת קדש היה בא בה זהב. זהב בבל . ב) ועוד העשוי. כאן הסתכל הקב"ה שיתנו ישראל זהב לעגל. הקדים להם הקב"ה זהב זה לרפואה. וזה הזהב של המשכן הקדים להם לזהב ההוא שנתנו לעגל. שכל הזהב שהי' עמהם ונמצא אצלם נתנו לתרומת המשכן. התעלה על דעתך שבאשר עשו העגל הי' נמצא אצלם זהב. והם פרקו אזניהם לקחת זהב ההוא. שכתיב ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם. ועל כן הקדים **זהב התרומה** לכפר על מעשה העגל [יב]:

ג) **ויהי** זהב התנופה תשע ועשרים ככר וגו'. א"ר יוסי למה נקרא זהב התנופה. ולא נקרא כך כסף התנופה. אלא שני אלה שנקראו כך. זהב התנופה ונחשת התנופה. לפי שתנופה היינו התעלות למעלה. שהרי יש כזה למטה אבל אינו זהב התנופה [יג] ובכל מקום תנופה היינו התרוממות למעלה ולא לרדת למטה. והוא סוד החשבון הזה [יד] שכל אלו המדרגות והמרכבות בלן עומדות בהתרוממות שהוא זהב התנופה. וזה הוא הזהב שכל מה שמתפשט למטה נסתם מראיתו וטובתו והארתו. וכאשר הוא בהתרוממות אז הוא זהב טוב בסוד ההארה שלו. וכל מה שהוא למטה הוא פסולת הזהב. והוא ההיתוך שלו. וכסף פקודי העדה [לא כתוב בו תנופה]. לפי שזה הוא כל מה שמתפשט למטה כמו כן היא ביב. ואע"פ שאין הוא בזה התנופה הכל הוא לטוב. אבל הזרב כל מה שמתפשט למטה כלו הוא לרע. זה מתפשט לטוב. וזה מתפשט לרע. ולפיכך זה נצרך להניף תנופה להתעלה למעלה. וזה נצרך להתפשט למטה ולכל הצדדים. לפי שהכל עומד לטוב:

ד) **וכסף** פקודי העדה מאת ככר וגו'. ר' יצחק שאל לרבי שמעון ואמר לו. הרי ביארו שהברכה אינה שורה בדבר העומד במדידה וברבר העומד במנין. וכאן במשכן למה הי' הכל בחשבון. אמר לו זה כבר מתורץ. אבל בכל מקום שצד הקדושה שורה עליו. אם החשבון ההוא בא מצד הקדושה שורה עליו הברכה תמיד יאינה סרה ממנו. מניין. ממעשר. לפי שבא החשבון כדי לקדש נמצאת בו הברכה. כל שכן המשכן שהוא קודש ובא

ואהליאב הא אוקמיה דא ימינא ודא שמאלא וכלא חד. ובגין כך ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וגו'. ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן וגו':

ח) **כל** דזהב דעשוי למלאכה וגו'. מהו העשוי א"ר שמעון מהשתא שעתא דיהבו ליה ישראל דהוה עשוי ואתתקן מקדמת דנא [י] בכל מלאכת הקדש. כל דהוה דהבא אתעביד ואתתקן בכל מלאכת הקדש. מאי טעמא בגין דבכל דרגא ודרגא דהוה אתתקן ביה דהבא [יא] דלית שלימו אלא רחמי ודינא ועל דא דהבא דהוה אזיל בכל מלאכת הקדש בכל דהוה עבידתא דאקרי קדש דהוה אזיל בה דהבא דכלא . ב) תו העשוי. הכא אסתכל קב"ה דיהבו ישראל דהבא לעגלא. יקב"ה אקדים לון דהבא דא לאסוותא דהאי דהבא דמשכנא אקדים לון לדהוה דהבא דיהבו לעגלא דכל דהבא דהוה עתידין ואתכתב עתידין יהבו לארית משכנא. סלקא דעתך דכד עבדו ית עגלא אתכתב עתידין דהבא. ואינון פריקו אודנייהו לגמלא דהוה דהבא דכתיב ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם. ועל דא אקדים דהבא דתרומתא לכפרא על עובדא דא [יב]

ג) **ויהי** זהב התנופה תשע ועשרים ככר וגו'. א"ר יוסי אמאי אקרי זהב התנופה ולא אקרי הכי כסף התנופה אלא תרין אלין דאקרי הכי זהב התנופה ונחשת התנופה בגין דאינון אתתלקיתא לעילא. דהא אית הכי לתתא ולאו אינון זהב דתרומתא [יג] ובכל אתר תנופה אינון תרומתא לעילא ולא לנחתא לתתא ואינון רזא דחושבנא דא [יד] דכל אלין דרגין ורתיכין כלהו קיימי בתרומתא דאינון דהב תרומתא ודא אינון דהבא דכל מה דמתפשטא לתתא הסתים חיזו ויקרא ונהירו דיליה וכד אינון בתרומתא כדין אינון דהב טב ברזא דנהירו דיליה וכל דהוא דלתתא אינון סיפיתא דדהבא. ואינון אתיכא דיליה וכסף פקודי העדה [לא כתיב בה תנופה] בגין דהאי אינון כל מה דאתפשט לתתא הכי הוא טב ואע"ג דלאו אינון בהאי תרומתא כלא הוא לטב אבל דהבא כל מה דאתפשט לתתא כלא הוא לגרע דא אתפשט לטב ודא אתפשט לגרע ובגין כך דא אצטריך לתרומת תרומתא לאתתלקא לעילא. ודא אצטריך לאתפשטא לתתא ולכל סטרין. בגין דכלא קאים לטב

ד) **וכסף** פקודי העדה מאת ככר וגו' ר' יצחק שאל לרבי שמעון ואמר ליה הא אוקמוה דברכתא לא שריא במלה דקאים במדידו ובמלה דקאים בחושבנא הכא במשכנא אמאי הוא כלא בחושבנא. אמר ליה הא אתיתר. אבל בכל אתר דאסרא דקודשא שריא עליה אי הוא חושבנא אתיא מסטרא דקודשא ברכתא שריא עליה תדיר ולא אתעדי מניה. מגלן מעשר בגין דאתיא חושבנא לקדשא ברכתא אתכתבת ביה. כל שכן משכנא דאינון קדש ואתיא

מראה מקומות ח) דף רנג: ב) דף רכד. ג) דף רכד ד) דף רכב.

זין הזהר

[י] זהב רומז על גבורה ודין. ועי"ז שנתנו ישראל זהב למשכן נתתקנה ונמתקה למעלה מדת הדין. וזהו העשוי: [יא] בכל ספירה יש גם מדת הגבורה כיון שכל אחת נכללת מכל עשר המדרגות: [יב] צ"ל לפי זה שתכף אחר מתן תורה קודם שעלה משה להר על מ' יום נאמר לישראל פרשת ויקחו לי תרומה בקצור בדרך כלל שיביאו במשך המ' יום תרומה למלאכת המשכן זהב וכסף ונחשת וגו'. וכן עשו. ואחר המ' יום פרטיות מלאכת המשכן נאמר להם. וגם באה הצווי שיקחו תרומה רק מישראל בלבד ולא מן הערב רב כנזכר בפרשת ויקהל ' [יג] פי' יען כי זהב מורה על גבורה ודין ומזה בא השתלשלות הדין עד למטה מטה הנותן כח להסט"א לכל מיני עונשין וצרות. וזה נקרא פסולת הזהב. אבל למעלה מעלה שורש הדין בעולם הבינה דמינה דינין מתעדין שם ישׁ גם הכח להמתקת הדינים. לכך נאמר בזהב תנופה שנצרך להעלות הדין להמתיקו בשורשו. משא"כ כסף המורה על חסד: [יד] פי' שמספר זה החשבון מורה על המתקת הדינים:

אתיא מסטרא דקדם. אבל כל שאר מלי דעלאה דלא אתיין מסטרא דקדושה. ברכתא לא שריא עליהם כד איהו בחושבנא בגין דסטרא אחרא דאיהו רע עין יכיל לשלטאה עליה וכיון דיכיל לשלטאה עליה ברכתא לא אתכתבת ביה. בגין דלא ימנו ברכאן לאחוא רע עין ומדידו דקדושה ומוסבנא דקדוש תדיר ברכאן אתוספאן ביה. וע"ד וכסף פקודי העדה מאת ככר פקודי העדה בקוסטא ודאי. ולא דאיהו מעינא ביה ולא דאיהו מכל חוסבנא דא. דהא בכלא שרא ברכאן מלעילא. ותא חזי בזרעא דיוסף לא שלטא עין רעה ביה בגין דאתי מסטרא דימינא. וע"ד אתעביד מסכנא על ידא דבנלאל. דהא איהו ברזא דיוסף קאי. דאיהו רזא דברית קדישא [פו] וע"ד מסה פקיד ובצלאל עביד. למהוי כלא ברזא דנופא וסיימא דנופא. דאיהו את קיימא קדישא לאסגאה דאיהו וקסורא דיהודא במשכנא [פז] וכלא ברזא דימינא קא אתעביד ועל דבכל אתר דסטרא דימינא אתתכא עינא ביה לא שלטא ביה. בגין כך וכסף פקודי העדה אתת ככר וגו'. בגין דאתוא כסף מסטרא דימינא קא אתיא. וע"ד אתמנא כלא במינא. והאי חוסבנא איהו חיסבן דרגין דברבין ממכן דאתאחדן מסטרא דימינא. וע"ד כתיב מאת ככר וגו' [יז]:

ח) **ואת** האלף ושבע המאות וחמשה וחמשים ושבעים עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם וגו'. תא חזי אוליפנא דאיהון תקלין אבני לון מסה ולא ידע מה דאתעביד מנייהו. עד דנפק קלא ואמר ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים. ב) א"ר אלעזר תא חזי ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים. אמאי ווים אלא כמין ו' הוו. אימון דכסף וריסיהון מחפאן בדהבא בגין דכל מ"ו בסטרא דרחמי קא אתיא [יח] וכלהו הוו אסתיודעאן לעילא בחוסבנא. ובגין דאתו מסטרא דרחמי הוו אקרין ווים. וכל שאר תליין בהו ולית מ"ו אלא דהבא וכספא כחדא — :

ג) **ומן** התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד וגו'. א"ר שמעון תא חזי מנו אהורא דלעילא נפק חד גליפו דגניז ואנסיר בנו אספקלריה דלא נהרא [יט] ואסור גליפו כליל מכל גוונין דנסירין ואקרי ארגמן. וכד בעי אחי ארגמן בהאוא נהורא אסיכא. כדין נפק חד גליפו אחרא דלא לבוש והתערבו דא בדא. ואיהון הוו לבושין דקדשא דאתלבש בהו מיכאל כהנא רבא. וכד אתלבש בהו באיהון לבושי יקר. כדין עאל לאתאה בקדשא ועד לא לבש במלבושין אלין לא עאל לקדשא. בגיונא דא ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. ואוליפנא דהיה מתלבש בענגא. וכד הוה מתלבש בענגא כדין ויעל אל ההר ועד לא אתלבש ביה לא יכיל למיעל לגו בגייר דא כסגא רבא לא עאל לקדשא עד דאתלבש באלין לבושין בגין לאתעלא לקדשא. ובגין דנפקו מרזין עלאין ואיהון כגוונא דלעילא אקרו בגדי שרד. בגין דהיו ממה דאסתאר מנהורין דזיוין עלאין. תכלת וארגמן גווכין

ובא מן צד הקודש. אבל כל שאר דברים שבעולם שאין באים מצד הקדושה. אין הברכה שורה עליהם כאשר הם בהשבון. לפי שצד הטומאה שהוא רע עין יכ.ל לשלוט עליו. וכיון שיכול לשלוט עליו אין הברכה נמצאת בו. כדי שלא יגיעו הברכות לרע עין ההוא. והנמדד שבקדושה והנמנה שבקדושה תמיד ברכות נתוספות בו. וע"כ כתוב וכסף פקודי העדה מאת ככר. פקודי דעדה באמת ודאי. ולא פחדו מעין רע". ולא פחדו מכל חשבון הזה. שהרי בכל ינוחו הברכות מלמעלה. ובוא וראה בזרעו של יוסף אין שולט בהם עין רעה. לפי שבא מצד בחינת הימין. וע"כ נעשה המשכן על ידי בצלאל. שהרי הוא בהסיד של יוסף היה עומד. שהוא סוד ברית הקודש [פו] וע"כ משה הי' פוקד ובצלאל הי' עושה. להיות הכל בסור הנוף והסוף של הגוף. שהוא אות היסוד הקדוש. להרבית אהבה והתקשרות סוד היחוד במשכן [פז] והכל בסיד בחי' הימין נעשה. ויען כי בכל מקום שצד בחי' הימין נמצא אין עין רעה שולטת בו. לפיכך כתוב וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו'. לפי שהכסף ההוא מצד בחי' הימין היה בא. וע"כ נחשב הכל במנין. וזה החשבון ירמז על חשבון של מדרגות השרים הממונים הנאחזים בצד בחי' הימין. וע"כ כתוב מאת ככר וגו' [יז]:

ח) **ואת** האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם וגו'. בא וראה למדנו שאותן השקלים שכתם משה ולא ידע מה שנעשה מהם. עד שיצא קול ואמר ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים ב) א"ר אלעזר בוא וראה ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים. מפני מה ווים. אלא כדמות אות ו' היו. הם היו של כסף וראשם מצופה בזהב. לפי שהאות וא"ו על צד של רחמים היא תרמז [יח] וכלם היו ידועים למעלה בהחשבון. ולפי שבאו מצד של רחמים היו נקראים ווים. וכל שאר המדרגות תולות בהם. ואין וא"ו אלא זהב וכסף ביחד — :

ג) **ומן** התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד וגו'. א"ר שמעון בוא וראה מהוך המאור העליון יוצא ניצוץ המתניצץ ומאיר בתוך המראה שאינה מאירה [יט] והניצוץ ההוא נכלל מכל גונים המאירים ונקרא ארגמן. וכאשר מופיע אור הארגמן בהמאור החשוך ההוא. אז יוצא ניצוץ אחר שאינו לוהט ומתערבים זה בזה. והן נעשין בגדי קודש שמתלבש בהם מיכאל הכהן הגדול. וכאשר מתלבש בהם באותן בגדי כבוד. אז נכנס לשמש בקודש. וטרם שהוא לובש אלו הבגדים אינו נכנס לקודש. כדמיון זה ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. ולמדנו שהיה מתלבש בענן. וכאשר היה מתלבש בענן אז ויעל אל ההר. וטרם שהתלבש בו לא היה יכול לכנס לפנים. כדמיון זה הכהן גדול לא נכנס למקדש עד שהתלבש באלה הבגדים בשביל לכנס למקדש. ולפי שיצאו מן סודות עליונים והם כדמיון שלמעלה נקראו בגדי שרד. לפי שהיו ממה שנשאר מהאורות של זיו העליונים. תכלת וארגמן הם

מראה מקומות ח) דף רכו ט דף רכו. ט דף רכט.

זיו הזהר

[פו] בצלאל שרשו בחסד שכיסור: [פז] כי משה שרשו בתפארת ובצלאל ביסוד. שניהם בחינת עלמא דרכורא והמשכן היינו מלכות עלמא דנוקבא. והיינו קשורא דיחודא בהמשכן: [יז] מאת ככר כסף רמז על עשר ספירות של מדרגת החסד. [יח] אות וא"ו רמז על תפארת מדת הרחמים המורכבת מחסד וגבורה שהם נקראים כסף וזהב [יט] זו ספירת מלכות

הם גונים מסוד השם הקדוש שנקרא שם שלם הוי"ה אלהים [כ] וזהו הסוד שצריך להתלבש הכהן הגדול כשנכנס למקדש בתולעת שני. שהוא גוון אדום. בתכלת. ובארגמן שהוא נכלל מכל איתן הגונים. ומתוך שהוא נתלבש באלה הבגדים של אותן הגונים היה נכנס לפנים. ולא נדחה לחוץ. כי אז וראה שהכל נעשה בסוד האמונה להיות הכל כדמיון שלמעלה. ע"כ כתוב בגדי השרד לשרת בקדש. ונקראים בגדי השרד לשרת בקדש. לפי שאין נקראים בגדי קדש אלא כאשר שורה בהם אותן הגונים [כא] שבת ב בגדי קדש הם. וכתוב ה) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. קדש ישראל. לפי שבישראל נראים כל הגונים. כהנים לוים ישראל [כב] ואלו הם להתראות בהם בפנים. בוא וראה שהנשמה אינה עולה להתראות לבני דמלך הקדוש עד שתזכה להתלבש בלבוש שלמעלה להתראות שם. וכן כדמיון זה אינה יורדת למטה עד שתתלבש בלבוש של זה העולם. כדמיון זה מלאכים הקדושים שלמעלה. שכתוב בהם ו) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. כאשר עושים שליחות בעולם הזה אין יורדים למטה עד שמתלבשים בלבוש של עולם הזה. וכל הלבושים הם כדמיון מקום ההוא שדולך שמה. והדי ביארנו שדנשמה אינה עולה אלא בלבוש דמאיר.. והמעשים טובים שהאדם עושה בעולם הזה. איתן המעשים מישבים ממאיר זי העליון לבוש להנשמה שתתקן בו לעולם ההוא להתראות לפני הקב"ה. ובאיתו הלבוש שלובשת תתענג ותחזה בדמ־אה המאיר [כג] כמש"כ ג) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו — :

ד) **ויעשו** את אבני השהם וגו' מפתחות פתוחי חותם על שמות בני ישראל. א"ר חייא בוא וראה בשעה שהכהן גדול היה מניח עליו אותן י"ב אבנים ולבש אותן בחושן ואפד. אז שרתה עליו השכינה. ואלו י"ב אבנים היו נחקקות בינתיות של כל השבטים. וכל שבט ושבט הי' נחקק על אבן אחת. ושקועות היו האותיות על האבנים. וכאשר האירו האבנים היו האותיות בולטות לחוץ והאירו על מה שנצרך [כד] ובאותיות של כל השבטים לא היו שתי דאותיות ח' כ'. לפי שלא נמצא הבא בכלם. א"ר דזקיה אם כן אות ח' שרשם גורם ניחא. אבל אות ט' שהיא תרמז על טוב. כמו שלכדנו מי שרואה את ט' בחלום ט"ב לי. לפי שבה התחילה התורה כי ט ב. שכתוב וירא אלהים את האור כי טוב. והואיל שהיא אות טוב מדוע לא נכתבה בשמות השבטים. אמר לו לפי שכמוכות שתי אלה דאותיות זו לזו [כה] ועוד שהדי אותיות ט' גנוזה ונעלמת. והיא תיכיע דהארות של כל דמדרגות. שהדי אות ז' היא המאור של כל האורות [כו] ואין הארה נמצאת בלי אות זו. שכתוב וירא אלהים את האור כי טוב. והיא המאור של האור ההוא דטמיר ודנעלם [כז] ועל זה כתוב ר) לא ימנע טוב להולכים בתמים. וזה הוא האור של כל דשבטים. ולפיכך לא נדקקה אות ט' בהם. ועוד שהתלת כל הי"ב שבטים היא מתוך אכסדרא זו הנסתרת שהיא בדסיד

ד) וגונין דרזא דשמא קדישא דאקרי שמא שליס סוי"ס אלהים [כ] ודא איהו רזא לאתלבשא כהנא רבא למיעל לקדשא בתולעת שני דאיהו גוונא סומקא. בתכלא. ובארגוונא דאיהו כליל מכל אינון גוונין. ומגו דאיהו אתלבש בהו בלבושין דגוונין אלין הוה עאל לגו. ולא דחיין ליה לבר. תא חזי כלא אתעביד ברזא דמהימנותא למהוי כלא כגוונא דלעילא. וע"ד כתיב בגדי השרד לשרת בקדש. והקרון בגדי השרד לשרת בקדש. בגין דלא אקרון בגדי קדש אלא כד שרון ביה אינון גוונין [כא] דכתיב בגדי קדש הם וכתיב ו) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. קדש ישראל. בגין דבישראל אתחזון כל גוונין. כהנים לוים וישראל [כב] ואלין אינון גוונין דאתחזאה לגו. תא חזי נשמתא לא סלקא לאתחזאה קמי מלכא קדישא עד דזכאת לאתלבשא בלבושא דלעילא לאתחזאה תמן. וכן כגוונא דא לא נחתא לתתא עד דאתלבשת בלבושא דהאי עלמא. כגוונא דא מלאכין קדישין דלעילא. דכתיב בהו ז) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. כד עבדין שליחותא בהאי עלמא לא נחתין לתתא עד דמתלבשין בלבושא דהאי עלמא וכלא איהו כגוונא דההוא אתר דאזיל תמן. והא אוקימנא דנשמתא לא סלקא אלא בלבושא דנהיר.. ועובדין טבין דבר נש דעביד בהאי עלמא. אינון עובדין משכי מנהורא דזיווא עלאה לבושא לאתתקנא ביה לההוא עלמא לאתחזאה קמי קב"ה. ובהאי לבושא דלבש התכי ואתי גו אספקלריאה דנהירא [כג] כד"א ג) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו — :

ד) **ויעשו** את אבני השהם וגו' מפתחות פתוחי חותם על שמות בני ישראל. א"ר חייא תא חזי בשעתא דכהנא רבא הוה לבש אלין תריסר אבנין ולבש לין בחושנא ואפודא כדין שרת עליה שכינתא ואינון תריסר אבנין גליפין בשמהן דכלהו שבטין וכל שבטא ושבטא אתגליף על אבנא חדא. ואשתכחן הוו אתוון על אבנין. וכד נהירין אבנין הוו אתין בלטין לבר ונהרין על מה דאצטריכו [כד] ואתוון דשבטין כלהו לא הוו תרין אתוון א' ט'. בגין דלא אתתקן חיבא בכלהו. א"ר חזקיה אי הכי א' דשמא גריס יתות. אבל ט' דאיהי את טב. ותנינן מאן דחיי את ט' בחלמיה טב ליה. בגין דביה פתחא אירייתא כי טוב. דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. והואיל והיא את טב אתאי לא אכתיב בתינין שבטין. אתר ליה בגין דשתיכין תרין אתוון אחדי [כה] ותו דהא את ט' גניז ועייר ואיהו נהיר נהירו דכלהו. דהא את דא נהירו דכלהו הוי [כו] ולהו נהירו אתתקן בר מאת דא דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. והוא נהירו דההוא נהורא דגניז וטמיר [כז] ועל דא כתיב ה) לא ימנע טוב להולכים בתמים ודא איהו נהורא דכלהו שבטין ובגין כך לא אתגלף בהו. ותו דכלהו תריסר נכרי מגו אכסדרא דא ממינא דאיהי ברזא דאת

מראה מקומות ה) ירמי' ב' ג) תלים ק"ד ג) תלים כ"ז ד) דף לל ה) תלים פ"ד

זין הזהר

כ) שם שרם היינו תפארת ומלכות. דוי"ה הפארת ארגמן ואלהי"ם סרכות תכלת: [כא] וקדושה זו שורה עליהם רק בזמן שהכהן גדול מריב"ש בדם. [כב] כהן לוי ישראל היינו חסד גבורה ותפארת: [כג] היינו בהספירות של עלמא דדכורא: [כד] פי' שהאותיות המאירות הן הין תשובה על השאלה שנשאלין באורים ותומים. [כה] ח' ט' הסמוכות זו לזו בסדר דאר"ף בי"ת היינו משמעות חטא. [כו] פי' שאות ט' רמז על ספירת יסוד שכל הארות מכל הספירות נשפעות על ידו לספירת מלכות: [כז] היינו אור ספירת החכמה הנקראת אבא שורש עולם האצילות.

דאת ט' [כח] ובגין כך איהי מתיר וגניז ולא אתחזי בהו ותא חזי כל הני תבגין קיימי באתרא את ויסא. וכלהו כד הוו נהרין כדין כהנא רבא הוו נהירין הנפוי. ואתוון נהרין ובלבין לאסתמודע לבר. וכד הוו נהרין אנפוי דכהנא כדין הוו אסתמודעלן בליבו דאתוון דאיהו לעבד ובדא אסתמודע כהנא אי זכאה הוא אי לאו ועי"ד כלא איהו בדאת ויסא:

ח) **וירכסו** את החשן מטבעותיו אל טבעות האפד בפתיל תכלת. מהו בפתיל תכלת. אלא להראות שזה התכלת נקשר בכל [כט] וע"ד כלא איהו ברזא עלאה

ויעש את מעיל האפד מעשה ארג כליל תכלת. כליל תכלת דהכי אתחזי כמה דאוקימנא דתכלא איהו רזא דגבורא דכרסיא תכלא דאיהו בקשורא דנהירו מוורא כלא כחדא [ל] וע"ד תכלא לאפודא איהו א"ר שמעון הני מאני דלבושין דכהנא כלהו ברזא עלאה איהו. למהוי לבושין דלתתא כגוונא דלעילא.. ואת חזי האי תעילא דאחידא לחפיא עליה. כד לבוש ליה כתיב ג) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה.. ג) דהא אפד וחשן אחור וקדם הוו. וכד כהנא הוה אתלבש בהו היה דמי בדיוקנא עלאה. והא אתמר דכדין אנפוי נהירין. ואתוון בלבין וסלקין לעילא מנהרן וכדין הוה ידע מלה [לא] ובג"כ תקונא דחושנא ותקונא דאפודא כחדא אתקשרן. ואע"ג דתקונא דדא לאו איהו כתקונא דדא. יכלא ברזא חדא קשורא דדא בדא להתאחדא חשנא באפודא בארבע עזקן דאתקשרן בהאי אתר ובהאי אתר חיון רזא דאיון רתיכין דמתקשרן בהאי סטרא לתתא לאיון דלעילא וכלא איהו ברזא דאופנים וחיות כתיב ברא אלהים את השמים ואת הארץ. וביארו שהרי הגוף של עולם התחתון עשה כדמיון עולם העליון. וכל מעשיו שעשה הוא כדמיון שלמעלה. כמו כן המשכן כל מעשיו הם כמו המעשה וכמו הדמיון של העולם. זה הסוד שכל מעשי המשכן כלם הם מעשים ותיקונים שלמעלה ושלמטה. כשביל להשרות השכינה בעולם במדורי עליונים ובמדורי תחתונים. כמו כן הגן עדן שלמטה הוא כדמיון עליון וכדמיון תחתון [לב] כל התמונות וכל הצורות שבעולם כלם שם נמצאות. ועל כן מלאכת המשכן ומלאכת שמים וארץ כלן בסוד אחד הן:

ד) **ותכל** כל עבודת משכן אהל מועד. א"ר חזקיה בוא וראה בנעה שכל האומנים התחילו לעשות האומנות. אותה המלאכה כמש שהתחילו היא נשתלמה מעצמה. הם התחילו והיא השלימה המלאכה. היא בעצמה ממש. מניין. שכתוב ותכל כל עבודת משכן אהל מועד וכן כשנבנה בית המקדש כל המלאכה שנעשה היא מעצמה נעשית. האומנים דתחילו והמלאכה הראתה להם איך לעשות. והיא נרשמה לפניהם ונשתלמה היא מעצמה. והרי ביארו שכתוב ה) והבית בהבנותו וגו'. והבית כאשר בנוהו לא כתוב. אלא בהבנותו. שהיא נשתלמה מעצמה. וכתוב אבן שלמה מסע נבנה. בנוהו לא כתוב אלא נבנה. הוא

של אות ט' [כח] ולפיכך אות זו נעלמת וגנוזה ואינה נראית בהם. ובוא וראה שכל אותן האבנים נתקיימו בדרך מופת ונס. יכלן כאשר היו מאירות. אז הכהן גדול היו פניו מאירים. ודאותיות היו מאירות ובולטות להיותן ניכרות לחוץ. וכאשר האירו פני הכהן אז היו ניכרות אותיות הבולטות שהוא לטוב. ובזה הי' ניכר הכהן אם זכאי הוא או לא. וע"כ הכל היה במופת ונס:

ח) **וירכסו** את החשן מטבעותיו אל טבעות האפד בפתיל תכלת. מהו בפתיל תכלת. אלא להראות שזה התכלת נקשר בכל [כט] וע"כ הכל הוא בסוד עליון:

ויעש את מעיל האפד מעשה ארג כליל תכלת. כליל תכלת שכן ראוי להיות כמו שביארנו שתכלת הוא סוד אור כסא הכבוד. התכלת היא בהתקשרות עם אור הלבן הכל ביחד [ל] וע"כ התכלת לאפד הוא. א"ר שמעון אלה הבגדים מלבושי הכהן כלם בסוד עליון דם. להיות הבגדים שלמטה כדמיון שלמעלה.. ובוא וראה זה מעיל האפר המכסה עליו. כאשר נלבש בו ע"ז כתוב ג) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה.. ג) שהרי אפר וחשן אחור וקדם היו. וכאשר הכהן הי' מתלבש בהם הי' דומה לצורה עליונה. והרי אמרו שאז היו פניו מאירים. ודאיתיות היו בולטות ועילות למעלה בהארתן. ואז דבין הדבר [לא] ולפיכך תקון החשן ותקון האפד ביחד היו נקשרים. ואע"פ שתקון של זה אין הוא כתקון של זה. והכל בסוד אחד. הקשר של זה בזה לחבר החשן בהאפד עם ארבע טבעות הנקשרות בצד זה ובצד זה. הן סיד אותן המרכבות הנקשרות בצד הזה שלמטה אל אותן שהן למעלה. והכל הוא בסוד האופנים וההיות. כתוב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. וביארו שהרי הגוף של עולם התחתון עשה כדמיון עולם העליון. וכל מעשיו שעשה הוא כדמיון שלמעלה. כמו כן המשכן כל מעשיו הם כמו המעשה וכמו הדמיון של העולם. זה הסוד שכל מעשי המשכן כלם הם מעשים ותיקונים שלמעלה ושלמטה. כשביל להשרות השכינה בעולם במדורי עליונים ובמדורי תחתונים. כמו כן הגן עדן שלמטה הוא כדמיון עליון וכדמיון תחתון [לב] כל התמונות וכל הצורות שבעולם כלם שם נמצאות. ועל כן מלאכת המשכן ומלאכת שמים וארץ כלן בסוד אחד הן:

ד) **ותכל** כל עבודת משכן אהל מועד. א"ר חזקיה בוא וראה בנעה שכל האומנים התחילו לעשות האומנות. אותה המלאכה כמש שהתחילו היא נשתלמה מעצמה. הם התחילו והיא השלימה המלאכה. היא בעצמה ממש. מניין. שכתוב ותכל כל עבודת משכן אהל מועד וכן כשנבנה בית המקדש כל המלאכה שנעשה היא מעצמה נעשית. האומנים דתחילו והמלאכה הראתה להם איך לעשות. והיא נרשמה לפניהם ונשתלמה היא מעצמה. והרי ביארו שכתוב ה) והבית בהבנותו וגו'. והבית כאשר בנוהו לא כתוב. אלא בהבנותו. שהיא נשתלמה מעצמה. וכתוב אבן שלמה מסע נבנה. בנוהו לא כתוב אלא נבנה. סוף

מראה מקומות א) דף כא ב) תיס קל"ט ג) דף לא: ד) דף רכב: ה) מלכים א' ו

זין הזהר

[כח] אות ט' כיון שיש לה ג' צדדים שלמות וצד הרביעי [illegible] פתוח כמו דלת קטנה שנפתחת פניה לבן נקראת אכסדרא שכך היא צורתה. וזה רמז על עולם הבינה שהוא נסתר: [כט] פי' שמדת המלכות מקבלת השפעה מכל הכפירות: [ל] אור הלבן היינו הארת השפע של עלמא דדכורא: [לא] שהבין התשובה על השאלה שנשאל: [לב] שיש גן עדן עליון וגן עדן תחתון:

הוא מעצמו נבנה. יכן בכל מלאכת הקודש היא נשתלמת מעצמה:

ו) **ויביאו** את המשכן אל משה. מפני מה אל משה. לפי שבשעה ההיא היה הזיוג של מדרגת **משה** להזדיג [יג] יע"ב ויביאו את המשכן אל משה. כמי **שמביאים** כלה אצל חתן לפי שהרי בתחלה נצרך להכנים את הכלה אצל החתן. כמש"כ את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. יאח"כ הוא יביא אליו. ככתוב ויבא אליה. וכתיב ויבא משה אל אהל העדות וכאן מה כת"ב. ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עלי הענן וגו'. מ"ה הטעם. לפי שאז היא היתה מתקנת. כאמה זו שמתקנת ומתקשטת אצל בעלה. ובאותה שעה שהיא מתקשטת אין ראוי לבעלה ליכנס אליה. וע"כ ולא יכיל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. לפיכך ויביאו את המשכן אל משה. ג) וזה הוא סוד. שכל אותן הקישורים קשרים של היחוד. ומיחדים היחוד של סוד האמונה בכל יום [לד] דם מעלים להכבא קודש עד שמביאים לה אצל משה. וכיון שמחברים לה אצל משה אז הם מייחדים ברכת ממקור החיים. כאשר מקשרים קשר היחוד של הכל כראוי. וזהו הסוד שכתוב ויראו משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. הייחוד ברכת מהמקום שמדרגת משה שורה בי [ד] וזהו החכמים העושים את כל מלאכת הקדש. לפי שהם יודעים לסדר עבודת הקודש כראוי. יעל כן כל מי שמתכלל התפלה ומקשר היחוד. מסתכלים בו אם תפלה זו והקשר הם כראוי. וכאשר תפלה זו וקשר דזה הם כראוי. אז מתברך הוא לראשונה מהמקום שכל הברכות יוצאות. ג) זש"כ וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה וגו'. מיד ויברך אותם משה. ולפיכך ויביא את המשכן אל משה. שהוא ארון הבית לראות בתקון בית. ולו נצרך לראות הקיני בית והסודות של. שלא ניתנו לאחר להסתכל ולראות בביתו. באותן הסתרים ובאותן הסודות שלו. מלבד למשה בלבדו. וע"כ ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו. וכאשר הביאו לו למשה הכל הביאו לו באברים יחודים כל אחד ואחד. לתקן אבר באבר להכנים זה בזה. וכאשר היו רוצים לתקן זה בזה ולהכנים זה בזה לא עלתה בידם. יכיון שהביאו לו למשה מיד הכל עלה בידו. וכל אבר ואבר היה עולה ונכנס במקומו. וש"כ ויקם משה את המשכן. וכתוב הוקם המשכן. וזה נתבאר:

ז) **ויקם** משה את המשכן וגו'. א"ר יהודה הקמה שלי היה באיתן האתיות שנבראו בהן שמים וארץ. ולפיכך כל מלאכת המשכן היה בצלאל עושה אותן בסוד ציורי האותיות שנבראו בהן שמים וארץ. יעל כן נקרא בצלאל לפי שהיה יודע בצלאל ציורי האותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ואם לא היה יודע בצלאל זה הסוד לא הי' יכול לעשות אותן מלאכת המשכן מה הטעם. אלא כמו שמשכן העליון לא נתרום ולא נתקני כל עניני אלא בסוד הדומה של אותן האותיות. כמי כן המשכן שלמטה לא נעשה ולא נתתקן אלא בכוח אותיות האלו

מראה מקומות ו) דף רנה. ג) דף רנח ג) דף רנח ד) דף רנד

הוא מגרמיה נבנה. וכן בכל עבודתא דאיהי קדישא איהי אתגליית מגרמיה

ו) **ויביאו** את המשכן אל משה. מאי אל משה. בגין דהא בהדיה שעתא הוה זווגא דמשה לאזדווגא [יג] יע"ד ויביאו את המשכן אל משה כמה דאתיתי כלה לגבי חתן בגין דהא בקדושתא אלעריך לאעלא לכלה לגבי חתן כד"א את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. יאח"כ הוא יביא אליו. כתיב ויבא אליה. וכתיב ויבא משה אל אהל העדות וכאן מאי כתיב ולא יכיל משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וגו'. מאי טעמא בגין דהיא היא מתתקנא. כאמה דאתתקנת ואתקשטת לגבי בעלה ובשעתא דאיהי קא אתקשטת לא יתחזי לבעלה לאעלה לגבה. וע"ד ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. בגין כך ויביאו את המשכן אל משה ג) ודא איהו רזא. דכל אינון דקשרין קשרין דיחודא ומיחדי יחודא דרזא דמהימנותא כל יומא [לד] אינון סלקין לה לכורסיא קדישא עד דאתיין לה לגבי משה. וכיון דאדבקו לה לגבי משה כדין אינון רווחי ברכתא ממקורא דחיי. כד מקשרין קשרא יחידא דכלא בדקא יאות. ורזא דא דכתיב וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה. רווח ברכתא מהתם דדרגא דמשה שרי ביה [לה] ודא איהו סהכמים העושים את כל מלאכת הקדש. בגין דאינון ידעין לסדרא עבודתא דקודשא בדקא חזי. ועל דא כל מאן דגלי לגוותא וקשיר יחודא מסתכלין ביה מי איהי גלותא וקשורא בדקא יאות. ואי הכי גלותא והכי קשורא בדקא יאות כדין אתברך איהו בקדמיתא מאתר דכל ברכאן נפקין ג) הכ"ד וירא משה את כל המלאכה והנה עבו אותה וגו' מיד ויברך אותם משה. ובגין כך ויביאו את המשכן אל משה. דאיהו מאתר דביתא לאחזאה בתקונא דביתא. ולית אלעריך לאחזי תקונא דרזין דילה דלא אתיהיבו לאחרא לאסתכלא ולאחזי בה. בתיקון סתרין ובאינון רזין דילה. בר משה בלחודוי יע"ד ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו. וכד אייתיאו ליה לגבה כלא אייתיאו ליה בבייפין יחידאין כל חד וחד לאתקנא בייפא בבייפא לאעלא דא בדא. וכד הוו בעאן לאתקנא דא בדא ולאעלאה דא בדא לא הוה סליק בידיהון כיון דאייתיאו ליה למשה מיד כלא אסתלק בידיה וכל בייפא ובייפא הוה אסתליק ועאל בדוכתיה. הה"ד ויקם משה את המשכן. וכתיב הוקם המשכן. והא אוקימנא:

ז) **ויקם** משה את המשכן וגו' א"ר יהודה קימא דיליה הוה באינון אתיון דאתברייו בהו שמיא וארעא. ובגין כך כל עבידתן דמשכנא הוה בצלאל עביד לון ברזא דצורפא דאתוון דאתברייו בהון שמיא וארעא ועל דא מקרי בצלאל בגין דהוה ידע בצלאל צורפא דאתוון דאתברייו בהו שמיא וארעא ואי לא דהוה ידע בצלאל לא הוה יכיל לאעבד אינון עבידתן דמשכנא מאי טעמא אלא כמה דמשכנא עלאה לא הוה ולא אתקינו כל עובדוי אלא בהאי רזא דאינון אתוון. אוף הכי משכנא דלתתא לא הוה ולא אתתקן אלא ברזא דאינון אתיין

(יג) מדרגת משה היינו ספירת התפארת עלמא דדבורא להזדוג. עם ספירת הכרכות עלמא דנוקבא שעל שמה נעשה הם בגן [נד' היינו שאומרים קריאת שמע ותפלה בכונה. עי"ז הם מעלים ספירת המלכות לספירת התפארת דזדוג. ורקבר שכל רד ספיע לעולם הזה.
(לה) היינו ספירת התפארת שהיא הכולל של עלמא דדבורא:

תמוון. בגלגל סוס מלרף לימון תתיון וברזא דכל לרופא ולרופא סוס עביד לומנותא. וכל עבידא ועבידא דמסכנא בכל גרופא סוס עביד חד מיומנו וכל מה דלתחזי ליה וכן בכל עבידתן דמסכנא וכל לימון סייפין ותקונין דמסכנא כלא סוס בגריפת לתתיון דסמא קדישא וכד תתא לתקרא ליה לא סוס יכיל לאיקס ליה. מהי טעמא. בגין דרעותא דסליק על לימון לתתיון לא אתמסר אלא למשה בלחודוי ולהיכו סוס ידע סמוא רעותא דסליק לתיון לתתיון ועד"ד לתקס מסכנא על ידיה. דכתיב ויקם מסה ויתן מסה וישם מסה ובגלגל לא סוס ידע ולא היה יכיל לאיקס ליה. ה) רבי יצחק אחר תא חזי ביומא דלתקס מסכנא דלקים ליה יכה כמה דלתמר דכתיב ויקם משה את המשכן דלא היה יכיל לאיקס עד דלוקים ליה לאיכו. למערוניתא דלית רבי לבר כם לתרא לאיקס לה אלא בעלה לוף סכי כל תיון לומנין כלהו אתו לאתקא מסכנא. ולא יכיל לאיקס על ידייהו עד דתתא מסה ומוקים ליה בגין דלאיכו מתריה דביתא [יז] כיון דלוקים מכה ית מסכנא לתתא לתקס מסכנא אחרא לעילא. כמה דחוקמוה דכתיב סוקס ולא פרים על ידא דמאן דלא לתקס אלא מרזא דעלמא עלאה דהיכו סתים וגניז [יח] על ידא דרזא דמסה. בגין לאתתקנא בהדיה ו) בהסוא ייתא דלתקס מסכנא לתבטל ייתא מעלמא לתבטל לא תימא. אלא לסתלק מעלמא דלא יכיל לבלבהה בגין דלא יתבטל יצר הרע מעלמא עד דייתי מלכא מכיחא יקב"ה יחדי בעובדוי. וכדין ז) בלע המות לנצח וכד לתקס מסכנא על ידא דמסה כדין לתפרכת הילא דיצר הרע ותתכפיא ולא סוס יכיל לבלבהה. בהסוא שעתא לתפרס סמא"ל תקיפא רוגזא דסמאלא מעל ח תוקפא דחויא בישא. ולא יכיל לבלבהה על עלמא ולא יכיל לתתחברא ביה בבר כם ולאיסמי ליה. ד) א"ר שמעון תא חזי בהיא שעתא כד שרי מסה לאקמא מסכנא. ושרי לאתקנא תקונא דסייפין לאעלא דא בדא כדין אתרפיו כל סייפין וכל תקונין דסטרא אחרא מסאבא. כד שרי לאתקפא המי סטרא דאיסי קדישא לתרפי סטרא אחרא מסאבא. לתקף דא ולתרפי דא. והא לוקימנא דכל זמנא דהיא בתקיפו לתרפן כל סייפוי דסטרא אחרא. דא מליא ודא חרוב ורזא דא ירישלם ולור חייבא כד מליא דא חרוב דא ועל דא כד לתקף דא לתרפי דא ובגין כך ויקם מסה את המשכן לאתתקנא מרזא דלעילא ולא יתתקף רזא דלתתא. ועל דא מסה דהוא מרזא דנו אספקלריאה דסטרא [יט] אלעריך היכו לאקמא מסכנא. לאחברא מניה ולא מתחברא. סיחרא אלעריך לאחברא מן שמשא ולא מאחרא ה) א"ר חייא תא חזי בזמנא דאתבני בי מקדשא והתעביד אתכפיא סטרא אחרא והסתלק מעלמא וכד מתקס מסכנא על ידא דמסה כדין לתקס לעילא יתתא הס"ד ויקם מסה את המשכן מהו ויקם. אלא דלוקים לה לאסתלקא לעילא לעילא [כא] וע"ד ויקם

האל. בצלאל היה מצרף אותן האותיות. ובסור כל צירוף וצירוף היה עושה האומנות. וכל מלאכה ומלאכה של המשכן היה עושה בכל צירוף אומנות אחת וכל מה שראוי לה. וכן בכל מעשה המשכן וכל אותן דאברים והתקונים של המשכן. הכל הי' נעשה בצירוף האותיות של השם הקדוש. וכאשר בא להקימו לא הי' יכול לדקימו. מה הטעם. לפי שדבר נה העילה על אותן האותיות לא נמסרה אלא למשה בלבדו. והוא היה יודע אותה המחשבה העולה על אותן האותיות. וע"כ הוקם המשכן על ידי. שבתוב ויקם משה. ויתן משה. וישם משה. ובצלאל לא ידע ולא היה יכול לעמוד עליו. ו) רבי יצחק אמר בוא וראה ביום שהוקם המשכן שהקימו משה. כמו שפירשו במה שכתוב ויקם משה את המשכן. שלא היה יכול לעמוד עד שהקימו משה. משל למטרונה שאין רשות לאיש אחר להיכנס אלא בעלה. אף כך כל אותן האומנים כלם באו להקים את המשכן. ולא יכול לעמוד על ידיהם. עד שבא משה והקימו. לפי שהוא אדון הבית [יז] וכיון שהקים משה את המשכן למטה. הוקם משכן אחר למעלה. כמו שביארו במה שכתוב הוקם. ולא פירש על ידי מי. כי רא הוקם אלא מסוד עילם העליון. שהוא נסתר ונעלם [יח] ע"י סוד מדרגת משה. בשביל להתתקן עמו ז) ביום ההיא שהוקם המשכן נתבטלה מיתה מן העולם. נתבטלה אל תאמר. אלא שנסתלקה מן העולם שלא תוכל לשלוט. לפי שלא יתבטל יצר הרע מן העולם עד שיביא מלך המשיח. והקב"ה ישמח במעשיו. אז ז) בלע המות לנצח. וכאשר הוקם המשכן על ידי משה אז נפרד כח היצר הרע ונבנע. ולא היה יכול לשלוט. בשעה ההיא נפרד סמא"ל התקיף. רוגז של כח השמאל. מעל התוקף של הנחש הרע. ולא הי' יכיל לשלוט על העולם. ולא הי' יכיל להתדבר באיש ולפתות אותו. ד) א"ר שמעון בוא וראה בשעה ההיא כאשר התחיל משה להקים המשכן. והתחיל להקן התקון של האברים להכניסם זה בזה. אז נהלשו כל האברים וכל התקונים של צד הטומאה המתועב. כשהתחיל להתחזק זה הצד של הקדושה נחלש צד הטומאה המתועב. זה נתחזק וזה נחלש. והרי ביארנו שכל זמן שהקדושה בתוקף. נחלשים כל האברים של צד הטומאה. זה מלא וזה חרוב. וזה הסד של ירושלים וצור הרשעה. כשנתמלא זו הרבה זו. ולכן כשנתחזק זה נחלש זה. ולפיכך ויקם משה את המשכן. להתחזק מהסוד שלמעלה ולא יתחזק הסוד שלמטה. וע"כ משה שהיה מסוד פנימית מראה המאיר [יח] נצרך הוא להקים המשכן. שהמשכן יאיר ממנו ולא מאחר. הלבנה צריכה להאיר מן אור השמש ולא מאחר. ה) א"ר חייא בוא וראה בזמן שנבנה בית המקדש ונגמר נבנע צד הטומאה ונסתלק מן העולם. וכאשר הוקם המשכן על ידי משה אז הוקם למעלה ולמטה. זש"כ ויקם משה את המשכן. מהו ויקם. אלא שהקים אותה להתעלות מעלה מעלה [כא] וע"כ כתוב ויקם

ויקם

בראה מקומות ח) דף ריח: ט) דף רלו נ) יסודי כ"ה ד) דף רלת ס) דף רנס.

זין הזהר

[יז] כיון ששורש נשמת משה הוא בספירת התפארת. [יח] פי' שהמשכן שלמעלה הוקם מסוד עולם הבינה שהוא עולם סתום וגנוז וענין הקמה זו דיינו שעולם הבינה יאיר בו הארה על ידא דרזא דמשה. פי' על ידי ספירת התפארת בשביל להתתקן בו כי זה שעולם הבינה מאיר בהמשכן שלמעלה שהוא ספירת המלכות על ידי ספירת התפארת היינו התקון שלו: [יט] ספירת התפארת נקראת אספקלריא המאירה שהוא מראה המאיר ומשפיע הארתו בספירת המלכות שנקראת אספקלריא שאינה מאירה. כדמיון השמש השולח הארתו להלבנה. ושרש נשמת משה בהפנימיות של התפארת ושרש נשמת יעקב בהחיצוניות של התפארת בידוע שמשה מלגו ויעקב מלבר: [כא] פי' שספירת מלכות תתעלה ותתקשר ברעולמות העליונים הנסתרים לקבל משם די שפע.

ויקם **משה**. **מי שהיה שפל הקימו**. כמי שהעמיד לזה שנפל. כדמיון **זה לעתיד** לביא כתוב ה) אקים את סוכת דוד הנופלת. כתוב ב) נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל. מהו ולא תוסיף קום. אלא לא **תוסיף** לקום מעצמה. כמי שבזמן אחר יבא קמה מעצמה ולא הקימה הקב"ה. שהרי בגלות מצרים הקב"ה הקימה. **ועשה** כמה נסים בשביל להקימה. ובגלות בבל הקב"ה לא הקימה. **לפי שלא** עשה להם נסים. כי החטא הי' גורם. אלא היא **קמה** מעצמה. ועלו בני הגילה כאילו לא היתה להם גאולה. ולא ריתה אהבת הקב"ה עליהם. לפי שגרם החטא ההוא שנשאו נשים נכריות. ג) וע"כ הקב"ה לא הקימה אז לכנסת ישראל. ולא עשה לה נסים וגבורות בזמן ההוא כראוי. אבל לעתיד לבוא ולא תוסיף קום כתוב. ולא הוסיף לקום מעצמה [מ] אלא הקב"ה יקים לה. שכתוב אקים את סוכת דוד הנופלת. וכתיב ד) ואת דוד מלכם אשר אקים להם. ולפיכך כתוב כאן ויקם משה את המשכן.

ביא וראה כאשר הקים משה המשכן הוקם משכן אחר עמו.. וכמו שהוקם המשכן שלמטה על ידי משה. כמו כן הוקם למעלה ע"י מדרגה ההיא של משה. מניין. שכתיב ויקם משה את המשכן. א"ת דוקא להראות ששני משכנות בסוד של משה הוקמו. א"ר יוסי וכי ויקם משה. והרי אז עוד הכל היה טרם שנתתקן. והקמה אין שייך אלא כאשר נגמר הכל והכנים כל אבר למקומו. מהו ויקם. א"ר יצחק בג' אופנים הקים משה את המשכן. מה כתוב. ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו. באלו ג' אופנים הקים משה את המשכן [מא] ובאלו ג' האופנים נתעלה המשכן ונכנע צד הטומאה. וע"כ כאשר הקים משה לצד הקדושה נכנע צד הטומאה. לפיכך משה הקימו ולא אחר.. במה הקימו. שכתוב ויתן את אדניו. נתן אותן האדנים מתחתיו להקימו עליהם. ושיסובבו בהם אותן הדירים של הפתחים. לפי שאותן האדנים שמהתיו הם היסוד להסיבב של הדירים:

ויתן את אדניו. ביא וראה בשעה ההיא נזדעזע סמא"ל ממקומו וארבעים מרכבות שעמו. וברח ד' מאות פרסה לתוך החפירות של מחילות העפר. ויתן משה אותן האדנים והדזיק צד הקדושה. אז אותן האדנים של צד הטומאה נפלו ונחלש. ה) ועל זה כתיב ויתן את אדניו. מהו ויתן [מב] אלא למדנו שראה משה לפניו סמא"ל דרשע שדיה הולך אצלו לקטרג ל. אז התגבר משה והדזיק בו ועקרו לבניו. ואז הקים את המשכן ונתן את אדני. ככתיב ויתן את אדניו. ויתן בתקיפות. התגבר והתקינם בתוקפו. שלא הי' יכול אדם אחר לשלט עליו וליתן את האדנים במקומם כמשה. שהרי בתיקף רב הקים משה את המשכן. ביום הריא שהוקם המשכן כשהתחיל משה להקימו באחד בניסן היה. ובא הו הזמן יש התגברות של צד הטומאה בעולם. שהרי בימי ניסן כשתראה ראש השור באבים תברח לעליה בך למדנו. ובניסן התחיל משה וראה לסמא"ל שהולך סביביו לערבב לו

ויקם משה. מלן דהוה מחיך מיקמיה. כמלן דמוקים למלן דנפיל כגוונא דא לזמנא דהתי כתיב ה) מקים את סוכה דוד הנופלת כתיב ב) נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל. מהו ולא תוסיף קום. אלא לא תוסיף קום מגרמה. כמה דבזמנא אחרא היה קמת מגרמה ולא מוקים לה קב"ה. דהא בגלותא דמצרים קב"ה מוקים לה ועבד כמה נסין בגין לאקמה לה. ובגלותא דבבל הוא לא מוקים לה. בגין דלא עבד לון נסים. דגרים חוכא אלא היא קיית מגרמה. וסליקו בני גולה כאילו דלא הוה לון פרוקא ולא הוה תיתיבתא דקב"ה עלייהו. בגין דגרם ההיא חוכא דהינון נסים נכריות ג) וע"ד קב"ה לא מוקים לה לכנסת ישראל ולא עבד לה נסין וגבורתן בההוא זמנא כדקא יאות. אבל לעתיד לבוא ולא תוסיף קום כתיב ולא תוסיף קום מגרמה [מ] אלא קב"ה יוקים לה. דכתיב מקים את סוכת דוד הנופלת. וכתיב ד) ואת דוד מלכם אשר אקים להם. ובגין כך כתיב כאן ויקם משה את המשכן. ותא חזי כד מוקים ליה משה למשכנא אתקם משכנא אחרא עמיה.. וכמה דאתקם משכנא דלתתא על ידא דמשה אוף הכי לעילא ע"י ההיא דרגא דמשה. מלן. דכתיב ויקם משה את המשכן. א"ת דייקא לאחזאה דתרי משכנין ברזא דמשה אתקמו. א"ר יוסי וכי ויקם משה. והא כלא עד לא אתקן. וקיימא לאו מיהו אלא כד אסתלים כלא ואתל שייכא בשייפיה. מהו ויקם א"ר יצחק בתלת סגרין מוקים משה את משכנא. מאי כתיב. ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו בהני תלת סגרי מוקים משה את משכנא [מא] ובהני תלת סגרי הסתלק משכנא ואתכפיה סגרא אחרא. ועל"ד כד מוקים משה להאי סגרא אתכפיה סגרא אחרא. בג"כ משה מוקים ליה ולא אחרא.. באתי היקים ליה. דכתיב ויתן את אדניו יהב אינון סמכי דתחותיה לקיימא עלייהו. ולאסחרא בהו אינון לירים דפתחין. בגין דאינון סמכין דתחותייהו אינון קיימא לאסחרא.

ויתן את אדניו. תא חזי בההיא שעתא אזדעזע סמא"ל מאתריה ומ' רתיכין דעמיה. יברח ד' מאה פרסי גו טמירו דנוקבא דעפרא. עאיל מהו אינון סמכין ואתקיף סגרא דא. כדין אינון סמכין דסגרא אחרא נכלו ואתרפו. ה) ועל דא ויתן את אדניו מהי ויתן [מב] הלא אוליפנא דמאן משה לקמיה לסמא"ל חייבא דהוה אזיל לגביה לקטרגא ליה כדין אתקיף ביה משה ואקים ליה קייה ואוקים ליה לאסכנא ייחב לסיכוי דכתיב ויתן את אדניו ויתן בתקיפו. אתרין ואתקין לון בתיקוי דלא יכיל בר נש אחרא לשלטאה עליה ולאיהב סמכין בהתרייהו כמשה. דהא בתקיפו רב אוקים ליה משה. בההוא יומא דאתקם משכנא כד שרי משה לאקמא ליה בחד בניסן הוה. ובההוא יומא תקיפו דסגרא אחרא הוה בעלמא דהא ביומי דניסן רים תורא בדיקנא סליק לא נרא תנינן ובניסן שרי משה יהיה ליה לסמא"ל אזיל כהדמיה לערבבא ליה

מראה מקומות א) עמוס ט' ב) שם ה' ג) דף יח ד) ירמי' ל' ה) דף נפ

זין הזהר

[מ] יל **שפדייק כן** מסה שכתוב לא תוסיף קום ולא כתוב לקום. כי קום הוא גם אופן הצווי. והיינו שכל אחר קורא לחברו ואומר קום. עי **מתי תשבב. קום** קח חרב ביידך ולך. וזה סודה הקמה על ידי התעוררות דלמטה שריא דקמה סגרמה: [מא] **סתרץ** שבמו נוף האדם נחלק **על ג' חלקים** כללים ראש ונוף ויסודות הגוף ש"ב הרגליים כמו כן המשכן. אהל שרבריה שהן היריעות והקרשים והאדנים וכי **שעולה סוסב** על חלק אחר ורמבין יבין דבוד. [מב] מפירש ויתן היינו שיתן, בחו והזקפו לזה שיובל להכניע סתרדו:

ליה. ואתגבר עליה משה יכדין ויתן את אדניו. אתרי הוא ויסב לתתא ואתרי תלן דאתרי ויסב לעילא דא לקבל דא וביומא דאתקם אתי משכנא לתתא התקם מסכנא אחרא קדישא לעילא ומשכנא עלאה דמיר ונגיז אפיק נהורין לכל סטר ואתנהרון עלאין ג) רבי שמעון אמר ויתן את אדניו. כדין אתרי לאתתקפא אתי רוחא דקדושה. וכד אתיסיבו אלין סמכין אסתקיו כלהו דסטרא אחרא ועאלו בנוקבא דתהומא רבא בגין דאסתלק אתי סטרא דקדושה עלאה. ואיהו חולקא לאסתלקא. וכדין אתי סטרא אחרא אסתקיו ועאל בהאיא נוקבא דתהומא. ואלילא דישראל אתבו לא יכיל לאלקאה בעלמא יתיר דלבתר לוף הכי אתבו ואתסיבו ליה עלייהו כבתחלה. ומן היום הדוא לא דיה עבד אלא ליתן איזה חלק בכל לצד הטומאה הדוא. והיינו בס"ד הקרבנות ונסכים ועולות. ביא וראה כי לכך עולה נשרפת כלה באש. להכניע לצד דטומאה ולהתעלות של צד הקדושה. ולפיכך כאשר הקים משה למקום הקדוש הזה נשתקע מקום האחר. בוא וראה ויקם משה. לזה צד הקדושה. ונשתקע צד הטומאה דמתיעב. ויתן. לזה צד הקדושה. ונהלש זה צד הטומאה המתעב. וישם. לזה צד הקדושה. ונכנע זה צד הטומאה המתועב. אח"כ הוזר ואומר ויתן את בריחיו. ואח"כ ויקם. מה הטעם. כדי שתהיה ההתחלה והסוף בקימה. התחיל בקימה וגומר בקימה. לפי שבכל נצרך קימה בהתחלה ובהגמר. בהשורש וההתחלה של צד הטומאה נעשה ה לשות. וזו היא קימה לצד הקדושה. כדי להתקיים ולהתעלות למעלה. להעשות התקשרות אחת כראוי. לפי שכל זמן שהקדושה שולט ועולה. דטומאה נשפלת ונכנעת למטה:

ג) **ויכס** הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. א"ר יהודה מהו מלא ולא מלא בחיר"ק. אלא מלא ודאי שנתמלא מהכל. שנתמלא בראה מן השמש [מג] הלבנה נשתלמה בכל הצדדים ונתמלאה מכל טוב שלמעלה. כאוצר מזון דזה שנתמלאה מכל טוב שבעולם. ג) רבי שמעון אמר ויכס הענן את אהל מועד. **כאשר כסה הענן את המשכן שרתה השכינה בארץ.** ונתבטל ריח דטומאה שהוא קץ כל בשר מן העולם. ונסתלק ונכנס בנקב של תהום רבה. ורוח הקודש היה שורה על העולם. שבתוב ויכס הענן את אהל מועד. וכתוב ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. לפי שרוח הקודש היה שורה על העולם. ורוח הטומאה נסתלק. מלבד שהמשיכו לו אותן הרשעים כמקדם על העולם. שאם הם לא היו ממשיכים אותו על העולם לא היה נמצא יותר. ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה להעבירו מן העולם. שכתיב ד) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר. וכתיב ה) את רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן:

לו. ונתגבר עליו משה. ואז ויתן את אדניו. הוא דתחיל ונתן למטה. יהתחיל מי שהתחיל ויתן למעלה. זה לעומת זה. וביום שהוקם משכן הזה למטה. הוקם משכן אחר קדוש למעלה. ומשכן העליון דנבתר והנעלם הופיע אורות לכל צד והאירו העלמית. ג) רבי שמעון אמר ויתן את אדניו. אז התחיל להתגבר זה הריח של הקדושה. וכאשר נתנו אלו האדנים נשתקעו כלם של צד הטומאה ונכנסו בנקב של תהום רבה. לפי שנתעלה זה הצד של הקדושה העליונה. והוא החלק העומד להתעלות. ואז זה צד הטומאה נשתקע ונכנס בנקב התהום דהוא. ולולא שישראל חטאו לא הי' יכיל לשלט בעולם יתר. כי אח"כ גם כן חטאו והמשיכו אותו עליהם כבתחלה. ומן היום הדוא לא דיה עבד אלא ליתן איזה חלק בכל לצד הטומאה הדוא. והיינו בס"ד הקרבנות ונסכים ועולות. ביא וראה כי לכך עולה נשרפת כלה באש. להכניע לצד דטומאה ולהתעלות של צד הקדושה. ולפיכך כאשר הקים משה למקום הקדוש הזה נשתקע מקום האחר. בוא וראה ויקם משה. לזה צד הקדושה. ונשתקע צד הטומאה דמתועב. ויתן. לזה צד הקדושה. ונהלש זה צד הטומאה המתועב. וישם. לזה צד הקדושה. ונכנע זה צד הטומאה המתועב. אח"כ הוזר ואומר ויתן את בריחיו. ואח"כ ויקם. מה הטעם. כדי שתהיה ההתחלה והסוף בקימה. התחיל בקימה וגומר בקימה. לפי שבכל נצרך קימה בהתחלה ובהגמר. בהשורש וההתחלה של צד הטומאה נעשה ה לשות. וזו היא קימה לצד הקדושה. כדי להתקיים ולהתעלות למעלה. להעשות התקשרות אחת כראוי. לפי שכל זמן שהקדושה שולט ועולה. דטומאה נשפלת ונכנעת למטה:

ג) **ויכס** הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן. א"ר יהודה מהו מלא ולא מלא בחיר"ק. אלא מלא ודאי דאתמלי מכלא דאתמלי מן שמשא [מג] סיהרא שלים בכל סטרין ומלא יכל מודא דלעילא כאיסקפא דא דאתמלי מכל טיבא דעלמא. ג) רבי שמעון אמר ויכס הענן את אהל מועד. כד חפא ענגא ית משכנא ברתא שכינתא בארעא. יתעבר רוח מסאבא דאיהו קץ כל בשר מן עלמא יתסתלק ואעל בנוקבא דתהומא רבא ורוחא קדישא ברא על עלמא. דכתיב ויכס הענן את אהל מועד. וכתיב ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. בגין דרוחא קדישא שרא על עלמא. ורוחא דסאבא אסתלק בר דאמשיכו ליה אינון חייביא כמלקדמין על עלמא דאי אינון לא אמשיכו ליה על עלמא לא אסתכם. ולזמנא דאתי זמין קב"ה לאעברא ליה מעלמא דכתיב ד) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר וכתיב ה) את רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן

מראה מקומות ג) דף רמב ב) מ סז ג) דף רסט ד) ישעי כ"ה ה) זכריי י"ג

זיו הזהר

[מג] ע"י הקמת המשכן הוארה הלבנה. היינו ספירת מלכות שנתעלתה להזדווג עם השמש. היינו ספירת התפארת כלא דעלמא דדכורא לקבל משם הארת השפע כמדה גדולה.

תפלה זו תיקנה איש האלהי הרמ״ק זצ״ל וטוב לאומרה קודם לימוד הזוהר הקדוש

[illegible]

״יושב ״המרומים ״ומשגיח ״התחתונים. אלוה ״לכל ״הנאצלים ״יחיד ״מיוחד ״אדון ״דחיל ״נאמן ״ידין. מאציל כל נאצל. בורא כל נברא. יוצר כל נוצר. עושה כל נעשה. מי יגיע להשיג אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות גודל מעלות נפלאות מעשיך. כל שכן גודל יצירותיך. ומי יחשוב לדעת אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות סתרי סודות הצפונים בבריאתיך. כל שכן וקל וחומר שאין ביכולתנו להשיג קצת מן הקצת וחלק מן החלק של אלף אלפי אלפים ורבי רבבות מן אצילותך. שאדון אחד יחיד ומיוחד מתייחד עמהם יחוד גמור. לכן אב הרחמן סלח ומחל והעבר על כל חטאותי ועונותי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מיום היותי על האדמה עד היום הזה. שכל רמ״ח אברי ושס״ה גידי ונפשי ורוחי ונשמתי כצאן בלי רועה תעינו ופגמנו את אשר לא נוכל לתקן אם לא בשפע הרב הבא מלמעלה מרום מעלת סדר הצנורות לתקן הפגם שגרמנו. ויהי רצון מלפניך י״י אלהי ואלהי אבותי שתזכך נפשי רוחי ונשמתי שאהיה ראוי והגון לעורר מיין תתאין על ידי לימוד ספר הזוהר הקדוש. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. וזכני לאור באור תורתך. ואבינה נועם רזי סודותיה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך י״י צורי וגאלי:

(יכויז) נבת לים עטת יהו ננר יפת ולך אאו

השלמת הזהר

מה שלא נעתק ללשון קודש

א) ספרא דצניעותא

ב) אדרא דמשכנא

ג) אדרא רבא

ד) אדרא זוטא

לחלק שמות

(תרומה קפו) **פרק א** קדמאה. **תא חזי אספרא דצניעותא**
ספרא בדסקיל (ויקרא ח׳) בתקלא

(תנא) דעד לא הוה **מתקלא** לא הוו מסגיחין אפין באפין
ימיכון קדמהין מיתו וזיוגיהון לא אסתכלו והרעא אתבטלת
עד דרשם דכסופא **דכל** כסוכין לבוכי דיקר אתקין יאתסין.
כמי מתקלא תלי באתר דלא הוה. אתקלי ביה אינון דלא
אסתכלו. מתקלא קאים בגוויה. לא אתאחד. ולא אתחזי.
ביה סליקו וביה סלקין דלא הוו והוו ויהוון. סתרא גו
סתרא אתתקן ואזדרן (תרגום) (תרגום קפ״ח כ׳ ובפ״ז דפ״ח ח׳)
דבחד גולגלתא (ב) מלייה (בס) שלא דבדולתא (ג) (בס מ״ר
קכ״ט) קרומא דאוירא אזדרא וסתים (ד) אינון העמר נקי
תליין בסקילא (ה) ירע א (ר״ן בס) דרעוין אתגליא בגלותא
דתתאי (ו) אסגאה פקיחא דלא נאים ונשיר תדירא. אסגאותא
דתתא באסגאיתא דנהירו דעלאה (דביה) (ז) תרין אוקבין
דפרדסקא ואתער רוחא לבלא. ברהטית ברא אלהים את השמים
ואת הארץ שיתא. ברהטית (ברא שית) עלייהו כלהי לתתא
ותליין מסבעם דגולגלתא עד יקירו דיקירותא והארץ תנייא
לאי בהיסבן והא אתיאר. ומסהיא דאתלבייא נפקא דכתיב
מן האדמה אשר ארר ה׳. היתה תהו ובהו יחשך על פני
תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. תליסר תליין
בתליסר יקירו דיקירותא שיתא אלפי שנין תליין בשיתא
קדמאי. שביעאה עלייהו דאתתקן בלמודוי. ואתחריב כלא
בתריסר שעתי דכתיב היתה תהו ובהו וגו׳. תליסר יקיר
לון ברהמי ומתחדשן בקדמיתא וקמו (ס״ קיזי) כל אינון
שיתא בגין דכתיב ברא ולבתר כתיב היתה דהא הות ודאי.
ולבסוף תהו ובהו וחשך (שם פ״ב) וכנגד ה׳ לבדו ביום
ההוא. דגלופין דגליפין כחיזו דחויא אריך ומתפשם לכאן
ולכאן זכבא בריאה. ריאה (אתוקה) אחיד אכתפין אעבר
וזעיס נשיר ונגיז. חד אלהלף יומין זעירין אתגלייא (ר״ל
אתמליא) קולטרא בקטרוי כנפיה בעבדיי אתבר ריאה באיין
דימא רבא דכתיב (תהלים ע״ד) שברת ראשי תנינים על המים
תרין הוו. חד אתחזרו (ל״ד ב) תנינים כתיב חסר. ראשי
כד״ה (יחזקאל ח׳) ודמות על ראשי החיה רקיע. ואתיר אלהים
יהי אור ויהי אור הוינו דכתיב (ת״ס ל״ב) כי הוא אחר ויהי
היא בלמודוי (ויהי בלמודוי) לבתר אתחזרו חד יהו״ה יה״ו
וי״ו ו׳ בתראה שכינתא לתתא כחיה דה׳ שכינתא אסתכם
ובחד מתקלא אתקלו והחיות רגיש ישיב דכתיב וירח אלהים
את האור כי טוב (בס פ״ג) אחרו נדיק כי טוב האי בתקליה
סלקא. קדמאה בלא דוי. וכלא לחד אתחזר אחתא ומ דעתא
בלילן דא בדא ביו״ד ה״א כתרין רמיזין דמתתקן. שיתא
נפרין יעבפא דברשא דגיפת ליבן ממלל רברבן ליבן דא
סתים בין יו״ד וה״א דכתיב (בס מ״ד) זה יאחר לה׳ אני
וזה יקרא בבס יעקב וזה יכתיב ידי לה׳ ובבס ישראל (יבמות)
ממש. זה יאחר לה׳ אני אתתא וכלא אתחר ביד״ו. כלא
בלילן בליען סתים לאימא דהא אתכתת ליה דנפיק מינה.
אבא יתיב ברישא אימא ואתעטיאת ומתכסיאת מיכאן ומיכאן
ווי למאן דגלי עריותהון ואתיר אלהים יהי מאדרא בדקיע
השמים כליע דכר בנוקבא (ס״ בלימי דכר ונוקבא) דכתיב

(משלי י״) **ולדיק יסוד** עולם נהיר יו״ד בתרין ונהיר ומעבר
לנוקבא. אתייחד יו״ד בלמודוי (ובתר כן) סליק בדרגוי לעילא
לעילא אתחסכא נוקבא ואתנהירת לימא ומתכתחא בתרעוי.
אתא תכתחא דכליל בבית מכסייא **פתחא** ואחיד לתתא להאי
ולהאי ווי למחן דגלי פתחא

פרקא תניינא דיקנא (מ״ר מן ד׳ קל״ח עד ה״ב)
מהימנא (דיקנא) לא אדבר בגין דהיא יקירותא דכלא.
מאדנין נפקת ״בסחרנא דבסיפת כליל ומחית חוטא מוזא
בתליסר מתפרס ביקירא. דביקירותא הכי כתיב (ירמיה ג׳) לא
עבר בה איש ולא ישב אדם שם אדם (יקרא מ״ח ח׳) לבר
הוא. אדם לא כליל שכא. כ״ם הים. בתליסר נביעין מבועין
מתפרסן אדבע ב׳ חודוי אסתחרו הכרין לגוכא (״ח לגנתא)
(תיקונא קדמאה) מקמי פתחא דאדנין בא י יקירו לאתתקן.
(תניינא) נחית בבפירו בריאה דשפיין מהאי ריאה לתאי
ריאה קאים. (תליתאה) אורחא דנפיק תחית ״תרין אוקבין
דפרדסקא לאעברא חוטא דכתיב (מבני ל״ט) ותפארתו עבור על
פשע. (רביעאה) תחית שפוון אסחר שערא לריאה אחרה.
(חמישאה) חורהא אחרא נפיק תחותוי (שתיתאה) חפי
תקרובתא דביסמא לריאה לעילא (שביעאה) תרין תכיחין
לאתחזן לאנהרא בוגינין. (תמינאה) מזלא דכלא תליא עד
לבא ביה תליין עלאין ותתאין. (תשיעאה) מינין דתליין לא
נפקין דא מן דא. (עשיראה) הפיין זעירין על גרונא (חד
סר) דיקירו רברבין. מתערין בשיעורא שליש. (תריסר)
(יבא) שפוון אתפנון מכל סטרין זכאה לאלן דנשיק מאינון
נשיקין. (תליסר) בההיא מזלא דכלא נגדין תליסר מטיהין
דאפרסיונא דכיא. כלא בהאי מזלא שכיב וסתים. בזיינא
דמשא תשרי ירחא שביעאה מסתכלי (ירחי) אלין
תריסר (ס״א תליסר) בעלאה עלאה ומתפתחי תריסר
(ס״א תליסר) תרעי דרחמי. בההיא זמנא (ישעיה נ״ה) דרשו
ה׳ בהמצאו כתיב (בראשית ח׳) ויאחר אלהים תדשא הארץ
וגו׳ הייני דכתיב (ויקרא כ״ג) ועניתם את נפשתיכם בתשעה
להדש בערב (ובהאי זמנא). (זכריה ג׳) אדני יהו״ד אתה
החלית וגו׳. יהו״ה אליה בשערוי. והכא ברחיסותא דא
דאתרעא לא אליה יה״ו לא כתיב קיינן יו״ד עלאה יו״ד
תתאה ויאלר ו׳ עלאה ו׳ תתאה (יחי) ו׳ עלאה ו׳ תתאה.
ה׳ בגוויהו כללא דשלימו אליה ולא לכל אסר. אתערו
מהאי אתר אמא דא ואמתיל בחדרא. כתיב ויעש ה׳ אלהים
ה׳ בין יו״ד ליו״ד דיה״ו נבבא דכרדסקא דעתיקא לזעירא
דאנפין בלא ריחא לא אתקיים בה״א אסתכלו. ה״א עלאה
ה״א תתאה דכתיב (ירמיה ה׳) אמה אדני אלהים. ״נבקיעכוי
דקסבין (ריר״) ברוחא דאתקלין יה״ו ״ עלאה דאתעטר בקטרא
(ס״ה בעטרא) דעתיקא היא קרייתא עלאה דאזדרך וסתים ר״א
עלאה דאתעטר ברוחא דנוקבין דכרדסקא דנפיק לאחיין. ו״עלאה
״דבוגינא דקדימותא דאתעטר בסטר יו״ד ה בעטרוי) מתפשטן אתוון
לבתר ואתכללו בזעירא דאנפין כאיה דשרא בגולגלתא אסתכלו
מתכסין בכל נוכא לבללא כלא בעמר נקא. כד תלי
תליין אלין אתוון כד אתי לי זעירא ״אתיישבן ביה אלין
אתוון ואתקרי בהון יו״ד דעתיקא סתים בעטרוי בגין שאלא
אסתכם

דרך אמת א ספר הגנוז ומוגנם: ב הנסקנ במשקל. פיין כפי׳ אתר״ י אלה״ם ג פיין בפר׳ נשא קמ״ב ע״א ד הוא ספר הפנינים. ופיין פר׳ נשא
קכ״ח ע״ב ה״ה אמר ו הרון של כל הר ונות מתגלה על ידי התפלת תחתונים בבעה״ז ז נקבי אתון שעל ידם נושב רוח החיים בעולם
ופס סוד בני נקבי הכיין שבבסם ידו״ד. ויש מפרסים נוקבין דפרדסקא ס״ תרוגות בי פרדסקא בסות פקיד ממו״ה גדיל ותשיב ומשו על התעלרת
התפשטות הכת״ר ולו כ׳ תנונות הנוכרים כפי׳ הא״ ח תקיקה של כל התקיקות אתקן הכ״ל נתנ״ה מבם מרלה ידמיון של נתם אדון בתתפשם לכאן
ולכאן כלומרו כחיוא דחייא וכו׳: ט אחד לאלף יומין זעירין מתגלה קייסה אתת והייו תעיסה בקבלי סעיריו בתכל נתתו ״חתיסה זו הוא תנונות
בת שנתים הנזכר והוא מלשון רז״ל ממם שכת קולט אדם מן המזחילה שני׳ תוסף כידו ושיתה ע״ב ון תעיסה זו נרמז בסכת פ׳ מבשרים
ע״ם ״ כבני מלכים המתחבקין זה פס זה. יא סביב תוהר פס יב פיקבתי לפיל בסמוך ״ יג בסתרבת ת סדיבות של גרור המשקלות נתיסד
שכל והוא מלשון מקבץ מיא נמס׳ נדש שפי׳ דיבוק והכ״ל גרור המשקלות פס כ׳ הכי״ן בבבסם ידו״ד ופיקר המשקל שלם הוא ״ מבם ידו״ד. ופיין ביום
פר׳ כי תשא יד פרבתי נפיל ט״ז ע״ב.

אסתכם ס"א אתפתח באחרא ואינקיב בתרין נוקבין, ואסתכם בתקונין ו"ו אתפתח באחרא דכתיב (בראשית ו') הלך להודי לאיסריס בבילגא דקרדיגותא לתכסיא פתחא. ו' לעילא ו' לתתא ה' לעילא ה' לתתא ו' לעילא יבה לא אסתתם אחרא ולא סליק בהדיס בי רמיזא דרמיז כד אתגליין תרין (באיריתא) ומתחברין בחד דרגא חד רגשא בין לאתפרשא ו"ד כלילן ביו"ד ווי כד אסתלק האי ואתגליין אינון ביסמין דסיפסא סריקין לא עברי (ס"א עבד) לא מת בין בדוכבא. וסחיות רלוא וסיב ברח לך אל חקויך אם תגביס כסר ואם בין כוכבים שים קנך מכס אוריך יתיבא סאדרן דסא. אימתי כד שמא אתגשא וכדין חיירא נפיק ונגולא אודען (תיקונא קדמאה דריסא) חד נגלתא אתפשא בסטריי עלא אלי עלה דתרי נוקבי (תגיינא) תלת חלקין דאתיון רסיסין אתגליין ביה (תליתאה) מוכיסין (ס"א כמוכיסא) כערבאה תלין על נוקבין עמיקין דלא יכיל לאשתא ימיא ומכמאלא הכא חד אורחא לעילא דקיק (רביעאה) מלכא דלא נסיר קפסותא דעלאה בר כד רעוא אסגא ביס. (חמישאה) עיינין דתלת נוקבי בלירתא קיימו אתסחן בחלבא דנסיר. כתיב (בראשית ג') עיניך תראינה ירושלים נוה שלנן וכתיב (שם ח') לדק ילין בה נוה שלנן עתיקא דסתים עיניך כתיב (בתיתאה) חוכמא פרנוסא דזעירא לאסתחודעא תלת שלהובין תתוקדין בנוקבי (שביעאה) דרגא עקימא לאשמע סב ובים, כתיב (שם ח' ב') אני ה' הוא ראשי. וכתיב (דברים ל"ב) אני אמית ואחיה. וכתיב (ישעיה מ"ו) ואני אסבל ואני אסבול (ח"ד ב' תרי"ס ח') הוא עשנו ולו אנחנו (ישע' כ') והוא באחד ומי ישיבנו היא חקרי ואין דכתיב ולא בסיס הוא מאן דלא אודען לעיכא היא מאן דלא אקרי בשמא (ס"א ס"ו) א' כליל (הור) ו' ו' כליל ה' ו א כליל ה"ו (ס"א ס"ו) א' אזל לאלף. אלף אזל לו"ד יו"ד אזל לו"ד דספיס מכל סהיסין דלא מתחברן ביס וד' ווי כד לא נהיר ו' ביו"ד כד אסתלק ו' מן ו"ד בחוכי עלאה עריתא דכלא אסתכם ע"ד כתיב (ויקרא י"ח) ערות אביך לא תגלה ואכד אסתליק יו"ד מן ה"א ע"ד כתיב וערות אחך לא תגלה אמך היא לא תגלה ערותה. אמך היא ודאי (בראשית ג') כי אם לביתה תקרא

פרקא תליתאה תשעה תקונין יקירין אתיסרו לדיקנא כל מה דאתעבר ולא אתגליא עלאה ויקירא אסתכם (ויק') (ס"א דיקנא) נמזיה קרא תקונא קדמאה דדקנא ניחין על ימין מקמי פתרא דהדנין עד ריסא דכוחא (תגיינא). מריסא האי עד ריסא אחרא אסתכם. (תליתאה) אתמות תרין נוקבין אורחא מליא דלא אתחזיא (רביעאה) עלעין אסתפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא חמישאה בסו אתחזיין פפוחין סומקין כוורדא (שתיתאה) בחד הוטא תליין אוכמין תרופין עד הדיי. (שביעאה) שפוון סומקין כוורדא אתפנין (תמינאה) זמירין נתתין בגרינא ומחפיין קדלא (תשיעאה) רברבין וזעירין נגידין (ס"א נגדין יס"ח נחתין) בשקולא באילן האסתכם ניבר ותקיף יאן דאסתכם כתיב (תהלים קי"ח) אין אתנר קראתי יה תשעה אמר דוד עד כל גוים סבבוני אל אסחרא ולאנגא עלי. ותולא אמרך דשא עשב מזריע זרע לזרעו וגו' (בראשית ב') פשעה אלין אתעקרו מטמא שלים

יאסתילו לבחר בשחא שלים דכתיב ויעש ה' אלהים. תקונין דדיקנא בתליסר אסתכלן איהי דהיא עלאה תתאה בתשעה אתחזון. כ"ב אתון אתגליפו בגוויהון (ס"א בגויסון) על האי (ס"א על האי יאן דחזי בחלמיס דיקנא) אלמא דאחיד דקנא דב"ב עלאה בידיה (ס"א הו דהוביע ידיה ויה ידע דבגיס אמהריס) שלים במאריס. שגאין תחותוי יכנעון. כ"ם דיקנא עלאה דלסירא (ס"א אתתאה) בתתאה דעלאה רב חסד אקרי בזעירא אס"ד סתם כד אגסריך אסירו אגבר ואקרי רב חסד (ס"א בידיה הא אתרהין דהא בשלם עם אתריה ובגאיי יכנעון אחותוי דין הוא בדיל דחזא בחלמיס כ"ם אם זכה לחידעתה איה היא דקנא עלאה דסיא נהיר לאתתא איה עלאה רב (ס"א חסד) בחסד אקרי בזעירא חסד סתם. כתיב ויאחר אלהים ישרגו כמיס שרך נפש חיה כלומר (ולא אי"ר) יה אתפשט בהיסו דדא בדא כלא אתרהסן בזמנא הדא חיס שבאן מיס ביסן. בגין דאחר ישרגו אתבלו דא בדא חיס עלאה חיס אתאה חיס עבא חיי ביסא ואחר אלהים נעשה אדם האדם לא כתיב אלא אדם סתם לאפקא אדם דלעילא דאתעביד בשיא בלים כד אסתלים דא אסתלים דא אסתלים דכר ונוקבא לאפלאה כלא ידו"ד סגרא דדכר אלהים סגרא דנוקבא אתבשר דכורא ואתתקן בתקוני כאמא בפומיה דאחת מלכין דאתבשלו אבא אתקייאי דיקין (קת"ב ב') דדכורא תקיפין ברישא בסיפא נייהין. דנוקבא באיפכא. וי"ה קונטירין דקיסרא בעפפיי שריין. ו' זעירא בגוויה אסתכם אי אתבמו דיקין בעא עתיקא לאתא הויא על נוקבא וקינא דזוהרא אתתקן בגוויה לאעבד מדורא ביסא דכתיב ותהר ותלד חת קין קינא אחזורא דרוהין ביסין רועלעילין וקיפורין אתקין ביה. בהאי אדם בתרין בכלל יפרש אתכללו בפרש וכלל שוקין ודרועין יחיא ושאלא דא אתפלג בסגריי. אתתקן דכר ונוקבא יס"ו י דכר ה' נוקבא ו' כתיב וכר יקבה בראש ייברך אתם ייקרא את שמם אדם. דיוקנא ופרנוסא דאדם יתיב על כרסייא כתיב (יחזקאל א') ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו אלעלה

פרקא רביעאה עתיקא עמיר יסתים עירא דאכפין לאתגליא ולא אתגליא דאתגליא באתוון כתיב דאתכסיא בתיס באתוין דלא מתיסבן באתרוי בגין דאיהי לא אתיסבי ביה עלאין ותתאין ויאמר אלהים תלא אמרך נפש חיה לאיגה בסמה ורמס ונו' סיינו דכתיב (בראשית ט') אדם ובהמה יושיע ה'. חד בכללא דאחרא משתכחא בהמה בכללא דאדם (ויקרא ה') אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה משום דאתכלל בכללא דאדם כד נחת אדם דלתתא בדיוקנא עלאה אסתכחו תרין (תזריע מ"ח ב') יחין מתרין סגרין דימינא ושמאלא כליל אדם דימינא נשתא קדישא דשמאלא נפש חיה חד אדם אתפשט שתאלא ואתפשטו אינון בלא נופא כד אתדבקין דא בדא אתיילדן כהאי חיה דאולידת (רזחין) סגיאין בקסרא חדא כ"ב אתון סתים, וכ"ב אתון אתגליין ו' ספיס ו' גליין סתים וגליין באתקלא דפפסין אתקלו ו' נפקין מניה דכר ונוקבא ו"ד בהאי אתר ו' דכר ד' נוקבא בג"ד ד"ו תרין ד"ו דכר ונוקבא. ד"ו אתרין קפלין תרין ו' בלהודוי דכר. ה' נוקבא ה' ד' הות בקדמיתא (ר"פ ב') ומדאתעבדת בי' בנוה (אוירא) אפיקת ו'

הרי

דרך אמת א אותן דאתי סליר סמלמירין לפפול דין כפילם ואו בריקין לא עברי אפילו הפחותים שבכללי דיוים הגדמיות כלם אין להם לו הבקע אבל פופלים פעולת תרף סדין ס"הסמן י"אלו. ומנת בריקין פי' רקים ופוחות כי כן תרגומו של אנשים רקים גוכרין בריקי

ב לעכות בי חיס והמלירים ניבראל ג פי' שאתיים ד ריגשול הקבר כחיקו שקופים ר"ל כי אית ה' דומו על סוד הקבה מוסבעת ואות י' סוד פרתים בחיקה שקוע דהיינו י כתוך פ"ם נרמו אף שתחילתה דין מ"מ סופה רחמים. ומנת בעפפרי פי' בחיקו כי כן תרגום בחיקך בעפעך

ת סוסה וסערה ו כמשקלת סגשות המכריע בין המאזנים שם עשקלו וסיינו בסוד אות ו' מעשה ידו"ד והוא מכריע ז שני גילויים מסבעלם אל הגלוי

שברמוים כאותיות ו"ד מפלת יו"ד וסיינו ד"ו פרצופים בטדע זהו לפי גירסת קפנין ועגירסת קפנין ר"ל שני עמודים תוקים מלמטן רו"ל כפ' ספייא אלף קפל וכו':

(הרי כי נפל אית ד"ו וכי אית פ"ד פרי יפ"ו) אתחזי י' בחזויס כללא דיס"ו. מדאפיקת י' דסוף דכר וזוקבא אתייסבת לבתר ומכסייא לאמא. (בראשית ו') וירא בני אלהים את בנות האדם כיינו דכתיב (יהושע כ') בנים אנשים מרגלים חרם לאמר. מאי בנות האדם דכתיב (מלכים א' ג') אז תבאנה שתים נשים זונות אל המלך בגיניהון כתיב כי ראו כי הכתת אלהים בקרבן וגו' אז תבאנה ולא בקדמיתא דבקיסמרת דקיסרי דבינתן תרין מתחבקן הוו לעילא לתתא נהתו ירתו עפרא אבדו חולקא טבא דהוה בהו. עפרא דכיתלא (ס"א דחמלא) ואתעבר בקוסמא דעבדא. (במות יד) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי אלי דייקא דבר אל בני ישראל ויסעו ויסעו דייקא במזלא הוה תלי דבעא לאיקיר דקנים (בס עז) והיסר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו ע"כ כי אני ה' רופאך להאי דוקא

פרקא חיוכאה. (ישעיה מ) הוי גוי חטא עם כבד עון זרע מרעים בנים וגו'. שבעה דרגין יו"ד ס"ם ו"ם ס"י ו"י אפיק ד' ס"ם הו"י ס"ם אפיק ו"ו ד"ו לבר אסתיר אדם דכר וזוקבא דאיתון ד"ו דכתיב בנים משחיתים. בראשית ברא בראשית מאחר ברא חני מאחר. אב ובן שתים וגויה עדן עלאה דשתים יגניז עדן תתאה נפיק לאתגלגלי (ס"א נמצא ו') ואתגליא יהוה יה אלהים את. הדני חיים ימינא ושמאלא כהדא אסתתפו. הכמיס והת דכתיב (דה"א א' כ"ט) והתפארת והנצח והוד כהדא אבתתפו. המרך דכתיב (תה"ים ח') מה הדר שמך בכל הארץ (ישעיה ו') מלא כל הארץ כבודו יהי רקיע בתוך המים להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים עתיקא לזעירא אתפרש ואתדבק לא אתפרש מים פותא ממלא רברבן נאתעתיק והתדבק בכתרין זעירין בתמנה זינין מים וכתיב (בתדבר יב) ונתן עליו מים מים (ירמיה ט') הוא אלהים חיים ומלך עולם (תה"ים קמ"ז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים (ב"א כ"ה) ואיתה נפש אדני צרורה בצרור ועץ החיים בתוך הגן י"ם יו"ד ה"א אמ"י בין מים לחיים. מים עליונין ומים דלא עליונין רחמין עליונין דרחמין דלא עליונין

ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר ויאחר ה' כד אתיסבת בזעירא מכאן (ב"א כ' אמר בשם אמרו) (לימר) דבר בשם אחרי. דעתיקא שתים קאחר. לא ידון רוחי באדם דלעילא יחיים דבהיא רוחא דאתגשבא דמתרין נוקבין דפרדשקא חשיך לתתא ובגי"כ כתיב (ימי עולם) והיו ימיו מאה ועשרים שנה. יו"ד שלים ולא שלים י' בלחודוי אחה. תרין אתוון תרין זינין אחה יעבדים שנה. י' בלחודי כד אתגליא בזעירא אתיסך בעבר אלפין שנין מכאן כתיב (תהלים ק"ז) ותבא עלי כפשה הנפילים היו בארץ כיינו דכתיב ומשם יפרד יהיה להרבעה ראשים יאחר דאתפרש נגתא מקרי הנפילים דכתיב ואשם יכרד היו בארץ בימים ההם ולא לבתר ומכאן עד דאתא יהושע ובני אלהים ראתעתר עד דאתא שלמה ובנו, ראדם אתכללא הס"ד (דה"א כ') ותבנות תבנות קרי תבנים לא

קאמרי). בני האדם (ג"א דאתרמיו) דאתרמיו מהאי ריחין אחרנין דלא אתכללו בהכתה עלאה דכתיב וה' נתן הכתה לשלאה וכתיב ויחכם מכל האדם איתון דהני לא אתכללו בהדם (מ"ב ס"ל ה') וה' נתן חכמה ה' עלאה. (בס) ויחכם דמינה אתחכם להתא הוה דאתנהגן בבחא אחי הוה אחא קדישא דאתנהגן ביה דלא קדישין לתתא ולא אתנהגן ח"ל בשמא אבי הם הם ולא אבי הם ידו"ד לאו מסתים סתיחא אלא גריעותא ולא גריעותא אבי הם הם מכללא דאדם נפקו כתיב (תהלים ק"ט) אדם ביקר בל ילין. אדם ביקר ביקרו דמלכא. בל ילין בלא ריחא תליסר מלכי קדמא בשבעה שבעה מלכין באדעא אתה יאו נגחי קדמא תשעה דסלקין בדרגין דרשין ברעותהון ולית דימחי בידיהון חמשה מלכין קיימין בבהילי לקמי אדרבע לא יכלין לאיקר אדרבע מלכין נפקין לקדמות אדרבע בהון תלין כעבדין באתכנא לגירון בהו שבעה דרשין שהדין שהדותא ולא קיימי בדוכתייהו אילנא דאבסס יתיב בנו. בעבדו אחיזן ומקנן לפרין תחותוי תגלל חיותא דבליעא בהסוא אילנא בתרי כביסין לאחר בשבעה שמיכין שהרגיס באדרבע היון מתגלגלין באדרבע שפרין הויא דרשים בש"ע דלוגין דלוג על עריין תקפן על נבעתא דכתיב (בר' כ') מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות ובביה בכומיס בשני נקיב בתרין ניסין. כד נגיל ניסא דאתעביד לתלת ריחין. כתיב ויתהלך חנוך את האלהים וכתיב (משלי כ"ג) חנוך לנער על פי דרכו לנער סידוע את האלהים ולא את ה' ואינון בשם זה. כי לקח אותו אלהים להקרא בשתי תלת בתי דינין אדרבע אינון אדרבע בתי דינין דלעילא אדרבע לתתא דכתיב (ויקרא י"ט) לא תעשו עול בחשפט במדה בתשקל ובתשורה דינא קשיא דינא דלא קשיא דינא בשק לא דינא דלא בשקולא דינא רגיא דאתיא לא שלי ולא שלי ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה החל האדם לרב. היינו דכתיב בשם האדם דלעילא. וכתיב על פני האדמה (במות ל"ד) ומשם לא ידע כי קרן עור פניו היינו דכתיב כתנית עור קרן דכתיב (בחיים ח' ע"ו) ויקח שמואל את קרן השמן. לית מסיחה אלא בקרן (תהלים ב' ט') ובשיך תרום קרנו (בס קל"ב) שם אמחיה קרן לדוד היינו עשיראה דמלכא. ואתיא מן יובלא דהיא אימא דכתיב (יהושע ו') והיה במשוך הבקרן היובל. קרן ביובלא אתעבר עשיראה בחימא קרן דנמיל קרן וריוח לאתבא רוחיה ליה והאי קרן דיובלא הוא ויובל ה' וה' נביבא דרוחא לבלא וכלא תייבין לאתריהון דכתיב (ירמיה מ') אתה ה' אלהים כד אתחזי ה' לה' ה' אלהים אתרי שם מלא וכתיב (ישעיה כ') ונשגב ה' לבדו ביום ההוא וה"א כד אתחזר ה' לה' ואסתלק י' כורעניתא אתי לעלייא ואם לא בבביל אדם ידוד לא אתקיים עלאה יכלא אתחרב יע"ד כתיב ונשגב וגו') ע"כ סתים יתהעבר נגיעתא דילכא דהיינו ספרא דצניעותא זכאה (ר"א עמ"ק ד' פ"ק וידע) למאן דעאל ונפק וידע שבילוי ולא רחוי

תניא

דרך אמת א הוא מנכון מתבנה ר"ל במסגלת סקסר להתגבר אוי דינין ר', עקש ושופט שי עת וזמן לבשוב אל הרגש ואל התפלה **ב ש"**
תוכיים והם עו"א ועוא"ל בנפנו תקדוסתן כמ"ש הנפילים היו בארץ וגו' וכסם היה עשרים אל תמנה ונפנו למעה ונתעטרו כמדה שי עגבים
שהן תוקף סדין ר' עסק בפרק הספרים ולא את התתיקין וכלא ר"ל בתעסק לתפעבר כמדרגית בתחת ית בהן כתרין תתאין ד' ביתרתיו פיל
בסמוך **ח** לליס. ועיין כפ' שנת נך קפ"ס ת' ד' כי"ב תיבות אלכסוים שכן תרגום כמסיגה ענה בכבשה ד' תנוק לבנים ר"ל גיסי תני **אר**
לדדים וכסיות המכרים כיניהם התעביד לתלת רוחין. ח נך נך ר"ו ע"ת.

תניא ברזא דרזין דיסא דמלכא אתתקן בחסד ובגבורה אבהאי דיסא תליין שערי נימין על ניין דחיזון כל מסיכותא דמתחדן בהי עלאי ותתאי מארי דמדין מהרי דקשוט ה מארי דמתקלא ג מארי דיבבא מארי דילגא. מארי דדינא מארי דרחמי ומעמי אורייתא ורזי אורייתא דכיון מסתכן כגהו אקרון שערי דמלכא כליהר מסיכותא דאתתכך ממלכא קדישא וכלא נחית מעתיקא סתימאה (וקדישא) מגהא דמלכא פקידותא דהייבא כד אתפקדן בעיבדייהו וכד אתגליין חיבייהו כדין אק' מגהא דמלכא כלו' גבורה התתקף בדיני ואתפסם בסמרוי ודא אסתני ממלאה דעתיקא קדישא דהקרי רגון עיינין דמלכא אסגאותא דכלא אסגאותא דעלמין ותתאין וכל נימון מארי אסגאותא הכי אקרון בעיינין נוונין אתתחדן ונימון נוונין אקרון כל נימון מארי אסגאותא דמלכא כל חד כפיס אורחיה וכלהו נוונין דנימה אקרון כמה דהתחזי אסגאותא דמלכא הכי נוונין מתערין נביני דעיינין אקרון אתר דיהבין אסגאותא לכלהו נוונין מארי אסגאותא הכי נבינין לגבי דלתתא נבינין להבגאותא מהסיא נהרא דנגיד ונפיק אתר לתתיסכא מהסיא נהרא לאסתהאה בחוורא דעתיקא מחלבא דנגיד מאתא דכד גבורה מתפסא ועיינין מלסגן בגוון סומקא כיר עתיקא קדישא הוא רא דיליה ולהבא באתא ואתמלייא מחלבא וינקא לסני (נגנא) ואסתהן כלהו עיינין בסהוא מלבא דאתא דאתנגיד ונכיק תדיר הס"ד (סיר ס) דוהלות בחלב בחלב דאתא דנגיד תדירא ולא פסיק. חומא דמלכא קדישא תקונא דפרלופא כד מתפסין גבורן ומתאחדן כחדא אימון חומא דמלכא קדישא ואימון גבורן מחד גבורה אחידן ינפקין. וכד דינין מתערין ונפקין מסמרייהו לא מתבסמן אלא רבתגנא דחדבחא וכדין כתיב (בראשית ח) וירח ה' את ריח הניחח. אלא חומא דעתיקא דלא אלפריך דחומאה דעתיקא אלא אפיס בכלא אקרי והכיא נהירו דחכמתא סתימאה אקרי חומא דיליה. והיינו דכתיב (תהלים קיח) (תרגום יונתן כתיב) (שיר ח"ח) יתהלו אתעם לך. וע"ד אתער דוד מלכא תהלה לדוד וגו'. מידין דמלכא כד רעוא אסתכא וחמא ינקא ונהירו דעתיקא קדישא אתנהיר מתערין נהירו דתרין מוחי ונהירו דאבא יחיה כל אינון דאקרון מוחי דמלכא ויתלבשין כחדא וכד מתלבשן כחדא אקרון אזני ה' דהא אתקבילת גליתהון דישראל וכדין אתערותא לעב ולבים ובחתעריתה דא מתערין המהרי דגדפין דנשלין קלין דעלמא וכלהו אקרון אזני ה'. הנפיי דמלכא נהירו דאבא וחמא יתכבסיתא דלהון דכרין יסחרין ולהבין בהאי ריסא דיולבא וכרין סהדותא חכתהד במלכא מגייסי. דיוקנא דיולבא יקירותא מכלא מריבא בהרי חסד עלאה וגבורה ונהירו דאבא וחיא אתפלג נהירו דאבא בתלת נהורין ואתא בתרין הא ה' חסד וגבורה בחד נהירא הא ו'. לבתר אתעבר חסד והתלבים (והתכיר) בתרין נהורין דאתנהיר ואינון תמייא וגבורה אתנהיר בחד הא ב'. וכד מתחברן כלהו נהורין כחדא אקרון דיוקנא דמלכא. וכדין כתיב ה' כגבור יצא כמים מלהאות יעיר קנאה וגו'. ספיון דמלכא הכי אתגא כד אתנהיר נהירו דאבא בתלת נהורין. מחד נהורא נהיר חסד עלאה. מחד נהורא אתנהיר נהירו דאקרי מיחא דמלכא וחד נהורא ס"ס תלי עד דאתנהיר נהירו דאתא וכד אתנהיר אתכסיר בחמש נהורין. במאי אתנהיר מחד שבילא דעמיר ונגיז דאתדבק ביה אבא דכתיב (תיבה כח) נתיב לא ידעו עיט וגו' כמה דאתדבק דבורה בנוקבא ואתעברת ואולידת ואפיקת חמש נהורין (ד"ה מאינון חמש) ומאינון חמש נהורין אתגליפו חיסין תרעין דנהורין סגיאין חמשין אינון לקבליהון מ"ם פנים סהיר מ"ם פנים ממא באורייתא אסתאר חד. ואלו חד אתנהיר בכלא וסס ה דאבא הוה תלי כד מתחברן כחדא ואתיישבן במלכא אקרון ספון דמלכא. יבגיני כך נזר מלין דקשוט. יכוחא בהו תליין פתיחתא דפומא מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאק' ת"ת בסיומא דתפארת דכל אורין וכל נוונין אתאחדן ביה דכתיב (משלי יד) ובדעת חדרים ימלאו. והסוא דעת הוא גניז בחיים ומלכא ומלייא כל אדרין והכסדרגין. וכד אתער נהירו דביה ונפיק כדין אקרי פה ה' וספיון דאינון תרין נהורין מחבא ומאימא בסעתא דאתערבן בהסוא נהירו דדעת מתחברן כחדא ומלין אתגזרו בקשוט בהכיח בתבונה ובדעת. וכדין כל מלין דקוב"ה בלין אתגזרו נהרין תלת אלין ועיילין בגו לגו ואתעברו כחד וכד מתחברן בעטורא הד כדין (כ"ה וכד מתחברן תלת אלין בעטורא הד ועיילין בגו לגו ואתעברן בחד כדין) אקרון (סיר ה) הכו מיתקיס וחיגן חיך דמלכא ואקרון מתיקא דמלכא ועל האי כתיב (תהלים נד) פעיתו ורהו כי טוב ה'. ובהאי חיך תליין כל אינון שלימין והורמנין דמלכא דכתיב (שם לב) וברוח כיו כל לבאם בהאי חיך שלימותא דכלא אסתכם וכגין כך כל אתוון דאינון בהאי אתר שלימותא יאתחזיא בהו (ויקרא רב"ע ב') אחה"ע. א (י"ד) נהירו דעתיקא קדישא סתימאה דכל סתימין. ח נהירו דחכמתא דלא אסתכם ולא אתדבק דכתיב (תיבה כח) לא ידע אדם ערכה ה נהירו דחיבא דנהיר ונגיד ונפיק ומסקי לכלא ויינקא לבנין עד דמטי הסוא רבות ומלי לגדיק ואיהו אתקטר בנוקבא אתאה ואתברכא מניה ולא מתפרסין דא מן דא חוור מנו סומק דכתיב (שיר ה) סר המר גבעת הלבנה. ע נהירו דע' עגפין דאתגזו מהאי רוחא דנפיק מן פומא כדין ע' שיחן דקוב"ה לקבליהון בארעא (בראשית מ) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים דהא יעקב אולגא בארעא והינון ע' נכס ע' עגפין. מהלין אתיין נהירין הרבע אחרנין מא נהיר נימ"ל דאיהו אנר מד לגדיקיא דאקרי גמול וע"ד כתיב (ישעיה יח) אז אתענג על ה'. מח' נהיר יו"ד דהיא הכמה כלא אסתים ביו"ד דאיהי כתימא מכל סטרוי ובגין כך לא אסתכם דכתיב (איוב נח) ולא אתנא באחרן אחייה. מה' נהיר כ"ף דאיהו נהירו ומסח רבות דאתגרך מהיאה לאהיא אתר דאתקרי קרן ואתקרי קרן היובל ודא מלכות דוד ובגין כך ליה מסיהא הלא ברזא דכ"ף. ק' מא' נהיר ק' כמה דע' שבעין כך ק' מאה דאינון שלימו והכי הוא ובגין כך בהאי חיך שלימו דכלא (ד"ה שלמא דכלא) וכל מאן דידע רזא דא ואזדהר ביה זכאה הולקיה נופא דמלכא אתפסטותא דתכלרת דגוינין ביה מתחברן. דרועין דמלכא נהירו דחסד וגבורה. ובגין כך ימין ושמאל. מעוי

בדעת

דרך אמת א כגון הבשרות והנימין שחזיר כאן כגון סמה סמה בתיבים כאילדא דנגיר ובאילדא זוטא דסחזיגו וסס רק עולמות נעלמות גנוזות אשר פין לא לאתה ולא יטיבה המעין ן פה ובדאתי ליה ביהיו חם ובלוס בשפרות לו הימין וכיולא בו איזה דברים נבמייס רק רבל רוחניים וסודה מבואר ליודעי תן ב בעלי מבקר בתי ן יעיס לדין סבור ונא תבל רגמור רק נקו כאמצעי שבות רתמיס ומה בשזיר אתריו מארי דרתמי ר"ג בעלי תבל ' ג בעני תרופה והוא רמז אל בעלי דדין המבתגלים ויוגקים מלד הגבורה כנודע ד בעבן המחבת הפולה מהקרבת הקרבנות ומעבן בהוא מסתפקין עלמה בבעלי דיינים כמ"ם ם נת דף פ' ע"ת ה בס כתי מלאכים המעופפים בעולם לבמוס מה שהאדם מוליא מפיו אם טוב אם רע וכן מביאים הדיבור לפני הקב"ה לידון אחד' עליו אשר עליו רמז אלמה הע"ה כי פוף הבמי' יוליך את הקאל והוא מבואר בגידרא רבא וזועא ד נרמים בכם אותיות אתה"ע ופיין ביאורו בפרשת האזינו רל"ה ע"ת.

בדעת אתתקן עייל בריאה אתתקן ואתפשט לגו ובגו נופא סיקין אתאחדן בתרין נהורין והינון תרין נהורין תרעין סיקין ותרין כליין. כלא (בלא ת"ין אתחבר) מתחברן בחד דתרין אתכנס כל רבים וכל מסאה דנופא. ומתמן שריין כל הסא רבות לאתר דאתקרי יסוד עולם יסוד אסהות אתר דאקרי עולם. ומאן מיהו נלא יסוד ועל כן ס' נבאות בת בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין כל מני תקונין אתיין לאתחברא בחד עד דכל רבות קדשא נגיל כלא אלי יסוד ואסדי לנוקבא ומתברכא מניה. אימתי יתברכא מניה בשעתא דאתתקנו דינין דלתתא. וכד דינין מתתקנין לתתא מתתקנין לעילא וכל תיקונין דילהא בחדוותא בשלימי דהינון שמא קדישא וסוד כלא חד. וכדין סוד שארי בגוויהו דכתיב (תהלים פג) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט. וכד דינין לא אתתקנן לתתא כביכול הכי לעילא דכל תקונין לא מתיסרן הכי דהא הוא אסתלקת חיל בגין וכגין לא יזקי דסא ים ד לא אסרי בגיקבא וכל דינין מתגרין אוחוא תקונא שלטא כביכול תקוני מלכא על דינא אסתלקו דכיון דהתי נוקבא לא מתברכא ונדיק לא נטיל וחוא תקונא שלטא הוי לעלמא דינקא מגייסו. אחר רבי אלעזר כל הני תקונין אינא גלי לון בגין דלא יעול בכסופא לעלמא דאתי הסתא אחאי אלמריכי לאתגלאה. אמר ליה רבי אבא הוא דאגא כתבנא מבוגינא קדישא אמינא (בתנינא) לגבי חבריא דהא אינון ידעין מלין והא אלמריך למכדע דכתיב (שמות) וידעתם כי אני ה'. יכתיב וידעו כי אני ה' בגין דאתייסד מלין בלבא. ומכאן ולהלאה סתימין מלין בגוון. זכאה חולקנא בהאי עלמא ובעלמא דאתי דהא עד כען בוגינא קדישא אתעבר במלין דבגוון. תא חזי הנא חזינא ליה בחלמא ושאילנא קמיה דרבי שמעון הא אוליפנא קמיה דמר י' דאיהי חכמה והכי הוא ודאי ה' אמאי איהו ביניה. אמר לי הא חזי הא כתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן מאן הוא נהר דיוצא מעדן דא ביניה. ובגין כך הוא נהר י' סתים בגייה ויו"ד פשוט נרגא דא ייחל סמרוי ודא הוא ס' בגין כך הוא י"ה לבתר אפיקת בן אתוותה דהיהו ו' כגוונא דא ה. לבתר אולידת ואפיקת האי בן ובגין לקחה ובגין כך ה"ו דהא ו' לקחה יתיב ליגרא ליה. ועל כך תגינן במתניתא דילן ס' ד' הוא מרתחבר דכרא אתעבר מחד בן ואקרי ה' לבתר הוגיתת ואפיקת ו' הוא בן וקאים לקמה. ועל האי כתיב ונהר יוצא מעדן מגיה נפיק ודאי להשקות את הגן ליגקא ליה. הוינא אחיד בידים (נ"א ביה) יכביק בידי. אלא בהאי עדונא אתערנא בכי והייך וסוי תלתא יומין דלא אכילנא מידי חד מהדוותא יהד דלא זכינא לאתאי ליה זמנא אחרא ועם כל דא ביה אתקסרנא תדירא. דהא כד נהירא לי שמעתא חמינא דיוקנא דאתל קמאי. וכאלין אינון נדיקיא בעלוות דין ובעלוות דאתי עלייהו כתיב (תהלים קמ) אך צדיקים יודו לשמך נו'.

(פקודי נסת) דתניא אי"ר שמעון אריות ידי בגל תיז לעילא דכד רעותא עלאה לעילא לעילא קיימא על הויה רעותא דלא אתידע ולא אתפס לעלמין ריבא דסתים יתיר לעילא הויה ריבא אביק אלי דאפיק ולא ידיע. ונהיר אחי דנהיר כלא בסתימו רעו דמחשבה עלאה לאדרף אבת־ייהו לאתגלגלא מניה. חד פריסו אתפרס ומנו הוא פריסא ברדיפו דהויה מחשבה עלאה מפי ולא אתי עד הוא פריסא נהיר מאי דנהיר וכדין הויה מחשבה עלאה נהיר בנהירו סתים דלא ידיע והויה יתחשב לא ידיע כדין בשם האי נהירו דמחשבה דלא אתידע בנהירו (דפריסא) דכריסא דקיימא. דנהיר אתאי דלא ידיע ולא אתידע ולא אתגלי. וכדין (האי) דא נהירו דמחשבה דלא אתידע בשם בנהירו דפריסא ונהרין כחדא ואתעבידו תשעה היכלין והיכלין לאו אינון נהורין. ולאו אינון רוחין. ולאו אינון נשמתין. ולא אית מאן דקיימא בהו. רעיתא דכל תשע נהורין קיימי כלהו במחשבה דאיהו חד אבת־ייהו בחשבא כלהו לאדרף אבת־ייהו. בשעתא דקיימי בחשבה ולא אתדבקן ולא אתידיעו. ואלין לא קיימי לאו ברעותא ולאו במחשבה עלאה. תפסין בה ולא תפסין. באלין קיימין כל רזין דמהימנותא וכל אינון נהורין. מרזא דיחשבה עלאה ולאתא כלהו אקרון אין סו"ף עד הכא אינון נהורין ולא אינון ולא אתידעו ולאי הכא רעותא ולא אחשבה כד נהיר מחשבה ולא אתידע מאמן דנהיר וכדין אתלבש יחסתים בו ביה ונהיר מאן דנהיר ואעיל דא בדא עד דאתכלילו כלהו כחדא. בהוא דקרבא כד סליק כלא אתקבר דא בדא ונהיר דא בדא כדין קיימי כלהו בסליקו ומחשבה אתעבר בהיין סו"ף. ההוא נהירו דנהיר אינון אחשבה עלאה (ולא אתידע בה כלל) ולא ידע אינו בה כלל רקרי אין סו"ף. (ומניה) דיליה אתתבה וקייתא ונהיר לאמן דנהיר ועל דא כלא קאים זכאה חולקהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

דרך אמת א חת הקדמי ו והוא סמאל ב' ע אז כמוהם בכח תגבורת הדין מלפעלה והעונש מקבל שפע המר על ידו כי הוא שולל שפע הפליון ויותן התאר ממנו לכל המתחלפים ממנו וכנגדם הע' אומות הטמאים עתן ליעבאל ולכן אמו בגלות המר בדיתה וירם מפפס בעוכר ·
ב נכנזון וחרפש . ג מיין כפרדם כפר פטעות פ' י"ח ותמלא סם ביאורו · ד מנחאר יפה נפרדם שנר הלתמות פ"ג :

אמר אברהם המניה להסיר מכסול מדרך המעיינים אשר לא הופיע עליהם עדיין אור הקבלה הסומע ישמע והמבין יבין כי כל החלות אשר הביא הלהי ר"ם ב"י בזה הספר הקדוש כגון מנחת דגלגלתא שערי דרישא הלבי דמוחא. חופתא דעתיקא חודנין ידין ורגלין וז נתם מהכלים הנשמיים ותמריס אחריס בהם אמר בהם יי' ית' ובפרש באדרה רבא ובאדרא קדישא זוטא כי בהלו הבני מקימות רבו התמריס הללו הלא הוא מורים מדות וספירות ועניינים פנימיים שכליים וכל התמריס שביני החכמים הללו הם לדמיון וסיוים לדברים סת מיס ונעלמים. לא לשום דבר נבמי ומחרי הלילה וחם כי אין דמיון ביני יתי' ובינו בשום נד מהנדדים וכ"ם מנד הענם והתבנית יי' ילילו משניחות אביר:

האדרא רבא קדישא

(נשא קכו) **תניא** אמר ר"ם לחברייא עד איתת ליתיב בקייתא דחד סמכא. כתיב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. יומין זעירין ומארי דחובא דחיין כרוזא קארי כל יומא. ומחנדי חקלא זעירין חיון ואינהו אבשלי (מ"ש בשורי) כרמא. לא אסנחן ולא ידעין לאן אתר חזלין כמה דיאות אתכנשו הבריאה לבי אדרא מלובבין סריין סייפי ורומחי בידיכון אזדרזו בתקוניכון. בעיטא. בחכמתא. בסיכלתנו. בדעתא בחיזו. בידין ברגלין (מ"ש בחילא דידין ורגלין) אחלבו עלייכין למאן (מ"ש למלכא) דברשותיה חיי ומותא למנזר מלין דקשוט מלין דקדישי עליונין נייתי להו. והדאן לאשמע להו ולמנדע להו. יתיב ר"ם ובכה ואמר ווי לי גלינא ווי לי לא גלינא חבריא דהוה תיין אסתיקו. קם רבי אבא ואיל לי ניחא קמיה דמר לגלאה הא כתיב (בס כה) סוד יי' ליראיו והא הבריא אלין דחלין דקב"ה ליון וכבר עתלו באדרא דבי מסכנא מנסין עאלי מנסון נכקי תאנא חתמי חבריא קמיה דר"ם ואסתכמו רבי אלעזר בריה. ורבי אבא. ורבי יהודה. ורבי ייסי בר יעקב. ורבי ילחק. ור' חזקיה בר רב. ורבי חייא ורבי יוסי ורבי ייסא. ידין יהבו לר"ם ואנבנן זקפו לעילא ואעלו בחקלא ביני אילני ויתבו קם ר"ם ולבי לליתיה יתיב בגוויהי ואמר כל חד ישוי ידוי בתיקפוי שוי ידייהו ינסיב לין. כתח ואחר (דברים כו) אחור האים אשר יעשה פסל ומסכה מעבה ידי חרש וסם בסתר ונגו (מ"ש בס הנס) כלם ואמרו אמן פתח ר"ם ואחר עת לעשות לה' אמאי עת לעשות לוי' מבוא דהפרו תורתך. מאי הפרו תורתך תורה דלעילא דאיהי מתבטלא אי לא יתעביד בתקיוני (מ"ש שמא) דא. ולעתיק יומין אתמר כתיב (דברים ג) אשריך ישראל מי כמוך. וכתיב (שמות טו) מי כמוכה באלים יי' קרא לרבי אלעזר בריה איתביה קרייה ולרבי אבא מסברא אחרא ואמר אנן כללא דכולא עד הכתא אתתקנו קריין אסתיקו במעון קלא ואכביתן דא לדא נקבן מאי קלא. קלא דכנופייא עלאה דמתכנפי. הדי ר"ם ואחר (תנחומא ג) יי' שמעתי שמעך יראתי (אחר) (קיח ג) הכתב יאות הוה למהוי דחיל הכן בהביבותא תליא אלתא דכתיב (דברים ו) ואהבת את יי' אלהיך וכתיב (בס ו) מהבתא יי' אתכם וכתיב (אלהי ה) אהבתי אתכם ונו' ר"ם כתב ואמר (משלי יא) הולך רכיל יגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר. הולך רכיל אלו קרא קב"ה (כיון דהתחר רכיל אחרי הולך) אים רכיל מבעי לי' למימר מהן הולך. אלא מאן דלא אתיישב ברוחיה ולא הוי מהימנא ההוא מלה דשמע אזיל בגוויה מחיזרא בחיא עד דרחי לה לבר. מ"ש מסוס דלית בגוויה ריחא דקיומא. אבל מאן דרוחיה רוחא דקיומא ביה רוחיה ריחא דקיומא. ונאמן רוח מכסה דבר. ינאמן רוח קיומא דרוחא (כמי יבשים כב) ותקעתיו יתד במקום נאמן) ברוחא (מ"ש ברזא) תליא מלתא וכתיב (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. ולית עלמא מתקיימא אלא ברזא וכי מי במלי (ה ת ה) עלמא אנמרינן רזא בחלין רזין דרזייא דעתיק יומין דלא אתמסרין אעילו למלכין עלאין עאכ"ו אר"ם לשמיא לא אימא דיניתין (מ"ש דיניתן). לאדעא לא אית דתשעא. דהא אנן קיומי עלאין. תנא רזי דרזין כד פתח ר"ם ברזי דרזין אזדעזע אתרא והברין אתחלחלו גלי ברזא ופתח ואחר. כתיב (בראשית טו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך ונו'. זכאין אתין לדיקייא דאתגלי לכון רזי דרזין דאוריתא דלא אתגליין לקדישי עליונין מאן יסגא בהאי ומאן יזכה בהאי דהוא סהדותא על מהימנותא (דמהימנותא) (דאיר נמתא ונכפין עמין ואיש נהיר אורחא דנהירין כיס לדיקייא לפלגא דאתי הדא הוא דכתיב (משלי ד) והרא לדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. מן הדא אורחא אתכבון לבית מלא ותיסר אורחי דפליג בזעיר אפין דכתיב (תהלים כה) כל אורחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו וגו') דכולה. (קה ב קכט א קנו ה) אלותא ברעותא יהא דלא יתחשב לחובש לגלאה דא ומה יימרון חבריא דהאי קרא קשיא הוא דהא לא הוה ליה למכתב הכי דהא חזיתן כמה מלכים הוו עד דלא ייתין בני ישראל יעד לא יהי מלכא לבני ישראל ומה אתחזי הכא בדא אתערו חבריא. אלא ריא דרזין הוא דלא אלין בני נשא למנדע ולאסתמודע ולמרחש בדעתייהו בהאי דכתיב (קהלת ה) **תאנא** (קה קיב ה) עתיקא דעתיקין אמירא דאמירין עד דלא זמין תקונוי (דמלכא) ועטורי עטורין שירות' וסיומא לא הוה. והוה מנליף ומשער ביה. יפרים קמיה חד פרשא ובה נליף יכיער אלכין ותקיוני לא אתקיימו הה"ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל מלכא קדמאה לבני ישראל קדישא וכלהו דנליפו לא אתקיימו בבמסן אתקרון ולא אתקיימו עד אתגם להו ואתנע להו ולבתר זמנא הוא אסתלק (מ"ש סיס מסתכל) פס"ח בפרשא והתתקן בתיקוניי ותהנא כד סליק ברעיתא למבני אוריתא אמירא תרי אלפי כנין ואפקה מיד אמרה קמיה מאן יבעי להתקנא ולמעבד (קה ה) יתקן בקדמיתא תיקוני אלא בנינוהא דסברא עתיקא דעתיקין סתרא דסתרין אמיר דמיירין אתתקן ואזדמן (כלומר אסתכם ולא אסתכם לא אסתכם ממש. אבל אתתקן. ולית דידע ליה אשום דהוא עתיק דעתיקין) (מ"ש בתיקוני ידיע) כחד שבא דסבין עתיק מעתיקין עתיר מפמירין. ובתיקוני ידיע לא ידיע מארי דחוור כסי (מ"ש בסוייק) ואיזו ביכיסא (מ"ש בולינא) דאנפוי (מ"ש באנפוי) יתיב על כורסייא דסביבין לאנפייא לון. ארבע מאה אלפי עלאין אתפסם חוורא דגולגלתא דריסוי. ומנהירו דהאי חיוורא ירתי לדיקייא לעלמא דאתי ד' מאה עלמין סס"ד (בראשית ב) ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר. בגולגלתא יתבין ובכל יומא תליסר (מ"ש תריסר) אלפי רבא עלאין דנכלין עליי רגלין וסמכין עליי ומאתי גילגלתא נמיף

דרך אמת א כם לינם נכסתדלות הכבנה מנ הקדישה מנקרא כרם הנה הם נסוף הכרם מנהמר כרמי שלי לא נטרתי: ב פרוכת ימסך ג תוחר פניהם

נפיק מלה להסוא דלבר ואלייא לריסיה בכל יומא דכתיב סרתי נמלה מל ומהסוא מלה דאבער מריסיה הסיא דאיהו לבר (בראשית קל) יתערון חתיית לעלמא דאתי (דכתיב (שיר ס) סרתי נמלה מל. מלתי מל לא כתיב אלא נמלה) דכתיב (ישעיה כו) כי מל אורות מלך אורות נהורא דהוורתא דעתיק. ומהסוא מלה מתקיימין קדיכי עליונין והוא (ד ב) מנא דמחני לנדיקייא לעלמא דאתי. ונעיף הסוא מלה לתקלא דתפוחין קדישין הס"ד (בחות טו) ותעל שכבת הבל והנה על פני המדבר דק מחוספס. ומיזו דהסיא מלה חוור. כהאי נוונא דאבנין (מב) דבדולחא דתתחזייא כל נוונין בגייה. הס"ד (במדבר יח) ועינו כעין הבדולח הסי גולגלתא. הוורא דיליה אנהיר לתליסר (רפח) עיבר גליכין בסחרנוי לארבע עיבר בסיטרא חד ולארבע עיבר בסטר' דא בסטר' דאנפוי ולארבע עיבר בסטרא דא לסטרא דאחורא וחד לעילא דגולגלתא (כלומר סטרא דלעילא) ומהאי אתפשט אורכא דאנפוי לתלת מאה ושבעין רבוא עלמין והסוא אתקרי אדם מכיס (כלומר אורכא דאנפין) והאי עתיקא דעתיקין אתקרי אריכא דאנפין. והסיא דלבר אתקרי זעיר אנפין לקבליה דעתיקא סבא קדם קדישין דקדישין וזעיר אנפין (ד ב) כד אסתכל להאי. כלא (פ"ח מלא) דלתתא אתתקן ואנפוי יתפשטין ואריכין בהסוא זמנא אבל לא כל שעתא כמה דעתיקא. ומהאי גולגלתא נפיק חד עיבר חייבר לגולגלתא דזעיר אנפין לתקנא ריסיה ומהאי לסאר גולגלתין דלתתא דלית לין חושבנא. וכל גולגלתא יהבין אגר חיוורתא (פ"ח אורחוהי) (פ"ח אורחוהי) לעתיק יומין כד עאלין בחושבנא תחות ארבעה. ולקבל דא (קיו) בקע לגולגלת לתתא כד עאלין בחושבנא. בחללא דגולגלתא קרומא דאוירא דחכמתא עלאה סתימאה דלא פסק והאי לא סכים (קכט) ולא אתפתח. והאי קרומא אתחפיא על מוחא דאיהי חכמתא סתימאה. ובגיני כך אתכסיא (פ"ח ובגין דאתכסיא) האי הכמתא בהסוא קרומא דלא אתפתח' (פ"ח בנ"ד אקרי חכמתא סתי ואה) והאי מוחא דאיהו האי הכמתא סתימאה. סקים ואתכיך באתריה כחמר עב על דורדייה והיינו דאמרי. סבא דעתיי סתים ומוחיה סתים וסכיך והאי קרומא אתפסק מזעיר אפין ובגיני כך מוחיה אתפשט ונפיק לתלתין ותרין שבילין. הס"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן מ"ש מסיס דקרומא אתפסק דלא מחפיא על מוחא (ועכ"כ קרומא פסיק לתתא) והיינו דתנינן ברישומי אתוון תי"ו רשום רישומ' לעתיק יומין דלית דכוותיה (דביה תליין תמיס דעת סליס מכל סברוי וסתים וסקים וכחמר עב על דורדייה).

תאנא בגולגלתא דריסא תליין אלף תלבין רבוא ושבעת אלפין וחמש מאה קולי דשערי חוור ונקי כחי עתרא כד איהו נקי דלא אסתבך דא בדא דלא לאחזאה ערבובי בתקונוי. אלא כלא על בוריה דלא נפיק מיתא מיתא ושערא מסער'. וכל קולא וקולא אית ביה ארבע יאה ועשר ניתי דשערי כחוסבן קדום וכל ניתא וניתא אית בארבע מאה ועשר עלמין. וכל עלמא ועלמא סתים ונגיז ולית דידע לין בר איהו. ולסים לשבע (פ"ח לארבע) מאה ועשרין עיבר ובכל ניתא וניתא אית מבוע דנפיק ממוחא סתימאה (דבתר כותלא) ונגיד בהסוא ניתא לנייתין דזעיר אנפין. והאי מתקן (פ"ח מזון) מוחיה וכדין נגיד הסוא מוחא לתלתין ותרין שבילין. וכל קולא וקולא מתלבשן. ותליין מתתקנן בתקונא יאה בתקונא שפירא מחפיין על גולגלתא מתתקני קולי דנימין מהאי סטרא ומהאי סטרא עד גולגלתא. ותאנא

דרך אמת א כולא נשקיס.

כל נימא ונימא אקרי (פ"ח איהי) מסיכא דמבועא (פ"ח תמבועין) (פ"ח ואינון מבועין) סתימין דנפקין ממוחא סתימאה ותאנא מסערוי דב"ג אסתמודע מאי סוא מי דינא מי רחמי מכך עבדין עלוי תרבעין סנין. ואבי' כד איהו (הל' בנוני ו"ל בתוך ושנס) עילא בסערוי בתקוניה (פ"ח בדיוקניה) (פ"ח בדיקניה) ובגבינו עינוי קולין דשערי תליין בתקוני נקיי כעמר נקא עד כתפוי עד כתפוי פ"ד אלא עד ריסי דכתפיי דלא אתחזי קולא חסיס דכתיב (ירמיה ב) כי פנו אלי עורף ולא כניס ובע ח סליק אבתרוי דאולין דלא להפייא עלוי דכתיב להייא אזיך פקיחיה שערא דנפיק מבתר אדני כוליה בסקילה לא נפיק דא מן דא תיקונא סנים תקונים יאה תקונא שפירא תחיב לאחוי. סתים ולא סתים. ואלי בתקוניי כ"ם ביה (בחיית פד ב) ועל האי תחיבי בני ישראל לרכבא בלבהון דכתיב הים יי' בקרבנו אם אין בין זעיר אנפין דאקרי יי' ובין אריך אנפין דאקרי אי"ן אחאי אתגנסו. מסוס דלא עבדי בחביבותא אלא בנסיונא דכתיב (שמות יז) ועל נסיתם את יי' לאמר הים יי' בקרבנו אם אין. בפלגותא דשערי אזיל חד אנהיר דנהיר למחתן וסבעין עלאין ואינה נהיר אנהא דז"ל דנהירין ביה נדיקייא לעלאה דתתי הס"ד (מכל ד) ואורח נדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום ומן הסוא אנהא אתפרשא לשית מאה ותליסר אורחין דאוריתא דפלגי בזעיר אפין דכתיב ביה (ויקרא כה) כל אנהות יי' חסד ואמת וגו'. מצחא דגולגלתא רעוא דרעוין רעוא דזעיר אפין לקבלי הסוא רעוא דכתיב (פ"ח מנהא דגולגלתא רגון אקרי הסא רעוא דרעוין אתגלי בהסוא מנהא לקבל דא לתתא. כתיב) (שמות כח) והיה על מצחו תמיד לרצון וגו' והסוא מנהא דאקרי רצון. היא גלוייא דכל ריצא וגולגלתא. דמתכסייא באנבע מאה ועשרין (פ"ח ועשר) עלמין וכד אתגליא אתקבלא נליתהון דישראל. אימתי אתגליא סתיק ר"ם שחל תגיינית אימתי. אר"ש לר' אלעזר בריה אימתי אתגליא ת"ל בשעתא דגלותא (רפח) דאיתה דבתא. א"ל מ"ש א"ל אסוס דהסוא שעתא ביומי דה"ל הלייא דינא לתתא בזעיר אנפין. ובשבת' אתגליא מנהא דאתקרי רצון בהסיא בעתא אסתכך רוגזא ואסתכם רעוא ומתקבלא נליתא הס"ד (תהלים סט) והני תפלתי לך יי' עת רצון. ועת רצון מעתיק יומין לגלאה מנהא ובגיכ אתתקן האי קרא למימריה בגלותא דאנהא בשעתא אר"ש לר' אלעזר בריה בריך ברי לעתיק יומין רעוא דאנהא אסכם בשעתא' דתלעריך ליה ת"ח בשאר (פ"ח בשעתא) דלתתא כד אתגלי מנהא אסתכם חוכא הס"ד (פ"ח ת"ח בשאר דלתתא כד אתגלי מנהא דינא אתער ואסתכם ואתעבי' מנהא דהשנחיתא לחייבי עלמא להיכון דלא מתכסיי בעובדייהו כד"א) (ירמיה ג) ומנה (הל') הסס זונה היה לך מאת הכלם והכא כד אתגלי מנהא תיאיבתא (פ"ח חביבותא) ורעוא סליס אסתכם וכל רוגזין אסתכנו ומתכפיין קשיה. מהאי חלהא (פ"ח דלתתא) נהרין ארבע מאה בתי דינין כד אתגלייא האי עת רגון אכלהו מסתכנין קמיה הס"ד (ד יב) דינא יתיב (כלומר יתיב באתריה ודינא לא אתעביד) ותאנא סטרא לא קאים בסאי אתר מסוס דאתגליא ולא אתכסייא אתגליא דיסתכלון מאדי דדינא

ויסתכהון

ויסתכלון ולא מתעבידו. תאנא הא תנהא מתכסא בתלתן וכבעין אלפין נהירין דבוצינין (ס"א דנהרין). תעדן עלאה. דתניא הית עדן דנהיר לעדן עדן עלאה לא אתגליא והוא סתים בסתימא ולא מתפרסא לאדהין כדקאמרן. והאי עדן דלתתא מתפרס בסבילוי לתלתין ותרין (עיבר) שבילין. ואע"ג דמתפרס הא עדן בסבילוי לית דידע ליה בר הא זעיר אפין ועדן דלעילא לית דידע ליה ולא שבילי בר הוא אריך אנפין. הס"ד (תייב כח) אלהים הבין דרכה והא ידע את מקומה אלהים הבין דרכה דא עדן דלתתא דידע זעיר אפין והוא ידע את מקומה דא עדן דלעילא דידע עתיק יומין סתימה דכלא עינוי דריש דא חוורא אסתיין מאתר עיינין. לית כסותא על עינא. ולית גבינין על עינא מ"ש. דכתיב (תהלים קמא) הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל. ישראל דלעילא. וכתיב (ישעיה לב) אשר עיניך פקוחות ותאנא כל מה דאתי בדרחי לית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא. כ"ש ריש חוורא דלא בעי מדי (ס"א נהירו). אי"ר רבי שמעון לר' אבא למאי הוא רמיזא. א"ל לעוני יתא. דלית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא ולא מיתין ולא בעיין נהורא על עינא. כ"ש עתיקא דעתיקא דלא בעי נהורא. וכ"ש דאיהו משגח לכלא וכלא מתזן מיה ולא נאיס הס"ד הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל דלעילא. כתיב (תהלים לג) הנה עין יי' אל יראיו וכתיב (זכריה ד) עיני יי' המה משוטטים בכל הארץ לא קשיא הא בזעיר אנפין הא באריך אנפין. ובכ"ד תרי כיתין אינון. ואתחברו (ס"א ואתחזרו) לחד עינא דאיהי חוור בגו חוור והויר דכליל כל חוור. חוורא קדמאה נהיר וסליק ונהית לאסתכלא (ס"א לאסתכללא) דלהיר בגרונא. תאנא בשם הני חיורא ואדליק ג' בוצינין דאקרון חוד והדר וחדוש ונסתין בחדוותא בסליוותא בחדוותא. חוורא תניינא נהיר וסליק ונהית וכשיר ונפיק מבתיותא דמ"ת יומא בבוצינא אחעיתא סביעאה ואפיק אדהא ליומא תתה (נ"א) ואפיק אורהא ללבא תתה ואתלבשן כלהו בוצינין דלתתא. אמר ר"ש יאות הוא ועתיק יומין יפקה עינא דא עלך בבעתא דאסתריך ליה תהא הויר בגו חוור וחוור דכליל כל חוור חוורא קדמאה נהיר וסליק ונהית בוצינא דלכסר בראלא ולרמין יהסתן בתחי הוורא כמהן דאסכי נופיה בבוסמין טבין ובריחין על מה דהוו עלי בקדיתא. חוורא תניינא נהית וסליק ונהיר לתלת בוצינין דלכסר יומא ולסתין והסתין בסתי הוורא בראלן דאסכי בבוסמין טבין ובריחין על מה דהוו עלוי בקדמיתא. חוורא תליתאה נהיר וסליק ונהית ונפיק נהירו דחוורא דלגו לגו מן מוחא ובעם בעברא אוכמא כד אסתריך. ובריכא ובמוחא דריכא ונהיר לתלת כתרין דאסתרו כמה דאסתריך לגלאה אי ניחא קמי עתיק סתימה דכלא ותאנא לא סתים הא עינא. ואינון תרין ויתה ורין (ס"א יתחזרו) לחד בגא הוא יומינא. לא הוה (ס"ר לית ביה) במרגנא לא נאים בולא אדמיך ולא בעי נסירותא לית מתן דהגין עליה הוא אגין על כלא והוא אסגה על כלא ובאסגנותא דהאי עינא מתזן כלהו תאנא אי עינא דא אסתים דגעה הדא לא יכלין לקייאה כלהו בג"כ אקרי עינא כקיאה עינא עלאה. עינא קדישא עינא דאסגנותא. עינא דלא אדמיך ולא נאים עינא דסים נפ"ר דכלא. עינא דה"א קיומא דכלא ועל הא כתיב (מיכ כב) טוב עין הוא יבורך. חל תקרי יבורך

הלא יבורך. דהאי אתקרי טוב עין ואנים יבורך לכלא. ותאנא לית נהירו לעינא תתה לאסתחלא מאדמיין תא מאוכמיתא בר כד חזי (ס"ר לאתחזי ס"א אתסחי) ואהאי נפ"ר חיורא דעינא עלאה דקרי טוב עין ולית דידע כד נהיר עינא עלאה דא קדישא ואסחי לעילא תתאה דא בר מיהו ווייתין לדיקייא זכאי עליונין למחמי דא ברוחא דאסכיתא הס"ד (ישעיה ג) כי עין בעין יראו אמיתי בשוב יי' ציון וכתיב אשר עין בעין נראה אתה יי'. ואלילא עינא טבא עלאה דאסגנה ואסחי לעילא תתאה לא יכיל כלמא למיקם רגעא חדא

תאנא בגניע תא דספרא. אסגנותא דעינא תתאה כד אסגנה נהירו עלאה ביה ועייל הוא נהירו דעלאה בתתאה דמניה נהיר כלא הס"ד (במדבר יד) אשר עין בעין נראה אתה יי' כתיב (תה יח לג) הנה עין יי' אל יראיו וכתיב (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטי' בכל הארץ זכו עיני יי' אל יראיו עינא דלעילא לא זכו עיני יי' המה משוטטים עינא דלתתא. דתניא מפני מה זכה יוסף דלא בלעא ביה עינא ביה מפני שזכה לאסתנאה בעינא טבא עלאה הס"ד (בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין אמאי הוא בן פורת עלי עין כלויר על סבת עין דאסתגה ביה וכתיב טוב עין הוא יבורך מ"ש כי נתן מלחמו לדל מ"ש אקרי חד. ת"ח בעימה דתתאה הית עינא ימינא ולית עינא דשמאלא. ואינון תרי בתרי גווני הבל הבא לית עינא שמאלא ואכוייהו בדרגא חד סלקי וכלא ימינא. ובגיני כך עינא חד ולא תרין. ותאנא עינא דא דהוא עינא דאסגנותא בקיאה תדיר. מיכמן תדיר. והדאן (ס"א וחזאן) תדיר דלא הוי סכי לתתאה. דכלילן בסומקא ובאוכמא ובחורא בג' גווני ולא הוה תדיר בקיאה (ס"א דיה גבי) דלית גבאה סיסרא (ס"א כליה גבוני סודרא) (ס"א דיליה עיניה בגבוני דמכסאן) על עינא. וע"ד כתיב (תהלים מד) עירה לאה תיבן יי'. (מלכים ג יט) בקה יי' עיניך. כד אתפקה. אית למאן דאתפקה לעב ולמאן דלא אתפקה לעב. ווי למאן דאתבקה ועינא אתערב בסומקא וסומקא אתחזי לקבליה ומכסיא עינא מאן שאתזיב מניה אבל עתיק יומין עבא דעינא. הוי בגו חוור. מיד דכליל כל חוורי. זכאה חולקיה למאן דיכנה עלויה חד חוור ניוייהו. וע"ד והאי כתיב טוב עין הוא יבורך וכתיב (ישעיה ג) בית יעקב לכו ונלכה באור יי' תאנא (עכ"ד) סמיה דעתיקא כתים מכלא ולא מתפרס באוריתא בר מן אתר חד דאומי זעיר אפין לאברהם דכתיב (בראשית כב) כי נשבעתי נאם יי' לאם דזעיר מכין וכתיב (שם מח) בך יברך ישראל ישראל לעילא. וכתיב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר ליסראל קאמר דא. תניגן עתיק יומין אמרו והאי והאי ספיר תניא כתיב (ד יל ו) הזה הוית עד די כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב כרסון רמיו. מאן הוא. אמר לרבי יהודה קוש בקיומך ותתקן כרסייא דא. א"ר יהודה כתיב (שם) כורסייה שביבין דינור. ועתיק יומין יתיב על הני כרסייא מ"ש דתניא אי עתיק יומין לא יתיב על האי כרסייא לא יכיל לאתקיימא עלמא איקמי הוא כורסייא כד יתיב עתיק יומין עליה לכסיא (ס"א אתכפיא) לההוא כורסייא. ומאן דרכיב שלים בעידנא דנסיל מהאי כרסייא ויתיב על כורסייא אחרא. כורסייא קדישא רמיו דלא שלטא אלא איהו דרכיב ביה עתיק יומין א"ר שמעון לרבי יהודה יתתקן אתרך וייתי בך מעתיק יומין. ת"ח כתיב (ישעיה מא) אני יי' ראשון ואת אחרונים אני הוא כלא הוא והוא סתים מכל

סמרוי

דרך אמת א ומכה בגיעון. ב ומיט ישן. ג שמה כל כחוי כפין שבו הגגיים והוא מפנין רו"ל כמכבת נגש דפיעבר' עמי כדיק כר:

ספרוי. (בהאי) חופמא. תאנא בחופמא אסתמודע כרכופא. ותא חזי מה בין עתיקא לזעיר אפין דא מאריה דחופמא מחד נוקבא חיין ימחד נוקבא חיין דחיין. האי חופמא. הוא פרדסקא דכ"ס נביב רוחא דחיי לזעיר אפין. וקרינן ליה סליחה. והוא נחית רוח אתבסמיתא דרוחא דנפיק (ויהבא) מאינון ניקבי חד רוחא נכיק לזעיר אפין לאתברא (ס"ת חיין מכל סערין חיוו מכל סערי דחיין) ליה בנתא דעד יחד רוחא דחיי דביה זחין לאתברא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא ומסהוא ניקבא אתער ונפיק רוחא ממיחא סתימאה וזמין לאסרגאה על מלכא משיחא דכתיב (ישעיה יא) ונחה עליו רוח יי' רוח חכמה וביגה רוח עצה וגבורה ריח דעת ויראת יי'. הא הכא ד' רוחין והא רוחא חדא חמרינן אחאי תלת. קום רבי ייסי בקיומך קס ר' יוסי ואמר ביומי דמלכא משיחא לא יימרון הד לחד אלף לי חכמתא דכתיב (ירמיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם ובהסוא זחנא יתגר עתיק יומין רוחא דנפיק ממיחא סתימאה דכלא. וכד ישלוף דא. כל רוחין דלתתא יתערון עמיה ויתן חיונו. חיונו (תרין) כתרין קדישין דזעיר אכין ואינון ביתא רוחין ג' רוחין אחרנין דיסבי (ס"ת דסכי) אינון (ס"ת ואינון ביתא רוחין ג' רוחין אינון דכלילן תלת אחרנין) דכתיב רוח חכמה וביגה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי'. דתנינן כתיב (ד"ה א כט) ויסב שלמה על כסא יי' וכתיב (מלכים א ב) שם מעלות לכסא ומלכא משיחא זמין למיתב בכבשה. שיתא אינון ורוחא דעתיק יומין דעלייסי הא שבעה כמה דאתמר (ג' רוחי אינון דכלילן ג' אחרנין) א"ל ר"ש רוחך יגוח לעלמא דאתי. ת"ח כתיב (יחזקאל לז) כה אמר יי' (בראשית קטו א רבה ח) מארבע רוחות באי הרוח וגו'. וכי ארבע רוחי עלמא אלא עבדי הכא. אלא ארבע רוחי יתערון. ג' אינון. ורוחא דעתיקא סתימא ארבע וסכי הוו. דכד יפוק דא נפקין עמיה תלתא דכלילן בגו תלתא אחרנין. וזמין קב"ה לאפקא חד רוחא דכליל מכלהו. דכתיב מארבע רוחות באי הרוח ארבע רוחות באי לא כתיב כאן אלא מארבע רוחות באי. וביומי דמלכא משיחא לא יעברון למילף חד לחד דהא רוחא דילהין דכליל מכל רוחין יודיע כלא הכמה וביגה עצה וגבורה (רוח) דעת ויראת יי' משום רוחא דכליל מכל רוחי. בג"כ כתיב. מארבע רוחות דאינון ארבע דכלילן בשבעה דרגין עלאין דאמרן. ותאנא דכלהו כלילן באי רוחא דעתיקא דעתיקין דנפיק ממוחא סתימאה לנוקבא דחופמא ות"ח מה בין חופמא לחופמא חופמא דעתיקא יומין היין מכל סערוי. חופמא דזעיר הפין כתיב (שמואל ב כב) עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וגו' עלה עשן באפי ומהאוא עשן דליק ביה כד סליק תגנא לבתר. נחליס בערו מיינו מהו ממנו (ג' שמות) מאותו עשן מהסיא חופמא מהאוא הכא. תאנא כד הוה רב רמונא סבא בעי לגלאה לגוהיה אמר לבעל החוטם אני יתפלל לבעל החוטם אני מתחנן. והייני דכתיב (שמות מה) ויתלהי אחטם לך אני קרא לעתיק יומין אמרו. תנא אורכא דחופמא תלת מאה ועי"ה עלמין אתמליין מן הסוא חופמא כלהו מתדבקן בזעיר אפין. האי תוסבחתא דתקונא דחופמא הוא וכל תקוני דעתיק יומין אתחזון ולא אתחזון. אתחזון לאחרי מדין ולא אתחזון לכלא:

פתח ר"ש ואמר ווי מאן דאישים ידוי בדיקנא יקירא עילאה דסבא קדישא ממירא כתיבא דכלא (נ"ל ממיר וסתים מכלא) דיקנא דסביא תוסבחתא דיקנא דסתים ויקיר מכל תקוני. דיקנא דלא ידעין עילאין יתתאין. דיקנא דהיא תוסבחתא דכל תוסבחין דיקנא דלא הוה בר כם נביאה וקדישא דיקרב למחמי ליה. דיקנא דהיא תליא בשערוי עד מבורא דלבא. חוורא כתלגא יקירא דיקרין ממירא דממירין. מהימנותא דמהימנותא דכלא. תאנא בגניעותא דספרא דהאי דיקנא מהימנותא דכלא נפיק מיחודוי ונחית סוחרניה דפומא קדישא ונחית וסליק וחפי בתקרובתא (סני) דבוסמא מבא חוורא יקירא (ס"ת דבדיקניה). ונחית (ס"ת היורא יקירא דדיקניה נחית) בשקילא וחפי עד מבורא. הוא דיקנא יקירא מהימנא שלימא דנגדין ביה י"ג נביעין מבוצין דאשא רבית מבא. בתלת עבר תק ין מתתקנא תקונא קדמאה. מתתקן שערא מלעילא ומהרי מסהוא תקינא דשער ריסיה דסליק בתקונוי ל"ל מאודוי ונחית מקמי פתחא דחיזין בחד חוטא בשקולא מבא עד ריסא דפומא. תקונא תניינא יתתקן שערא מריסא דפומא (וסליק) עד ריסא אחרא דכומא בתקונא שקיל. תקונא תליתאה מאמצעיתא דתחית (ס"ת דאלי) חוטא מתחות תרין נקבין. נפיק חד הוהחא ובערא אתפסק בהסיא אחרא ומלא מהאי ניסא ומהאי ניסא שערא בתקונא שליס סוחרניה דהסוא אוכחא תקונא רביעאה מתתקן שערא (יחיה) תחות פומא מריסא חדא לריסא חדא בתקונא שליס תקונא חמיסאה תחות פומא נפיק אחרא אחרא בשקולא דאחרא דלעילא ומלין תרין אחרין רסיין על פומא מכאן ומכאן. תקונא שתיתאה מתתקן שערא וסליק ונכיק מלרע לעיל לריסא דכומא וחפי תקרובתא דביסמ' מבא עד ריסא דפומא דלעילא ונחית שערא לריסא דפתחא דאוכחא תתאה דפומא. תקונא שביעאה פסיק שערא ואתחזן תרין תפוחין בתקרובתא דבוסמא מבא שפירן ויתן לאחזי. בגיניהון אתקייס עלמא הס"ד (מכלי טו) באור פני מלך חיים. תקונא תמינאה נפיק חד חופא דשערי סוחרני דדיקנא ותליין בשקולא עד מבורא. תקונא תשיעאה מתערבין שערי דיקנא עם אינון שערי דתליין בשקילא (דתליין) ולא נפקי דא מן דא. תקונא עשיראה (מתערבין) נחתין שערי תחות דיקנא והפיין בגרונא תחות דיקנא תקונא חדסר דלא נפקין נימא מן נימא ומתשערן בשיעורא שליס. תקונא תריסר דלא תליין שערי על כומא ובומא אתפני מכל סערוי ויתן שערי סהור סהור ליה. תקונא תליסר דתליין שערי בתחות דיקנא מכאן ומכאן ביקרא יחה ביקרא שפירא. מהפיין עד מבורא. לא אתחזי (ס"ת לאתחזאה) מכל הנפי תקרובתא דבוסמא בר אינון תכוחין שפירין היורין דמפקין חיין לעלאה ומתחיין חדו לזעיר חפין. בתליסר תקונין אלין נגדין ונפקין תליסר מבועין דמבא רבות ונגדין לכל אינון דלתתא. ובהרין בהסוא מבא. ושיחין מהסוא מבא דבתליסר תיקונין אלין בתליסר תקונין אלין אתרשיס דיקנא יקירא סתימאה דכלא דעתיק דעתיקין. מתרי תפוחין שפירן דאנפי נהירין אנפוי דזעיר אנכין וכל חיוור (ס"ת היזור) ושוכן דאסתכלן לתתא נהירין ומתלבשין מסרוא נהורא דלעילא תקונין תליסר אלין אתבסמו בדיקנ' ובכלימות דיקנא בתיקונוי אתקרי ב"ג נאמן. דכל דהאי דיקניה תלי ביה מהימנותא תאנא בגניעותא דספרא תליסר תקונין אלין דתליין בדיקנא יקירא בשביעאה (מנהון) משתכחי בעלמא ומתפתחי בתליסר תרעי דרחמי מאן דאוכיס ידיה לאומאה בכמאן דאימי בתליסר תקוני דיקנא האי בהריך חפין. בזעיר אפין בכמה אחר לר' יצחק קוס בקיומך וכלכל בכלכלה דתקונא דמלכא (ס"ת בדיקנא) קדישא ההיך יתתקנון

קס

ערך אמת א וכביונית. ב כמי בסוא ס כמ סבוסס •

קס רבי יצחק פתח ואמר (מיכה ז) מי אל כמוך נוסא עון
וגו׳ יסוד ירחמנו וגו׳ תתן אמת ליעקב וגו׳. תאנא תליסר
מכילין אתחזון הכא וכלהו נפקין מתליסר מבועין דמשה רבות
דתיקוני דיקנא קדישא עתיקא דעתיקין שמירא דשמירין
תגא תיקונא דדיקנא שיר וסתים עמיר ולא עמיר סתים
ולא סתים בתקונוי ידיע ולא ידיע תקונא קדישא הא
תגין דכל שערא ושערא וכל נימא ונימא לא מתדבקא
להברתה ושהרין גיתין דדיקנא לאתקנא מתקונא דשער רישא
הכא אית לאסתכלא אי כל נימין דשער רישא ונימין דדיקנא
יקירא עלאה בחד נימא אתכללו. (פ״א בחד מתקלא אתקלו)
אמאי אלין אריכין ואלין גא אריכין. אמאי (קיז) גיתין
דדיקנא לא אריכין כולי האי יקרין. ואלין דרישא לא קצין
אלא שעיגין. אלא כל גיתין שקילין דרישא ודיקנא דרישא
אריכין על כתפין למיגד לרישא (דל״א מרישא) (פ״ר תרישא נריש
פת ר) דזעיר אנין מסהרא מסיכא דמוחא למוחא דליה ובגיני
כך לא שוו קצין ועד״ד אתחזון למהוי רכיכי תאנא מאי
(תא א רכב א) דכתיב (תהלים ח) חכמות בחוך תרנה ולבסוף
כתיב ברחובות תתן קולה אמי קרא לתו ריסיה סיכיה ולתו
סיפיה ריסיה אלא חכמות בחוך תרנה כד נגיד ממוחא
סתיאה דאריך אכין לאוחא דזעיר אפין בחיכון גיתין כאלו
מתחברן לבר תרין (בהבת תיא ב רע) תורין אתעביד חד
מוחא בגין דלית קיימא לאוחא תתאה אלא בקיימא דמוחא
עלאה וכד נגיד מאמי להאי כתיב תתן קולה חד. ובגין
דנגיד תמוחא לאוחא באיגון גיתין (כאלו מתחברן לבר תרין
מוחין והתעביד חד אוחא באיגון גיתין) היגון לא אסתכחו
אקסיסין מ״מ משום דאי אסתכחו קסיסין לא נגיד
חכיתא לאוחא בהון בגיני כך לית הכמתא נפקא מבר כם
דאיהו קסיסא (ר״ל קסיא) ומאריה דרונזא דכתיב (תהלים ט)
דברי חכמים בנחת נשמעים ומהכא תוגיכנא מאן דשבריו
דריסיה קסיסן לאו חכיתא מתיסבא עמיה ועד״ד היגון מריכי
למיתי תיעלתא לכלא מאי לכלא למיעל על חוסא דשדרה
דמתסקיין מן מוחא. ובג״ד לא תלי שערא דרישא על שערא
דדיקנא. דשערא דרישא תלי וסליק על ג׳ דגין לאחורוי ולא
תלי על דיקנא משום דלא אלעריך לאתערבא אלין באלין.
דכלהו מתפרסן באחרייהו תגא כלהו שערי בין דרישא בין
דדיקנא כלהו חוורי כתלגא ותאנא איכו דדיקנא קסיסאי
כלהו. מ״מ. משום דא גין תקיפא דתקיפין לאתחסין (ר״ל
לאתחתא) איגון י״ג מכילין תעתיק דעתיקין וסני מכילין תקמי
אודניי שריין והני מכילין סתימין איגון דלא יתערבון באחרנין
(פ״א דאתחסיגו לתתא והכי תגינא מיקרוי אודנוי שריין שערי
משום דבלחודייהו איגון ולא אתערבו באחרנין) ואי תיתא
דלית אחרנין כוותייהו. לא דתניא תליסר מכילין דרחמי
מעתיקא קדישא מי אל כמוך חד. (דז) נוסא עון תרי.
ועובר על פשע תלת לבאריות נחלתו ארבע לא החזיק לעד
אפו חמש. כי חפץ חסד הוא שש בית. יסוד ירחמנו שבעה
יכבוש עוונותינו תמניה ותשליך במצולות יט כל חטאתם
תשעה. תתן אמת ליעקב עשרה. חסד לאברהם חדסר
אשר נשבעת לאבותינו תריסר. מיומי קדם תליסר לקבל
דא אל רחום וחנון ונומר ואיגון לתתא ואי תיתא אשם איך
לא אמר אלין עלאין. (קלח) אלא משם לא אעריך אלא
לאתר דדינא אסתכח ובאתר דדינא אסתכח לא בעי הכי
לאימר. ומשם לא אמר אלא בעידנא דישראל אחבו ודינא
הוה תלייא ובגיני כך לא אמר אשם אלא באתר דדינא
אסתכח. אבל בשאי אתר סדורא דשבתא דעתיק יומין מסדר

נביאה ואיגון תליסר תקונין דדיקנא עלאה קדישא שמירא
דשמירין תקיפין לאברא ולאכפייא כל נזרי דינין. מאן חמו
דיקנא עלאה קדישא שמירא דשמירין דלא אכסיף (קיב) (פ״א
אתכסי) מניה ובג״כ כל שערוי קסיסין ותקיפין בתקונוי.
ואי תיתא אי הכי הא שערי דלתתא איגון אוכמי אחאי לא
הוו דא כדא. דתניא כתיב (שיר ה) קווצותיו תלתלים שחורות
כערב. וכתיב (ד יחל ו) ושער ראשה כעמר נקא. לא קשיא
הא בדיקנא עלאה הא בדיקנא תתאה. וע״ד כד אתייסיבת
אוריתא לישראל אתייסיבת באש שחורס על גבי אש לבנה
ועקרא דאלה משום דהני שערי בגין דממוחא אסתכחו
לאתאחכא לאוחא לתתא ואיגון לעילא מן דיקנא דיקנא בלחודוי
הוא. וכל תיקונוי בלחודיהון אסתכחו. דיקנא בלחודוי. ושערי
בגלוייהו תקונא קדמאה תקונא דשארי מרים׳ דשערי
דרישא ותאנא כל תיקוני דיקנא לא אסתכח אלא (מתומת
דגבר) ממוחא דרישא (פ״א מתיקוני דרישא) והכי לא פרים
שכי הא לא שוו. אלא תקונא דא דנחיה יון רישא דשערי
דרישא שכי אסתכח. (הסר כאן) ומשאי דיקנא אסתמודע
כל מה דהוי ברישא דאלף עליון דתתימין (פ״ה אלף עלמין
תתימין) בעזקא דדכיה עזקא דכליל כל עזקין אורכא
דכל שערא דנהית מקמי אודנוי לא שוו אריכא ולא אתדבק
דא בדא ולא (פ״ל דכלא) נחתין. אלין שערין מכד נגדין
אתמסכן (פ״ל אלא מכד נחתין אלין שערין נגדין ואתמסכן)
ותליין שירותא דתקונא קדמאה תלתין וחד קוני שקילן
אתיסכן עד רישא דפומא. תלת מאה יתשעין נימין אסתכחו
בכל קונא וקונא תלתין יחד קוני שקילין דהוו בתקונא
קדישה תקיפין לאכפייא לתתא כחוסבן א״ל. מהו א״ל
תקוף יכיל ובכל קונא וקונא מתפרסין תלתין וחד עלמין
תקיפין שלמין לאתעיגא. (פ״ל לאתפסמא) (פ״ל לאכפיא
ואתפסלו) ל״ל בהאי סדר ול״ל בהאי סדר וכל עלמא
ועלמא מניה אתפרס לאלף עלמין דכסיכין לעדונא רבא
וכלא סתים ברישא דדיקנא דכליל תקיפא. וכלילן בהאי א״ל
ועם כל דא האי א״ל אתכפייא לרחמי. דרחמי דעתיק יומין
(התכסה) ואתכלל יתפשט ביה אמאי עד פומא משום
דכתיב (שם) דיקנא יתיב וספרין וגו׳ מאי דינא יתיב. יתיב
לאתריה דלא שלטא הה״ד (יבמות ט) פלא יועץ אל גבור
אל הא גבור ואתבסם בדיקנא (פ״ל בדיקנא) קדישא
דעתיק יומין. ורזא דכתיב מי אל כמוך בעתיק יומין אתיר
בתקונא קדמאה דדיקנא קדישא עלאה. עלמא קדמאה
דנפיק מתקונא קדמאה שלים ונחית וסליק לאלף אלפין ורבוא
רבבן מאלי תריסין. ומניה מתאחדין בקסמא בעזקא רבא
עלמא תנינא דנפיק מהאי תקונא שלים ונפיק
ונחית וסליק לשבעה והמ״ין אלף דבנין מאלי דיבבא
ומתאחדן מניה לאכפייא בקודלא בחיורא (פ״ל בחיזרא)
עלמא תליתאה דנפיק מהאי תקונא שלים ונחית
וסליק לכ״ו אלבין מאלי דילגלס ומתאחדן מניה בבוסיגא
לקיסיגרא (פ״ל כבוסיגא לקוסרא) ומהאי תקונא מתכפיין
כלהו ומתבסמן במרירא דדמעין דמתבסמין בימא רבא מאן
חמי תקונא דא דדיקנא קדישא עלאה יקירא דלא אכסיף
מניה מאן חזי שמירותא (פ״ל יקירותא) דקולין דשערי
דתליין מהאי סבא יתיב בעיסרא דעשרין עשרין דכל עשרין
עשרין דלא אתכללו בעשרין עשרין דלא כשאר עשרין
עשרין דעשרין דלתתא מתאחדן מהון ובגין כך הני תקונין
אינון תקונין דלתתא מהון מתאחדין תקוני דאתתקן דאעריך
להתברכא מאן דבעי ברכה דכל תקונין דאתתקן בקבלהון.

ברכאן

ברכאן מסתכמין (לקבליסון) ואתעביד מה דאתעביד. כלא כל בהני תקונין. כלא זקפן לקבליה תקונין דמלכא תקיפ׳ עתיק׳ סתימא דכלא. וכלהו אתבסחן מתיקונין אלין (דמלכא עתיקא) תאנא לי עתיק דעתיקין קדישא דקדישין לא אתתקן בהלין תקונין. לא אסתכלו עלאין יתתאין. וכלא הוי כלא הוי. ותניא עד כמה זהירין אלין (ס״א אתתקן בהלין ל״ג) תקוני דדיקנא. עד תליסר (דלתתא) וכל זמנא דתליסר אלין משתכחין זהירין אלין דלתתא. וכלא בחוסבנא דאלין תליסר. אסתכם דיקנא דמלכא עתיקא יקירא מכלא כלא בחד אינון ממירא ויקירא בגין דאינון יקירא ומסתירא מכלא לא אדכר ביה באתר דאורייתא (ס״א לא תדכר באורייתא) ולא אתגליא. ומה דיקנא אתגליא דיקנא דכסנא רבא עלאה. ומהאי דיקנא נחית לדיקנא דכסנא רבא דלתתא (ומאי דיקנא דכסנא רבא) דיקנא דכסנא רבא בתחנית תקונין אתתקן ובגין כך תחנית תקונין לכסנא רבא כד משחא נחית על דיקניה סס״ד (תהלים קיז) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו׳. ומ״ל דכתיב שבת אחים גם יחד גם לרבות כהן גדול דלתתא דכל זמנא דכסנא רבא דלתתא משחא בכהונא רבא כביכול כהן גדול דלעילא משחא בכסנא רבא. דא תקונא חד דדיקנא דעתיקא סתימא דכלא. א״ל רבי שמעון יאות אמת ר׳ יצחק למחזי ביקירא דתקוני דדיקנא וסבר אפי דעתיק יומין עתיקא דעתיקין. זכאה חולקך וזכאה חולקי עמכון בעלמא דאתי

תקונא תניינא מתתקן שערא מרישא דפומא עד ריסא אחרא דפומא בתקונא שניא קיס ר׳ חזקיה וקאים בקייומך ואוקיר יקרא דתקונא דא דדיקנא קדישא. קס ר׳ חזקיה אמרי ואמר (שיר ה) אני לדודי ועלי תשוקתו מי גרם באני לדודי משוס דעלי תשוקתי משתכל שיינא יאנו חיות נהירא יקירא דבוגינא עילאה נהיר וסליק לתלת מאה והמשה ועברין עיבר וחד הסוך הוא אתסמי בהסוא נהורא כמאן דאתכמי בהסוא נהרא. עמיקא דמיוחי מתפלגין ונהרין ומגדין לכל עיבר ממש דעלוי. וסליק הרוא נהורא בשפתא דימא עלאה עמיקא דכל פתחין עבין ויקרין בהסוא פתחא אתפתחן. אנא שאיל משם (ס״א מהו) פשרא דחמית. פתחו ואמרו משא עון חמיתא אחר דא הוא תקונא תניינא יתיב. א״ר שמעון האידנא אתקשר (ס״א אתבשם) עלמא בריך אנת רבי חזקיה לעתיקא דעתיקין אמר ר״ש כלהו בוגינין חברין דחתיין בהאי עזקא קדישא אסהדנא עלי שמייא עלאין דעלאין וארעא קדישא עלאה דעלאה. דאנא חמי השתא מה דלא חמא ב״נ מיומא דסליק משה זמנא תניינא לעורא דסיני דאנא חמינא אנפאי נהירין כנהירא דשמשא תקיפא דזמין למיפק באסווהא לעלמא דכתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם ירא שמי שמש לדקה ומרפא בכנפיה ועוד דאנא ידענא דאנפאי נהירין ומשה לא ידע ולא אסתכל סס״ד (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו ועוד דהנא חמי בעיני תליסר מכילין גליפין קמאי ונהירין כבוגינין. וכד אתפרים כל חד מנייהו מפומיכון אסתליק ואתתקן ואתעבר ואתעמר בממירותא דתקוני דדיקנא כל אחרנין אסתא ן ובעוד כל חד מתפרש בפומייכו נהיר ואתעבר ויתיב כמלכא בגו חילוי. וכד אסתיים לאתפרשא סליק ואתעבר בעשרא קדישא ואתתקן יאתעמר ויתיב בתקוני דדיקנא קדישא וכן לכל חד וחד. אזדרזו הברין קדישין דהא בקיומא דא לא יסא עד דייתי מלכא משיחא. קוס ר׳ חזקיה תניינא. ואוקיר תיקונא עליתאה דדיקנא קדישא תנא. עד לא קס ר׳ חזקיה קלא

נפק ואמר אין מלאך אחד עושה שתי שליחות. אתרגים ר״ש ואמר ודאי כל חד וחד באתריה. ואנא ור׳ אלעזר ברי ור׳ אבא אשתלים שלימתא עלאה קוס ר׳ חייא קס ר׳ חייא פתח ואמר (ישעיה מ) ואומר אשה יי׳ אלהים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי וכי ירמיה לא סוה ידע למלאה והא כמה מלולין נפקי מפומוי עד לא אחר דא והוא אמר מלה כדיבא דכתיב הנה לא ידעתי דבר. אלא (תהלים). מ״ז דאיהו אמר על דא אלא אני תאנא מה בין דבור לאמירה. אמירה הוא דלא בעי לארמא קלא דבור בעי לארמא קלא ולאכרזא מלין דכתיב (שיר ה) ודבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. ותאנא כל עלמא אחוי הוא דבור וכל עלמא אזדעזעו ובגין כך כתיב ודבר ולא כתיב ויאמר אף הכא כתיב הנה לא ידעתי דבר לאכרזא מלה ולאוכחא ברוח קדשא לעלמא אי הכי הא כתיב ודבר יי׳ אל משה לאחר אלא מאן הוא נביאה עלאה כמשה דלא זכה ב״נ כוותיה. דהוא שמע דבור בהכרזה ולא דהיל ולא אזדעזע ואחר נביאים אזדעזעו אבי׳ באתירה ודחלין בדחילו. ותאנא תקונא קדמאה דדיקנא ותניינא לאחבא (ס״א לאקפא) (ס״א לחייתה) לתליתאה דכתיב (איוב נא) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. (תרי יומתי) ות״ח דתרין תקונין קדמאין למיתי לתליתאה הוו דהוא תקונא תליתאה יתאחזיתא דתחות חוטרא מתחות תרין נוקבין. נפיק חד אתרא. ושערא אפסיק (ס״א אתפסק) בהסוא אתרא אתאי אתפסק מנוס (דכתיב ועיבר על פשע) דהאי אורחא אתתקן לתעברא ביה. ובגין כך יתיב תחות נוקבי חוטרי האי אורחא. ושערא לא אתרבי בהאי אורחא משוס דכתיב ועובר על פשע למיהב תעברא עד (ס״א על) פוטיא קדישא דיומא סלחתי. תאנא כמה ערקיבאתא מתכאן לסהיא פוטיא ולא אתגלי לחד מנייהו. דהא אסתלק ואתעבר. ידיע ולא ידיע. תאנא בגיעותא דספרא מהו דכתיב פשע. זכו עובר לא זכו פשע. (מהי משמע עובר על פשע. שפע. דאקדיש ס״ן לפ״ה לא זכו עומד ולא עובר) (האי) בזעיר אנפין. מאי בין האי לאהאי בזעיר אפין. כד נחית הסוא אורחא מתחות נוקבי חוטמי כתיב (במדבר יב) ויחר אף יי׳ בם וילך מאי וילך דכפיק רוחא דרוגזא מאינון נוקבי ויתאן דאשתכח קמיה אויל ולא אשתכח הסס״ד (ישעיה מ) כי רוח יי׳ נשבה בו (ס״א כי רוח עברה בו ותיבו) ואינון. באריך אפין כתיב (מיכה ז) ועובר על פשע. וכתיב (איוב לו) ורוח עברה ותטהרם. ותאנא הכא כתיב עובר על פשע בהסוא אורחא שתם (במות יב) ועבר יי׳ לנגף את מצרים. זכאה חולקיה דמאן דזכי לאהאי. ודא הוא תקונא תליתאה (דאורחא) דדיקנא יקירא קדישא עלאה עתיקא דעתיקי. אחר ר״ש ודאי קב״ה יבני להוסבא לך ויחדי לתגנא עלך. ותאנא מאי דכתיב (ישעיה סה) שוש אשיש ביי׳ בעתיק יומין אתמר. דהא הוא חדוותא דכלא. תאנא בשעתא דאתגלי האי אורחא דדיקנא דעתיק יומין. כלהו מארי דיבבא וילדי ומאריהון דדינא סתימין וסתיקין ולית דיפתח פטרא לאבאסא. משוס דהאי אורחא אתגליית לתקנא. ומהאי. מאן דאחיד (ס״א דאחית) ומזהר (ס״א משוס דהאי אורחא סימנא לסתיקותא ומסתי הוא מאן דאחזי ומזהר) לאתקאה. להאי אורחא רשיס. דהוא סימנא דעתיקא קדישא תקונא רביעאה מתתקן שערא (ומחית) תחות פומא מרישא חדא לריסא חדא. הס״ד (מיכה ז) לאחרית נחלתו. כד״א (מלכים ב יט) ונשאת תפלה בעד שארית הנשאה שמלאה ממש. שארית דכתיב (נחמיה ג) שארית ישראל לא יעשו עולה.

תקונא

תקונא המיסאה נכיק אורחא אחרא מתחות פומא הס"ד (מיכה ז) לא סחזיק לעד אפו. קום רבי יוסי קם ר' יסי פתח ואמר (תהלים קיד) הסרי העם סככה לו אסרי העם ביי' אלהיו אסרי העם סככה לו מסו סכסה לו כד"א (אסתר ז) והמת המלך סכסה סכיך חרונזיס ד"ת סכיך ברונזיס הס"ד (בחוקר יא) ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג דא הוא דיהא דדייני אסרי העם ביי' אלהיו. רחמי דרחמי. ד"א סכסה סמא דכליל כל סמכן. וקב"ה מעבר רוגזיס ואנא ביה לזעיר אנכין ומעביר על כל אינון דלבר דתניא אורחא עלאה דדיקנא קדישא (עלאה עתיקא דעתיקי) דאיהו נהית (בדיקניה) תחות ניקבי דהומטא דעתיקי. והכי אורחא דלתתא סקילן אינון בכלא. דא לעילא ודא לתתא לעילא עובר על פשע לתתא לא סחזיק לעד אפו. ותנינן לא סחזיק דלא אית אתר למיתב. כמה דלעילא יהיב אתרא לאעברא כך לתתא יהיב אתר לאעברא תנא בכל אתר דבהאי עתיקא מיזרא דכלא אורחא אתגליא מב לכלהו דלתתא דהא אתחזי עיטא למעבד מב לכלא מאן דסתיים ולא אתגליא ליה עיטא ולית מאן דידע ליה אלא הוא עלאה עתיקא דעתיקי ועל האי כתיב (תהלים לג) מה גדלו מעשיך יי' מאוד עמקו מחשבותיך. אר"ש יתתקון עובדך לעלמא דאתי מעם עתיקא דעתיקין. תקונא סתיתאה מתתקן סערא וסליק מלרע לעילא וחפי תקריבתא דבוסמא סבא עד ריסא דפומא דלעילא ונהית סערא (דריסא) לריסא דפתחא דאורחא תתאה דפומא קום ר' ייסא ואתקין תקונא דא קם ר' ייסא פתח ואמר (יחזקאל ד) וחסדי מאתך לא ימוש. וכתיב ובחסד עולם רחמתיך. הני קראי קשיין אהדדי ולא אקשו דתנינן אית חסד ואית חסד. אית חסד דלגו ואית חסד דלבר חסד דלגו הא דאתמר דעתיקא דעתיקין והוא סתים בסערא דא דדיקנא דהקרי פאת הזקן. ולא בעי ב"כ לאחבלא האי סערא משום האי חסד דלגו דעתיק יומין ובג"כ בכהן דלתתא כתיב ביה (ויקרא כא) לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו מ"ש בגין דלא לאחבלא אורחוי דחסד דעתיקא דכהן מסערא דא קא אתו. ותאנא בגיעותא דספרא בכלא אנטריך חסד לאתרבאה ולאיבני ולא לקטעא ליה ולא אשתני מעלמא והאי דכתיב וחסדי מאתך לא ימוש. חסד דעתיק יומין. ובחסד עולם. חסד דאקרי חסד עולם והאי הוא אחרא דז"א דכתיב (תהלים קג) ומרתי עולם חסד יבנה והאי חסד דעתיק דעתיקין הוא חסד דקשוט וחסד דקשוט לאו בחיי נופא אתמר אלא בחיי דנשמתא. ובג"כ כתיב (מיכה ז) כי חפץ חסד הוא. דא הוא תקונא סתיתאה דדיקנא יקירא דעתיק דעתיקי. תקונא סביעאה פסיק סערא ואתחזן ב' תפוחין בתקריבתא דבוסמא סכירן ויאן למחזי. כתיב ר"ש ואמר (שיר ג) כתפוח בעצי היער וגומר מה תפוח זה כליל בתלת גוונין. כך קב"ה תרין תפוחין כליל סיתא גוונא ותרין תפוחין אלין דאינון תקונא ז' אינון כללא דכל סיתא תקונין דאמינא. ובגיניהון אתקייס (משלי טז) בהור כמי מלך חייס ותאנא מהני תפוחין נפקין חיין לעלמא ומחזיין חידו לזעיר אנפין כתיב (נחמיה ו) יאר יי' פניו אליך וכתיב בהור פני מלך חייס. בהור פני מלך אלין מיכן תרין תפוחין דהקר בתא דבוסמא דאמינא. יאר יי' פניו אליך פנים לבר דכד נהרין מתברך עלמא. ותאנא כל זמן דהאי בוליני לבר נהירין. כל עלמא מתברך ולא אסתכח רוגזא בעלמא ומה אי האי לבר כך תרין תפוחין דנהרין תדירא דהדאן עלאי. תנא כד אסתליין תרין תפוחין אלין אתחזי זעיר אפין בחדוותא וכל חיוין ביליכין לתתא בחדוותא. וכל אינון דלתתא נהרין וכל עלמין חדאן וסלימין מכל סליחותא. וכלא חדאן ונהרין. וכל סיבו לא פסיק. כלהו אתמליין בסעתא חדא. כלהו חדאן בסעתא חדא. פ"ת פנים לבר אית זמן דנהרין ואית זמן דלא נהרין ובג"כ כתיב יאר יי' פניו אליך. (תהלים סז) יאר פניו אתו סלם. ומכלל דלא הוי תדירא אלא כד אתגליין תפוחין דלעילא. תאנא אלין תפוחין דסתימין נהירין ונהירין תדירא. ומנהון נהירין לתלת מאה וסבעין עיבר. וכל סיתא תקונין קדמאין דבדיקנא ביס כלילן. הס"ד (מיכה ז) יסוב ירחמנו. יסוב מכלל דזחנין אמירין וזמנין אתגליין הכא הוא יסוב ירחמנו. ובהאי לתתא הוא ואמת. דא הוא תקונא סביעאה דכליל סיתא בתרין תפוחין דבעתיקא דעתיקין. תקונא תמינאה נפיק חד חוטא דסערי סוחרניס דדיקנא ותליין בסקולא עד מבורא. קום אלעזר ברי אתקין תקונא דא קם רבי אלעזר (בריה) פתח ואמר הכל תלוי במזל ואפילו ס"ת בהיכל. מלה דא אוקימנא בספרא דנגיעותא והכא אית לאסתכלא וכי הכל תלוי במזל ותנינן ס"ת קדם ונרתקו קדם והסיכל קדם. וכתיב (ישעיה ו) וקרא זה אל זה ואמר קד"ק הא תלת אינון. וס"ת לקבלסון נרתקו קדם והסיכל קדם והוא קדום. והתורה נתנה בג' קדושות. בשלש מעלות בימים שלשה בכינה בשלש לוחות וארון והיכל בס"ת תליא ואיהו תלייא במזל וכתיב (ירמיה י) ומאותות השמים אל תחתו. מאן דאיהו בקדושות הללו להוי תליא ביזולא. אלא הכי איקימנא בספרא דנגיעותא האי חוטא יקירא קדישא דכל סערי דדיקנא תליין ביה אתקרי מזל. מ"ש משום דכל קדשי קודשין דקודשיא בהאי מזלא תליין. וס"ת אע"ג דאיהו קדוש לא חל עליה עשר קדושין עד דעייל להיכל. כיון דעייל להיכל התקרי קדוש בעשר קדושות. כגוונא דלעילא דלא אתקרי היכל אלא כד אתחברן עשר קדושות. ותאנא הכל תלוי במזל דאיהו האי חוטא יקירא קדישא דכל סערין תליין ביה. אמאי אקרי מזל. משום דמניה תליין מזלי ומזלי מניה עלמין ותתאין. ובג"כ איהי תלייא. וביה תליין כל מלי דעלמא עלאין ותתאין ואפילו ס"ת שבהיכל דמתעטר בעשר קדושות לא נפיק מכלליה עם עשר קדושין וכלהו תליין בהאי ומאן דחמי להאי תקונא אתכבשן הוביהין מקמיה ומתכניין הס"ד (מיכה ז) יכבוש עונותינו. א"ל ר"ש בריך ברי לקודשא דקדישין עתיק מכלא.

תקונא תשיעאה מתערבין סערי עם אינון סערי דתליין ולא נפקין דא מן דא. קום ר' אבא. קם ר' אבא ואמר אלין (אינון) סערי דמתערבין עם אינון דתליין אקרון מזולות יש משום דנפקי מיזותרי מוהא ומהאי אתרא רמיו כל מארי דתבעין חיבי דבני נשא ומתכניין אר"ש בריך תהא לעתיק יומין תקונא עשיראה נהתין סערי תחות דיקנא והכיין בגרונא תחות דיקנא קום ר' יהודה. קם ר' יהודה פתח ואמר (ישעיה מח) ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד יי' וגו'. מכני כהד יי' הא אתידע דמאן דהיהו לבר פהד יי' אתקרי ומהדר נאמו אינון סערי דתחות דיקנא יאתקרון הדר נאמו. תרי. תיקונא עשיראה (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. וחד סר. דלא נפקא נימא מן נימא. חסד לאברהם:

תקונא דתריסר דלא תליין סערי על פומא ופומא אתפני מכל סערין ואין סערי סחור סחור ליה. בגין דלא תסתכם מרחותא. כיון דאתעריך מרחותא במאי קא מיירי. דיקנא באתר (נ"ל בתר) דיקנא מרחותא אסתכם. וכי סערי דדיקנא מרחא אינון או דיקנא אינון. והא כלא רחמי אתחזן.

אלא

אלא דלא אתפרש ביסודא (כ"מ בכסודא) דריחא דזעיר אפין. דתמן מהאי פומא קדישא עלאה קדם קדישים נפקא רוחא. מלי רוחא רוחא דאיתרק (כ"מ דאתדבק) ביה דמתלבש ביה (כ"מ דאתתקן ומתלבש ביה) זעיר אפין ומהאי רוחא מתלבשין כל אינון דלתתא וכד ההוא רוחא נפיק אתפרש לתלתין ותרתין אלף עיבר. ואתפשט (כ"מ ואתפרשא) כל חד בלחודוי לאתריה וכל חדא דתתחזי לאתלבשא חייה אתלבש. ועל דא שערין לא אסתכם על כ מא קדישא משום דרוחיה נפיק ולא בעי מלה אחרא לאתערבא ביה ולקרבא בהדיה. ודא הוא ממירותא דכלא דלא אתדבק לא לעילא ולא לתתא. והוא סתים בסתימא דסתימין דלא אתידע. דא הוא דלא אתתקן ולא הוה ביה תקונא ובגין כך רוח דנכיק לבר (כ"מ דנפיק מסהוא דלבר) ומתלבשין ביה נביאי מהימני אתקרי פה יי' אבל בהאי עתיקא דעתיקין לא אתפרש. ולית חדא דידע ריחיה בר איהו. ובגין כך אשרוי שקילין סיחרא דפומא ופומא אתפני מכל שערוי. ובהאי אתרחיקו אבהתא לאתלבשא בהאי רוחא דאתפשט לכמה עיברין באתר דכל שערי שקילין בסיחרוי (הדא הוא דכתיב (מיכה ז) אשר נשבעת לאבותינו) ודא הוא תקונא קדישא עלאה דתריסר דמכאן אסתלקו י"ב תחימין לעילא. י"ב תחומין לתתא י"ב תחומין לי"ב שבטי אבהתא. הה"ד אשר נשבעת לאבותינו תקונא דתליסר תליין שערי דתחות דיקנא מכאן ומכאן ביקרא יתה וביקרא שפירא והפיין עד סבורא ולא אתחזיין מאנפי תקרובתא דבוסמא בר אינון תפיחין שפירן חוורין ח"ר שמעון זכאה חולקיה דמאן דאסתכם בהאי אדרא קדישא עלאה דאנן ביה. זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. דאנן יתבין בקדושה עלאה אשא עילאה אסחר לן (כ"מ בין אשא עלאה דאסחר לן) והא כל תקונין עלאין (ודיוקנא) דדיקנא קדישא אתתקנו ואתעבדו ואסחרו לדוכתייהו והאי תקונא דתליסר הוא תקונא יתה דביה אחידן כלא כלהו מתכספין למזקף רישא לרבליה מניה תליין כל אינון דבזעיר אפין אחידן. מניה תליין עלאין ותתאין וכל גנזין עלאין ותתאין נגיזין ביה וביה כלילן. ואיהו מולא דמתזלי מניה כלא דא הוא תקונא שלימתא דאשלים לכל תקונין דא אשלים לכלא:

תאנא אלין תקונין אקרון ימי קדם יומין קדישין דקדמאי. ואינון דאשתכחו בזעיר אנפין תקרון ימי עולם ותאנא אלין ימי קדם כלהו מתתקנן בתקונא דדיקנא דעתיקא דעתיקין. ממירא דשמירין (כליל בהו) והאי דתליסר כליל להון. כמה דאתמר ודא יותא לא אתכליל בהדייהו אלא הוא כליל כלא ובהאי זמנא דאתבר עתיק יומין בתקונין דלעילא הוא אתקרי יום אחד דביה זמין לאוקיר דיקניה הדא הוא דכתיב (זכריה יד) יום אחד הוא ידע ליי'. הוא בלחודוי גזיר מכלא הוא דכליל כלא הוא דאתקרי בשמא ידיעא דגזיר באתר דאית יום אית לילה דלית יום בלא לילה. ומשום דהוא זמנא זמן יהא דיקנא דדיקנא. והוא בלחודוי ישתכח לא אתקרי לא יום ולא לילה. דלית יום אקרי אלא מסטרא דילן ולית לילה אקרי אלא מסטרא דילן. ומשום דהאי תקונא כליל כלא לא אתידע ולא אתחזי מניה ומניה נגיד משחא דרבותא לתליסר עיבר מבועין לכל אינון דלתתא דנהרין בהוא משחא (אתתקני) בתליסר תקונין אילין אתתקנא דיקנא קדישא עלאה ואלין תקונין דבהאי דיקנא אתתקנו ומחתן לכמה עיבר. ולא אתחזן סיך מתפשטין והיך נפקין מכלא אסתימו ומכלא אתסמרו. לית דידע אתר להאי

עתיקא בפסיסותא דלהון כלהון כלילן כמה דאתמר אתידע ולא אתידע טעיר ולא עמיר. עליה אתקרי (ישעיה מב) אני יי' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. וכתיב (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. וכתיב (דברים ז) ועתיק יומין יתיב. באתריה יתיב ולית דידע ליה. יתיב ולא שכיח וכתיב (תהלים קיט) אודך על כי נוראות נפליתי וגו'

אמר ר"ש לחברייא כך אתפרש פרישא דא דאתין ממלן עלאה אלא חמינא דאתתו כל תקונין בגוה ינסירו באתר דא וחד פרישתא בוגינא דקב"ה (כ"מ ביסיסא דקדישא) פרישא בארבע סמכין לארבע עיבר. סמכא חד הוא יתיב מתתא לעילא וחד דמגריפא בידיה ובמגריפא ארבע מפתחי שיגין (כ"מ שיגין) מכל שערוי. ומתאחדן פרשא ומתתין לה מעילא לתתא וכן לסיכא תניינא ותליתאה ורביעאה. ובין סמכא לסמכא אחידן תחיסר רגלי דסמכי ומתגברין בבוגינא דגליפא (כ"מ בבוסיסא דגליפין) בהאיא פרישא וכן לד' עיבר ואחיזא אלין תקונין דנהרין עלה והיו מחכאן מלי דפומא לאתעברא ולאסתלקא כל חד בהתריה וכד הוי מתתקנן מפוזנא כל חד והד סליק ואתעבר ואתתקן בההוא תקונא דהתתקן הכא מכל (כ"מ בהבל דכלו פומא דחד מינן. ובכשתא דחד מינן פתח פיהיה לתקנא בההוא תקונא. ההוא תקונא הוה יתיב ומחכה למלה דנכיק מכומיכין וכדין סלקא בדוכתיה ואתעבר וכל סיכין מכאן ומכאן חדאן על דא יתין מה דלא ידעי ונתין לקליכון כמה רתיכין קיימין הכא בגיניכון. זכאין אתון לעלמא דאתי דכלהי אלי דנכי חפימיכון כלהו מלין קדישין אלי כסדן דלא אסתאן לימינא ולשמאלא קב"ה חדי ליסתע יניית להני אלי עד דהיא אגמר (כ"מ אגזר) דינא די לעלמא דאתי תימון זמנא אחרא כל הני מלי קדישין. עלייכו כתיב (שיר ז) וחכך כיין הטוב וגו' דובב שפתי ישנים מאי דובב שפתי ישנים דאפילו לעלמא דאתי מרחכן שפותייכו אורייתא קמיה. הסתא אתתקנו ואתכיונו דעתא למתקן תקוני עתיק יומין קדישא דקדישין עטירא דשמירין ממירא מכלא הסתא חובתא (כ"מ הכמתא) עלייכו לאנזר דינא קיסטאה יתה וספירא ולאתקנא כל תקונין על בוריה תקוני דזעיר אנפין מתקוני דאריך אנפין אתתקנו. ואתכסנא תקוני מכאן ומכאן כהיזו ב"ב לאסלקא (כ"מ ומסלקא) ביה רוחא דשמירא דכל עטירין בגין לאיתבא על כורסיא דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלעלה. כמראה אדם דכליל כל דיוקנין כמראה אדם דכליל כל שמהן כמראה אדם דביה סב"ן כל עלמין עילאין ותתאין. כמראה אדם דכליל כל רזין אתתרו ואתתקנו עד דלא אבדי עלמא ואע"ג דלא אתקיימו

תאנא בלישנותא דספרא. עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקונוי בהאי מלכין כנס מלכין (נ"מ (קמ) גליף מלכין) ואשבר מלכין ולא הוו מתקיימי עד דדהי (כ"מ דהכא) לון ואלנע לון לבתר זמנא הה"ד (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום בטרם מלוך מלך לבני ישראל לבתר דכל דינין מתקייתין תמן. וכלהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקא אתתקן. כד אתתקן תקון כל תקונא דלתתא תקון כל תקונין דעלמין ותתאין. מכאן אוליפנא כל רישא דממא דלא אתתקן הוא בקדמיתא לית עמא מתתקנא. ואי איהו מתתקן כלהי מתתקנן. ואי איהו לא מתתקן בקדמיתא לא יכלין עמא לאתתקנא. מכלן. מעתיק יומין. דעד לא אתתקן הוא בתקונוי לא אתתקנו כל אינון דבנו לאתתקנא וכלהו עלמין

דרך אמת א שערותיו פס במשק. סביב ב כיאורו נפיג: ג טונה מנכים ומעמידים.

עלאין אתחברי הס"ד (פס) וימלוך באדום בלע בן בעור. וימלוך באדום רמ"ח אדם (פ"ל יקירא) הוא. אתר דכל דינין מתקרבין תמן ותליין מתמן בלע בן בעור תמנא הוא גזרת דינא תקיפא דתקיפין דבינים מתקרבן אלף אלפין מארי דינא וילנא ומה עירו דנהבה מאי דנהבה כלומר דין הבא כד"א לעלוקה בתי בנות הב הב כיון דסליק לאתישבא ביה לא קאים ולא הוה יכיל לאיקה וכלהו עלמין אתחרבו. מאי עבידת אשום דאדם לא אתתקן דתקונא דהדם בדייקנים כליל כלא ויכיל כלא לאתישבא ביה ובגין דתקונא דא דאדם לא אסתכם לא יכילו לאיקה ולאתישבא ואתבטלו יתבטלו ס"ד. והא כלהו באדם אתכלילן. אלא אתבטלו ואתבטקו מיהמנא תקונא עד דייתי תקונא (ל"ל דייקנא) דאדם יכד אתא אמי דיוקנא אתגלפו (פ"ל אתכללו) כנס ואתחזרו לקיימא אחרא מכהן אתבסמו (פ"ל מכהן אתבסמו ולא אתבסמו). ויכהן לא אתבסמו כלל. ואי תימא יהא כתב ויתת ויתת. דאתבטלו לגמרי. לאו הכי. אלא כל מאן דנתית מדרגא קדמאה דהוה ביה. קאמי ביה מיתה כד"א (במות ג) וימת מלך יעבץ דנתת מדרגא קדמאה דהוה קם ביה. וכיון דאתתקן אדם אתקרון בשמהן אחרנין ואתבסמו בקיומא ביה וקיימין בדוכתייהו. וכלהו אתקרון בשמהן אחרנין מן קדמאין בר ההוא דכתיב ביה ומת מהיעבאל בת מפרד בת מי זהב. מ"ש. מהוא דהכי לא אתבטלו כבאר אחרנין מהוא דהיה דכר ונוקבא כהאי תמנא דלא סליקא אלא דכר ונוקבא וכנ"ל הבתה לאבתכחו דכר ונוקבא לא כתיב בהו מיתה כאחרנין ואתקייים חבל לא אתישבו עד דאתתקן דיוקנא דאדם. וכיון דאתתקן דיוקנא דאדם אתחזרו ואתקיימו בקיומא אחרא ואתישבו

תאנא כד סליק ברעותא דרישא חיורא למעבד יקרא ליקריה תרין זומין ואפיק מבינינא דקדישא אחד מזונא (נכב ביה אתתקר (פ"ל אתתקן) וסליק רעותיה) ואתפשט לתלת מאה וסבעין עיבר ומינונא קאים ושחרי נפיק חוירא דכיא ואתגלגלא נכב ביה אתתקן ונפיק חד גולגלתא תקיפא ואתפשט לארבע סטרין ובסחי חוירא דכיא אסתחיב מינונא ואתאחד יכליל (פ"ל ואתכליל) ביה. ביה ס"ד. אלא אתעתר ביה. ובגין כך אמי גולגלתא אתפשט בסטרוי. והאי חוירא הוא מיירי דסמירין דעתיק יומין בהוהא דגניז בההי גולגלתא אתפשטו אמא מסטר חד ואוירא חסטר חד. ואוירא דכיא קאים עליה מהאי סטר ואמא דכיא קאים מהאי סטר. מהי אמא הכא אלא לאו הוא אמא. אבל בונינא דא (ל"ל מינונא) דאתכליל באוירא דכיא נהיר למאתן וסבעין עלמין ודינא חסטרוי אתבתכא. ובנ"ד אמי גולגלתא אתק' גולגלתא תקיכא. בגולגלתא דא יתבין תשעה אלפי רבוא עלמין דנפלין עלוי וסמכין עלוי. בהאי גולגלתא נפיק עלא מרישא חיוורא דאתתלי מניה תדיר. ואהאי עלא דאסתר מרישיה זמינין מיתייא לאחייאה והוא עלא דאתכליל בתרי גווני מסטרא דרישא חיורא חיוור בגוויה. (פ"ל בגוויה) דכליל כלהו חיווריי (וכלהו חיווריי) אבל כד אתיבבן בהאי רישא דזעיר אנין אתחזי ביה סומקא כהאי בדולחה דחיוהו חיוור ואתחזייא גווא סומקא בגווא חיוורא. ובגין כך כתיב (דניאל יב) ורבים מיבני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. לחיי עולם בגין דאתחזיאו לההוא חיוורא דאתי מסטר דעתיק יומין אריכא דאנפין. לחרפות ולדראון עולם בגין דאתחזיאו לסהוא סומקא דזעיר אפין. וכלא כליל בההוא עלא הכ"ד (ישעיה כו) כי אל אורות אלך. אורות תרין וההוא עלא דנפיק. נפיק כל יומא

להקלא דתפוחים כגוונא חיוורא וסימקא. האי גולגלתא אהיר בתרי גוונא להאי סטר ולהאי סטר ומהאי חוירא דכיא אתפשט מגולגלתא לאנפוי ק"ל רבוא עלמין וכגין כך אתק זעיר אפין וכבעתא דאלגריך אתפשטי אנפוי ואריכין בההוא זמנא בגין דאשבח באנפוי דעתיקין דעתיקין והיים לעלמא. ומהאי גולגלתא נפיק חד עיבר לכל מינון דלתתא ויסבין הגר אורהותא לעתיק יומין כד עאלין בחוסבנא תחות סרביסא. ולקבילו דא בקע לגולגלת לתתא כד עאלין בחוסבנא. ומאי בקע אגר אורחותא אסתכם מניה לעתיק יומין בחלליה דגולגלתא (פ"ל בגולגלתא דא) ג' חלין אסתכמו דסריא חיוה בהו וקרומא דקיק חפיא עלייהו. חבל לא קרומא קיומא סתימא כעתיק יומין. וכגין דא האי מוחא אתפשט ונהיר (פ"ל ונפיק) לתלתין ותרין שבילין הס"ד ונהר יולא מעדן ותאנא בתלת חלין דגולגלתא מוחא סריא מחללא חד מתבקע (פ"ל ומתפשט) חד מבועא לד' סטרין ונפיק מההוא מוחא דסריא בהאי חלא תלתין ותרין שבילין רוחא דחכמתא מחללא תנינא מתבקע ומתפשט חד מבועא לארבע ואתפתחין ן' תרעין מאלין ן' תרעין אתאחדן ן' יומין דאורייתא ן' סנין דיובלא ן' אלף דרין דזמין קב"ה לאתבא רוחיה ליה ולבריה ביה. מחללא תליתאה. נפקין אלף אלפין אדרין ואכסדראין דדעתא סריא עלייהו ודרי בהו. והאי חלא בתרי חלין (פ"ל מדוריה) בין האי חלא ובין האי חלא יתמלין מתרין סטרין. כל מינון אדרין הס"ד (מאני כד) ובדעת אדריה ימלאו. ואלין ג' מתכסיין בכל גופא להאי סטרא ולהאי סטרא ובאינון אחיד כל גופא ואחיד בהו גוכא מכל סטרוי. ובכל גופא אתפשטן ואסתכמן. תאנא בגולגלתא דרישא תליין אלף אלפי רבוא ורבוא רבוון קוני דסערי אוכמן ומכתכין דא בדא ומתערבין דא בדא. ולית חוסבנא לינוקן דכל קונא וקונא דאהיקן ביה. דכיין ומסתכן. ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכיא בחסבנא בכל מינון סטרין דאינון דכיין. בכל מינון סטרין דהינון מכאבן. יתבי קוני מסתככין ואתקיפין. מנהון סעיעין ומנהון תקיפין יבכל קונא וקונא יתבין מינון תלין על תלין. מתלהבן ותליין כגיבר תקיף מחרי נגא קרבין. בתקונא תקיפא סטרא תקיפא (בחור כחרזים) רברבין ותקיפין. הס"ד (שיר ה) בחור כחרזים מתתקן קוני דסערי ותליין תלין על תלין מהאי סטרא להאי סטרא על גולגלתא הס"ד (שם) קווטוהי תלתלים ותאנא יתבין הלי תלין. משום דמשיכין ממבועין כגיאין דתלת רהטי מיחא. ממבועא לחלא חד דגולגלתא אתתסכן סערי בחסיכותא ומתעבדין תלין דתליין מכתה מבועין דאתתסכן מהאי חלא. מחלא תנינא נפקי חתכין מבועין ואתמסכן סערי מאינון מבועין במסיכותא ואתעבדין תלין דתליין ומתערבין בקונין אחרנין. מחלא תליתאה נפקי אלף אלפין אדרין ואכסדראין. ואתמסכן סערי בחסיכותא מכלהו (ומתעבדין תלין על תלין ומתערבין בקונין אחרנין). ובגין כך אינון קונין תלין על תלין וכלהו מכיכן דאתמסכן מב' חלין דמוחא דגולגלתא וכל אינון מינון וכל אינון קוני. תליין וחפיין לסטרא דאידנין ובגין כך כתיב (דניאל ט) סעה אלפי אזכך ומעט. ובהאי תלין. תליין (ל"ל ובהאי תליין) ימינא ושמאלא כהורא והסיכא רחמי ודינא. וכל ימינא ושמאלא תלי בהאי ולא בעתיקא. בפלגותא דסערי אתמי חד אורחא דקיק דמתחדא מסטרא אחרא דעתוק יומין. ומההוא אורחא אתפרסן סית מאה ותליסר אורחין דאתפלגין באורחין דפקודי דאורייתא. דכתיב (תהלים כה) כל אורחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו

תמנא בכל קולא וקולא מתתדן אלף אלפין מארי דיבבא
דילה דתליין בכל קולא וקולא מיאיון תקיפין. ומיאיון
שעיעין תריסין דמתקלא (פ"ת מתריסין דרחיותא ומיהו
מתקלא ביעייהו) בגין כך אית יחידא אית אחלא.
מצחא דגולגלתא. אסגאותא דאסגאותא. ולא מתגלייא בר
ההוא זמנא דלריכין חיוביא לאתבקדא ולעיינא בעובדיהון.
ותמנא כד אתגלייא האי מנחא אתערו כל מאריהון דדינא.
וכל עלמא דדינא אתתסר. בר ההוא שעתא כד סליקו
לעותסין דישראל לקמי עתיק יומין ובעי לרחמא על בני גלי
מלחא מרעוא דרעוין ונסיר בהאי דזעיר אפין ואתכיך
דינא. בהאי מנחא נפיק חד (פקודי רנו ב) שערא דאתפרס
ביה ממוחא דאפיק חמשין תרעין. וכד אתפתח אתעביד
מנחא דאסגאותא לחייבי עלמא לאיון דלא מתכסיפי בעובדיהון
הס"ד (ירמיה ג) ומנא אמר זונה היה לך מאנת הכלם. ותניא
שערא לא קאים בהאי אתר דאלמא בגין דאתגלייא לאיון
דחייבין בחובייהו ושבתא דמתבר קב"ה לאתעטרא עם
לדיקייא נהירין אנפוהי דעתיק יומין בחכפוי דזעיר אפין
ומתגלייא מנחיה ונהיר להאי מנחא וכדין אתקרי עת רצון
וכל שעתא ושעתא דדינא תלי והאי מלחא דזעיר אפין
אתגלייא. אתגלייא מנחא דעתיקא דעתיקין ואתכיך דינא
ולא אתעביד תמנא האי מנחא אתפתח במאתן אלף סומקי
דסומקי דאתאחדן ביה וכלילן ביה וכד אתגלייא מלחא
דזעיר אפין אית רשותא לכלהו לחבבא וכד אתגלייא מלחא
דרעוא דרעוין דנהיר להאי מלחא כדין לכלהו מבתכין
(תקיז לא) ותניא עטרין ואתרבע בתי דינין מבתכין בהאי
מנחא וכלהון אקרון נלח (פ"ת מלחא) וכל חד אקרי נלח)
ובהתוון רלופין ודאפין) הוא מלח. ואית מלח ואית נלח
דאיון נלחים. והייבו דתנן נלח נלחים. ואיון במלחא
ומתפסנן מנסון בנופא בהתרין ידיען תניא מהי דכתיב
(שמואל ח טו) ונם נלח ישראל לא יכחד ולא ינחם כי לא
אדם הוא לנחם. הני רזא אוקימנא כל ההוא נלח
דאתפסנ בנופא זיינין דתלי על עלוהא למידן ותב ומתחרב
ולא עביד דינא אי תייבין מ"ש מטוס דקאי בדוכתא דאקרי
אדם ויכיל לאתחרבא אבל אי באתר דאתקרי רחם (בהאי
מנחא) אתחזי ואתגלייא האי נלח לאו הוא עידן ואתר
לאתחרבא. מ"ש מטוס דלא הוא מאתר דאקרי אדם דהא
לא אתגלי פרלוכא ואוסחא אלא מנחא בלחודוי. ובאתר דלא
אסתכם פרלוכא לא אקרי אדם. ובג"כ לא אדם הוא
לנחם כגלח דבשאר תקוני נופא.

עינוי דריסא מסתיין מסאר עיינין. ברקותא דבנבתא
דעל ריסי עיינין מכחלן. (דכל עיינין מכחלן) בחוכמתא
תליין תלין על תלין דבארי ואיון תקונא דעל עיינין בריסא
דמלחא ומתאחדן מתרוויהו שבע מאה אלפי מארי דהשנה תא
(דעל תריסי דעיינין) בכסותא דעיינין לסיין אלף ואתרבע
מאה רבוא דמתאחדן בגבינין דאיון כסותא. ואסגאותא
דעינא דעתיק יומין עלייהו ובשעתא דכלקין איון כסותא
אתחזי למאן דאתער משכתיה ואתפקחן עינוי וחמאן לעינא
פקיחא ואתסחן בחד חוורא דעינא שבא הס"ד (איוב ט) רוחלות
בחלב. מאי בחלב. בחוורא דלעילא קדמאה. (פ"ת בחוורא
קדמאה דעינא שבא) ובהאי שעתא אסתכם אסגאותא דרחמי
(פ"ת ובג"כ לאותא דישראל סלקא בגין דיפקח עינוי ויתסחון
בהסוא חוורא). ועד"ל אלי דוד (תהלים מד) עורה למה תישן
יי' סקילה דיפקח עינוי ויתסחון בהסוא חוורא. וכל זימנא
דעינוי לאו מתפקחן כל מאריהון דדינין כפיין לבו לישראל

ברך אמת א רלים ופ"ל סוף פ' שלח לך:

ומאר עמין שלטין עליהו. ובזמנא דיפקח עינוי יתסחן בעינא
שבא ורחמי על ישראל ואסתחר (פ"ת ואתזהר) עינא ועביד
מוקמין בשאר עינין. הס"ד (שם יה) הנירה וסקילה הנירה
לאתסחאה בההיא חוורא הקילה למעבד מוקמין לאיון דכפיין
לן. עינוי כד אתפקחן מתחזון שפירין כהני יוניס בסומק
ואיכס וירוק חוור לא אתגלי אלא בזמנא דאסתכל בעינא
שבא ואסתחאן כל איון גוונין בהסוא חוור מאיון גוונין
דמתגליין נפקין שבעה עיינין דאסגאותא. דנפקי מאוכמא
דעינא הס"ד (זכריה ג) על אבן אחת שבעה עינים. מאי
אבן אחת. אוכמתא דעינא מסומקא נפקין שבעה אריסין
דסמכין (ב"ר דסחרן) לספר שמאלא ומתלהטין באשא דלספר
לפון ומתאחדן לאתפשטא בעלמא לגלאה ארחין דחייביא הס"ד
(שם ד ויחי רעט) שבעה אלה עיני יי' שמה משיטים בכל
הארץ. מירוקא נפקין שבעה עטרין (פ"ת נהירין) דקמרא
דלספר (פ"ת רסיפין דסחראן לספר) דדומא ומתאחדן
לאתפשטא בעלמא לגלאה ארחין ועובדין דבני נשא בין עב
בין בים דכתיב (איוב יד) כי עיניו על דרכי איש וגו'. וכד
אתסחאן בחוורא משתכחין כלהו לאסגאותא לכל מארי קטוס
לאובבא עלמא בעינאין וכל אסגאותא דההוא חוורא הוי לעב
על ישראל ואשגח בסומקא למאן דעאקין להו הס"ד (שיר ג)
ראה ראיתי. ראה לאובבא לן. ראיתי לנקאה לן מדבקין
לן. ובגין כך כתיב (תהלים מד) עורה למה תישן יי' הקיצה
אל תזנח לנצח עורה והקילה תרי אשגאותא. תרי פקיחין.
תרי עבן. רחמי ונוקמין. גוונא קדמאה סומקא בגו
סומקא כליל וסתיס כל סומקין מקמיס. לא אתחזן.
סומרניס דההוא סומקא אסתר חד חוטא אוכמא ואקיף ליה.
גוונא תניינא אוכמא כאבנא חד דנפיק מתהומא חד זמן
לחלף שנים בימא רבא. וכד נפיק האי אבנא אתי רגשא
ותקפא על ימא. וקליס דימא יגלגליסי אזלין. ואשתעו
לגונא רבא דאקרי לויתן. ונפיק מתהומא. והאי אבנא
מתגלגלא בתוקפא דימא ונפיק לבר. והיא אוכמא דכל
אוכמין דתימין קמיס (פ"ת והא אוקמוס דכל אוכמין דתימין
קמה) וכך היא אוכמותא דעינא אוכמא דכליל וסתיס כל
שאר אוכמין. יסומרניס דההיא אוכמא אסתר חד חוטא
סומקא (פ"ת לספר חד) ואקיף לההוא אוכמא. גוונא תלתאה
ירוקא דירוקי דכליל וסתיס כל ירוקין. ובסומרניס דההוא
ירוקא אסתרו תרין חוטין. חוטא סומקא לספר חד. וחד
חוטא אוכמא לספר חד. ואקיפין לההוא ירוקא. וכד
אסתחר (פ"ת אתגלי) חוורא ואסתחרי עינא כל איון גוונין
לא משתכחין ומשתקעין לתתא (סומקא ירוקא אוכמא) לא
אתחזי בר ההוא חוורא דנסר מעתיק יומין. ונהירין מנים
כל איון דלתתא (פ"ת פוא). ואית גוונא אתחזייא בר ההיא
חוורא בלחודוי. ובגין כך אסתלקו כל מאריהון דסומקא
ואוכמא דאיון תאומין כחדא. הס"ד (איוב ד) שניך כעדר
הקצוב ם שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות. מאי מן הרחצה
מההוא אסתותא דעינא קדישא עלאה. שכלם מתאימות
מתברכן דא בדא ואתדבקו דא בדא ומה דאתר שניך כעדר
הקצוב ומה אמרת שכלם מתאימות. כלומר חוורא דילהון
כההוא חוורא דעיינין כד אסתן בחוורתא דעינא עלאה ודא
זמינין למנדע לדיקייא. למחזי ברוחא דחכמתא הס"ד (ישעיה
יד) כי עין בעין יראו. אימתי בשוב יי' ציון. וכתיב
(בתדבר יד) אשר עין בעין נראה אתה יי' וכדין פקיחותא
דעיינין לעב. ואית פקיחותא דעיינין לעב ואית פקיחותא
דעיינין לבים. לעב כמה דכתיב (דניאל ט) פקח עיניך וראה
שוממותינו

סומקותיכו וגו'. ודא הכא לעב. ולבים. וכתיב (ישעיה לג) עיניך תראנה ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח הא הכא לעב ולבים דלא אתעביד דא בלא דא תנא בגניזתא דספרא מהו עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן. יכי ירושלם נוה שאנן היא כתיב (שם) לדק ילין בה. ובאתר דרחמה נדק לאו שקים ולאו שאנן היא. אלא עיניך תראנה ירושלם נוה שאנן. נוה שאנן לעתיק יומין אתיר. (דיבור בחלין עיינין) דהשוא עינא שקים ושאנן עינא דרחמי עינא דלא נעיל מאשנחותא דא להשנחותא אחרא. ובגין כך כתיב (שם ג) עיניך תרחינה חסר יו"ד ולא עיניך ומה דאתר ירושלם ולא ליין. הכי אצטריך. לאכפייא לדינא דהשתכח בה ולרחיצא עלה. ותאנא כתיב (דברים יא) עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה (הש"ד (שעיה ח) נדק ילין בה דבה השתכח נזרי דדינין יתיר מכל שאר אתרי) (ר"ה דכתיב נדק ילין בה דבה אשתכחו נזרי דינין יתיר מכל שאר אתרי. ותאנא כתיב עיני יי' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. השתא עיני יי אלהיך בה וכדין פקיחותא דעיינין בה לעב ולבים בגין דאית בהו יומינא ישתחלא דינא ורחמי) ולזמנא דאתי ישתכח בה עינא חד דרחמי. עינא דעתיקא דעתיקין הש"ד (שם ד) ובדרחמים גדולים אקבץ. כיון דאתר רחמי' מהו גדולים אלא אית רחמי ואית רחמי. רחמי דעתיקא דעתיקין איתון אקרון רחמים גדולי'. רחמי דזעיר אנפין אקרון רחמים סתם (מש"ל הוא משים דאית בהם יחיינא ומחלא דינא ורחמי) ובג"כ ובדרחמים גדולי' אקבץ דעתיקא יומין תאנא דרבי עייינין בתרין גווונין מנייהו בסיתקא ואוכמא כדאן תרין דחטין. וכד בעי קדשא דקודשין לרחמא על ישראל אחית תרין דמעין לאתבסיא בימא רבא. מאן ימא רבא. ימא דחכמתא עלאה. כלומר דיתסהון בנהרא (ר"ה בחורא) בחבורא דכנסיא מחכמתא רבא ומרחם להו לישראל הוטמא תנא בגניזתא דסכרא חוטמא דזעיר אנפין בחוטמא אשתמודע כרעיפא בהאי חוטמא אתפרשא מלה דכתיב (שמואל ב כב) עלה עשן באפו ונומר. עלה עשן באפו בהאי תנא אתכלו אשא ונהלי דנורא דלית (ר"ה בחוטמא אשתמודע פרוסה תלת שלהובין יתוקדין בניקבוי מהאי חוטמא אתפשטן תלת גווני תנא ואשא ונהלי דנורא דכתיב עלה עשן באפו ולית) תנא בלא אשא ולא אשא בלא תנא. וכלהו אסתליקו (ר"ה אתדליקו) ונכקין מחוטמוי. ותאנא כד אתחברו תלת אלין דכלילן בהאי תנא דנפיק מן אשא. אתקמט חיטא ונסיב ונפיק תנא אוכמא וסומקא. ובין תרי (ר"ה בתרי) נוויי. וקרינן ליה אף והימה ומשתית ואי תימה אף והימה כתיב (דברים ט) כי יגורתי מפני האף והחמה דאיתון תנא אוכמא וסומקא. משתית מ"ל. דכתיב (בראשית יג) לפני שחת יי' את סדום ואת עמורה. שחת סמשתית בנורא דליק מוקדא. ותא' חטם גבורתן היינו בהאי זעיר אנפין ואסתלקו לתלת ואתרבע מאה גבורתן. ומתפשטן בחוטמוי. בכומא. בדרועוי. בידין. בתגבעין ובג"כ כתיב (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי' נשמיע כתיב כתיב הכא גבורות וכתיב התם (דה"א כט) לך יי הגדלה והגבורה אלא הכי תנא כד אתחברתן כלהו גבורתן כחדא אתקרי גבורה חדא. וכלהו גבורן סרוין לנחתא מחוטמוי. ומהאי תליין אלף (אלפין) ואתרבע מאה רבוא לכל חד מנייהו ובהאי תנא דנפיק מחוטמוי תליין אלף (אלפין רבוא) ואתרבע מאה (וחמש) דסגר גבורה דא. וכלהו גבורתן תליין מהאי חוטמא דכתיב (תהלים קמה) דור לדור ישבח מעשיך וכו'.

וכד אתרי גבורה דא. כלהו גבורתן מתלהטן ומשתן. (ר"ה ונהתין) עד דנהתן ללהט סחרב המתהפכת. כתיב (בראשית ט) כי משחיתים אנחנו את המקום הזה. וכתיב (שם יג) לפני שחת יי' את סדום ואת עמורה. וכתיב (שם יט) ויי' המטיר על סדום ועל עמורה. אלא הכי תאנא לא דיין לרבעים וכו' אלא דמספכי מ"ר למ"ה והאיך מספכי והא כתיב (מלאכי ג) אני יי' לא שניתי. אלא בכל זמנא דעתיק דעתיקי ריש חורא (תא"ל יא) רעווא דרעוין אתגליין רחמין רבבין אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלייא כל זיינין (ר"ה דינין) דזעיר אנפין זמינין וכביכול רחיי עביד דינא הסוא עתיקא דכלא דתנינא כד אתגלייא עתיקא דעתיקין רעוא דרעוין כלהו בוינוי דאתקרון בשמא דא כאילין. ורחמי אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלי שמירא דשמירין ולא אשתכחו אלין בוינוי. מתגרין דינין ואתעביד דינא. מאן גרים להאי דינא רעוא דרעוין דלא אתגלי ובג"כ מהפכין חייבא רחמי לדינא. ומה דאתר הכא מאת יי' מן הסמים בזעיר אנפין אתר. ומשיע דכתיב מן הסמים אם ומים רחמי ודינא לאפקא מאן דלית ביה דינא כלל. תאנא האי חוטמא זעיר וכד אתרי תנא לאפקא. נפיק בהסילו ואתעבד דינא. ומאן מנכב להאי חוטמא דלא יפיק תנא חוטמא דעתיקא קדישא דהוא אקרי אדך אכים מכלא. והייני רזא דתנינן יי' יי' פס ק טעמא בגוייהו. בכלהו אתר דשמא אדכר תרי זמני פסיק טעמ' בגוייהו כגון אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל כולהו פסיק טעמא בגוייהו חוץ מ יסה משה דלא פסיק טעמא בגוייהו. יע"ב אברהם אברהם בתראה שלים קדמאי לא שלים דהשת' שלים בעשר נסיוני. ובגין כך פסיק טעמא בגוייהו דהשת' לא הוה אינו כדקדמיתא. יעקב יעקב בתראה שלים קדמאה לא שלים דהשת' אתבשר ביוסף ושרתא עליה שכינתא ועיד דהשתא אשתלים בארעא אילנא קדישא כגוונא דלעילא בתריסר תהיין בשבעין ענפין מה דלא הוה בקדמיתא ובגיני כך בתראה שלים קדמאה לא שלים ופסיק טעמא בגוייהו. שמואל שמואל טעמא פסיק בגוייה. מ"ם. בתראה שלים קדמאה לא שלים דהשתא הוא נביאה וקודש לכן לא הוה נביאה אבל משה משה לא אפסיק טעמא בגוייהו דמיומא דאתיליד שלים הוה דכתיב (שמות ג) וחרא אותו כי טוב הוא. אף הכא יי' יי' פסיק טעמא בגוייהו קדמאה שלים בתראה שלים בכלהו. ומשה באתר דינא אחר לנחתא לון מעתיקא קדישא רחמין לזעיר אנפין דהכי תנינן כמה הילא דמשה דאתית מכילן דרחמי לתתא. וכד אתגלי עתיקא בזעיר אפין כלא ברחמי אתחזון וחיטמא אשתכיך ואשא ותנגא לא נפיק כד"א (יחזקאל מא) ותהלתי אחשה לך. ותאנא תרין נוקבין דחוטמא בחד נוקבא נפיק תנגא לחוץ ואשתקעא בניקבא דתחומא רבא. ומחד נוקבא נפיק אשא דאוקיד בסלהובוי ואתלבשא (בארבע אלף) באלף וארבע מאה עלמין דבסגר שאולא ומאן דגרים לקרבא בהאי. אקרי אש יי' אשא דאכלא ואוקיד כל שאר אשין והאי אשא לא אתבסס אלא באשא דיודבהא. והאי תנגא דנפיק מנוקבא ואחרא לא אתבסס אלא בתנגא דקרבנא (דמדבחא) וכלא תליין בחוטמא בגין כך כתיב (בראשית ח) וירח יי' את ריח הניחח דכלא בחוטמא תליין לארחא האי חוטמא בתנגא ואשא סומקא. ובגין כך אתקבל ברעוא. והאי (הוא) דכתיב (במדבר יב) ויחר אף יי'. (דברים יא) וחרה אף יי'. (שמות כב) וחרה אפי. (דברים ו) פן יחרה אף יי' כלא בזעיר אפין אתמר ולא בעתיקא. תאנא כתיב (דניאל ט) ספה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך ותראה שממותינו ועל עיר אשר נקרא שמך עליה כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים. אדני שמע אדני סלח אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למען אלהיך כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. אלא הכי תאנא לא דיין לרבעים וכו' אלא דמספכי מ"ר למ"ה והאיך מספכי והא כתיב (מלאכי ג) אני יי' לא שניתי. אלא בכל זמנא דעתיק דעתיקי ריש חורא (תא"ל יא) רעווא דרעוין אתגליין רחמין רבבין אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלייא כל זיינין (ר"ה דינין) דזעיר אפין זמינין וכביכול רחיי עביד דינא הסוא עתיקא דכלא דתנינא כד אתגלייא עתיקא דעתיקין רעוא דרעוין כלהו בוינוי דאתקרון בשמא דא כאילין. ורחמי אשתכחו בכלא ובשעתא דלא אתגלי שמירא דשמירין ולא אתגרין אלין בוינוי. מתגרין דינין ואתעביד דינא. מאן גרים להאי דינא רעוא דרעוין דלא אתגלי ובג"כ מהפכין חייבא רחמי לדינא. ומה דאתר הכא מאת יי' מן הסמים בזעיר אפין אתר. ומשיע דכתיב מן הסמים אם ומים רחמי ודינא לאפקא מאן דלית ביה דינא כלל. תאנא האי חוטמא זעיר וכד אתעבד דינא. ומאן מנכב להאי חוטמא דלא יפיק תנגא חוטמא דעתיקא קדישא דהוא אקרי אדך אכים מכלא והייני רזא דתנינן יי' יי' פס ק טעמא בגוייהו. בכלהו אתר דשמא אדכר תרי זמני פסיק טעמ' בגוייהו כגון אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל כולהו פסיק טעמא בגוייהו חוץ מ יסה משה דלא פסיק טעמא בגוייהו. יע"ב אברהם אברהם בתראה שלים קדמאי לא שלים דהשת' שלים בעשר נסיוני. ובגין כך פסיק טעמא בגוייהו דהשת' לא הוה אינו כדקדמיתא. יעקב יעקב בתראה שלים קדמאה לא שלים דהשת' אתבשר ביוסף ושרתא עליה שכינתא ועיד דהשתא אשתלים בארעא אילנא קדישא כגוונא דלעילא בתריסר תהיין בשבעין ענפין מה דלא הוה בקדמיתא ובגיני כך בתראה שלים קדמאה לא שלים ופסיק טעמא בגוייהו. שמואל שמואל טעמא פסיק בגוייה. מ"ם. בתראה שלים קדמאה לא שלים דהשתא הוא נביאה וקודש לכן לא הוה נביאה אבל משה משה לא אפסיק טעמא בגוייהו דמיומא דאתיליד שלים הוה דכתיב (שמות ג) וחרא אותו כי טוב הוא. אף הכא יי' יי' פסיק טעמא בגוייהו קדמאה שלים בתראה שלים בכלהו. ומשה באתר דינא אחר לנחתא לון מעתיקא קדישא רחמין לזעיר אנפין דהכי תנינן כמה הילא דמשה דאתית מכילן דרחמי לתתא. וכד אתגלי עתיקא בזעיר אפין כלא ברחמי אתחזון וחיטמא אשתכיך ואשא ותנגא לא נפיק כד"א (יחזקאל מא) ותהלתי אחשה לך. ותאנא תרין נוקבין דחוטמא בחד נוקבא נפיק תנגא לחוץ ואשתקעא בניקבא דתחומא רבא. ומחד נוקבא נפיק אשא דאוקיד בסלהובוי ואתלבשא (בארבע אלף) באלף וארבע מאה עלמין דבסגר שאולא ומאן דגרים לקרבא בהאי. אקרי אש יי' אשא דאכלא ואוקיד כל שאר אשין והאי אשא לא אתבסס אלא באשא דיודבהא. והאי תנגא דנפיק מנוקבא ואחרא לא אתבסס אלא בתנגא דקרבנא (דמדבחא) וכלא תליין בחוטמא בגין כך כתיב (בראשית ח) וירח יי' את ריח הניחח דכלא בחוטמא תליין לארחא האי חוטמא בתנגא ואשא סומקא. ובגין כך אתקבל ברעוא. והאי (הוא) דכתיב (במדבר יב) ויחר אף יי'. (דברים יא) וחרה אף יי'. (שמות כב) וחרה אפי. (דברים ו) פן יחרה אף יי' כלא בזעיר אפין אתמר ולא בעתיקא. תאנא כתיב (דניאל ט) ספה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך ותראה בלמיעותא

דספרא

דספרא דרגא (ס"ל עקימא) עמיקא למסמע מב ובים ודא איהו) אודגא דאתעביד תמות שערי ושערי תליין עליה. (ואודגא פוא דמסמע) ואודגא אתעביד ברשומי רשימין לגאו. כמה דעביד (ס"ל דבאדרי) דרגא בעקימא (לשהי ולהאי) מ"ם בעקימא (ס"ל בגין דיתעבד קלא לאעלא ביוחא ויבחין ביה מוחא ולא בבהילו) (בגין לאשמע מב ובים) ואתחא מהאי עקימא דבגו אודגין תליין כל אינין מאדרי דגדפין דכתיב בהו (קהלת י) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר. בגו אודגא נפיף מג' הללי דמוחא להאי נוקבא דאודגין. ומהשיא נפיפא עייל קלא בההוא עקימא ואתריף בההוא נפיפא בין מב ובין בים. מב דכתיב (תהלים סט) כי שומע אל אביונים יי' בים דכתיב (במדבר יא) וישמע יי' ויאמר אפו ותבער בם אש יי'. והאי אודגא סתים לבר ועקימא עייל לגי לההוא נוקבא דנפיפא מן יוחא בגין למכנס קלא לגאו דלא יפ ק לבר ויהא נפיר וסתי אכל סערוי בג"כ הוא רזא ווי לבהיא דמגלי רזין דאתן דמגלי רזין כאילו אכחים תקונא דלעילא דאתתקן לאיכנס רזין ולא יפק ן לבר תניא בשעתא דמוחין ישראל בעאקא ושערי מתגליין אעל אודגין כדין עייל קלא באודגין בההוא נוקבא דנפיף מיוחא וכנס (ס"ר ובנס) במוחא ונפיק בנוקבי דהוסמ' ואתזער חוסיתא ואתחיזו (ל"ל ואתקיים) ונפיק אשא ותבנא מאינון נוקבין ומתערין כל גבורתן יעביד ניקמין ועד לא נפקין מאי זו נוקבין אשא יתגנא סליק ההוא קלא לעילא ובעשם ב יחא דמוחא (ס"ל בריאשא במוחא) ונגדין תרין דמעין מעיינין ינפק מנהיכוי תגנא ואכא בההוא קלא דנגיד לון לבר בההוא קלא דעייל בא דגין התישכחן ומתערין (ס"ל מתערבין) כולי האי בגין כך כתיב וישמע יי' ויחר אפו ותבער בם אש יי'. בההיא שמיעה דההוא קלא אתער מוחא (כלא). תנא כתיב ספר אלהי אזנך כלומר מרכין. (ס"ל אודגין) שית יאה אלף רבוא אינון מאריהון דגדפין דתליין באלין אודגין וכלא אתקרו אזני יי' ומה דאתמר הפה יי' אזנך. א"ך בזעיר אפין אתמר. מסברא דחד הללא דמוחא תליין אודגין ומהמשין תרעין דנכקין מההוא הללא דא הוא (ס"ל אית) תרעא חד דנגיד ונכיק יאתפתר בההוא נוקבא דאודגא דכתיב (תהלים לד) כי אזן אלין תבחן וכתיב (תהלים ז) ובוחן לבות וכליות. ומסברא דאתפשטותא דההוא הללא דהמשין תרעין דאתפשטו בגוכא. באתר דלבא שארי מתפשט ההוא הללא דהמשין תרעין ואודגא קרי ביה במיכה ובלבא קרי ביה בחיכה. מסוס דמאתר חד מתפשטין (ס"ל בההוא נוקבא דאודגא ימסברא דאתפשטותא דההיא הללא דהמשין תרעין מתפשט בגופא באתר דלבא שארי יעל דא באודגא קרי ביה במיכה ובלבא קרי ביה במיכה דכתיב כי אזן אלין תבחן וכתיב ובוחן לבות וכליות מסוס דאתר חד מתפשטין) תנא בגליעותא דסברא כמה דאודגא דא אבחן בין מב ובין בים כך כלא. דבזעיר אפין אית סברא דמב ובים ימינא ושמאלא. רחמי ודינא והאי אודגא כליל ביוחא ומסוס דאתכלל במוחא ובחללא חד. אתכליל בקלא דעייל ביה. ובאודגא קרי ביה במיכה. ובמיעה אתכליל ביה שמע כליומר הבן אשתכח (ס"ל יאשתכל) דכלא בחד מתקלא אתקל. ואלין אלין למאריהון דמלין אתיהבן לאשמע ולאשתכלא ולמנדע. ת"ח כתיב (תהלים ב) יי' אמרתי אמשך ירתתי וגו'. האי קרא אשתמודע דכד נביאה קדישא (ס"ל מהימנא) שמע ואשתכל וידע ובחיס על תקונין אילין כתיב ירתתי תמן יאות הוא לדחלא ולאתבר קמיה האי בזעיר אפין

דרך אמת א ים ל"ל מתחיל מכאן עד שורה ו וכדף קלט ת :

אתמר. כד אשתכל וידע מה כתיב יי' פעלך בקרב שניה חייהו. האי לעתיק יומין אתמר ובכל אתר דישתכח יי' יי' ביו"ד ה"א תרי זמני הו באלף דל"ת ויו"ד ה"א חד לזעיר אפין וחד לעתיקא דעתיקין ותע"ג דכלהו חד. והד אמא אקרו. ותניין אימתי אקרי שם אלה. בזמנא דכתיב יי' אלהים דהאי הוא שם אלה. דעתיק דכלא ידזעיר אנכין. וכלא הוא שם אלה אקרי ושאר לא אקרי שם אלה. כמא דאוקימנא (בראשית ב) ויעש יי' אלהים שם אלה בנפיעת נגתא. ובכל אתר יי' אלהים אתק' שם אלה. יי' יי' כלא הוא בכללא. והשיא זמנא אתערין רחמין בכלא. יי' פעלך בקרב שניה חייהו לעתיק יומין אתיר מאי פעלך זעיר אנין בקרב שניה. אינון שניה קדמוניות דאקרין יחי קדש ולא אקרין שנית עולם שניה קדמוניית אינון יחי קדש. שנות עולם אלין יחי עולם ושכא בקרב שניה אלין שניה. שניה קדמוניות חייהו לאלן. חייהו לזעיר אפין. דכל נהירו דיליה אתאינון שניה קדמוניות אתקייאו ובג"כ אמר חייהו. ברוגז רחם תזכור לשהוא חסד עלאה דעתיקא דעתיקין דביה אתער רחמין לכלא לאלן דבעי לרחמא ולאלן דיש ת לרחמא תאנא א"ר אבהנא עלי שמיא ולכל אלין דעלנא קייתין. דהאלן אלין אלין בכלהו עלמין. והאלן בלבאי אלי ובנו פרוכתא עלאה דפריסא עלנא מתשמרין יסלקין וגניז לא עתיקא דכלא גניז וסתים מכלא וכד שריגא לאלנא לא הוו ידעין חבריא דכל הני אלין קדישין מתערין הכא. זכאה אולקיהון חבריא דהכא. וזכאה אולקי עמכון בעלמא דין ובעלמא דאתי. אפתח כ"ש ואמר (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם וגו'. אלן עמא קדישא כישראל דכתיב בם (שם ג) אשריך ישראל מי כמוך דכתיב מי כיוכה באלים יי' משוס דאתדבקותא דלהון הוא בשמא קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי יתיר אריכא דסתם לא מתפרשין מההוא גרונא דהיי דלגרין ביה נדיקיא הה"ד ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים עליכו כתיב השריך ישראל מי כיוך עם נושע בה' וכתיב מי כיוכה באלים ה' רשאתא אתבונו דעתא לאוקירי למלכא ולאוקיר יקרא דדיוקנא קדישא דמלכא תנא מתתקן דיקנא עלאה דיקנא קדישא בע תיקונין ידא איסו דיקנא דז"א וכד נהיט אן דיקנא יקרא עילאה דעתיקא קדישא בהאי דיקנא דז"א נגדין י"ג מבועין דישתא עלאה בהאי דיקנא ומתכהין ביה כ ב תיקונין ומניה נגדין כ"ב אתוון דשיא קדישא). ואית דיקנא לא אשתכח ולא אמר בלא' אלא לחייו (ולא קרי דיקנא) אלא סבי אתנא בגליעותא דסברא כל מה דאשמר וגניז ולא אדכר ולא רתגליא הוא מלה הוי עלאה ויקרא מכלא (תהלים) ובג"ד ה"א סתים וגניז ודיקנא משוס דהוא שכחה יגליעותא ויקריתא מכל פרגופא נגזיה קרא ולא אתגליא ואתנא האי דיוקנא דאיהו גליעותא דפרגופא ושכירותא

וספירותא דזעיר אפין נפיק מאידנא ונחית וסליק וחפי בתקונא דבינה אתי תקונא דבסמא כד"א (איוב ג) להיות כעונת הבוסר (ולא עונות) בתשעה תקונין אתתקן אתי דיקנא דזעיר אנפין בשערי (דדיקנא) אתי אתתקנא בתקונ' שפיר. כגבר תקיף שפיר לאתחזי דכתיב (שם) בחור כארזים תקונא קדמאה אתתקן שערא מלילא ונכיק הוא מילולא (בראשית - ח) ביגינא דקרדינותא ונכיק אכלנא דאיירא דכיא יבש בתחות שערא דריסא מתחית קיון דעל אוזנין ונחית תקיו אתחא דהודנין נימי על נימי עד ריסא דפיאה תקונא תניינא נפיק שערא וסליק מריסא דפומא עד ריסא אחרא דכתחא דפומא ונחית מתחית פומא עד ריסא אחרא נימין על נימין בתקונא שפירא. תקונא תליתאה מאתגניתא דתחית חיטיתא מתחות תרין נוקבין נפיק חד תרחא ושערין זעירין תקיפין מליין לסטות אתרא ישאר שערין מליין מהאי גיסא ומהאי גיסא סוהרניס דהוה אתרא. ואתרא לא אתחזי לתתא כלל אלא הוה אתרא דלעילא דנחית עד ריסא דשפוכן ותתן שקיעא הוה אתרא תקונא רביעאה נפיק שערא ואתתקן וסליק ונחי בגלעוי דתקדיבא דביסמא. תקונא המכאה פניק שער' ויתהזיין תרין תכוהין מכאן ומכאן סומקן כהאי ורדא סומקא ויתלבשן בחתאן ושבעין עלאין דמתלבשין אתתן (בראשית מג - ו) תקונא שביעאה נפק שערא כחד חטא בסחרני' דדיקנא ותליין עד ריסא דמעוי ולא נחית עד עטורא תקונא שביעאה. דלא תליין שערי על פומא ופיאה לאתכני מכל סטרוי ויתבין שערי בתק"ג סחיר סחור ליה תקונא תשיעאה. דנהתין שערי בתחית דיקנא דמתכיין קדלא לאתחזיא כגנו אתי דקיקין נימין על נימין מליין מכל סטרוי תקונא תביעאה (ויתברכו שערי עם אילן) דמתחברן (לא מתחברן) שערי כלהו בשקול' מעליי' (בראשית מליה) עד (לא עם) אינון שערי דתליין כלהו בשקל' שפיר כחד גיבר תקיף מאלי נ"ח קרבין בתשעה תקונין אלין נגדין ונפרין ע"ב מבוטין דמשח רבות דלעיל' ומרשיה משח רבות נגדין לכל אינון דלתתא. ע' תקונין אלין אתתכחו בדיקנא דא ובשלימות תקונא דדיקנא דא אתקרי (בר נש להתא) גיבר תקיף דכל מאן דחמי דיקנא קיימא בקיימיה תנייא ביה גבורא תקיפא עד כאן תקונא דדיקנא עלאה דזעיר אנפין

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה קום ברי (יקדישא) סלסל תקונא דדיקנא (לא דמלכא) קדישא בתקוני אלין קם רבי אלעזר כתף ואתר מן סיגלר קראתי יה עני במרחב יה ונו'. עד מבטוח בנדיבים תנח הכא ע' תקונין דבדיקנא דא להני תקונין אעריך דוד מלכא בנין לנרתא נשתר מלכין ולבאר עיון ת"ח כיון דאמר הני ע' תקונין לבתר אתר כל נייס סבבוני בשם יי' כי אחלם חמר. הני תקונין דאמינא לאתי אעריכנא משוס דכל נויס סבבוני ובתקונ' דדיקנא דא ע' תקונין. דאינון שם יי' אסלינון מן עלמא שס"ד בשם יי' כי אמילם. ותנא בגינותא דספרא תבעה תקונין אמר דוד הכא שיתא אינון בשמא קדישא דשית שמהן הוו ותלת אדם ואתי תיימא תרין אינון אלהא הוו דהא נדיבי' בכלל אדם הוו. תנא שיתא שמהן דכתיב מן האמר קראתי יה חד עני במרחב יה תרין. יי' לי לא אירא תלת יי' לי בעוזרי תרבע טוב להסות ביי חמשה. טוב להסות ביי' שיתא אדם תלת דכתיב יי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם חד. טוב להסות ביי' מבטוח באדם תרי. טוב להסות ביי' מבטוח בנדיבים תלת.

ית"ח רזא דמלה דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא דהכי אתחזי משום דלא אקרי (היה) אדם אלא בשם דאתחזי ליה. ומאי אתחזי ליה. שמא קדישא. דכתיב (בראשית ג) ויאמר יי' אלהים אל האדם איה. ובגין כך הכא לא אדכר אדם אלא בשמא קדישא. ותנא כתיב מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה ונו'. ובגין כך הכא לא אדכר אדם אלא בשמא קדישא. ומדאתא דשערי אתמסכן ותליין. אמרי ואתר יי' לא אירא. יי' לי בעוזרי בשיא דלא אסר. בשמא דסוה קדישא. ובשמא דא אדכר אדם ואיה דאתר מה יעשה לי אדם הכי הוא. דתנא כל אינון כתרין קדישין דמלכא כד אתתקן בתקונוי אתקרי שמא קדישא. דיוקנא דכליל כלא ומה דמכלפא בהו אתקרי שמא קדישא ותערא ומה דביה אתקרי ידו"ד ואתקרי אדם בכללא דתערא ומה דביה (בראשית ה) ומה דאסתליק מתערא אתקרי שמא קדיש'. תערא ומה דביה אתקרי ידו"ד אתקרי אדם בכלא תערא ומה דביה). ואלין תשעה תקונין דחמר דוד הכא לאכנעא סגאיי בנין דאתן דאתחיד דיקנא דמלכא ואוקיר ליה ביקרו עילאה כל מה דבעי מן מלכא מלכא עביד בגייה מ"ש דיקנא ולא נופה אלא נוכא אזיל בתר דיקנא ודיקנא לא אזיל בתר נוכא (בראשית לא) דדיקנא איהו שיקרא דכל נוכא וכל הדורא דנוכא בתר דיקנא אזיל וכולא בדיקנא תליין) (ר"ג מן ד"ק עד נופא) ובתר ר' נוני אתי אתי מוסבנא חד כדקאמרן. תרין מן המצר קראתי יה חד. ענני במרחב יה תרי. ה' לי לא אירא תלת מה יעשה לי אדם אדבע ה' לי בעוזרי אחש ואני אתרתה בשונאי ביתא. טוב להסות בה' שבעה. מבטוח באדם תמניא טוב להסות ביי מבטוח בנדיבים תשעה (בראשית ל"ח טוב להסות בה' מבטוח באדם ז' טוב להסות בה' ח' מבטוח בנדיבים ט') מן המצר קראתי יה מאי קא חייאי אלא דוד כל מה דאתר הכא על תקונא דדיקנא דא קאמר (ר' יהודה אמר) מן המצר קראתי יה מאתר דאתרי דיקנא להתפסנא דהוא אתר דחיק מקמי כתרא דאודנין מגילא תהות שערי דריסא ובגי"ב אמר יה יה תרי זמני ובאתר (בראשית ב) דאתפסנ דיקנא ונחית מאודנוי ואחרי לאתפסנא אתר ה' לי לא אירא דהוא אתר דלא דחיל (בראשית ל"ח דחיק) וכל האי אלעריך וכו' (אדם אתקרי ואל אתפסנותא האי אעריך) דוד לאכנע תחיתיה אלכין ונמין בגין יקרא דדיקנא דא. ותהנא בגינותא דספרא כל מאן דחזי בחלויה דדיקנא דב"ג עלאה אחיד בידיה הו דאוביב ידיה ליה. ינדע דשליח הוא עם עלאי ואמרמיה תחיתיה אינון דמנערין ליה. תנא מתתקן דיקנא עלאה בתשעה תקונין והוא דיקנא דזעיר אנפין בע תקונין מתתקן תקונא קדמאה מתתקן שערא מעילא נפיק מקמי כתרא דהודנין מתחית קוני דתליין על אודנין ונחתין שערי נייחן על נימין עד ריסא דפומא תלתא כל אלין נימין דבדיקנא תקיפין יתיר מכל נימין דקיקין דשערי דריסא. ושערי דריסא אריכין (וכפיין) והני לאו אריכין ושערי דריסא מכסון שעיני ומנסון קרסין ובשעתא דאתתסכן בערי חוורי דעתיק יומין לשערי דזעיר אנפין כתיב (מגלי ר) חכמות בחוץ תרנה. מאי בחוץ. בשאי זעיר אפין. דמתחברן תרי מיחי תרי מוחי ס"ד אלא אימא אדבע מוחי. תלת מוחי דסוי בזעיר אפין ואשתכחו בתלת אהלי דגולגלתא דריסא וחד מוחא שקיע על בוריה דכליל כל תלת מוחי. דאתמסך מניה מסיכן כלילן שקילן בשערי חוורי. לאתי זעיר אפין לתלת מוחי דביה ומשתכחן אדבע מוחי בשאי זעיר אפין. בגין כך אכלימו

דרך אמת א מיין שם בפרדס בשער פנמות וכלים.

אסלימו ארבע פרשיות דכתיבין בתפילין דאתכליל בהו שמא קדישא דעתיק יומין עתיקא דעתיקין וחשיר אפין. דהאי הוא שלימותא דשמא קדישא. דכתיב (דברי׳ כח) וראו כל עמי הארץ כי שם יי׳ נקרא עליך ויראו ממך. שם יי׳. שם יי׳ ממש דאיהו ארבע רשומי בתי דתפילין. ובג״כ (קנא ב רסב ה) חכמות בחוץ תרנם (ס״א דהכא עתיקא כו׳ תשיש דהיא חכמתא כו׳) דהכא אתחכמן ארבע עתיקא דעתיקין סתימא דסתימין לא אסתכם ולא זמין חכמתא דיליה משיש דאית חכמתא סתימא דכלא ולא אתפרש. ובגין דאתחברו ארבעה יוחין בהאי זעיר אפין אתחסכן ארבע חב״ין מניה לארבע עיבר. ואתפרשן מחד מבועא דנפיק מכלהו ובג״כ איהו ארבע. ואתא הא חכמתא דהתכלילא באתרבע אתחסכא בהני שערי דאיהו תליין תלין על תלין (ל״ח רות) וכלהו קשין תקיפין. ואתמסכי ונגידו כל חד לשערוי ואלף אלפין ורבוא רבבן תלין מנייהו דליתהון בחיסבנא הס״ד (ר״ה ה) קיילותיו תלתלים תלי תלים וכלהו קשין ותקיפין לאתחברא כהאי הלמים תקיף. וכהאי מגרה דאיהי תקיפא עד דעבדין נוקבין ומבועין מתחות שערא ונגדין מבועין תקיפין לכל עיבר ועיבר לכל סער וסער ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב (איוב יב) מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות. ותנא הני שערי דדיקנא תקיפין (בלחודי) משאר שערי דרישא משיש דהני בלחודייהו מתפרשן ומסתכלן ואינון תקיפין בחירתייהו. אתאי תקיפין אי תימא משיש דכלהו דינא לאו הכי דהא בתקונין אלין חסתכחו רחמי (ודינא) ובשעתא דנחתין תליסר מבועי נהרי דמשחא אלין כלהו רחמי אלא תהנא כל הני שערי דדיקנא כלהו תקיפין מ״ש כל איהו דרחמי בעיין לאחוי תקיפין לאכפייא לדינא וכל איהו דאיהו דינא רא תקיפין איהו. ובגין כך ובגין כך בעיין למחוי תקיפין מתרין שערין. כד בעי דינא דינא תקיף ונגחין על דינא. וכד בעי דינא דינא תקיף ונלח על רחמי ובג״כ בעיין לאחוי תקיפין מתרין שערין דכד בעו רחמי. שערי דאיהו ברחמי קיימין ומתחזיא (ס״ה ומתאחדא) דיקנא באיהו שערי וכלא הוי רחמי כד בעיין דינא לאתחזייא דיקנא באיהו שערי. וכלא אתקיים בדיקנא. וכד אתגליא דיקנא קדישא חוורא. כל הני וכל הני מתנהרין ומסתחיין כמאן דאסתחי בנהרא עמיקא מיא דהו׳ ביה ואתקיימו כלהו ברחמי ולית דינ׳ אשתכ׳ וכל הני תשע׳ כד נהרין כחד׳ כלהו אסתחיין ברחמי. ובג״כ אחר משה זמר׳ אמר׳ (במדבר יב) יי׳ אל נא אפיס ורב חסד ואלו אמת לא קאמר. משום דרזא דמלה איהו תשעה מכילן דנהרין מעתיק יומין לזעיר אפין וכד אמר משה זמנא תניינא תשע׳ תקונין אמר ואיהו תקוני דיקנ׳ דמסתכלי בזעיר אנפין ונחתן מעתי׳ יומין ונהרין ביה ובג״כ אית תליא בעתיקא יסתא לא אמר משה ואמת. תנא שערי דרישא דזעיר אנפין כלהו קשין תלין על תלין. ולא שייעין דהא חיוכא דתלת מוחי בתלת חללי מסתכלין ביה ונהרין מיוחא סתימא ומשוס דמוחא דעתיק יומין סקים ושכיך כחמר סב על דודייה שערוי כלהו שייעין ומשיחין במשחא סב ובג״כ כתיב ראשה כעמר נקא וסאי דזעיר אפין קשין ולא קשין דהא כלהו תלין ולא מתקמטי ובג״כ חכמתא נגיד ונפיק אבל לא הכיותא דחכמתא דאיהי שכיכא ושקיעא דהא תניינא דלית דידע מוחיה דעתיק יומין בר איהו והאי דכתיב (איוב כח) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה (קהל ג) בזעיר אפין אתמר אחר רבי שמעון ברוך ברי לקב״ה בעלמא דין ובעלמא דאתי. תקונא תניינא נפיק שערא וסליק מרישא דפומא עד רישא אחרא דפתחא דפומא ומחוץ מתחות פומא עד רישא אחרא

ימין על ימין בתקונא שפיר קוש ר׳ אבא קם ר׳ אבא פתח ואמר כד תיקונא דדיקנא דא אתתקן בתקונא דמלכא (ס״א בתקוני מלכין) (ס״א כד תיקונא דא מתתקן בדיקנא דמלכא אתחזי) כגבר תקיף שיר לאחזי רב וסליק הס״ד (תהלים קמו) גדול אדוננו ורב כח וכד אתבסם בתקונא דיקנא יקירא קדישא ויסגה ביה אקרי בנהירו דיליה אל רחום וגו׳ והאי תקונא תניינא אתתקן כד נהיר בנהירו דשפיר יומין אקרי רב חסד וכד מסתכלי דא בדא אתקרי בתקיפא אחרא ואמת דהא נסירו אנפיה (ס״א דא נהירו דאנפין) ותאנא נוסא עון אתקרי דא תקינא תניינא כגוונא דעתיקא קדישא אבל משוס דהוא אורחא דנפיק בתקונא תליתאה תחות תרין נקבין דחומא ושערין תקיכין זעירין מליין לסהוא אורחא. לא אתקרון הכא נוסא עון ועובר על פשע ואתקיימי באתר אחרא. ותניא תלת מחה וסבעין וחמש חסדים כלילן בחסד דעתיק יומין וכלהו אקרון חסדי קדמאי דכתיב (שם פ״ב) איה חסדיך הראשונים וכלהו כלילן בחסד דעתיקא קדישא סתימא דכלא. וחסד דזעיר אפין אקרי חסד עולם ובספרא דצניעותא (שמות קמ״ג) קרי ביה לחסד קדמאה דעתיק יומין רב חסד. ובזעיר אפין חסד סתם ובג״כ כתיב הכא (בחות כד) ורב חסד וכתיב (שם) נוצר חסד לאלפים סתם ואוקימנא הא רב חסד חסד משה כלפי חסד לגברא ליה ולאדלקא בוצינא דתכא הא אורחא דנהיר תחות תרין נקבין דחומא ושערין זעירין מליין לההוא אורחא לא אקרי הסוא אורחא עובר על פשע דלית אתר לעבדא ליה בתרי נוצי חד משוס שערי דחכמה בההוא אורחא דוא אתר קשיא לאעבדא. וחד משוס דנהיר אעבדא דסליק אורחא עד רישא דפומא ולא יתיר. וע״ד כתיב (שם ה) בפתיחי חסדים סומקין כורדא נוטבות מור עובר סומקא תקיף ורחי אורחא דהכא בתרי נוצי לא (ס״א בתרי נוצי אנזיב ולא) אתבסם. מכאן מאן דבעי לאנזמא תרי זמני בשם בידיה בהאי אורחא

תקונא רביעאה נפיק שערא ואתתקן וסליק וחפי בעילעוי בתקרובתא דבוסמא. האי תקונא יאה ופירא לאתחזיא הוד והדר הוא. (ס״א הוד עלאה) ותניא הוד עלאה נפיק ואתעבר ונגיד לאתאחדא (ס״ה ליאה דעלעין) בעלעוי ואתקרי הוד זקן ומהאי הוד והדר. תליין אלין לבושי דאתלבש בהו ואיהו פורכירא יקירא דמלכא דכתיב (תהלים קד) הוד והדר לבשת תקונין דאתלבש בהו ואתתקן בהאי דיוקנא דאדם יתיר מכל דיוקנין יתאנא האי הוד כד אתנסר בנהירו דדיקנא עלאה (ל״ח דא) ואתפשט בשאר תקונין נהירין. האי הוא נוסא עון מהאי נוסא ועובר על פשע מהאי נוסא ובג״כ לחייו כתיב. ובלגיעותא דספרא אקרי הוד והדר יתפארת דהא תפארת הוא עובר על פשע שגא׳ ותפארתו עובר על פשע. אבל האי תפארת לא אוקימנא אלא בתקונא תשיעאה כד״א ותפארת בחירים כחם ותמן אקרי תפארת. וכד אתתקל. (ס״א אסתכל) במתקלא חד סלקין. אמר ר״ש יאות אנת ר׳ אבא לאתברכא מעתיקא קדישא דכל ברכאן נפקין מניה תקונא חמישאה פסיק בערא ואתחזון תרין תפוחין מכאן ומכאן סומקן כהאי ורדא סומקא ומתלבשן במאתן ושבעין עלמין. הני תרי תפוחין כד נהרין (מתרין ספרי) מנהירו דתרין תפוחין קדישין עילאין דעתיקא אתמשך סומקא ואתי חיורא בהאי כתיב יאר יי׳ פניו אליך ויחנך דכד נהרין מתברך עלמא. ובשעתא דאתעבדו סומקא כתיב ישא יי׳ פניו אליך כלומר ישתלק ולא ישתכח רוגזא בעלמא. תאנא כלהון נהורין דאתנהרן

מעתיקא

מעתיקא קדישא אתקרון חסדי קדמאי. ובגין דאינון. מהרין כל אינון חסדי עולם. תקונא בתיתאה נפיק שערא כחד חזמא דשערי בסחרניס דדיקנא. (ס"ל ותליין עד ריסא דמעוי ולא נחית עד שבירא תנא תקונא דא הוא דאקרי) פאת הזקן ואיהו חד מחמש פאין דתליין בחסד (וברחמי) ולא אבעי לחבלא האי חסד כמה דאתמר. ובגין כך לא תשחית את פאת זקנך כתיב:

תקונא שביעאה דלא תליין שערא על פומא ופוראא אתפני מכל שערוי ויתבין שערין בתקונא שחור שחור ליה קיים ר' יהודה. קים ר' יהודה פתח ואמר (דניאל ד) בגזירת עירין פתגמא כיתיה אלף רבבן מפגשן (ס"ל מתיבשן) ומתקיימין בהאי פומא יתליין מניה. וכלהון אקרון פה. הס"ד (תהלים לג) וברוח פיו כל צבאם. ומסהיון רוחא דנפיק מפומא. מתלבשן כל אינון דלבר. תליין מהאי פומא ומהאי פוראא (ס"ל רוחא) כד אתפשט האי רוחא מתלבשן ביה כמה נביאי מהימנא וכלהו פה יי' אתקרון ובאתר דרוחא נפיק לא אתערבא מלה אחרא וכלהו (פיות) מחכאן לאתלבשא בהאי רוחא דנפיק. והאי תקונא אליעא על כלהו שיתא מסוס דהכא מתקיימן כלהו ומתאחדן ובגיני כך שערוהי שקילין סיהרני' דפיאה והתפני מכל שערוי והאי תיקונא אליעא על כלהו מסוס דהכא מתקיימן כלהו ומתאחדן. אתר ר"ם בריך אנת לעתיקא קדישא. תקונא תשיעאה דנחתין שערי בתחות דיקנא מהכין קדלא דלא אתחזי. דתניא אין למעלה לא ערף ולא עפוי ובזמנא דאתגא (ס"ל דנגא) קדמי אתחזי מסוס לאחזאה גבורתא דהא תניא אלף עלמין אתאחדין מניה הס"ד (שיר ד) אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים ואלף המגן רזא הוא. בגיניותא דספרא כל שלטי הגבורים דאתי מסטר גבורה חד מאינון גבורתין. תקונא תשיעאה דאתתסכן (ס"ל דמתחברן) שערי בסקא לא מליא עם אינון שערי דתליין כלהו בסקולא שפיר כחד גיבר תקיף מאדי נגהן קדייתא מסוס דכלהו שערי אתמסכן בתר אינון דתליין. וכללא דכלהו באינון דתליין. וכלא אתמשך (חסר כלא). ועל דא כתיב (תהלים ב) תפארת בחוריהם כחם. ונגדאה על הים כבחור טוב הס"ד (איוב ה) כחור כארזים כגיבר עביד גבורתן ודא הוא תפארת חילא וגבורתא ורחמי

תנא אר"ש כל הני תקונין וכל הני חלין בעינא לגלאה למאריהון דאתקלו במתקלא ולא לאינון דלא עאלו (ס"ל (ס"ל ולא) דעאלו ולא נפקי) אלא לאלין דעאלו ונפקו. דכל מאן דעייל ולא נפיק אבד ליה דלא אבדי. כללא דכל מלין. עתיקא דעתיקין וזעיר אפין כלא חד כלא ס"ם כלא הוי כלא יהא. לא יתבני ולא מתבני ולא בנא אתתקן בתקונין אלין. אסתליס דיוקנא דכליל כל דיוקנין. דיוקנא דכליל כל סמהן דיוקנא דאתחזי בגוויה כהאי דיוקנא (ס"ל בגוויה כל דיוקנין) לאו האי דיוקנא הוי אלא כעין האי דיוקנא. כד אתחברן שערין וכתרין כדין הוא אסלמותא דכלא בגין דדיוקנא דאדם הוי דיוקנא דעלמין ותתאין דאתכלו ביה. ובגין דהאי דיוקנא כליל עלאין ותתאין. אתקין עתיקא קדישא תקונוי ותקונא דזעיר אנפין בהאי דיוקנא ותקונא. ואי תימא מה בין האי לאלין כלא הוא בחתקלא חדא אבל מכאן (ס"ל מכן) אתפרסן ארחוי. (ס"ל אתפשטן רחמי) ומכאן (ס"ל ומכן) אסתכם דינא. ומסטרא דילן הוי שיין דא מן דא. ורזין אלין לא אתיסרו בר למחזי תקלא קדישא. וכתיב (תהלים כה) סוד יי' ליראיו. כתיב (בראשית ג) וילבר יי' אלהים את האדם בתרי יודין. אסתליס תקונא גו תקונא שברקא דנוסכפנקא. ודא הוא ויילבר. תרין יודין למה. רזא דעתיקא קדישא ורזא דזעיר אפין. ויילבר מאי לבר. לבר לורם בגו לורם (ודא הוא ויילבר) ומהו לורם בגו לורם. תרין שמהן דאתקרי שם מלא יי' אלהים. ודא הוא רזא דתרין יודין דוייבר דלבר לורם גו לורם. תקונא דשמא אליס יי' אלהים ובמה אתכלילו בדיוקנא עלאה דא דאקרי אדם. דכליל דכר ונוקבא. ועל דא כתיב את האדם דכליל דכר ונוקבא. את לאפקא ילאסני זינא דנפיק מניה (מדכר ונוקבא). עפר מן האדמה. דיוקנא בגו דיוקנא. ויפה באפיו נשמת חיים שברקא דנוסכנקא בגו בגו. וכל דא למה בגין לאסתלפא ולעיילא ביה סתום דסתימא עלאה עד סופא דכל סתימין. (הס"ד (שם) ויפח באפיו נשמת חיים) נשמתא דכל חיי דעילא ותתא תליין מההיא נשמתא ויתקיימי בה. ויהי האדם לנפש חיה (ס"ל מההיא) נשמתא חדרגא לדרגא עד סופא דכל דרגין. בגין דיהי סהיא נשמתא מסתכמא בכלא ומתפשטא בכלא. ולמהוי כלא ביחודא חד ומא דפסיק האי יחודא מן עלמא כאלו דפסיק נשמתא דא. ומחזי דאית נשמתא אחרא בר מהאי ובגין כך ישתני הוא ודוכרניה מן עלמא לדרי דרין. בהאי דיוקנא דהדם שמרי ותקין כללא דכר ונוקבא. כד אתתקן האי דיוקנא בתקונוי שארי מהדוי מכין תרין דרועין דתליין בתר דתליין שערי דדיקנא דאתקרון (ס"ל דאתקרי) תפארת. ואתפשט האי תפארת ותקין תרין חדין אסתליף לאחוריי ומבד גולגלתא דנוקבא כלא סתימא מכל שערוי בשערא בפרופא דריסא ובכללא חדא אתעבידו בהאי תפארת. ואקרי אדם דכר ונוקבא הס"ד (ישעיה מד) כתפארת אדם לשבת בית

כד אתברי פרופא דריסא דנוקבא תליא חד קולא דשערי מאחוריו דזעיר אפין ותלי עד ריסא דנוקבא ואתערו שערי בריסהא כלהו סומקי דכלהון בגו גווני הס"ד (איוב ז) ולא יראנו עוד כמו גווני גווני דכלילן בגו גווני. תמנא אתפשט האי תפארת מעבורא דלבא ונקיב ואתעבר בגיסא אחרא ותקין כרופא דנוקבא עד שבורא ומעבורא שמרי ובמבורא אליס תו אתפשט האי תפארת ואתקן מעוי דדכורא ועייל (ואתתקן) בהאי אתר כל רחמין וכל שערא דרחמי. ותמנא בהני מעין אתאחדן בית מאה אלף רבוא מאדי דרחמי. ואתקרון בעלי מעין. דכתיב (ירמיה לא) על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם יי. תמנא האי תפארת כליל ברחמי וכליל בדינא. ואתפשט רחמי בדכורא ואתעבר ונקיב (ס"ל ונהיר) לסטר אחרא ותקין מעוי דנוקבא ואתתקנו מעאה בסטרא דדינא. תמנא אתתקן דכורא בסטריה במאתן ותשעה ואתבעין תקונין דכלילן ביה מנהון לגו ומנהון לבר. מנהון רחמי. ומנהון דינא כלהו דדינא אתאחדו בדינא דאחורוי דנוקבא אתפשטת תמן ואתאחדו ואתפשטו בסטרהא ותמנא חמשה ערייתא (ס"ל תיקונין) אתגליין בה בסטרא דדינין חמשה. ודינין ה' (ס"ל בסטרא דדינא ודינא) אתפשטן במאתן ואתבעין ותמנא אתין והכי תמנא קול בחמשה ערוה שער בחמשה ערוה שיר בחמשה ערוה יד בחמשה ערוה רגל בחמשה ערוה. דתנינ"א דתרין אלין לא שייכי חברנא ותרין אלין יתיר מערוה אינון. ותאנא בגניזותא דספרא אתפשט דכורא ואתתקן בתיקונוי אתתקן תקונא דכוותה דכיתה והאי הוא אמה דכיה אריכים דסהוא אמה מאתן ואתבעין ותשעה אתין וכלהו תליין בפומא דאתה דאתקרי יו"ד וכיון דאתגליא יו"ד פומיה דאמה אתגלי אחד עלאה והאי אתה אחד הוא. דאתקרי ותלי (ס"ל והאי אחד הוא תלי) בהאי פוס אמה. ולא אקרי אחד עד דאתגליא יו"ד דפוס אמה

ות"ח דלא אתקרי אברהם אלים בהאי חסד עד דאתגליא יו"ד דאמה. וכיון דאתגלי אקרי אלים הה"ד (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים תמים ממש. וכתיב (שמואל ב כב) ואהיה תמים לו אשתמרה מעוני. מאי קא מיירי ריש וסיפא אלא כל דגלי האי יו"ד ואסתתר דלא עיילה ליו"ד ברשותא אחרא. להוי אלים לעלמא דאתי ולהוי נריר בנהירא דחיי מאי ברשותא אחרא. דכתיב (ויקרא ג) ובעל בת אל נכר. ובגין כך כתיב ואהיה תמים לו דכיון דהוא תמים בגלויא דיו"ד. ואסתתרה מעוני וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט אסר גבורה מחיון גבורן (בשמאלא) דנוקבא ואסתקע בנוקבא באתר חד ואתרשם בערייתא כסיתא דכל נופה דנוקבא ובהאי אתר אקרי ערוה דכלא אתר לאלגעה להסוה אמה דאקרי חסד בגין לאתבסמא גבורה דא דכליל חמש גבורן. בהאי חסד דכליל בחיים חסדין. חסד יחיא גבורה שמאלא. אתבסס דא בדא והקרי אדם כליל מתרין סטרין ובגין כך בכלהו כתרין היה יחיא שמאלא דיגא ורחמי תאנא עד לא זחין תקיני דמלכא. עתיקא דעתיקין בנה עלמין יתתקין תקונין לאתקייאה הה"ד נוקבא לא אתבסמא. ולא אתקיימו עד דכתיב (רפ ג) חסד עולם ואתקיימו. ואתבסמו תקוני נוקבא. בהאי אתר דאקרי חסד הה"ד (בראשית ו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום אתר דכל דינין משתכחין תמן (ואמון תקוני אתתא אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) ולא אתבסמו עד דאתקן כלא ונפיק האי חסד. ואתיסד בפומא דאמה הה"ד ויומת ויומת דלא אתקיימו ולא אתבסמו דיגא בדינא. ואי תימא אי הכי דדינא כלהו והא כתיב ויומלך תחתיו שאול מרחובות הנהר והא לא אתחזי דינא דתינון רחובות הנהר מיהו בינה דמינה מתכתהין המשן תרעין דנהורין יבולינון לגיה סטרי עלמא תאנא כלהו דינא בד מחד דאתקיים בתראה והאי שאול מרחובות הנהר דא הוא חד סטרא דאתפשט ונפיק מרחובות הנהר וכלהו לא אתקיימו לא תיחא דאתבטלו אלא דלא אתקיימו בהאי מלכו (דכסטר נוקבא) עד דאתער ואתפשט האי בתראה ייכלהו דכתיב ויומלך תחתיו הדר מאי הדר חסד עולם ופס עירו כעו מאי כעו כ"אי כעו בר נס דזכי לרוחא דקודשא. ופס אשתו מהיטבאל בכאן אתבסמו דא בדא ואתקרי השתו. מה דלא כתיב בכולה מהיטבאל אתבסמותא דדא בדא בת מטרד. תקונין דמסטר גבורה. בת מי זהב אתבסמו יאתכלילו דא בדא מי זהב רחמי ודינא כאן אתדבקו אתתא בדכורא. בסטרוי אתפרסן בדרועין בסיקין. דרועין דדכורא הד יחיא חד שמאלא דרועא קדמאה (ס"א קדישא) תלת קטרין אתקטרו ביה ואתכלילו ב' דרועין ואתכלילו ס"ד אלא ג' קטרין ביחיא ג' קטרין בשמאלא. ג' קטרין דיחיא אתכלילן בג' קטרין דשמאלא ובג"כ דרועא לא כתיב אלא חד אבל יחיא לא כתיב ביה זרוע אלא (במות טו) ימינך יי' ימין יי' אתקרי בג' קטרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון. ואי תימא הא בהלא אלין מוהא דגילגלתא משתכחין תאנא כולהו ג' מתפשטין ומתקטרין בכל נופא וכל נופא אתקשר בהני תלת ומתקטרין בדרועא יחיא ובגין כך תאיב דוד ואמר (תהלים קי) שב לימיני משוס דהוא אתחבר עמהון דאבהתא ויתיב תמן לכורסייא שלימתא. ובגין כך כתיב (שם קיח) אבן מאסו הבונים וגו' משוס דיתיב לימינא הייני דכתיב (דניאל יב) ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין כלומר כמאן דזכי לחביבותא דמלכא. וכאה חולקיה דמאן דפרים מלכא ימינים

וקבל ליה תחות ימינה. והאי ימינא כד יתיב קטרין אתפשטא. ודרועא לא חיסים ידיה (ס"א יקטרין לא אתפשטו ודרועא לא חוסים יתיב) בתלת קטרין דאמרן. וכד מתערין מייבא ואתפשטי בגלמא מתערין תלת אחרנין דאמרן דינא קטיא חוסים דרועא. וכד חוסים דרועא יד ימינא הוא אבל אתקרי זרוע יי זרועך הגבויה. (ס"א תלת קטרין אתקטרו ביה ואתכלילו תלת קטרין דימינא ותלת קטרין בשמאלא בג' קטרין דאבהתא דאחסינו לחולקיהון. ואי תימא הא בג' הללו מוהא דגילגלתא משתכחין תאנא כלהו ג' מתפשטין ומתקטרין בכל נופא וכל נוכח אתקשר בהני תלתא ויתקטרין בדרוע ימינא והאי ימינא כד יתיב קטרין לא אתפשטו ודרועא לא חוסים ויתיב בתלת קטרין דאמרן. וכד מייבא מתערין מתערין תלת אחרנין דאמרן דינא קטיא. וחוסים דרועא ואתקרי זרוע יי' זרועך הגבויה) בזמנא דג' אלין אתכלילן בג' אחרנין אקרי כלא ימינא ועביד דינא ברחמי הדא הוא דכתיב ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעך אייב בגין דאתערין רחמי בהו. ותאנא בהאי ימינא מתאחדן תלת מאה ושבעין אלף רבוא דאקרין ימינא ומאה יתמנין וחמשה אלף רבוא מזרוע דאקרי זרוע יי'. מהאי ומהאי תליא זרוע והאי והאי אקרי תגארה דכתיב (ישעיה סג) מוליך לימין משה הא ימינא זרוע הא שמאלא דכתיב (שם) זרוע תפארתו דא בדא ותאנא בידא שמאלא מתאחדן ארבע מאה וחשבון רבוא מארי תריסין ואתאחדן בכל אגבעא ואגבעא. ובכל אגבעא ואגבעא עטר אלכין מארי תריסין משתכחין פוק וחשיב כמה אינון דבידא והכא ימינא אקרי סייעא קדישא דאתי מדרועא דימינא מתלת קטרין. (ואע"ג דאקרי יד הוה סייעא) דכתיב (ג"א וכתיב) (שמואל ב ג) והנה ידי עתך ואתאחדן מהתי. אלף וארבע רבוא ותמנין וחמש מאה אלפין מאריהון דסייעין בכל עלמא ואקרון יד יי' עלאה יד יי' תתאה ואע"ג דבכל אתר יד יי' שמאלא זכו ימין יי'. אתכלל ידא בזרועא והוי סייעא ואקרי יין יאי לאי יד יי' תתאה תאנא כד מתערין דינין קטיין לאתהה בעלמא הכא כתיב (תהלים כה) סוד יי' ליראיו. ותאנא בנטיעותא דסכרא דכל דינין דמשתכחין מדכורא תקיפין בריסא ונייחין בסופא וכל דינין דמשתכחין מנוקבא נייחין בריסא ותקיפין בסיפא. ואלמלא דאתעבידו כחדא לא יכלין עלמא למסבל עד דעתיק דעתיקי סתימא דכלא פרים דא מן דא יחבר לון לאתבסמא כחדא וכד פרים לון אכיל דרמימא לזעיר אפין ופרים לנוקבא מאחורי דסטרוי ואתקין לה כל תקונהא ואגבעא ליומא דליה לאיתהה לדכרא הה"ד (בראשית ג) ויפל יי' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויישן האי הוא דכתיב (תהלים מד) עורה למה תישן יי'. ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת. דא היא נוקבא כד"א אחת היא יונתי תמתי וסלקא ואתתקנא. ובאתרהא שקיע רחמי וחסד הה"ד (בראשית ג) ויסגור בשר תחתנה וכתיב (ירמיה לא) והסיר מן לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ובשעתא דבעא למיעל בשתא הוה ברי רוחין ובדין יעלעולין. ועד לא סיים לון. אתת ייסרוניתא בתקונהא ויתיבת קיים. בשעתא דיתיבת קמיה אמר לון לאינון ברייתא ולא תבעייתי כיון דמסרוניתא יתבת עם מלכא ואתחברו אפין באפין מאן ייעול ביניירו מאן הוא דיקרב בהדייהו (בגין כך כתיבא דמלה עוזתן של ת"ח דידעין רזא דא מבשת לבבת) וכד אתחברו אתבסמו דא בדא יחיא דכלא אתבסס ביה ובגין כך אתבסמו דינין דא בדא ואתתקני עלאין ותתאין יתאנא בלגיעותא דספרא בעא עתיקא קדישא למחזי מי אתבסמו דינין

דרך אמת א ע"ל סוף פ' בראשית תיקון קי"ח כ':

דינין והתדבקו תרין אלין דא בדא. ונפק מסטרא דנוקבא דינא תקיפא (דלא יכיל עלאה למסבל) דכתיב (בראשית ד) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו' ולא סוה יכיל עלאה למסבל מכוח דלא אתבסמת והוה תקיפא אמיל בה זוהמת דדינא קשיא. ובג"כ לא סוה יכיל לאתבסמא. וכד נפיק דא קין מסטר דנוקבא נפק תקיף קשיא תקיף בדינוי. קשיא בדינוי. כיון דנפק אתרלשת ואתבסמת בתר דא אפיקת אחרא בסימא יתיר. וסליק קדמאה דהוה תקיפא קשיא וכל דינין לא אתערבו (פ"א אתערבו) קשיא (פ"ה וכל דינין (לא) אתערו עמיה) ת"ח מה כתיב ויהי בהיותם בשדה. בשדה דהכא יתודע לעילא בשדה דאקרי שדה דתפוחים ונגה הוי דינא לאחיה מסוה דהוה קשיא מניה ואכפייה ואשמריה תחותיה עד דהתער בהי קב"ה ואעברה מקמיה והקייה בנוקבא דתה מא רבא וכליל לאחוי בשקיעא דימא רבא דמבסס דמעין עלאין ומנהון נהתין נשמתין לעלמא תיתא לפוס אורחוי ואע"ג דשמיר מיון מתפשטין דא בדא והתעבידו נוכא חד ומהאי נופא נחתי נשמתין דרשיעיא הייבא תקיפי רוחא מתרוויהון כחדא ס"ד אלא דא לשמרוי ודא לשמרוי. זכאין חיון לדיקיא דמשלפי נשמתהון מהאי נופא קדישא דאקרי אדם דכליל כלא אתר דעפרין וכתרין קדישין מתחברלן תמן בגרורא דהתקלא (פ"א דאתכלא) זכאין חיון צדיקיא (פ"ה אתון חברייא) דכל הני מלין קדישין דאתמרו ברוח קדישא עלאה ריח דכל קדישין עלאין אתכללן ביה התגליין לכו מילין דעלאין ותתאין ייתין להו זכהין אתון מהריהון דמארין מהגדי הקלא דמלין אלין תגדעון ותסתכלון בהו. ותגדעין למאריכון אפין באין עינא בעינא ובהני מלין תזכון לעלאה דאתי הה"ד (דברים ד) וידעת היום והשבת אל לבבך וגו'. יי' עתיק יומין. הוא האלהים וכלא הוא חד ברוך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא אמר ר"ש רמינא עלאין לתתא ותתאין לעילא עלאין לתתא דיוקנא דאדם דהוא תקוני עלאה כללא דכלהו (הסר) תתנא כתיב (משלי י) ונדיק יסוד עולם דכליל שית אבקרטיפא כחדא. והאי סוה דכתיב שוקיו עמודי שש. ותתנא בגניזותא דספרא. באדם אתכלילו כתרין עלאין בכלל ובפרט ובאדם אתכלילו כתרין תתאין בפרט וכלל כתרין עלאין בכלל כמה דאתמר בדיוקנא דכל הני תקונין. (פ"ה דיוקנין) בפרט באלבשן דידין המש כנגד חמש כתרין תתאין. באגבעין דרגלין דאיון פרט וכלל דהא נופא לא אתחזי בסדייהו דאיון לבר מנופא. ובג"כ לא סיו בנופא דנופא אעדיו מנייהו אי הכי מאי (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא. אלא רגליו דנופא מאריהון דדינין (פ"ה דמארין) לאעבד נוקמין ואקרון בעלי רגלים ומנהון תקיפין ומתאחדן מאריהון דדינין די לתתא בכתרין התתאין תתנא כל איון תקוני דלעילא דבנופא קדישא (בדכר ונוקבא) כללא דאדם אתמשיך דא מן דא ואתאחדן דא בדא ואתקין דא לדא כמה דאתמשיך דמא בקטפין דידין לדא ולדא. להכא ולהכא מאתר דא לאתר אחרא ואיון משקין (פ"ה קטפין) דנוכא (פ"ה לנופא) אסקיין דא לדא מנהרין דא לדא עד דאנהירו כלהו עליין ומתברכאן בגיניהון תתנא כל איון כתרין דלא אתכללו בנופא כלהו רחיקין ומסתכין ומסתכין כל מאן דיקרב לגביהון לאנדע מנהון מלין. תתנא מאי תיאובתא דילהון לגבי תלמידי חכמים. אלא משום דהמן בהו נוכא קדישא ולאתכללא בהו בהם ה' נפיא. וכי תימא מי הכי הא מלאכין קדישין וליתהון בכללא דנופא. לא דה"ו מי ליהוון לבר מכללא דנופא קדישא לא הוו קדישין ולא מתקיימי. וכתיב (דניאל י) וגייתו כתרשיש וכתיב (יחזקאל א) וגבותם מלאת עיניה. והאיש גבריאל כלהו בכללא דאדם. בר מהני דליתהון בכללא דנופא דהיינו מסתכין ומסתכן כל מאן דיקרב בהדייהו. ותתנא כלהו מריהא דשמלא דלא אתבסם בהדם מסתכין ונפקו מכללא דנופא קדישא ולא אתדבקו ביה ובג"כ כלהו מסתכין יחזלין ומתכין עלמין ועיילין בנוקבא דתהומא רבא לאתדבקא בההוא דינא קדמאה דהקרי קין דנפיק בכלל דנופא דלתתא. ומתעין ומתכין כל עלאה ופרחן ולא מתדבקן בכללא דנוכא ובגיני כך איון לבר מכל יתריין דלעילא ותתא. מסתכין איון בהו כתיב (ויקרא יג) מחוץ למחנה מושבו. ובכוהא דאקרי הבל דהתבסם יתיר בכללא דנופא קדישא. נפקין אחרנין דמבסמן יתיר ומתדבקן בנופא ולא מתדבקן. כלהו תליין (שו ב) בתוירא ונפקין מהאי כללא דאלין מסתכין. ומעין מה דמעין מעילא. ומניהו ידעי לתתא דקאמרי להו ותתנא בגניזותא דספרא כיון דאתבסמו לעילא כללא דאדם נופא קדישא דכר ונוקבא. אתחברו זמנא תליתאה ונפק התבסמותא דכלא ואתבסמו עלמין עלאין ותתאין. ומכאן אסתכל עלמא דלעילא ותתא מסטרא דנופא קדישא ומתחברן עלאין ומתאחדן דא בדא ואתעבידו חד נופא (ובגין דכלהו חד נופא סכיתא לעילא סכיתא לתתא. קב"ה לעילא. קב"ה לתתא) ומשלפא רוחא ועיילא בחד נוכא. ובכלהי לא אתחזי אלא חד (ישעיה ו) קק"ק יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו דכלא הוא חד נופא. תתנא כיון דאתבסמו דא בדא (ב כתיב (שיר ה) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף) אתקשרו דינא ורחמי (פ"ה אתבסמא דינא ברחמי) ואתבסמת נוקבא בדכורא ובגיני כך לא סלקא דא בלא דא כהאי תמר דלא סלקא דא בלא דא. גועל האי תנינן מאן דאפיק גרמיה בהאי עלמא מכללא דאדם לבתר כד נפיק מהאי עלמא לא עייל בכללא דאדם דאקרי נופא קדישא. אלא באיון דלא אקרון אדם ונפיק מכללא דנופא. תנינן תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף דאתבסמו דינא ברחמי. ולית דינא דלא הוו ביה רחמי. ועל האי כתיב נאוו לחייך בתורים נוואך בחרוזים. בתורים כמו דכתיב תורי זהב נעשה לך וגו'. בחרוזים כמה דכתיב עם נקדות הכסף נואך בכללא דנוקבא. דא מסרוניתא. אשתכח בי מקדשא דלעילא וירושלם דלתתא (פ"ה הוא מקדשא דכלא) ומקדשא. יכל דא מדהתבסמת בדכורא ואתעביד כללא דאדם ודא הוא כללא דמהימנותא מאי מהימנותא. דבגויה אשתכח כל מהימנותא (בייר לפ' כי תשא) ותתנא מאן דאקרי אדם ונשמתא נפקת מניה ומית אסיר למיבת ליה בביתא למעבד ליה ליגה על ארעא משום יקרא דהאי נוכא דלא יתחזי ביה קלנא דכתיב (תהלים מט) אדם ביקר בל יכין אדם דהוא יקר מכל יקרא בל ילין. מ"ש. מכוח דאי יעבדון הכי כמשל כבהמות נדמו. מה בעירי לא הוו בכללא דאדם ולא אתחזי בהו רוחא קדישא אוף הכא כבעירי נוכא בלא רוחא והאי נופא דסיא יקרא דכלא לא יתחזי ביה קלנא ותתנא בגניזותא דספרא כל מאן דעביד ליגה להאי נופא קדישא בלא רוחא עביד פגימותא בנופא דעלמין דהא בגין דא לא עביד ליגה באתרא קדישא באתרא דלדק ילין בה (פ"ה לכתרא קדישא דמלכא באתרא דכתיב לדק ילין בה) משום דהאי נופא יקרא אתקרי דיוקנא דמלכא. ומי עביד ביה ליגה הוי כחד מן בעיר' (הס"ד (תהלים מט) נמשל כבהמות (פ"ב) נדמו). תתנא (בראשית ו) וירא בני האלהים את בנות האדם. (פ"ה בני האלהים) איון (פ"ב) דאתמרו ונפלו בנוקבא דתהומא רבא את בנות האדם (האדם הידוע). וכתיב וילדו להם המה הגבורים אשר מעולם וגו'. מסטרא דאקרי

דרך אמת א נקבר אתר: ב ג סמסומכין על כתי"ב ופל ופ"ל ר"ל דמספכים עליונים נמסה ותחתונים למעלה וכדי שלא לבטות מלאת דתמיהא יולאה בסימנין

דמקרי עולם. כדתנינן ימי עולם אנשי השם מנסון נפקו רוחין ודנין לעלמא לאתדבקא ברשיעיא הנפילים היו בארץ לא קץ אלין אחרנין דלא הוו בארץ הנפילים. עז"א ועזא"ל הוו בארץ בני האלהים לא הוו בארץ ורזא הוא. וכלא אתמר כתיב (שם) וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ לאפקא חדש דלעילא דלא הוי בארץ וינחם יי' המי בזעיר אפין אתמר. ויתעצב אל לבו. ויעצב לא נאמר. אלא ויתעצב. מיסו אתעצב דביה תלי מלתא לאפוקי ממאן דלא אתעצב. אל לבו בלבו לא כתיב אלא אל לבו כמאן דלאתעצב (ויחס) לאחריה דאחזי המי לבא דכל לבין ויאחר יי' אמחה את האדם אשר ברא"תי מעל פני האדמה וגו'. לאפקא אדם דלעילא ומי תימא אדם דלתתא בלהידוי לאו לאפקא כולל. מכיס דלא קאים דא בלא דא יתלולא חכמה סתימא דכלא כלא אתתקן כתרעא. סס"ד (זהרי ח) אני חכמה שכנתי ערמה אל תקרי שכנתי אלא (ס"ל שוכתי) שכינתי ואלמלא המי תקונא דאדם לא קאים עלמא. ס"ם דכתיב (שם ג) יי' בחכמה יסד ארץ וכתיב (בראשית ו) ונחם מלא חן בעיני יי'. ותאנא כלהון מיחי תליין בהמי מוחא. דחכמה הוא כללא דכלא הוא ודא חכמה סתימא דבה אתתקיף ואתתקן תקונא דאדם לאתייבא כלא על תקונא כל חד באתריה סס"ד (קהלת ז) החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים דהוין תקונא שלימא דאדם. ואדם הוא תקונא דלגו מיה קאים רוחא וסס"ד (שמואל ב יז) כי האדם ירצה לעיניו ויי' ירצה ללבב דאיהו בלגו לגו). ובהמי תקונא דאדם אתרזי שלימותא מסיתא תא דכלא דקאים על כורסייא דכתיב (יחזקאל ח) ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה וכתיב (דניאל ז) ואחרו עם ענני שמיא כבר אינש אתי הוה ועד עתיק יומיא מטא וקדמוהי הקריבוהי עד כאן סתימאן מלין. ובריהון מעמין זכאה חולקיה דמאן דידע זיסנה בהון ולא יפעי בהון. דמלין אלין לא אתיסיבו אלא לאחרי מארין ומחלדי חקלא דעאלו ונפקו. דכתיב (הושע יד) כי ישרים דרכי יי' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. תאנא בכה ר"ש ואריס קליה ואחר מי במלין דילן דאתגליין הכא אתגניזא חבריא באחרא דעלמא דאתי ואסתלקו מהאי עלמא יאות יקיר הוה בגין דלא אתגליין לחד מבני עלמא סדר ואמר הדרי בי דהא גלי קמיה דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין דהא לא ליקרא דילי עב דא ולא ליקרא דבית אבא ולא ליקרא דחבריא אלין אלא בגין דלא יפעון באורחוי ולא יעלון בכסוכא לתרעי פלגרוי ולא יתמון בדיהון. זכאה חולקי עמהון לעלמא דאתי. תנא עד לא נפקו חבריא מההוא אדרא מיתו (ל"ש פא א) רבי יוסי ברבי יעקב ור' חזקיה ורבי יסא ואמו חבריא דהוו נפלין לון מלאכין קדישין בההוא פרשא ואר"ש מלה ואסתכנו לוזה ואחר שמא ח"ו נזרה אתגזר עלנא לאתעבשא דאתגלי על ידנא מה דלא אתגלי מיומא דקאי משה על טורא דסיני דכתיב (שמות לד) ויהי שם עם יי' ארבעים יום וארבעים לילה וגו'. מה אנא הכא אי בגין דא אתעבשו שמע קלא זכאה אנת ר"ש זכאה חולקך והבריא אלין דקיימין בהדך דהא אתגלי לכון מה דלא אתגלי לכל מילא דלעילא אבל ת"ח דהא כתיב (יהושע ו) בבכורו יסדנה ובצעירו יציב דלתיה. וכ"ש דברעו סני ותקיף אתדבקו נפשתהון בשעתא דא דאתגניזו. זכאה חולקהון דהה בשלימותא אסתלקו. (דלא הוה כן לאיתון דהוו קמייהו חמאי מיתו). תאנא בעוד דאתגליין מלין אתרגישו עלאין ותתאין (דהיתון רתיכין) וקלא אתעבר במאתן וחמשין עלמין דהה מלין עתיקין לתתא אתגליין ועד (ל"ח יעוד) דאלין מתבסמן נסמתייהו בתיון מלין. נפקא נסמתייהו בנסיקה ואתקשרו בההוא פרשא ונפלין להו מלאכי עלאי. וסלקין לון לעילא. ואמאי אלין משום דעאלן ולא נפקו זמנא אחרא מן קדמת דלא וכלהו אחריני עאלו ונפקו אר"ש כתיב זכאה חולקיון דהני תלתא וזכאה חולקא לעלמא דאתי בגין דא. נפק קלא תניינות ואמר (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום קמו ואזלו בכל אתר דהוו מסתכלי סליק ריחין. אר"ש שמע מנה דעלאה מתברך בגינן. והוו נהרין אנפוי דכלהו ולא הוו יכלין בני עלמא לאסתכלא בהו תאנא עברה עלאי ונפקו וסוה חדי ר"ש ורבי אבא עניב יוחא חד היה יתיב ר"ש ורבי אבא עמיה אר"ש אילה. ואמו לאלין תלתא דהוו מייתין להון מלאכין עלאין ומחזיין להו נטיזין בהדרין דלעילא בגין יקרא דלהון. והוו עיילי לון בעורא דאפרסמונא דכיא. מה דעתיה דרבי אבא תאנא מסהוא יומא לא אעדו חבריא מבי ר"ש וכד הוה ר"ש מגלה רזין לא מסתכחין תמן אלא מין אינון. והוה קארי להו רבי שמעון שבעה אנן עיני יי' דכתיב (זכריה ד) שבעה אלה עיני יי' ועלן אתמר. א"ר אבא אנן שיתא בוצינא דנהרא מסביבתא הנת הוא שביעאה דכלא דהא לית קיומא לשיתא בר מסביעאה דכלא תלי בשביעאה. רבי יהודה קא"י ליה שבת דכלהו שיתא מנה מתברכין דכתיב שבת ליי' קדש ליי'. מה שבת ליי' קדש אוף ר"ש שבת ליי' קדש. אר"ש תוהנא על הסיא דאנר חרגן מאריה דשערי אמאי לא אסתכח בבי אדרא דילן בזמנא דאתגליין מלין אלין קדישין. אדהכי אתא אליהו ותלת בקפסרי נהירין באנפוי א"ל ר"ש מ"ע לא סכיה מר בבקרדומא (ס"ח קרעתא) גליפא דמאריה ביוחא דלילה א"ל חייך רבי שבע יומין אתבריר קמי קב"ה כל מיון דייתון ויסתכחן עמיה עד לא עיילתין בבי אדרא דלכון. ובגינא לאסתכחא זמין קביר בכתפוי (ס"ל (ל"ל בגין ל"ל ואתא ה"ה זמין תתן, ובגינא לא קביר נתבתכת וכדין קביר בכתפוי) ואנא הוה ובגינא קאים לאסתכחא זמין תתן וכדין קביר בכתפוי) ולא יכילנא דההוא יומא דרבי קב"ה למעבד נסין לרב המנונא סבא וחברוי דאתאסרו דבאריוכא (ס"ה בקרוניא) דמלכא ואתרחיקנא להו בנסא דרמינא להו כיתלא דהיכלא דמלכא ואתקשרו בקשרוי דמיתו מ"בעה ואחנה פ"דשכי. ואפיקנא לרב המנונא וחברוי ורמינא (ל"ש ואוליכנא) לון לבקעת א מו ואסתויבו. ומינגא קמייהו כהמה ומיא דלא אכלו תלתא יומין. וכל ההוא יומא לא בדילנא מנייהו וכד תבנא אסכחנא פרשא דנפלו כל מיון המכין ותלת מן חבריא עלה ושאילנא לון ואמרו חולקא דקב"ה מסלולא דר"ש וחברוי זכאה אנת ר"ש וזכאה חולקך וחולקא דמיון חבריא דיתבין קמך כמה דרגין אתהקני לכון לעלמא דאתי כמה בוצינין דנהורין זמינין לנהרא לכון. ות"ח יומא דין בגיך אתעבדו חמשין כתרין לרבי פנחס בן יאיר חיוך ואנא אזילנ' עמיה בכל מיון נהרי דעורי דאפרסמונא דכיא והוא בריר דוכתיה ואתתקן (ס"ח והנא הא חזינא דהא בריר וכו') א"ל יקטורין לדיקיא בקרטיפא דעפרין ברים ירחי ובזמני ושבתי יתיר מכל אתר יומין א"ל ואף כל מיון דלבר דכתיב (בשעיה כו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו' וזמי אלין אתיין כ"ש נדיקיא. מדי חדש בחדשו. למה משום דמתעברי אבהתא רתיכא קדישא. ומדי שבת בשבתו. דמתעבר שביעאה דכל מיון שיתא יומין דכתיב ויברך אלהים את יום השביעי וגו', והא הוא ר"ש שביעאה דשיתא תהא מתעבר ומתקדם יתיר מכלא ותלת עדונין דמסתכחין בשביעאה זמינין חבריא אלין לדיקיא לאתעדנא בגיך לעלמא דאתי. וכתיב (שם נח) וקראת לשבת ענג לקדוש יי' מכובד מאן היא קדוש יי' דא ר' שמעון בן יוחאי דאקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי

עד כאן האדרא רבא קדישא

תנו

דרך אמת א תנור מת יס והוא מיטו ז"ל שנאמר כו ויסגם מתניו וגו' והיה כשב"י מתמיה על שלא בא לאדרא זו: ב ניטלין ג כיוונין וסודות עניוגות של האדון ית' ומת קדישא פיכום מיני מאכלים מעוריים וכן לבושים מעוריים וכל נפי עניינו: ד בסיכל ואדמון בסגל: ה בריס ו מסך ופריכת ז קבורי' אלדיקים בלבוד העטרות בהם הנשמות ר"ל בגבוד הנשמות

תנו רבנן כשהלה רשב"י עאלי לקדיש ר' פנחס ור' חייא ור' אבא א"ל מאן (דהוא) קיימא דעלמ' שביב אמר לון לא בי דינא דלעיל' מעיינין בדינאי דהא תנא הזי דנית אנא מתייהב למלאכא ולדיינא דלעילא דאנא לאו כשאר בני נשא אלא האי דינא דילי קב"ה דייניה ולאו בדינא וסייני דאמר דוד בבעיתיה קדיש בפטני אלהים וריבה ריבי וכן שלחה אחר לעבית מספר עבדו היא בלחודוי ולא אחרא דהא תנן כשהדם שביב בי דינא דלעילא מסתכלין בדיני איש מנסון מיסין לכף זכות דאחיין חוביה דבר נש ולא ואיש מנהון דיבין לכף הובה דאחזיין חוביה דבר נש ולא נפיק חיים מדינ' כחה דהוה בעי אבל מאן דדאין מלב עלאה דשלים על כולא הוא סב ולא יכל מיסים לאחיי בההוא דינא בר סב מ"ש דהא תנן מכילי דמלכא עלאה נמו לזכותא תדיר והוא כוליה גד דמרימנית' ובידוי לסבקא חשאין ואבין הס"ד כי עמך הסליחה לתען תורא עתך הסליחה ולא עם אחר ובנין כך בעיל' קדיש דהוא דאין דינאי ואנא אישול תליסר אבני לעלמא דאתי ועוד דלא אעבדו לון בר אבסת' ולא יהא מאן דימחי בידי דלא אתבע רבותא מנסון אמר רבי שמעון מ"ה ואמו בי מרעיה דלא הוה תנן תוייהו ולא יכיל חד למללא מפומיה מדאילו רבה דהות עליהון עד דהוו יתבין סליק לן ריחי דבוסמין סגיאין וכל חד אתייסב עד דאתו לרבי במעון והוה ממלל מלין ולא הוו חיאן אחר' בר מניה לבתר עידן אחר לון ר"ש אמיתון מידי א"ל ר' פנחס לא הלא כולנא תוהין על דלא חיינא לך בבי מרעיך זמן רב וכד חיינא קלא ממלל ולא ידענא מאן מתליל עתך אמר לה' לון לית אתן חזון למחזי סבר אפין דעתיק יומין אמר לון אימא לכו מלה תיהנא על ר' פנחס דלא חמא דאנא ממית ליה כען בעלמא דאתי לתתא מניה דרבי אלעזר בני יכב, סדרו בדילי מלגילא ואחזון לי אתר נדיקיא לעלמ' דאתי ולא אתייסר בלבתי דוכתאי בר עם אחיה הסילוני ובריגא דוכתאי ואתיב' ואתי עתי נסיו דנדיקייא ועיל' מנהון דכמי דנדיקייא אס"ר דהוה יתיב גבאי והוה ממלל עמי ובעא דלא אתגלי חוביה לכל עלמ' בר הסיא דאמר אורייתא בגיטה ואתכסי בההוא הלנא דגנתא דעדן יאנא אמינ' ליה דהא חבריי' וס"ה כבר גלו) גלו אחר הסוה דגליין בחבריי' ביטייהו ספיר אבל אמר בני עלמא לא מ"ש דחס קב"ה על יקריה ולא בעא לפרסומי חוביה אלא בההוא אילנא דאכיל מניה וקב"ה גלי ליה ברזא קודם' לחבירנא חבריא דלא יסתעו אינון בהדייהו ביטייהו ולא לרווקי חבריא ולהינון דייתין לעלמא והיא מלה דלא בעי כל אינש ובעי ביה לאו מסיס חובתא דחב אלא מסוס יקרא דמ' עלאה דבני נשא לא זהירין ביה וכתיב זה שמי לעלם וייתין לאכאל מה דלא צריך לון והיינו דכתיב פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממני רב הרב מופל ונתפס באיתו עון הכי נזרנא האי חבריא דאורי במא קדים' הוא נפל ואיתא בההוא חובא יתיר מנייהו דכתיב ונפל ממנו רב הרב מוכל ונתכם בהותו עון קריב לגביה ר' אלעזר בריה א"ל אבא מה אנא אמר אמר לון אמרי אנא אמר לון אמרי אנא אמר לון אמרי אנא

ואתפרס מכלא ולא פרים. דהא כלא ביה מתדבקן והוא מתדבק בכלא הוא כלא עתיקא דכל עתיקין סתימא דכל סתימין אתתקן ולא אתתקן. אתתקן בגין לקיימא כלא ולא אתתקן בגין דלא סביה. כד אתתקן אביק ס נס רין דל־פין מיה מתקיזו ואיזון נהורין מיה מתנהרין ומתלהטין ואזלין ומתפשטין לכל עיבר. כבוזינא דאתפשטין מיה נהורין לכל עיבר. ואיזון נהורין דמתפשטין כד יקרבון למנדע לון לא סביה אלא בוזינא בלתודוי כך הוא עתיקא קדישא (הוא) בוזינא עלאה סתימא דכל סתימין ולא סביה בר איזון נהורין דמתפשטן דמתגליין ומסיגן. ואיזון אקרון שמא קדישא וכג"כ כלא חד ומה דאמרי הברנא בספרי קדמאי דאיזון דרגין דאתבריאו ועתיקא קדישא אתגלי בהו בכל חד וחד משום דאיזון תקונין דעתיקא קדישא לאו השתא עידנא להני מילין דהא אמינא לון אבאדרא קדישא. ומאינא מה דלא ידענא הכי ועד השתא אסתים בלבאי מלה. והשתא אנא בלתודאי אסגידנא קמי מלכא קדישא וכל הני זכאי קשוט דאתו למסיע מלין אלין: גולגלתא דרישא חורא לאו ביה שירותא וסיומא דקולפרא דקשפוי אתפשט ואתנהיר ומנה ירתון לדיקייא ד' מאה עלמין דכסופין לעלמא דאתי. מהאי קולפרא דקשפא דהיא גולגלתא חוורא נפיק עלה כל יומא לאהוא זעיר אנפין לאתר דאתקרי שמים ובאיה זמינין מיתייא לאחייא לזמנא דאתי דכתיב (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים. ואתמלייא ריסיה ומהאוא זעיר אנפין נפיק לחקל תפוחין וכל חקל תפוחין נהירין מהאוא עלה. האי עתיקא קדישא עמיר וגניז. וחכמתא עלאה סתימאה בהאוא גולגלתא מסתכם ודאי בהאי עתיקא לא אתגליא אלא ריסא בלתודוי בגין דאיהו ריסא לכל ריסא. חכמתא עלאה דאיהי ריסא די' סתים ואקרי מוחא עלאה. מוחא סתימא. מוחא דשכיך וסגיס ולית דידע ליה בר איהו: תלת ריסין אתגלפן דא לגו מן דא. ודא לעילא מן דא ריסא חדא חכמתא סתימאה דאתכסיא ולא מתפתחא וחכמתא דא סתימאה ריסא לכל ריסיה דשאר חכמות. ריסא דכל ריסא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. ריסא דכל ריסא ריסא דלאו ריסא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי בריסא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסיכלתאו. ועל האי אקרי (במדבר כד) ברוך לך אל מקומך (יחזקאל ח) וסחיית רלוא וסוד. ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין. דביה תליא אין. וכל איזון סערי וכל איזון סימין ממוחא סתימאה נפקין (תליין) וכלהו נסעיין (פ"ת יתבין) בסקולא. ולא אתחזי קדלא כלא הוא. בגין דהאי עתיקא קדישא בחד סוי. כלא בחידו ולא סגיא מרחיי לעלמין בתלת עטר מכילן דרחמין אסתכם. בגין דהאי חכמתא סתימאה דביה מתפרס תלת זמנין לארבע ארבע. והוא עתיקא כליל לון ושלים על כלא חד ארחא דנהיר בפלגותא דסערי דנפקי ממוחא הוא ארחא דנהירין ביה לדיקייא לעלמא דאתי דכתיב ואתם לדיקים כאור נוגה וגו' וע"ד כתיב (ישעיה ח) אז תתענג על יי' ומהאי ארחא מתנהרין כל שאר ארחין דתליין בזעיר אנפין האי עתיקא סבא דסבין. כתרא עלאה לעילא דמתעטרין ביה כל עטרין וכתרין. מתנהרין כל בוזינין מיה ומתלהטין (ומתנהרן) והוא הוא בוזינא עלאה סתירא דלא אתידע. (וכל שאר בוזינין מיה מתלהטן ומתנהרין). (ד ע"ב) האי עתיקא אסתכם בתלת ריסין וכלילן בחד ריסא. והוא (ל"ת והוא) ריסא

עלאה לעילא לעילא ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת אוף הכי כל שאר בוזינין דנהרין מיה כלילן בתלת ע"ד עתיקא אתרשים בתרין. כללא דעתיקא בתרין הוא כתרא עלאה דכל עלאין ריסא דכל ריסי. והוא דהוי לעילא מן דא דלא אתידע כך כל שאר בוזינין סתימין בתרין עוד עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד והוא חד וכלא הוא חד כך כל שאר בוזינין מתקדמין מתקשרין ומתהדרין בחד ואיזון מ־ מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא רלין אקרי דסא ריסא עלאה דא סתים לעילא דלא אתידע פסיס הד דאורנא בסימא יאה דאתכליל בחיזאה ובגין דאיהו (ל"ת דהוא) רעוא דכל רעיין אתתקן במצחא ואתגלי בבוסיסא (ס"ת אתגליף בפסיסא) האי מצחא אקרי רלין וכד רלין דא אתגלייא רע"א דרעיין אסתכו בכלהו עלמין וכל גלותין דלתתא מתקבלין ומתנהרין אנפוי דזעיר אנפין. וכלא ברחמי אסתכם וכל דינין אתעטרן ואתכפיין בסבתא בשעתא דגלותא דמנהה דהוא עידן דכל דינין מתערין אתגלייא האי מלאה ואתכפיין כל דינין ואסתכו רחמין בכלהו עלמין. ובג"כ אסתכם סבת בלא דינא לא לעילא ולא לתתא ואפילו אסא דניהכם אסתקע (ס"ת אסתכם) באתריה ונייחין חייביא. ועל דא אתוסף נשמתא דחדו בסבתא ובעי ב"נ למחדי בתלת סעודתי דשבתא דהא כל מהימנותא וכל כללא דמהימנותא ביה אסתכם ובעי ב"נ לסדרא פתורא ולאיכל תלת סעודתי דמהימנותא ולאחדי בהו. אמר רבי שמעון אסהדנא עלי לכל אלין דהכא דהא מן יומאי לא בעילנא אלין ג' סעודתי ובגיניהון לא אנעריכנא לתעניתא בשבתא ואכילו ביומי אחריני לא אנעריכנא כ"ש בשבתא דמאן דזכי בהו זכי למהימנותא שלימתא. חד סעודתא דמערוביתא. יחד סעודתא דמלכא קדישא וחד סעודתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ובהאוא עלמא יזכי בהו לאלין. האי רמון כד אתגלייא כל דינין אתכפיין משלטלירון תקונא דעתיקא קדישא אתתקן בתקונא חד כללא דכל תקונין והיא הכתיב עלאה סתימאה כללא דכל שאר והאי אקרי עדן עלאה סתימא והוא מוחא דעתיקא קדישא והאי מוחא אתכסי לכל עיבר מיה אתפשט עדן אחרא ומהאי עדן אתגלף והוא ריסא סתימא דבריסא דעתיקא דלא אתידע כד פסיס הד פורנא (ס"ת נוונא) דהוא מתתקן לאתנהרא בשם בהאי מוחא (ל"ת מצחא) ואתגלף ואתנסיר בכתם נסירין ואפיק ואתרשים כבוסיסא דא בהאי מצחא ואתרשים ביה הד נהורא דאקרי רלין והאי רלון אתפשט לתתא בדיקנא עד ההוא אתר דמתיסבא בדיקנא ואקרי חסד עלאה ודא איהו מוהר הסד ובהאי רמון כד אתגלייא מסתכלין מאדי דדינא ואתכסיין.

עינוי דריסא דעתיקא קדישא תרין בחד נקלון דאסגמין תדירא. ולא נאים דכתיב (תהלים קכא) לא ינום ולא ישן ס מר ישראל קדישא בגין כך לא אית ליה נגינין על עינא ולא כסותא. ההוא מוחא אתגליף ונהיר בתלת חוורין דלעילא (ל"ת דעינא). בחוורא חדא מסתחיין עינין דזעיר אפין דכתיב (שיר ה) רוחצות בחלב דהוא (ל"ת בהסיא) חוורא קדמאה ושאר חוורין אסתחיין ונהרין לשאר בוזינין מוהא אקרי נביעא דברכתא נביעא דכל ברכאן מיה אסתכו. ובגין דהאי מוחא לסיס בג' חוורין דעינא. בעינא תלא ביה ברכתא דכתיב (משלי כב) עוב עין הוא יבורך

דהא

דרך אמת א כתדר הקדוש אשר בו היו מתאספים הפרושים הרבי"ם ותכיריו לגלות סודי סודות בס"ם לעיל בתיקונא דזעיר פ"ב: ב קליפת הדיבוק שמתפשט ומתאיר מסוד עולם התליעות וקיומם' הוא תלת דיבוק וקיומוף: ג תלקים וכרים ותולים אתורי הפורף וכל ריפו לסוד .פלס ד .יתון עליון. ה פלגנן עטרים ותכסיה:

דהא בחשאה תליין חוורו דגוגא. הלי עינא כד אסגא בזעיר אפין (נ"מ). (ס"א אם רבי ח פין כלהו בחדו) אנהרן כלהו בחדו. עינא דא הוא כלא ימינא לית ביה שמאלא עיינין דתתא ימינא ושמאלא תרי בתרי גוונין. בגינייתא דספרא חוליפנא דהא י' עלאה י' תתאה ס' עלאה ס' תתאה ו' עלאה ו' תתאה. כל אלין עלאין בעתיקא תליין. תתאין בזעיר אנפין חיוון. לתי תליין אלא חיוון ממש ובעתיקא קדישא תליין. דהא שאת דעתיקא אתכסיי מכלא ולא אסתכם. אבל אלין אתוון דתליין בעתיקא בגין דיתקיימון חיוון דלתתא. דאי לאו הכי לא יתקיימון. ובגין כך שמה קדישא סתים וגליא הוא דסתים לרבנים דעתיקא קדישא סתימא דכלא. והוא (דת גייא ב יגיב דתגיא) (ס"ח דתגלי בגיני דהוא (דאתגליא) דתליא) בזעיר אפין ובגין כך כל דרכאן בעיין כתיב וגליא אלין אתיין סתיון דתליין (בעתיקא קדישא תליין אחאי תליין י' לקיימא י' דלתתא) (ס"ח ודאי בגולגלתא במנחא בעיינין תליא י') (ס"ח תמה) אמה תליא לקיימא לי' דלתתא):

הוטמא בהאי חוטמא דבנוקבא דפרדשקא דביה נשיב רוחא דחיי לזעיר אפין. ובהאי חוטמא בנוקבא דפרדשקא תליא ס' לקיימא ס' אחרא דלתתא ודא רוחא נפיק ממוחא סתימאה ואקרי רוחא דחיי יבהאי רוחא זמינין למנדע חכמתא בזמנא דמלכא ייביתא. דכתיב (ישעיה יא) ונחה עליו רוח יי' רוח חכמה וביגה וגו' הלי חוטמא חיין מכל סטרין חדו שלימא. נחת רוח. אסייתא. בחוכמה דזעיר הכין (כתיב ר"ח מ"ל) כתיב (שחרל ב כב) עלה עטן באפי ונומר. והכא כתיב (ישעיה מח) ותהלתי אחטם לך. ובספרא דאגדתא דבי רב ייבא סבא אוקיב ה בכוייה והכא לא יתקיימא הכי ולא אסברפא (ס"ח אלסריכנא) הע"ג דבחד סלקא אלא בה' דינא תליא ודינא בחוטמא תליא דכתיב עלה עטן באפו. ואי תיי הא כתיב ואם מפיו תאכל עקרא דרוגזא בחוטמא תליא כל תקונין דעתיקא קדישא במוחא סתים וסתים מתתקנן וכל תקונין דזעיר אנפין בחכמה תתאה מתתקנן דכתיב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית וה' כללא דכלא ודאי מה בין ס' לה' ס' דהכא דינא אתער מנה ודהכא רחמי נו רחמי

בדיקנא דעתיקא קדישא תליא כל יקירו דכלא. מזלא דכלא אקרי. מהאי דיקנא מזלא יקירותא (ס"ח מהאי מזלא יקירא) דכל יקירין מזלי עלאי והתתי כלהו חשניחין להוא מזלא. בהאי מזלא תליא חיי דכלא מזוני דכלא. בהאי מזלא תליין שמיא וארעא. נשתין דרעוא. בהאי מזלא אבנהיתא דכלא. בהאי מזלא תליין כל חיילין עלאין ותתאין תלת עשר נציצין דמשחא דרבותא עבא תליין בדיקנא דמזלא יקירא דא וכלהו נקבין לזעיר הכפין לא פומא כלהו אלא תבעה מנייהו משתכחן בז"ל לאכנייה דינין (וכד) הלי מזלא תליא בשקולא עד עבורא כל קדושי קדושין דקדושא ביה תליין. בהאי מזלא פשיט בפשיטותא דקומרא עלאה הוא רישא דכל רישין דלא אתידע ולא אסתחודע ולא ידעין עלאין ותתאין. בגין כך כלא בהאי מזלא תליא בדיקנא דא ג' רישין דאמינא מתפשטן וכלהו מתחברן בהאי מזלא ומשתכחין ביה. ובגין כך כל יקירו דיקירותא בהאי מזלא תליא כל אלין אתוון דתליין בהאי עתיקא כלהו תליין בהאי דיקנא ומתחברן בהאי מזלא ותליין ביה לקיימא אתרין דאלמלא לא סליק אלין אתוון בעתיקא לא קיימין אלין אחרנין ובגין כך אמר משה כד אלסריך יי' אי' תרי זמני ופסיק מעמא בגווייהו דהא במזלא תליא כלא. מהאי מזלא מתכסי עלאי ותתאי ומתכסיין קמיה. זכאה מולקיה מאן דזכי לאתי. הלי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין לא אדכר ולא אסתכם. ובגין דאיהו רישא עלאה לכל עלאין לא אדכר בר רישא חדא בלא גופא לקיימא כלא והאי (ס"ח דכל סתימין (ס"ח בגין דאיהו) רישא עלאין לכל עילאין לא אדכר אלא רישא חדא בלא גופא לקיימא כלא והיא) עמיר וסתים ונגיז מכלא. תקונוי אתתקנן בסהוא מוחא סתימאה דכלא דאתפשט ואתתקן כלא ונפיק מסד עלאה ואתאה והסד עלאה אתפשט ואתתקן ואתכליל כלא במוחא סתימאה דא כד אתתקן חוורא דא בכסילו דא בשם מאן דבשם בהאי מוחא ואתנהיר ותליא ממזלא יקירא מוחא אחרא דאתפשט ונהיר לתלתין ותרין שבילין כד אתנהיר נהיר ממזלא יקירא אתנהירו ג' רישין עלאין תרין רישין והד דכליל לון ובמזלא תליין ואתכלילן ביה ייכאן שארי לאתגלייא יקירו דדיקנא דאיהו מזלא סתימאה. ואינון אתתקנן כמה דעתיקא קדישא תלת רישין אתעבדין ביה הכא כלא בתלת רישין. וכד אתנהרן תליין כלהו דא בדא בתלת רישין תרין אתרין סטרין וחד דכליל לון. ואי תימא מאן עתיקא קדישא. ת"ח לעילא לעילא אית דלא אתידע ולא אסתחודע ולא אסתחודע ולא אתרשים והוא כליל כלא ותרין רישין ביה כלילן (ס"ח תליין) וכדין כלא (חדא) הכי אתתקן והוא לאו במציינא ולא בכללא ולא בחוסבן אלא ברעותא דלבא על דא אתמר (תהלים עט) אמרתי אשמרה דרכי מחטא בלשוני אתר דסירותא אסתכם מעתיקא קדישא דאתנהיר ממזלא הוא נהירו דחכמתא דאתפשט לתלתין ותרין עיבר ונפקא מההוא מוחא סתימאה מנהירו דביה. ומה דעתיקא קדישא נהיר בקדישתא (ס"ח בחכמתא) דא היא. וסירותא ממה דאתגלייא (הוי) ואתעביד לתלת רישין ורישא חדא כליל לון ואלין תלת מתפשטן לזעיר אנפין. ומאלין נהרין כלא אתגליף התי חכמתא ואפיק חד נהרא דנגיד ונפיק לאשקאה גנתא. ועייל (ס"ח ועיילן) ברישא דזעיר אנפין ואתעביד חד מוחא ומתמן אתמשך ונגיד בכל גופא והשקי כל חיוין נשיעאן סה"ד (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' תי אתגליף הלי הכמתא ואתמשך ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא. (הסוא אחרא) הסוא נהירו דאתמשכא מניה אלין תרין משיכן אתגליו מתחברן בחד רישא דעמיקא דבירא דכתיב (משל ג) בדעתו תהומות נבקעו ועייל ברישא דזעיר אנפין ואתעביד מוחא אחרא ויתרין אתמשך ועייל לגו גופא ומלייא כל חיוון אחרין ואכסדרין דגופא הס ד (נס ב) ובדעת חדרים יתלאו ואלין נהרין מנהירו דהוא מוחא עלאה סתימאה דנהיר בחזלא (עתיקא קדישא) וכלא דא בדא תליין. ואתקשר דא בדא ודא בדא עד דאתחודע דכלא חד יכלא הוא עתיקא ולא אתפרש מניה כלום אלין תלת נהורין נהרין לתלת אתרין דתקון חבבן ואלין נהרין לבנין וכלא נהיר מתחד חד כד אתגלייא הלי עתיקא רעוא דרעוין כלא נהיר וכלא אסתכם בחדו שלימותא. הלי חכמתא אקרי עדן והלי עדן אתמשך מעדן עלאה סתימאה דכל סתימין ומהאי עדן אקרי סירותא דעתיקא לא אקרי ולא הוי סירותא וסיומא ובגין דלא הוי ביה סירותא וסיומא לא אקרי אתה. בגין דאתכסיא ולא אתגלייא ואקרי הוא ומאתר דסירותא אסתכם אקרי אתה ואקרי אב דכתיב

ישעיה

דרך אמת א בקב התלון וכבר בתרתיו לעיל בפרשת בראשית ברים ספרא דצניעותא פ"ב. ב פשיטות קשר הפליון ג עיין פי' מאמר אב בפרדס בשער אם בפ"ם הוא הכתר ס' רו ע"ב

(ויקרא סג) כי אתה אבינו באגדתא דבי רב ייבא סבא בלגא דכלא זעיר אנפין אקרי אתה עתיקא קדישא דאתכסיא אקרי סוף ופסיק והשתא קרינן באתר דא דשירותא אשתכח אתה אע"ג דאתכסיא. מכיס הוי שירותא ואקרי אב סוף אב לאבהן. והאי אב נפיק מעתיקא קדישא דכתיב (איוב כח) והחכמה מאין תמצא ובג"כ לא אשתמודע. ת"ח כתיב (שם) אלהים סבין דרכה. דרכה ומה אבל והוא ידע את מקומה מקומה ממש. וכ"ש דרכה (ס"א מקומה ומה ולא דרכה. מקומה ממש וכ"ש דרכה) וכ"ש הוא חכמה דסתימא ביה בעתיקא קדישא האי חכמה שירותא דכלא מכיס מתפשטן תלתין ותרין שבילין (שבילין ולא אחין) ואורייתא בהו אתכלילת בעשרין ותרין אתוון ועבר חיירן האי חכמה אב לאבהן ובהאי חכמה שירותא וסיומא אשתכח ובג"כ חכמה עלאה חכמה תתאה כד אתכשף חכמה אקרי אב לאבהן כלא לא אתכליל אלא בהאי (ס"א דא עיקר כד מתפשטא חכמות אתקרי אב לאבהן כלא לא אשתכלל אלא בהאי) דכתיב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית. זקף ר"ש ידוי והדי אמר והאי עיקר הוא לגלאה וכלא אלעריך בשעתא דא אתגא בשעתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין בעא לאתקנא כלא אתתין כגון דכר ונוקבא באתר דאתכלילו דכר ונוקבא לא אתקיימו אלא בקיומא אחרא (ס"א כגון דכר) דדכר ונוקבא והאי חכמה כללא דכלא כד נפקא ואתגזיר מעתיקא קדישא לא אתגזיר אלא בדכר ונוקבא. דהאי חכמה אתפשט ואפיק מינה ביה והשתכח דכר ונוקבא הוא. חכמה אב ביה אב חכמה וביה בחד אתקלו אתקלו דכר ונוקבא ובגינייהו כלא אתקיים בדכר ונוקבא דאלמלי האי לא אתקיימין שירותא דא אב לכלא אב לכלהו אבהן אתחברו דא בדא ונסירו דא בדא (חכמה אב. ביה אם דכתיב (משלי ג) כי אב לביה אקרא) כד אתחברו חולדו יתפשטת מהימנותא באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאני מיהו ביה אלא כד אתחבר דא בדא יו"ד בס"א אתבר ואפיק בן ותולדת ובג"כ ביה אקרי. בן י"ס שלימותא דכלא אתכלו תרוייהו דאתחברן יבן בנוייהו כללא דכלא בתקונייהו אשתכח שלימותא (ס"א בן י"ס תרוייהו אתחברן יבן בנוייהו. בתקונייהו אשתכח שלימותא דכלא כללא) דכלא אב ואם בן ובת אלין אלין לא אתיהבו לגלאה בר לקדישי עליונין דעאלו ונכנו זודעין מרמוי דקב"ה דלא סתמן בהו לימינא ולשמאלא דכתיב (הושע יד) כי ישרים דרכי יי' וגדיקים ילכו בם וגו' זכאה חולקיה דמאן דזכי לתגדע אורחוי ולא סטו ולא יפעי בהו דאלין אלין סתימין אינון וקדישי עליונין נסירין בהו כמאן דנסיר מנסירו דבוצינא לא אתיסרו אלין אלין אלא למאן דעאל ונפיק דאתן דלת עאל ונפק שב ליה דלא אתברי דהא גליא קמי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין דאלין אלין נסרין בלבאי באשלמיתא דרחיטותא ודחילו דקב"ה ואלין בני דהכא ידענא בהו דהא עתלו ונפקו ואתגזירן באלין אלין ולא בכלהו והשתא אתגזירו בשלימותא כמה דאלעריך. זכאה חולקי עמהון בההוא עלמא תמ־ר' סמעון כל מה דאחיזא דעתיקא קדישא וכל מה דאיהו דזעיר אנפין כלא חד. כלא הוא חד מלה. לא תליא ביה פירודא ברוך הוא ברוך שויה לעלם ולעלמי עלמין ת"ח שירותא דא דאקרי אב אתכליל ביו"ד דתליא ממזלא קדישא ובג"כ יו"ד כליל אתוון אחרנין י' סתימה דכל אתוון אחרן. י' רישא וסיפא דכלא וההוא נסר דעגיד ונפיק אקרי עלמא דאתי. דאתי תדיר ולא פסיק והאי הוא עדונא דלדיקיא לזכאה להאי עלמא דאתי דאתקי תדיר לנגתא ולא פסיק עליה כתיב (ויקרא יח) וכתובא מים אשר לא יכזבו מימיו. וההוא עלמא דאתי אבי ביו"ד הה"ד (בראשית ב) ונהר יולא מעדן להשקות את הגן. י' כליל תרין אתוין ו"ד בחגדתא דבי רב ייבא סבא תניין אמאי ו"ד כלילן ביו"ד אלא בשיעה דנגתא (ס"א ידאי) דא אקרי ו' אית נגתא אחרא דתיסי ד' ומסאי ו' אסתקיים ד' (דאיסי אדבעה) (ס"א דאשיס) והיינו רזא דכתיב ונהר יולא מעדן וגו' אלן הוא עדן דא מכיס עלאה והא י' להשקות את הגן דא ה"א ו' ואשה יפרד ויהיה לארבעה ראשים. דא הוא ד' וכלא כליל ביו"ד ובגין כך אקרי אב לכלא. חב לאבהן שירותא דכלא (אקרי) ביתא דכלא) דכתיב בחכמה יבנה בית (אמאי יו"ד שירותא וסיומא דכלא וכתיב (תהלים קד) כולם בחכמה עשית בתרייס לא אתגליא ולא אתידע מדאתחבר בחתא אתרמיז באמא. ובגין כך אתא כללא דכלא בס אתידע ובה אתרמיז. שירותא וסיומא דכלא (חכמה אקרי) דבה סתים כלא. כללא דכלא שתא קדישא עד הסתא רשיומא ולא אזיומא כל אלין יוחין יסאידנא מתגלפין סברין י' כליל בסאי הכתיב ה' דא המא וקרינן ביה ו"ה אלין תרין בגין דמתעברן מלאה. יסא תניין דביה אתכליל אכלא יו"ד דאתחברא בחתא ומפקין בן ובת והייני ביה א"ב ואש דאיתון י"ה בן בנוייהו סבתא אית לאסתכלא ביה ואקרי תביה אחאי אקרי תבונה ונא ביה אלא תב"ה אקרי בסבתא דיבקא לתרין בנין בן ובת דאיתון ו"ה וסאיא שבתא אקרי תבונה דכלא כליל באלין אתון בן ובת אתון ו"ה. וכלא חד כללא יהייני תבונה בספירא דרב המנונא סבא אור דשמה מלכא תקונא קדישא דגלי ואור (איוב ו) סגר יפה רעיתי מאאי הוא יתקנא תניינא אקרי כלה דאיהי נקבא דלתתא ואיתון דאתרי דתרוייהו לאאי נקבא דלתתא איתון. לאו הכי הס"א קדמאה לא אקרי כלה וס"א בתרתה אקרי כלה לזתנין ידיעין (לזתנין סגיאין) דהא זתנין סגיאין איתון דדכורא לא אתחבר עוד ואסתלק מינה בההוא זתנא כתיב (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. בשעתא דאתדכאת נוקבא והכירא בעי לאתחברא עמה כדין אקרי כלה בכל"ה מאם אתיא (אבל) האי אינא לא אפסיק רעיתא דתרוייהו לעליין בחד נפקין בחד שריין לא אפסיק דא מן דא ולא אסתלק דא מן דא ובגין כך כתיב ונהר יולא מעדן. יולא תדיר ולא אפסיק. הדא הוא דכתיב וכמונא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובגין כך כתיב רעיתי ברעותא דחטיה שריין. בחדותא שלימותא הבל הכא אקרי כלה דכד אתא דכורא לאתחברא עמה היא כלה בכלה איהי אתיא אתא ובגין כך תרי (ויקרא רמב) תקונין דיקבי פרים שלאה תקונא דקדמיתא סתיאה בגין דאיהי סתיאה ותקונא תניינא פרים יתיר ולא סתים כולי האי ולבתר תליא כל שבתא בהאיה דלעילא דכתיב (שיר ו) אתת היא לאמה ברה היא ליולדתה ובגין דאיהי אתא מתעברא בעברא דכלה ורעותא דיו"ד לא אפסיק מנה לעלמין אתיהיב ברשותה כל חיהו דעבדין. כל חיהו דכלא כל חיהו דאיהיבא לדכאה לכלא דכתיב (ויקרא טו) כי ביום הזה יכפר עליכם וכתיב (שם יח) וקדשתם את שבת סחמשים שנה יובל היא מאי יובל כמה דאת אמר (ומשה יו) ועל יובל ישלח ברשיו. מאיה הוא

נסר

דרך אמת א עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ח פרק יו דף ,ח ב ע' בפרדס רמונים מהרמ"ק שער כ ע"ג

נסר דאמי וכגיד ונפיק יאתי תדיר ולא פסיק. כתיב (תהלים ג) כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך כיון דאמר כי אם לבינה תקרא אמאי לתבונה אלא כלא כמה דאמינא. כי מכייסו עלאה. בינה עלאה מסבינה בינה אב ואם ובן. י״ה אב ואם. ובן בנווייהו. תבונה כלא כללא דבנין בן ובת ו״ה ולא אסתכם אב ואם חלת באימא. דאימא ודאי (פ״א אלא בבינה ובתבינה ודאי אימא) רבינא עלייהו ולא אתגלייא אסתכם דכללא דתרין בנין אקרי תבונה. וכלא דאב ואם ובן אקרי בינה וכד בעי לאכללא כלא. בהאי אתכליל והאי אב ואם ובן אקרון הכמה בינה ודעת בנין דהאי בן נסיל סימנין דאבוי ואתיה אקרי דעת דהיא סהדותא דתרוייהו. והאי בן אקרי בוכרא דכתיב (שמות ד) בני בכורי ישראל ובנין דאקרי בוכרא נסיל תרין חולקין וכד אתרבי בעם יי נסיל תלת חולקין. ובין כך ובין כך תרין חולקין ותלת חולקין כלא חד מלה והאי והאי הכי (פ״א חד) הוי ירותא דאבוי ואמיה ירית מאי ירותא דא אחסנתא דאבוי ואמיה ותרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו ואתיסנו לבן דא. מסטרא דאבוי הוה גניז בגווייה חד עטרא דאקרי חסד. ומסטרא דאימא חד עטרא דאקרי גבורה. וכלהו מתעטרין ביסיה ואחיד לון וכד נהרין אלין אב ואם עליה כלהו אקרון תפילין דרישא וכלא נסיל בן דא וירית כלא ואתכסם בכל גופא. והאי בן יהיב לברתא. וברתא מיהא אתון ועכ״פ מכאן ברא ירית ולא ברתא. ברא ירית לאבוי ולאמיה ולא ברתא ומיהא אתון ברתא כמה דכתיב (ד ירמ ד) ומזון לכלא ביה. (ואי אימא כל האי והאי אקרון נדיק ונדק ביחד אינון והד כלא) הני אב ואם כלילן ואתחברן דא בדא ואב ממיר יתיר. וכלא אחיד מעתיקא קדישא ותליא ממזלא קדישא יקירא בכל יקירין. ואלין אב ואם מתקנין ביתא כמה דאתיהב דכתיב (מש״ל כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים וכתיב (שם ב) כי נעים כי תשמרם בבטנך והני כללא דכלא כמה דאתיהב ותליין ממזלא קדישא יקירא) אי״ר שמעון באדרא לא גליתא כלא וכל הני אלין ממירין בלבאי הוו עד השתא ובעינא לאטמרא לון לעלמא דאתי מכיס דתמן שלמתא שאיל לנא כמה דכתיב (ישעיה נג) והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו׳. והכמה בעיין מיני והשתא רעותא דקב״ה בהאי. הא בלא כסופא איע ל קמי פלטרוי. כתיב (שמות ח ג) כי אל דעים יי׳ דעות ודאי. הוא הדעת בדעת כל פלטרי אתיליין דכתיב ובדעת חדרים ימלאו. (ובגין כך) דעת אחרא לא אתגליא דהא ממירא אזיל בגוויה ואתכליל ביה דעת נהיר במוחין ואתפשט במוחא כלא (בחוהא בגיכא כלא כי אל דעים יי׳). בספרא דאגדתא תנינן כי אל דעים יי׳ אל תקרי דעות אלא עדות דהוא סרדותא דכלא סהדותא דתרין חולקין כד״א (תהלים כה) ויקם עדות ביעקב ואע״ג דהאי מלה אוקמוה בספרא דצניעותא בגוויה אחרא הוא באתריס שליס הכא כלא שפיר וכלא הוי כד אסתים מלה האי אב ואם כלהו בהו כלילן כלא בהו כתימן ואינון סתימן במזלא קדישא עתיקא דכל עתיקין ביה סתימן ביה כלילן כלא הוא כלא הוי בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין כל תיקונין דחד ה יאות וכלהו אלין קדישין אלין דלא סגלן לייחוה ולאחאלא כלהו אלין דכתימין ואתגליין לאינון דעלו ונפקו וכלא

הכי הוא. ועד השתא הוי מתכסיין אלין אלין דדחילנא לגלאה והשתא אתגליין. ונלי קמי (מיכה) עתיקא קדישא דהא לא ליקרא דילי ודבית אבא עבידנא אלא בגין דלא חיטול בכסופא קמי פלטרוי עבידנא יעוד הא המינא. דקב״ה וכל הני זכאי קשוט דהכא משתכחן כלהו מסתכמין על ידי. דהא מחינא דכלהו חדהן בהאי סלולא דילי יכלהו זמינין בסהוה עלאה בהלילא דילי זכאה חולקי אחיר ר׳ אבא כד סיים מלה דא בוצינא קדישא בוצינא עלאה אריס ידיי ובכה ואיריך בעא לגלאה מלה חדא אחר בחלה דא אטערנא כל יומאי והשתא לא יהבין לי רשותא אתתקן ויתיב ורחים בספיותיה וסגיד תלת זמנין ולא הוה יכיל ב״ב לאסתכלא באתריה כ״ם ביה. ואמר פומא פומא דזכית לכל האי לא אגנידו מבועך. מבועך נפיק ולא פסק עלך קרינן (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן וכתיב (ישעיה נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו האידנא אסהדנא עלי לכל ימין דקאימנא תאיבנא למחמי יומא דא (פ״א רעותא לגלאה רזא דא) ולא סליק ברעותי (פ״א בידי) בר האידנא דהא בעטרא דא מתעטר האי יומא. והשתא בעינא לגלאה מלין קמיה דקב״ה דהא כלהו מתפטרן בריתי. והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא והשתא שריגא לגלאה מלין בגין דלא חיטול בכסופא לעליונא דאתי והא שריגא איתא כתיב (ת ל״ה פ״ב) נדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. מאן מכיומא יסתכל בהאי לאחמי אורהיי (פ״א דיוי) דקדישא עלאה דיוין דקשוט דימין מתעטרן בכתרי עלאין. דהא אמינא דכלהו דיוין נהרין מבוצינא עלאה ממירא דכל ממירין כלהו דרגין לאתגהרא (פ״א וכלהו אינון דרגין לאגהרא) ובההוא נהורא דכל דרגא ודרגא אתגלייא מה דאתגלייא. וכלהו נהורין אחידן נהורא דא בנהורא דא ונהורא דא בנהורא דא ונהרין דא בדא ולא מתפרסן דא מן דא. נהירא דכל בוצינא ובוצינא דאקרון תקונא מלכא כתרי מלכא. כל חד וחד נהיר ואחיד בההוא נהירא דלגו לגו ולא מתפרס לבר. ובג״כ כלא בחד דרגא אסתלק יכלא בחד חלה אתעטר ולא מתכרס דא מן דא אירו ושייה הד הוא נהורא דאתגלייא אקרי לבושא דמלכא נהירא דלגו לגו (בההוא נהורא היה מה) נהורא כמיס ובה שריא ההוא דלא אתפרס ולא אתגלייא וכלהו בוצינא וכלהו נה רין נהרין מעתיקא קדישא סתיומא דכל כתימין בוצינא עלאה. וכד מסתכלין כלהו נהורין דאתפשטן. לא הסתכה בר בוצינא עלאה דאטמר ולא אתגלייא. באינון לבושין דיקר לבושי קשוט תקוני קשוט בוצינא קשוט אסתכחו תרין בוצינין תקונא דכורסייא דמלכא ואקרון נדק ומשפט ואינון שירותא ושליחותא בכל מהימנותא ובהני מתעטרין כל דיוין דלעילא ותתא וכלא סתים במשפט. ולדק מהאי מסכם אתון ולזמנין קרינן לה (בראשית יד) ומלכי צדק מלך שלם כד מתערין דיוין ממשפט כלהו רהמי כלהו בשלימו דהאי מסכם להאי לדק ודיוין מתתקנין וכלהו נהתין לעלמא בשלימו ברחמי וכדין (אקרי) שעתא דמתחברן דכר ונוקבא וכל עלמין כלהו ברחמי ובחדוותא וכד אסגיאו חודי עלמא ואסתאבת מקדשא דכורסיא אתרחק מן נוקבא יהוה תקיכא שריא לאתערא ווי לעלמא דמתזן בההוא זמנא מהאי לדק כמה חבילי עריקין מתערין בעלמא כמה זכהין מסתלקין מעלמא וכל כך לאה בנין דאתרחק דכורא מן נוקבא ומשפט לא קרב בלדק דא ועל האי כתיב

דרך אמת א מיעת חכיות תביעות בפלי דיוים סמתעלים בתם סחוק שבוע תוקף פדין ז

כתיב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט דמשפט אתרחק מהאי לדק ולא אתבסיאת ולדק יצקא מאתר אחרא. ועד״ד אמר שלמה מלכא (קהלת ז) את הכל ראיתי בימי הבלי ים לדיק אובד בצדקו וגו׳ הבל דא (נכ״ל יג הבל דא) הבל חדא מהבלים דלעילא דאיקרון אפי מלכא ודא איהו מלכותא קדישא דכד היא מתערא בדינוי כתיב ים לדיק אובד בצדקו מ״ש חיוס דמשפט אתרחק מצדק ובנ״כ הקרי ויש נספה בלא משפט. ת״ח כד אשתכח זכאה עלאה בעלמא רחימא דקב״ה אפילו כד אתער לדק בלחודוי יכיל עלמא לאסתוכא בגיניה וקב״ה בעי ביקריה ולא מסתפי מן דינא וכד ההוא זכאה לא קיימא בקיימיה מסתכי אפילו איתספא ולא יכיל למיקם ביה. כ״ב בצדק דוד מלכא בקדמיתא אמר (תהלים כו) בחנני יי׳ ונסני דהא אנא לא מסתכינא מכל דינין אכילו מהאי לדק וכ״ש דאחידנא ביה מה כתיב (שם יז) אני בצדק אחזה פניך בלדק ודאי. לא מסתפינא למיקם בדינוי בתר דחב אכילו מישפט מסתפי דכתיב (שם קמג) ואל תבא במשפט את עבדך ת״ח כד מתבסיאת האי לדק ממשפט כדין הקרי לדקה ועלאה מתבסמא בחסד ואתמליא מניה דכתיב (שם לג) אוהב צדקה ומשפט חסד יי׳ מלאה הארץ. אסהדנא עלי דכל יומאי הוינא מנסיר על עלאה דלא יערע בדינוי דלדק ולא יוקיד עלמא בשלהובוי כמה דכתיב (מלכים א) אכלה ימיתה פיה מכאן ולהלאה כפוס כל חד כפוס בירא עמקא והא בדרא דא אית ביה זכאין וזעירין אינון דיקומון לאנא א על עלמא ועל עלמא מתבעי זיוון. (נ״ה על עלמא ועלנא בעיין) ע״כ אחידן מלי דא בדא ומתפרסין מלין דסתימין בעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין והיך אחידן אלין באלין מכאן ולהלאה מלין דזעיר אנפין אינון דלא אתגליין באדרא. אינון דהוו סתימין בלבאי. ותמן לא אתקנו (עד כאן סתימין מלין) השתא אתתקנו ואתגליין וכלהו מילין סתימין ובריכין כלהו זכאה חולקי ואינון דיתו ירותא דא דכתיב (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו וגו׳ האי דאיקריינא אב ואם בעתיקא אחידן בתיקוני סכי הוא. דרא ממוחא סתימאה דכל סתיתין תליין (נ״ל נפקין) ומתאחדן ביה (ואע״ג דעתיקא קדישא אתתקן בלחודוי) וכד יסתכלון (בכל) מלי. כלא הוא עתיקא בלחודוי הוא הוי והוא יסא. וכל סני תקונין ביה (נכ״ל לא נ״ל) אחידן ביה סתימין לא מתברכן מניה. מ״ח סתימאה לא אתגליא ולא תליא ביה) ת״ב ות״ס מהאי מוחא נפקו אתכלילו באזלא וביה תליין וביה אחידן. זעיר אנפין בעתיקא קדישא תליין ואחיד. והא אוקימנא מלי באדרא זכאה חולקיה דמאן דעאל ונפק ויגדע אורחין דלא יסני לימינא ולשמאלא. ומאן דלא עאל ונפק עב ליה דלא אברי וכתיב (הושע ד) כי ישרים דרכי יי׳ אחר ר׳ שמעון מסתכל הוינא כל יומא בהאי קרא דכתיב (תהלים לד) ביי׳ תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו והאידנא אתקיים קרא כלא ביי׳ תתהלל נפשי ודאי דהא נשמתי ביה אחידא ביה לאשא ביה אתדבקת ואשתדלותא ובאשתדלותא דא תשתלק לאתרהא. ישמעו ענוים וישמחו כל סני לדיקייא וכל בני מתיבתא קדישא וזכאין דאתיין השתא עם קב״ה כלהו שמעין מלי והדאן בגין כך. (שם) גדלו ליי׳ אתי וכרוממה שמו יחדיו. כתה ואמר כתיב (בראשית ט) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום ס״ד

כי הכא המלכים מועדו עברו יחדיו מועדו כמן אתר בארץ אדום באתר דדינין אתאחדין רמן עברו יחדיו דכתיב וימת וימלוך תחתיו. המה רמו כן תמהו נבהלו נהפזו דלא אתקייתו באתריהו בגין דתקונין דילהא לא אתקנו וקרתא קדישא וכורוי לא אזדמנו. הדא הוא דכתיב כאשר שאנו כן רמינו וגו׳ דהא כלהו לא אתקיימו והיא אתקיימת הסתא בסברא דדכורא דשריא עמה הדא הוא דכתיב וימלוך תחתיו הדר ושם עיר פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. מי זהב ודאי אכמה דאוקימנא באדרא (והא) בסברא דאתא דרב המנונא סבא אתחר ייחלוך תרתיו הדר הדר ודהי כמה דאת אמר (ויקרא כב) פרי עץ הדר יפה אשתו מהיטבאל כמה דאת אחר כנות תמרים וכתיב כדיק כתמר יפרח דאיהו דכר ונוקבא האי אתקריאת בת מטרד בת מההוא אתר דסרדין כלא לאתדבקא ואקרי אב וכתיב (ויק״ר כח) לא ידע אנים ערכה ולא תמלא בארץ החיים ד״א בת מאימא דמסטרהא מתאחדין דינין דסרדין לכלא בת מי זהב דינקא בתרין אנפין דנהירא בתרין נוינין. בחסד ובדינא. עד לא אברי עלמא לא הוו מסגיהין אנפין באנכין. ובגין כך עלמין קדמאי אתחרבו ועלמין קדמאי בלא תקונא אתעבידו וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין גנולין בהאי אומנא מרלפא (נ״ל מרזפתא) כד אכתב במנא (בראשית ד כב) דפרזלא אפיק זיקין לכל טיבר ואינון זיקין דנפקין נפקין להיטין ונהירין ודעכין לאלתר והלין אקרון עלמין קדמאי יבנין כך אתחרבו ולא אתקיימו עד דאתתקן עתיקא קדישא ונפיק אומנא (נ״ל מאנא) לאומנותיה. ועל האי תינגא במתניתא דילן דגילוגא אפיק זיקין (במות רבה ב בראשית יב ג נ״ל בזיקין) (נ״ל דגולינא אפיק זיקין גילוגין) לתלת מאה ועשרין עיבר ואינון זיקין עלמין קדמאי אקרון ואיתי לאלתר. לבתר נפיק אומנא (נ״ל מאנא) לאומנותיה ואתתקן בדכר ונוקבא והני זיקין דאתעבדו ואיתי הכתא אתקיים כלא. מבוגינא דקרדינותא נפק גיגונא פעיסא תקיכא דבעם ואפיק זיקין עלמין קדמאי ומתערבי (נ״ל מתדבי) באיירא דכיא ואתבסמו דא בדא כד אתחבר אב״א ואימ״א וההוא אב הוא מרוחא דגניז בעתיק יומין ביה אתגניז האי אורא ואכליל לגילוגא דנפק מבוגינא דקרדינותא דגניז באעוי דאימא וכד אתחברו תרו ייהו ואתכלילו דא בדא נכיק גולגלתא חד תקיפא ואתעבי בסערוי דא בסברא דא ודא בסברא דא. כמה דעתיקא קדישא תלת ריסין אתכחו בחד כך כלא אזדמן בתלת ריסין כמה (רמ״ח ב) דהמינא. בהאי גולגלתא דז״ל נפיק כלא מריסא חורא (ואחיד ליה) וההוא מלא אתחזי בתרי נוינו ומניה מתזן חקלא דתפוחין קדישין ומהאי מלא דגיל לתא דא סהגין מנא לנהיקייא לעלמא דאתי וביה זמינין חייא לחייא ולא אזדמן מנא דנפל מהאי מלא בר ההוא זיינא בזמנא דאזלו ישראל במדברא וזן להו עתיקא דכלא מהאי אתר. מה דלא אשתכח לבתר הס״ד (במות ט) הכני מתיבר לכם לחם מן השמים. כד״א (בראשית כו) ויתן לך האלהים מטל השמים ונומר האי בההוא זמנא. לזמנא אחרא תינגו קשיס מזונותיו של אדם קחי קב״ה והא במזלא תליא במזלא ודאי וע״כ בני היי ומזוני לאו ב כיתא תליא מלתא אלא בזולא תליא מלתא וכלא תליין בדאי מזלא כמה דאוקימנא תשעה הלכין רביא עלמין נפלין וסמכין על האי גולגלתא והאי

דרך אמת א כפו שכיאבו כאדרא דזיר נעיל ע״ם ב כתוכן טרף נפוסת וכראל כשמכה כשעים שנו אוי מתפשט ניעלי לכנ לד אף כן כפוד כתפשעות פתגילות ג כיאר והו לעיל ריש דף פו ע״א כנ״ל.

והמי אירא דכיא אתכניל בכלא כיון דהוא כליל מכנא וכלא אתכליל ביה אתכנו אנכוי לתרין סטרין בתרי נהורין כלילן מכלא. וכד אסתכלו אנכוי באנפין דעתיקא קדישא כלא אדרך אפיס אקרי מאי מדרך אכיס (תריך אפיס חבבי ליה) הלא הכי תנינן בגין דאדרך אכיס להייבית אכל אדרך אכיס אסוותא דאנפין דהא לא אסתכם אסוותא בעלמא אלא בזמנא דאסגהין הנפין באנפין אבהללא דנולגלתא נהירין תלת נהורין יתי תימה תלת. ארבע מינון כיה דהמינא אסגנתיה דאבוי ואמיה ותרין גניזין דילה ן דמתעטרן כלהו בריסיס ומינון תפילין דריסא לבתר מתחברן בסטרוי ונהרין ישאלין בתלת חלני דנולגלתא נכרין כל חד בסטרוי ומתפסטין בכל גופא ואלין מתחברן בתרי מוחי ומוחא תיתאה כליל לון ואחיד ( ) תרין תכלין דריסא ואלין מתחברן בתרי מוחי ומוחא תליתאה כליל לון ונהרין ועאלין בתלת חלני דנולגלתא לבתר נפקין כל חד בסטרוי ומתפסטין בכל גופא והאי מיהא תליתאה אחיד) בהאי סטרא ובהאי סטרא ומתכסם בכל גופא ואתעביד מיה תרי גווני כלילן כחדא ומהאי נהיר אנפוי ומסהיד באבא ואימא גווני דאנפוי. והוא אקרי דעת בדעת (ס"א בדא) כתיב (שמואל א ב) כי אל דעות ה' וגו' בגין דאיהו בתרי גווני לו נתכנו עלילות. אבל לעתיקא קדישא סתימאה לא נתכנו. מ"ם נתכנו להאי בגין דיהיה תרין הולקי וכתיב (בס ב כב) עם חסיד תתחסד וגו'. ורא בקטום אוריתו חבריא דכתיב (נחלאי כ.) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וגם הא אוקמוה דכלא רזא דחכמתא. וכי בן רבקה הוא בן רבקה ולא כתיב בן יצחק רמז וכלא רמיזא בחכמתא וכל האי אקרי עלים בכלא יביה אתחזי מהימנותא ובג"כ כתיב ויגד יעקב ולא כתיב ויאמר. אבי גווני כמה דאמרין בעטרא דריסא ואעלין בחלני דנולגלתא. הכי מתפסטין בכל גופא ונוכח אתאחיד בהו. לעתיקא קדישא סתימא לא נתכנו ולא ייתן ליה דהא כלא בחד אסתכם חידו לבלא חייב לכלא לא תלייא ביה דינא אבל בהאי לו נתכנו עלילות ודאי בנולגלתא דריסא תליין כל מינון רבון ואלפין מקולי דסערין דאינון אוכיין ומסתכלין דא בדא אחידן דא בדא דאחידן בנהירו עלאה דמעטר בריסיס מאבא ואמיה דאתעטר אבא לבתר נפקין ימין על ימין מנהירו דמתעטר בריסיס מאימא ומסאר מוחי. וכלהו אחידן ומסתכלי באינון סערי דאחידן מהבא בגין דאינון מתערבין דא בדא ומסתכלין דא בדא וכלהו מוחי אחידן בנולגולתא במוחא עלאה. וכלהי מסיכן אתרבכן מתלת חלני דמוחא אחידן במוחי מתערבן דא בדא בדכיא באסתכלא. בכל אינון סעיון ורזין כתימין ואתגליין ובג"כ כלהו מוחי רמיזי (בר"ר פ"ו) באנכי יי' אלהיך וכו' כמה דנהרין בעטרא דריסא ועאלין בחלני דנולגלתא כל אינון קוין הוכיין חביין ותליין לבטרא דאחידן יסא אוקימנא דבג"כ כתיב הבה יי' אזך וכתב. מכהן אוקימנא מאן דבעי דיכין מלכא אודיה לקבליה יכלכל בריסיה דמלכא ויפנה סערי מכל אודנוי ויסיב ליה מלכא בכל מה דבעי בפלגותא דסערי אתאחדא חד אירחא בחרחא דעתיק יוחין ומתפרסן מיה כל אירחוי דפקודי אוריתא (יתתקן עלייהו) כד מאריסין דיבבא ואלה תליין בכל קונא וקונא ואינון מפרסין רשתא להייבית דלא ידעין אינון אדכין סה"ד (מבני ד) דרך רשעים כאפלה וכל אלין תליין בקוין תקיפין ובג"כ כלהו תקיפין ואוקימנא באינון סעיון אתאחדן מאריסון דמתקלא (ס"א דרחימותא) דכתיב (תהלים כה) כל ארחות יי' חסד ואמת וכל כך בגין דמסכין ממימין סתיזין דרחיטי דמוחא יבג"כ מסתכלי כל חד כפום אורחוי מחד מוחא באינון קוין סעיון אתמסכן מאריסון דמתקלא דכתיב כל ארחות יי' חסד ואמת ממוחא תליינא באינון קוין תקיפין אתמסכן ותליין מאריסון דיבבא ואלה דכתיב ברו דרך רשעים כאפלה לא ידעו ביה יכשלו מאי קא מייתי. אלא לא ידעו כלומר לא ידעין ולא בעאן למנדע במה יכשלו אל תקרי ביה אלא באינון יכשלו באינון דיתאחדין בסגל דאינון מאי סערא דאינון. בגורם תקיבא מינה מתאחדן מאריסון דיבבא ואלה מוחא תליתאה באינון קוין דאינון באמצעיתא אתמסכן ותליין מאריסון דמידין (דמילין) ואקרון אפין נהירין ולא נהירין. ובהני כתיב (תהלים ד) פלס מעגל רגליך וכלא אסתכם באינון קוין ושעי דריסא. מצחא דנולגלתא מנחא לאתפקדא (ס"א לאתעקרא) הייבית על עובדיהון וכד האי אלהא אתגליא מתערין מאריסין דדינין לאינון דלא מתכספין בעובדיהון האי מלאה סוחקא כורדא ובשעתא דאתגליא מנחא דעתיקא בהאי מלאה אתהדרת חוורא כתלגא והאיא שעתא עת רצון אקרי לכלא. בספרא דאגדתא דבי רב ייבא סבא אור מנא זכי מנא מנחא דעתיקא ואי לאו אמדי ח' בין תרין אתוון כד"א (במדבר כד) ומחץ פאתי מואב יחוקיאנא דאקרי נגה באתוון רלופין. וכמה נגהים הוו. יהו"ע דנגה אחרא (בתרא) בנגה אחרא אסתלק ואית נגהים אחרנין דמתפסטין בכל גופא ובגין דשבתא בשעתא דעליתא דמנחה בגין דלא יתער דינין גליא עתיקא קדישא מנחא דיליה. וכל דינין אתכפיין ואשכחו ולא אתעבידו. בהאי מנחה תליין כ"ד בתי דינין לכל אינון דחליפין בעובדיהון כמה דכתיב (תהלים צ.) ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון. והא עסרים מינון. ד' למה לקבליהון דד' מיתות בית דינא לתתא דתליין מלעילא ואתתאמרו עסרין ובג"כ לא מעניתין בי דינא עילאה עד דישלים (ס"א עסרין) וסלקא לכ' סנין לקבליהון דכ' בתי דינין במתיתא כתימאה דילן תנינן לקבליהון דכ"ד ספרים דאתכלילן בחורייתא

עיינין דריסא אינון עיינין דלא מסתמרין מגייהי חייבית עיינין דגיימין ולא גיימין ובג"כ אקרו (בר ר) עיני כיוניים מאי יוניים כד"א (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. וע"ד כתיב (תהלים לד) ויאמרו לא יראה י"ה וגו' וכתיב (בס) המוטע אזן הלא ישמע וגו' תקונא דעל עינא סערי דמתעטרן בסעורא שלים מאינון סערין תליין אלף וז' מאה מאדי דאסגנותא לאנהא קדבא וכדין קיימי כלהי אם לב ירון ומתפקחין עיינין כסיתא דעל עיינין נביזין מתחחדן בהו ואלף רבון מאדי תריסין אתאחדן בהו ואינון אקרון כסותא דעיינין וכל אינון דאקרון עיני יי' לה פקחין ולא אתערין בר בימנא דאלין כסותי דנביזין מתפרסן אינון תתאי מעלאי. ובשעתא דאתפרסן נביזי תתאי יולאי ויסבין אור לאסגנתא מתפקחין עיינין ואתחזי כמאן דאתער מסיתאי אסתחרו עיינין וחמא לעינא פקיחא ואסתחן במוחא דיליה וכד אסתחיין אתכפיין מאריסון דדינין דישראל ובג"כ כתיב (בס מד) עורה למה תישן יי הקיצה וגו'. ארבע גווין אתחזיין באינון עיינין אינון נהירין

ד'

דרך אמת א ע כיצור מאמר זה נפרדים בספר פנאות וכלים ס"א ע"ב ;

ד' בתי דתפילין דנהרין ברהיטי מוחא ז' דאקרון עיני ה' ואסגרותא נפקי מנוון חוכמא דעינא כמה דאוקימנא באדרא דכתיב (זכריה ג) על אבן אחת שבעה עינים. ואינון נוינין מתלהטין בסטריהון מסומקא נפקין אוחרנין מארי דאסגמותא לדינא. ואינון אקרון (דה ב טו) עיני יי' משוטטות בכל הארץ משוטטות ולא משוטטים בגין דכלהו דינא. מירוקא נפקין אוחרנין דקיימין לגלאה עובדין בין סב ובין בים דכתיב (איוב לד) כי עיניו על דרכי איש. ואלין אקרון עיני יי' משוטטים. משוטטים. ולא משוטטות בגין דאינון לתרין סטרין לצד לבים. מחוורא נפקין כל אינון רחמי כל אינון סבלן דמסתכלי בעלאה לאיסבא להו ליסראל וכדין אסתחיין (ל"ה אסתחרן) כל אינון תלת גווני לרחמא עלייהו אלין גווין מתערבין דא בדא יתדבקן דא בדא. כל חד איזיף לחבריס מגווני דיליה בר מחיורא דכלהו כלילן ביה כד אנהיר והוא חפי על כלא. כל גווין דלתתא לא יכלין כל בני עלמא לאסתכלא לון חיורא לאוכמא לסומקא ולירוקא. וכלא בהסגרותא חד כלהו אתאחדן ואסתחיין בחוורא. גבינו לא מסתכלין בר כד בעיין גווין דחוורא לאסגמא בגין דגבינו יהבין אתר לאסגמא לכלהו גווי. יאי אינון לא יסבין אתר לא יכלין לאסגמא ולאסתכלא. גבינו לא קיימין ולא מסתכלין שבתא חדא שליחותא אלא פקחין וסתמין כתחין ופקחין מכוס עינא פקיחא דקאי עלייהו וע"ד כתיב (יחזקאל ח) והחיות רצוא ושוב והא איקימנא כתיב (ישעיה נג) עיניך תראנה ירושלם נוה שאנן וכתיב (דברים יח) תמיד עיני יי' אלהיך בה מרשית השנה וגו' דהא ירושלם בעיא כן דכתיב לדק ילין בה ובג"כ ירושלם ולא נוון דכתיב (ישעיה ח) נוון במספר תפדה וגו' דכלא רחמי. עיניך עיניך כתיב עינא דעתיקא קדישא סתימא דכלא שתא עיני יי' אלהיך בה לצד לבים כמה דאתחזי (לסומקא ולירוקא וכלא בהסגרותא חדא כגוונא אסתחיין ואסתחיין בחוורא גבינו לא מסתכלי כד בעיין גווין לאסגמא) בג"כ לא אתקיימו בקיומא תדיר והתם עיניך תראינה ירושלם כלא לצד כלא ברחמים דכתיב (שם יד) וברחמים גדולים אקבצך תמיד עיני יי' אלהיך בה מרשית השנה מרחשית חכר ה' כתיב ולא רחשית באלף מאן היא ה"א דלתתא ולעילא כתיב (איוב ג) הסלוך משמים ארך תפארת יש אל מ"ם הסלוך משמים ארך מכוס דכתיב (ישעיה ג) אלבים שמים קדרות ועיינין בקדרותא בגוונא חוכמא אתחפו. מרשית השנה מאן אתר מסתכלין בירושלם אלין עיני יי' חזר ופירש מרשית השנה דהוא דינא בלא אלף ודינא אתאחד בסטרהא אע"ג דלהו הוא דינא ממש ועד אחרית שנה אחרית שנה ודאי דינא הסתכח דהא כתיב (ישעיה ח) נדק ילין בה דהיא אחרית השנה. ת"ח ה' בלחודוי אקרי רחשין דכר באלף סתים וגניז מה דלא אתידע כד אתחבר הא אלף באתר הנהא אקרי רחשית ואי תימא דאתחברא לא אלא אתגליא ביה ונהיר ליה וכדין אקרי רחשית ואפילו בהאי רחשית לא השנה בירושלם דאלילא הות בהאי אתקיימת תדירא אבל מרחשית כתיב. ולעלמא דאתי כתיב (שם מא) רחשין לגיון הנה הנה ונומר. חומטא דזעיר אנפין תקונא דפרצוף. כל פרצופא ביה אסתידע. חומטא דא לא כחומטא דעתיקא קדישא סתימאה דכל סתימין. דחומטא דעתיקא חייס דחיים (לבלא) דהא מתרין נוקבין נפקין רוחין דחיין לכללא. בהאי זעיר אנפין כתיב (שמואל ב כב) עלה עשן באפו וגו'. בהאי תגנא כל גווני (ל"ה תרי גווני) אחידן ביה בכל גוונא וגוונא

אחידן כמה מאריהון דדינא קשיא. דאחידן בההוא תגנא (ובגין כך) ולא מתבסמין כלהו אלא בתגנא דמדבחא דלתתא. וע"ד כתיב (בראשית ח) וירח יי' את ריח הניחח מהו הניחח אתבסמותא דמרי דינא נחת רוח וירח יי' את ריח הניחח את ריח הקרבן לא כתיב אלא את ריח הניחח. דכלהו גב רמן דאחידן בחיטמא וכל דתתאהדן בהו כלהו מתבסמן. וכמה גבורן מתאחדן כחדא דכתיב (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו. ואי חומטא מחד נוקבא נפק חבא דאכלא כל שאר אסון מחד נוקבא תגנא. ואי והאי אסתכח באסא ותגנא דמדבחא ואתגליא האי עתיקא קדישא ואסתכך כלא. הייגו דאתמר (ישעיה מח) ותהלתי אחטם לך הוטאת דעתיקא קדישא אריך ומתפסם והקרי הכך אפיס ואי חומטא זעיר. וכד תגנא ברי נפיק בבהילו ואתעביד דינא. ומאן מעכב לאי חומטא דעתיקא וכלא כיה דהחיטא בחדרה ואתערו חבריה ובספרא דרב סתומא סבא אוקיס הני תרי נוקבי מחד תגנא ואסא. ומחד נייחא ורוחא סבא. דאית ביה ימינא ושמאלא (ס"א דכתיב) וכתיב (הושע ד) וריח לו כלבנון. ובגיקבא. כתיב (שיר ו) וריח אפך כתפוחים. ומה בנוקבא הכי כל שכן ביה. ושפיר קאמר. ומה דאמר וירח יי' את ריח הניחח הניחח בתרי סטרי חד נייחא דהתגליא עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין דהאי הוא נייחא ואתבסמותא לכלא וחד אתבסמו.ת דלתתא בההוא תגנא ואסא דמדבחא ובגין דאיהו מתרין סטרין כתיב נייחא וכלא בזעיר אנפין אתמר תרי אודנין למשמע סב ובים ותרווייהו סלקין לחד דכתיב הסה יי' אזנך ושמע אודנא לנו בנו דיליה תליא ברשיין עקימין בגין דיתעבד קלא לאעלא בחומטא ויכהין ביה מוחא ולא בבהילו דכל מלה דסוי בבהילו לא הוה בחכמתא שלימתא מאודנין אלין תליין כל מאריהון דגדפין דנטלין קלא מעלמא וכלהו הכי אקרון אזני יי' דכתיב בהו (תה ח) כי עוף השמים יוליך את הקול וגו' כי עוף השמים יוליך את הקול האי קרא קשיא השתא מהי קול איכא הכא. דהא רישא דקרא כתיב גם בחדרך מלך אל תקלל בחדרך כתיב ובחדרי משכבך וגו מאי טעמא כי עוף השמים יוליך את הקול והא ליכא הכא קלא אלא ודאי כל מה דחשיב בר נש וכל מה דיסתכל בלבוי לא עביד מלה עד דאפיק ליה בשפוותיה והוא לא אתכוון ביה והאיא מלה דאפיק מתבקע בחוירא ואזלא וסלקא ומסא בעלמא ואתעביד מניס קלא וההוא קלא נטלין ליה מארי דנדכין וסגקין ליה למלכא ועייל באודנוי הסד"ל (דברים ה) וישמע יי' את קול דבריכם (במדבר יא) ויכמע יי' ויחר אפו. ובג"כ כל גלותא ובשותא דבני בר נש מקמי קב"ה בני לאפקא מלין בשפוותיה דאי לא אפיק לון לאו לגלותיה גלותא ולאו בעותיה בעותא וכיון דמלין נפקין מתבקעין באוירא וסלקין וסמין ואתעבידו קלא ונטיל לין מאן דנטל ואחיד לון לאתרא (ל"א לכתרא) קדישא בריסא דמלכא. מתלת חללי דמיחי נפיף נטיפא לאודנין וההוא אקרי מחל כרים כד"א (מלכים ה יז) כחל כרים כלומר כרותא דאודנין וקלא עייל בההוא עקימא ואתאחד בהאיא נהרא דההוא נטיפא. וכדין אתעבד תיון והתבחין בין סב לבים הה"ד (איוב לד) כי אזן מלין תבחן. ומ"ש אזן מלין תבחן. משום דאתעבד קלא בההוא נהרא דנטיפא בעקימותא דאודנין ולא עייל בבהילו. ובגין כך אתבחין בין סב לבים ומיך יעבד לאכול מ"ש מיך יעבד לאכול בגין דיתעבד תמן ולא עייל בבהילו בגופא וע"ד יפעם ויתבחן בין מציקא למריר.

בהאי

בהאי ניקבא דאודנין תליין ניקבין אוחרנין. מוקבא דעיינין. מוקבא דפומא. מוקבא דאוזנא מסהומא קלא דעייל במוקבא דאודנין מי מאסריך עייל למוקבי דעיינין ואנפין דמעין. מסהומא קלא מי מלסריך. עייל למוקבא דחיזנא דפרדסקא ומפקי תכנא ואשא מסהומא קלא סס"ד ושמע יי' ויתר אפו ותבער בס אש יי' וחי מלסריך עייל סהומא קלא למוקבא דפומא ומליל וגזר מלין (ל"ה גזרין מסהומא קלא. כלא מסהומא קלא דאודנין. עייל בכל נופא ואתרגים מניה כולא (פ"ל כתב תליית) תליית בהאי אודנא. זכאה מאן דנשיר מלוי ע"ד כתיב (תהלים נ') גלור לבוך מרע ובפתיך ידבר מרמה הרי אודנא קרי ביה שמיעה. ובשמיעה אתכלילן אינון יחוחי מכתה אתכליל ביה דכתיב (מלכים ח ג) ואתה לעבדך לב שומע בינה כמה דאת אמר (בראשית ל ג) דבר כי שומע עבדך (שמואל ג יח) כי שומעים אנחנו (ובהאי תליין כלא) דאת כד"א (משלי ד) שמע בני וקח אמרי (שם כ) ואזנותי תקשיב אתך הא כלא תליין בא דנין בהאי אודנא תליין נלוחין ובעותין ופקיחא דעיינין הדא הוא דכתיב הנה יי' אוזך ושמע פקח עיניך ראה הא כלא ביה תליית. בהאי אודנא תליין רזין עלאין דלא נפקין לבר. בגין כך היא עקימא לגו. ורזא דרזין סתיין ביה ווי להסוא מגלה רזין ובגין דהאי אודנא כנים רזין יקריתא דלגו נפיל לון לא גלי רזין לאינון דעקימין באנרחייסו אלא לאינון דלא עקימין הס"ד (תהלים נה) סוד יי' ליראיו ובריתו להודיעם דנפלי אנרחוי ונפיל מלין. ואינון דעקימין באנרחייסו נפלין מלין ועיילין לון בבטנו ולית בהו אתר לאתעכבא וכל נוקבין אחרנין מתפתחין ביה עד דנפקין מלין בניקבא דפומא ואלין אקרי חייבי דרא שנאי דקב"ה. ביתנתא דילן תנן. כאלו קשיל נוברין וכאלו פלח לע"ז וכלא בחד קרא דכתיב (ויקרא יט) לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעיך אני יי' מאן דעבר על האי ריחא דקרא כאילו עבר על כלא וכאה מולקיהון דלדיקייא דעלייהו כתיב (משלי יא) ונאמן רוח מכסה דבר. נאמן רוח ודאי דהא רוחא דילהון מאתר עלאה קדישא אתליף ובי"ב נאמן רוח אקרין וסימן דא אוקימנא סהומא דאנלא רזין בידוע דנשמתיה לאי איהו מגיפא דמלכא קדישא ובנ"ב לית ביה רזא ולא מאתר דרזא הוא וכד תיפיק נשמתיה לא אתדבק בנופא דמלכא דהא לא אתריה היא ווי לסהומא ב"נ ווי ליה ווי לנשמתיה וכאה מולקהון דלדיקייא דמכסין רזין כל סכן רזין עלאין דקוב"ה. (רזין עלאין דילכא קדישא) עלייהו כתיב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ

אנפוי כתרין תקרובין דביסיה (וכלהו) סהדותא על מה דהמינא דהא סהדותא בהון תליא. ובכלא תליית סהדותא. אבל הני תקרובי דבוסתא חוורא וסומקא סהדותא לאבא ואימא סהד תא לתתכנא דיריתא ואחיד לון והא במתניתא דילן אוקימנא כמה פרסי בין חוורא לסומקא ואתכלילן ביה כחדא בסברא דחוורא. כד אתנהיר מן נהירו דחוורא דעתיקא הפיק סהוא חוורא על סומקא וכלא בנהירו אסתכם וכדין כתיב יאר יי' פניו אליך וכד חיבין סגיאין תליין דינון בעלמא אסתכם סגיאותא בכלא (פ"ל בעלמא) וסומקא אתפשט באנכין ואפיק כל (פ"ל על) חוורא. וכדין כלא אסתכם בדינא. וכדין כתיב **פני יי' בעושי רע (בגדי קנאה כתיב בגדי נקם)** וכלא

בהאי תליית. ובגין דא סהדותא הוא בכלא כמה וכמה מאתי תריסין מהפלן להני נו מי מלפלן להני גוויני כד נהירין נוויני כל עלאין כלהו בחדו. בזמנא דנהיר חוורא כלא אתחזו בההוא נוונא וכד אתחזי בסומקא כלא הכי אתחזו בההוא נוונא באינון תקרובין דבוסתא. אמרי דיקנא לאתחזאה מרישא דאודנין. ומחיה וסליק בתקרובא דבוסתא

שערין אינון דדיקנא בתקונא יאה ספיר. כגיבר תקיף ספיר מסתא דרבית דדיקנא עלאה דעתיקא בהאי דיקנא דזעיר אנפין אתחזי ונהיר ספירו דהאי דיקנא בע' תקונין אסתכם וכד מסתא דרבית דתלת עשר נבעין דדיקנא דעתיקא קדישא נהיר בהאי דיקנא אסתכו כ"ב תקונין. וכדין מתברכין כלהו. ויסראל סבא יתברכא בהאי וסימן (בראשית מח) בך יברך ישראל. כל תקונין דדיקנא דא אינון בתרא קדישא דכלהו מתיקונין דעתיקא קדישא אתקנו וסכא בעינא לגלאה מה דלא אתגלי תמן בגין למיעל בלא כסופא. (הא כל תקונין דדיקנא אינון ע' דכלהו מתקונין דדיקנא עתיקא קדישא אוקימנא בתרבא קדישא) ביתא אינון ע' אקרון תקונא קדמאה נפק הסוא ניצוצא בוצינא דקרדינותא ובעם בתחות שערא דרישא מתחות קונין דעל אודנין ונחית מקמי פתחא דאודנין עד רישא דפומא הא הקונא דא מעתיקא קדישא לא אסתכם אלא כד נגיד מזלא דעתיקא קדישא. ותליית מניה הסוא תביעא דהכמתא (חסר) כד אימא אתמשכא ואתכלילת באוירא דכיא הסוא חוורא נקיא אימא. (חסר) ומינוקא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא ואתעבידא חד תקונא וכד אנשריך סלקא דא על דא ואתכסיא חד מקמי הדא. ובנ"כ כלא אנשריך חד למעבד נוקבין חד לרחמא ועל האי תליב להאי דיקנא דוד מלכא כמה דאוקימנא. בהאי דיקנא ע' תקונין אסתכמו שיתא רבוון דתליין בהו ואתפשטין בכל נופא ואלין שיתא דתליין תליין בשערי דתחית תקרובא דבוסמין תלת מהאי סטרא ותלת מהאי סטרא ודיקיריתא דדיקנא תליין תלת אחרנין. חד לעילא בשפוון יתרין באינון שערין דתליין עד שבורא וכל הני שיתא ג' מכאן וג' מכהן אתיסכן ותליין כלהון באינון שערי דתליין ומתפשטין בכל נופא. ובגין דהני תלתא אינון ביקירו דדיקנא יתיר מכלהו כתיב בהו שמא קדישא דכתיב (תהלים קיח) מן המצר קראתי יה. יי' לי לא אירא והא דאוקימנא באדרא מן המצר קראתי יה מאתר דשרי דיקנא לאתכסאה דהוא אתר (פ"ל דחיק) רחיק מקמי אודנין ספיר היא. ובספרא דתגדתא דבי רב ייבא סבא הכי אמר ואוקים דשירותא דדיקנא ייחסד עלאה דכתיב (ישעיה ח כב) לך יי' הגדולה והגבורה והתפארת וגו'. וכלא הוא והכי באמרי. ותעשה אתמסכן ותליין בדיקנא ואקרי אודנין הכי שארי. וקיימא לא מתקייזין אלא באתר אחרא כמה דאוקימנא וכד אנשריך עלמא לרחמי אתגליית יזלא קדישא יכל הני תקונין דדיקנא יקירא דזעיר אנפין כלהו רחמי משתכחי. וכד אנשריך לדינא מתחזייא דינא וכדין עבדין נוקמין לאנאיהון דישראל לאינון דעקין להו כל יקירו דדיקנא באינון שערי דתליין אינון משוס דכלא בהאי תליין כל הני שערי דדיקנא דזעיר אנפין כלהו קיימין תקיפין משוס דכלהו אתכפיין לדינין בשעתא דמזלא קדישא אתגלי וכד בעא לאנחא קרבא בהאי דיקנא אתחזי כגבר תקיף מארי נלחן קרבא וכדין מריש יתן דמריש ומגלים מאן דתגלים. הני תשעה תקונין אתרן משה ומנא

תליית

אנפוי כתרין תקרובין דביסיה (וכלהו) סהדותא על מה דהמינא דהא סהדותא בהון תליא. ובכלא תליית סהדותא. אבל הני תקרובי דבוסתא חוורא וסומקא סהדותא לאבא ואימא סהד תא לתתכנא דיריתא ואחיד לון והא במתניתא דילן אוקימנא כמה פרסי בין חוורא לסומקא ואתכלילן ביה כחדא בסברא דחוורא. כד אתנהיר מן נהירו דחוורא דעתיקא הפיק סהוא חוורא על סומקא וכלא בנהירו אסתכם וכדין כתיב יאר יי' פניו אליך וכד חיבין סגיאין תליין דינון בעלמא אסתכם סגיאותא בכלא (פ"ל בעלמא) וסומקא אתפשט באנכין ואפיק כל (פ"ל על) חוורא. וכדין כלא אסתכם בדינא. וכדין כתיב **פני יי' בעושי רע (בגדי קנאה כתיב בגדי נקם)** וכלא

תיינא בסעתא דאנסריך לאדרא לון כלהו רחיי דאע"ג
דתליסר תקונין לא אמרן הסתא בכוינה תליא מילתא דהא
לא ייעול בהני תקונין לאדכרא אלא במזלא אתכוון ואדכר
ליה הס"ד (בתדבר יד) ועתה יגדל נא כח יי' מאן כח יי'
ההוא דהקרי מזלא קדישא סתימא דכל סתימין. דחילא
דא יכהירו דא מזלא תלי. וכיון דאמר משה דא ואדכר
דא ואתכוון ביה אחר הני תשעה תקונין דתליין בזעיר
אנפין בגין דיכהירו כלהו ולא יסתכם דינא. ועי"ד כלא
במזלא תלי. הלאי דיקנא כד סרגן שערי (ס"א לאתערבא)
נאתערא (ס"א לאתא כא) אתחזי כגיבר תקיף כגיבר מארי
גנא קרבין. בהאי דיקנא נגיד משה דרכות מעתיקא
סתימתה כד"א (תהלים יט ו) כשמן הטוב על הראש יורד
על הזקן זקן אהרן אלין שערי לא חפיין על שפוון.
ושפוון כלהו סומקין כו רדא דכתיב (שיר ה) שפתותיו
שושנים שפוון מרחשן נגורה. מרחשן חכמתא. בחיטון שפוון
תליין טב ובשם חיי ומותא. מאלין שפוון תליין מאריסון
דאתערותא דכד מרחשין אלין שפוון מתערין כלא לאנזר
(מארי) דינא בכל בתי דינין (דמדוריסון בהון. ובג"כ)
דהקרון עירין דכתיב (דניאל ד) בגזרת עירין פתגמא ובמאחר
וגו' מאי עיר בשם רא דאנדתא כד"א (בראשית מא לח) ויאמר
ערך דמתערין דינין לאיטון דלא אתרחיטו לעילא בג"כ
מתערין אלין דחיטון מארי דבבו (ס"א אבו) (דכלהו) ועכ"ד
בתרי נוהי ברחיי ודינא ועי"ד אקרון עיר וקדיש דינא
ורחיי ובאלין שפוון אתחזי כוחא כד אתפתח. רוחא דנפיק
מן פומא ביה מתלבשן כחה הלא ורבבן וכד אתבשם
מתלבשין ביה נביאין מהימנין וכלהו פה יי' אקרון. כד
מנין נפקין מן פומא ומתרחשין בשפוון מתגברין לכלהו
תמני סרי אלפין עלמין עד דמתקשרין כלהו כחדא
בתיקונא תירהין ובטילין דאשתא דען וכלא אחכלא לפומא
דא (בדא) בלישן מחלל רברבן דבקיטרא דשיטרא בעיטרא
וע"ד כתיב (שיר ה) חכו ממתקים וגם כולו מחמדים
כד"א (תהלים יט ד) ואיך יעבש לאכול. וכלו מחמדים אם ויש
אשה ומיין מתתקן (ס"א ומתבדקין ויין) ויהן בגיוריו דהה
נוהי מתחברן כחדא. חכו באתון רשיין דעת לכן
בעטרי גלידי אחש"ע בגרון ח' דעריד מלכין ואשעבדא
מלכין ויהקבץ מלכין ח' דעריד ונחית וסליק ועבר כבשם
באשא גליד ברוחא ה' יוקא דחיזא סגיר לגיקבא אתפשט
לגוקבא רבא בתיקונא דקרתא קדישא דמתקשרי אתין
דא בדא כד"א (שיר ד) הר המור גבעת הלבונה ע'
גיטרא דשיפשא גליפא בשיכסא רשיין דעגכין מתאחדן
לסערוי לרוחין גליפין והא ברזי דאתיין דשלחה מלכא
אתעטרו אלין אתיון ד' בד' גיכ"ק בחיך כד"א וחיך
יעבש לאכול (שיר ז) היאכל תבל מבלי מלח וגו' וכתיב
(ישעיה לג) והיה מעשה הצדקה שלום (תהלים יט) הנחמדים
מזהב ומכז רב ומתוקים וגו'. מתוקים ודאי דוד מלכא
אמר גם עבדך נזהר בהם וגו' אסהדנא עלי דכל
יומא אתדכרנא בהו דלא לחטאנא בהו בר יחיא חד
דעטירנא עטרי מלכא בעטרתא דמלכיא וחזינא בוצינא
דאשא אתלבשא האפוניא דשורנים (ס"א דאתערבא) ואודעזנא
מסהדא יחיא אזדכרנא בדעתאי בהו ולא אבוקנא לון
כל יומאי זכאה הולקיה מאן דא הכי במתיקא דמלכא
ופעיש בהו כדקאמר על דא כתיב (שם לד) טעמו וראו

כי טוב יי' וגו'. וכתיב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי וגו'
אתפשט דכורא בדעת ואתחלין אכסדרין ואדרין מריחא
דגולגלתא שרי ואתפשט בכל גופא מחדוי ודרוויי ובכלא.
אתחוריי אתדבק ביוגא דבוינא דקרדינותא ילפא ואפיק
גלגלתא הדא סתימא מכל שערוי ואהירו (ס"א ונחיתו)
דתרי מוחי גליפן בה ואתדבקת בשערוי דדכורא בגין
כך אתקרי (שיר ה) יונתי תמתי אל תקרי תמתי אלא
תאומתי ודאי. שערוי דגוקבא כלילן ביה גווני (ס"א גווני
בגו גווני) כדכתיב (שם ו) ודלת ראשך כארגמן אתקשר
נגורה בחוטם נגורגן ואתפשטת ניקבא בשערא ואתדבקת
בשערוי דדכורא. עד דאתפרשא משערוי ואתיאת לאתחברא
עמיה אפין באפין. וכד אתחברן אתחזיין חד גופא
ממש. מהכא אוליפנא דכר בלחודוי אתחזי פלג גוכא
וכלהו רחמי וכך נוקבא וכד אתחברן כחדא אתחזי כלא
חד גופא ממש. והכי הוא. אוף הכא כד דכר אתחבר
בנוקבא כלא הוא חד גופא ועלמין כלהו בחדו דהא
כלהו מגופא שליש מתברכן והיינו רזא (בראשית ב) על כן
ברך יי' את יום השבת ויקדשהו דהא אשתכח כלא בחד
גופא שליש דהא מערוניתא אתדבקת במלכא ואשתכח
גופא חד ועל כן ברכאן משתכחין בשתי יומא ומהכא
מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא אקרי פלג גופא ולית
ברכתא שריא במלה פגימא וחסירא אלא באתר שליש.
במלה שליש ולא בשלנות מלה ופלגות מלה לא אתקייים
לעלמין ולא אתברכן לעלאין. מי דניקבא כלא מגיי
דדכורא הוא והא אקימנא מלי ואשתמודען ביני הבריאה
מהאי נוקבא אתחדן כל אינין דלתתא. מנה יקרין ובה
תבין והיא אתקריאת אם לכלהו. כמה דאתרא אם
לגופא וכל גופא מנה (ס"א לגנתא וכל גנתא מנה)
יקרא. כך הא אם לכלהו אתרין דלתתא כתיב (תהלים
) אמור לחכמה אחותי את אינון הכמה ואינון הכמה והאי
ניקבא אתקרי הכמה זעירא לגבי אתרא ועי"ד כתיב (שיר ה)
אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו' דהא דא בגלותא
אתחשך אחות לנו קטנה ודאי קטנה אתחזי אבל רברבא
הוא וסגיאה הוא דהא הוא שליחו דגיבל מכלא כמה
דכתיב (שם) אני חומה ושדי כמגדלות ושדי דהא אלין
אינון לינקא לכלא. כמגדלות דחיזון בהון רברבין דנקבי
אחיזא עלאה תו אתכסי דכורא בימינא ושמאלא ביריתא
דתחבאה וכד נוהי אתחברו תרי הכתרא והתתקן כל
נוכא ואתעביד אילנא רברבא יתקיף שפיר ואתה (יחזקאל ד)
החיתו תעליל חיות ברא ובעופי ידורון עובי שמיא
ומזון לכלא ביה דרעוי ישיבא ויחלא. ביתיבא הוא
ואחד בשיאלא מיתה וגבורה. מעוי אתתקן בדעת ואתחלין
כל אכסדרין ואדרין כמה דאתיבא דכתיב (תהלים כד) ובדעת
חדרים יתמלאו. תו אתכסי גופא בתרין שיקין ואתחדן
ביוייהו תרין כיליין ותרין ביעי דדכורא דכל משחא
ורביתא יהילה (דדכרא) דכל גופא בהו אתבנם דכל היילין
דנפיק מנהון נכקין ושריין כלא בפוס אמא. ובג"כ אקרון
נבאות (ס"א דכל נוכא בהו אתבנם ושריין כולא בפוס
אחר ובג"כ אקרון נבאות דכל היילין דנפיק מנהון נכקי)
ואיטון נגם ושוד תפארת יהוד נגם ושוד. לבאות
ובגין כך יהוד לבאות. אמר דדכורא סיוחא (ס"א כסותא)
דכל גופא ואקרי יסוד ודא הוא דרגא דמבסס לנוקבא
וכל

דרך אמת א ביקיבור הה רות בעיטור ספתעטר למעבה. ב בחקיקים בכתריו גנודים ונקפלים מהעגנים אל פגלוי ג ליור ה ס רות תקוק בשפתים
והיא רמז לגשמיות ס תתמות בגורתם בסוד כל הנפש הכלה ליעקב שבעים בסוד הליון ופעיון: ד סייתי מעבר עטרה ייחוד וקיבור
הפגיון במערה הכפר נכפר עבוגיה ה אל כל פני ערוגיה ותעותי" הוא מלשון מעם והכל לפי פעימו: ו ע בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ח פכ"ד

וכל תיקונתא דדכורא לגבי נוקבא בהאי יסוד עייל לנוקבא
ל תר דתקרי ציון דהתם הוא אתר כסותא דנוקבא כבית
ברס לאתתא יבנין כך יי׳ נבאות אקרי יסוד כתיב
(תהלים קנב) כי בחר יי׳ בציון אוה למושב לו כד אתברת
ממרוניתא אתהברת במלכא אנפין בהא ין בתעלי שבתא
אתעביד כלא חד נוכא וכדין יתיב קודשא בריך הוא
בכורסייה ואקרי כלא שמא שלים שתא קדישא בריך
מיים לעלם ולעלמי עלמין כל הלין מלין שליקנא עד
יומא דא דאתעבר בהו לעלמא דאתי יהבתא אתגליין
סבא זכאה רולקי האי מסרוניתא כד אתהברת עם
מלכא כל עלמין אתברכן אסתכו בחדוותא דכלא כתיב
דדכורא כליל בתלתא ושירותא בתלתא כך כלא הכי וכיוונא
דכל נוכא הכי ומסרוניתא לא אתברכא אלא בכלא
דתלתא הלין דאינון נגה היד יסוד ואתבסמא ואתברכא
באתר דאקרי קדש הקדשים דכתיב (תהלים קל-)
כי עם לוה יי׳ את הברכה דהא תרין דרגין אינון
לעילא ותתא. ובג״כ ליתא רשותא למיעל אמן בר כהנא
רבה דאתי מן סטרא דחסד בגין דלא עייל לההוא אתר
דלעילא אלא הא דאקרי חסד ועייל בקדש הקדשים
ואתבסמת מוקדא ואתברכא האי קדש הקדשים בגו לגו
אתר דאקרי ציון. ציון וירושלם תרין דרגין אינון חד
דאתי ואחד דינא ציון דכתיב (ישעיה ה׳) ציון במשפט תפדה
יר עליה דכתיב (שם) נדק ילין בה כמה דאיקימנא וכל
תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא הכא היא ואקרינן להו
ברכה דאתמן נבקי ברכן לכלהו עלמין וכלהו מתברכן
האי אתר אקרי קדש וכל קדשים דדכורא עיילי תמן
בההוא דרגא דאמינא וכלהו אתיין מרוכא עלאה דנולנלתא
דדכורא מסטרא דיוחי עלאי דשריין ביה ונגיד ההוא ברכה
בכל שייפי נופא עד אינון דאקרון נבאות וכל ההוא
נגידו דאתגיד מכל נופא מתכנשי תמן ועי״ד אקרון
נבאות דכל נבאות דעלאין ותתאין תמן נבקין יההוא
נגידו באתר דאתכנים תמן שריין ליה בהאיה יסוד קדישא
כלא הוורא בג״כ אקרי חסד וההוא חסד עייל לקדש
הקדשים דכתיב כי עם לוה יי׳ את הברכה חיים

עד העולם אי״ר אבא לא סיים בוליגא קדישא למימר
חיים עד דאסתכלי תליי ואנא כתבנא סברא למכתב
מפי ולא שמענא ולא זקיפנא ריגא דנהורא הוה סגי
ולא הוה יכילנא לאסתכלא הדהכי אודעזנא שמענא קלא
דקאמר ואמר (משלי ג) אורך ימים וכבוד חיים וגו׳.
שמענא קלא אחרא (תהלים כא) חיים שאל מיתך וגו׳. כל
שהיא יותא לא אבסיק אבא מן ביתא ולא הוה מאן
דאתי לגביה דלא יכילי דנהורא ואנא הוה בסיהרגיה כל
שהיא יותא נפילנא על ארעא ונעינא באתר דאזיל אבא
המינא לבוגינא קדישא קדם הקדשים דאסהלק יון כלמא
אתעטף שביב על ימינה ואפיי חייכין קם ר׳ אלעזר
בריה ונטיל ידוי ונשיק לון ואמא להיכנא עפרא דתחות
רגלוי בגו הבריאה לאבכי ולא יכיל למלא שאר מבריאה
בבכיה ורבי אלעזר בריה נפיל תלת זמנין ולא יכיל
לאפתא פומיה לבתר כתא ואתר אבא אבא תלת
הוי חד אתחזרו. הסתא תניד חייתא לפרקן מסתין
מסתקנן בנוקבאן דימא רבא וחבריא כלהו בתיין דמא.
קם רבי חייא על רגלוי ואמר עד הסתא בוגינא קדישא
מסתכל (ס״א מסתדל) עלן הכתא לאו הוא עדן הלא
לאסתדלא ביקריה. קם רבי אלעזר ור׳ אבא. נפלי ליה
בשיקרא דסיקלא מאן ממא (ס״א רשותא ורבוניה) דהבריה
וכל ביתא הוה כליק ריחין סליקו ביה בפורייה ולא
אסתמם ביה אלא ר׳ אלעזר ור׳ אבא אתו אמריקין
ומאדי תרסין דכבר ורדא בהו (ס״א דלפרי ומרדיל
והוו) בני ירוניא נוהין בקטירין דחסידי דלא יתקבר
תמן בתר דנפק פרייה הוה סליק ביאורא ואנא
הוה להים קמיה שמעי קלא עילו ואתו יתכנשו
להילולא דרבי שמעון (ישעיה נו) יבא שלום ינוחו על
משכבותם כד עאל למערתא שמעו קלא במערתא זס
שלום מרעים האמרן מרגיז ממלכות כמה פסרין ברקיעא
מסתכלין (ס״א מסתכלין) ביומא דין בגיך דא רשב״י
דמאריה מסתכל ביה בכל יומא זכאה חולקיה לעילא
ותתא כמה גנזין עלאין מסתמרין ליה עליה אתאר (דניאל
יב) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין

עד כאן האדרא זוטא קדישא

דרך אמת א כולם סם מקופות שהיו סמוכין ע לגו והיו מתוזבתין יחד לשיות רשב״י נקבר ת ניחס ב שילת מטתו ז

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע״י חיים תשס״ב